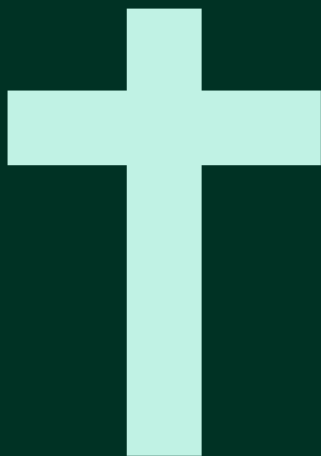

Testamento jaa maa
jitocho-yo Jesucristo

New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande

(MX:mig:Mixtec, San Miguel el Grande)

Testamento jaa maa jito ho-yo Jesucristo
New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande (MX:mig:Mixtec,
San Miguel el Grande)

copyright © 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, San Miguel el Grande

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, San Miguel el Grande [mig], Mexico

Copyright Information

© 1951, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, San Miguel el Grande

© 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
a7b2e4b3-7fe3-5b8e-b04c-0245065924f9

Contents

Mateo	1
Marcos	31
Lucas	50
Juan	82
Hechos	104
Romanos	134
1 Corintios	147
2 Corintios	159
Gálatas	167
Efesios	172
Filipenses	176
Colosenses	179
1 Tesalonicenses	182
2 Tesalonicenses	185
1 Timoteo	187
2 Timoteo	191
Tito	194
Filemón	196
Hebreos	197
Santiago	206
1 Pedro	210
2 Pedro	214
1 Juan	217
2 Juan	221
3 Juan	222
Judas	223
Apocalipsis	224

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MATEO TU'UN VA'A NI CHAA SAN MATEO

Lista ndasa vai tata Jesucristo

¹ Ya'á kúu lista ndasa vai tata Jesucristo, se'e David, se'e Abraham. ² Abraham ni sá'a-de Isaac. Te Isaac ni sá'a-de Jacob. Te Jacob ni sá'a-de Judá jín nani-i. ³ Te Judá ni sá'a-de Fares jín Zara ni kaku chíi Tamar. Te Fares ni sá'a-de Esrom. Te Esrom ni sá'a-de Aram. ⁴ Te Aram ni sá'a-de Aminadab. Te Aminadab ni sá'a-de Naasón. Te Naasón ni sá'a-de Salmón. ⁵ Te Salmón ni sá'a-de Booz ni kaku chíi Rahab. Te Booz ni sá'a-de Obed ni kaku chíi Rut. Te Obed ni sá'a-de Isai. ⁶ Te Isai ni sá'a-de rey David. Te rey David ni sá'a-de Salomón ni kaku chíi ña'an ní kuu ñasí'í Uriás. ⁷ Te Salomón ni sá'a-de Roboam. Te Roboam ni sá'a-de Abías. Te Abías ni sá'a-de Asa. ⁸ Te Asa ni sá'a-de Josafat. Te Josafat ni sá'a-de Joram. Te Joram ni sá'a-de Uzías. ⁹ Te Uzías ni sá'a-de Jotam. Te Jotam ni sá'a-de Acáz. Te Acáz ni sá'a-de Ezequías. ¹⁰ Te Ezequías ni sá'a-de Manasés. Te Manasés ni sá'a-de Amón. Te Amón ni sá'a-de Josías. ¹¹ Te Josías ni sá'a-de Jeconías jín nani-i, ná kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia. ¹² Te ni kuu kivi já kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia, te Jeconías ni sá'a-de Salatiel. Te Salatiel ni sá'a-de Zorobabel. ¹³ Te Zorobabel ni sá'a-de Abiud. Te Abiud ni sá'a-de Eliaquim. Te Eliaquim ni sá'a-de Azor. ¹⁴ Te Azor ni sá'a-de Sadoc. Te Sadoc ni sá'a-de Aquim. Te Aquim ni sá'a-de Eliud. ¹⁵ Te Eliud ni sá'a-de Eleazar. Te Eleazar ni sá'a-de Matán. Te Matán ni sá'a-de Jacob. ¹⁶ Te Jacob ni sá'a-de José, yíi María, ña'an-ún ní skáku-ña Jesús, I'á nani Cristo. ¹⁷ Súan vai taká tata. Ondé Abraham te ondé David ió uxí kuun tatá. Te ondé David te ondé kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia ió uxí kuun tatá. Te ondé kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia te ondé ni kaku Cristo, suni ió uxí kuun tatá.

Kivi ní kaku Jesucristo

¹⁸ Te kivi ní kaku Jesucristo súan ni jo. Náa-ya, María, ja á ni kundaá tu'un ja tánda'a-ña jín José, te ondé ná té ketá'an-ga-ña jín-de, te ni juku'un se'e-ña ní sá'a Espiritu Santo. ¹⁹ Te José, yíi-ña-ún, ñn cháa va'a kúu-de. Te tú ní kuni-de sándiva'a-de jín-ña, chí sua kuni-de xndóo sa'í-de-ña. ²⁰ Te nini súan nákaní iní-de, te ni cháa-ni ñn ndajá'a máá Tatá nuu-dé ni ka'an-ya jín-de jín jáni: José, se'e David, ma yú'ú-ro kuáka-ró ñasí'í-ro María, chí ja nú'un chíi-ña jián, ondé nuu máá Espiritu Santo vai. ²¹ Te skáku-ña ñn se'e yíi. Te skúnání-ró-i Jesús. Chí máa-i, nama-i taká ñayivi ká'jo kuachi, áchí-ya. ²² Súan ni kuu taká ya'á, nává'a ná skíkuu tu'un ni ka'an máá Tatá jín cháa ni jani tu'un-ya: ²³ Koo ñn ña'an jáá. Te juku'un se'e-ña. Te skáku-ña ñn se'e yíi. Te kunání-i Emmanuel (ja kuni ka'an: Jín máa-yó ndújín Dios). Achí. ²⁴ Te ni nata'ú nuu José. Te ni nduko-de. Te ni sá'a-de natú'un ni tá'ú tíñu ndajá'a máá Tatá nuu-dé. Te ni jaka-de ñasí'í-de. ²⁵ Te tú ní kixi-de jín-ña, ondé ni kaku se'e yíi núu-ña. Te ni skúnání-de-i Jesús.

2

Chaa ndíchi jín tíñú xíní

¹ Te ni kaku Jesús iní ñuu Belén ndañúu Judea. Te kivi-ún tá'ú tíñu rey Herodes. Yúan-na te yakú cháa ndíchi, ni kikoyo-de ichi nú kána ndikandii. Te ni jakoyo-de ñuu Jerusalén. ² Te ni kaka'an-de: Ndénu kándeé rey ñayivi judío ja ní kaku. Chí ni kajinjí-rí tíñú xíní-i ja ní kenda ichi núu kána ndikandii. Te vai koyo-rí ja chíñú'un-rí-i, áchí-de. ³ Te rey Herodes, ni jini tu'un-de tu'un-ún. Te ni yu'ú-de, ondé jín taká ñayivi ñuu Jerusalén. ⁴ Te ní nastútú-de taká sutu'ú ñá'nu jín taká cháa káchaa tutú iní ñuu. Te ní jika tu'un-de cháa-ún ní ndénu kaku Cristo. ⁵ Te máá cháa-ún, ni kakachi-de nuu rey: Iní ñuu Belén ndañúu Judea, chí nuu tutú ja ní chíso cháa ni jani tu'un-ya, yóso súan: ⁶ Te róo ñuu Belén ndañúu Judá, na tú lúli-ga-ro núu cháa kakuña'nu ñuu Judá, chí iní-ro kenda ñn I'á tá'ú tíñu nuu-yo. Te koto-ya ñayivi ñuu-rí Israel, áchí tutu. ⁷ Yúan-na te Herodes, ni kana sa'í-de xinjí cháa ndíchi-ún. Te ni ni'jin vá'a-de tu'un ndé kivi ní kenda tíñú xíní-ún. ⁸ Te ni táji-de cháa-ún kája'an-de ñuu Belén. Te ni ka'an rey: Kuangoyo-ní yúan, te kaka tu'un vá'a-ní sikí súchí lúli-ún. Te ní ni kajinjí-ní nuu-í, te kastú'un-ní nuu-ná nává'a suni ná kíchiñú'un-ná-i, áchí rey. ⁹ Te súan ni kajinjí so'-de tu'un ni ka'an rey. Te kája'an-de. Te máá tíñú xíní já ní kajinjí-de ichi núu kána ndikandii, yoxnúu-tí nuu-dé ondé ni jaa-tí nuu kátúu súchí lúli-ún. Te yúan ni jukuñí-tí. ¹⁰ Te nuu ní kajinjí-de tíñú xíní-ún, te ni kakusíi xáan iní-de. ¹¹ Te ni kivi koyo-de iní ve'e. Te ni kajinjí-de nuu súchí lúli-ún jín náa-i María. Te ni kajukuñí jítí-de nuu-í. Te ni kachiñú'un-de-i. Te ni kajuña-de janu-dé. Te ni kasoko-dé oro, jín súsia kutú, jín súsia uá nuu-í. ¹² Te ni kaskóto jani-de. Te ni jini-de ja tú no'on-de nuu Herodes. Yúan ingá ichi

káno'on-de ñuu-de. ¹³ Te kája'an-de. Yúan-na te ñn ndajá'a máá Tatá, ñi skóto-ya José nuu kixí-de. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Nduko, te ki'in-ró súchí lúli jíán jíán náa-i, te ki'in-ro onde ñuu Egipto. Te kunchaa-ro yúan onde kastu'un-rí nuu-ro. Chì a yani nandúkú Herodes súchí lúli jíán já ká'ni-dé-i. Achí. ¹⁴ Te José, ñi nata'u núu-dé. Te ñi nduko-de. Te ñi ki'in-de súchí lúli jíán náa-i kája'an ñúú-de onde ñuu Egipto. ¹⁵ Te ñi kánde-de yúan onde ñi jíi Herodes. Te ñi skíkuu tu'un ñi ka'an máá Tatá jíin cháa ñi jani tu'un-ya: Onde ñuu Egipto ñi kana-ri Se'e-ri vai-i, áchí.

Ja ní kaja'ni-dé suchí yíi lúli

¹⁶ Yúan-na te Herodes ja ní jini-de ja súan ñi kasákátá cháa ndíchí núu-dé, te ñi kití xaan iní-de. Te ñi táji-de soldado kája'an. Te ñi kaja'ni táká suchí yíi lúli úu kua jíin já lúli-ga ká'jo-i iní ñuu Belén jíin táká ndañúu, nátu'un ñi ñin vá'a-de tu'un kivi ní ka'an cháa ndíchí-ún jíin-de. ¹⁷ Yúan ní skíkuu tu'un ñi ka'an Jeremías cháa ñi jani tu'un Dios, chí ñi ka'an-de: ¹⁸ Iní ñuu Ramá ñi jini so'o-ri ja kánda'i te kánde'e kó'ó. Raquel, ndé'e-ña já se'e-ña. Te tú kuni-ña ndúsij iní-ña, chí ñi ndé'i-i, ñi kánaa. Achí. ¹⁹ Te vasa ní jíi rey Herodes. Te ñn ndajá'a máá Tatá, ñi skóto jani-ya José onde nuu kánde-de ñuu Egipto. ²⁰ Te ñi ka'an-ya jíin-de: Nduko, te ki'in-ró súchí lúli jíán jíán náa-i, te no'on-ro ñuu Israel kunchaa-ro, chí a ñi kaji'j ja kákuñi ka'ni súchí jíán núu. Achí. ²¹ Yúan-na te ñi nduko-de. Te ñi ki'in-de súchí lúli-ún jíin náa-i. Te kuano'on-dé ñuu Israel. ²² Te ñi ñi'ín-dé tu'un ja Arquelao tá'ú tíñu iní ñuu Judea, ñi jukuiñi-de nuu táa-de Herodes. Te ñi yu'ú José ki'in-de yúan. Te Dios, ñi skóto jani-ya José. Yúan kuá'an-de ñn ndañúu Galilea. ²³ Te ñi jaa-de ñn ñuu nání Nazaret. Te yúan ñi kanchaa-de. Te ñi skíkuu tu'un ñi kaka'an cháa ñi kajani tu'un Dios: Chaa ñuu Nazaret kunáni-ya, áchí.

3

Juan, cháa skuánducha

¹ Te jíka kivi ní cháa Juan cháa skuánducha kándij-de nuu ñú'un té'é ndañúu Judea. Te ñi jani-de tu'un. ² Te ñi ka'an-de: Nakani iní jíná'an-ró, chí a yani koo ñuu nátu'un andíví, áchí-de. ³ Chì sikí cháa yá'a ñi ka'an Isaiás, cháa ñi jani tu'un Dios onde sáa: ñn ndajá'a, kana jaa-de onde nuu ñú'un té'é: Sátu'a-ró íchi máá Jíto'o-yo, te sándóo-ró íchi-yá. Achí. ⁴ Te sa'ma ní ñu'un Juan, ñi kuu íxi camello. Te ñi nu'ñi ñn sánchij ñi chí-de. Te ndeyu ní yee-dé ñi kuu ndíkuá'yú jíin ndúxi yoko. ⁵ Yúan-na te ñayivi ñuu Jerusalén jíin táká ñayivi ñuu Judea jíin táká ñayivi yúñúu Jordán, ñi kenda koyo-i nuu-dé. ⁶ Te ñi skuánducha-dé-i iní yucha Jordán. Te kánakani ndaa-i kuachi-i yúan. ⁷ Te ñi jini-de ja vai koyo kua'a cháa fariseo jíin cháa saduceo nuu skuánducha-dé-ún. Te ñi ka'an-de jíin: Se'e koo kákuu-ró. Ndejí ní kastá'an nuu-ro já kúnu-ró kóto-ró juicio ja cháa. ⁸ Núsáa te sá'a-ró tíñu ja á ñi nakani iní-ro-ún. ⁹ Te ma káni iní-ro ká'an-ro: Abraham kuu táa-yo. Chì ká'an-ri jíin-ró já kúu-ni sá'a Dios ja táka yuu yá'a nduu se'e Abraham. ¹⁰ Te vina a kátúu tú'a hacha ja xiti yúnu onde yo'o. Te táka yunu já tú kúun nde'e vá'a, xiti te kivi nuu ñú'un. ¹¹ Ko I'a vai ichi yatá-rí, ñá'nu-ga kúu-ya vasa rúy. Te tú kúñá'nu-ri kundiso-ri ndiján-ya. Máa-ya skuánducha-ya róo jíin Espíritu Santo jíin ñú'un. ¹² Te tíin-ya pala chíxí'ú trigo. Te xndéché-ya te nastútú-ya trigo ndivi iní yaka-ya. Te ka'mu-ya paja-ún nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá, áchí Juan.

Ja ní janducha Jesús ñi sá'a Juan

¹³ Yúan-na te ñi kenda Jesús iní ñuu Galilea. Te ñi cháa-ya yúcha Jordán nuu Juan náva'a skuánducha-dé-ya. ¹⁴ Ko Juan, tú ní kuni-de, chí ñi ka'an-de jíin-ya: Sua kánúu ja skuánducha máa-ní náá, naja vai-ní nuu-ná núsáa, áchí-de. ¹⁵ Ko ñi ka'an Jesús jíin-de: Vina te sá'a-ró, chí súan kánúu skíkuu-yó táká tíñu va'a, áchí-ya. Yúan-na te vasa ní skuánducha-dé-ya. ¹⁶ Te nuu ní kuu ñi janducha Jesús, te ñi nana-ni-ya iní nducha. Te ñi nuña andíví. Te ñi jini-ya Espíritu Dios júngava vai nátu'un paloma. Te ñi jinu sikí-ya. ¹⁷ Te ñi kenda ñn tu'un ichi andíví ní ka'an: Yá'á kúu Se'e-ri ja kúndá'ú iní-ri-i, te kúsij iní-ri jíin-i, áchí.

4

Sikí já ní jito nchaá tá'an kui'na jíin-ya

¹ Yúan-na te ñi jaa Jesús onde nuu ñú'un té'é ní sá'a Espíritu, náva'a koto nchaá tá'an kui'na jíin-ya. ² Te uu xiko ndúú, uu xiko ñúú, ñi jo ndicha iní-ya. Yúan-na te vasa ní jíi-ya sóko. ³ Te ñi jaa kui'na ní jito nchaá tá'an jíin-ya. Te ñi ka'an jíin-ya: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te ka'an jíin yúu yá'a ná ndúu staa, áchí. ⁴ Te ñi ka'an-ya jíin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá staa kée cháa te kuchaku-de, chí suni kánúu tú'un ká'an Dios, áchí-ya. ⁵ Yúan-na te kui'na-ún, kua'an jíin-ya máá ñúu ij. Te yúan ñi kaa jíin-ya xiní torre ve'e ij. ⁶ Te ñi ka'an jíin-ya: Nú Se'e Dios kúu-ró, te sùngava-ró máa-ró onde nuu ñú'un, chí yóso núu tutú: Táji-ya ndajá'a-ya

kii sikí-ro, te kunu nchaá-ya róó náva'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, áchí. ⁷ Te nì ka'an tuku Jesús jíin kuí'na-ún: Suni yóso-gá nuu tutú: Ma kóto nchaá-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya. ⁸ Te inga jínu nì jaka kuí'na-ún-ya kuá'an jíin-ya xiní ñin yuku súkún xáan. Te nì stá'an taká ñuu luu ní ñúyivi núu-ya. ⁹ Te nì kachí jíin-ya: Taká ñuu yá'a kuá'a-ri nuu-ro nú jukuiñi jíití-ró te chíñú'un-ró rúu, áchí. ¹⁰ Yúan-na te nì kachí Jesús jíin kuí'na-ún: Satanás, kuxio kuá'an, chí yóso núu tutú: Chíñú'un-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuu máá ñin-ni-ya kuatíñu-ró, áchí-ya. ¹¹ Yúan-na te nì kuxio kuí'na-ún kua'an. Te nì chakoyo ndajá'a ándívi ní kajatíñu nuu-ya. ¹² Te nuu ní jini tú'un Jesús ja kánde Juan vekaa, te kuano'on-ya ñuu Galilea. ¹³ Te nì xndóo-ya ñuu Nazaret. Te nì jaa-ya ñuu Capernaum. Te ñuu-ún ncháa yani yu'u mar ma'ñú ñuu Zabolón jíin ñuu Neftalí. Te nì kanchaa-ya yúan, ¹⁴ Náva'a ná skíkuu tú'un nì ka'an Isaías chaa nì jani tú'un Dios: ¹⁵ Ñuu Zabolón jíin ñuu Neftalí ichi núu mar inga lado yucha Jordán, kuu ñuu Galilea ñayivi sñin nación. ¹⁶ Te ñayivi-ún káxiukú-i ñuñáa, te nì kajini-í ñin luz ká'nu. Te nì kundijin nuu ñayivi kákuni naa, áchí-de.

Ndasa nì kejá'a Jesús jáni-ya tú'un

¹⁷ Ondé sáá ní kejá'a Jesús jáni-ya tú'un: Nakani iní jíná'an-ró, chí a yani koo ñuu nátu'un andívi, áchí-ya. ¹⁸ Te jíka Jesús yu'u mar Galilea kua'an-ya. Te nì jini-ya núu úu tá'an ñani, ñin Simón ja nani-de Pedro, te inga Andrés ñani-de. Te káskuíta ka'nu-de ñunu-dé iní mar. Chí chaa kátin tiyáká kákuu-de. ¹⁹ Te nì ka'an-ya jíin-de: Kundikín nuu kikoyo-ró, te ná násá'a-ri róó chaa tñin ñayivi, áchí-ya. ²⁰ Yúan-na te nì kaxndóo-ni-de ñunu-dé. Te nì kandikín-de-ya. ²¹ Te nì ja'a-ya yúan kua'an-ya. Te nì jini-ya núu úu-ga tá'an ñani, Jacobo se'e Zebedeo, jíin ñani-de Juan. Te ká'jin-de iní barco jíin táa-de Zebedeo, kánaku'ni-de ñunu-dé. Te nì kana-ya xiní-dé. ²² Te chaa-ún, nì kaxndóo-ni-de barco jíin táa-de. Te nì kandikín-de-ya. ²³ Te nì jíka kuu Jesús ní ñuu Galilea, nì stá'an-ya tú'un iní ve'e sinagoga máa-de. Te jáni-ya tú'un ja kóo ñuu Dios. Te násáva'a-ya taká ñayivi káku'u jíin taká nuu ú'u-í. ²⁴ Te nì jichá tú'un-ya kuá'an ní ñuu Siria. Te nuu-ya nì kákinchaka-i taká ñayivi káku'u. Ñayivi káta'an tñin nuu ku'e, jíin taká ñayivi káyaji ni'ni, jíin já tá'an tachí kini, jíin já jí'i yí'i, jíin já nduyúnu, ndí-i-í, nì násáva'a-ya-í. ²⁵ Te kua'a ñayivi ñuu Galilea, jíin ñuu Decápolis jíin ñayivi ñuu Jerusalén, jíin ñuu Judea, jíin ñuu inga lado yucha Jordán, nì kandikín-i-ya.

5

Tú'un nì stá'an-ya ondé nuu yúku

¹ Te nì jini-ya núu ñayivi kuá'a. Te nì kaa-ya kuá'an-ya yúku. Te nì jungoo-ya. Te chaa káskuá'a jíin-ya, nì jakoyo-de nuu-ya yúan. ² Te nì stá'an-ya tú'un yá'a nuu-dé:

Tú'un xáán ndatu

³ Xáán ndatu ñayivi káta'an ndá'ú iní añú-i, chí kuu kivi-i iní ñuu Dios nátu'un andívi. ⁴ Xáán ndatu ñayivi kánde'e, chí ndusiñ iní-i sá'a-ya. ⁵ Xáán ndatu ñayivi vítá iní, chí n'ín-i ní ñúyivi kúu ta'u-í. ⁶ Xáán ndatu ñayivi kákuu xaan iní-i skíkuu-i taká tñin ndaa, chí kuu ja kákuni-i. ⁷ Xáán ndatu ñayivi kákuundá'ú iní tá'an, chí suni n'ín-i tú'un kundá'ú iní. ⁸ Xáán ndatu ñayivi ndóo iní añú-i, chí kuní-i nuu Dios. ⁹ Xáán ndatu ñayivi kánasámani tá'an, chí kunání-i se'e Dios. ¹⁰ Xáán ndatu ñayivi kájika jínu sikí já kásá'a-í tñin ndaa, chí kuu kivi-i iní ñuu Dios nátu'un andívi. ¹¹ Xáán ndatu máá-ró jíná'an-ró nú káka'an ndiva'a-i jíin-ró te káhindikín-i róó te kákaji-i róó sikí rúu vasa tú kuachi-ró. ¹² Sii xáan kóo iní-ro, chí ká'nu xaan tá'u-ro ío ondé andívi. Chí súan nì káhindikín-i chaa nì kajani tú'un Dios nì kikoyo xna'an-ga vasa róó.

Chaa nátu'un ñii, jíin luz

¹³ Máá-ró kákuu nátu'un ñii ñuyivi. Ko nú ñii-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a inga jínu. Tuká tñin kuti, chí sua kacha-ro kí'in te kuañu-i sikí. ¹⁴ Máá-ró kákuu nátu'un luz ñuyivi. ñin ñuu kándeé xiní yúku, ma kuu kúndeé sa'í. ¹⁵ Ni tú skuikín-ro ñin yiti te chindee-ró kayú chíi nundóo, chí sua kundij nuu candelero te stúun nuu já káxiukú iní ve'e. ¹⁶ Súan stá'an-ro luz máá-ró núu taká ñayivi, náva'a ná kuní-i tñin va'a kásá'a-ró, te ná nákana jaa-i máá Táa-ro já kánchaa-ya ondé andívi.

Sikí tú'un ley aná'an jíin tú'un Jesús

¹⁷ Ma káni iní-ro jíná'an-ró já vai-ri xnáa-ri ley jíin cháa nì kajani tú'un Dios. Na tú vai-ri xnáa-ri chí sua skíkuu-ri. ¹⁸ Chí jandáa ká'an-ri jíin-ró: Ondé kivi náa ándívi jíin ñuyivi, ní ñin jota te ní ñin punto ma náa kúti núu tutú ley ondé nú tú skíkuu taká tú'un ká'an ley. ¹⁹ Te nú ñin chaa tú jándatu-de nuu ñin tú'un tá'ú tñin yá'a, vasa tú'un lúli kúu, te nú stá'an-de nuu sáva-ga ñayivi sá'a-i súan, chaa-ún kuu-de nátu'un ñin mozo lúli iní ñuu Dios nátu'un andívi. Ko nú

sua jándatu-de te stá'an-de, yúan-na te kuu-de in cháa kúná'nu onde iní ñuu Dios nátu'un andívi. ²⁰ Chj a ká'an-ri jín-ró: Nú tú va'a-ga koo tiñu ndaa kásá'a máa-ró vasa tiñu kásá'a cháa káchaa tutu jín cháa fariseo, te ma kivi kuti-ro iní ñuu Dios nátu'un andívi.

Sikí tú'un ísiki ncháq tá'an

²¹ A nī kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya jín cháa aná'an: Ma ká'ni-ro ndiyi, te nani cháa nú ka'ni-dé ndiyi, te ki'in-de nuu justicia. ²² Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: Nú in cháa kití iní-de nuu ñani-de, ná ki'in-de nuu justicia. Te nú in cháa ka'an ndiva'a-de nuu ñani-de, ná ki'in-de nuu junta. Te nú in cháa ka'an-de: Róo tasi, achi-de, ná ki'in-de juicio infierno. ²³ Ko nú kándá'a-ró já sokó-ro ní chaq-ro jín núu altar, te nú yúan nī nuku'un iní-ro já jito u'u ñani-ro róo, ²⁴ Te skéndo-ro já sokó-ro-ún nuu altar yúan, te ki'in-ro te ndumaní-ro jín ñani-ro xna'an-ga. Yúan-na te vasa cháa-ro te soko-ro. ²⁵ Yachj ndatu'un vá'a-ró jín cháa jito u'u róo nini ká'jin-ró jín-de ichi. Chj nú túu, te ku'a-a-de róo nuu juez. Te juez ku'a-a-de róo nuu policía, te kundee-ró vékaa. ²⁶ Te jandaa ká'an-ri jín-ró já má kenda kuti-ro yúan, onde nú tú chunaa-ro táka centavo. ²⁷ Nī kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya sáa: Ma kúsiki ncháq tá'an-ró. ²⁸ Ko ruu, ká'an-ri jín-ró, nú ndé'é in cháa nuu in ña'an já kusú-de jín-ña kuní-de, yúan-na te a nī isiki ncháq tá'an-de jín ña'an-ún iní añú-de. ²⁹ Te nú nduchi-ro lado vá'a-ró kuní skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná ki'in. Chj va'a-ga ja náa in nduchi-ro, nasu já koo ndi'i yiki kúñu-ró ki'in nuu infierno. ³⁰ Te nú nda'a vá'a-ró kuní skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná ki'in. Chj va'a-ga ná náa in nda'a-ro nasu já koo ndi'i yiki kúñu-ró ki'in nuu infierno. ³¹ Te suni onde sáa ní ka'an: nú ndéja kuní xndóo ñasí'i, te ná ku'a-a tutu ndús in nuu-ña. ³² Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: nú xndóo in cháa ñasí'i-de, ko nasu já tini iní-ña, yúan-na te sá'a-de ja isiki ncháq-ña-dé. Te nú in cháa, natanda'a-dé jín ña'an-ún, te ísiki ncháq-de tá'an-de.

Sikí tú'un káka'an téyí

³³ Te suni nī jini so'o-ró tú'un nī ka'an-ya jín cháa aná'an: ma ká'an nī'in-ró chj skíkuu-ró táka tu'un nī kee yu'u-ro núu Dios. ³⁴ Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: Ma ká'an téyí kuti-ro, nī sikí andívi, chj silla Dios kúu. ³⁵ Nī sikí ñúyívi, chj teyu nuu káxndíi ja'a-yá kúu. Nī sikí ñuu Jerusalén, chj ñuu máa Rey ña'nu kúu. ³⁶ Te suni ma ká'an nī'in-ró siki xini-ro, chj ma kúu sá'a kuti-ro já ndúu kuajín xí ndúu túun in ixi-ro. ³⁷ Ko ka'an-ro: Vee táa, túu táa, achi-ro, chj nú skáa-ga-ro ká'an-ro, tu'un káñáá kúu. ³⁸ Nī kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya jín cháa aná'an: Nduchi jín nduchi, te nu'un jín nú'un nakunaa, áchi. ³⁹ Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: Ma kasú-ro núu cháa ñáa. Chj nú ndé cháa kuní-de stují-dé yiki núu-ro lado vá'a, te suni ku'a-a-ró ingá lado ná stují-dé. ⁴⁰ Te nú ndé cháa kuní kanáa jín-ró, te kuancháa-de sa'ma-ro, te suni kuu ku'a-a-ró tikachi-ró núu-dé. ⁴¹ Te nú ndé cháa skáka-de róo in kilómetro, te kaka-ró úu jín-de. ⁴² Cháa jikán nuu-ro, nuu-dé ku'a-a-ró. Te cháa kuní ki'in núu-de nuu-ro, ma sásá'an-ró ku'a-a-ró núu-dé.

Ndasa kánúu kumaní-yo jín cháa kájito u'u yóo

⁴³ Nī kajini tu'un-ró já ní ka'an sáa: Kundá'u iní-ro tá'an-ró, te koto u'u-ro cháa jito u'u róo, áchi. ⁴⁴ Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: Kundá'u iní-ro cháa kájito u'u róo. Te ka'an va'a-ró jín cháa káka'an sikí-ro. Te sá'a va'a-ró jín cháa kákiti iní nuu-ro. Te kakan ta'u-ro já'a cháa ká'an ndiva'a jín-ró te káhindikín róo. ⁴⁵ Náv'a a ná kúu-ró sé'e máa Táa-ro já káncháa-ya andívi, chj máa-yá já'a-ya ndikandii sikí ñáyivi ñáa jín sikí ñáyivi vá'a. Te skúun-ya saú sikí ñáyivi kásá'a tiñu va'a jín sikí ñáyivi kásá'a tiñu ñáa. ⁴⁶ Chj nú maní-ro jín cháa maní jín-ró, naún nī'in-ro. Á tú suni súan kásá'a cháa xini. ⁴⁷ Te nú máni ñani-ro ká'an luu-ró jín, te naún sá'a-ga-ro núsáa. Á tú suni súan kásá'a cháa sin nación. ⁴⁸ Núsáa te ná síyja va'a-ró máa-ró jíná'an-ró, nátu'un ío va'a máa Táa-ro káncháa-ya andívi.

6

Cuenta caridad

¹ Koto va'a-ró máa-ró. Ma sá'a ndijin-ro táka tiñu va'a-ró náv'a a ndé'é ñáyivi núu-ro, chj nú súan te tú na ta'u-ro ku'a-a máa Táa-ro já káncháa-ya andívi. ² Te nú sá'a-ró caridad, ma tiví-ro corneta nátu'un cháa uy xini káxiukú-de iní ve'e sinagoga jín nuyá'u. Chj súan kásá'a-de náv'a a nakana jaa-i-de. Ko jandaa ká'an-ri jín-ró já á nī kani'in-dé ta'u-dé. ³ Ko nú sá'a-ró caridad, ma kuní nda'a vésé-ró naún sá'a nda'a vá'a-ró, ⁴ Náv'a a sá'a sa'i-ro caridad-ún. Chj máa Táa-ro, jini-ya já ní sá'a sa'i-ro. Yúan-na te ma'ñú táka ñáyivi te ku'a-ya tá'u kúu-ró.

Ja jikán ta'u-yo jín Padre Nuestro

⁵ Te nú jikán ta'u-ro, te ma sá'a-ró nátu'un cháa uú xiní. Chí máá-de, kákusiñ iní-de kakan ta'u-dé iní ve'e sinagoga jíin jiki yá'ya náva'a ná kuní ñayivi núu-dé. Ko jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á nī kani'in-dé ya'u-de. ⁶ Ko róo nú jikán ta'u-ro, ndívi iní ve'e-ró te kasu-ro yúxé'é-ró. Te kakan ta'u-ro núu máá Táa-ro já kánchaa sa'í-ya. Chí máá Táa-ro, jini-ya já súan sá'a sa'í-ro. Yúan-na te ma'ñú táká ñayivi te kuá'a-ya tá'u kúu-ró. ⁷ Te nú jikán ta'u-ro, ma kée xió kuini-ro ká'an-ro nátu'un kásá'a cháa sáin nacióon, chí káani iní-de ja súan ná'an ká'an-de, te vasa jíni so'o-ya. ⁸ Núsáa te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máá-de. Chí Táa-ro, a jini-ya naún ndatíñu kánandi'i-ró ondé té cha'an-ga kakan-ro núu-ya. ⁹ Núsáa te sua kakan ta'u máá-ró: Táa máá-ná ja kánchaa-ní onde andívi, ná nákana jaa-ná ní jíin sí'ví-ní. ¹⁰ Te ná kóo ñuu nuu tá'u-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu játa'an iní máá-ní, nátu'un ío iní andívi suni súan ná kóo iní ñuyívi yá'a. ¹¹ Staá káyee-ná taká kivi, kuá'a-ní nuu-ná vina. ¹² Te nátu'un kásá'a-ná tuká'nu iní-ná nuu ñayivi kásá'a falta nuu-ná, suni súan sá'a-ní tuká'nu iní-ní nuu-ná ja sá'a-ná falta nuu-ní. ¹³ Te ma skívi-ní náá koto nchaa-i náá, chí sua nama-ní náá nuu káni nuu ku'á. Chí máá-ní kúu I'á tá'u tiñu, te tiin-ní fuerza, chí kuñá'nu-ní ní káni. Súan ná kóo. Amén. Achí-ro. ¹⁴ Chí nú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñayivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máá Táa-ro onde andívi sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta máá-ró. ¹⁵ Ko nú tú sá'a-ró tuká'nu iní nuu ñayivi kásá'a falta jíin-ró, te suni súan máá Táa-ro onde andívi ma sá'a-ya tuká'nu iní nuu falta-ro.

Tu'un kondichá iní-yo

¹⁶ Ko nú ká'yo ndichá iní-ro, te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a cháa uú xiní já kájito xí-de. Chí máá-de kástuji-dé nuu-dé náva'a stá'an-de máá-de nuu ñayivi ja ndichá iní-de. Chí jandáa ká'an-ri jíin-ró ja á nī kani'in-dé ya'u-de. ¹⁷ Ko máá-ró, nú ndichá iní-ro, te chí'i-ró aceíte xiní-ro te nakiti nuu-ro, ¹⁸ Náva'a tú stá'an-ro máá-ró núu taká cháa ja ndichá iní-ro, chí nuu máá Táa-ro já kánchaa sa'í-ya stá'an-ro máá-ró. Te máá Táa-ro já ndé'é sá'í-ya, kuá'a-ya yá'u-ró kuní taká ñayivi.

Ndasa kaya yaji

¹⁹ Ma kayá-ro yaji-ro iní ñuyívi yá'a, chí chaa tikixin te kana si'in yóo, te tiví. Te suni kuu kivi ñakuí'ná te sákuná kí'in jíin. ²⁰ Ko kaya-ro yaji-ro onde andívi, chí yúan ma kúu chaa tikixin te ni ma kúu kana si'in yóo já stívi. Te yúan ni ma kúu kivi ñakuí'ná já sákuná kí'in jíin. ²¹ Chí nuu kánde yaji-ro, yúan kúu nuu kuitú iní-ro jíin. ²² Lámpara yiki kúñu kúu nduchi. Te nú nduchi-ro ío va'a, ní-ni yiki kúñu-ró ndí ncháa. ²³ Ko nú nduchi-ro káñáa, te ní-ni yiki kúñu-ró kánde ñuñáa. Súan ío te nú luz ñáva'a-ró kúu ñu'un tuún, ñasaa-ga ñuñáa kóo núsáa. ²⁴ Ni in mozo ma kúu kuatíñu-de nuu úu jito'o. Chí kití iní-de nuu in te kumaní-dé jíin ingá, xí kuándatu-de nuu in te saní'in iní-de nuu ingá. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jíin núu tú'un kúká.

Ma nákani iní-yo siki já kúchaku-yo

²⁵ Núsáa te ká'an-ri jíin-ró: Ma nákani iní-ro siki já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, xí nú ndasa ko'o-ró, ni siki yiki kúñu-ró, nú ndasa kundii kunamá-ro. A tú kánúu-gá vida-ro vasa já kée-ro, te yiki kúñu-ró vasa sá'ma-ro náún. ²⁶ Nde'é-ró tisaq andívi tú jitu-ti, ni tú nástútú-tí, ni tú náchiva'a-ti iní yaka-ti. Chí máá Táa-ro andívi skée-ya-ti. A tú kánúu-ga-ro vasa kiti-ún. ²⁷ Ko ndé róo ja súan nákani iní-ro te á kuu chíso-ga-ro máá-ró in yiki náún. ²⁸ Naja kánakani iní-ro siki sá'ma. Nde'é ndasa kaja'nu ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táu. ²⁹ Ko ká'an-ri jíin-ró, ja rey Salomón kivi ní kuñá'nu xaan-dé, ni tú ní kúu ku'un-de in sa'ma súan nátu'un ita-ún. ³⁰ Te Dios, nú súan skúnamá-ya ita yuku-ún ja ío vina te yuchaan kayu nuu ñu'un, naga nī kuu ja má skúnamá-ya róo te naja tú kákandíja va'a-ró. ³¹ Núsáa, te ma nándi'i iní-ro, ndasa kee-yo, xí ndasa ku'un-yó, achí-ro. ³² Chí ñayivi sáin nacióon kándúkú táká ndatíñu jian. Ko máá Táa-ro onde andívi, a jini-ya já kánandi'i-ró táká ndatíñu yá'a. ³³ Ko kánúu-gá ja ndúkú ndé-ró kivi-ro iní ñuu nuu tá'u Dios tiñu. Te sá'a-ró tiñu ndaa nátu'un sá'a máá-ya. Yúan-na te kuá'a-ga-ya táká ndatíñu-ún nuu-ro. ³⁴ Núsáa te ma nákani iní-ro já kúu yuchaan, chí yuchaan te nakani iní-ro jíin túndó'o-ún. Chí vina kúu vina te yuchaan kúu yuchaan.

7

Ma nákuñdú siki tá'an

¹ Ma nákuñdú-ró siki ñayivi, náva'a ma nákuñdú-i siki máá-ró. ² Chí nátu'un nákuñdú-ró siki ñayivi-ún, suni súan nákuñdú-i siki máá-ró. Chí jíin kú'a ja káchikuá'a-ro, suni nákuqua'a-ro. ³ Te naja ndé'é-ró já kánde mī'in ndúchi ñani-ro. A tú nákani iní-ro já in vitu kánde nduchi máá-ró. ⁴ Naja ká'an-ro jíin ñani-ro: Kundatu, ná táva-rí mī'in kánde nduchi-ro, te tú nákani iní-ro já kánde in vitu ndúchi-ro náún. ⁵ Chaa uú xiní, xna'an-ga

tava-ro vitú kándeé nduchi máá-ró. Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró te tava-ro mí'in kándeé nduchi ñaní-ro. ⁶ Ma kuá'a-ró ndátíñu ijí núu tí'ina jíná'an-ti, ni ma skána-ró perla-ro núu kini jíná'an-ti. Chj nú súan te kuañu-ti siki, te naxió káva-ti íchi núu-ro te chuxíní-ti róo.

Kakan-yo núu-yá te ni'in-yo

⁷ Kakan, te kuá'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'in-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivi-ró. ⁸ Chi chaá jikán, te kii nuu-dé. Te chaá ndúkú, ní'in-dé. Te chaá ká'an, te núña ve'e kivi-de. ⁹ Ndé iin róo, nú se'e-ró jikán-i iin staa núu-ro, te kuá'a-ró iin yuu núu-í náún. ¹⁰ Xí nú jikán-i iin tujáká te kuá'a-ró iin koq núu-í náún. ¹¹ Te nú róo, vasa chaá ñáá kákuu-ró, te kájiní-ro kuá'a-ró ndátíñu va'a nuu sé'e-ró, naga máá Táa-ro já kánchaa-ya ándiví, ja má kuá'a-ya ndátíñu va'a nuu cháa jikán nuu-yá núsáa. ¹² Núsáa te taká tíñu ja kuní-ro já sá'a ñayivi jín-ró, suni súan sá'a máá-ró jín-i, chj súan ká'an tutu ley jín cháa nj kajani tu'un Dios.

Siki úu ichi

¹³ Kivi koyo-ró ichi yuxé'é túu, chj jichá yuxé'é te ká'nu ichi já kuá'an nuu náa ñayivi. Te kua'a-í kivi koyo-i kua'an-i ichi-ún. ¹⁴ Chj tuu yuxé'é te lúli-ni ichi já kuá'an nuu ní'in tá'u-í kuchakú-i. Te yakú-ni-í káni'in-í ichi-ún.

Nde'eyúnu vá'a jín yúnu ñáá

¹⁵ Te koto-ró máá-ró núu cháa kájaní tu'un tú'un já vái-de nátu'un ri jito-de, ko ichi iní-de kándeé yi'í kiti xáan. ¹⁶ Jín tíñu kásá'a-de te kunj-ro-dé. Á kuu táxin-ró uva xinj nú íñu, xí kuu táxin-ró mérkexé xinj íñu kímí. ¹⁷ Súan kuu, ja taká yunu vá'a kúun nde'e vá'a xinj, ko yunu ñáá kúun nde'e ñáá xinj. ¹⁸ In yunu vá'a ma kuu kuun nde'e káñáá xinj. Te ni iin yunu káñáá, ma kuu kuun nde'e vá'a xinj. ¹⁹ Taká yunu tú kúun nde'e vá'a xinj, ná xiti, te ná kí'in nuu íñu'un kayu. ²⁰ Núsáa te súan jín nde'e kúun xinj, te kunj-ro nañun yunu kuu. ²¹ Nasu ndí'í ñayivi ká'an Táta, Táta, jín-rí, kivi iní ñuu nátu'un ándiví. Chj máni ñayivi skíkuu tíñu kuní máá Táa-rí, I'a kánchaa ándiví. ²² Kivi-ún, te ka'an kuá'a ñayivi jín-rí: Táta, Táta, nasu ní kajani-ná tu'un jín sí'ví-ní, te nj kákiñi'in-ná tachj kini kája'an ja ní kasá'a-ná kua'a tíñu ñá'nu jín sí'ví máá-ní náún. Achí-i. ²³ Yúan-na te ka'an ni'in-rí jín ñayivi-ún: Tú ní jiní kuti-rí róo. Kuxio kí'in-ro, chj chaá kásá'a tíñu chá'an kákuu-ró.

Siki úu ve'e ja sün sün in ja'a

²⁴ Te taká chaá jini so'o tu'un ká'an-rí yá'a te skíkuu-de, te kuu-de nátu'un iin chaá ndichí. Te chaá-ún, nj jani-de iin ve'e siki iin kava. ²⁵ Te nj kuun sau, te nj jinú nducha ñú'un, te nj kee tachj xáan, te nj kákaja vé'e-ún. Te tú ní nduá, chj kándij siki káva. ²⁶ Te taká chaá jini so'o tu'un ká'an-rí yá'a, te tú skíkuu-de, te kuu-de nátu'un iin chaá xini ñáá. Te chaá-ún, nj jani-de iin ve'e nuu íñí. ²⁷ Te nj kuun sau, te nj jinú nducha ñú'un, te nj kee tachj xáan, te nj kákaja vé'e-ún. Te nj ndua-ni, te nj naa í, áchí-ya jín-i. ²⁸ Te nuu ní jinú nj ka'an Jesús taká tu'un yá'a, te taká ñayivi kuá'a-ún, nj kánaa iní-i kájiní so'o-i tu'un nj stá'an-ya. ²⁹ Chi nj stá'an-ya núu-í nátu'un chaá ndiso tíñu, nasu nátu'un chaá káchaa tutu.

8

Ja ní nasáva'a-ya iin chaá té'yu ndí'yi

¹ Te nj nuu Jesús vai-ya yúku-ún. Te nj kandikin kua'a ñayivi-yá. ² Te iin chaá té'yu ndí'yi, nj chaá-de nuu-yá. Te nj chiñú'un-de-ya, te nj ka'an-de jín-yá: Táta, nú kuní-ní, te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de. ³ Te nj skáa Jesús nda'a-yá. Te nj ké'é-yá-de. Te nj ka'an-ya: Kuní-rí, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndí'yi té'yu-de-ún nj ndundoo-ni. ⁴ Yúan-na te nj kachj Jesús jín-de: Ma kachí kuti-ro núu ní iin-i. Ko kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te soko-ro núu-dé nátu'un nj tá'u Moisés tíñu, nává'a kunj-de ja ní ndundoo-ró, áchí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya mozo iin chaá kuu capitán

⁵ Te nj kivi Jesús ñuu Capernaum. Te nj jaá iin chaá kuu capitán nuu-yá ká'an nda'ú-de jín-yá: ⁶ Táta, mozo-ná kátúu-í ve'e-ná nj kuyúnú-i te ndó'o xaán-í, áchí-de. ⁷ Te nj kachj Jesús jín-de: Kí'in máá-rí te nasáva'a-rí-í, áchí-ya. ⁸ Te nj ka'an capitán jín-yá: Táta, nasu cháa va'a kuu-ná ja kivi-ní iní ve'e-ná, chj ná ká'an-ni-ní, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁹ Chj máá-ná, suni chaá ndiso tíñu kuu-ná. Te ñáva'a-ná soldado-ná. Te ká'an-ná jín iin-de: Kuá'an, te ja'an-de. Te jín ingá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jín mozo-ná: Sá'a ya'a, te sá'a-i. Achí-de. ¹⁰ Te nj jini so'o Jesús tu'un yá'a. Te nj naa iní-ya nde'e-yá. Te nj kachj-ya jín ñayivi káindikín-ya-ún: Jandáa ká'an-rí jín-ró, ja ní iní ñuu Israel tú ní jiní-rí ni iin chaá kándija stan. ¹¹ Te ká'an-rí jín-ró, ja kíkoyo kua'a ñayivi ichi núu kána ndikandii jín íchi núu kée ndikandii. Te jungoo-i jín Abraham, jín Isaac, jín Jacob onde iní ñuu nátu'un ándiví. ¹² Ko ñayivi kákuu máá sé'e ñuu nuu tá'ú-yá tíñu, kiñi'in-ya-í kí'in-i yatá ké'e nuu ñáa. Te yúan

nde'e-i te nakaji-í ñiñi yú'u-í, áchí-ya. ¹³ Yúan-na te ñi kachí Jesús jíin cháa kúu capitán: Kuá'án. Nátu'un ñi kandíja-ró, te kuní-ro já súan íó, áchí-ya. Te mozo-ún ñi nduva'a-ni-i hora-ún.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro

¹⁴ Te ñi jaa Jesús ve'e Pedro. Te ñi jini-ya náchisó-de kátúu-ña yí'i kji-ña. ¹⁵ Te ñi tiin-ya ndá'a-ña. Te ñi kee kji-ún-ña. Te ñi ndukoo-ña. Te ñi jatiñu-ña nuu-yá jíná'an-ya. ¹⁶ Te nuu ní ini, te nuu-yá ñi chakoyo ja kándiso ñayivi káta'an tachí kini. Te jíin tú'un-ni ká'an-ya, te ñi kiñi'in-ya tachí-ún ká'ja'an. Te ñi nasáva'a-ya táka ñayivi káku'u. ¹⁷ Náva'a ná skíkuu tu'un ñi ka'an Isaias cháa ñi jani tu'un Dios onde sáa: Máa-yá, ñi naki'in-ya kué'e-yo, te ñi janchaa-ya já ndó'o-yó, áchí.

Uu cháa ndúkú-de kundikin-de-ya

¹⁸ Te ñi jini Jesús ja ní jikó ndúu kua'a ñayivi ká'jin-i xiin-yá. Te ñi tá'u-yá tiñu ja ná já'a-i ki'jin-i inga lado. ¹⁹ Te nuu-yá ñi jaa in cháa cháa tutu. Te ñi ka'an-de: Maestro, kundikin-ná níi vasa ndé onde ki'jin-ní, áchí-de. ²⁰ Te Jesús ñi kachí-ya jíin-de: Taká ñukuii, ká'jo yau kava ká'yí-ti, jíin tísaa andívi, ká'jo taká-ti. Ko máa Sé'e cháa, túu nuu kusú-ya, áchí-ya. ²¹ Te inga cháa skuá'a jíin-yá, ñi ka'an-de jíin-yá: Táta, kua'a-ni tu'un ná kichinduji-ná táa-ná xna'an-ga, áchí-de. ²² Te ñi kachí Jesús jíin-de: Kundikin ruu ná kí'on. Skéndoqo taká ndíyi-ún ná chinduji tá'an ndíyi jíná'an. Achí-ya.

Ja ní jukuñi tachí xáan ní sá'a-ya

²³ Te ñi kivi-ya ini in barco. Te cháa káskuá'a jíin-yá, ñi kundikin-de-ya ká'ja'an-de jíin-yá. ²⁴ Te nuu mar ñi ndonda in tachí xáan, te su'ma ndúcha-ún, ñi jasú siki barco. Ko máa-yá kixi-ni-ya. ²⁵ Te cháa káskuá'a jíin-yá, ñi jakoyo-de nuu-yá. Te ñi kaxndúqo-de-ya. Te káka'an-de: Táta, nama-ní yóó, chí naa-yo, áchí-de. ²⁶ Te ñi kachí-ya jíin-de: Naja ká'yú'u-ro. Tú káandíja va'a-ró náún, áchí-ya. Yúan-na te ñi ndukoo-ya. Te ñi ka'an-ya nuu tachí xáan-ún jíin nuu ndúcha mar. Te ná'in yúu-ni ñi kuu. ²⁷ Te ñi kayu'u taká-de. Te káka'an-de: Ndé cháa kúu cháa ya'a, ja onde tachí jíin mar ká'jandatú nuu-dé, áchí-de.

Chaa káta'an tachí kini onde ndañúu Gadara

²⁸ Te ñi jaa-ya ingá lado mar ndañúu Gadara. Te onde ve'e añú ñi kenda uu cháa káta'an tachí kini. Te ñi chakoyo-de nuu-yá. Te ja xáan-dé, te tú ni in ñayivi jika-i ichi-ún. ²⁹ Te ñi kákana jaa-de: Náuñ kuni-ni jíin-ná Jesús, Se'e Dios. Ñi cháa-ni ya'a ja xndó'o-ni náa vasa té jaa-ga kivi náún, áchí-de. ³⁰ Te onde jiká jíin máa-de íó in tiku'ñi kini ká'jitu-ti. ³¹ Te tachí kini-ún, ñi kaka'an ndá'u jíin-yá: Nú kiñi'in-ni náá, te táji-ni náá ná kivi koyo-ná in tiku'ñi kini ká'jin yúan, áchí. ³² Te ñi kachí-ya jini jíná'an: Kuángoyo núsáa, áchí-ya. Te ñi kenda ká'ja'an, te kuangoyo nuu tiku'ñi kini-ún. Te tiku'ñi kini-ún ñi kajungoyo-ti in yukava onde iní mar. Te nuu mar ñi kaji'ñi-ti. ³³ Te cháa kándito-ti yúan, ñi kajinu-de. Te ñi jakoyo-de onde ñuu. Te ñi kajani-de taká tu'un jíin já ní kuu cháa ñi kata'an tachí kini-ún. ³⁴ Yúan-na te ndivii ñayivi ñúu-ún, ñi kenda koyo-i kuata'an-i Jesús. Te ñi kajini-i nuu-yá. Te ñi kaka'an ndá'u-i jíin-yá ja ná kúxio-ya kí'in-ya ñúu-i.

9

Ja ní nduva'a cháa ñi kuyúnú

¹ Yúan-na te ñi kivi-ya ini in barco. Te ñi naja'a-ya kuá'an-ya ingá lado mar. Te ñi najaa-ya ñúu-ya. ² Te nuu-yá yúan ñi kákinchaka-i in cháa ñi kuyúnú kátúu-dé nuu in jito. Te ñi jini Jesús ja káandíja-de. Te ñi ka'an-ya jíin cháa ñi kuyúnú-ún: 'Ijo, sándéé ini-ro. A ío tuká'nu iní nuu táka kuachi-ró, áchí-ya. ³ Te yaku cháa káchaa tutu, ñi kajani iní-de: Chaa ya'a ká'an ndiva'a-de. ⁴ Te ñi jini Jesús ja súan ká'jani iní-de. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Naja ká'jani náá iní-ro. ⁵ Te ja úu tu'un ya'a, ndéja yí-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tuká'nu iní nuu táka kuachi-ró. Xí ká'an-ri: Ndukoo, te kaka-ró. ⁶ Ko náva'a ná kuni-ro já máa Sé'e cháa ndiso-ya tiñu nuu ñúyivi ya'a ja sá'a-ya tüká'nu iní nuu kuachi, te ná ká'an-ri inga tu'un jíin cháa ñi kuyúnú ya'a núsáa: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jíin-de. ⁷ Yúan-na te máa cháa-ún, ñi ndukoo-ni-de. Te kuano'on-dé ve'e-de. ⁸ Te kua'a ñayivi ká'jin-ún, ñi kajini-i ja súan iní sá'a-ya. Te ñi kayu'u-i. Te ñi kanakana jaa-i Dios ja súan ñi ja'a-ya fuerza nuu ñayivi.

Ja ní kana-ya xini Mateo

⁹ Te Jesús, ñi ja'a-ya kuá'an-ya yúan. Te ñi jini-ya nuu in cháa nání Mateo kánchaa-de nuu kútutú xú'ún ñúu. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Kundikin-ro rúu. Te ñi ndukuñi-de, te ñi ndikin-de-ya. ¹⁰ Yúan-na te ñi yee-yá staa ini ve'e-de. Te suni kua'a cháa xini jíin cháa ká'jo kuachi, ñi jakoyo-de. Te ñi kayee-dé staa jíin Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ¹¹ Te ñi kajini cháa fariseo. Te ñi kaka'an-de jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Naja yé Maestro máa-ró jíin cháa xini jíin cháa ká'jo kuachi, áchí. ¹² Yúan-na te ñi jini so'o Jesús. Te ñi ka'an-ya: Chaa

ká'io ndáján, tú kánandi'i-de cháa táná, chí cháa káku'u kúu ja kájinu ñú'ún yúán. ¹³ Kuá'án jíná'an-ró núsáá. Te skuá'a-ró naún tu'un kúu: Ná kundá'ú iní tá'an-i kuni-ri. Nasu já sokó-i nuu-ri, áchí onde sáá. Chí tú vai-ri kana-ri xiní cháa ndaa, chí cháa ká'io kuachi kána-ri xiní já ná nákaní iní-de. Achí-ya.

Sikí já kondichá iní

¹⁴ Yúan-na te nuu-yá ñi jakoyo cháa káskuá'a jín Juan. Te ñi kaka'an-de: Náá jín cháa fariseo, ká'io ndichá iní-ná. Te cháa káskuá'a jín-ní, naja tú ká'io ndichá iní-de, áchí-de. ¹⁵ Te ñi ka'an Jesús jín-de: Á kuu kondichá iní ñayivi ká'jín viko tánda'a, te nú nini kánchaa yii jín-i. Ko chaa ñin kivi já kúxio yii-ún nuu-í. Yúan-na te kuu koo ndichá iní-i. ¹⁶ Tú ñi ñin nachu'un sa'ma jáá núu sú'ny tu'ú. Chí ja ní nuku'un jáá-ún ka'ncha-ga ja tu'ú-ún. Te ja te'ndé-ún, ví'i-gá te'nde. ¹⁷ Te tú káchu'un ñayivi vino jáá iní ñii tu'ú. Chí nú súan, te ndata ñii-ún, te kati vino, te naa ñii-ún. Ko káchu'un-i vino jáá iní ñii jáá. Yúan-na te kendoo va'a ndendúú. Achí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

¹⁸ Te nini ká'an-ya tú'un ya'a jín-de, te ñin cháa kuñá'nu ñi jaq-de nuu-yá. Te ñi chiñú'ún-de-ya. Te ñi ka'an-de: Sesí'í-ná, sáá ní j'i-i. Ko ki'on te xndée-ní nda'a-ní sikí-í, te ná náchaku-i. Achí-de. ¹⁹ Te ñi ndukuiñí Jesús. Te ñi ndikín-ya-dé, jín cháa káskuá'a jín-ya kája'an-de jín-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin ña'an kú'u kue'e ñiñi

²⁰ Te yúan ñi kenda ñin ña'an kú'u-ña já ní kuu uxj uú kuia játi ñiñí-ña. Ñi jaq-ña íchi yatá-ya. Te ñi ké'é-ña yúsá'ma-ya. ²¹ Chí ñi ka'an máá-ña: Nú ná ké'é-ri vasté sá'ma-ya, te kaku-ri, áchí-ña. ²² Te ñi xió káva Jesús. Te ñi jini-ya núu-ña. Te ñi ka'an-ya: Sándéé iní-ro, 'ija. Ñi kandíja-ró te yúan ní kaku-ró. Achí-ya. Te máá ña'an-ún, ñi nduva'a-ni-ña hora-ún. ²³ Te ñi jaá Jesús ve'e cháa kuñá'nu. Te ñi jini-ya núu cháa kátivi xkuuli jín ñayivi kuá'a kákuva-í. ²⁴ Te ñi kachí-ya jín-i: Kuxio jíná'an-ró, chí suchi sí'í yá'a tú ní j'i-i, chí kixi-ni-i, áchí-ya. Te ñi kasakátá-i nuu-ya. ²⁵ Te ñi kiñi'in-ya ñayivi kuá'a-ún kua'an-i. Te ñi kivi-ya iní ve'e. Te ñi ñin-ya ndá'a súchi sí'í-ún. Te ñi ndukoo-ni-i. ²⁶ Te ñi jicha tu'un-ún kua'an ñii ñúu yúan.

Uu cháa kuáá

²⁷ Te ñi ja'a Jesús yúan, kua'an-ya. Te uu tá'an cháa kuáá, ñi kándikín-de-ya, kákana kó'ó-de xiní-ya: Se'e David, kundá'ú iní-ní náá vii, áchí-de. ²⁸ Te ñi najaa-ya ve'e. Te ñi chakoyo cháa kuáá-ún nuu-ya. Te ñi ka'an Jesús jín-de: Á kákandíja-ró já kúu sá'a-ri, áchí-ya. Kuu Táta, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te ñi xndée-ya ndá'a-ya sikí ndúchi-dé. Te ñi ka'an-ya: Natu'un ñi kákandíja-ró, súan ná kúu núsáá, áchí-ya. ³⁰ Te nduchi-dé, ñi kánanuña-ni. Te Jesús, ñi ka'an ñi'in-ya jín-de: Nde'e vá'a-ró já tú ní ñin kuni tu'un, áchí-ya. ³¹ Ko máá-de, ñi kákenda-de kája'an-de. Te ñi kajacha xaan-dé tu'un-ya ñii ñúu yúan.

Ñin cháa ñi'in

³² Te nuu ní kenda-de kája'an-de, te ñi chakoyo ñayivi jín ñin cháa ñi'in tá'an-de tachí kini. ³³ Te ñi kiñi'in-ya tachí kini-ún kua'an. Te cháa ñi'in-ún, ñi naka'an-de. Te ñayivi kuá'a-ún, ñi kakee nuu-í kándé'e-i. Te ñi kaka'an-i: Ni tú kájiní kuti-yo súan iní ñuu Israel, áchí-i. ³⁴ Ko cháa fariseo, ñi kaka'an-de: Jín tachí kini ña'nu kiñi'in-de tachí kini kája'an, áchí-de.

Cuenta cháa ka'nu trigo-ya

³⁵ Te ñi jika kuu Jesús taká ñuu jín taká rancho. Te suni iní ve'e sinagoga ñi stá'an-ya tú'un nuu-í. Te ñi jani-ya tú'un va'a ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te ñi nasáva'a-ya ñayivi káku'u ñani kue'e. ³⁶ Te ñi jini-ya núu ñayivi-ún. Te ñi kundá'ú iní-ya-í. Chí ñi kajicha nuu-í, te kákuxí iní-i natu'un rií, kiti tú jito'o-ti. ³⁷ Yúan-na te ñi ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-ya: Trigo ta'nu, jandáa kúu ja kuá'a ío, ko chaa ka'nu, yaku-ni-de ío. ³⁸ Kakan ta'u-ro núu máá Táta, I'a xim trigo núsáá, náv'a a ná táji-ya cháa ka'nu kikoyo-de nuu trigo-ya. Achí Jesús.

10

Ja ní kaji-ya uxí uu cháa skuá'a jín-ya

¹ Yúan-na te ñi kana-ya xiní ndí'uxí uu cháa káskuá'a jín-ya. Te ñi ja'a-ya fuerza iní-de ja kundéé-de jín tachí kini, náv'a a kiñi'in-de ki'ín fuera, te nasáva'a-de ñayivi káku'u taká nuu kué'e. ² Te ndí'uxí uu cháa apóstol súan káinání-de: Chaa ñin kúu Simón (cháa-ún, suni nání-de Pedro) jín ñani-de Andrés, te sava-ga-de: Jacobo, se'e Zebedeo, jín ñani-de Juan, ³ Felipe, jín Bartolomé; Tomás jín Mateo, cháa xiní; Jacobo se'e Alfeo, jín Lebeo, cháa ja suni nání-de Tadeo; ⁴ Te suni Simón ñuu Caná, jín Judas Iscariote, cháa ñi nastuu-ya.

Ja ní táji-ya-de kája'an-de

⁵ Te ni tájí Jesús uxí uḡ chaa yá'a kája'an-de. Te ni tá'ú-yá tiñu nuḡ-dé: Ma kíngoyo-ró ichi ñáyivi sijn nación, ni ma kivi koyo-ró ini ñuu Samaria. ⁶ Xna'an-ga kí'in-ro ini ve'e Israel, nuḡ riḡ, kiti ní kánaa. ⁷ Te nu kua'an-ro te kani-ró tú'un: A yani koo ñuu nátu'un andívi, achí-ro. ⁸ Te nasáva'a-ró ñáyivi káku'u. Te sándoo-ró já káte'yü. Naschakú-ro ndívi. Kiñi'in-ró tachí kini kí'in. Chi ni ni'in sáni-ró, te suni súan kuḡ'a sáni-ró. ⁹ Ma kúndiso-ró xú'un ini bolsa-ro, ni oro, ni plata, ni xu'un kuáchí. ¹⁰ Ni ñunu já kúu ichi, ni uḡ su'nu já kú'un-ró, ni ndijan-ro, ni vara. Chi chaa sátiñu, yúan ni'in-dé kee-dé. ¹¹ Te ñani ñuu xí rancho nú ni kivi koyo-ró, te yúan ndúkú-ró ñin chaa va'a ini-de ini ñuu-ún. Te kendoo-ró yúan onde kenda-ró kí'in-ro. ¹² Te nuḡ kivi-ró vé'e-ún, te ka'an-ro ná sándéé ini ñáyivi-ún. ¹³ Te nú va'a ini ñáyivi-ún, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáa siki-í. Ko nú tú va'a ini-í, te tu'un ndéé-ún ná nájaa nuḡ-ro. ¹⁴ Te nú ío ñáyivi tú játá'ú róó, ni tú jini ná'in tú'un ká'an-ro, ná kenda koyo-ró vé'e-ún xí ñuu-ún, te skóyo-ró tikacha ini ja'a-ro. ¹⁵ Jandáa ká'an-ri jijn-ró, ja vítá-ga koo kuachi siki ñuu Sodoma jijn ñuu Gomorra kivi kí juicio, vasa siki ñuu-ún.

Tundó'o jito chaa jáni tu'un

¹⁶ Kuni so'o chí tájí-rí róó kí'in-ro nátu'un riḡ ma'ñú yí'í. Núsáa te koo ndichí-ró nátu'un koo, te koo vítá ini-ro nátu'un paloma. ¹⁷ Te koto va'a-ró máa-ró nuḡ ñáyivi chí nastúu-í róó nuḡ junta. Te ini ve'e sinagoga-í xndó'o-í róó. ¹⁸ Te onde nuḡ gobernador jijn nuḡ rey kinchaka-í róó ja siki rúu, náva'a kani ndaa-ro tú'un nuḡ-dé jijn nuḡ chaa sijn nación. ¹⁹ Ko nú ni nastúu-í róó, ma nákani xaan ini-ro ndasa ka'an-ro. Chí suni máa hora-ún te kuḡ'a-ya tú'un nuḡ-ro ndasa ka'an-ro. ²⁰ Chí nasu máa-ró kákuu ja ká'an, chí Espiritu máa Táa-ro kúu ja ká'an jijn yú'u-ro. ²¹ Te ñani jijn ñani nastúu tá'an ja kúu, te táa nastúu se'e. Te se'e-ún ndonda siki táa, te ka'ni tá'an. ²² Te ndivii-í, koto u'u-í róó ja siki rúu. Ko chaa kundij ni'in onde kivi jinu, chaa-ún kaku-de. ²³ Ko nú kachindikin-í róó ini ñuu yá'a, te kuno-ró kí'in-ro ingá ñuu. Chí jandáa ká'an-ri jijn-ró, ja má kuyachi-ro káka kuu-ró táka ñuu Israel, onde jaa máa Sé'e chaa. ²⁴ ñin chaa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa maestro-de. Ni chaa jatiñu, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa jito'o-de. ²⁵ Chaa skuá'a, súan-ni koo-de, nátu'un maestro-de, te chaa sátiñu, nátu'un jito'o-de. Chí nú máa chaa kúu táa-ún ni kaskúnáni-í de Beelzebú, naga ni kuu ja má skunáni-í se'e ja ío ini ve'e-de núsáa.

Ja ní ka'an-ya tú'un ndéé ini jijn-de

²⁶ Núsáa te ma yú'ú-ro-í, chí tú ni ñin naún yindi'u, ja má kenda ndijin, ni tú ni ñin ja yisa'í, ja má kuni-ro nú. ²⁷ Ja ní ka'an-ri jijn-ró núñaá, kani ndijin-ro tú'un. Te ja ní jini tu'un-ró, onde xiní vé'e kundij-ro te kani-ró tú'un. ²⁸ Te ma yú'ú-ro koto-ró ñáyivi já'ni yiki kúñu-yó, chí má kúu ka'ni-í añu-yo. Ko sua yu'ú-ro koto-ró já kúu xnáa ndúu añu-yo jijn yiki kúñu-yó nuḡ infierno. ²⁹ Tú kúya'u uḡ tisaḡ ja ñin xu'un náún. Te ni ñin-ti tú júngava-ti nuḡ ñú'un, nú tú jini máa Táa-ro. ³⁰ Chí a ni ka'u-ya onde taká ixi xiní-ro. ³¹ Núsáa te ma yú'ú-ro jina'an-ró, chí kánúu-ga-ro vasa kuá'a tisaḡ. ³² Ko nú ndé chaa jáni ndaa-de tu'un-ri nuḡ ñáyivi, suni súan nakani ndaa-ri tu'un-de nuḡ máa Táa-ri kánchaa-ya ándívi. ³³ Te nú ndé chaa ské'ichi-de ruḡ nuḡ ñáyivi, te suni súan ské'ichi-ri-de nuḡ máa Táa-ri kánchaa-ya ándívi. ³⁴ Ma káni ini-ro jina'an-ró já vai-ri ja kóo ná'in-ni ini ñuyivi yá'a. Tú vai-ri ja kóo súan, chí sua yuchi koo. ³⁵ Chí vai-ri ja skuátá'an-ri taká chaa jijn táa-de, te sesí'í jijn náa-í, te sejanú jijn náchisó-ña. ³⁶ Te ja koto u'u chaa kúu ja kóo ini ve'e-de. ³⁷ Nú ñin chaa maní-gá-de jijn táa-de xí jijn náa-de vasa jijn-ri, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikin-de ruḡ. Te nú ñin chaa maní-gá-de jijn sé'e yí-de, xí jijn sé'sí-í-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikin-de ruḡ. ³⁸ Te chaa tú kánda-de jijn tundó'o kii siki-dé, te kundikin-de ruḡ kii-de, tú va'a chaa kúu-de ja kúndikin-de ruḡ. ³⁹ Te chaa jítu ini-de kaku-de chí tundó'o kii siki-dé, te naa-dé. Ko nú kuu ñin chaa ja siki rúu, te kuchaku-de. ⁴⁰ Te ñáyivi kuátá'ú róó jina'an-ró, ruḡ kuátá'ú-í. Te ñáyivi kuátá'ú rúu, kuátá'ú-í I'a ni tájí rúu vai-ri. ⁴¹ Nú ndé ñáyivi kuátá'ú ñin chaa jáni tu'un Dios, chí chaa jáni tu'un Dios kúu-de, te máa-í, ni'in-í ya'u chaa jáni tu'un Dios. Te nú ndé ñáyivi kuátá'ú chaa ndaa, chí chaa ndaa kúu-de, te máa-í, ni'in-í ya'u chaa ndaa. ⁴² Te nú ndé chaa kuá'a-de ñin yajin ndúcha víjin ko'o ñin suchí yá'a, chí suchí skuá'a kúu-í, jandáa ká'an-ri jijn-ró ja má xnáa-dé ya'u-de.

11

¹ Te súan ni jinu ni tá'ú Jesús tiñu nuḡ uxí uḡ chaa káskuá'a jijn-yá. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya já stá'an-ya, te kani-ya tú'un ini ñuu máa-de jina'an-de.

Uḡ chaa ni tájí Juan nuḡ-ya

² Te kánde Juan ini vekaa. Te ni jini tu'un-de káka'an-í taká tiñu sá'a Jesús. Te ni tájí-de uḡ tá'an chaa káskuá'a jijn-de ja kaká tu'un-de-ya: ³ Máa-ni kúu chaa kii-ún, xí kúndatu-yó

ingá-de náún, áchí-de. ⁴ Te nì ka'an Jesús. Kuá'an te kastu'ún-ró núu Juan taká tu'un kájinì so'o-ró jíin tíñu kájinì-ro. ⁵ Chaa kuáá, káñdundjijn nuu-dé. Te chaa rengo, kánakaka-de. Chaa té'yu ndi'yi, káñdundoo-de. Te chaa só'ó, kánakuni so'o-de. Te chaa nì jìjì, kánachaky-de sá'a-ri. Te suni jáni-rj tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ⁶ Te xáán ndatu kúu chaa ja tú ányu'ú-de jíto-de nuu, áchí-ya jíin-de. ⁷ Te káno'on chaa-ún. Te nì kejá'a Jesús ká'an-ya tú'un Juan nuu ñáyivi-ún: Naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro ondé nuu ñu'ún té'é. Ja ndé'é-ró íchá já kanda sá'a tachì náún. ⁸ Ko naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin chaa ñu'ún sa'ma ndúchá náún. Nde'é, chaa káñu'un sa'ma ndúchá, máni inji ve'e rey káxiyúku-de. ⁹ Ko naún ndé'é-ró ní káñenda-ró. ñin chaa jáni tu'un Dios náún. Suni ká'an-rj jíin-ró, kúñá'nu-ga Juan vasa ñin chaa jáni tu'un Dios. ¹⁰ Chaa yá'a kúu chaa yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró chí táji-rí ndajá'a-rí kuxnúu-de ja-de. Te chaa-ún sátu'a-de ichi-ro vasa jáa-ro. Achí. ¹¹ Jándáa ká'an-rj jíin-ró, ja iní ñuyívi yá'a tú ío ní ñin chaa jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máa-de vasa Juan chaa skuánducha. Ko chaa lúli-ga inji ñuy nátu'un andívi, chaa-ún kúñá'nu-ga-de vasa Juan. ¹² Ondé kivi ní kenda Juan chaa skuánducha, te ondé vina, te chaa ñin ndá'a, fuerza káñu-de kivi-de inji ñuy nátu'un andívi, te tá'ú máa-de tíñu yúan káñu-de. ¹³ Chí máa ley jíin taká chaa nì kajani tu'un Dios, nì kajani-de tu'un yá'a ondé kivi ní chaa Juan. ¹⁴ Te nú káñu-ro kuatá'ú-ró tú'un, máa-de kúu Elías chaa kii-ún. ¹⁵ Chaa ío so'o kuni ná'in, te ná kúni so'o-de. ¹⁶ Naún tu'un yátá skétá'an-rj jíin ñáyivi yá'a. Káñu-i nátu'un suchi lúli káxiyúku nuyá'ú ja súan kákana kó'ó-i xiní tá'an-i. ¹⁷ Nì káñndé'e-rj xkuili nuu-ro, te tú ní káñta já'a-ró. Nì kanda-rj nuu-ro te tú ní káñduku'á inji-ro, áchí-i. ¹⁸ Chi ní kii Juan tú ní yée-dé tú ní jí'i-de. Te káka'an-ro: Tá'an-de tachì kini. ¹⁹ Ko máa Sé'e chaa yée-ya jí'i-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío ñin chaa yáji téyí te jí'i xaán-dé vino; chaa jini tá'an jíin cháa xini jíin cháa ká'jo kuachi kúu-de, áchí-ro. Ko ñin chaa ndíchi, máni tíñu ndíchi sá'a-de, te súan kuni-ro jándáa ndíchi-de. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-ya nuu sáva ñuu

²⁰ Yúan-na te nì kejá'a-ya kána jíin-ya nuu taká ñuu nuu ní sá'a-ya kuá'a tíñu ñá'nu, chí tú ní nákanì inji-i jíná'an-i. Te nì ka'an-ya: ²¹ Naka ndá'ú kuu róó ñuu Corazín. Naka ndá'ú kuu róó ñuu Betsaida. Chí nú inji ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón nì sá'a-ri tíñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máa-ró núu, inga kivi te a nì kanakani inji ñáyivi-ún. Te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaa núu-í núu. ²² Ko ká'an-rj jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikí ñuu Tiro jíin núu Sidón kivi kii juicio vasa sikí róó jíná'an-ró. ²³ Te róó ñuu Capernaum, a nì kuñá'nu xaán-ro náún. Ko ondé infierno najinu-ro, chí nú inji ñuu Sodoma ní sá'a-ri tíñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu-ro yá'a núu, te a nì kendoo ñuu yúan ondé vina núu. ²⁴ Ko ká'an-rj jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sikí ñáyivi ñuu Sodoma kivi kii juicio vasa sikí-ro. ²⁵ Te suni kivi-ún nì ka'an Jesús: Táa, Jito'o andívi jíin ñuyívi kúu máa-ní. Te ná káñu-ú ná nuu-ní ja ní jasu-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíchi jíin núu cháa káñu'un inji, te nì stá'an ndijin-ní nuu cháa súchi iní jíná'an-de. ²⁶ Chí súan nì jata'an inji-ní. Táa, áchí-ya. ²⁷ Taká ndatíñu nì ja'a Táa-rj nuu-rí. Te tú ní ñin-i jini-i nuu máa Sé'e, chí máni máa Táa jini-ya. Nì tú jini ní ñin-i nuu máa Táa, chí máa Sé'e jini-ya, jíin núu cháa ja kuni máa Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé. ²⁸ Taká róó ja kásatiñu-ró te kándiso-ró já vée, ña'an nuu-rí jíná'an-ró te xndétatú-rj róó. ²⁹ Kundiso-ró yugo-rj jíná'an-ró, te skuá'a-ró tú'un ká'an-rj jíin-ró, chí I'a ndá'ú jíin I'a vítá inji añú kúu-rj. Te ní'in-ro nuu ndétatú añú-ro jíná'an-ró. ³⁰ Chí ñama-ni yugo-rj te tú vee carga-rj ja kundiso-ró, áchí-ya.

12

Ja ní káñkachi-de yoko trigo kivi ndétatú

¹ Te ñin kivi ndétatú nì ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu káa trigo. Te chaa kákuá'a jíin-ya, káñi-de soko. Te nì kakejá'a-de káñkachi-de yoko káñee-dé. ² Te nì kajinjì chaa fariseo. Te nì kaka'an-de jíin-ya: Naún kúu jian, chí chaa kákuá'a jíin-ró kásá'a-de súan kivi ndétatú, te tú ío ley, áchí-de. ³ Te máa-ya, nì ka'an-ya jíin-de: Tú ní káka'u-ró tutú ndasa nì sá'a David náún. Chí máa-de jíin cháa nì káxiyúku jíin-de, nì káñi-de soko ñin kivi. ⁴ Te nì kivi-de inji ve'e Dios. Te nì yee-dé statilá káxiyúku ndijin, ja tú ío ley kee-dé, nì chaa ká'jin jíin-de, chí máa-ni sutu káñee núu. ⁵ Xí té ka'u-ga-ro núu tutú ley ndasa kásá'a sutu inji ve'e ij kivi ndétatú, chí tú káñkúu máa-de ley-ún. ⁶ Chí a ká'an-rj jíin-ró já ñá'nu-ga kúu ñin chaa kándij yá'a vasa já kúu máa vé'e ij. ⁷ Ko nú a nì káñu'un inji-ro tú'un yá'a: Kuni-ga-rj já ná kúndá'ú inji tá'an-ró, nasu já sokó-ro kiti núu-rí, áchí, yúan-na te ma ndóna-ró sikí cháa tú ká'jo kuachi núu. ⁸ Núsáá te máa Sé'e chaa, suni Jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

ñin chaa nì ichi nda'a-dé

⁹ Te nì kenda-ya yúan. Te nì ja-a-ya iní ve'e sinagoga-de jíná'an-de. ¹⁰ Te yúan nì jo ñin chaa nì ichi káñan ñin nda'a-dé. Te nì káñka tu'un-de Jesús ja ndúkú-de kuachi sikí-ya káñu-de,

te ni kaka'an-de: Á kuu sá'a-yó taná kivi ndétatú, xí túu, áchí-de. ¹¹ Te máa-yá, ni ka'an-ya jíin-de: Ndé róó ñáva'a-ró ñin ri, te nú kiti-ún jungava-ti iní ñin tunchi kivi ndétatú, te tú ñin-ró-tí te natava-ro-tí náún. ¹² Te xaan-gá ya'u ncháá ñin cháa vasaá ñin ri. Núsáá te ío va'a ja vá'a sá'a-yó kivi ndétatú, áchí-ya. ¹³ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te ni skáa-de nda'a-dé. Te ni nduva'a i-í-ní nátu'un káa inga. ¹⁴ Ko cháa fariseo, ni kenda-de káa'an-de. Te ni kandatú-ún-de ndasa ka'ni-dé-ya.

Tu'un máa-yá ni ka'an Isaías onde sáa

¹⁵ Ko ni jiní Jesús ja súan kájani iní-de. Te ni kuxio-ya yúan kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kandikin-i-ya. Te ni nasáva'a-ya ndívii-í. ¹⁶ Te máa-yá, ni ka'an xaan-yá jiní ñáyivi-ún ja ná tú stá'an ndíjin-i-ya. ¹⁷ Náva'a ná skikuu tu'un ní ka'an Isaías, cháa ni jani tu'un Dios: ¹⁸ Yá'a ío mozo-rí ja ní nakaji-rí, áchí Dios, áchí Isaías, te maní-rí jíin-í. Te kúsi iní-rí jíin-í. Te kua'a-rí Espiritu-rí sikí-í. Te kastú-ún-i nuu ñáyivi síin naciún ja kú juicio sikí máá jíin'an. ¹⁹ Ma kútixín se'e-rí, ni ma nákata-i. Te ni ñin ma kúni tu'un ja kána jíin-í iní ichi. ²⁰ Ma ká'nu-i ñin nukúá ní taxín, ni ma ndá'va-i ñin mecha kayú ñu'má, chí onde ná kúni'in tu'un ndaa sá'a-í. ²¹ Te kuñukuu iní ñáyivi síin naciún tiñu sá'a Se'e-rí. Achí.

Ín cháa kuáá ñi'ín tá'an tachi kíni

²² Yúan-na te nuu-yá ni kakinchaka-i ñin cháa tá'an tachi kíni, ja kuáá-de te ñi'ín-de. Te ni nasáva'a-ya-dé. Te cháa kuáá ñi'ín-ún, ni naka'an-de te ni nakuni-de. ²³ Te ni kánaa iní taká ñáyivi-ún kándé'é-í. Te ni kaka'an-í: Á se'e David kúu cháa yá'a náún, áchí-í. ²⁴ Ko cháa fariseo, ni kajini so'o-de ja súan ni kaka'an-í. Te ni kaka'an-de: Cháa yá'a, nú tú ndújín-de jíin Beelzebú, te má kúu kiñi'in-de tachi kíni ki'ín núú, chí ja kúñá'nu nuu tachi kúu-ún, áchí-de. ²⁵ Ko Jesús, ni jiní-ya ja súan kájani iní-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Taká naciún ja sásin máa te kánakuatá'an máa, naa. Te taká ñuu xí ve'e ja sásin máa, te kánakuatá'an máa, ma kúni'in. ²⁶ Te nú Satanás sásin máa, te kiñi'in máa já'an, ndasa kuni'in ñuu nuu tá'u tiñu máa núsáa. ²⁷ Te nú ndújín Beelzebub jíin-rí ja kiñi'in-rí tachi kíni. Núsáa te se'e-ró, ndé jíin kákiñi'in máa-í tachi-ún. Ja yúan, máa-í, ná nákuñdii-í sikí-ro. ²⁸ Ko nú jíin Espiritu Dios kúni'in-rí tachi kíni ká'a'an, jandáa kúu ja núu-ro ní cháa ñuu nuu tá'u Dios tiñu núsáa. ²⁹ Chí ndasa kuu kivi ñin ñáyivi iní ve'e cháa kándáján, te saku'ná-í ndatíñu-de, te nú tú xna'an-ga ku'ni-í-de. Yúan-na te kuu saku'ná-í ndatíñu-de. ³⁰ Nú ndé cháa tú ndújín-de jíin-rí, te jito u'u-de ruu. Te cháa tú nástútú jíin-rí, máni jachá-de.

Tu'un ndiva'a sikí Espiritu Santo

³¹ Súan ká'an-rí jíin-ró: Sikí táka kuachi jíin taká tu'un ndiva'a, sá'a-ya túká'nu iní. Ko tu'un ká'an ndiva'a sikí Espiritu Santo, ma sá'a kuti-yá túká'nu iní. ³² Te nú ndé ñin cháa ka'an-de sikí máa Sé'e cháa, sá'a-ya túká'nu iní nuu-dé. Ko nú ndé ñin cháa ka'an-de sikí Espiritu Santo, ma sá'a kuti-yá túká'nu iní nuu-dé, ni kuia yá'a, ni kuia cháa. ³³ Kuu-ró yúnu vá'a ja vá'a nde'e, xí kúu-ró yúnu kánaá, ja ñáa nde'e. Chí jíin nde'e te jini-yo naún yunu kúu. ³⁴ Se'e koo kákuu-ró. Ndasa kuu ka'an-ro tú'un va'a, te nú ñáyivi náá kákuu-ró. Chí tu'un ñu'un iní añú cháa, máni tu'un-ún ká'an-de. ³⁵ Cháa va'a, sá'a-de tiñu va'a, chí ío va'a iní-de. Te cháa náá, sá'a-de tiñu náá, chí kánaá iní-de. ³⁶ Ko ruu, ká'an-rí jíin-ró, ja taká tu'un sáni káka'an cháa, naku'a-a-de cuenta tu'un-ún kivi cháa juicio. ³⁷ Chí sikí tú'un ká'an-ro, te kendo va'a-ró. Te suni sikí tú'un ká'an-ro, te ta'nu ndatu-ro, áchí-ya.

Ja ní kajikan-í ñin tuni

³⁸ Yúan-na te yaku cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kákuñ-ná ja sá'a-ní ñin tuni nde'e-ná, áchí-de. ³⁹ Te ni ka'an-ya jíin-de: Ñáyivi náá ja káisiiki ncháa-í Dios, kájukan-í tuni. Ko ma kuá'a-rí nuu-í, chí tuni Jonás, cháa ni jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-rí nuu-í. ⁴⁰ Chí nátu'un ni kandee Jonás chíi t'yáká ká'nu uní ndúú uní ñúú, suni súan kúndee Se'e cháa chíi ñu'un uní ndúú uní ñúú. ⁴¹ Taká kuu nuu ñu'un té'é ndúú núú jíin ñáyivi yá'a kivi kú juicio. Te nákuñdii-de sikí-í. Chí máa-de, ni kanakani iní-de kivi ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'i-gá kúñá'nu l'a kándii yá'a vasaá Jonás. ⁴² Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñáyivi yá'a kivi kú juicio. Te nákuñdii-ña sikí-í. Chí onde jíká xáan ní kii-ña ní jini so'o-ña tú'un ndíchi ní ka'an Salomón. Te vina ví'i-gá kúñá'nu l'a kándii yá'a vasaá Salomón. ⁴³ Nú ní kenda tachi kíni iní ñin cháa. Te jika kuu nuu ñu'un té'é ndúú núú júngoo. Te tú ní'in. ⁴⁴ Yúan-na te ká'an tachi-ún: Ná nó'on-rí ve'e nuu ní kenda-rí, áchí. Te nú ni najaa, te jini ja ñin ve'e sáni kúu. Te ni nduluu ve'e-ún ja ní nastáa iní. ⁴⁵ Yúan-na te ki'ín tachi-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachi ñáa-ga vasaá máa. Te kivi koyo te káxiyú yúan. Núsáa te ví'i-gá tá'an cháa yúan onde sandí-i-ña vasaá ja xna'úú núú. Te suni súan tá'an ñáyivi náá yá'a. Achí-ya.

Náa-ya jín ñani-ya

⁴⁶ Te nini súan ka'an-ya jín ñayivi-ún, te nì jaa náa-ya jín ñani-ya ká'jin-ña ichi yatá vé'e, kákuní-ña ká'an-ña jín-yá. ⁴⁷ Te nì kachí ìn cháa jín-yá: Yúan nde'é-ní, nì cháa náa-ní jín ñani-ní ká'jin-ña yatá vé'e, te kákuní-ña ká'an-ña jín-ní, áchí-de. ⁴⁸ Te nì ka'an-ya jín cháa nì ka'an súan jín-yá: Ndeja kúu náa-rj, te ndeja kákúu ñani-rj. Achí-ya. ⁴⁹ Te nì skaa-ya ndá'a-yá onde nuu káxiukú cháa káskú'a jín-yá. Te nì ka'an-ya: Yá'a nde'é-ró nuu náa-rj jín nuu ñani-rj. ⁵⁰ Chì ñayivi skíkúu tiñu kuní máá Táa-rj kánchaa-ya onde andívi, jian kúu kua'a-rj kúu náa-rj. Achí-ya.

13*Tu'un yatá sikí cháa sáka trigo*

¹ Te kivi-ún nì kenda Jesús ve'e-ún te kua'an-ya. Te nì jaa-ya ní jungoo-ya yú'u mar. ² Te nì kataka kua'a xáan ñayivi núu-yá. Te nì kivi-ya iní ìn barco. Te nì jungoo-ya. Te taká ñayivi-ún nì kákenqo-i yu'u mar. ³ Te nì ka'an-ya kuá'a tú'un yatá jín-i: Kuní so'o te kunj-ro. Ìn cháa sáka trigo, nì kenda-de sáka-dé. ⁴ Te sáka-dé kua'an-de. Te ìn nunj-ún, nì jungava yu'íchi. Te nì cháa tisaá te nì kákókó-tí. ⁵ Te inga nì jungava nuu ñú'un yúu núu tú ío kua'a ñú'un. Te nì kana yachí-ni chj tú ío kókon ñú'un. ⁶ Te nuu ní kana ndikandí, te nì kasun-ni. Te nì ichj, chj tú yo'o ní ío. ⁷ Te inga nì jungava ma'ñú ìñu. Te nì ja'nu ìñu-ún. Te nì jasú nuu. ⁸ Te sava nì kajungava nuu ñú'un vá'a. Te nì kuun nunj, ìn ja ìn ciento, inga ja uní xiko, te inga ja okó uxj. ⁹ Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. Achí-ya. ¹⁰ Yúan-na te nì chakoyo cháa káskú'a jín-yá. Te nì kaka'an-de jín-yá: Naja ká'an-ní tú'un yatá jín ñayivi yá'a, áchí-de. ¹¹ Te nì ka'an-ya jín-de: Róó, chj a kuajuku'un inj-ro tú'un yisá'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ñuu nátu'un andívi. Ko máá ñayivi yá'a, ma júku'un inj-i. ¹² Chì cháa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé sá'a-ya. Te kuñava'a-de kua'a xáan-ga. Ko cháa ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún, te kuxio kí'in. ¹³ Ja yúan ká'an-rj tú'un yatá jín-i. Chì vasa kánde'é-i, ko tú kájiní-i. Te vasa kájiní so'o-i, ko tú kájiní ná'ín-i ní tú kájuku'un inj-i. ¹⁴ Ñayivi yá'a káskíkúu-i tú'un nì ka'an Isaias: Vasa kájiní ná'ín vá'a-ró, ko ma júku'un inj-ro. Te vasa kánde'é ndí'i-ró, ko ma kuní-ro. ¹⁵ Chì xaan ní kákuní'in inj ñayivi yá'a. Te xaan ú'u kájiní so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í náva'a ma kuní-i jín nduchi-í, te ma kúni ná'ín-i jín só'o-i, te ma júku'un inj-i, te ma nájíó káva inj-i, te ma násáva'a-rj-i. Achí. ¹⁶ Ko xáan ndatu máá-ró jíná'an-ró, chj kánde'é-ró jín nduchi-ro, te kájiní ná'ín-ró jín só'o-ró. ¹⁷ Chì jandáa ká'an-rj jín-ró ja tiní cháa kájiní tú'un Dios jín tiní cháa va'a, nì kákuní-de nde'é-de nuu ja kánde'é máá-ró, ko tú ní kajinj-de. Te suni nì kákuní-de kuní so'o-de ja kájiní so'o máá-ró, ko tú ní kájiní so'o-de. Achí-ya. ¹⁸ Kuni ná'ín jíná'an-ró tú'un yatá cháa sáka núsáá. ¹⁹ Nú ìn cháa jini so'o-de tú'un ñuu Dios, te nú tú júku'un inj-de, yúan-na te cháa ku'ñá te kuancháa-ni tú'un nì saká iní añú-de-ún. Chaa yúan kúu nunj ní jungava yu'íchi. ²⁰ Te nunj ní saká núu ñú'un yúu, yúan kúu cháa jini so'o-de tú'un, te kúsí-ni inj-de jín. ²¹ Ko tú nuu káka yo'o iní-de, te yaku-ni kivi kánda. Te nú ní ndonda tundó'o sikí-dé, xí nú nì sándiva'a-i jín-de sikí tú'un-ún, te náyu'ú-ní-de. ²² Te nunj ní saká má'ñú ìñu, yúan kúu cháa jini so'o-de tú'un. Ko kútéñu-de jín ndátíñu-de. Te kuní-de kuu kúká-de. Te xndá'ú-de máá-de jín. Ndí'i yá'á jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nunj. ²³ Ko nunj ní saká núu ñú'un vá'a, yúan kúu cháa jini so'o-de tú'un te júku'un inj-de. Te bueno já'a-de nunj, ìn-de ciento, inga-de unj xiko, te inga-de okó uxj, súan kája'a-de nunj. Achí-ya.

Tu'un ndikin lazo

²⁴ Ío inga tú'un yatá ní ka'an-ya jín-de; Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ìn cháa nì chí'i itu va'a nuu ñú'un-dé. ²⁵ Ko nini kixi-de, te nì jaq cháa jito u'u tá'an jín-de. Te nì chí'i tuku ndikin lazo nuu trigo-de, te kua'an. ²⁶ Ko nuu ní kana yukú itu-ún, te kúun nunj, yúan-na te suni ní kana lazo. ²⁷ Te nì jakoyo mozo máá táa, cháa xín. Te nì kaka'an-i jín-de: Táta, á tú ní chí'i-ní nunj vá'a nuu ñú'un-ní yá'a. Te ndénu ní ni'jn-ní lazo yá'a núsáá. Achí-i. ²⁸ Te nì ka'an-de jín mozo-de: Ìn cháa jito u'u ruu nì sá'a yá'á, áchí-de. Te nì kaka'an mozo-ún jín-de: Núsáa te kuní-ní ja ná kítu'un-ná náún, áchí-i. ²⁹ Te máá-de nì ka'an-de: Túu, chj náni tú'un-ró lazo-ún te sanaa te tú'un-ró trigo jín. ³⁰ Ná kuá'nu máá jíná'an onde kivi tá'ñu. Te kivi-ún te tá'ú-rí tiñu nuu cháa ka'nu: Stútú xna'an-ga lazo jian, te sá'a-ró nú'ní náva'a ka'mu-yó. Ko trigo yá'a, nastútú-ró ná kivi inj yaka-rj. Achí-de, áchí-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

³¹ Ío inga tú'un yatá ní ka'an-ya jín-de: Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ndikin yuá mostaza, ja ní kí'in ìn cháa te nì cháa-de nuu ñú'un-dé. ³² Te jandáa ìn ndikin lúli-ga kúu vasa táká-ga tata. Ko nú nì ja'nu, te kúu ká'nu-ga vasa táká-ga yuá. Te kuu ìn yunu ká'nu. Te cháa tisaá andívi, te vatu-ni sá'a-tj taká-tj chí nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yujan ía

³³ Ío ingá tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un yujan ía já ní ki'in iin ñá'an. Te nì chisa'í-ña chíi unì tìyìl yúchi onde nì ndí'i nì kuu ía ní sá'a. Achí-ya. ³⁴ Taká tu'un yá'a nì ka'an Jesús jíin ñáyivi kuá'a-ún. Te nù túu tu'un yátá te tú ká'an-ya jíin-i, ³⁵ Nává'a ná skíkuu tu'un nì ka'an cháa nì jani tu'un Dios: Ka'an-ri tu'un yátá, te kachi-ri tu'un yísá'í onde kivi ní junggo ñuyívi, áchí.

Ja ní ka'an káji-yá tu'un ndikin lazo

³⁶ Yúan-na te nì nakuatá'ú Jesús nuu ñáyivi-ún. Te nì ndivi-ya iní ve'e. Te nì jakoyo cháa káskuá'a-ún nuu-yá. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Kani káji-ní tu'un yátá lazo nuu-ná, áchí-de. ³⁷ Te nì ka'an-ya jíin-de: Já sáka tatá va'a-ún kúu máá Sé'e cháa. ³⁸ Te ñu'un-ún kúu ñuyívi. Te tatá va'a-ún kákuu se'e Dios. Te lazo-ún kákuu se'e kui'na. ³⁹ Te cháa u'u ja ní chí'i lazo-ún kúu kui'na. Te kivi tá'nu-ún kúu kivi jínu ñuyívi. Te cháa ka'nu-ún kákuu ndajá'a Dios. ⁴⁰ Te nátu'un kututú lazo, te kayu nuu ñú'un, súan kuu kivi jínu ñuyívi. ⁴¹ Te máá Sé'e cháa, táji-yá ndajá'a-yá ki'in. Te nastutú-yá taká ñáyivi kásá'a kuachi jíin ñáyivi kásá'a tiñu náá. ⁴² Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í jíná'an-i. ⁴³ Yúan-na te ñáyivi vá'a-ún, ndii ncháa-i nátu'un ndikandii, kuxiukú-i jíin máá Táa-i iní ñuu nuu tá'u-yá tiñu. Cháa ío so'o kuni ná'ín, ná kúni so'o-de.

Tu'un janu xú'ún, jíin tú'un perla, jíin tú'un ñunu

⁴⁴ Ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un iin janu xú'ún já yísá'í chíi iin ñu'un, te nì ndenda nì sá'a iin cháa, te jasú tuku-de sikí, te kusíi iní-de jíin, te kua'an-de, te xíkó ndí'i-de naún ñává'a-de, te jáan-de ñu'un-ún. ⁴⁵ Suni ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un iin cháa jáan-de te xíkó-de ja ndúkú-de perla luu. ⁴⁶ Te nì jiní-de iin perla ja xáan yá'u. Te nì kee-de kua'an-de. Te nì xíkó ndí'i-de taká ndatíñu-de. Te nì jaan-de perla-ún. ⁴⁷ Suni ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un iin ñunu já júkuja ka'nu iní mar. Te tñin tñi nuu tìyáká. ⁴⁸ Te nuu ní chítú ñunu-ún, te nì kanatava-dé yundúcha. Te nì kajungoo-de. Te nì kakaji-de kiti vá'a-ún kivi-ti iní jika. Te nì kaskána-de kiti náá-ún kua'an. ⁴⁹ Suni súan koo kivi jínu ñuyívi. Chì kenda koyo ndajá'a-yá. Te kaji-ya ñáyivi náá má'ú ñáyivi vá'a. ⁵⁰ Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-ya. ⁵¹ Te nì kachi Jesús jíin-de: Nì kajuku'un iní-ro taká tu'un yá'a náún, áchí-ya. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Jaan Táta, áchí-de. ⁵² Te nì kachi-ya jíin-de: Ja yúan ío cháa káchaa tutu jiní-de sa'an ñuu nátu'un andívi, te máa-de kúu nátu'un iin cháa xíin ve'e, te onde iní yaka-de táva-dé ndatíñu jáá jíin ndatíñu aná'an, áchí-ya. ⁵³ Te súan nì jinú nì ka'an Jesús tu'un yátá yá'a. Te nì kenda-ya yúan kua'an-ya.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

⁵⁴ Te nì najaa-ya ñuu-ya. Te nì stá'an-ya núu-dé iní ve'e sinagoga máa-de jíná'an-de. Te nì kanaa iní-de nì kandé'e-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de: Ndénu ní n'ín cháa yá'a tu'un ndichí yá'a jíin tiñu ná'nu sá'a-de yá'a. ⁵⁵ Nasu sé'e cháa carpintero kúu ya'a náún. Á nasu María nání náa-de. Te taká ñani-de káinání Jacobo, José, Simón, jíin Judas. ⁵⁶ Te tú ká'jin kuá'a-de jíin-yó yá'a náún. Te ndénu ní n'ín-dé taká tu'un yá'a núsáa. Achí-de. ⁵⁷ Te súan nì kakuja'a iní-i jíin-yá. Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-i: Cháa jáni tu'un Dios, máni ñuu-de jíin iní ve'e-de kúu ja tú kaka'an tu'un jíin-ún jíin-de, áchí-ya. ⁵⁸ Te tú ní sá'a-ya kuá'a tiñu ná'nu yúan, chí tú ní káandíja-i.

14

Ja ní jì'i Juan, cháa skuánducha

¹ Te suu kivi-ún te Herodes cháa tá'ú tiñu, nì jini tu'un-de tu'un Jesús. ² Te nì kachi-de jíin mozo-de: Cháa yá'a kúu Juan ja skuánducha. Nì nachaku-de ja ní jíi-de, te ja yúan sá'a-de tiñu ná'nu yá'a. Achí-de. ³ Chì Herodes, nì tñin-de Juan. Te nì ju'ni-de. Te nì chindee-de cháa vekaa ja kuáchi Herodías ñasí'í Felipe ñani máá Herodes. ⁴ Te Juan, a nì kana jíin-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró-ña, áchí-de. ⁵ Te Herodes, nì kuñi-de ka'ní-dé Juan. Ko nì yu'ú-de nì jito-de ñáyivi, chí káani ndaa iní-i ja iin cháa jáni tu'un Dios kúu Juan. ⁶ Te iin kivi ní sá'a Herodes iin viko kivi ní kaku-de. Te sesí'í Herodías nì jita já'a-i nuu ñáyivi. Te nì kusíi iní Herodes jíin-i. ⁷ Te nì jatú-un téyíi-de ja kuá'a-de taká naún kakan-i nuu-dé. ⁸ Te náa-i, a nì jani íchí-ña-í, te nì ka'an-i: Kuá'a-ní xiní Juan, cháa skuánducha-ún nuu-ná kundee nuu iin ko'o, áchí-i. ⁹ Yúan-na te máá rey-ún, nì kuxíi iní-de. Ko sikí já ní jatú-un téyíi-de jíin sikí já ní kajini so'o cháa káyee stáa jíin-de-ún, te nì tá'ú-de tiñu ná kuá'a soldado nuu-i. ¹⁰ Te nì táji-de soldado nì ja'an. Te nì xiti xiní Juan iní vekaa. ¹¹ Te nì cháa xiní-dé kánde nuu iin ko'o. Te nì ja'a soldado nuu súchí sí'í-ún. Te máa-i, nì jancháka-i nuu náa-i. ¹² Yúan-na te nì

jakoyo cháa káskuá'a jíin-de. Te n̄i kandaña-a-de yiki kúñu Juan. Te n̄i kachinduji-de. Te n̄i kee-de kája'an-de. Te n̄i kakaſtu'ún-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹³ Te n̄i jini tu'un Jesús. Te n̄i kuxio-ya kuá'an-ya yúan in̄i iin barco onde nuu ñú'un té'é kándeé s̄in-ya. Te n̄i kajini tu'un ñayivi jíin'an-i. Te onde taká ñuu n̄i kandik̄in-i-ya kájika já'á-i jíin-ya. ¹⁴ Te n̄i kenda Jesús kua'an-ya. Te n̄i jini-ya núu ñayivi kuá'a xáan. Te n̄i nduku'á in̄i-ya jíin-i. Te n̄i sá'a-ya taná taká ñayivi kaku'u. ¹⁵ Te nuu ní in̄i te n̄i chaḱoyo cháa káskuá'a jíin-ya nuu-ya. Te n̄i kaka'an-de: Yá'a ch̄i máá ñú'un té'é kúu, te a n̄i kee ndikandii. Tájí-ní-i ná k̄ingoyo-i taká ñuu. Te ná kuáan máá-i staa kée-i, áchí-de jíin-ya. ¹⁶ Te n̄i kach̄i Jesús jíin-de: Tú ñini k̄i'in-i jíin'an-i: Kua'a máá-ró já ná kée-i, áchí-ya. ¹⁷ Te máá-de, n̄i kaka'an-de jíin-ya: Tú ñaún káñava'a-ná ch̄i u'un-ni statilá jíin úu-ni t̄iyáká, áchí-de. ¹⁸ Te máá-ya, n̄i kach̄i-ya jíin-de: Kua'a ná k̄i nuu-rí yá'a, áchí-ya. ¹⁹ Te n̄i tá'ú-ya tiñu nuu ñayivi-ún n̄i kajungoo taká-i nuu ichá. Te n̄i k̄i'in-ya ndí'ú'un statilá jíin úu t̄iyáká-ún. Te n̄i ndakoto-ya íchi ándívi. Te n̄i jikan ta'u-ya ja'a statilá. Te n̄i sakuáchí-ya. Te n̄i ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-ya. Te cháa-ún, n̄i kajani-de nuu ñayivi-ún. ²⁰ Te ndivii-i n̄i kayee. Te n̄i kanda'a ch̄ii-i. Te n̄i kanastútú-de ux̄i uū j̄ika staa kuachí-ún ja ní ndendoso. ²¹ Te j̄inu u'un mil cháa n̄i kayee-ún, te s̄in-ga kúu ñas̄í'í jíin súchí lúli.

Ja ní jika já'á-ya nuu mar

²² Yúan-na te n̄i skandá-ni Jesús cháa káskuá'a jíin-ya, n̄i k̄ivi koyo-de in̄i iin barco. Te ná kúxnúu-de k̄ingoyo-de ingá lado yu'u mar sá'a-ya, ch̄i kuéé jachá-ya ñayivi kuá'a-ún. ²³ Te n̄i jacha-ya ñayivi-ún kája'an-i. Te n̄i kaa s̄in-ya kuá'an-ya yúku, kuákakan ta'u-ya. Te n̄i in̄i, te kándeé máá iin-ni-ya yúan. ²⁴ Te barko-ún, a kándeé ma'ñu mar. Te ká'ú xaán ní ndonda su'ma ndúcha sikí-dé, ch̄i sua ní nana nuu tach̄i. ²⁵ Te t̄ikuáan-na kúu. Te n̄i jaá Jesús nuu-dé, j̄ika já'á-ya nuu mar. ²⁶ Te cháa káskuá'a-ún, ja ní kajinj̄i-de-ya, já j̄ika-ya núu mar, te n̄i kayu'ú-de. Te kaka'an-de: Añú kúu, áchí-de. Te kákana kó'ó-de ja káyu'ú-de. ²⁷ Yúan-na te Jesús, n̄i ka'an-ni-ya jíin-de: Sándéé in̄i-ro. Máá-rí kúu. Ma yu'ú-ro, áchí-ya. ²⁸ Yúan-na te n̄i ka'an Pedro jíin-ya: Táta, te nú máá-ní kúu, te tá'ú-ní tiñu ná káka-ná nuu mar yá'a jaá-ná nuu-ní, áchí-de. ²⁹ Te n̄i ka'an-ya: Ña'an, áchí-ya. Te n̄i nuu Pedro in̄i barco. Te n̄i j̄ika-de nuu ndúcha-ún kua'an-de nuu Jesús. ³⁰ Ko nuu ní j̄inj̄i-de ja xaán kée tach̄i, te n̄i yu'ú-de. Te n̄i kejá'á-de sá'u-de ch̄ii ndúcha. Te n̄i kana kó'ó-de: Táta, nama-ní náá, áchí-de. ³¹ Te n̄i skáa-ni Jesús nda'a-ya. Te n̄i t̄in-ya-dé. Te n̄i kach̄i-ya jíin-de: Chaa tú kándija va'a kúu-ró. Naj̄ jani sikí in̄i-ro. Achí-ya. ³² Te n̄i nd̄ivi-ya in̄i barko-ún jíin-de. Te n̄i kuná'in-ni tach̄i xáan-ún. ³³ Yúan-na te cháa ká'in in̄i barko-ún, n̄i chaḱoyo-de nuu-ya. Te n̄i kachiñú'ún-de-ya. Te kaka'an-de: Jandáa nd̄ija máá-ní kúu Se'e Dios, áchí-de.

Ñayivi kaku'u in̄i ñuu Genesaret

³⁴ Te n̄i kaja'a-ya kuá'an-ya ingá lado. Te n̄i chaḱoyo-ya ñú'un íchí ñuu Genesaret. ³⁵ Te cháa ñuu-ún, n̄i kanakun̄i-de-ya. Te n̄i katájí-de tu'un ní ñúu-ún. Te n̄i kakinchaka-de ñayivi kaku'u nuu-ya. ³⁶ Te n̄i kaka'an nda'ú-i jíin-ya ja ná ké'é-i vasté yúsá'ma-ya. Te taká ñayivi ní kaké'é sá'ma-ya-ún, n̄i kanduvva'a-i.

15

Ndasa kuchá'an ñayivi

¹ Yúan-na te yakú cháa fariseo jíin cháa káchaa tutu in̄i ñuu Jerusalem, n̄i jakoyo-de nuu-ya. Te n̄i kaka'an-de jíin-ya: ² Chaa káskuá'a jíin-ró, naj̄a káské'ich̄i-de tan̄inu cháa aná'an. Ch̄i tú kánandá'á-de te káyee-dé staa. Achí-de. ³ Te máá-ya, n̄i ka'an-ya jíin-de: Te máá-ró, suni naj̄a káské'ich̄i-ro tiñu n̄i tá'ú Dios nuu-ro núsáá, ch̄i ja sikí tan̄inu máá-ró. ⁴ Ch̄i n̄i ka'an Dios: Kuandat̄u nuu táa-ro núu náa-ro, te ndéja ká'an ndiva'a nuu táa nuu náa, ná kúu nú kuu, áchí. ⁵ Ko máá-ró kaka'an-ro: Nú ío ndat̄inu ja x̄iin in̄i cháa, te a kuu ní'in tiñu ja kuní táa-de x̄i náa-de, te nú xna'an-ga ka'an-de: A n̄i soko-rí ndat̄inu-ún nuu Dios, ach̄i-de. ⁶ Yúan-na te tuká kánúu sk̄ikuu-de kua'a-de nuu táa-de nuu náa-de, áchí-ro. Te s̄ian kástiví-ró tú'un Dios jíin tan̄inu n̄i jakaj̄in-ro. ⁷ Chaa uū x̄inj̄i kakuu-ró. Bueno n̄i jani Isaías tu'un sik̄i-ro s̄ian: ⁸ Ñayivi yá'a, jíin yu'ú-i kachiñú'ún-i ruu, ko jíin añú-i ch̄i j̄iká-ni kúu in̄i-j̄ito-i ruu. ⁹ Te kachiñú'ún s̄ani-i ruu, ch̄i kástá'an-i tu'un jani in̄i iin cháa, áchí Isaías. Achí-ya. ¹⁰ Te n̄i kana-ya x̄inj̄i ñayivi-ún. Te n̄i ka'an-ya jíin-i: Kuni so'o jíin'an-ró, Te chu'un in̄i-ro tú'un ká'an-r̄i: ¹¹ Nasu já k̄ivi in̄i yu'ú cháa kuchá'an-de sá'a, ch̄i ja kenda in̄i yu'ú-dé, yuán kúu ja kúchú'an-de sá'a, áchí-ya. ¹² Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-ya, n̄i chaḱoyo-de nuu-ya. Te n̄i kaka'an-de: Á jini-ní ja ní kakt̄i in̄i cháa fariseo ja ní kajini so'o-de tu'un yá'a, x̄i túu, áchí-de. ¹³ Ko máá-ya, n̄i ka'an-ya: Taká yunu já tú ní náchu'un máá Táa-r̄i ándívi, te tu'un-r̄i

ki'in. ¹⁴ Sía jíná'an-ró ná kí'in-de. Chaa kuáa kástá'an ichi núu sáva-ga chaa kuáa kákuu-de. Chí nú ñin chaa kuáa stá'an-de ichi núu ingá chaa kuáa, te ndendúu-de jungoyo-de ñi xa'va. Achí-ya. ¹⁵ Te ñi ka'an Pedro jín-ya: Kastu'un káji-ni tu'un yatá yá'a nuu-ná jíná'an-ná, áchí-de. ¹⁶ Te ñi kachí Jesús: Te suni onde róo tú kájuku'un ñi-ro náun. ¹⁷ Á tú kájuku'un ñi-ro já táká ja kée-í kivi kua'an chí-i, te ndénda-ni kua'an. ¹⁸ Ko ja kenda yu'u-í, chí onde ñi añú-í vai, te yúan kúu ja kúchá'an-í sá'a. ¹⁹ Chí onde ichi ñi añú-í kenda ja jáni ñáá ñi, ja já'ni ndíyi, ja ísiki ncháa tá'an, ja kuáxan ñi, ja saku'ni, ja ká'an tu'un tú'un, ja ká'an ndíva'a. ²⁰ Táká tu'un yá'a kúu ja kúchá'an-í sá'a. Ko nú tú nánda'á-í te kee-í staq, tú kúchá'an-í sá'a. Achí-ya.

Tu'un sesí'í ña'an ñúu Caná

²¹ Te ñi kenda Jesús yúan kua'an-ya ichi ndañúu Tiro jín Sidón. ²² Te ñin ña'an ñúu Caná, ñi kenda-ña ndañúu yúan. Te ñi kana kó'ó-ña: Táta, Se'e David, kundá'u ñi-ni náá, chí sesí'í-ná ká'u xaan tá'an-í ñin tachi káni, áchí-ña jín-ya. ²³ Ko máa-ya, tú ní ká'an kuti-ya jín-ña. Yúan-na te ñi jakoyo chaa káskuá'a jín-ya. Te ñi kaka'an nda'ú-de jín-ya: Ka'an-ni jín-ña ná kí'in-ña, chí kána kó'ó-ña vái-ña ichi yatá-yo, áchí-de. ²⁴ Te ñi ka'an-ya: Máni nuu ri, kiti ní kanaa, ká'jin se'e Israel, ñi táji-ya ruu vai-ri, áchí-ya. ²⁵ Yúan-na te ñi chaa-ña núu-ya. Te ñi chiñú'un-ña-ya. Te ñi ka'an-ña: Táta, chindéé chítuu-ni náá, áchí-ña. ²⁶ Te ñi ka'an máa-ya: Tú ío va'a ja kuánchaa-yo staa sé'e-yo te skána-yo núu lúsu, áchí-ya. ²⁷ Te ñi ka'an-ña: Jandaa ká'an-ni, Táta, ko lúsu-ún, ichi chí mesa náchii-tí staq kuachí koyo yu'u jíto'q-tí yáji-tí, áchí-ña jín-ya. ²⁸ Yúan-na te ñi ka'an Jesús: Nána, xaan vá'a ñi kandíja-ni, ná sá'a-ná jín-ni nátu'un kuni-ni, áchí-ya. Te máa hora jian ní nduva'a-ni sesí'í-ña.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñáyivi kú'u

²⁹ Te ñi ja'a Jesús kua'an-ya yúan. Te ñi jaa-ya yú'u mar ñuu Galilea. Te ñi kaa-ya kuá'a-ya yúku-ún. Te yúan ñi jungoyo-ya. ³⁰ Te ñi jakoyo kua'a ñáyivi núu-ya jín ñáyivi rengo, ja kuáa, ja ñi'ín, ja tikú'lu, jín sáva-ga-í ja káku'u. Te ñi kajakin-í-ún núu já'a Jesús. Te ñi nasáva'a-ya-í jíná'an-í. ³¹ Te ñi kakee nuu ñáyivi-ún kánde'é-í ja súan ñi kajin-í náka'an ñáyivi ñi'ín, ndúva'a ñáyivi tikú'lu, nákaa ñáyivi rengo, ndúndijin nuu ñáyivi kuáa. Te ñi kanakana jaa-í Dios ñáyivi Israel.

Ja ní skée-ya kuun mil ñáyivi

³² Te ñi kana Jesús xiní cháa káskuá'a jín-ya. Te ñi ka'an-ya jín-de: Kúnda'ú ñi-ri ñáyivi yá'a, chí a ñi kuu ñi kivi káxiuku-í jín-ri, te tú naún káji-í. Te tú kuni-ri natáji-ri-í no'on ndicha-í, chí nú súan te sava ichi te kujá í-í. Achí-ya. ³³ Yúan-na te chaa káskuá'a jín-ya ñi kaka'an-de jín-ya: Te ndénu ní'on staa kuá'a kée ndá'a chí ñi ñáyivi kuá'a yá'a, chí máni ñi'un té'é kúu yá'a, áchí-de. ³⁴ Te ñi ka'an Jesús jín-de: Nasaa staa kándiso-ró, áchí-ya. Te ñi kaka'an-de: Usia-ñi, te yaku tiyaká lúli, áchí-de. ³⁵ Yúan-na te ñi tá'ú-ya tiñu nuu ñáyivi-ún ñi kajungoo-í nuu ñi'un. ³⁶ Te ñi kí'in-ya ndí'usia staa jín cháká-ún, te ñi jikan ta'u-ya, te ñi sakuáchi-ya, te ñi ja'a-ya núu cháa káskuá'a jín-ya, te ñi kajani-de nuu-í. ³⁷ Te ñi kayee táká-í. Te ñi kanda'a chí-i. Te ñi kanastútú-de ja ní kendoo kuáchi-ún, usia ndo'q chítú ndí. ³⁸ Te ñáyivi ní kayee-ún, jínu onde kuun mil chaa, te sún-ga kúu ñasí'í jín táká súchi lúli. ³⁹ Yúan-na te ñi jacha-ya ñáyivi-ún kuangoyo-í. Te ñi ndívi-ya ñi barco. Te ñi jaa-ya ndañúu Magdala.

16

Ja kájikán-í tuni nuu-ya

¹ Te ñi jakoyo chaa fariseo jín cháa saduceo nuu-ya, chí koto nchaa-de-ya kákuñi-de. Te ñi kájikán-de tuni ichi ándívi núu-ya te kuñi-de. ² Ko máa-ya ñi ka'an-ya jín-de: Nú ñi ñi, te káka'an-ro: nandí ndáxin, chí ío viko kuá'a ándívi, áchí-ro. ³ Te jañá'an káka'an-ro: Vina te kuun sau, chí ñi ñáá viko kuá'a ándívi, áchí-ro. Chaa ux xiní kákuu-ró. A kájin-ro naún kuni ka'an viko ándívi, ko tú kájuku'un ñi-ro tuni kivi yá'a. ⁴ Ñáyivi ñáá yá'a ja káisi ncháa-í Dios, kájikán-í tuni nuu-ri. Ko ma kuá'a-ri ñi ñi nuu-í, chí máni tuni Jonás, chaa ñi jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-ri. Achí-ya. Te ñi skéndoo-ya-dé jíná'an-de. Te kua'an-ya.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

⁵ Te ñi jakoyo chaa káskuá'a-ún ingá lado mar. Te ñi kanaa ñi-de kundiso-de staa. ⁶ Te ñi kachí Jesús jín-de: Koto va'a-ró máa-ró núu yúan ía cháa fariseo jín cháa saduceo, áchí-ya. ⁷ Te kándatu'un máa-de: Sikí já tú kándiso-yo staa ká'an-ya núsáa, áchí-de. ⁸ Te ñi jini Jesús ja súan kándatu'un-de. Te ñi ka'an-ya: Chaa káandíja yaku-ni kákuu-ró. Naún kándatu'un-ró. Já tú ní kándiso-ró staa náun. ⁹ Onde vina tú kájuku'un ñi-ro náun. Á tú kánuku'un ñi-ro já ní kuu jín u'un staa jín u'un mil chaa, te nasaa jika ní kanastútú-ró-sa. ¹⁰ Ní ja ní kuu

jíin usiá staa-ún jíin kúun mil cháa, te ñasaa ndo'o ní kanastútú-ró. ¹¹ Te naja tú kájuku'un iní-ro, chí tú ní ká'an-ri tu'un statilá jíin-ró, chí sua ja kóto va'a-ró máá-ró núu yújan íá cháa fariseo jíin cháa saduceo. Achí-ya jíin-de. ¹² Yúan-na te nì kajuku'un iní-de ja tú ní ká'an-ya jíin-de ja kóto-de máá-de nuu yújan íá statilá, chí sua ja má kándija-de sa'an kástá'an cháa fariseo jíin cháa saduceo.

Tu'un nì ka'an ndaa Pedro

¹³ Te nì jaá Jesús ichi ndáñúu Cesarea de Filipo. Te nì njaka tu'un-ya cháa káskuá'a jíin-ya: Naún cháa kúu máá Sé'e cháa káka'an ñayivi jíná'an-i, áchí-ya. ¹⁴ Te máá-de nì kaka'an-de: Juan, cháa skuánducha, káka'an sava-i. Te sava-ga-i, Elías, te sava-ga-i, Jeremías, xí ñin cháa nì jani tu'un Dios onde sáá, áchí-i. Achí-de. ¹⁵ Te máá-ya nì ka'an-ya jíin-de: Te róó, ña cháa kúu-ri káka'an-ro, áchí-ya. ¹⁶ Te nì ka'an Simón Pedro: Máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de. ¹⁷ Yúan-na te nì kachj Jesús: Xáán ndatu-ro, Simón se'e Jonás, chí nasu ñin cháa ní kástu'ún tú'un yá'a nuu-ro, chí sua máá Táa-ri I'a káncháa andívi ní stá'an-ya núu-ro. ¹⁸ Ko ruu, suni ká'an-ri jíin-ró ja máá-ró kúu Pedro, te sikí káva yá'a kundij tiku'nj kándija-i nuu-ri sá'a-ri. Te ja kándeé infierno ma kúndéé jíin-i. ¹⁹ Te nuu-ro kuá'a-ri ndakáa máá ñúu nátu'un andívi. Te taká ja kú'ñi-ro iní ñuyívi yá'a, kunu'nj iní andívi. Te taká ja ndájí-ró iní ñuyívi yá'a, ndajj iní andívi. Achí-ya. ²⁰ Yúan-na te nì ka'an xaan-ya jíin cháa káskuá'a jíin-ya, ja tú ní ñin nuu kachí-de ja máá-ya kúu Jesucristo.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

²¹ Te máá hora jian ní kejá'a Jesús nì kastu'ún ndaa-ya núu cháa káskuá'a jíin-ya ja jínu ñú'ún k'i'in-ya ñúu Jerusalem te ndo'o xaan-ya. Te cháa nì kayii jíin táka sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátu'ún-de-ya te ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²² Yúan-na te Pedro, nì kiñi'in siin-de-ya. Te nì kejá'a-de ká'an xaan-dé jíin-ya: Ma kúu Táta, tú kuti ña modo ja tá'an-ní tundó'o yá'a, áchí-de. ²³ Yúan-na te nì jíó káva Jesús nuu Pedro. Te nì kachj-ya jíin-de: Satanás, kuxio k'i'in-ro, chí cháa sáká núu kúu-ró núu-ri. Chí tú ká'an-ro tú'un Dios, chí sa tu'un cháa ká'an-ro. Achí-ya.

Tu'un ndó'o cháa kákandija

²⁴ Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-ya: Nani cháa nú kuni-de kii-de yata-rí, ma kúndá'u iní-de máá-de, te ná kuándéé iní-de jíin tundó'o kii sikí-dé, te ná kúndikín-de ruu kii-de. ²⁵ Chí cháa jítu iní-de kaku-de chíj tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu ñin cháa ja sikí rúu, ko kuchaku-de. Achí-ya. ²⁶ Chí naún ní'in cháa vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ní ñuyívi, te nú xnáa-dé añu-de. Xí ña jíin chúnáa cháa añu-de. ²⁷ Chí máá Sé'e cháa, ndii-ya jíin táka ndajá'a-ya. Te nduñá'nu-ya sá'a Táa-ya. Yúan-na te cha'u-ya ñin ñayivi nú ndasa káa tiñu nì kasá'a máá-i. ²⁸ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Ió sava cháa ká'in yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de nuu máá Sé'e cháa ndii-ya ñuu-ya.

17

Sikí ja túku nì nduu-ya

¹ Yúan-na te nuu ñúu kivi te nì jaka-ya Pedro jíin Jacobo jíin ñani-de Juan, kua'an siin-ya jíin-de ñin yuku súkún. ² Te yúan, tuku nì nduu-ya núu-dé. Te nì nandii ncháa nuu-ya nátu'un ndikandii. Te sa'ma-ya nì kandukiyi nátu'un ndua luz ja nandii ndáxín. ³ Te yúan nì kandenda Moisés jíin Elías, kádatu'ún-de jíin-ya, nì kajini-de. ⁴ Te nì ka'an Pedro: Táta, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Nú kuni-ní te sá'a-ná uní ve'e kuii. ñin kuu máá-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jíin Jesús. ⁵ Te nini ká'an-de, te nì cháa ñin viko nu'ún. Te nì jasú ní núu-dé. Te nì kenda luz chíj. Te nì kenda ñin tu'un ja ní ka'an: Ya'a kúu Se'e-ri, ja kúndá'u iní-ri-i. Te kúsi iní-ri jíin-i. Ná kúni ná'in-ró tú'un ká'an-i núsáá. Achí Dios. ⁶ Te tu'un yá'a nì kajini so'o cháa káskuá'a-ún. Te nì kandaq ndee-ni-de, chí nì kayu'ú xaan-dé. ⁷ Yúan-na te nì jaá Jesús. Te nì skandá-ya-dé. Te nì ka'an-ya: Nduko, ma yú'u-ro jíin-ya, áchí-ya. ⁸ Te nì kándakoto-de. Te tuká ní ñin naún ní kajini-de, chí máá ñin-ña Jesús. ⁹ Te kánuu-de yuku-ún. Te Jesús nì ka'an xaan-ya jíin-de: Ma kachí-ro núu ní ñin ja súan nì kajini-ro, chí onde ná náchaku máá Sé'e cháa ma'ñú ndiyi, áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-ya, nì kajika tu'un-de-ya: Te cháa káchaa tutu, naja káka'an-de ja kánúu ndii Elías xna'an-ga, áchí-de. ¹¹ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa kúu ja ndii Elías xna'an-ga, te nasájáa-de taká ndatiñu. ¹² Ko ká'an-ri jíin-ró, ja á nì ndii Elías, te tú ní kánakuni-i-de. Te nì kasá'a-i taká ja ní kakuu iní-i jíin-de. Te suni súan xndó'o-i máá Sé'e cháa. Achí-ya. ¹³ Yúan-na te cháa káskuá'a-ún, nì kajuku'un iní-de ja tú'un Juan, cháa nì skuánducha, kúu ja ní ka'an-ya jíin-de.

Siki súchí jí'iyí'

¹⁴ Te nì najakoyo-ya núu ñáyivi kuá'a-ún. Te nì chaa ñn chaa nuu Jesús. Te nì jukuiñi jí'te nuu-ya. ¹⁵ Te nì ka'an-de: Táta, kundá'ú iní-ní se'e-ná, chí jí'iyí'-i, te ndó'o xaán-i. Te tñi jínu nduá-i nuu ñú'un, te tñi jínu nduá-i nuu ndúcha. ¹⁶ Te nì kinchaka-ná-i nuu cháa káskuá'a jíin-ní, te tú kákuu sá'a-de tana-í, áchí-de. ¹⁷ Te nì ka'an Jesús: Ñáyivi xaán ní'in iní kákuu-ró já tú kákandíja-ró. Násaa-ga kivi kúnchaa-rí jíin-ró. Te násaa-ga kivi ndó'o-rí jíin-ró. Kuá'a-i ná kí-i, áchí-ya. ¹⁸ Te Jesús, nì ka'an xaán-ya nuu tachí káni-ún, te nì kenda kua'an iní súchí-ún. Te nì nduva'a-ni-i máá hora-ún. ¹⁹ Yúan-na te nì jakoyo siin cháa káskuá'a-ún nuu Jesús, te nì kaka'an-de: Naja tú ní kákuu kiñi'in-ná kí'in, áchí-de. ²⁰ Te nì kachí Jesús jíin-de: Siki já tú kákandíja va'a-ró ní kuu yuán. Chí ká'an ndaa-rí jíin-ró, ja nú kákandíja-ró, vasté ñn tí'li nátu'un ñn ndikin yuá mostaza, te kachí-ro kúni yuku yá'a: Kuxio yá'a te kuá'an onde yúan, achí-ro, te kí'in. Te kuu sá'a-ró táká tiñu súan. ²¹ Ko ñn tá'an yuán ní ma kenda kuti kí'in, te nú tú kakan ta'u-yo te kondicha iní-yo. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an-ya já kúu-ya

²² Te nini ká'in-ya iní ñuu Galilea, te nì kachí Jesús jíin-de: Máá Sé'e cháa natuu-ya núu ndá'a sáva-ga cháa. ²³ Te ka'ni-dé-ya. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya. Te máá-de, nì kandukuí'a xaán iní-de.

Siki xú'un póniná

²⁴ Te nì jakoyo-ya ñuu Capernaum. Te cháa kájan poniná, nì chakoyo-de nuu Pedro. Te nì kaka'an-de: Te Maestro máá-ró, tú kuá'a-de poniná náún, áchí-de. ²⁵ Te Pedro: Kuu, áchí-de. Te nì ndívi-de iní ve'e. Te nì ka'an Jesús xna'an-ga jíin-de: Naún kachí-ro. Táka cháa rey iní ñuyívi yá'a, ndénu kájan-de poniná. Á nuu sé'e-de xí núu cháa siin ve'e, áchí-ya. ²⁶ Te nì kachí Pedro jíin-ya: Nuú cháa siin ve'e kájan-de, áchí-de. Te nì kachí Jesús jíin-de: Te se'e-de ká'io libre-i núsáá. ²⁷ Ko náv'a tú skíti iní-yo-dé, te kuá'an onde yu'u mar, te skívi-ró ganche, te katiin-ró tiyáká kenda xna'an-ga. Te ndika-ro yú'u-tí. Te yúan ní'in-ro ñn peso. Te kuá'a-ró núu-dé ja kúu ruu jíin róo. Achí-ya.

18

Ndéja kúñá'nu-ga iní ñuu nátu'un andívi

¹ Te suni kivi-ún nì chakoyo cháa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te nì kaka'an-de jíin-ya: Ndé cháa kúñá'nu-ga iní ñuu nátu'un andívi, áchí-de. ² Te nì kana Jesús xinj ñn súchí lúli. Te nì jani-ya-í ma'ñú-de. ³ Te nì kachí-ya: Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja nú tú naxió káva iní-ro te nduu-ró nátu'un ñn súchí lúli, ma kivi kuti-ro iní ñuu nátu'un andívi. ⁴ Chí nú ndé cháa sásúchí-de máá-de nátu'un súchí lúli yá'a, cháa-ún kúñá'nu-ga iní ñuu nátu'un andívi. ⁵ Te cháa ja jíin sí'ví-rí játa'ú-de ñn súchí lúli nátu'un súchí yá'a, te ruu játa'ú-de. ⁶ Te nú ñn súchí lúli yá'a kándíja-i ruu, te kivi-i kuachi sá'a ñn cháa, te va'a-ga nú ní nú'ñ ñn yosó ká'nu sukun cháa-ún, te kee-de kí'in-de xuú ndúcha mar núú. ⁷ Naká ndá'ú ñáyivi iní ñuyívi, chí kájito nchaa-de-i kásá'a-i kuachi, te jínu ñú'un já kóo kivi-ún. Ko naká ndá'ú cháa ja skívi-de-i iní kuachi. ⁸ Núsáá te nú nda'a-ro xí já'a-ro kúni skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja kóo rengo-ro xí kóo tikú'lu-ró kúchaku-ro ñí káni, nasu já kóo ndendúú nda'a-ro xí ndendúú ja'a-ro kí'in-ro núu ñú'un ñí káni. ⁹ Te nú nduchi-ro kúni skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja kúchaku-ro jíin ñn ní nduchi-ro nuu, nasu já kóo ndendúú nduchi-ro kí'in-ro núu ñú'un infierno. ¹⁰ Koto-ró máá-ró jíin-an-ró. Ma sá'á iní-ro núu ñn súchí lúli yá'a. Chí a ká'an-rí jíin-ró já ndáj'a-í ká'io andívi, nene kájiní-ya núu máá Táa-rí ja kánchaa-ya onde andívi.

Siki ríi kiti ní sana

¹¹ Chí máá Sé'e cháa, nì kii-ya já náma-ya táká ñáyivi já á nì naa. ¹² Ndasá kájan iní-ro. Nú ñn cháa ñáva'a-de ñn ciento ríi, te skuíta-de ñn-tí. Á tú xndóo-de kuun xiko xia'un kuun-gá-tí, te kí'in-de onde yuku kándúkú-de kiti ní sana-ún. ¹³ Te nú nani'in-dé-tí, jandáa ká'an-rí jíin-ró ja kúsi-gá iní-de jíin kiti-ún vande jíin kúun xiko xia'un kuun-gá kiti tú nì kásana-ún. ¹⁴ Te súan máá Táa-ro I'a kánchaa onde andívi, tú játa'an iní-ya já náa ní ñn tá'an súchí lúli yá'a.

Ndasá kuu ñani sá'a kuachi

¹⁵ Núsáá te nú ñani-ro ní sá'a-de kuachi siki-ro, te kuá'an, te kastu'un sá'i-ro núu-dé naún kuachi nì sá'a-de. Te nú nì chu'un iní-de tu'un ká'an-ro jíin-de, yúan-na te a nì ndumaní-dé jíin-ró sá'a-ró. ¹⁶ Ko nú tú ní chú'un iní-de tu'un ká'an-ro, te kuaka uu xí uní-ga ñáyivi

ki'in jíin-ró, nává'a jíin tú'un ká'an uų xí uní testigo te kundaą taká tu'un. ¹⁷ Te nú tú ní chù'un iní-de tu'un ká'an tikú'ni-ún, te síá-ro-dé ná kúu-de nátu'un in chaa sün nación xí in chaa xíní. ¹⁸ Jandáa ká'an-ri jíin-ró, taká ja kú'ni-ro iní ñuyívi yá'a, kunu'ni iní andívi. Te taká ja ndáji-ró iní ñuyívi yá'a, ndaji iní andívi. ¹⁹ Inga tu'un ká'an-ri jíin-ró, ja nú uų tá'an-ro iní ñuyívi yá'a, koo conforme-ro siki in tu'un ja kájikan ta'u-ro, te máa Táa-ri onde andívi skíkuu-ya tú'un-ún jíin-ró. ²⁰ Chj nú nı kanataka uų xı unı ñayıvi káchiñú'un-i ruų jíin sí'ıvı-rı, te yúan kánchaa-ri ma'ñı-i, áchi-ya.

Siki tú'un sá'a tuká'nu inı

²¹ Yúan-na te nı jaą Pedro nuu-ya. Te nı ka'an-de jíin-ya: Táta, nasaa jınu sá'a-ná tuká'nu inı nuu ñanı-ná ja sá'a-de kuąchi nuu-ná. Onde usıá jınu náún, áchi-de. ²² Te nı kachı Jesús: Tú ká'an-ri jíin-ró ja onde usıá jınu, chı onde kuun ciento kuun xıko uxı jınu. ²³ Ja yúan máa ñıú nátu'un andıvi kúu nátu'un in chaa kúu rey, ja ní kunı-de sándaą-de cuenta jíin mozo-de. ²⁴ Te nı keja'a-de násá'a-de cuenta. Te yúan nı jaą in chaa taú in millón peso nuu-dé. ²⁵ Te tú ní kúu chunáa cháa yáan. Te nı tá'ú tínu jito'o-de ja ná kúya'u-de jíin sé'e-de jíin ñásı'ı-de jíin taká ndatınu ñává'a-de te nakunáa xú'un taú-de. ²⁶ Yúan-na te nı jukuıñı jıti mozo-ún. Te nı ka'an nda'ú-de jíin rey-ún: Táta, kundatu-nı, te vása ná chúnáa ndı'ı-ná xu'un-nı, áchi-de. ²⁷ Te máa jıto'o-ún, nı kundá'ú inı-de mozo-de. Te nı síá-de kua'an. Te nı sá'a-de tuká'nu inı ja taú mozo-de-ún. ²⁸ Ko mozo-ún nuu ní kenda-de kua'an-de, te nı ketá'an-de jíin in tá'an mozo-de ja taú uxı peso nuu-dé. Te nı katıin cháa-ún. Te nı kiti-dé sukun cháa-ún. Te nı ka'an-de: Chunáa ndı'ı ja taú-ro núu-ri, áchi-de. ²⁹ Yúan-na te tá'an mozo-de-ún, nı jukuıñı jıti núu-dé. Te nı ka'an nda'ú jíin-de: Kundatu te vása ná chúnáa ndı'ı-ri xu'un-ró, áchi mozo-ún. ³⁰ Ko máa-de, tú ní kunı-de, chı nı chındee-de cháa-ún vekaa onde kıvı ní nakunáa ja taú cháa-ún nuu-dé. ³¹ Te nı kajıñı tá'an mozo-de-ún ja ní ta'an-de. Te nı kakuxı xáan inı-de. Te nı chakoyo-de. Te nı kanakani ndı'ı-de tu'un nuu jıto'o-de ja ní ta'an cháa-ún. ³² Yúan-na te jıto'o-ún, nı kana-de xıñı mozo ñáá-ún nı jaą. Te nı ka'an-de: Mozo ndıva'a kúu-ró, chı taká ja taú-ro-ún nı sá'a-ri tuká'nu inı nuu-ro, chı nı ka'an nda'ú-ro jíin-ri. ³³ Te nátu'un nı kundá'ú inı-ri róó, sunı súan ní kundá'ú inı-ro tá'an mozo-ro núu, áchi-de. ³⁴ Yúan-na te nı kiti inı jıto'o-ún nuu-dé. Te nı chí'ı-de cháa nda'a justıcia, onde nı nachunáa-dé taká ja taú-de. ³⁵ Sunı súan sá'a máa Táa-ri andıvi jíin-ró te nú tú sá'a-ró tuká'nu inı-ro núu taká ñanı-ro, onde jíin inı jíin añú-ro nú ñaún kuąchi sá'a-de jíin-ró, áchi-ya jíin-de.

19

Ja ní kandikın kua'q-ı-ya

¹ Te nı ndı'ı nı ka'an Jesús taká tu'un yá'a. Te nı kenda-ya inı ñıuu Galilea kua'an-ya. Te nı ja-a-ya yúñıú Judea, inga lado yucha Jordán. ² Te kua'a ñayıvi, nı kandikın-ı-ya kuá'an-ı jíin-ya. Te yúan nı nasáva'a-ya-ı jına'an-ı.

Siki tú'un tú xndóo tá'an

³ Yúan-na te nı jakoyo yaku cháa fariseo nuu-ya, ja kóto nchaa-de-ya kákuñı-de. Te nı kaka'an-de: Vatu-nı kuu xndóo in chaa ñásı'ı-de ja siki ñanı kuąchi kúu, xı túu, áchi-de. ⁴ Ko máa-ya, nı ka'an-ya: Á tú ní kaka'u-ró tutú ndasa nı sá'a Dios cháa onde xnáñıú, chı ja yıı jíin ja sı'ı ní sá'a-ya. Achı. ⁵ Yúan-na te nı ka'an Dios: Ja yúan xndóo cháa táa-de náa-de, te ketá'an-de jíin ñásı'ı-de. Te in-na ñayıvi kúu ndendúú-de. Achı Dios. ⁶ Súan kúu ja ná tuká kúu uų, chí in-na kúu. Núsáa te ma sásıın in chaa ja á nı skétá'an Dios, áchi-ya. ⁷ Te nı kakachı-de jíin-ya: Te Moisés, naja ní tá'ú-de tínu ja kúva'a akta ndusın, te ndoo-ña núsáa, áchi-de. ⁸ Te nı ka'an-ga-ya jíin-de: Siki ja ní in inı añú-ro jına'an-ró, yúan ní jatı'un Moisés ja xndóo-ró ñásı'ı-ro. Ko onde xnáñıú, tú súan ní kúu. ⁹ Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró, nú ndé cháa xndóo-de ñásı'ı-de, nası ja tını inı-ña, te tándá'a-dé jíin ingá-ña, ísiki ncháa-de ñásı'ı-de. Te cháa tándá'a jíin ñá'an ní ndoo, sunı ísiki ncháa-de-ña, áchi-ya. ¹⁰ Te nı kaka'an cháa kákuá'a jíin-ya: Nú súan ío tínu taká cháa jíin ñásı'ı-de, va'a-ga ma tándá'a-dé núsáa, áchi-de. ¹¹ Yúan-na te nı ka'an-ya jíin-de: Nası taká cháa juku'un inı-de tu'un yá'a, chı cháa nı ja'a-ri tu'un nuu-dé, cháa yúan kákuu'un inı-de. ¹² Ío cháa kákuu eunuco onde kıvı ní kaku-de chíı náa-de, te ío cháa kákuu eunuco nı sá'a inga cháa jíin-de, te ío cháa kákuu eunuco nı kasá'a máa-de ja siki ñıú nátu'un andıvi. Chaa ja kúu juku'un inı-de, ná juku'un inı-de núsáa. Achı-ya.

Jesús jíin súchı lılı

¹³ Yúan-na te nì chakoyó ñáyiví jíin súchí lúli-i, ja ná cháa-ya ndá'a-yá xiní-i, te ná kakán tá'u-yá ja'a-í. Te cháa káskuá'a jíin-yá, nì kaka'an xaan-dé jíin ñáyiví-ún. ¹⁴ Te nì ka'an Jesús: Síá ná kíkoyó súchí lúli núu-rí, te ma kasú-ro íchi-i, chì natu'un súchí yá'a kákuu ja kúu kivi iní ñuu natu'un andíví, áchí-ya. ¹⁵ Te nì cháa-ya ndá'a-yá xiní-i jíná'an-i. Te nì kuxio-ni-ya yúan kua'an-ya.

Chaa kúká

¹⁶ Te yúan nì jaá ìn cháa súchí núu-yá, nì ka'an-de jíin-yá: Chaa va'a kúu-ní Maestro. Naún tiñu sá'a-ná te nì'in tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni. Achí-de. ¹⁷ Te nì kachì-ya jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni ìn cháa va'a ío, chì máá ìn-ni Dios. Nú kuní-ro kúchaku-ro, te skíkúu-ro tiñu nì tá'u-yá. Achí-ya. ¹⁸ Te nì kachì-de jíin-yá: Ndéja kúu núsáá, áchí-de. Te Jesús, nì ka'an-ya: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsiki ncháa tá'an-ro, ma sáku'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, ¹⁹ Kuandatu nuu táa-ro nuu náa-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró natu'un kundá'ú iní-ro máa-ró, áchí-ya. ²⁰ Te nì kachì cháa súchí jíin-yá: Taká tiñu yá'a, a nì skíkúu-ná onde ná lúli-ná. Naún sá'a-ga-ná núsáá. Achí-de. ²¹ Te nì kachì Jesús jíin-de: Nú kuní-ro kéndoo va'a-ró, kuá'an, te xikó-ró ja ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñáyiví ndá'ú. Te onde andíví kóo yají-ro. Yúan-na te kii-ró kúndikín-ro ruu ki'on, áchí-ya. ²² Te cháa súchí-ún ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, te kua'an-de kúxí iní-de, chì kua'a xáan ndátíñu ñáva'a-de. ²³ Yúan-na te nì kachì Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja xáan ú'u kivi ìn cháa kúká iní ñuu natu'un andíví. ²⁴ Ko ruu ká'an-rí jíin-ró, ja yachí-ga ja'a ìn camello yau yiki tikuí, vasa ìn cháa kúká kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. ²⁵ Ko cháa káskuá'a jíin-yá, súan nì kajini so'o-de tu'un yá'a, te nì kayu'ú xaan-dé. Te nì kaka'an-de: Ndé cháa kaku núsáá, áchí-de. ²⁶ Te nì ndakoto Jesús nuu-dé. Te nì ka'an-ya jíin-de: Jíin cháa ma kúu kuti, ko taká-ni tiñu ndí'i-ni kúu sá'a Dios, áchí-ya. ²⁷ Yúan-na te nì ka'an Pedro jíin-yá: Náá, nì kaskéndoo ná taká ndátíñu-ná, te káindikín-ná ní vai-yó. Naún ní'in-ná núsáá, áchí-de. ²⁸ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an máá Sé'e cháa jíin-ró jíná'an-ró, ja kivi kúnchaa-rí mesa-rí te nduñá'nu-rí iní ñuyiví jaá, kivi-ún te kunchaa-ro núu uxí uú silla. Te sánda-a-ro tiñu ndí'uxí uú tata cháa Israel, chì kándikín-ro ruu. ²⁹ Te cháa skéndoo ve'e-de, xí ñani-de, xí kuá'a-de, xí táa-de, xí náa-de, xí sé'e-de, xí nú'un-dé ja síkí ruu, te nani'in-dé ìn ciento vuelta. Te suni nì'in tá'u-dé kuchaku-de ñí káni. ³⁰ Te kua'a cháa kúnúu, nduu-de sandí'i-na. Te cháa sandí'i-na, ndunúu-de.

20

Chaa kásatiñu nuu itú

¹ Chì ñuu natu'un andíví kúu natu'un ìn cháa kúu jito'o ve'e, ja ní kenda-de ìn jañá'an, ndúkú-de cháa sátiñu nuu itú-de. ² Te nì sánda-a-de jíin cháa kásatiñu-ún ja chá'u-de ìn peso ja kivi. Te nì táji-de cháa-ún kuangoyo-de nuu itú-de. ³ Te suni nì kenda-de natu'un ka'ìn. Te nì jini-de nuu sáva-ga cháa ká'ìn sáni-de nuyá'u. ⁴ Te nì kachì-de jíin cháa-ún: Kuangoyo nuu itú-rí, chì chá'u va'a-rí róo, áchí-de. Te máá cháa-ún kuangoyo-de. ⁵ Te nì kenda tuku-de natu'un ka'uxí uú jíin ká'uni. Te suni súan nì sá'a-de. ⁶ Te a yani ka'u'un nì kenda tuku-de. Te nì ketá'an-de jíin yakú-ga cháa ká'ìn sáni. Te nì kachì-de jíin cháa-ún: Naja ká'ìn kúxí-ró yá'a ñí ncháka ncháa, áchí-de. ⁷ Te nì kakachì cháa-ún jíin-de: Kuachì ja tú naún ká'an jíin-ná ja sátiñu-ná. Te nì kachì-de jíin máá cháa-ún: Kuangoyo nuu itú-rí, chì chá'u va'a-rí róo, áchí-de. ⁸ Te nuu ní iní kivi-ún, te nì kachì jito'o itú-ún jíin mandador: Kana xiní cháa ká'ìn nuu tiñu te chá'u-ró-de, onde cháa nì cháa sandí'i-na te onde cháa nì cháa núu, áchí-de. ⁹ Te nì cháa cháa nì jakoyo onde ka'u'un aini-ún. Te nì káki'in-de peso peso ya'u-de ja ìn ìn-de. ¹⁰ Te nì cháa cháa nì jakoyo núu yúan. Te káani iní-de ja ví'i-gá ki'in ya'u-de. Ko suni ìn peso nì káki'in ìn ìn-de jíná'an-de. ¹¹ Te nì káki'in-de ya'u-de-ún. Te nì kándonda va-a-de káka'an-de síkí jito'o ve'e-ún. ¹² Chaa sandí'i-na yá'a ìn hora-ni nì kásatiñu-de, te ìn núu-ni nì chá'u-ní-de jíin-ná ja xáan ní'ni te nì'in nì kásatiñu-ná ncháka ncháa, áchí-de. ¹³ Te máá jito'o nì kachì-de jíin ìn-de: Amigo, tú sá'a ndivá'a-rí jíin-ró. Nasu ní sánda-a-yo ja ìn peso ki'in-ró náún. ¹⁴ Ki'in ya'u-ró te no'on-ro, chì ruu kuní-rí chá'u-rí cháa sandí'i-na yá'a natu'un nì chá'u-rí róo. ¹⁵ Tú kuu sá'a-rí ja kuní-rí jíin ja xíin máa-rí náún, xí kúkuasún iní-ro ja va'a nì chá'u-rí-de. ¹⁶ Súan kúu ja taká cháa núu, nduu-de sandí'i-na. Te cháa sandí'i-na-ún, nduu núu-de. Chì kána-ya xiní kuá'a ñáyiví, ko yaku-ni-i káji-ya. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

¹⁷ Te nì kaa Jesús kua'an-ya íchi ñúu Jerusalén. Te nì jaka síin-ya ndí'uxí uú cháa káskuá'a jíin-yá. Te níni kája'an-ya te nì ka'an-ya jíin-de: ¹⁸ Ná kuní-ro, chì kaa-yó ki'in-yo ñúu

Jerusalén. Te yúan natuu máá Sé'e cháa nuu táká sutu ñá'nu jíin núu cháa káchaa tutu, te ka'ni-dé-ya. ¹⁹ Te nach'i-de-ya ndá'a ñáyivi sáin nacióon, nává'a sákátá-i nuu-ya. Te kuá'a-i ta'u-ya. Te ka'ni-í-ya jiká cruz. Ko nuu uní kiví te nachaku-ya. Achí-ya.

Favor jikán ñin náa ja'a sé'e-ña

²⁰ Yúan-na te nì jaá náa sé'e Zebedeo nuu-ya jíin sé'e-ña. Te nì chiñú'ún-ña-ya, jikán-ña ñin favor nuu-ya. ²¹ Te máá-ya, nì ka'an-ya jíin-ña: Naún kuni-ro, achí-ya. Te nì kachí-ña jíin-ya: Kuá'a-ni xiin-ni kuxiukú ndéndúú sé'e-ná yá'a jíin-ní, ñin-i ichi ndává'a-ní, te ñga-i ichi ndávésé-ní, kiví tá'ú-ní tiñu ñin-í, achí-ña. ²² Yúan-na te nì ka'an Jesús: Tú kájiní-ro naún kúu ja kájikán-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, xí kúu kuanducha-ro núu nì janducha-rí. Achí-ya. Te máá-de nì kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, achí-de. ²³ Te nì ka'an-ya jíin-de: Jandáa ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii sikí-rí, te nuu ní janducha-rí, kuanducha-ro. Ko ja kúxiukú-ró ichi ndává'a-rí jíin ichi ndávésé-rí, nasu máá-rí tá'ú tiñu ja kuá'a-rí nuu-ro, chí máá Táa-rí jini ndé cháa n'ín, chí a nì sátu-ya já kúxiukú cháa-ún. Achí-ya. ²⁴ Te uxí-ga cháa-ún, nì kájiní so'o-de tu'un yá'a. Te nì kakití ñin-de nuu yú tákani-ún. ²⁵ Yúan-na te Jesús, nì kana-ya xini-dé. Te nì kachí-ya jíin-de: Kájiní-ro já cháa kakuñá'nu nuu ñáyivi sáin nacióon, tá'ú téyí-de tiñu nuu-í. Te ja kakuñá'nu sikí máá-de, suni kátjin n'ín so'o-de. ²⁶ Ko sikí róó jíná'an-ró, na tú súan koo. Chí nú ndé róó kuni kuñá'nu nuu tá'an-ró, te róó kúu ja kuátíñu nuu tá'an-ró. ²⁷ Te nú ndé róó kuni kunúú, yuán ndúu mozo nuu táká-ro. ²⁸ Natu'un máá Sé'e cháa, chí tú vai-ya já kuátíñu ñáyivi núu-ya, chí sua játíñu-ya núu ñáyivi, te kataña-ya máá-ya kuu-ya já nákuuan-ya kuá'a ñáyivi, achí-ya.

Sikí úu cháa kuáá

²⁹ Yúan-na te nì kenda koyo-ya ñin-í nuu Jericó. Te kua'a xaán ñáyivi, nì kandikín-i Jesús. ³⁰ Te yúan káxiukú úu cháa kuáá yú'íchi-ún. Te nì kájiní so'o-de ja ní ja'a Jesús kua'an-ya, te nì kákana kó'ó-de: Táta Sé'e David, kundá'ú ñin-ní náá, achí-de. ³¹ Te ñáyivi-ún, nì kaka'an xaán-í jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá nì kákana jaa-de: Táta Sé'e David, kundá'ú ñin-ní náá, achí-de. ³² Te nì jukuiñi Jesús. Te nì kana-ya xini-dé. Te ká'an-ya jíin-de: Naún sá'a-rí jíin-ró kákuni-ro, achí-ya. ³³ Te nì kaka'an-de jíin-ya: Táta, ja ná ndundijin nduchi-ná kákuni-ná, achí-de. ³⁴ Yúan-na te Jesús nì kundá'ú ñin-ya-dé. Te nì ké'é-ya nduchi-dé. Te nì káundijin-ni nduchi-dé. Te nì kandikín-de-ya kuá'an-de jíin-ya.

21

Ja ní kiví Jesús ñuu Jerusalén

¹ Te nuu ní kakuyani-ya ñuu Jerusalén, nì jakoyo-ya ñuu Betfagé chí yuku Olivos. Yúan-na te nì táji Jesús uy cháa káskuá'a jíin-ya kua'an-de. ² Te ká'an-ya jíin-de: Kua'an onde ñuu kánchaa nuu-ro jíin, te n'ín-ro ñin burro nú'ni-ti jíin ñin burro yákin jíin-tí. Te ndáji-ró-tí, te kunchaka-ró-tí kii-ró jíin-tí nuu-rí yá'a. ³ Te nú ndé cháa ka'an jíin-ró, te kachí-ro kúni-de: máá Jito'o-yo jínu nú'ún-ya-tí, achí-ro. Yúan-na te síá-ni-de-tí, achí-ya. ⁴ Te súan nì kuu taká yuán nává'a skíkuu tu'un nì ka'an cháa nì jani tu'un Dios: ⁵ Kachí nuu sésí'í ñuu Sion: Yá'a ndé'é-ró chí Rey máá-ró vai-ya núu-ro. Vítá ñin-ya. Te yóso-ya ñin burro yákin sé'e kiti ndíso, achí. ⁶ Te cháa káskuá'a-ún kája'an-de. Te nì kasá'a-de natu'un ní tá'ú Jesús tiñu nuu-dé. ⁷ Te káincháka-de burro jíin burro yákin-ún nì naja'a-de nuu-ya. Te nì kachúú-de tikáchí-de sikí-tí. Te nì jukoso-ya-tí. ⁸ Te ñáyivi kuá'a-ún, nì kajakín-i tikáchí-i ñin ichi. Te sava-ga-i nì kaja'nu-i nda'a yúnu. Te nì kajakín-i ñin ichi-ún. ⁹ Te ñáyivi kája'an ichi núu-ya jíin ñáyivi kándikín ichi yatá-ya, nì kaka'an jaa-i: Xáán va'a Sé'e David. Ná nákana jaa-yó-ya, chí ndíso-ya tiñu máá Táta. Xáán va'a I'a kúu-ya onde andví. Achí-i. ¹⁰ Te nì kiví-ya ñin ñuu Jerusaleem. Te nì kuvaá taká ñáyivi ñuu-ún. Ndé cháa kúu cháa yá'a, achí-i. ¹¹ Te nì kaka'an ñáyivi-ún: Cháa yá'a kúu Jesús cháa jáni tu'un Dios. Te onde ñuu Nazaret ndañú Galilea vai-de. Achí-i.

Ja ní sándoo-ya ve'e ij

¹² Te nì kiví Jesús ñin ve'e ij Dios. Te nì kiñi'in-ya ñáyivi kájan, káxikó, ñin ñin ve'e ij-ún, kája'an. Te nì skuíó káni-ya mesa cháa káxndáji xu'ún, jíin silla cháa káxikó paloma. ¹³ Te nì ka'an-ya jíin-i: A yóso núu tutú: Ve'e-rí, chí ve'e nuu kájikán ta'u-í nání, achí tutu. Ko máá-ró, a nì kanasá'a-ró yaú kava ñáku'ná. Achí-ya. ¹⁴ Yúan-na te ñáyivi kuáá jíin ñáyivi rengo, nì jakoyo-i nuu-ya ñin ve'e ij. Te nì nasáva-ya-í. ¹⁵ Ko sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, nì kájiní-de taká tiñu ñá'nu sá'a-ya, jíin núu súchí lúli kákana jaa-i ñin ve'e ij-ún: Xáán va'a Sé'e David, achí-i. Te nì kakití ñin-de. ¹⁶ Te nì kaka'an-de jíin-ya. Á tú jini so'o-ró já kaka'an súchí yá'a, achí-de. Te nì ka'an Jesús jíin-de: Á té ka'u-ga-ro tutú ndasa ká'an: Súchí lúli jíin

súchí kájaxin, va'a kánakana jaa-i níí, sá'a-ní, áchí. ¹⁷ Te nì xndóo-ya-dé. Te nì kenda-ya ñúu kua'an-ya ondé ñuu Betania. Te yúan nì kendoo-ya ákuáa-ún.

Tu'un mérxexé

¹⁸ Te jaña'an kivi xían-ún kuano'on-ya onde ñuu, te jí'i-ya sóko. ¹⁹ Te nì jini-ya núu ñin mérxexé kándij yu'ichi-ún. Te nì jaa-ya núu mérxexé-ún. Te tú kuti naún ní n'ín-ya, chí máá numa-ní ío. Te nì ka'an-ya jíin: Ma kúun kuti-gá nde'e xini-ro, áchí-ya. Te nì ichí káján-ní mérxexé-ún. ²⁰ Te cháa kákuá'a jíin-ya, nì kanaa ini-de ja ní kajini-de tiñu yá'a. Te nì kaka'an-de: Ndasá nì sá'a-ya já ní ichí káján-ní mérxexé-ún, áchí-de. ²¹ Te nì ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú kákandija-ró te tú jáni síkí ini-ro, nasu máá ñin tiñu mérxexé yá'a kuu sá'a-ró, chí suni kuu nú ka'an-ro jíin yúku yá'a: Kuxio te jungoo-ró ondé nuu mar kudee-ró, te kuu súan. ²² Te taká ja kakán ta'u-ro, te nú kákandija-ró, te n'ín-ro. Achí-ya.

Sikí tiñu ndíso Jesús

²³ Te nì najaa-ya ini ve'e íi. Te nini stá'an-ya tú'un, te sutu ñá'nu jíin cháa nì kayii ñin ñuu, nì jakoyo-de nuu-ya. Te nì kajika tu'un-de-ya: Na jíin tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan. Achí-de. ²⁴ Te nì ka'an Jesús: Suni ná kaká tu'un-rí róo ñin tu'un. Te nú kuu xndío káni-ró, yúan-na te kachí-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tiñu yá'a. ²⁵ Ja ní skuánducha Juan sáá, ndé onde nì kii tu'un-ún. Onde andívi xí onde cháa, áchí-ya jíin-de. Yúan-na te nì kanda tu'un máa-de: Nú ka'an-yo já onde andívi, te kachí-de kuni-yó: Naja tú ní kákandija-ró núu-dé núsáa. ²⁶ Te nú ka'an-yo já onde cháa, te káyu'ú-yo ñáyivi, chí ndívi-i kájani ini-i ja cháa nì jani tu'un Dios nì kuu Juan. Achí-de jíin tá'an-de. ²⁷ Te nì kaka'an-de: Tú kájiní-ri, áchí-de jíin Jesús. Te suni nì ka'an-ya jíin-de: Ni ruu, tú kachí-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri taká tiñu yá'a.

Sikí úu se'e yíi

²⁸ Ko ndasa kájani ini-ro. ñin cháa nì jo uu se'e yíi-de, te nì jaa-de nuu ñin-i. Te nì kachí-de jíin-i: Hijo, kuá'an te sátiñu-ró núu itú vina, áchí-de. ²⁹ Te nì ka'an-i: Ma kí'in-na, áchí-i. Ko ní kunuu, te nì nakani ini-i te kua'an-i. ³⁰ Te táa-ún, nì jaa-de nuu ingá-i. Te suni súan nì ka'an-de jíin-i. Te nì ka'an-i: Bueno, ná kí'in-ná táta, áchí-i. Ko tú ní jíin-i. ³¹ Ja ndéndúú-i, ndé ñin-i nì skikuu tiñu kuni táa-i, áchí-ya. Te nì kaka'an-de: Súchí ñin, áchí-de. Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja cháa xini jíin ñá'an téné, xna'an-ga-ún kivi ini ñuu nuu tá'u Dios tiñu vásá róo jíná'an-ró. ³² Chí nì kii Juan, nì stá'an-de ichi ndáa nuu-ro, te tú ní kákandija-ró tú'un ká'an-de. Ko cháa xini jíin ñá'an téné, nì kákandija-ún tú'un nì ka'an-de. Te máa-ró, vaša ndé'é-ró tiñu yá'a, te tú ní kánakani kuti ini-ro náv'a kandija-ró núu-dé.

Sikí cháa kásatiñu nuu itú uva

³³ Kuni so'ó inga tu'un yátá jíná'an-ró. Ní jo ñin cháa, táa ini ve'e kúu-de. Te nì nachu'un-de ñin itú uva. Te nì jasú-de jakú, te nì jacha-de ñin yau nuu kaxin-de. Te nì ndukani-de ñin torre, te nì xndóo-de nuu cháa kásatiñu jíin. Te nì kee-de kua'an jiká-de. ³⁴ Te nì cháa kivi ndútúú ndé'e uva. Te jito'o itú uva, nì táji-de mozo-de kája'an nuu cháa kásatiñu ja náki'in nde'e uva. ³⁵ Ko cháa kásatiñu, nì kaka'tiin-ún mozo-de. ñin-de nì kastují, inga-de nì kaja'ni, te inga-de nì kaja'a yuu xini-dé. ³⁶ Te máá jito'o, nì natáji tuku-de yakú-ga mozo-de kája'an, kua'a-gá vásá já xnáñúú. Te suni súan nì kasá'a-ún jíin mozo-de. ³⁷ Te onde sandí'i-na, te nì táji-de se'e yíi-de kua'an. Ná koo ja jíin'ún núu sé'e-ri, áchí-de. ³⁸ Ko ja kásatiñu-ún, ja ní kajini núu sé'e máá jito'o, te nì kaka'an: Cháa yá'a xim tá'u. Ná chó'o, te ná ká'ni-yo-dé. Te ná ndóo ta'u-dé kuu-yó, áchí. ³⁹ Te nì kaka'tiin-ún máá sé'e. Te nì kákiñi'in-ún-de yata itú uva. Te nì kaja'ni-ún-de. ⁴⁰ Te nú nì cháa jito'o itú uva. Te ndasa sá'a-de jíin cháa kásatiñu-ún, áchí-ya jíin-de. ⁴¹ Te nì kaka'an-de jíin-ya: Xnáa íi-dé cháa náá-ún. Te kua'a-de itú uva-de-ún nuu ingá cháa kásatiñu. Te kivi kúun nde'e, te naku'a mozo-de nde'e-ún nuu-dé. Achí-de. ⁴² Te nì ka'an Jesús jíin-de: Té ka'u-ga-ro tutú íj yá'a náún. Yuu já ní kaské'ichí cháa kácutá'an, yúan kúu máá yúu ndíso fuerza jikí. Máá Tatá Dios nì sá'a-ya súan. Te kanaa ini-yo ndé'é-yó tiñu yá'a. ⁴³ Núsáa te ká'an-ri jíin-ró, ñuu nuu tá'u Dios tiñu kuxio nuu-ro jíiná'an-ró. Te kua'a-ya tá'u-ún nuu ingá ñáyivi, náv'a a kua'a-i nde'e vá'a. ⁴⁴ Cháa ndua síkí yúu-ún, ta'nu-de. Te nú ndé síkí júngava máá yúu-ún, te kukuáchí sá'a. Achí-ya. ⁴⁵ Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo nì kajini so'ó-de tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Te nì kajuku'un ini-de ja síkí máa-de nì ka'an-ya. ⁴⁶ Te nì kándúkú-de modo tiin-de-ya. Ko nì kayu'ú-de nì kajito-de ñáyivi, chí kájani ini-i ja ñin cháa jáni tu'un Dios kúu-ya.

¹ Te nì ka'an Jesùs inga tu'un yátá jín-de jíná'an-de: ² Nuú nátu'un andávi kúu nátu'un ìn rey ja ní sá'a-de ìn viko tánda'a já kúu se'e-de. ³ Te nì táji-de mozo-de kuakana xiní taká ñayivi ní kastu'un-de nuu, ná kúu-i. Ko ñayivi-ún, tú ní kákun-i kii-i. ⁴ Te nì táji tuku-de yaku-ga mozo-de kája'an. Te nì ka'an-de: Kachì nuu ñayivi ní kana-ri xiní-ún: A nì sátu'a-ri já kúxini-yó. Nì ja'ni-rí xndik-ri jín kúu xá'an, te ndi'i a ío tu'a. Ña'an viko tánda'a jíná'an-ró. Achí-ro. ⁵ Ko ñayivi-ún, tú ní kájítu iní-i. Te kája'an-i tiñu máa-i, ìn-i ichi rancho-i, te inga-i nuu ndátíñu-i. ⁶ Te sava-ga-i, nì kákatiin-i mozo-de, te nì kaja'a-i tuka nuu-dé, te nì kaja'ni-i-de. ⁷ Te nì jini tu'un rey. Te nì kitì inì-de. Te nì táji-de soldado-de kája'an. Te nì xnáa-dé ñayivi ní kaja'ni ndíyi-ún. Te nì ja'mu-de ñuu-i. ⁸ Yúan-na te nì ka'an rey jín mozo-de: Jandáa, ja viko tánda'a, a ío tu'a. Ko ñayivi ní kana-ri xiní-ún, tú va'a ñayivi kákuu-i. ⁹ Núsáa te kuá'an jíná'an-ró ondé nuu náketá'an ichi yatá ñuu. Te kana-ró xiní nasaa ñayivi ní'in-ro, ná kii-i nuu viko tánda'a yá'a. Achí-de. ¹⁰ Te nì kenda koyo mozo-de kája'an taká-ni ichi. Te nì stútú-de nasaa ñayivi ní kani'in-dé: Ìn jínu-ni ñayivi vá'a jín ñayivi ú'u. Te viko tánda'a-ún nì chítú ndíu jín ñayivi. ¹¹ Te nì kivi rey inì ve'e ja ndé'é-de nuu ñayivi ní kataka. Te nì jini-de nuu ìn chaá ja tú ñú-un-de sa'ma viko tánda'a. ¹² Te nì kachì-de jín cháa-ún: Amígo, ndasa nì kivi-ró yá'a ja ná tú ñú-un-ró sá'ma viko tánda'a, áchí-de. Te máa cháa-ún, tú ní ká'an kuti-dé. ¹³ Yúan-na te nì ka'an rey jín cháa kájatíñu-ún: Tìn-ró te ku'ni-ro ndá'a-dé ja'a-dé, te kiñi'in-ró-de ná k'i'in-de nuu ñaa yatá ké'e. Yúan nde'e-de te nakaji-dé ñii yú'u-dé. ¹⁴ Chì nì kana-ri xiní kuá'a-i, ko yaku-ni-i nì kaji-ri, áchí-ya.

Sikì xú'un yóo

¹⁵ Yúan-na te kája'an chaá fariseo. Te nì kanda'tu'un máa-de nú ndasa tìin yatá-de-ya jín tú'un ká'an-ya. ¹⁶ Te nì katáji-de chaá kákuá'a jín máa-de jín cháa herodiano kája'an nuu-ya. Te nì kaka'an-de jín-ya: Maestro, kájiní-ná ja ká'an ndaa-ní te stá'an ndaa-ni ichi Dios. Te tú yú'u-ni jito-ni ní ìn chaá, chítú ndé'é-ni ndasa jito taká chaá. ¹⁷ Núsáa te kachì-ni nuu-ná jíná'an-ná: Ndasa kachì-ní, á kuu kua'a-yó xú'un yóo nuu César xí túu, áchí-de. ¹⁸ Ko Jesùs, nì juku'un inì-ya já xndá'u-de-ya kákun-de. Te nì ka'an-ya jín-de: Chaá uu xiní kákuu-ró. Naja kájito nchaá-ro rúu. ¹⁹ Stá'an xú'un yóo jián ná ndé'é-ri. Achí-ya jín-de. Te nì kastá'an-de ìn peso máa-de nuu-ya. ²⁰ Yúan-na te nì kachì-ya jín-de: Ndé chaá kúu chaá ncháa nuu yá'a, jín tú'un yóso yá'a, áchí-ya. ²¹ Te nì kaka'an-de jín-ya: César kúu, áchí-de. Yúan-na te nì ka'an-ya jín-de: Kua'a ja xíin César nuu César, te ja xíin Dios nuu Dios núsáa, áchí-ya. ²² Te nuu ní kajini so'o-de tu'un yá'a, te nì kanaa iní-de, te nì kaxndóo-de-ya, te kája'an-de.

Sikì já náchaku ndíyi

²³ Te suni kivi-ún nì jakoyo chaá saduceo nuu-ya. Chaá-ún káka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te nì kajiká tu'un-de-ya: ²⁴ Maestro, Moisés nì ka'an-de: Nú ìn chaá kuu-de, te nú tú se'e-de ní ío. Te ñani-de, ná nátanda'a jín ñásí'i-de, te ndukani-de tata ñani-de. ²⁵ Te jín-ná nì ka'io usiá ñani. Te chaá núu nì tanda'a-dé. Te nì jì-de. Te tú se'e-de ní ío. Te nì xndóo-de ñásí'i-de nuu ñani-de. ²⁶ Te suni súan nì ta'an chaá uu, te suni súan chaá uní, ondé ndí'usiá-de. ²⁷ Te nuu ní kajijí ndí'usiá-de, te suni nì jìjì máa ñá'an-ún. ²⁸ Núsáa te kivi náchaku taká ndíyi, te ja ndí'usiá-de ndé ìn-de kuu-ña ñásí'i-de. Chì ndi'i-de nì kanchaka-de-ña, áchí-de jín-ya. ²⁹ Yúan-na te nì ka'an Jesùs: Mání kástiví-ró tú'un, chítú kájuku'un inì-ro jín tutú ù, ní jín fuerza Dios. ³⁰ Chì kivi náchaku-de ma'ñú ndíyi, ni chaá tú tanda'a-dé jín ñásí'i, ni ña'an tú koo yii-ñá. Chì nduu-de nátu'un ndajá'a Dios andávi. ³¹ Te sikì ndíyi ja náchaku, á tú ní káka'u-ró tutú ja ní ka'an Dios jín-ró: ³² Máa-ri kúu Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áchí-ya. Ko nasu Dios chaá nì kajijí kúu-ya, chì sua Dios chaá káichaku kúu-ya, áchí Jesùs jín-de. ³³ Te ñayivi-ún, nì kanaa iní-i nì kajini so'o-i tu'un stá'an-ya.

Tu'un tá'u tiñu kánúu xáan-gá

³⁴ Yúan-na te chaá fariseo, nì kajini so'o-de ja ní kundé-ya jín cháa saduceo, te nì kanda'tútú-de. ³⁵ Te ìn máa-de, ja kúu-de maestro ley, nì jiká tu'un-de-ya nává'a koto nchaá-de-ya kuni-de: ³⁶ Maestro, ndéja kúu tu'un tá'u tiñu kánúu xáan-gá nuu tutú ley, áchí-de. ³⁷ Te nì kachì Jesùs jín-de: Kumaní-ro jín máa Tatá-ro Dios ondé jín iní jín añu-ro, jín ní núu jini tuni-ro, áchí. ³⁸ Yá'a kuu tu'un tá'u tiñu kánúu xáan-gá. ³⁹ Te tu'un uu kúu suni nátu'un inga-ún: Kundá'u inì-ro tá'an-ró nátu'un kundá'u inì-ro máa-ró, áchí. ⁴⁰ Te chijí ndendúu tu'un yá'a kándeé taká tutú ley, jín taká tutú chaá nì kajani tu'un Dios, áchí-ya.

Sikì Sé'e David

⁴¹ Te nini ká'jin tutú cháa fariseo yúan, te Jesùs nì jiká tu'un-ya-de: ⁴² Ndasa kájaní inì-ro já kúu Cristo. Ndé Sé'e kúu-ya, áchí-ya. Te nì kakachì-de jín-ya: Sé'e David kúu-ya, áchí-de. ⁴³ Te nì ka'an-ya jín-de: Te naja ní sá'a Espiritu ja David skúnání-de-ya Jito'o-de núsáa. Chì

nj ka'an-de: ⁴⁴ Máá Tatá Dios, nj ka'an-ya jín Jito'ò-rj: Nungoo-ró íchi ndáv'a-rj nini ná chúkú-rí cháa kájito u'u róo kuu-de teyu kuxndí ja'a-ro, áchí. ⁴⁵ Te nú Jito'ò nj ka'an David jín-ya, te ndasa kúu máá-ya se'e-de núsáá, áchí-ya. ⁴⁶ Te ni ñn-de tú ní kúu xndíó káni kuti-dé tú'un nuu-ya. Te ni tuká ní chundéé ini ni ñn-de kaka tú'un-de-ya ondé kivi-ún.

23

Sikí já ní kana jín-ya nuu-í

¹ Yúan-na te nj ka'an Jesús jín ñáyivi jín cháa káskuá'a jín-ya: ² Chaa káchaa tutu jín cháa fariseo, nj kajungoo-de nuu silla Moisés. ³ Núsáá te taká naún tá'ú-de tiñu nuu-ro, yuán kuándatu-ro te sá'a-ró. Ko ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máa-de. Chj ká'an-de, ko tú káskíkuu-de. ⁴ Chj kájú'ni-de carga ve'e ja yí kúndiso-í, te káchaa-de sikí-í. Ko máa-de jíná'an-de, tú kákuyí-de ké'é-de carga-ún ni jín ñn nda'a lúli-de. ⁵ Chj kásá'a-de taká tiñu-de náv'a'a kunj ñáyivi núu-dé. Chj kánaskáa-de nuu yóso tú'un tutu-de, te suni súan jín yú'a nuu tikachí-de. ⁶ Te xaan kákusi ini-de jín silla jín'ún ondé xinj mesa nuu ío xini, jín silla onde xinj mesa inj ve'e sinagoga. ⁷ Suni ja ká'an sa'an-yo jín-de nuu'yá'u, te ja ká'an ñáyivi: Maestro, Maestro, jín-de, kákusi ini-de jín. ⁸ Ko máa-ró jíná'an-ró, ma kúnáni-ró Maestro, chj ñn máá tú'ún-ni kúu Maestro máa-ró, kúu Cristo. Te taká róó, ñani kákuu-ró. ⁹ Te ma ká'an-ro ja ní ñn chaa inj ñuyivi yá'a kúu Táa-ro. Chj ío ñn Táa-ro jíná'an-ró, te kánchaa-ya onde andívi. ¹⁰ Ni ma kúnáni-ró Jito'ò. Chj ío ñn Jito'ò-ro jíná'an-ró, te Cristo kúu-ya. ¹¹ Te chaa kúná'nu-ga nuu-ro, ná ndúu-de mozo nuu-ro jíná'an-ró. ¹² Chi chaa saña'nu máa-de, ndusúchí-de. Te chaa sasúchí máa-de, nduñá'nu-de. ¹³ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró, chj kájasu-ro ñúu nátu'un andívi núu ñáyivi. Chj tú kivi koyo máa-ró, ni tú kája'a-ró tú'un ja kivi koyo ñáyivi kándúkú kivi. ¹⁴ Naká ndá'ú kuu róó, chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró, chj kákókó-ró ve'e ña'an kákendoo ndá'ú. Te kásá'a-ró ja túu kuachi-ró, yuán kájikan ta'u ná'an-ró. Ja yuán ví'í-gá ta'nu ndatu-ro. ¹⁵ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró, chj káxndékava-ró mar jín ñú'un íchí ja skándija-ró ñn chaa. Te nú a nj kandija-de, te ví'í-gá uú jínu nduu-de ñn se'e infierno kásá'a-ró vasa máa-ró. ¹⁶ Naká ndá'ú kuu róo chaa kuáá ja káyoxnúu-ró núu ñáyivi. Chj káka'an-ro: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí ve'e ij, te tú ní'in tiñu, ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikí oro inj ve'e ij-ún, yuán te fuerza ná skíkuu-de, áchí-ro. ¹⁷ Chaa ñáá jín cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, oro xí máá ve'e ij ja sándoo oro-ún. ¹⁸ Te: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikí altar, tú ní'in tiñu. Ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikí ndatíñu nj kachúkú-i nuu altar, yuán te fuerza ná skíkuu-de. Achí-ro. ¹⁹ Chaa xinj ñáá jín cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, ndatíñu nj sokó-í, xí máá altar ja sándoo ndatíñu-ún. ²⁰ Núsáá te chaa játu'un téyí siki altar, sikí máá altar játu'un téyí-de jín siki taká ndatíñu káxiukú núu-ún. ²¹ Te chaa játu'un téyí siki ve'e ij, sikí máá ve'e ij-ún játu'un teyí-de jín siki I'á ncháá inj-ún. ²² Te chaa játu'un teyí siki andívi, játu'un teyí-de sikí silla nuu tá'ú Dios tiñu jín siki I'á kánchaa nuu-ún. ²³ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo, chaa uú xinj kákuu-ró. Chj kája'a-ró ñn sikí uxí décimo ita múnú jín itá xín jín comino nuu Dios, te káxndóo-ró tú'un kánúú xáan-gá nuu ley, ndasa kii juicio, jín ndása kundá'ú inj-ya yóó, jín ndása kándija-yó. Taká ya'á kánúú sá'a-ró núu, te suni ma xndóo-ró ingá-ún núu. ²⁴ Chaa kuáá kákuu-ró ja káyoxnúu-ró núu ñáyivi. Chj máni kátava-ro tíyúkún te kákókón-ró camello. ²⁵ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró. Chj kánakacha-ró íchí yatá vaso jín ichi yatá kó'ó. Ko ichi ini ñú'un chítú tú'un kul'ná jín tú'un kánáá. ²⁶ Chaa kuáá kákuu-ró, fariseo. Nakacha xna'an-ga ichi ini vaso jín ichi ini kó'ó, náv'a'a suni súan ná ndúndoo ichi yatá-ún. ²⁷ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró, chj nátu'un ve'e añú ja kándayaa kándaa-ró. Te jandáa ja lúu káa ichi yatá, ko ichi ini ñú'un chítú yiki añú jín taká ja te y'u. ²⁸ Suni súan máa-ró jíná'an-ró, chj ichi fuera, jandáa kásá'a-ró ja cháa ndaa kákuu-ró núu ñáyivi. Ko ichi ini-ro ñú'un chítú-ró tú'un yóso yú'u jín tú'un kánáá. ²⁹ Naká ndá'ú kuu róo chaa káchaa tutu jín cháa fariseo. Chaa uú xinj kákuu-ró, chj káskuá'nu-ró ve'e añú chaa nj kajani tu'un Dios. Te kásá'a luu-ró ve'e añú taká chaa ndaa. ³⁰ Te káka'an-ro: Nú ní ká'io-yó kivi ní ká'io ndiyi táa-yo, te ma kivi nduu-yo jín-de ja ká'ni-yo cháa nj kajani tu'un Dios núu, áchí-ro. ³¹ Te súan kajani ndaa-ro tú'un sikí máa-ró, chj táa-ro nj kaja'ni-dé chaa nj kajani tu'un-ya. Te máa-ró kákuu ndija se'e-de. ³² Núsáá te ná náskútú-ró kú'a ndiyi táa-ro. ³³ Koo jín sé'e koo kákuu-ró. Ndasa kaku-ró ja tá'nu ndatu-ro núu infierno núsáá. ³⁴ Ja yuán táji-rí chaa kani tu'un Dios nuu-ro jín cháa ndíchi jín cháa chaa tutu. Te sava-de, ka'ni-ro-dé, te kata kaa-ró-de jiká cruz. Te sava-ga-de, kuá'a-ró yúnu xí-de inj ve'e sinagoga máa-ró, te chindikín-ro-dé ndita'an nuu. ³⁵ Náv'a'a koo kuachi sikí máa-ró ja ní jati ññi ñáyivi ndaa nuu ñú'un yá'a, onde ññi cháa ndaa Abel, te onde ññi Zacarias, se'e Berequías, chi nj kaja'ni-ro-dé sava ma'ñú altar jín ve'e ij. ³⁶ Jandáa ká'an-rj

jiín-ró: ʔaká tundó'o yá'a kii siki ñáyivi yá'a. ³⁷ Jerusalén, Jerusalén, ni kaja'ni-ro cháa kájani tu'un Dios. Te ni kaja'a-ró yúu cháa ni táji-yá vai nuu-ro. Ió kua'a vuelta ni kuni-ri nastútú-rí se'e-ró nátu'un chuki ja nastútú-tí tirí-ti chí ndijin-tí, ko tú ní kákuni-ro. ³⁸ Vina te ni kendoo vichí vé'e-ró núsáa. ³⁹ Chi ká'an-ri jiín-ró ja má kuni kuti-gá-ro núu-ri jiná'an-ró, onde jaa ñin kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá, chi ndiso-ya tiñu máa Tatá, achi-ro. Achi-ya.

24

Tuni nuu kúyani nchaq Jesús

¹ Te ni kenda Jesús ini ve'e i kua'an-ya. Te chaq káskuá'a jiín-yá-ún, ni jakoyo-de nuu-yá ja stá'an-de taká ve'e ja ncháa tá'an jiín ve'e i-ún nuu-yá. ² Te ni ka'an-ya: Á kánde'é-ró núu ve'e yá'a. Jandáa ká'an-ri jiín-ró ja má kútá'an-ga ni ñin yuu. Chi ñin kivi te ndi'i stuncháa-i. Achi-ya jiín-de. ³ Te ni jungoo-ya onde yuku Olivos. Te ni jakoyo chaq káskuá'a-ún nuu-yá. Te ni kajika tu'un sün-de-ya: Kastu'ún-ni nuu-ná. Ndé kivi kóo taká tundó'o yá'a. Te naún tunj koo nuu kúyani nchaq-ni jiín kivi jinu ñuyivi, áchi-de. ⁴ Te ni ka'an Jesús: Koto-ró máá-ró jiná'an-ró, náva'a tú xndá'ú ni ñin-de róó. ⁵ Chi kikoyo kua'a cháa ki'in núu sí'vi-rí. Te ka'an-de: Máá-rí kúu Cristo, achi-de, te xndá'ú-de kua'a xáan ñáyivi. ⁶ Te kuni tu'un-ró káka'an ja ió guerra, jiín ja kóo guerra. Ko ma yú'ú-ro, chi níni kóo súan. Ko té jinu-ga kivi. ⁷ Chi ndonda nación siki nación, te ñuu siki ñuu. Te koo kue'e xaan jiín tamá. Te yá'a yúan taan. ⁸ Te taká yúan kákuu tundó'o kéj'á núu.

Tu'un ndasa ndo'o ñáyivi káandjja

⁹ Yúan-na te nastúu-de róó jiná'an-ró, ja kóto-ró tundó'o. Te ka'ni-dé róó. Te taká ñáyivi, koto u'u-i róó ja siki rúu. ¹⁰ Yúan-na te nayu'ú kua'a-i, te nastúu tá'an-i, te koto u'u tá'an-i. ¹¹ Te jukuñi kua'a cháa kani tu'un tú'ún. Te xndá'ú-de kua'a ñáyivi. ¹² Te ndea tiñu ñáa, te yúan kuá'a-i má kóo manj-gá-i. ¹³ Ko chaq kúndii ni'in onde kivi jinu, chaq-ún kaaku. ¹⁴ Te tu'un va'a yá'a cuenta ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kuicha inj ní ñuyivi náva'a kuni ndaa taká ñáyivi, yúan-na te jinu. ¹⁵ Núsáa te nú ni kajini-ro ja káchá'an te ni tuchá taká ndatiñu inj lugar iji nátu'un ni ka'an Daniel, chaq ni jani tu'un Dios onde sáa, (chaq ká'u, ná júku'un inj-de), ¹⁶ Yúan-na te ñáyivi káxiukú iní ñuu Judea, kunu-i kinglyo-yi onde yuku. ¹⁷ Te chaq kánde'e xini vé'e, ma núu-de kiñi'in-de ndatiñu inj ve'e-de. ¹⁸ Te chaq kánde'e onde rancho, ma náxió káva yátá-de naki'in-de tikáchi-de. ¹⁹ Ko kivi-ún naká ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e, jiín ñá'a káskáxin. ²⁰ Núsáa, te kakan ta'u-ro náva'a tú kunu-ró viko vijin ni kivi ndeta'tu ki'in-ro. ²¹ Chi kivi-ún koo tundó'o xaan, ja ná té koo-ga onde kivi ni jungoo ñuyivi, te onde vina, te ni ma koo-ga. ²² Te nú tú ní ndúkúti kivi-ún núu, te ni ñin ñáyivi má káku kuti-i núu. Ko ja siki ñáyivi ní nakaji-ya-ún, yúan ndúkúti kivi-ún sá'a-ya.

Tuni máa kivi sánd'i-ri

²³ Núsáa te nú ndé chaq ká'an jiín-ró: Yá'a nde'é-ró kánchaq Cristo, xí yúan nde'é-ró kánchaq-ya, ma kándjja-ró ja ká'an-de. ²⁴ Chi kenda Cristo xndá'ú jiín cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tunj jiín tiñu ñá'nu, náva'a xndá'ú-de onde ñáyivi ní nakaji-ya nú ná kúu sá'a-de. ²⁵ Vina a ni kastu'ún-ri nuu-ro onde jiín kivi. ²⁶ Núsáa te nú ka'an ñáyivi jiín-ró: Yúan nde'é-ró, onde nuu ñu'un té'é kánchaq-ya, achi-i, te ma kenda-ró. Xí: Jian nde'é-ró, ichi iní ve'e kánchaq-ya, achi-i, te ma kándjja-ró jiná'an-ró. ²⁷ Chi nátu'un ndíi ncháa ja nándeyu ichi nuy kána ndikandii te jaa onde ichi nuy kée ndikandii, suni súan kii máa Sé'e chaq. ²⁸ Chi nú ndénu kúttu ndíyi, yúan taká tijii. ²⁹ Yúan-na te nú ni ndi'i taká tundó'o kivi-ún, te kutúún-ni ndikandii, te tuká nandii yóo. Te jungoyo tiñúu xini ichi ándivi. Te taká fuerza ándivi ndi'i ka'ya. ³⁰ Yúan-na te ichi ándivi kenda tunj máa Sé'e chaq. Te nde'e taká ñáyivi ió inj ñuyivi yá'a. Te kuni-i nuu máa Sé'e chaq kii-ya jiín viko ió ándivi, jiín kuá'a fuerza ja nduñá'nu-ya. ³¹ Te táji-yá ndajá'a-yá kinglyo. Te nde'e jaa clarín. Te nastútú-yá ñáyivi ní nakaji-ya ndikúun lado ñuyivi, onde ñin lado ándivi te onde ingá lado. ³² Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a mérkexé. Nú a ni nduyúcha núma, te ni najaa nda'a, te a kájiní-ro ja á ni kuyani viko sáú. ³³ Suni súan róó, nú a ni kajini-ro taká tiñu yá'a, te kuni-ro ja á yani jaa kivi-ún. ³⁴ Jandáa ká'an-ri jiín-ró, ja má náa ñáyivi yá'a, onde ná skíkuu taká tiñu yá'a. ³⁵ Ándivi jiín ñuyivi chi naa, ko tu'un ká'an-ri chi ma náa. ³⁶ Ko kivi kóo-ún, jiín hora, tú ni ñin chaq jiní, ni ndajá'a ká'io ándivi, tú ni ñin naún jiní, ni máa Sé'e-ya. Chi máa ñin-ni máa Táa-ri jiní-ya. ³⁷ Chi nátu'un ni jo kivi ní kii Noé, suni súan koo kivi kii máa Sé'e chaq. ³⁸ Chi kivi-ún ja ná té chá'an-ga kuun sau xáan, káyee-i, káji'i-i, kátanda'a cháa, te kátanda'a ñá'an. Te ni jaa kivi ja ní kivi Noé inj barco ká'nu. ³⁹ Te tú ní kájiní kuti-i onde ni chaq sau xáan, te ni xnaa ndi'i cha-i.

Te suni súan kii máá Sé'e cháa. ⁴⁰ Kiví-ún te kuiñi uú cháa onde rancho. Te ñin-de naki'in-ya, te inga-de ndoo. ⁴¹ Te uú ñasi'í ndiko-ña ñin-ni yosó. Te ñin-ña náki'in-ya, te inga-ña ndoo.

Sikí já kúndito-yó

⁴² Núsáá te kundito-ró, chí tú kájiní-ro ña kiví ncháa Jito'o-ro. ⁴³ Ko ná júku'un iní-ro tú'un yá'a. Táa iní ve'e, nú ní jini-de ña hora kuu ja kí ñaku'ná, te kundito-de núú. Te ma kuá'a-de tu'un ja sáku'ná vé'e-de núú. ⁴⁴ Núsáá te suni koo tu'a máá-ró chí máá kiví já tú ñaún kájaní iní-ro, te ncháa-ni máá Sé'e cháa. ⁴⁵ Ndéja kúu ñin mozo ndíchi já játiñu va'a. Chí máá jito'o, kani-de mozo-ún ná koto-i se'e-de, náva'a skée-i suchi-ún hora ja ío va'a. ⁴⁶ Xáán ndatu kuu mozo-ún. Te nú ñi ncháa jito'o-i, te nani'in-dé mozo-ún sá'a-i súan. ⁴⁷ Jandáa ká'an-ri jín-ro, ja káni-de mozo-ún ja koto-i taká ndatiñu-de. ⁴⁸ Ko nú mozo káñáa kúu-i te jani iní-i: Kúkuéé-ga te ncháa jito'o-ri, achi-i. ⁴⁹ Te nú kejá'á-i stuji'í tá'an mozo-i. Te kee-i ko'o-i jín cháa kánajini. ⁵⁰ Yúan-na te ncháa jito'o mozo-ún kiví já tú ndatu-i jín hora ja tú jini-i. ⁵¹ Te xiti sáva-de-i. Te skétá'an-de-i jín cháa uú xini jín'an. Te yúan kundee-i nde'e-i te nakaji-i ñii yú'u-i.

25

Sikí uxí ña'an jáá

¹ Yúan-na te ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un uxí ña'an jáá, ja ní káki'in-ña linterna káindá'á-ña. Te ñi kenda koyo-ña kuáta'an-ña ñin yii viko tánda'a. ² Te u'un-ña ká'io ndito xini-ña, te u'un-ña káñáa xini-ña. ³ Te ña'an káñáa xini-ún, káindá'á-ña linterna-ña. Ko tú káindá'á-ña petróleo ku'un iní. ⁴ Ko ña'an ndito xini-ún, káindá'á-ña botella ñu'un petróleo ñin ká'nu-ni jín taká linterna-ña. ⁵ Te nini ñi kukuéé yii-ún ja cháa-de, te ñi kakixi-ni-ña. ⁶ Te nuu ní kuu sava ñúú, te ñi kájiní so'o-ña ñin tu'un kána jaa: Yá'a nde'é-ró, a vaí yii. Kenda koyo kita'an-ro-dé, áchi. ⁷ Yúan-na te taká ña'an jáá-ún, ñi kanduko-ña. Te ñi kásatu'a-ña linterna-ña. ⁸ Te ña'an káñáa xini-ún, ñi kaka'an-ña jín ña'an ká'io ndito xini-ún: Kuá'a ñin tá'u petróleo nuu-ri, chí kuanda'va linterna-ri, áchi-ña. ⁹ Ko ña'an ká'io ndito xini-ún, ñi kaka'an-ña: Ma kúu, chí sanaa te ma kánda ja kúu-ri jín já kúu-ró. Va'a-ga ki'in-ro núu cháa xikó te kuaan-ró ja kúu máá-ró. Achi-ña. ¹⁰ Te nini kája'an-ña kájakuaan-ña, te ñi cháa-ni yii-ún. Te ña'an ká'io tu'a-ún, ñi kiví koyo-ña jín-de iní ve'e viko tánda'a. Te ñi nakasu-de yuxé'é. ¹¹ Yúan-na te ñi kunúu. Te ñi chákooyo tuku sava-ga ña'an jáá-ún. Te ñi kaka'an-ña: Táta, Táta, kuña-ni ve'e, ná kiví koyo-ná, áchi-ña. ¹² Ko máá-de ñi ka'an-de: Jandáa, ká'an-ri jín-ro, tú jini-ri róó, áchi-de. ¹³ Kundito núsáa, chí tú kájiní-ro ña kiví, ni ña hora ncháa máá Sé'e cháa.

Chaa ñi teta'an ndatiñu

¹⁴ Chí ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ñin cháa ja kenda jíká-de inga ñuu ki'in-de. Te ñi kana-de xini mozo-de. Te ñi teta'an-de ndatiñu-de nuu mozo-de-ún jín'an. ¹⁵ Te nuu ñin-i, ñi ja'a-de u'un mil peso. Te nuu ingá-i, uú mil peso. Te nuu ingá-i, ñin-ni mil peso. Súan ñi teta'an-de nuu ñin ñin mozo-de ndasa xini máa-i jín'an-i. Te ñi kee-ni-de kua'an jíká-de. ¹⁶ Te mozo ñi ki'in u'un mil peso-ún, ñi kee-i kua'an-i jín. Te ñi sátiñu-i jín. Te ñi ni'in-i u'un-ga mil peso sikí. ¹⁷ Suni súan ñi sá'a mozo ja ní ki'in uú mil peso-ún. Te ñi ni'in túku-i uú-ga mil peso sikí. ¹⁸ Ko mozo ja ní ki'in ñin mil peso, ñi kee-i kua'an-i. Te ñi jacha-i chí ñu'un. Te ñi chisá'í-i xu'ún jito'o-i. ¹⁹ Te ñi kuu kua'a kúu. Te ñi ncháa jito'o mozo-ún. Te ñi nasánda-a-de cuenta jín-i. ²⁰ Te ñi jaá mozo ja ní ki'in u'un mil peso-ún, ñi jastá'an-i u'un-ga mil peso. Te ñi ka'an-i: Táta, ñi ja'a-ni u'un mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ni, u'un-ga mil peso ní ni'in-ná sikí. Achi-i. ²¹ Te jito'o-i, ñi ka'an-de jín-i: Ío va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Ní skíkuu va'a-ró jín yuáa tiñu sikí-ro. Ná cháa-ri kua'a tiñu sikí-ro. Ná júngo-yó, chí kúsij iní jito'o-ro jín-ro. Achi-de. ²² Te ñi jaá tuku mozo ja ñi ki'in uú mil peso-ún. Te ñi ka'an-i: Táta, ñi ja'a-ni uú mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ni, uú-ga mil peso ní ni'in-ná sikí. Achi-i. ²³ Te jito'o-i, ñi ka'an-de jín-i: Ío va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Ní skíkuu va'a-ró jín yuáa tiñu ndatiñu. Ná cháa-ri kua'a tiñu sikí-ro. Ná júngo-yó, chí kúsij iní jito'o-ro jín-ro. Achi-de. ²⁴ Yúan-na te ñi jaá mozo ja ní ki'in ñin mil peso-ún, te ñi ka'an-i: Táta, a jini-ná ní ja cháa xaán iní kúu-ni. Te ja'nu-ni nuu tú jachá-ni, te nástútú-ni nuu tú sáka-ni. ²⁵ Te ñi yu'ú-ná. Te ñi ja'an-ná. Ní chisá'í-ná xu'ún-ni chí ñu'un. Te vina ná nákuá'a-ná xu'ún-ni nuu-ni. Achi-i. ²⁶ Te jito'o-i, ñi ka'an-de jín-i: Mozo ñáá, mozo kúxi kúu-ró. Ní jini-ro ja ja'nu-ri nuu tú jachá-ri, te nástútú-ri nuu tú sáka-ri. ²⁷ Ní ja'a-ró xú'ún-ri nuu banco núú. Te nuu ncháa-ri, te naki'in-ri xu'ún-ri onde jín sé'e xu'ún núú. Achi-de jín-i. ²⁸ Yúan-na te ñi kachi-de jín ingá mozo-de: Núsáa te kuancháa-ro mil peso ján nuu-i. Te kuá'a-ró núu mozo ja ñáva'a uxí mil peso-ún. ²⁹ Chí ñayivi já á ñáva'a, te ki-ga nuu-i, te ví'i-gá kuñava'a-i. Ko ñayivi já

na tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-i-ún, te kuxio ki'in. ³⁰ Te mozo ja tú játíñu va'a-ún, kiñi'in-i ná kúndee-i ñuñaa yatá vé'e. Te yúan nde'e-i, te nakaji-í ñui yu'u-í. Achí-de.

Siki já koo juicio taká nación

³¹ Te kivi kii máá Sé'e chaá ja ndúñá'nu-ya, te kikoyo ndi'indajá'a ndóo-ya jín-yá. Yúan-na te jungoo-ya ñin nuu silla tá'ú tíñu, chí ñá'nu kuu-ya kúnchaa-ya. ³² Te ndutútú táká ñayivi núu-yá. Te sásin-ya-í ná ñin ná ñin-í jíná'an-í, nátu'un ndusín ri jín ndíxí'ú sá'a chaá ndíto-ti. ³³ Te kani-ya ri-ún ichi ndává'a-ya, te ndíxí'ú-ún ichi ndávésé-yá. ³⁴ Yúan-na te máá Rey, kachí-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndává'a-ya: Ichi yá'a kikoyo-ró, chí kúsi iní Táa-ri jín-ró. Kivi koyo-ró ñuu nuu tá'ú-ró tíñu, chí a ni sátu'a-ya onde kivi ni jungoo ñuyivi. ³⁵ Chi ni j'i-ri soko, te ni kaja'a-ró já ni yee-ri. Ni jichí-ri nducha, te ni kaja'a-ró já ni j'i-ri. Ni jika tatú-ri, te ni kaja'a-ró vé'e-ró ni kanchaa núu-ri. ³⁶ Vichí lí-ri, te ni kanachisúkun-ro rúu. Ni ku'u-ri, te ni kajandé'é-ró rúu. Ni kandee-ri vekaa, te ni jakoyo-ró núu-ri. Achí-ya. ³⁷ Yúan-na te ka'an ñayivi vá'a-ún jín-yá: Táta, ndé kivi ni kajini-ná ní ja ni j'i-ni soko, te ni kaja'a-ná ja ni yee-ni, xí ja ni jichí-ni, te ni kaja'a-ná ja ni j'i-ni vii. ³⁸ Te ndé kivi ni kajini-ná ní ja ni jika tatú-ni, te ni kaja'a núu-ná vé'e-ná nuu-ni, xí ja vichí lí-ni, te ni kanachisúkun-ná ní. ³⁹ Te ndé kivi ni kajini-ná ní ja ni ku'u-ni, xí ja ni kandee-ni vekaa, te ni kajandé'é-ná ní, achí-i. ⁴⁰ Yúan-na te kachí máá Rey-ún kuni-i: Jandáa ká'an-ri jín-ró ja ná ni kasá'a-ró súan jín ñin ñani lúli-ri yá'a, te nuu rúu ni kasá'a-ró. ⁴¹ Yúan-na te suni kachí-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndávésé-yá-ún: Ñayivi tá'nu ndatu kákuu-ró. Kúno kóngoyo-ró núu kayú-ro ní káni, nuu ió tu'a ja kúndee kui'na jín taká ndajá'a máá. ⁴² Chi ni j'i-ri soko te tú ni kaja'a-ró já kée-ri. Ni jichí-ri nducha te tú ni kaja'a-ró já kó'o-ri. ⁴³ Ni jika tatú-ri te tú ni kaja'a-ró vé'e-ró kúnchaa núu-ri. Vichí lí-ri, te tú ni kanachisúkun-ro rúu. Ni ku'u-ri, ni kandee-ri vekaa, te tú ni kajandé'é-ró rúu. Achí-ya. ⁴⁴ Yúan-na te máá ñayivi-ún, suni ka'an-í jín-yá: Táta, ndé kivi ni kajini-ná ní ja ni j'i-ni soko, xí ja ni jichí-ni nducha, xí ja ní jika tatú-ni, xí ja vichí lí-ni, xí ja ni ku'u-ni, xí ja ni kandee-ni vekaa, te tú ni kajatíñu-ná nuu-ni vii. Achí-i. ⁴⁵ Yúan-na te kachí máá Rey jín-i: Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja tú ni kasá'a-ró súan jín ñin ñani lúli-ri yá'a, te ni nuu rúu tú ni kasá'a-ró, achí-ya. ⁴⁶ Te kóngoyo ñayivi yá'a nuu ndó'o-i ní káni. Ko ñayivi ndáa-ún, kivi koyo-i nuu kúchaku-i ní káni, achí-de. Achí-Jesús.

26

Ja ni kanatin tu'un tá'an siki Jesús

¹ Te nuu ni ndi'ni ni ka'an Jesús taká tu'un yá'a, yúan-na te ni ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-yá: ² A kajini-ro já úu-na kivi te koo viko Pascua, te máá Sé'e chaá natuu-ya já kuu-ya jiká cruz, achí-ya. ³ Yúan-na te sutu ñá'nu jín cháa káchaa tutu jín cháa ni kayi iní ñuu, ni kandutútú-de yu'u palacio máá sutu ñá'nu-ga ja nání Caifás. ⁴ Te ni kandatú-ún-de ndasa xndá'ú-de Jesús, te katín-de-ya, te ka'ni-dé-ya. ⁵ Te ni kaka'an-de: Ma kuu sá'a-yó máá kivi viko, chí ni súan te ndonda vaq ñayivi, achí-de.

Jesús jín ñá'an ndíso perfume iní ñuu Betania

⁶ Te kánde Jesús ñuu Betania kánchaa-ya iní vé'e Simón chaá té'yu ndi'yi. ⁷ Te ni chaá ñin ñá'an núu-yá kándá'a-ña ñin tiya'a ñu'un perfume ja yá'u xaan ncháa. Te ni chí'i-ña xiní-yá nini yee-yá staa. ⁸ Te chaá káskuá'a jín-yá, ni kajini-de yúan. Te ni kakiti iní-de. Te ni kaka'an-de: Naja náa sáni perfume jian. ⁹ Chí jian kuu kuya'u ya'u xaan, te ku'a-yó núu ñayivi ndá'ú núu. Achí-de. ¹⁰ Te ni jini-ni Jesús ja súan ío. Te ni ka'an-ya jín-de: Naja kástá'an-ro ñá'an yá'a. ñin tíñu va'a sá'a-ña jín-ri. ¹¹ Chí nene káxiukú ñayivi ndá'ú jín-ró, ko ruu, na tú nene kánchaa-ri jín-ró. ¹² Chí ni chí'i-ña perfume yá'a yiki kúñu-ri, náva'a sátu'a-ña rúu ja yúji-ri. ¹³ Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja ní ñuyivi nú ná kuichá tu'un va'a yá'a, te tíñu ni sá'a-ña vina, suni koo tu'un náva'a ná núku'un iní-i-ña, achí-ya. ¹⁴ Yúan-na te ñin tá'an ja uxí uu-de, nání-de Judas Iscariote, ni ja'an-de nuu sutu ñá'nu jíná'an. ¹⁵ Te ni ka'an-de jín: Naun ku'a-ni nuu-ná, te ná nástúu-ná-de nuu-ni, achí-de. Te ni kaja'a oko uxí peso nuu-dé. ¹⁶ Yúan-na te onde kivi-ún, ni kejá'a-de ndúkú-de modo ndasa nástúu-de-ya núu sutú-ún.

Viko lélu Pascua

¹⁷ Te máá kivi kejá'a viko koo statilá tú yí'i yujan ía jín, ni jakoyo chaá káskuá'a-ún nuu Jesús. Te ni kaka'an-de jín-yá: Ndenu kuni-ni ná kísátu'a-ná nuu kée-ni lélu Pascua, achí-de. ¹⁸ Te ni ka'an-ya: Kuá'an onde ñuu, nuu ñin chaá yúan. Te kachí-ro kuni-de: Achí máá Maestro, a ni kuyani kivi-ri. Vina te kee-ri lélu Pascua iní vé'e-ró jín cháa káskuá'a jín-ri. Achí-ya. Achí-ro. ¹⁹ Te chaá káskuá'a jín-yá, ni skikuu-de tíñu ni tá'ú Jesús nuu-dé. Te ni kasátu'a-de viko Pascua. ²⁰ Te nuu ni ini, te káye-yá staa jín uxí uu chaá káskuá'a jín-yá.

21 Te nini káyee-yá staa jíin-de te nì ka'an-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ìn róo nastúu ruu vina, áchí-ya. 22 Te nì kakukú'a xaan ini-de. Te ná ìn ná ìn-de nì kaka'an-de jíin-yá: Táta, náá kúu náún, áchí-de. 23 Yúan-na te nì ka'an-ya: Chaa ja chíxí'ú núu kó'o jíin-rí, chaa-ún nastúu-de ruu. 24 Chi jandáa máá Sé'e chaa ki'ín-ya nátu'un yóso tú-un-ya núu tutú. Ko naka ndá'ú kuu chaa nastúu máá Sé'e chaa. Va'a-ga nú tú ní kaku chaa-ún núu, áchí-ya. 25 Yúan-na te nì ka'an Judas ja ní nastúu-ya-ún: Maestro, náá kúu náún, áchí-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. 26 Te nini káyee-dé, te nì ki'ín Jesús staa, te nì jikan ta'u-ya. Te nì ja'ncha sava-ya. Te nì ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì ka'an-ya: Ki'ín te kee-ro, chi ya'á kúu yiki kúnu-ri, áchí-ya. 27 Te suni nì ki'ín-ya ìn taza. Te nì jikan ta'u-ya. Te nì ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te nì ka'an-ya: Ko'o taká-ro jíná'an-ró. 28 Chi ya'á kúu niñi-ri ja sá'a contrato jáá. Te játi ja sikí kúa'a ñáyivi náva'a koo tuká'nu inì nuu táká kuachi-i. 29 Te ká'an-ri jíin-ró, ja ondé vina ma kó'o-ga-ri nducha ndé'e uva yá'a ondé kivi náko'o-ri ja jáá jíin-ró inì ñuu nuu tá'ú Táa-ri tiñu. Achí-ya. 30 Te nì kajita-ya ìn yaa ì. Te nì kenda-ya kája'an-ya ondé yuku Olivos. 31 Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin-de: Ndivi-ro náyu'ú-ro ja sikí ruu akuáa vina. Chi a yóso núu tutú: Stují-ri chaa ndító ri, te tiku'nì ri-ún, kuicha-ti, áchí. 32 Ko nuu náchaku-ri, te xna'an-ga ruu ki'ín-ri ñuu Galilea vása róo, áchí-ya. 33 Te nì ka'an Pedro: Vasa ndi'i-de ná náyu'ú-de, ko náá, chi ma náyu'ú kuti-ná, áchí-de jíin-yá. 34 Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ákuáa vina, ondé ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró ruu unj jínu, áchí-ya. 35 Te nì ka'an Pedro jíin-yá: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko ma kasú-ná yu'u-ná ja kúu ní, áchí-de. Te suni súan nì kaka'an sava-ga chaa káskuá'a jíin-yá.

Jesús inì Jardín Getsemaní

36 Yúan-na te nì ja Jesús jíin-de ndañúu nání Getsemaní. Te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Yá'a-ni jungoo-ró nini ná ki'ín-ri ondé yúan kakan ta'u-ri, áchí-ya. 37 Te nì jaka-ya Pedro jíin ndéndúu se'e Zebedeo kua'an-de jíin-yá. Te nì keja'á-ya kuxí ini-ya, te ndúku'á xaan ini-ya. 38 Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin-de: Xaan ndúku'á inì-ri, chí nátu'un a jí'i-ri, yá'a kundatu-ró te kunditoo-ró jíin-rí. 39 Te nì kanduu-ya ìn tí'lí-na. Te nì jukuñi'í-jíi-ya. Te nì jikan ta'u-ya: Táa máá-ná, nú kuu te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná ki'ín, ko nasu ja kuni máá-ná kúu, chi ja kuni máá-ní, áchí-ya. 40 Te nì nchaq-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì jini-ya ja káxixi-de. Te nì ka'an-ya jíin Pedro: Tú kánda-ró kunditoo-ró jíin-rí vasté ìn hora náún. 41 Kunditoo, te kakan ta'u-ro, náva'a ma koto nchaq-ún róo. Chi kuni ndija añu-ro, ko yiki kúnu-ró chí túu, áchí-ya. 42 Te nì ja'an tuku-ya vuelta uu, te nì jikan ta'u-ya: Táa máá-ná, te nú ma kúu kuxio tundó'o-ná yá'a, ja má kundéé-ná jíin, te ná kúu ja kuni máá-ní núsáa, áchí-ya. 43 Te nì nchaq-ya ingá jínu. Te nì jini-ya ja káxixi tuku-de, chí xaan káji'i-de numa'ná. 44 Te nì xndóo-ya-dé jíná'an-de. Te nì kee tuku-ya kuá'an-ya. Te nì jikan ta'u-ya ja vuelta unj. Te suni ìn-ni tu'un nì ka'an-ya. 45 Yúan-na te nì nchaq tuku-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kusú te ndetatú-ro-ná. Vina te nì ja hora ja máá Sé'e chaa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuachi. 46 Ndukoqo ná chó'o, chí chaa nastúu ruu, a nì kuyani-de vai-de, áchí-ya.

Ja ní kakatiin-de Jesús

47 Te nini sá súan ká'an-ya, te nì chaa Judas, ìn tá'an ja uxí uu-ún. Te jíin-de nì jakoyo kua'a xáan ñáyivi jíin machete jíin yúnu. Chi sutu ñá'nu jíin cháa nì kayii inì ñuu-ún, nì katáji ñáyivi-ún. 48 Te chaa nì nastúu-ya-ún, nì ja'a-de ìn tunj. Te nì ka'an-de: Chaa tiyú'ú-ri-ún, yuán kúu. Katin jíná'an-ró. Achí-de. 49 Te nì chaa-ni-de nuu Jesús. Te nì ka'an-de jíin-ya: Tarsioo, Maestro, áchí-de. Te nì tiyú'ú-de-ya. 50 Te nì ka'an Jesús jíin-de: Amigo, na sikí vai-ró, áchí-ya. Yúan-na te nì jakoyo ñáyivi-ún. Te nì kakatiin-ni-i Jesús, kája'an-i jíin-yá. 51 Te ìn chaa kándii yúan jíin Jesús, nì skáa-de nda'a-dé. Te nì tava-dé machete-de. Te nì stují-dé ìn mozo sutu ñá'nu-ún, nì kachi-ni-de so'o. 52 Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin-de: Nachindee machete-ro, chí taká ja staa machete, jíin machete kuu. 53 Xí jáni inì-ro ja má kúu kakan ta'u-ri nuu Táa-ri vina, te máa-yá táji-ya ví'i-gá uxí uu mil ndaja'a ándivi kikoyo nuu-ri náún. 54 Ko nú súan, te ndasa skíkuu tu'un ká'an tutu ñi ja kánúú kóo súan, áchí-ya. 55 Te suni hora-ún nì ka'an Jesús jíin ñáyivi kuá'a-ún: Nátu'un sikí ìn chaa kui'ná vai koyo-ró jíin machete jíin yúnu kátiin-ró ruu náún. Ndita'an kivi ní kanchar-ri jíin-ró ní stá'an-ri tu'un nuu-ro iní ve'e ñi, te tú ní kákatiiin-ró ruu. 56 Te súan kásá'a-ró náva'a skíkuu tutu ñi cháa nì kajani tu'un Dios, áchí-ya. Yúan-na te taká chaa káskuá'a jíin-yá, nì kaxndóo-de-ya. Te nì kajinu-de kája'an-de.

Ja ní kandii Jesús nuu sutu ñá'nu-ga

57 Te chaa nì kakatiin Jesús, nì jaka-de-ya kuá'an-de jíin-yá ondé ve'e Caifás, chaa kúu sutu ñá'nu. Te yúan ká'jin tútu cháa káchaa tutu jíin táká chaa nì kayii. 58 Ko Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya ondé nì ja-de yuxé'e sutu ñá'nu-ún. Te nì kivi-de ichi inì nì jungoo-de jíin cháa kájatíñu yúan, náva'a kuni-de ndasa koo. 59 Te taká sutu ñá'nu jíin táká chaa nì kayii

jiín táká cháa junta, nì kándúkú-de tu'un tú'ún sikí Jesús náva'a ka'ni-dé-ya. ⁶⁰ Ko tú ní káni'in-dé modo, vasa nì chakoyo kua'a testigo falso. Ko onde sandí'í-ná nì chakoyo u-u-ga, ⁶¹ Te nì kaka'an: Chaa yá'a nì ka'an-de: Kuu stúncháa-rí ve'e ij Dios, te nuu uní-ni kivi te nachutá'an-rí, áchí. ⁶² Te nì ndukuñí máá sutú ñá'nu. Te nì jiká tu'ún-de-ya: Tú ka'an kuti-ro náún. Ndasa káka'an cháa yá'a sikí-ro. Achí. ⁶³ Ko tú ní ká'an kuti Jesús. Te nì ka'an máá sutú ñá'nu: Onda jiín Dios I'a chakú, ká'an nì'in-rí jiín-ró. Kastu'ún te nú máá-ró kúu Cristo, Se'e Dios xí túu, áchí jiín-yá. ⁶⁴ Te nì ka'an Jesús jiín-de: Ká'an ndaa-ro. Te ná kástu'ún-rí nuu-ro, ja ingá kivi te kuní-ro núu máá Sé'e cháa kunchaa-ya íchi ndáva'a I'a ndiso fuerza. Te ndii-ya jiín vikó andívi. Achí-ya. ⁶⁵ Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga, nì ndátá-de sa'ma-dé. Te nì ka'an-de: Aaj, ká'an ndiva'a-de. Naún nini kúni so'o-yó ká'an inga testigo núsáa. Vina a nì kajani so'o-ró já ká'an ndiva'a-de. ⁶⁶ Ndasa kájani iní-ro, áchí-de. Te nì kaka'an sava-ga: Ió va'a ja kúu-de, áchí. ⁶⁷ Yúan-na te nì kativi sí'ví-de nuu-yá. Te nì kaja'a-de jikí núu-yá. Te sava-de, nì kakatu-dé yiki núu-yá. ⁶⁸ Te nì kaka'an-de: Róo Cristo, kastu'ún ndé cháa nì stují róo, áchí-de.

Ja tú ní játu'un Pedro

⁶⁹ Te kánchaa Pedro yatá vé'e-ún. Te ñin ña'an jatíñu, nì jaa-ña núu-dé. Te nì ka'an-ña: Te róo, jiín Jesús ñuu Galilea jiká-ró vii, áchí-ña. ⁷⁰ Ko máá-de, tú ní játu'un-de jito nuu táká ñayivi: Tú jini-ná naún tu'un ká'an-ní, áchí-de. ⁷¹ Te nì kenda-de yuxé-ún kua'an-de. Te nì jini inga-ña núu-dé. Te nì ka'an-ña jiín ñayivi ká'jin yúan: Chaa yá'a suni jiká kuu-de jiín Jesús ñuu Nazaret, áchí-ña. ⁷² Te inga jinu tú ní játu'un-de. Sa máá-de nì ndun'in yu'u-dé: Tú jini-rí cháa jian, áchí-de. ⁷³ Te nì kunúu. Te ñayivi ká'jin yúan nì jakoyo-i nuu-dé. Te nì kaka'an-i jiín Pedro: Jandáa ja súní tá'an-de kúu-ró, chi tú'un ká'an-ro nástúu róo, áchí-i. ⁷⁴ Yúan-na te nì kejá'a ní'in ká'an ndiva'a-de: Tú jini-rí cháa jian, áchí-de. Te nì kana-ni lí'li. ⁷⁵ Te nì nuku'un iní Pedro tu'un Jesús, ja ní ka'an-ya jiín-de: Onda ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jinu. Te nì kenda-de kua'an-de. Te nì nde'e xaan-dé.

27

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

¹ Yúan-na te nì kundijin. Te taká sutú ñá'nu jiín cháa nì kayii, nì kaskétá'an-de tu'un ja ká'ni-dé Jesús. ² Te nì kaju'ní-de-ya. Te kua'an-de jiín-yá nuu Poncio Pilato, cháa kúu gobernador. ³ Yúan-na te Judas, cháa nì nastúu-ya-ún, nì jiní-de ja nì kuní'in sikí-yá. Te nì nakani iní-de. Te nákuá'a-de oko uxí peso-ún nuu sutú ñá'nu jiín núu cháa nì kayii-ún núu. ⁴ Te nì ka'an-de: Ní sá'a-ná kuachi. Ní nastúu-ná ñin cháa ja tú ío ní ñin kuachi sikí-dé, áchí-de. Ko máá sutú-ún nì kaka'an-de: Naún jítú iní-rí. Sikí máá-ró kúu. Achí-de. ⁵ Te nì stungoyo Judas oko uxí peso-ún iní ve'e ij. Te nì kee-de kua'an-de. Te nì skuá'ña-de máá-de. ⁶ Te sutú ñá'nu-ún, nì kanastútú-de xu'ún-ún. Te nì kaka'an-de: Ma kúu chú'un-yó xú'ún yá'a iní janú núu kásoko-í, chi xu'ún yá'u niñí kúu, áchí-de. ⁷ Ko nì kandatú'ún-de. Te nì kajaan-de ñin ndu'a ñu'un kixín jiín xú'ún-ún, náva'a yúan yuji taká ñayivi jiká. ⁸ Ja yúan nání ñu'un-ún onde vina: Ñu'un niñí. ⁹ Yúan-na te nì skikuu tu'un nì ka'an Jeremias cháa nì jani tu'un Dios: Nì káki'in-i ndí'okó uxí peso-ún, ya'u I'a nì kundaá ya'u-ya, chi yaku cháa Israel, nì kasándaá-de ja kúya'u-ya, ¹⁰ Te nì kaja'a-i xu'ún-ún ja sikí ñin ndu'a ñu'un kixín, nátu'un ní tá'ú máá Tatá Dios tñu nuu-rí, áchí. ¹¹ Te Jesús, kándichi-ya núu gobernador. Te gobernador-ún nì jiká tu'ún-de-ya: Máá-ró kúu rey cháa judío náún, áchí-de. Te nì ka'an Jesús jiín-de: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. ¹² Te taká sutú ñá'nu, nì kajikan-de kuachi sikí-yá. Ko tú ní ndió káni-ya ní ñin tu'un. ¹³ Yúan-na te nì ka'an Pilato jiín-yá: Te tú jini so'o-ró nasaa kuachi kájian cháa yá'a sikí-ro náún, áchí-de. ¹⁴ Te tú ní ká'an kuti-ya ní ñin tu'un jiín-de. Te nì naa iní gobernador ndé'é-de nuu-yá. ¹⁵ Te ío costumbre gobernador ja kivi víko yúan síá-de ñin preso, nú ndéja kájata'an iní máá ñayivi ñúu-ún síá-de. ¹⁶ Te suu kivi-ún ío ñin cháa kándeé preso nání-de Barrabás, te nì jichá tu'un-de. ¹⁷ Te nì kándutú'ú ñayivi te nì ka'an Pilato jiín-i: Ndé cháa kákuni-ro já síá-rí vina, á Barrabás xi Jesús, cháa ja ndé ñin-de kuni-ro síá-rí, áchí-de. ¹⁸ Chi a nì juku'un iní-de ja ní kakukuásún iní sutú ñá'nu, te yúan ní kanastúu-de Jesús. ¹⁹ Te nini kánchaa Pilato iní ve'e tñu, te nì táji ñási'í-de tu'un nuu-dé: Ma sá'a-ró cuenta ja kúu sikí cháa va'a jian, chi kuni, xaan ní siyú'u jani ruu ja sikí-dé, áchí-ña. ²⁰ Ko sutú ñá'nu jiín cháa nì kayii-ún, nì kaská'an-de ñayivi já ná kakán-i Barrabás kaku-de, te Jesús ná kúu-ya. ²¹ Te Dios gobernador, nì jiká tu'ún-de-i: Ja úu tá'an-de, te ndé ñin-de kuni-ro síá-rí, áchí-de. Te nì kaka'an-i: Síá-ní Barrabás, áchí-i. ²² Te nì ka'an Pilato jiín-de: Núsáa te ndasa sá'a-rí jiín Jesús, cháa nání Cristo, áchí-de. Te nì kaka'an ndí'i-i: Ná kúu-de jiká cruz, áchí-i. ²³ Te gobernador, nì ka'an-de jiín-i: Naún kuachi nì sá'a-de núsáa, áchí-de. Ko máá ñayivi-ún, ví'í-gá nì kaka'an jaa-i: Ná kúu-de jiká cruz, áchí-i. ²⁴ Te nì jini Pilato ja tú

kúndéé-de jíin ñáyivi, chí sasua kándonda vaꝯ-gꝯ-i. Te nì ki'in-de nducha. Te nì nandá'á-de jíto nuu ñáyivi kuá'á-ún. Te nì ka'an-de: Tú na kuachi máá-rí íó ja kúnchaa niñi cháa va'á yá'a sikí-rí. Sikí máá-ró ná kúu. Achí-de. ²⁵ Te nì kaka'an taká ñáyivi: Ma yú'ú-ní, chí sikí máá-ná jíin sikí sé'e-ná ná kúnchaa kuachi niñi-dé, áchí-i. ²⁶ Yúan-na te nì síꝯ-de Barrabás kua'an. Te nì xndó'o-de Jesús. Te nì nakuꝯ'a-de-yꝯ já kúu-yꝯ jiká cruz.

Ja ní kasákátá soldado nuu-yꝯ

²⁷ Te soldado gobernador, nì kajaka-de Jesús kua'an-de jíin-yá iní ve'e palacio. Te nì kakana-de xiní tá'an-de nì kándutútú-de. ²⁸ Te nì kasávichí-de-yꝯ. Te nì kachu'un-de-yꝯ ñin sa'ma kuá'á tndí'í. ²⁹ Te nì katíin-de ñin corona íñu. Te nì kachu'un-de xiní-yá. Te nì kachi'i-de yunu ndává'a-yꝯ. Te nì kajukuiñi jíití-de nuu-yá, nì kasákátá-de nuu-yá: Rey judío, taꝯ ndii, áchí-de. ³⁰ Te nì kativí sí'ví-de nuu-yá. Te nì kakiñi'in-de yunu-ún nda'a-yá. Te nì kastují-dé xiní-yá jíin. ³¹ Te nuu ní ndí'í nì kasákátá-de nuu-yá, te nì kanakuanchaa-de sa'ma ñú'un-yꝯ-ún. Te nì kanachu'un-de-yꝯ sá'ma máá-yá. Te nì kakeñi'in-de-yꝯ kuíta kaa-yꝯ jiká cruz.

Ja ní kajata kaa-de-yꝯ

³² Te nuu ní kakenda-de, te nì kaketé'an-de jíin ñin cháa ñuu Cirene nání-de Simón. Te nì katetiñu-de cháa-ún ki'in-de jíin-yá, kundiso-de cruz-yꝯ. ³³ Te nì jakoyo-de ñin tinduu nání Gólgota, ja kuní ka'an: Yikí xiní. ³⁴ Te nì kaja'a-de vino jíin súsia ua ja kó'o-yꝯ. Ko nuu ní jíto nchaa-yꝯ, te tú ní kuní-yꝯ kó'o-yꝯ. ³⁵ Te nuu ní ndí'í nì kajata kaa-de-yꝯ jiká cruz, te nì kasaka-dé sa'ma-yá nuu tá'an-de, te nì kasá'a-de ñin apuesto sikí. Te nì skíkuu tu'un ká'an cháa nì jani tu'un Dios: Nì kándátá-i sa'ma-rí, te sikí sú'ñu-rí nì kasá'a-i ñin apuesto, áchí. ³⁶ Yúan-na te nì kajungoo-de yúan, nì kandé'é-de nuu-yá. ³⁷ Te nì kachaa-de ñin tu'un xiní cruz-yá ja kúu kuachi-yꝯ: Yá á kúu Jesús Rey ñáyivi judío, áchí. ³⁸ Te nì kajata kaa-de yú ñaku'í'ná jíin-yá. ñin ichi ndává'a-yꝯ, te ingá ichi ndávésé-yá. ³⁹ Te ñáyivi káj'a yúan, nì kaskukó-i xiní-í. Te nì kaka'an ndí'í'a-i jíin-yá. ⁴⁰ Róo ká'an-ro ja stuncháa-ro vé'e íi te nuu uní kiví te ndukani-ró núu, nú Se'e Dios kúu-ró, núsáá te nama-ró máá-ró, te nuu-ró jiká cruz víi, áchí-i. ⁴¹ Te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutú jíin cháa fariseo jíin cháa nì kayii, suni súan nì kasákátá-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de: ⁴² Sava ñáyivi, nì nama-de-i, ko ma kúu nama-de máá-de. Nú rey ñáyivi Israel kúu-de, te ná núu-de jiká cruz vina. Yúan-na te ná kándíja-yó-de. ⁴³ Kándíja-de nuu Dios, te ná nama máá-yá-de vina te nú kuní máá-yá, chí nì ka'an-de: Máá-rí kúu Se'e Dios, áchí-de. Achí. ⁴⁴ Te ñaku'í'ná kándíja kaa jíin-yá jiká cruz, suni ñin-ni tu'un nì kaka'an ndí'í'a-i jíin-yá. ⁴⁵ Te nuu ní kuu ka'uxi uu te nì kuxki'ví ní núu ñú'un onde ka'uní. ⁴⁶ Te a yani ka'uní aini, nì ka'an jaa Jesús: Elí, Elí, lama sabactani, áchí-yꝯ. Yá á kuní ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, najá ní xndóo-ní náá. ⁴⁷ Te sava ñáyivi ká'jin yúan, nì kajini so'o-i tu'un-ún. Te nì kaka'an-i: Kána cháa va'á xiní Elías, áchí-i. ⁴⁸ Te jíin ñin cháa nì jaa-de. Te nì ki'in-de kachi, nì chindaji-de nuu vinagre. Te nì chaa-de xiní ñin yunu. Te nì ja'a-de nuu-yá ja kó'o-yꝯ. ⁴⁹ Te nì kaka'an sava-gꝯ-i: Síꝯ, nándéó nú cháa Elías nama-de cháa xí túu, áchí-i. ⁵⁰ Ko máá Jesús, nì ka'an jaa-yꝯ ingá jinu. Te nì jí'i-ní-yꝯ. ⁵¹ Yúan-na te sa'ma ndíta kaa onde iní ve'e íi, nì te'nde uu onde nuu xiní, te onde nuu já'a. Te nì taan ñuyivi. Te toto, nì kanda. ⁵² Te suni ní kananuña ve'e añú. Te kua'á ndíyi cháa ndoo, ja á nì kají'i-de, nì kanachaku-de. ⁵³ Te nuu á nì nachaku-yꝯ, te nì kándenda koyo-de iní ve'e añú. Te nì ndíyi koyo-de iní ñuu íi. Te nì kándenda ndíjin-de nuu kuá'á ñáyivi. ⁵⁴ Te cháa capitán, jíin cháa kándito Jesús jíin-de, nì kajini-de ja ní taan, jíin taká tíñu nì kuu. Te nì kua'yú téyíi-de. Te nì kaka'an-de: Jandáa ja Sé'e Dios kúu cháa yá'a núu, áchí-de. ⁵⁵ Te ká'jin kua'á ñásí'í yúan kándé'é jiká-ní-ña. Te suu ña'an-ún, nì kandikín-ña Jesús onde ñuu Galilea va'á ña kájatíñu-núu-yá. ⁵⁶ Te jíin ñá'an yúan ká'jin María ñuu Magdala, jíin María náa Jacobo jíin José, jíin náa se'e Zebedeo.

Ja ní kachiyuji-de-yꝯ

⁵⁷ Te nì iní kiví-ún. Te nì jaa ñin cháa kúka ñuu Arimatea, nání-de José, chí suni ñin cháa nì skuá'a jíin Jesús kúu-de. ⁵⁸ Chaa yá'a, nì jaa-de nuu Pilato. Te nì jikan-de yiki kúñu Jesús. Te nì tá'ú tíñu Pilato ja ná kuá'a-i yiki kúñu Jesús nuu-dé. ⁵⁹ Te nì ki'in José ndíyi-ún. Te nì chíisúkun-dé-yꝯ jíin ñin sa'ma kuíta ndoo. ⁶⁰ Te nì chindee-de-yꝯ iní ve'e añú jáá ñáv'a-a-de, ja ní jacha jiká ñin kava. Te nì stúu-dé ñin yuu ká'nu, nì jasu-de yuxé'é añú-ún. Te kua'an-de. ⁶¹ Te María ñuu Magdala jíin ingá María, káxiukú-ña yúan ichi núu vé'e añú-ún. ⁶² Te nì kuu kiví xian. Te iku-ún nì kuu kiví ní kasátu'a-i máá-i. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, nì kándutútú-de nuu Pilato. ⁶³ Te nì kaka'an-de: Táta, kánuku'un iní-ná ja cháa xndá'ú ñá'an-ún, onde ná chakú-gꝯ-de núu, te nì ka'an-de: Nuú uní kiví te nachaku-rí. ⁶⁴ Núsáá, te tá'ú tíñu-ní ná kúkútu yúyaú-ún onde jinu nuu uní kiví. Chí nú túu te sanaa kí cháa nì kaskuá'a jíin-de-ún akuáa, te nasáku'í'ná-de ndíyi-ún ki'in-de jíin. Yúan-na te kachi-de kuní

ñayivi: Nj nachaku-ya já ní j'i-ya, achí-de. Te ká'ú-ga kuu tu'un xndá'ú yúan vása já xnáñúú, áchí-de. ⁶⁵ Te nj ka'an Pilato jín-de: Yá'a ká'jo soldado. Kuá'an jín-de, te sákútu máá-ró yúyáú-ún nú ndasa kájiní-ro. Achí-de. ⁶⁶ Te kája'an-de. Te nj kasákútu-dé ve'e añú. Te jín sello nj kajasu va'a-de sikí yúú já ndí'u yuyáú-ún. Te ká'jin soldado jín-de.

28

Ja ní nachaku Jesús

¹ Te nj ja'a kivi ndétatú-ún. Te nj kundijin kivi ñin semana. Te María ñuu Magdala jín ingá María-un, nj kajande'é-ña vé'e añú-ya. ² Te ñin ndajá'a máá Tatá Dios, nj kuun-ya ichi ándívi ní chaa-ya. Chi nj taan xaan ní sá'a-ya. Te nj stúu-ya yuu-ún kua'an. Te nj jungoo-ya sikí. ³ Te ndíi ncháa núu-ya. Te su'nu ñú'un-ya káa nátu'un yu'a volcán. ⁴ Te soldado kándito yúan, nj kayu'ú-de, te kákisi-i-de ní sá'a-ya. Te nj kakundiyí-de. ⁵ Te nj ka'an ndajá'a jín ñá'an-ún: Ma yú'ú-ro, chí a jiní-rí ja kánandúkú-ró Jesús, I'a ní j'i jiká cruz. ⁶ Túu-ya yá'a, chí a nj nachaku-ya nátu'un nj ka'an-ya. Ña'an te nde'é-ró núu ní katúu máá Jító'o-ro. ⁷ Kuángoyo yachí te kachí-ro núu cháa nj kaskuá'a jín-ya, ja á nj nachaku-ya má'ñú ndívi. Te jandáa xna'an-ga ki'in-ya ñúu Galilea vása ki'in-ro. Te yúan kunj-ro núu-ya. Achí-ro kúni-de. Kástu'ún ndíja-rí nuu-ro, áchí-ya. ⁸ Te máá-ña káyu'ú-ña te kákusiñ iní-ña. Te nj kárenda-ña iní ve'e añú-ún. Te nj kajinu-ña kuákastu'ún-ña núu cháa káskuá'a jín-ya. Te nini kája'an-ña núu-dé, ⁹ Te nj kenda-ni Jesús nj ketá'an-ya jín-ña. Te nj ka'an-ya jín-ña: Taá ndíi, áchí-ya. Te nj kanuu-ña sukún já'a-ya, te nj kachiñú'ún-ña-ya. ¹⁰ Yúan-na te nj ka'an Jesús jín-ña: Ma yú'ú-ro jiná'an-ró. Kuá'an te kastu'ún-ró núu ñani-rí ja ná kíngoyo-de onde ñuu Galilea. Te yúan kunj-de nuu-rí. Achí-ya. ¹¹ Te nini kája'an-ña, te sava soldado kándito ve'e añú-ún, káno'on-de onde ñuu. Te nj kákastu'ún-de nuu sutú ñá'nu taká tiñu ja súan nj jo. ¹² Te nj ndutútú-de jín cháa nj kayii. Te nj kandatú'ún-de. Te nj kaja'a-de kua'a xú'ún núu soldado jiná'an. ¹³ Te nj kaka'an-de: Súan ka'an-ro jiná'an-ró: Chaa káskuá'a jín máá-de, nj kikoyo akuáa, te nj kanasákuí'ná ndívi-ún nini kákixi-ná, achí-ro. ¹⁴ Te nú tu'un yá'a ná kúni so'o gobernador, te máá-rí, kiská'an-rí-de, náv'a ma koo kuachi sikí máá-ró. Achí-de. ¹⁵ Te soldado, nj káki'in-de xu'ún. Te nj kasá'a-de nátu'un nj ta'u tiñu nuu-dé. Te tu'un yá'a nj jichá kua'an ní ñúu ñayivi judío onde vina.

Ja ní nastá'an-ya máá-ya nuu-i

¹⁶ Te ndí'uxi ñin chaa káskuá'a-ún, nj kee-de kája'an-de onde ñuu Galilea, onde yuku núu ní tá'u tiñu Jesús nuu-dé ja ki'in-de. ¹⁷ Te nj kajiní-de nuu-ya, te nj kachiñú'ún-de-ya. Ko sava-de tú ní káandíja-de. ¹⁸ Te nj chaa Jesús, nj ka'an-ya jín-de: Sikí-rí, a nj chaa Dios taká fuerza ja ío iní andívi jín iní ñuyívi. ¹⁹ Núsáa te kuá'an jiná'an-ró. Te stá'an-ro tú'un nuu taká ñayivi, ná chú'un iní-i. Te skuánducha-ro-í onde jín sí'ví máá Táa-yo jín sí'ví máá Sé'e, jín sí'ví máá Espíritu Santo. ²⁰ Te stá'an-ro núu-í ná kuándatu-i taká tiñu nj tá'ú-rí nuu-ro. Te máá-rí kaka ndíja-rí jín-ró ní káni onde kivi ndí'i ñuyívi. Achí-ya. Amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MARCOS TU'UN VA'A NI CHAA SAN MARCOS

Juan, chaqa skuánducha

¹ Yá'a kejá'a tú'un va'a máa Jesucristo, Se'e Dios. ² Te súan n̄i chaa Isaías tutu, chi chaqa jáni tu'un Dios n̄i kuu-de sáa: Kuni so'o-ró, ch̄i táji-rí ndajá'a-rí kuxnúu-de jaq-de sátu'a-de ichi-ro. ³ Te ndajá'a-ún, kana jaa-de onde nuu ñú'un té'é: Sátu'a-ró ichi máa Jító'o-yo te sándóo-ró ichi-yá, ach̄i-de, ách̄i Isaías. ⁴ Te Juan, n̄i skuánducha-dé onde nuu ñú'un té'é. Te n̄i jani-de tu'un jánducha jíin tú'un nakani in̄i, náv'a a sá'a Dios tuká'nu in̄i nuu kuáchi. ⁵ Te n̄i chakoyo taká ñayivi ndañúu Judea, jíin taká ñayivi ñúu Jerusalén. Te n̄i skuánducha-dé-i in̄i yucha Jordán. Te kánakani ndaa-i kuáchi-i yúan. ⁶ Te sa'ma ní ñú'un Juan n̄i kuu xixi camello, jíin ñin sánchji ñii n̄i ch̄i-de. Te n̄i yee-dé ndikuá'yú jíin ndúxi yoko yuku. ⁷ Te n̄i jani-de tu'un: Ichi yatá-ri vaj ñin I'a kúná'nu-ga vása rúu, ja tú kúná'nu-r̄i jukuja ndee-r̄i te ndáji-rí ñii yí'i ndijan-yá, ách̄i-de. ⁸ Te ruu, ch̄i jíin ndúcha skuánducha-rí róo jíná'an-ró, ko I'a-ún, ch̄i jíin Espiritu Santo skuánducha-yá róo, ách̄i Juan.

Ja ní janducha Jesús ní sá'a Juan

⁹ Te n̄i kuu kivi, Te Jesús, n̄i kenda-ya ñúu Nazaret ndañúu Galilea. Te n̄i janducha-yá ní sá'a Juan in̄i yucha Jordán. ¹⁰ Te n̄i nana-ni-ya in̄i nducha-ún. Te n̄i jin̄i-ya já ní nuña andívi. Te Espiritu n̄i jungava siki-yá natu'un paloma. ¹¹ Te ichi andívi ní kenda ñin tu'un n̄i ka'an: Máa-ró kúu Se'e-r̄i, te kúnda'ú in̄i-r̄i róo. Te kúsiñ in̄i-r̄i jíin-ró. Ach̄i.

Siki já ní jito nchaq tá'an Satanás jíin-yá

¹² Yúan-na te máa Espiritu, n̄i chundá'a-ni-ya kuá'an-ya onde ñu'un té'é. ¹³ Te n̄i kanchaa-ya núu ñú'un té'é yúan uu xiko kivi, te vása ní jito nchaq tá'an Satanás jíin-yá. Te n̄i kande-ya jíin kiti xa'an. Te máni ndajá'a andívi ní kajatíñu nuu-yá.

Ndasa ní kejá'a Jesús jáni-ya tú'un

¹⁴ Yúan-na te onde n̄i kivi Juan vekaa, te n̄i jaa Jesús ndañúu Galilea, jáni-ya tú'un va'a Dios. ¹⁵ Te n̄i kach̄i-ya: A n̄i jin̄i kivi, te a yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Nakani in̄i jíná'an-ró, te kandíja-ró tú'un va'a-ya.

Ja ní kana-ya xini kúun tá'an chaqa

¹⁶ Te n̄i ja'a-ya xini mar Galilea kua'an-ya. Te n̄i jin̄i-ya núu Simón jíin ñani-de Andrés, káskuita ka'nu-de ñunu-dé in̄i mar, ch̄i chaqa katiin tijáká kákuu-de. ¹⁷ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Kundik̄in ruu kikoyo-ró, te ná násá'a-r̄i róo chaqa tiñ ñayivi. Ach̄i-ya. ¹⁸ Yúan-na te n̄i kaxndóo-ni-de ñunu-dé. Te n̄i kandik̄in-de-ya. ¹⁹ Te n̄i jika-ya ñin tí'l-ga. Te n̄i jin̄i-ya núu Jacobo jíin ñani-de Juan. Se'e Zebedeo kákuu chaa-ún. Suni ká'jin chaa-ún in̄i barco, kánaku'ni-de ñunu-dé. ²⁰ Te n̄i kana-ni-ya xini-dé. Te n̄i kaskéndo-de táa-de Zebedeo in̄i barco-ún jíin mozo-de, te kuangoyo-de yatá-yá.

Ja ní keñi'in-ya tachí kini

²¹ Te n̄i kivi koyo-de in̄i ñuu Capernaum. Te taká kivi ndetátú n̄i kivi-ni Jesús in̄i ve'e sinagoga, te n̄i stá'an-ya tú'un. ²² Te n̄i kánaa ini-i kájin̄i so'o-i tu'un stá'an-ya, ch̄i n̄i stá'an-ya natu'un chaqa ndiso tiñu, nasu natu'un chaqa káchaa tutu. ²³ Te in̄i ve'e sinagoga-ún kánde ñin chaqa tá'an tach̄i kini. Te chaqa-ún, n̄i kana kó'ó-de: ²⁴ Nañun kuni-ní jíin-ná jíná'an-ná, Jesús ñuu Nazaret. Vaj-ní xnáa-ní náa náun. A jin̄i-ná na ní kúu, chaqa ío ndoo nuu Dios, ách̄i. ²⁵ Te Jesús, n̄i ka'an xaqa-yá jíin: Kasu yu'u-ro, te kenda-ró-de, ách̄i-ya. ²⁶ Te máa tach̄i kini-ún, xaqa ní ja'ni yí'i cháa-ún. Te n̄i kana jikó'ó. Te n̄i kenda kua'an in̄i-de. ²⁷ Te ndivii-í n̄i kánaa ini-i kánde'é-i. Te kánda'tu'ún máa-i: Nañun kúu ya'á. Tu'un jaá kúu náun, ch̄i tá'ú n̄i'in-de tiñu nuu tach̄i kini, te káandatu nuu-dé, ách̄i-i. ²⁸ Te n̄i jich̄a nuu-ni tu'un-ya kuá'an ñú taká ndañúu ja ní jikó ndúu yuñúu Galilea. ²⁹ Te n̄i kandenda-ni-ya in̄i ve'e sinagoga. Te n̄i chakoyo-ya jíin Jacobo jíin Juan onde ve'e Simón jíin Andrés. ³⁰ Te nách̄iso Simón, kátuu-ñá yí'i kiji-ña. Te n̄i kaka'an-ni-de jíin-yá ndasa kuu máa-ña. ³¹ Yúan-na te n̄i jaa-ya. Te n̄i tiin-ya ndá'a-ña. Te n̄i ndukani-ya-ña. Te n̄i kee-ni kiji-ún-ña. Te n̄i jatíñu-ña núu-yá jíná'an-ya.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñayivi kaku'u

³² Te nuu ní ini, n̄i kee ndikandii, te n̄i chakoyo chaqa kándiso ñayivi kaku'u, jíin ñayivi tá'an tach̄i kini. ³³ Te taká ñayivi ñuu-ún, n̄i kakutútú-i yux'é yúan. ³⁴ Te n̄i nasáva'a-ya kuá'a ñayivi kaku'u tin̄i nuu kué'e. Te n̄i kiñi'in-ya kuá'a tach̄i kini kaja'an. Te tú ní ja'a-ya tú'un ka'an tach̄i kini-ún, ch̄i a kájin̄i-ún-yá.

Ja ní jikan ta'u-yá nuu ñú'un té'é

³⁵ Te ña'an xaḡan ní ndukoo-ya, onde ná ñña-gá. Te nì kenda-ya te kua'an-ya ñin lugar ñu'un té'é. Te yúan nì jìkan ta'u-ya. ³⁶ Te Simón jín cháa káxiukú jín-de, nì kandikín-de-ya. ³⁷ Te nì kanani'in-dé-ya. Te káka'an-de jín-ya: Taká ñayivi, kánandúkú-i níí, áchí-de. ³⁸ Te nì kachì-ya jín-de: Ná kí'on sáva-ga ñuu káxiukú yáni, náva'a kani-rì tu'un yúan, chí ja yúan ní cháa-rì. Achí-ya. ³⁹ Te kua'an-ya. Te nì jani-ya tu'un inì taká ve'e sinagoga ní ndáñú Galilea. Te nì kiñi'in-ya tachí kini kája'an.

Ja ní nasáva'a-ya ñin chaá té'yu ndí'yi

⁴⁰ Te ñin chaá té'yu ndí'yi, nì chaá-de nuu-ya. Te nì jukuiñi jítí-de nuu-ya, ká'an ndá'ú-de jín-ya: Nú kuni-ní, te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de. ⁴¹ Te Jesús, nì kundá'ú inì-ya-dé. Te nì skáa-ya ndá'a-ya. Te nì ké'é-ya-de. Te nì ká'an-ya jín-de: Kuni-rì. Ná ndúndoo-ró. Achí-ya. ⁴² Te máá súan-ni nì ká'an-ya, te ndí'yi té'yu chaá-ún, kua'an-ni. Te nì ndundoo-ni-de. ⁴³ Yúan-na te nì ká'an xaḡan-ya jín-de. Te táji-ni-ya-dé ki'in-de. ⁴⁴ Te ká'an-ya jín-de: Koto-ró, ma ká'an kuti-ro jín ní ñin-i, chí kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te kundá'á-ró ndátíñu stá'an-ro núu-dé, náva'a kuni-de ja ní ndundoo-ró, nátu'un nì tá'ú Moisés tiñu sáá, áchí-ya. ⁴⁵ Ko máá-de, nì kenda-de kua'an-de. Te nì kejá'á-de nì jacha xaḡan-dé tu'un. Te nì kachì-de ná ní ta'an-de. Te tuká-ni ní kúu kivi ndijin Jesús onde inì ñuu, ko nì kanchaa ñin-ya ñin lugar ñu'un té'é. Te yúan nì kikoyo ñayivi taká lado nuu-ya.

2

Chaá nì kuyúnú

¹ Te nì kuu yakú kivi. Te nì kivi tuku-ya ñuu Capernaum. Te nì kenda tu'un ja vé'e kánchaa-ya. ² Te nì kakutútú kuá'a xaḡan ñayivi núu-ya. Te tuká ní kánda kuti yúxé'é kuñi-i. Te nì jani-ya tu'un nuu-í. ³ Yúan-na te nì chaá yakú chaá nuu-ya jín ñin chaá nì kuyúnú, ja kúun tá'an-de kándiso-de chaá-ún. ⁴ Te ja kuá'a ñayivi-ún, te tú ní kúu kivi-de nuu-ya jín cháa-ún. Te nì kajuña-de xiní vé'e nuu kánde-ya-ún. Te nuu ní kakaan-de ya-ún, nì kaskúun-de jito yuu núu kátuu cháa nì kuyúnú-ún. ⁵ Te nì jini Jesús ja káandja máá-de. Te nì ká'an-ya jín cháa nì kuyúnú-ún: Hijo, a ío tuká'nu inì nuu taká kuachi-ró, áchí-ya. ⁶ Te yúan káxiukú yakú chaá káchaa tutu. Te yúan, nì kajani inì: ⁷ Naja ká'an chaá yá'a súan. Núsáá te tu'un ndiva'a ká'an-de. Ndéja kúu sá'a tuká'nu inì nuu kuáchi, chí ñin-ni máá Dios, áchí. ⁸ Te nì juku'un-ni inì Jesús ja súan káani inì. Te nì ká'an-ya jín: Naja káani inì-ro súan. ⁹ Te ja úu tu'un yá'a, ndéja yí-ga káa. Á ká'an-rì jín cháa nì kuyúnú yá'a: A ío tuká'nu inì nuu taká kuachi-ró; xí ká'an-rì jín-de: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te ki'in-ro jín, achí-rì náún. ¹⁰ Ko náva'a ná kuni-ro ja máá Sé'e chaá, ndíso-ya tiñu inì ñuyivi yá'a ja sá'a-ya tuká'nu inì nuu kuáchi, te ná ká'an-rì inga tu'un jín cháa nì kuyúnú yá'a núsáá: ¹¹ Jín-ro ká'an-rì: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jín-de. ¹² Te máá cháa-ún, nì ndukoo-ni-de. Te nì naki'in-de jito yuu-dé. Te nì ndenda-de kua'an-de nuu ñayivi kuá'a-ún. Te ndivii-í, nì kaake nuu-í kánde'é-í. Te nì kanakana jaa-i Dios: Nà tú kájiní kuti-yo súan nátu'un ya'á, áchí-í.

Ja ní kana-ya xiní Levi

¹³ Te nì kenda tuku Jesús kua'an-ya onde yu'u mar. Te taká ñayivi, nì jakoyo-i nuu-ya. Te nì stá'an-ya tu'un nuu-í. ¹⁴ Te nì ja'a-ya kuá'an-ya. Te nì jini-ya núu Levi, se'e Alfeo, kánchaa-de nuu kútútú xú'ún ñuu. Te nì ká'an-ya jín-de: Kundikín-ro rúu, áchí-ya. Te nì ndukuiñi-de. Te nì ndikín-de-ya. ¹⁵ Te Jesús, nì yee-ya staa inì ve'e-de. Te suni kua'a cháa xiní jín cháa ká'io kuáchi, káye-de staa jín Jesús jín cháa káskuá'a jín-ya, chí ío kua'a-dé kándikín-de-ya. ¹⁶ Te chaá káchaa tutu, jín cháa fariseo, kánde'é-de ja yé-ya staa jín cháa xiní jín cháa ká'io kuáchi. Te nì kaka'an-de jín cháa káskuá'a jín-ya: Naja yé-ya jí'i-ya jín cháa xiní jín cháa ká'io kuáchi, áchí-de. ¹⁷ Yúan-na te nì jini so' o Jesús. Te nì ká'an-ya jín-de: Chaá ká'io ndáján, tú kánandi'i-de chaá táná, chí chaá kaku'u kúu ja kájinu ñu'ún. Nà tú vai-rì kana-rì xiní cháa ndaa, chí chaá ká'io kuáchi kána-rì xiní, áchí-ya.

Sikí ja kóndicha inì

¹⁸ Te chaá káskuá'a jín Juan, jín ja káskuá'a jín cháa fariseo, ká'io ndicha inì-de. Te nì chaḡoyo chaá-ún. Te nì kaka'an-de jín-ya: Chaá káskuá'a jín Juan jín ja káskuá'a jín cháa fariseo, naja ká'io ndicha inì-de, te chaá káskuá'a jín-ní, tú ká'io ndicha inì-de, áchí-de. ¹⁹ Te Jesús, nì ká'an-ya jín-de: Á kuu kondicha inì ñayivi ká'jin viko tánda'a, te nú kánchaa yii jín-i. Chí nú nini kánchaa yii jín-i, ma kúu kondicha inì-i. ²⁰ Ko chaá ñin kivi ja yí-ún, kuxio-de nuu-í. Te kivi-ún, kuu kondicha inì-i. ²¹ Tú ní ñin nachu'un sa'ma jáá núu sú'ny tu'ú. Chí nú súan, te suni máá já ní nuku'un jáá-ún ka'ncha-ga ja tu'ú-ún, te ja te'ndé-ún ví'i-gá te'nde. ²² Te tú ní ñin chu'un vino jáá iní ñii tu'ú. Chí nú súan, te máá vino jáá-ún ndátá ñii-ún, te kati vino-ún, te ñii-ún naa-ní. Ko ñii jáá jín vino jáá, kúu ja kúu ku'un, áchí-ya.

Jā ní kākachi-de yoko trigo kivi ndétatú

²³ Te ìn kivi ndétatú nì ja'a Jesús kua'an-ya ìn nuu káa trigo. Te cháa káskuá'a jín-yá, kájika-de kua'an-de. Te kākachi-de yoko. ²⁴ Yúan-na te cháa fariseo, nì kaka'an-de jín-yá: Nàún kúu jìan. Naja kásá'a-de súan kivi ndétatú, chì tó ío ley. Achí-de. ²⁵ Te máá-yá, nì ka'an-yá jín-de: Á tú nì káka'u kuti-ro tutú nàún ní sá'a David, kivi ní kii tündó'o nuu-dé. Te nì jìi-de soko, onde jín cháa nì kaxiukú jín-de. ²⁶ Te nì kivi-de inì ve'e Dios. Te Abiatar nì kuu máa sutú ñá'nu-ga. Te nì yee-dé statilá ì káxiukú ndjín, ja tó ío ley kee ní ìn cháa, chì máni sutú káyee núú. Te suni nì ja'a-de nuu cháa káxiukú jín-de, áchí-ya. ²⁷ Te suni nì ka'an-ya jín-de: Kivi ndétatú nì jungoo ja siki cháa; nasu cháa ja siki kivi ndétatú. ²⁸ Núsáa te máa Sé'e cháa, suni jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

3

Ìn cháa nì ichi nda'a

¹ Te inga jínu nì ndivi Jesús inì ve'e sinagoga. Te yúan nì jo ìn cháa nì ichi kájan ìn nda'a-dé. ² Te kándé'é-de nú nasáva'a-ya-dé kivi ndétatú, náva'a kakan-de kuachi siki-yá. ³ Yúan-na te nì ka'an-ya jín cháa kátí'ichi nda'a-ún: Ichi má'ñú yá'a jukuiñi-ro, áchí-ya. ⁴ Te nì ka'an-ya jín-de jíná'an-de: Ndé ley ío siki kivi ndétatú. Á sá'a va'a-yó, xí sá'a ñáá-yo. Á nama-yó ìn cháa a yani kuu, xí ká'ni-yo ìn ndivi, áchí-ya. Te máá-de, tú ní káka'an kuti-dé. ⁵ Te ndé'é-yá nuu-dé ja ká'jin-de xiin-yá. Te nì kití inì-ya. Te nì kuku'a inì-ya já ndáva iní añú-de jíná'an-de. Te nì ka'an-ya jín cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te nì skáa-de nda'a-dé. Te nda'a-dé-ún, nì nduva'a ì-ní. ⁶ Yúan-na te nì kenda koyo cháa fariseo. Te nì kandatú-ún-ni-de jín cháa herodiano siki-yá, ndasa ka'ni-dé-ya.

Kua'a ñáyivi ní kandikín-i-ya

⁷ Te Jesús, nì kusin-ni-ya kuá'an-ya onde yu'u mar jín cháa káskuá'a jín-yá. Te ñáyivi kuá'a xaán ndáñúu Galilea jín ndáñúu Judea, nì kandikín-i-ya. ⁸ Te suni onde ñuu Jerusalén jín Idumea, jín inga lado yucha Jordán, jín ndáñúu Tiro jín Sidón. Kua'a xaán ñáyivi, nì kajini tu'un-i ná ñá'nu tiñu ní sá'a-ya. Te nì chayokoy-i nuu-yá. ⁹ Te nì ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-yá ja ná kótú'a ìn barco lúli kivi-ya, náva'a tú kaxin-i-ya. Chì kua'a xaán ñáyivi-ún ío. ¹⁰ Chì nì nasáva'a-ya ñáyivi kuá'a. Te taká ñáyivi káku'u kue'e, nì káandita-i nuu-yá, ja ké'é-i-ya káku'i-i. ¹¹ Te tachí kini nú nì kajini nuu-yá, te kájuquiñi jítí núu-yá. Te kákana kó'ó: Máá-ní kúu Se'e Dios, áchí jíná'an. ¹² Ko máá-yá, nì ka'an xaán-yá jín já ná tú stá'an ndijin-ún-yá.

Jā ní kaji-ya uxí uu cháa skuá'a jín-yá

¹³ Te nì kaa-ya kuá'an-ya onde yuku. Te nì kana-ya xiní ndé cháa játa'an inì máá-yá. Te nì jakoyo-de nuu-yá. ¹⁴ Te nì jani-ya uxí uu tá'an cháa, kuiñi-de jín-yá. Te táji-yá-de kinyoyo-de kani-de tu'un. ¹⁵ Te kundiso-de tiñu ja náva'a-de ñáyivi kú'u. Te kiñi'in-de tachí kini kinyoyo. ¹⁶ Te Simón, nì naskúnání-yá-de Pedro. ¹⁷ Te Jacobo, se'e Zebedeo, jín Juan ñani Jacobo, nì naskúnání-yá ndendúu-de Boanerges, ja kuní ka'an: Cháa nátu'un taja. ¹⁸ Te sava-ga-de nání-de Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo se'e Alfeo, Tadeo, Simón ñuu Caná, ¹⁹ onde jín Judas Iscariote, ja ní nastúu-de-ya. Yúan-na te nì kivi koyo-de ìn ve'e jín-yá. ²⁰ Te nì ndutútu tuku kua'a ñáyivi. Te ní tuká ní kúu kee-yá staa jín-de. ²¹ Te nì kajini tu'un tá'an-ya. Te nì kákenda-de vai-de ja tñn-de-ya. Chì nì kaka'an-de: Káku'u-de, áchí-de.

Tu'un ndiva'a siki Espiritu Santo

²² Te ja káchaa tutu, nì kikoyo onde ñuu Jerusalén, nì kaka'an: Yí'i-de Beelzebú. Te jín tachí kini ñá'nu kiñi'in-de tachí kini kája'an, áchí. ²³ Te nì kana-ya xiní jíná'an. Te nì ka'an-ya tú'un yátá jín: Ìnasa kuu kiñi'in Satanás-ún Satanás k'ín, áchí-ya. ²⁴ Te nú ìn ñuu sásin máá te kánakuatá'an máá, te ñuu yúan ma kún'in. ²⁵ Te nú ìn ve'e sásin máá te kánakuatá'an máá, te ve'e yúan ma kún'in. ²⁶ Te nú Satanás kánakuatá'an máá te sásin máá, ma kún'in, chì sasua naa, áchí-ya. ²⁷ Tú ní ìn cháa kuu kivi-de inì ve'e cháa kándájan te sáku'ná-de ndatíñu, te nú tú xna'an-ga ku'ni-de cháa ndájan-ún. Yúan-na te kuu sáku'ná-de ndatíñu cháa-ún. ²⁸ Jandáa ká'an-rí jín-ró já koo tuká'nu inì nuu táka kuachi kásá'a cháa, te suni nuu tú'un ndiva'a nú ñani ka'an-de jíná'an-de. ²⁹ Ko nú ìn cháa ká'an-de tu'un ndiva'a siki Espiritu Santo, ma koo kuti tuká'nu inì-ya núu-dé, chì sua kundiso-de kuachi ní káni, áchí-ya. ³⁰ Chì nì kaka'an-de: Tá'an-de tachí kini, áchí-de.

Náa-ya jín ñani-ya

³¹ Te nì cháa náa-ya jín ñani-ya, te ká'jin-ña yatá ké'e. Te nì katáji-ña tú'un kua'an kákana-ña xiní-yá. ³² Te ñáyivi kuá'a káxiukú ní núu-yá-ún, nì kaka'an-i jín-yá: Kuándé'é-ní,

chi nĭ chaa náa-ní jĭin ñani-ní ká'jin-ña yatá ké'e kánandúkú-ña níí, áchí-i. ³³ Te máa-yá, nĭ ka'an-ya: Ndeja kúu náa-rĭ te ndeja kákuu ñani-rĭ, áchí-ya. ³⁴ Te ndé'é-yá nuu ñayivi káxiukú níí núu-yá-ún, te nĭ ka'an-ya jĭin-i: Kuni so'o-ró, chi ya'á kúu náa-rĭ jĭin ñani-rĭ. ³⁵ Chi ñayivi skĭkuu tiñu kuni Dios, jĭan kúu ñani-rĭ, kúu kua'a-rĭ, kúu náa-rĭ, áchí-ya.

4

Tu'un yátá sikí cháa sáka trigo

¹ Te yu'u mar nĭ kejá'á tuku-ya ní stá'an-ya tú'un. Te nĭ kándutútú kuá'a xaan ñayivi núu-yá. Te ja yuán ní kivi-ya ní jungoo-ya iní ñn barco nuu mar. Te taká ñayivi-ún, nĭ kákendoo-i káxiukú-i nuu ñú'un. ² Te nĭ stá'an-ya kuá'a tú'un yátá núu-í. Te nĭ ka'an-ya jĭin-i: ³ Kuni so'o te kuni-ro: ñn chaa sáka trigo, nĭ kenda-de sáka-dé. ⁴ Te nĭ kuu ja ní kenda-de sáka-dé, te ñn nuni-ún, nĭ jungava yo'íchi. Te nĭ chaa tisaa. ⁵ Te inga, nĭ jungava nuu ñú'un yúu, nuu tú ío kua'a ñú'un. Te nĭ kana yachi-ni, chí tú ío kókon ñu'un. ⁶ Te nuu ní kana ndikandii, te nĭ kasun-ni. Te nĭ ichi, chí tú yo'o ní ío. ⁷ Te inga, nĭ jungava ma'ñú ñu. Te nĭ ja'nu iñu-ún. Te nĭ jasú nuu. Te tú ní kúun nuni. ⁸ Te sava, nĭ kajungava nuu ñú'un vá'a. Te nĭ kaja'nu. Te nĭ nakoko. Te nĭ kuun nuni. ñn ja okó uxĭ, inga ja uní xiko, te inga ja ñn ciento, áchí-ya. ⁹ Yu'an-na te nĭ ka'an-ya jĭin-de: Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. ¹⁰ Te nuu ní ndoo máa-na-ya, te chaa ká'jin yani nuu-yá jĭin ndí'uxĭ uu chaa káskuá'a jĭin-yá, nĭ kajika tu'ún-de-ya sikí tú'un yátá-ún. ¹¹ Te nĭ ka'an-ya jĭin-de: A kuajuku'un inĭ-ro tú'un yisa'í yá'a, ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ko jĭin já sĭn sikí ká'jin, chí máni jĭin tú'un yátá ká'an-rĭ taká tu'un. ¹² Náva'a vasa kánde'é, ná ndé'é ko ma chú'un inĭ. Te vasa ká'jini so'o, ná kúni so'o ko ma júku'un inĭ. Náva'a ma ná jíó káva inĭ, te koo tuká'nu inĭ nuu taká kuachi, áchí-ya. ¹³ Te nĭ ka'an-ya jĭin-de: Tú kájuku'un inĭ-ro tú'un yátá yá'a náún. Ndasa júku'un inĭ-ro sáva-ga tu'un yátá núsáá. ¹⁴ Chaa sáka trigo kúu chaa sáka tú'un. ¹⁵ Te nuni ní kajungava yu'íchi kákuu chaa nĭ saká tú'un inĭ-de. Ko nú ní kajini so'o-de, te cháa-ni Satanás te jáncha-ni tu'un nĭ saká iní añú-de-ún kua'a-ni jĭin. ¹⁶ Te nuni ní saká núu ñú'un yúu, kákuu chaa ká'jini so'o tu'un, te kúsi inĭ-de jĭin. ¹⁷ Ko túu nuu káka yo'o inĭ-de. Te yaku-ni kivi kánda. Te nú nĭ ndonda tundó'o sikí-dé, xí nú ní sándiva'a-i jĭin-de sikí tú'un-ún, te kánya'ú-ni-de. ¹⁸ Te nuni ní saká má'ñú iñu kákuu chaa ká'jini so'o tu'un. ¹⁹ Ko kácutéñu-de jĭin ndatíñu-de. Te kákuu-de kukúka-de, te káxndá'ú-de máa-de jĭin. Te kácutóo inĭ-de sikí sáva-ga ndatíñu. Ndí'í ya'á sátéñu-de te jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nuni. ²⁰ Te nuni ní saká núu ñú'un vá'a kákuu chaa ká'jini so'o tu'un. Te kájatá'ú-de te kája'a-de nuni. ñn-de okó uxĭ, inga-de unĭ xiko, te inga-de ñn ciento, áchí-ya.

Tu'un yiti

²¹ Te suni nĭ ka'an-ya jĭin-de: Á júkuñi yiti já kúndii sa'í chí nundóo, xí chí jĭto. Á tú kundii nuu candelero. ²² Chí tú ío ní ñn tiñu yisa'í sáni, chí taká-ni stá'an ndiĭin-ya. Ni tú ío ní ñn tu'un yisa'í sáni, chí taká-ni vai ndiĭin sá'a-ya. ²³ Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de, áchí-ya. ²⁴ Te suni nĭ ka'an-ya jĭin-de: Ná kúni so'o va'a-ró. Chí jĭin kú'a ja káchikua'á-ro, suni nakukua'á-ro. Te ndaa-ga sikí máa-ró já ká'jini so'o-ró. ²⁵ Chí chaa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé. Te chaa ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún te kuxio kĭ'jn, áchí-ya.

Tu'un tata nĭ ja'nu

²⁶ Te nĭ ka'an-ga-ya: Ñuu nuu tá'ú Dios tiñu kúu nátu'ún ñn chaa nĭ chí-i-de tata nuu ñú'un. ²⁷ Te kixí-de ñúu te ndúko-de ndúu. Te tata-ún a kána te já'nu. Te máa-de, tú jiní-de ndasa sá'a. ²⁸ Chí máa ñú'un kúu ja já'a nuni. Xna'an-ga vĭu, te vása kána yoko. Yu'an-na te nuni ndoo chí yoko-ún. ²⁹ Te nú nĭ kuaan nuni-ún, te skívi-ni-de jóso, chí a nĭ jaq kivi tá'nu, áchí-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

³⁰ Te nĭ ka'an-ya: Na jĭin ká'an-yo já ndasa kuni koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Xí na tu'un yátá skétá'an-yó jĭin. ³¹ Kúu nátu'un ndikin yuá mostaza ja nú nĭ jicha nuu ñú'un, te yuán kúu ñn tata lúli-ga vása taká tata ío nuu ñú'un-ún yá'a. ³² Ko nú a nĭ jicha. Te kana, te já'nu xaan-gá vása taká-ga yua. Te kúná'nu nda'a. Te tisaa ío andívi vatú-ni sá'a-tí taká-tĭ chí kati-ún, áchí-ya. ³³ Te kua'a tú'un yátá súan nĭ ka'an-ya jĭin ñayivi, ndasa nĭ kákanda máa-i kuni so'o-i. ³⁴ Te nú tú tu'un yátá te tú ká'an-ya jĭin-i. Chí máni máa-ni nuu cháa káskuá'a jĭin-yá nĭ kachĭ kajĭ-yá taká tu'un.

Ja ní jukuñi tachi xaán ní sá'a-ya

³⁵ Te nĭ inĭ kivi-ún. Te nĭ ka'an-ya jĭin-de: Ná kĭja'a-yó ichi lado-ún, áchí-ya. ³⁶ Te nĭ kaxndoo-de ñayivi kuá'a-ún. Te súan-ni nĭ kajaka-de-ya inĭ ñn barco. Te suni kua'an yaku-ga barco lúli jĭin-yá. ³⁷ Te nĭ ndonda ñn tachi xaán. Te suni nĭ ndonda su'ma mar, nĭ kivi

iní barco-ún. Te barco-ún kuní chítú ndúcha iní núú. ³⁸ Te máá-yá, kándeé-ya onde yata barco-ún, kixi-ya sikí in sa'ma yí'í xiní. Te ní kaxndúko-de-ya. Te káka'an-de jíin-yá: Maestro, á tú nákaní iní-ní ja náa-yo, áchí-de. ³⁹ Te ní ndukooyá. Te ní ka'an-xaan-yá nuu tachí-ún. Te ní ka'an-ya jíin mar-ún: Ná'in-ni koo-ró, jukuiní, áchí-ya. Te ní jukuiní tachí-ún, te ná'in yúú í-ní ní kuu. ⁴⁰ Te ní ka'an-ya jíin-de: Najá káyu'ú-ro. Najá tú kákandíja-ró, áchí-ya. ⁴¹ Te ní kayu'ú-xaan-dé. Te ní kaka'an-de: Nde cháa kúu cháa yá'a núsáa, ja onde tachí jíin mar kájanatú nuu-dé, áchí-de.

5

Chaa tá'an tachí kini ndañúú Gadara

¹ Te ní jakoyo-ya ingá lado mar ndañúú Gadara. ² Te ní kenda-ya iní barco-ún. Te onde ve'e añú ní kenda in cháa tá'an tachí kini, te ní ketá'an-ni-de jíin-yá. ³ Te ncháa-de ma'ñú vé'e añú. Te tú ní in kúndéé kú'ni-de jíin cadena. ⁴ Chí kua'a-xaan jínu ní nu'ni-de jíin manea jíin cadena. Ko cadena-ún, ndí'i-ni ní ja'nú sava-de. Te manea-ún, ndí'i-ni ní kukuáchi ní sá'a-de. Te tú ní in kúndéé jíin-de ka'nu-de. ⁵ Te taká kivi ndúú ñúú-ni jka-de yuku jíin má'ñú vé'e añú. Te kána jíin-de, te stují-dé máá-de jíin yúú. ⁶ Te ní jiní-de ja á jiká-ga vai Jesús. Te ní chaa-de corre kua'an-de nuu-yá. Te ní jukuiní jíití-de nuu-yá. ⁷ Te ní kana kó'ó-de: Naún sá'a-ni jíin-ná Jesús, Se'e Dios, l'a kúñá'nu xaan. Ká'an ndá'ú-ná jíin-ní onde jíin Dios, ma xndó'o-ní náá, áchí-de. ⁸ Chi ní ka'an-ya: Tachí kini, kenda ki'in-ro iní cháa yá'a, áchí-ya. ⁹ Te ní jiká tu'un-yá-de: Naún nání-ró. Te máá-de, ní ka'an-de: Chaa kua'a-xaan nání-ná, chí kua'a-ná íó, áchí-de. ¹⁰ Te ní ka'an ndá'ú-de jíin-yá ja má kíñi'in-ya-dé ñuu-ún ki'in-de. ¹¹ Te yani yuku yúan íó in tiku'ni ká'nu kini kájitu-tí. ¹² Te tachí kini-ún, ní kaka'an ndá'ú jíin-yá: Tájí-ní náá ná kóngoyo-ná kivi-ná iní kini yúan, áchí. ¹³ Te Jesús, ní ja'a-ya tú'un. Te ní kenda tachí kini-ún kája'an. Te ní kivi koyo iní kini. Te tiku'ni kini-ún, ní kajungoyo-tí in yukáva onde iní mar. Te kini-ún íó nátu'un uu mil-tí. Te nuu mar ní kaji-tí. ¹⁴ Te chaa kándito-tí yúan, ní kajinu-de. Te ní kakastu'ún-de nuu ñúú jíin núu rancho. Te ní chakoyo ñayivi-ún kándé'e-i naún ní kuu. ¹⁵ Te ní chakoyo-i nuu Jesús. Te ní kajini-i nuu cháa ní ndo'o jíin tachí kini-ún. Te kánchaa-de, ñú'un-de sa'ma, te a ní nduva'a xiní-dé. Te ní kayu'ú-i. ¹⁶ Te chaa ní kajini-ún, ní kakastu'ún-de nuu ñayivi vái koyo ndasa ní ta'an cháa ní yí'i tachí kini-ún, te ndasa ní kuu jíin kini-ún. ¹⁷ Te ní kakejá'a-de ní kaka'an-de jíin-yá ja ná kenda-ya ñúy-de ki'in-ya. ¹⁸ Te ní kivi-ya iní barco. Te cháa ní ta'an tachí kini-ún ká'an ndá'ú-de jíin-yá, ja kúndee-de jíin-yá kuní-de. ¹⁹ Ko Jesús, tú ní ja'a-ya tú'un, chí ní ka'an-ya jíin-de: Kuáno'on vé'e-ró núu tá'an-ró. Te kani-ró tú'un ná ñá'nu xaan tíñu ní sá'a máá Jíto'o-ro jíin-ró, te ndasa ní kundá'ú iní-ya róó, áchí-ya. ²⁰ Te ní kee-de kua'an-de. Te ní kejá'a-de ní jacha-de tu'un iní ñúú Decápolis ná ñá'nu xaan tíñu ní sá'a Jesús jíin-de. Te ndivii ñayivi yúan, ní kánaa iní-i kájini tu'un-i.

Tu'un sesí'í Jairo

²¹ Te ní ja'a tuku Jesús kua'an-ya jíin barco ingá lado. Te ní kándututú kuá'a-xaan ñayivi núu-yá. Te máá-yá, kándiyá yú'u mar. ²² Te ní cháa in cháa nání-de Jairo kúñá'nu-de iní ve'e sinagoga. Te ní jiní-de nuu-yá. Te ní jukuiní jíití-de nuu-yá. ²³ Te ní ka'an ndá'ú téyíi-de jíin-yá: Sesí'í-ná a yani kuu-i. Ki'in-yo te xndéé-ní nda'a-ní sikí-i náva'a ná kaku-i, te nachaku-i, áchí-de. ²⁴ Te ní kee-ya kuá'an-ya jíin-de. Te ní kandikin kua'a ñayivi kája'an-i jíin-yá. Te ní kajaxin-i-ya.

Ja ní nasáv'a-ya in ña'an kú'u kue'e niñi

²⁵ Te yúan íó in ña'an ní kuu uxí uu kuia ndó'o-ña kué'e jíití niñi-ña. ²⁶ Te xaan ní ndo'o-ña jíin nátaná. Te ní janu-ña táka ja ñáva'a-ña jíin. Te tú kuti ní kúu tana, chí sasua ví'i-gá ní sá'a. ²⁷ Te ní jiní tu'un-ña tú'un Jesús. Te ní jaa-ña íchi yatá-yá ma'ñú ñayivi kuá'a-ún. Te ní ké'é-ña sá'ma-yá. ²⁸ Chi ní ka'an-ña: Nú ná ké'é-rí vasté sá'ma-yá, te kaku-rí. Achí-ña. ²⁹ Te onde nuu kána niñi-ña-ún, ní ichí-ni. Te ní jiní-ña ja onde iní yiki kúñu-ña ní nduva'a tundó'o tá'an-ña-ún. ³⁰ Te Jesús, ní jiní-ni iní máá-yá ja ní kenda fuerza-ya kuá'an. Te ní jíó káva-ya núu ñayivi kuá'a. Te ní ka'an-ya: Ndeja ní ké'é sá'ma-rí, áchí-ya. ³¹ Te cháa káskuá'a jíin-yá, ní kaka'an-de: Nde'é-ni ja ñayivi kuá'a yá'a kájaxin-i níí, te áchí-ní: Ndeja ní ké'é rúu, áchí-de. ³² Te máá-yá, yá'a yúan ndé'é-yá náva'a kuní-ya ndeja ní sá'a. ³³ Yúan-na te ña'an-ún, yú'ú-ña te kisi-i-ña, chí a jiní-ña ndasa ní ta'an-ña. Te ní chaa-ña. Te ní jukuiní jíití-ña núu-yá. Te ní kachí ndaa-ña táka tu'un. ³⁴ Te máá-yá, ní ka'an-ya jíin-ña: Hija, ní kandíja-ró te yúan ní kaku-ró. Ma yú'ú-ro, chí ní nduva'a-ró tundó'o tá'an-ro, áchí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

³⁵ Te sá súan ká'an-ya, te nì chakoyo ñayivi ká'jin ve'e chaá kúñá'nu inì ve'e sinagoga, te nì kaka'an-i jín-de: A nì jì'ì sesí'í-ní. Naja stá'an-ga-ní Maestro, áchí-i. ³⁶ Te Jesús, nì jini so'o-ya tú'un yá'a ja súan nì kaka'an-i jín cháa kúñá'nu inì ve'e sinagoga. Te nì ka'an-ya jín-de: Ma yú'ú-ro. Kandíja te nì kuu-ni, áchí-ya. ³⁷ Te tú ní já'a-ya tú'un kundikín ni ñn yata-yá, chí máá-ni Pedro jín Jacobo jín ñani-de Juan. ³⁸ Te nì chakoyo-ya vé'e chaá kúñá'nu inì ve'e sinagoga. Te nì jini-ya já kúvaá, kánde'e, kákana jík'ó'ó xáan kákuu. ³⁹ Te nì kivi-ya. Te nì ka'an-ya: Naja kákuvaá-ro kánde'e-ro. Te suchí sí'í yá'a, tú ní jì'í-i, chí kixí-ni-i, áchí-ya. ⁴⁰ Te nì kásákátá ñayivi-ún nuu-yá. Ko máá-yá, nì kiñi'in ndi'i-ya-í kája'an-i yata ké'e. Te nì ki'in-ya máá-ni táa náa suchí sí'í-ún, jín cháa ká'jin jín-yá, te nì kivi-ya núu kátúu suchí sí'í-ún kua'an-ya. ⁴¹ Te nì ñin-ya ndá'a suchí sí'í-ún. Te nì ka'an-ya jín-i: Talita cumi, ja kuni ka'an: Súchi, jín-ró ká'an-rí, ndukoó, áchí-ya. ⁴² Te nì ndukoó-ni suchí sí'í-ún. Te nì jika-i, chí a ío-i uxí uú kuia. Te nì kánaa iní-de kánde'é-de, te xaán káyu'ú-de. ⁴³ Te Jesús, nì ka'an xaán-yá jín-de ja tú ní ñn kuni tu'un. Te nì ka'an-ya jín-de ja ná kuá'a-de ja kéé-í.

6

Ja ní kaské'ichi-i-ya ñúu Nazaret

¹ Te nì kenda-ya yúan. Te nì najaá-ya ñúu-ya. Te chaá kákuá'a jín-yá, nì kandikín-de-ya kája'an-de. ² Te máá kivi ndetátú nì stá'an-ya tú'un inì ve'e sinagoga. Te kua'a ñayivi, nì kánaa iní-i kájiní ná'in-i. Te káka'an-i: Ndé nì nì'in cháa yá'a tu'un yá'a. Te naún kuni ka'an tu'un ndíchí ní nì'in-dé-ún. Te naún sikí kúu tiñu ñá'nu ja sá'a-de jín ndá'a-dé-ún. ³ Nasu yá'a kúu chaá túj yúnu. Te nasu sé'e Maria, ñani Jacobo jín José jín Judas jín Simón kúu-de náún. Á tú ká'jin kua'a-de jín-yo yá'a, áchí-i. Te súan nì kakuja'a iní-i jín-yá. ⁴ Te Jesús, nì ka'an-ya jín-i: Chaá jáni tu'un Dios, máni ñuu-de jín tá'an-de jín iní ve'e-de kúu ja tú káka'an tu'un jín'ú'ún jín-de, áchí-ya. ⁵ Te tú ní kúu sá'a-ya ní ñn tiñu ñá'nu yúan. Chí yaku-ni ñayivi kaku'u nì nasáva'a-ya, já ní xndée-ya ndá'a-yá sikí-í. ⁶ Te náa iní-ya ndé'é-yá ja tú kákandíja máá-í. Te nì jíkó nuu-ya ní ñúu yani. Te nì stá'an-ya tú'un.

Ja ní táji-yá ndí'uxí uu-de kája'an-de

⁷ Te nì kana-ya xiní uxí uú chaá kákuá'a jín-yá. Te táji-yá ndí'úu ndí'úu-de kingoyo-de. Te nì ja'a-ya fuerza iní-de ja kúndéé-de jín tachi kini. ⁸ Te nì tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú kuti naún kúndiso-de kuu-de ichi. Ni ñunu, ni státilá, ni xu'ún kúnu'ní sánchji-de. Chí máá vara-ni kundá'a-de. ⁹ Ko ki'vi-de ndijan. Te tú ku'un-de uu su'nu, áchí-ya. ¹⁰ Te suni nì ka'an-ya jín-de: Nani ve'e kúu nú nì kivi-ró, te kendoo-ró iní ve'e-ún onde nú nì kenda-ró yúan kua'an-ro. ¹¹ Te taká ñuu tú kájatá'ú róo yúan, ní tú káchu'un iní tu'un ká'an-ro, onde nú nì kenda-ró yúan te skóyo-ro tikacha iní ja'a-ro, te súan kani ndaa-ro tú'un nuu-í. Jandáa ká'an-rí jín-ró ja vítá-ga koo kuachi sikí ñúu Sodoma jín ñúu Gomorra kivi kí juicio, vása sikí ñúu-ún, áchí-ya. ¹² Te nì kenda koyo-de. Te nì kajani-de tu'un ja taká ñayivi ná nákani iní-i. ¹³ Te suni kua'a tachi kini nì kákiñi'in-de kája'an. Te jín aceite nì káchi'i-de ñayivi kaku'u, te nì kánasáva'a-de-i.

Ja ní jì'í Juan, chaá skuánducha

¹⁴ Te rey Herodes, nì jini tu'un-de tu'un Jesús, chí sí'ví-yá nì jichá nuu ndijin kua'an. Te nì ka'an-de: Jan jaan, Juan ja ní skuánducha-ún, nì nachaku ma'ñú ndíyi. Ja yúan sátiñu tiñu ñá'nu xaán iní núsáá, áchí-de. ¹⁵ Ko sava-i nì kaka'an-i: Elias kúu-de. Te sava-ga-i nì kaka'an tuku-i: ñn chaá jáni tu'un Dios kúu-de, nátu'un chaá nì kajani tu'un-ya onde sáá, áchí-i. ¹⁶ Te nì jini tu'un Herodes. Te nì ka'an-de: Yuán kúu Juan ja ní janchaa-rí xiní, te nì nachaku núsáá, áchí-de. ¹⁷ Chí suni máá Herodes, a nì táji-de chaá nì jatjín Juan. Te nì ju'ni-de chaá. Te nì chindee-de chaá vekaa ja kuáchi Herodías, ñasí'í Felipe ñani máá Herodes. Chí nì janchaa-de-ña kúu tuku-ña ñasí'í-de. ¹⁸ Te Juan, a nì kana jín-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró ñasí'í ñani-ro, áchí-de. ¹⁹ Ko ña'an, Herodías-ún, nì jito yu'u-ña Juan, chí ka'ni-ña-de kuni-ña núu. Ko tú ní kúu sá'a-ña. ²⁰ Chí Herodes, nì yu'ú-de de nì jito-de Juan, chí jini Herodes ja cháa ndaa chaá ndoo kúu Juan. Te nì ndito va'a-de chaá. Te jini ná'in-de ja ká'an Juan, te náa iní-de ndé'é-de. Te nì jo iní nì jo añú-de nì jini ná'in-de tu'un ká'an Juan. ²¹ Te ñn kivi ní kusí iní Herodes. Te nì sá'a-de ñn viko kivi ní kaku-de. Te nì sá'a-de ñn ja kúxini chaá kakuñá'nu jín-de, jín cháa kákuu general, jín cháa kakuñá'nu ñuu Galilea. ²² Te nì kivi sesí'í máá Herodías jita já'a-í. Te Herodes jín taká chaá káyeé stáa jín-de, nì kákusí iní-de nì sá'a-í. Te rey-ún, nì ka'an-de jín suchí sí'í-ún: Kakan naún kuni-ro núu-rí te ná kuá'a-rí nuu-ro, áchí-de. ²³ Te nì jatj'ún téyí-de: Taká naún kuni-ro kakán-ro núu-rí te ná kuá'a-rí nuu-ro, vasa onde sava ñuu ja ñin-rí, áchí-de. ²⁴ Te nì kenda-i kua'an-i. Te nì ka'an-i jín náa-í: Naún

kakán-na nuu-dé, áchí-i. Te nì ka'an-ña jíin-i: Xinì Juan ja skuánducha-ún kakán-ro, áchí-ña. ²⁵ Yúan-na te máá-i, nì ndívi-ni-i nuu rey. Te nì jikán-i: Vina nchaa te kuní-ná kuá'a-ní xinì Juan ja skuánducha-ún nuu-ná kundee nuu ìn ko'ò, áchí-i jíin-de. ²⁶ Te rey-ún, nì kuxíí xáan iní-de. Ko sikí já ní jatü'un téyí-de, jíin sikí já ní kajini so'ò chaa káyee stáa jíin-de, te tú ní kuní-de sásá'an-de kuá'a-de nuu-í. ²⁷ Te rey-ún, nì táji-ni-de ìn soldado ndíto yuxé'é-ún kuá'an kuakj'in xinì Juan. ²⁸ Te soldado-ún, nì ja'an. Te nì janchaa xinì Juan inì vekaa. Te nì chaa jíin xini-ún kánde nuu ìn ko'ò. Te nì ja'a nuu súchí sí'í-ún. Te súchí-ún, nì ja'a-i nuu náa-í. ²⁹ Te nì kajini tu'un chaa káskuá'a jíin Juan. Te nì jakoyo-de, nì kandaña-de yiki kúñu-ún. Te nì kachindee-de inì ve'e añú.

Ja ní kandutúú cháa apóstol nuu-yá

³⁰ Te chaa apóstol, nì kandutúú-de nuu Jesús. Te nì kanakani-de tu'un taká tiñu nì kasá'a-de, jíin tú'un nì kastá'an-de. ³¹ Te máa-yá, nì ka'an-ya jíin-de: Ña'an sín ìn lugar ñu'un té'é, te ndetátu-ro ìn t'lí, áchí-ya. Chì kuá'an vai kua'a ñáyivi kákuu-i. Te ní tú ní kánuña-ya já kée-ya staa. ³² Te kája'an-ya iní ìn barco onde nuu íó sín ñu'un té'é. ³³ Te nì kajini ñáyivi já kája'an-ya. Te nì kanakuní-i-ya. Te onde taká ñuu nì kajinu-i nì kaktutúú-i yúan. Te nì jakoyo-i xna'an-ga vása máa-yá. Te nì kaktutúú-i nuu-yá. ³⁴ Te nì kenda Jesús. Te nì jini-ya ñáyivi kuá'a xáan-ún. Te nì kundá'u iní-ya-í, chì nátu'un ríí tú jito'ò súan kájin-i. Te nì stá'an-ya kuá'a tú'un nuu-í.

Ja ní skée-yá u'un mil ñáyivi

³⁵ Te saá chì a kuá'ini, te chaa káskuá'a jíin-yá, nì jaa-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de: Yá'a chì máá ñu'un té'é kúu, te a kuá'ini. ³⁶ Núsáa te táji-ni-í ná kingoyo-i taká rancho jíin taká ñuu yani ya'a, te ná kuáan máa-í staa kée-í, chì tú naún kée-í, áchí-de. ³⁷ Te máa-yá, nì ka'an-ya: Kuá'a máa-ró já kée-í, áchí-ya jíin-de. Te nì kaka'an-de jíin-ya: Kingoyo-ná te kuaan-ná uu ciento peso staa te kuá'a-ná kee-í naún, áchí-de. ³⁸ Te nì ka'an-ya jíin-de: Nasa staa kándiso-ró. Kuándé'é, áchí-ya. Te nuu ní kajini-de, te nì kaka'an-de: U'un státilá te uu tiyáká íó, áchí-de. ³⁹ Yúan-na te nì tá'u-yá tiñu nuu ñáyivi-ún ja ná júngoo sín ìn nuu ìn nuu-í sikí ichá kuí. ⁴⁰ Te nì kajungoo yukun-i, ìn ciento, ìn ciento-í, jíin uu xiko uxí, uu xiko uxí-í. ⁴¹ Te nì ki'in-ya ndí'ún státilá-ún jíin uu tiyáká-ún. Te nì ndakoto-ya ichi ándívi. Te nì jikan ta'u-yá ja'a státilá. Te nì sákuáchi-yá státilá-ún. Te nì ja'a-ya nuu cháa káskuá'a jíin-yá nì kajani-de nuu-í. Te nì saka-yá ndí'uu tiyáká-ún nuu taká-í. ⁴² Te ndivii ñáyivi-ún, nì kayee-í. Te nì kanda'a chíi-í. ⁴³ Te nì kanastúú-de ja ní kendo kuáchi, onde uxí uu jika chítú ndú kúu, onde jíin tiyáká. ⁴⁴ Te chaa nì kayee-ún jinu onde u'un mil-de.

Ja ní jika já'a-yá nuu mar

⁴⁵ Yúan-na te nì skandá-ni Jesús chaa káskuá'a jíin-yá, nì kivi koyo-de inì barco. Te ná kúnúú-de nuu-yá kingoyo-de inga lado yu'u mar nuu ñuu Betsaida. Chì kuéé jachá-ya ñáyivi kuá'a-ún. ⁴⁶ Te nì nakuatá'u-yá nuu ñáyivi-ún kuangoyo-i. Te nì kee-ya kuá'an-ya onde yuku kuákakan ta'u-yá. ⁴⁷ Te nì iní, te barco-ún a kánde onde ma'ñu mar. Te máa ìn-na-ya ní ndoo-ya núu ñú'íchi. ⁴⁸ Te nì jini-ya já ní kakuítá-de káskaka-de barco-ún, chì sua nì nana nuu tachí. Te tíkuáan-na kúu, te nì chaa-ya núu-dé jáka já'a-yá nuu mar. Te a já'a-ya núu-dé ki'in-ya núu. ⁴⁹ Te nì kajini-de-ya já jika-ya núu mar. Te nì kajani iní-de ja añú kúu. Te nì kákana kó'ó-de. ⁵⁰ Chì ndí'í-de, nì kajini-de nuu-yá. Te nì kayu'u-de. Yúan-na te nì ka'an-ni-ya jíin-de: Ndéé sá'a-ró iní-ro. Máa-rí kúu. Má yú'u-ro, áchí-ya. ⁵¹ Te nì kaa-ya ní kivi-ya jíin-de inì barco-ún. Te nì jukuñi tachí. Te máa-ye, nì kanaa xáan iní-de kánde'é-de nuu-yá. ⁵² Chì ní tú ní káku'u iní-de ja ní kuu jíin státilá-ún, chì ndava iní añú-de.

Ñáyivi káku'u ñuu Genesaret

⁵³ Te nì kaja'a-ya vái-ya ingá lado. Te nì chakoyo-ya ñú'íchi ñuu Genesaret. Te yundúcha-ún nì kajukuñi-ya. ⁵⁴ Te nuu ní kenda koyo-ya iní barco, te ñáyivi yúan, nì kanakuní-ni-í Jesús. ⁵⁵ Te nì kajicha nuu-i taká ndañúu yúan. Te nì kakejá'a-í nì káskuándiso-í ñáyivi káku'u jíin jito yuú, onde nuu ní kajini tu'un-í kánde-ya. ⁵⁶ Te ndéni nì kuu nú nì kivi-ya, á ñuu lúli, á ñuu ká'nu, á rancho, te kájani-í ñáyivi káku'u-ún iní ichi. Te káka'an nda'u-í jíin-yá vasté yúsá'ma-yá ná ké'é-í. Te taká ñáyivi ní káke'é sá'ma-yá-ún, nì kandvva'a-í.

7

Sikí ndása kuchá'án ñáyivi

¹ Te chaa fariseo jíin yakú chaa káchaa tutu, nì kikoyo-de ichi ñuu Jerusalén. Te nì kaktutúú-de nuu Jesús. ² Te chaa-ún, nì kajini-de ja sava chaa káskuá'a jíin-yá káyee-dé staa jíin ndá'a chá'an-de, kuáchi ja tú ní kanandá'a-de. Te nì kádonnda sikí-dé. ³ (Chì chaa

fariseo jíin táka cháa judío, nú tú nandá'á ná'an-de, tú káyee-dé staa. Chì káñava'a-de tanjnu aná'an. ⁴ Te nú nì kanajíó káva-de ja ní kaja'an-de nuyá'u, te nú tú nasándoo-de máá-de, tú káyee-dé. Te ío kua'a-gá tanjnu káñava'a-de te káchiñú'ún-de, nátu'un ndúndoo vaso, tindo'o, ko'ó káa, jíin jito.) ⁵ Te cháa fariseo jíin cháa káchaa tutu, nì kajiká tu'ún-de-ya. Te cháa káskuá'a jíin-ró, naja tú káchiñú'ún-de tanjnu cháa aná'an. Naja káyee-dé staa jíin ndá'a chá'an-de, áchí-de. ⁶ Te nì ka'an-ya jíin-de: Chaa uy xinjí kákuu-ró. Bueno nì jani Isaias tu'un sikì-ro, chì súan nì chaa máá-de tu'un sáa: Ñáyivi yá'a jíin yú'u-i káchiñú'ún-i ruu, ko jíin añú-i chì jiká-ni kákuu inì-i jito-i ruu. ⁷ Te káchiñú'ún sáni-i ruu, chì kástá'an-i tu'un jani inì in chaa, áchí Isaias. ⁸ Chì nì kasiá-ro tínu nì tá'ú Dios nuu-ro, te káchiñú'ún-ró tanjnu nì kajakjìn cháa, ja ndúndoo tindo'o jíin vaso. Te káñava'a-ró kuá'a-gá tanjnu súan, áchí-ya. ⁹ Te suni nì ka'an-ya: Bueno-ni kástívi-ró tú'un tá'ú tínu Dios náva'a chiñú'ún-ró tanjnu nì kajakjìn máá-ró. ¹⁰ Chì Moisés, nì ka'an-de: Kuandatu-ro núu táa-ro núu náa-ro. Chì nú ndéja ká'an ndíva'a jíin táa jíin náa, ná kúu nú kuu. Achí-de. ¹¹ Ko máá-ró káka'an-ro: Nú ío ndatínu ja xín in chaa. Te a kuu nì'in tínu ja kuni táa-de xí náa-de, ko nú xna'an-ga ka'an-de ja Corbán kúu (ja kuni ka'an, a nì soko-rí nuu Dios), ¹² yúan-na te tuká jinu jíin kúti sá'a-de ja kuni táa-de xí ja kuni náa-de, áchí-ro. ¹³ Te súan kástívi-ró tú'un Dios jíin tanjnu nì kajakjìn-ro. Te kua'a-gá tínu súan kásá'a-ró, áchí-ya. ¹⁴ Te nì kana tuku-ya xini ñáyivi kuá'a-ún. Te nì ka'an-ya jíin-i: Ndi'i-ró ná kuni so'o-ró tú'un ká'an-rí, te chu'un inì-ro. ¹⁵ Taká ndatínu ío ichi fuera cháa, nú nì kivi inì yu'u-dé, ma kúchá'an-de sá'a. Chì ja kenda inì yu'u-dé, yúan kúu ja kúchá'an-de sá'a. ¹⁶ Chaa ío so'o kuni ná'in, te ná kuni so'o-de, áchí-ya. ¹⁷ Te nuu ní kusín-ya nú ñáyivi kuá'a-ún, te nì ndívi-ya inì ve'e. Te cháa káskuá'a jíin-ya, nì kajiká tu'ún-de-ya sikí tú'un yátá-ún. ¹⁸ Te nì ka'an-ya jíin-de: Suni tú kájuku'un inì máá-ró náún. Á tú kájinì-ro ja táka ja kivi inì cháa, ma kúu kuchá'an-de sá'a, ¹⁹ chì tú kivi inì añú-de, chì toko-dé kivi, te ndénda-ni kua'an, áchí-ya. Súan nì stá'an-ya ja ío ndoo taká ndeyu. ²⁰ Te nì ka'an-ga-ya: Ja kenda ichi inì ñáyivi, yúan kúu ja kúchá'an-i sá'a. ²¹ Chì onde ichi inì añú kenda ja jani náa inì, ja ísiki ncháa tá'an, ja kuáxán inì, ja ja'ni ndívi, ²² ja saku'ná, ja tóó inì, ja ñáá, ja xndá'ú ñá'an, ja tuká kúka nuu, ja ndákoto xa'an, ja ká'an sikí tá'an, ja sávixi máá, ja xini náa. ²³ Taká tu'un náa yá'a, máni ichi inì añú kenda te kúchá'an-i sá'a, áchí-ya. ²⁴ Te nì ndukuíñi-ya yúan. Te kua'an-ya ondé raya ñuu Tiro jíin ñuu Sidón. Te nì kivi-ya inì ve'e. Te kuni-ya ja tú ni in kuni tu'un. Ko tú ni kúu kundee sá'i-ya yúan.

Ña'an sirofenicia

²⁵ Chì in ña'an ío in sesí'i-ña tá'an-i tachì kini. Te nì jini tu'un-ña tú'un-ya. Te nì cháa-ni-ña. Te nì jukuíñi jíti-ña núu-ya. ²⁶ Te ña'an-ún, ña'an griega kúu-ña. Te onde ñuu Sirofenicia vai tata-ña. Te nì ka'an nda'ú-ña jíin-ya ja ná kiñi'in-ya tachì kini tá'an sesí'i-ña-ún ki'in. ²⁷ Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-ña: Sía, ná ndá'a xna'an-ga chijí taká suchí yá'a, chì tú ío va'a ja kuánchaa-yo stáa-i te skána-yo núu lúsu, áchí-ya. ²⁸ Te nì ka'an-ña: Jandaa ká'an-ní Táta, ko lúsu-ún ichi chíi mesa náchi-i staa kuáchí kóyo yu'u-i yáji-tí, áchí-ña. ²⁹ Yúan-na te nì ka'an-ya jíin-ña: Kuá'an núsásá, chì tu'un va'a kúu ja ní ka'an-ro yá'a. Te tachì kini-ún, a nì kenda kua'an inì sesí'i-ro, áchí-ya. ³⁰ Te nì kee-ña kuáno'on-ñá ve'e-ña. Te nì jini-ña ja kátúu sesí'i-ña núu jito. Te a nì kenda tachì kini-ún kua'an.

Chaa só'ó kástéte

³¹ Te nì kenda tuku-ya onde raya ñuu Tiro, nì kii-ya ichi Sidón. Te nì jaa-ya mar Galilea. Te nì ja'nchá sava-ya rayá ñuu Decápolis vai-ya. ³² Te nì kajinchaka-i in chaa só'ó kástéte núu-ya. Te nì kaka'an nda'ú-i jíin-ya ja ná xndé-ya nda'a-ya sikí-dé. ³³ Te nì kiñi'in sín-ya-dé nuu ñáyivi kuá'a-ún. Te nì chindee-ya ndá'a-ya so'o-de. Te nì tiví s'i-vi-ya. Te nì ké'é-ya yáa-dé. ³⁴ Te nì ndakoto-ya ichi ándívi. Te nì jaká nuu inì-ya. Te nì ka'an-ya jíin-de: Efata, áchí-ya. Ja kuni ka'an: Nanuña. ³⁵ Te nì nanuña so'o-de. Te nì nduvitá yáa-dé. Te nì kuu-ni nì naka'an káji-de. ³⁶ Te nì ka'an xa'an-ya jíin ñáyivi-ún ja tú ni in nuu kachí-i. Te vasa nì'in nì ka'an xa'an-ya jíin-i, ko ví'i-gá nì kajachá-i tu'un-ya. ³⁷ Te nì kanaa xa'an iní-i kándé'é-i. Te nì kaka'an-i: Bueno sá'a-ya táka tínu; chì cháa só'ó nákuu so'o-de, te cháa ñi'in náka'an-de sá'a-ya, áchí-i.

8

Ja ní skée-ya kuun mil ñáyivi

¹ Te kivi-ún, nì jo kua'a xa'an ñáyivi, te tú naún káji-i. Te nì kana Jesús xinjí cháa káskuá'a jíin-ya. Te nì ka'an-ya jíin-de: ² Kúnda'ú inì-rí ñáyivi kuá'a yá'a, chì a nì kuu unì kivi káxiukú-i jíin-rí, te tú naún káji-i. ³ Te nú natáji-rí-i no'on ndichá-i ve'e-i, te sava ichi te kuitá ii-i, chì ío sava-i jiká vái koyo-i, áchí-ya. ⁴ Te cháa káskuá'a jíin-ya, nì kaka'an-de jíin-ya: Te ndéchi kí

staa kée ndá'a chji ñayivi yá'a, chj máni ñu'un té'é kúu yá'a. Achí-de. ⁵ Te nì jiká tu'ún-yá-de: Nasaa staa kándiso-ró. Achí-ya. Te nì kaka'an-de: Usiá-ni statilá, áchí-de. ⁶ Yúan-na te nì tá'ú-yá tiñu nuu ñayivi kuá'a-ún ja ná júngo-i nuu ñu'un. Te nì ki'in-ya ndí'usiá statilá-ún. Te nì jikan ta'u-yá. Te nì sakuáchi-yá. Te nì ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá, ja ná káni-de nuu ñayivi kuá'a-ún. Te nì kajani-de nuu-í. ⁷ Te suni kándiso-de yaku tiyáká lúli. Te nì jikan ta'u-yá ja'a-tí. Te nì tá'ú-yá tiñu ja sùni ná káni-de nuu-í. ⁸ Te nì kayee-í. Te nì kanda'a chji-i. Te nì kendoo-ga. Te nì kanastútú-de usiá ndo'ó ja ní kendoo kuáchi. ⁹ Te ñayivi ní kayee-ún ío nátu'un kuun mil-i. Te nì jacha-ya-í kua'an-i. ¹⁰ Yúan-na te nì kivi-ni-ya iní barco jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì cha-a-ya ndañúu Dalmanuta.

Tu'un yujan ía cháa fariseo

¹¹ Te yúan nì chakoyo cha-a fariseo. Te nì kakejá'a-de káxdichí-de-ya kájukan-de tuni ichi ándívi núu-yá chj koto ncha-a-de-ya kákuñi-de. ¹² Te nì jaká nuu iní-ya. Te nì ka'an-ya: Naja kájukan ñayivi yá'a tuni nuu-ri. Jandáa ká'an-rj jíin-ró ma kuá'a-rj ní ñin tuni nuu ñayivi yá'a. ¹³ Te nì skéndoo-ya-dé jíin'an-de. Te nì ndívi tuku-ya iní barco, te kua'an-ya ingá lado. ¹⁴ Te cha-a káskuá'a jíin-yá, nì kánaa iní-de kundiso-de staa. Chj ñin-ni statilá kándiso-de iní barco. ¹⁵ Te nì ka'an xa-an-yá jíin-de: Koto va'a-ró máa-ró núu yujan ía cháa fariseo jíin núu yujan ía Herodes, áchí-ya. ¹⁶ Te kádatu'ún máa-de: Sikí ja tú kándiso-yó staa núsaa, áchí-de. ¹⁷ Te nì jíin Jesús. Te nì ka'an-ya jíin-de: Naja kádatu'ún-ró. Ja tú kándiso-ró staa náun. Á tú kájiní-ro. Á cha'an-ga juku'un iní-ro. Sáni ndava iní añú-ro náun. ¹⁸ Ká'io so'o-ró, te á tú kájiní so'o-ró. Ká'io nduchi-ro, te á tú kánde'é-ró, te á tú kánuku'un iní-ro. ¹⁹ Te nasaa jiká chítú ndíi statilá nì kendoo kuáchi ní kanastútú-ró kivi ní sakuáchi-rí u'un statilá nì kayee ú'un mil cha-a, áchí-ya. Te nì kaka'an-de: Uxi u-u-ni, áchí-de. ²⁰ Te nì ka'an tuku-ya: Te nasaa ndo'ó chítú ndíi statilá nì kendoo kuáchi ní kanastútú-ró kivi ní sakuáchi-rí usiá statilá nì kayee kúun mil ñayivi, áchí-ya. Te nì kaka'an-de: Usiá-ni, áchí-de. ²¹ Yúan-na te nì ka'an-ya jíin-de: Te onde vina tú kájuku'un iní-ro náun, áchí-ya.

Ja ní nasava-a-ya cháa kuáa núu Betsaida

²² Te nì ja-a-ya núu Betsaida. Te nì kakinchaka-i ñin cha-a kuáa núu-yá. Te nì kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná ké'é-yá-de. ²³ Yúan-na te nì tin-ya ndá'a cháa kuáa-ún. Te nì kiñi'in-ya-dé ñuu-ún. Te nì tiví si'ví-yá nduchi-dé. Te nì xndée-ya ndá'a-yá sikí-dé. Te nì jiká tu'ún-yá-de: Á jíiní-ro yakú, áchí-ya. ²⁴ Te máa-de, nì ndakoto-de. Te nì ka'an-de: Jini-ná taká cha-a. Ko nátu'un yunu jini-ná-de kájika-de, áchí-de. ²⁵ Yúan-na te nì cha-a tuku-ya ndá'a-yá sikí ndúchi-dé. Te nì ndakoto va'a-de. Te nì nduva'a íi-dé. Te onde jiká te nì jíin káji-de ndivii. ²⁶ Te nì natáji-yá-de kuano'on-dé ve'e-de. Te nì ka'an-ya: Ma kivi-ró iní ñuu. Te nì ñin nuu cháa ñuu-ún ma kachi-ro, áchí-ya.

Tu'un nì ka'an ndaa Pedro

²⁷ Te nì kenda Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá kua'an-ya jíin-de ichi táka ñuu ndañúu Cesarea de Filipo. Te ichi-ún nì jiká tu'ún-yá-de: Te ruu, na cha-a kúu-rj kaka'an ñayivi, áchí-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá. ²⁸ Te nì kakastu'ún-de nuu-yá: Juan ja skuánducha, kaka'an-i. Te sava-i: Elías. Te sava-ga-i: ñin cha-a nì jani tu'un Dios onde sáa, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te nì ka'an-ya jíin-de: Te róo, na cha-a kúu-rj kaka'an máa-ró, áchí-ya. Te nì ka'an Pedro: Máa-ní kúu Cristo, áchí-de jíin-yá. ³⁰ Te nì ka'an xa-an-yá jíin-de jíin'an-de ja tú ní ñin nuu kachi-de tu'un-ya.

Jíin kivi ní ka'an-ya ja kúu-ya

³¹ Te nì kejá'a-yá nì stá'an-ya núu-dé ja jínu ñu'un ndó'o xa-an máa Sé'e cha-a. Te cha-a nì kayi jíin táka sutu'ú ña'nu jíin cháa káchaa tutu ma kuátú'ún-de-ya, chj ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya. ³² Te káji ní ka'an-ya tu'un yá'a. Yúan-na te Pedro, nì tin-de-ya. Te nì kejá'a-de ká'an xa-an-dé nuu-yá. ³³ Te máa-yá, nì jíi káva-ya. Te nì ndakoto-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì ka'an xa-an-yá nuu Pedro: Satanás, kuxio ki'in-ro, chj tú júku'un iní-ro tú'un Dios, chj sa tu'un cha-a júku'un iní-ro, áchí-ya. ³⁴ Te nì kana-ya xini ñayivi kuá'a-ún jíin cháa káskuá'a jíin-yá. Te nì ka'an-ya jíin-de: Nani kuxi nú kuni-de kii-de yata-rí, te ma chifnú'ún-de máa-de, te ná kuandé iní-de jíin tundó'o kii sikí-dé, te ná kúndikin-de ruu kii-de. ³⁵ Chi cha-a jíitú iní-de kaku-de chj tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te va-a ná kúu ñin cha-a ja sikí rúu jíin sikí tu'un va'a-rj, ko kaku-de. ³⁶ Chi naún ní'in cháa va-a ná kúndé-de ní'in-dé níi ñuyivi, te nú xnáa-dé añú-de. ³⁷ Xí naún chúnáa cháa añú-de. ³⁸ Chj nú ndé cha-a kúka nuu iní-de nuu-rí jíin núu tu'un ká'an-rj ma'nú ñayivi yá'a ja kájsiki ncháa-i Dios jíin má'nú cháa kásá'a kuáchi, te suni súan kuka nuu iní máa Sé'e cha-a nuu-dé, kivi ndíi-ya jíin táka ndaja'a ndóo-ya. Te kivi-ún ndúñá'nu-ya sá'a Táa-ya, áchí-ya.

9

¹ Te suni ni ka'an-ya jín-de jíná'an-de: Jandáa ká'an-rj jín-ró: Ió sava cháa ká'in yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kunj-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, ndasa kii jín fuerza, áchí-ya.

Siki já túku ni nduu-ya

² Yúan-na te nuu inñu kivi te ni jaka Jesús Pedro jín Jacobo jín Juan, te máni máá-ni-de ni kiñi'in sín-ya-dé kua'an-ya jín-de in yuku súkún. Te yúan, tuku ni nduu-ya núu-dé. ³ Te sa'ma-yá ni kanandii ncháa, kiyi xaán, nátu'un yu'a volcán. Te tú ío ni in ja súan kuu nakacha kiyi inñuyivi yá'a. ⁴ Te ni kandenda Elías jín Moisés ni kajini-de. Te ni kanda tu'un cháa-ún jín Jesús. ⁵ Yúan-na te ni ka'an Pedro: Maestro, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a, te sá'a-ná unj ve'e kuii. In kuu máá-ni, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jín Jesús. ⁶ Chj tú ní jini-de ndasa ka'an-de, chi káyu'ú xáan-dé. ⁷ Te ni cháa in viko nu'un. Te ni jasú ní núu-dé. Te nuu viko nu'un-ún ni kenda in tu'un ja ní ka'an: Yá'a kúu Se'e-rj ja kúndá'ú inj-rj, te kuni ná'in-ró tu'un ká'an-ya. Achí. ⁸ Te ni kandakoto-ni-de. Te tuká ni in nañun ní kajini-de, chi máá in-na Jesús. ⁹ Te kánuu-de yuku-ún, te ni ka'an xaán-yá jín-de ja tú ni in nuu kachí-de ja súan ni kajini-de-ún, chi onde ná náchaku máá Sé'e cháa ma'ñú ndíyi. Achí-ya. ¹⁰ Te ni kañu'un inj máá-de tu'un-ún. Te kájká tu'un tá'an-de nañun tu'un kúu: ja náchaku ma'ñú ndíyi. ¹¹ Te ni kájká tu'un-de-ya: Te cháa káchaa tutu naja káka'an-de ja kánúu ndí Elías xna'an-ga, áchí-de. ¹² Te ni ka'an-ya jín-de: Jandáa kúu ja ndí Elías xna'an-ga, te nasájáá-de taká ndatíñu. Te suni yóso tu'un nuu tutú ja ndó'o xaán máá Sé'e cháa te sájá'a inj-i nuu-yá. ¹³ A ká'an-rj jín-ró ja Elías, a ni kii-de. Te ni kasá'a-i taká ja ní kákuu inj-i jín-de, nátu'un yóso tu'un-de nuu tutú, áchí-ya.

Suchi ñi'in

¹⁴ Te ni ncháa-ya núu sáva-ga cháa káskuá'a jín-ya. Te ni jini-ya ñayivi kuá'a xáan, ni kajikó ndúu-i ní núu-dé. Te cháa káchaa tutu kástátá'an jín-de. ¹⁵ Yúan-na te taká ñayivi-ún, ni kajini-ni-i nuu-yá. Te ni kánaa iní-i kándé'é-i nuu-yá. Te ni katau-i kua'an-i nuu-yá. Te ni kaka'an-i jín-ya. ¹⁶ Te ni jiká tu'un-yá-i: Na siki kástátá'an-ró jín-de jíná'an-de, áchí-ya. ¹⁷ Yúan-na te ni ka'an in cháa ma'ñú ñayivi kuá'a-ún: Maestro, vaj nchaka-ná se'e-ná nuu-ni, chi tá'an-i in tachj ñi'in. ¹⁸ Te tachj-ún, ndéni kúu te nú ni ñin-ni-i, te já'ni yí'i-ni-i. Te sjáa-ni ti'ñu yu'u-i. Te skí'ni nu'un-i. Te kuá'ichj-i sá'a. Te ni ka'an-ná jín cháa káskuá'a jín-ni ja ná kiñi'in-de ki'in. Te tú ní kákuu sá'a-de, áchí-de. ¹⁹ Te ni ka'an-ya jín-i: Ñayivi xáan ní'in inj kákuu-ró. Nasaa-ga kivi kúncháa-rj jín-ró. Te nasaa-ga kivi ndó'o-rj jín-ró. Kuá'a-i ná kii-i nuu-rí núsáá, áchí-ya. ²⁰ Te ni kaja'a-de-i nuu-yá. Te ni jini-i-ya. Te tachj-ún, ni já'ni yí'i xáan-ní-i. Te ni ndua-i nuu ñu'un. Te ni tuu-i. Te ni jaa ti'ñu yu'u-i. ²¹ Te Jesús, ni jiká tu'un-yá tá-a-i: Nasaa kivi ní kuu tá'an-i tachj yá'a, áchí-ya. Te ni ka'an-de: Onde lúli-i. ²² Te tondó tini jínu ni kuu chindee-i nuu ñu'un jín núu ndúcha, ja ká'ni-i kuni. Ko nú kuu sá'a-ni, kundá'ú inj-ní náa. Te chindéé chítuu-ní náa, áchí-de. ²³ Te ni ka'an Jesús jín-de: Te ní kándija-ró, chi cháa kándija te kuu taká ja kuni-de, áchí-ya. ²⁴ Yúan-na te máá táa suchi-ún, ni ka'an jaa-ni-de: Kándija-ná, ko chindéé chítuu-ní náa chi tú kándija va'a va'a-ná, áchí-de. ²⁵ Te ni jini Jesús ja ní katau ñayivi kuá'a-ún kua'an-i nuu-yá. Te ni ka'an xaán-yá jín tachj kini-ún: Tachj ñi'in só'o, ruu tá'ú-rí tiñu nuu-ro. Kenda ró iní-i, te ma ndívi-ga-ro iní-i, áchí-ya jín. ²⁶ Yúan-na te tachj-ún, ni kana kó'ó. Te tini jínu ni já'ni yí'i xáan-gá-i. Te ni kenda kua'an. Te máá suchi-ún, ni kundíyi-ni-i. Te ni kaka'an tini ñayivi: A ni j'i-i, áchí. ²⁷ Te Jesús, ni ñin-ya ndá'a-i, te ni ndukani-ya-i. Te ni ndukuiñi-i. ²⁸ Te nuu ní kivi Jesús inj ve'e, te cháa káskuá'a jín-ya, ni kájká tu'un sín-de-ya: Naja tú ní kákuu kiñi'in-ná tachj-ún ki'in, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an-ya jín-de: In tá'an yuán, ni ma kenda kuti kí'in, te nú tú kakan ta'u-yo te kondicha inj-yo, áchí-ya.

Ja ní ka'an tuku-ya já kúu-ya

³⁰ Te ni kákuu-ya yúan. Te ni kaja'a-ya kuá'an-ya íchi ndáñúu Galilea. Te tú ní kuni-ya já kuni tu'un ni in. ³¹ Te ni stá'an-ya núu cháa káskuá'a jín-ya: Ñayivi yá'a nastúu-i máá Sé'e cháa nuu ndá'a sáva-ga cháa. Te cháa-ún, ka'ni-dé-ya. Ko nú ni j'i-ya, te nuu uní kivi te nachaku-ya, áchí-ya jín-de. ³² Te máá-de, tú ní kájkáku'un inj-de tu'un yá'a. Te ni kayu'ú-de kaka tu'un-de-ya.

Ja ní kastátá'an-de ndé cháa kúñá'nu-ga

³³ Te ni jaa-ya ñuu Capernaum. Te nuu ní kivi-ya iní ve'e, te ni jiká tu'un-yá-de: Nañun tu'un ni kanda tu'un-ró íchi-ún, áchí-ya. ³⁴ Te máá-de, tú ní káka'an kuti-dé. Chj íchi-ún ni kastátá'an-de ndé cháa kuu ñá'nu-ga. ³⁵ Yúan-na te ni jungoo-ya. Te ni kana-ya xiní ndí'uxi u-ye. Te ni ka'an-ya jín-de: Nú ndé cháa kuni-de kunúu-de, te nduu-de sandí'i-na nuu taká tá'an-de. Te kuatíñu-de nuu tá'an-de. ³⁶ Te ni ñin-ya in suchi lúli. Te ni jani-ya-i

mā'ñú-de. Te nì junu nchaq̄-ya-í. Te nì ka'an-ya jín-de: ³⁷ Chaa ja jín sí'ví-rí kuatá'ú-de ìn suchí lúli nátu'un suchí yá'a, te ruu kuatá'ú-de. Te chaa kuatá'ú rúu, nasu rúu, chí l'a nì táji rúu vaj-rí kuatá'ú-de, áchí-ya. ³⁸ Te nì ka'an Juan jín-ya: Maestro, nì kajinì-ná ìn chaa ja jín sí'ví-rí nì nì kiñi'in-de tachj kini kája'an. Te tú ndikín-de yóó. Te nì kajasu-ná nuu-dé. Chí tú ndikín-de yóó, áchí-de. ³⁹ Te Jesús, nì ka'an-ya jín-de: Mā kasú-ro núu-dé, chí ìn chaa ja jín sí'ví-rí sá'a-de tiñu ñá'nu, mā kúu naka'an-de sikí-rí. ⁴⁰ Chí chaa tú ká'an sikí-yo, ndújín-de jín-yó. ⁴¹ Te nú ndé chaa kuá'a-de ìn yajin ndúcha kó'o-ro jín sí'ví-rí, te nú súan ná sá'a-de chí kándujín-ro jín Cristo, jandáa ká'an-rí jín-ro ja má xnáa-dé ya'u-de.

Sikí já skívi yóó nuu kuáchi

⁴² Te nú ìn suchí lúli yá'a kándija-i ruu te kivi-i kuáchi sá'a ìn chaa, te va'a-ga nú ní nu'ñ ìn yosó ká'nu sukun-dé, te kenda-de ki'in-de nuu ndúcha mar núu. ⁴³ Te nú nda'a-ro kuní skívi róó nuu ío kuáchi, xiti ná ki'in. Va'a-ga ja kúchaku tiku'lu-ró, nasu já kóo ndendúu nda'a-ro ki'in-ro núu infierno, nuu kayú ñu'un ja má ndá'va kuti. ⁴⁴ Te yúan, nì tñdákú-de mā kúu-ti. Te nì ñu'un-ún mā ndá'va kuti. ⁴⁵ Te nú ja'a-ro kuní skívi róó nuu ío kuáchi, xiti ná ki'in. Va'a-ga ja kúchaku tiku'lu-ró, nasu já kóo ndendúu ja'a-ro ki'in-ro núu infierno, nuu kayú ñu'un ja má ndá'va kuti. ⁴⁶ Te yúan, nì tñdákú-de mā kúu-ti. Te nì ñu'un-ún mā ndá'va kuti. ⁴⁷ Te nú nduchi-ro kuní skívi róó nuu ío kuáchi, tava ná ki'in. Va'a-ga kivi-ró ñúu nuu tá'ú Dios tiñu jín ñn-ni nduchi-ro, nasu já kóo ndendúu nduchi-ro ki'in-ro núu infierno. ⁴⁸ Te yúan, nì tñdákú-de mā kúu-ti. Te nì ñu'un-ún mā ndá'va kuti. ⁴⁹ Chí taká chaa kuu u'a-de sá'a ñu'un. Te taká kuñu nì soko, kuu u'a sá'a ñii. ⁵⁰ Va'a ío ñii. Ko nú ñii-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a sá'a-ro núsáa. Ná kúnavá'a-ró ñii iní máa-ró. Te mā kánaa-ro jín tá'an-ró, áchí-ya jín-de.

10

Sikí tú'un tú xndóo tá'an

¹ Te nì kenda-ya yúan, te nì chaa-ya ondé raya ñuu Judea jín ingá lado yatá yúcha Jordán. Te nì kutútú tuku ñayivi kuá'a núu-yá. Te nì stá'an tuku-ya tú'un nuu-í, nátu'un sá'a-ya. ² Te nì jakoyo chaa fariseo nuu-yá ja kóto nchaq̄-de-ya. Te nì kajika tú'un-de-ya: Á ío ley ja skéndoo ìn chaa ñasí'í-de, xí túu, áchí-de. ³ Te máa-yá, nì ka'an-ya jín-de: Naún tiñu nì tá'ú Moisés nuu-ro, áchí-ya. ⁴ Yúan-na te nì kaka'an-de: Moisés, nì jatú'un-de ja kúva'a acta ndusín, te ndoo-ña, áchí-de. ⁵ Te Jesús, nì ka'an-ya jín-de: Sikí já ní iní iní añu-ro jíná'an-ró, yuán súan nì tá'ú-de tiñu yá'a nuu-ro. ⁶ Ko ondé xnáñúu kivi ní jungoo ñuyivi, chí ja yí jín já sí'í ní sá'a Dios. ⁷ Ja yúan kúu ja skéndoo chaa táa-de náa-de, te ketá'an-de jín ñasí'í-de. ⁸ Te ja ní kuu uu tá'an, ñn-na kúu. Na tuká kúu uu, chí ñn-na kúu. ⁹ Núsáa te ja á nì skétá'an Dios, mā ndúsín kuti sá'a ñn ñayivi, áchí-ya. ¹⁰ Te ondé ve'e te chaa káskuá'a jín-yá, nì kajika tú'un tuku-de-ya sikí tú'un-ún. ¹¹ Te nì ka'an-ya jín-de: Nú ndé chaa skéndoo-de ñasí'í-de te tãnda'a-dé jín ingá ña'an, te ísiki ncháa-de ñasí'í-de nú súan. ¹² Te nú máa ñasí'í-ún xndóo-ña yí-ña te tãnda'a-ña jín ingá-de, te tú'un ísiki ncháa sá'a-ña. Achí-ya.

Jesús jín súchi lúli

¹³ Te nì chakoyo sava ñayivi núu-yá jín súchi lúli ja ké'é-yá-i. Te chaa káskuá'a jín-yá, nì kaka'an xaan-dé nuu ñayivi vái koyo jín-i. ¹⁴ Te nì jiní Jesús. Te nì kití iní-ya. Te nì ka'an-ya jín-de: Sía, ná kíkoyo suchí lúli núu-rí, te mā kasú-ro íchi-i, chí tá'an súan kákuu ja xín ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁵ Jandáa ká'an-rí jín-ro: Nú ñn chaa tú jatú'un-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu nátu'un jatú'un ñn suchí lúli, mā kivi kuti-dé yúan, áchí-ya. ¹⁶ Te nì junu nchaq̄-ya-í. Te nì xndée-ya ndá'a-yá xinjí-i jíná'an-í. Te nì jikan ta'u-yá ja'a-í.

Chaa kúka

¹⁷ Yúan-na te nì ki'in-ya íchi kuá'an-ya. Te jínu ñn chaa súchi nì chaa-de. Te nì jukuñi jiti-de nuu-yá. Te nì jiká tú'un-de-ya: Chaa va'a kúu-ní Maestro. Ndasá sá'a-ná te nì'n tá'u-ná kuchaku-ná ñí káni, áchí-de. ¹⁸ Te Jesús, nì ka'an-ya jín-de: Najá ká'an-ro cháa va'a jín-rí. Tú nì ñn chaa va'a ío chí máa ñn-ni Dios. ¹⁹ A jiní-ro tú'un nì tá'ú tiñu-ya núu-ro: Mā kúsiki ncháa tá'an-ró, mā ká'ni-ro ndíyi, mā saku'ná-ró, mā ká'an-ro tú'un tú'un, mā kuánchaa-ro ndátíñu tá'an-ró; kuandatu nuu táa-ro núu náa-ro, áchí-ya. ²⁰ Te máa-de, nì ka'an-de jín-ya: Taká tiñu yá'a a nì skíkuu-ná ondé ná lúli-ná, Maestro, áchí-de. ²¹ Yúan-na te nì ndakoto Jesús nuu-dé. Te nì kumanj-ya jín-de. Te nì ka'an-ya jín-de: ñn-na tiñu kumanj sá'a-ró núsáa. Kuá'an, te xikó ndí-i-ró já ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñayivi ndá'ú. Te ondé andívi kóo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró, kundikjín-ro rúu k'ón, te kuandéé iní-ro jín tündó'o kii sikí-ro,

áchí-ya. ²² Te máá cháa súchí-ún, nì kuxíí iní-de ja súan nì ka'an-ya. Te nì kee-de kua'an-de. Te ndúkuí'a iní-de. Chì kua'a xáan ndátíñu ñáv'a-de. ²³ Yúan-na te Jesús, nì ndakoto-ya ní xín-ya. Te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-ya: Xaan ú'ú kívi ñin cháa kúká iní ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, áchí-ya. ²⁴ Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-ya, kánaa iní-de kájini so'o-de tu'un nì ka'an-ya-ún. Ko nì ka'an tuku Jesús jíin-de: Hijo, cháa ja xáan káchíñu'ún-de xu'ún, xaan ú'ú kívi-de ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. ²⁵ Yachí-ga ja'a ñin camello ya'u yiki tíkuí, vása ñin cháa kúká kívi-de ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, áchí-ya. ²⁶ Te máá-de, ví'í-gá kánaa iní-de, kájani iní-de: Ndé cháa kaku núsáa. ²⁷ Yúan-na te Jesús, nì ndakoto-ya núu-dé. Te nì ka'an-ya: Jíin cháa ma kúu kuti, ko tú súan kúu jíin Dios. Chì taká-ni tíñu ndí'i-ni kúu sá'a Dios, áchí-ya. ²⁸ Yúan-na te Pedro, nì ka'an-de jíin-ya: Náa, nì kaskéndo-o ná taká ndatíñu-ná. Te nì kandikín-ná ní vai-yó, áchí-de. ²⁹ Te nì ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ñin cháa ní skéndo-o-de ve'e-de, xí ñani-de, xí kuá'a-de, xí tá-ga-de, xí ná-ga-de, xí ñási'í-de, xí se'e-de, xí tá'u-dé, ja síki rúu jíin síki tú'un va'a ká'an-ri, ³⁰ te nani'ín-dé ñin ciento vuelta vina kúu ve'e, kúu ñani, kúu kua'a, kúu náa, kúu se'e, kúu ta'u. Ko chindikín-i-de. Ko onde inga vida cháa, yúan-na te kuchaku-de ní káni. ³¹ Te kua'a cháa kúnúú, nduu-de sandí'í-ña. Te cháa sandí'í-ña, ndunúú-de, áchí-ya.

Ja ní ka'an tuku-ya já kúu-ya

³² Te ká'jin-de ichi ní kakaa-de ká'ja'an-de ñuu Jerusalén. Te Jesús, yóxnúú-ya nuu-dé. Te nì kanaa iní-de kájini so'o-de. Te ñayivi káindikín-ya-ún káyu'ú-i. Yúan-na te nì kana síin tuku-ya xini ndí'uxí uu cháa-ún. Te nì kastu'ún-ya nuu-dé taká tu'un kii síki-ya: ³³ Ná kuni-ro: Kaa-yó kí'yn-yo ñuu Jerusalén. Te yúan natuu máá Sé'e cháa nuu táká sutu ñá'nu, jíin núu cháa káchaa tutu. Te ndonda-de síki-ya kuu-ya. Te nachí'i-de-ya ndá'a cháa síin nación. ³⁴ Te cháa-ún, sákátá-de nuu-ya. Te kua'a-de ta'u-ya. Te tiví sí'ví-de nuu-ya. Te ka'ni-dé-ya. Ko nuu uní kívi-te nachaku-ya, áchí-ya.

Favor jikán Jacobo jíin Juan nuu-ya

³⁵ Yúan-na te Jacobo jíin Juan, se'e Zebedeo, nì jakoyo-de nuu-ya. Te nì kaka'an-de jíin-ya: Maestro, kákuni-ná ja sá'a-ní ñin ja kakán-ná nuu-ní, áchí-de. ³⁶ Te máá-ya, nì ka'an-ya jíin-de: Ndasá kákuni-ro ja sá'a-ri jíin-ró, áchí-ya. ³⁷ Te nì kaka'an-de jíin-ya: Kua'a-ní xín-ní kuxiukú-ná jíin-ní, ñin-ná ichi ndává'a-ní, te inga-ná ichi ndávésé-ní, kívi nduñá'nu-ní, áchí-de. ³⁸ Yúan-na te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Tú kájini-ro ñaún kúu ja kájikan-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii síki-rí, xí kúu kuanducha-ro núu ní janducha-rí, áchí-ya. ³⁹ Te máá-de, nì kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, áchí-de. Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Jandáa, ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii síki-rí, te nuu ní janducha-rí, kuanducha-ro, ⁴⁰ ko ja kúxiukú-ró ichi ndává'a-ri jíin ichi ndávésé-rí, nasu máá-ri tá'ú tíñu ja kuá'a-ri nuu-ro, chí íó tu'a ja kúu ñin cháa, te cháa-ún ní'ín, áchí-ya. ⁴¹ Te uxí-ga cháa-ún, nì kájini so'o-de tu'un yá'a. Te nì kakití iní-de nuu Jacobo jíin núu Juan. ⁴² Te Jesús, nì kana-ya xini-dé. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kájini-ro já taká cháa kájito-de natu'un cháa kakuñá'nu nuu ñayivi, te kátá'ú téyíí-de tíñu nuu-í. Te ja kakuñá'nu níki máá-de, suni kátíin nì'ín so'o-de. ⁴³ Ko síki róo jiná'an-ró, na tú súan koo: Chì nú ndé róo kuni kuñá'nu nuu tá'an-ró, te róo kúu ja kuátíñu nuu tá'an-ró. ⁴⁴ Te nú ndé róo kuni kúnúú, yuán ndúu mozo nuu táká-ro. ⁴⁵ Chì máá Sé'e cháa ña tú vai-ya já kuátíñu ñayivi núu-ya, chí sua jatíñu-ya núu ñayivi te kua'a-ya máá-ya kuu-ya já nákuaan-ya kuá'a ñayivi, áchí-ya.

Bartimeo, cháa kuáá

⁴⁶ Yúan-na te nì jakoyo-ya ñuu Jericó. Te yúan nì ndenda-ya jíin cháa káskuá'a jíin-ya jíin ñayivi kuá'a xáan. Te Bartimeo cháa kuáá, se'e Timeo, kánchaa-de yu'íchi, jikán-de caridad. ⁴⁷ Te nì jini tu'un-de ja Jesús ñuu Nazaret kúu-ya. Te nì kejá'a-de kána kó'ó-de: Jesús, Se'e David, kundá'ú iní-ní náa, áchí-de. ⁴⁸ Te kua'a-í, nì kaka'an-ya xaan-í nuu-dé, ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá ní kana kó'ó-de: Tátá Se'e David, kundá'ú iní-ní náa víj, áchí-de. ⁴⁹ Yúan-na te Jesús, nì jukuiñi-ya. Te nì ka'an-ya: Kana xini-dé ná kí-de, áchí-ya. Te nì kákana-í cháa kuáá-ún: Ma ndúkuí'a iní-ro. Ndukuíñi ná chó'o, chí kána-ya róo, áchí-í jíin cháa-ún. ⁵⁰ Yúan-na te máá cháa-ún, nì skána-de tikáchi-de. Te nì ndukuíñi-de. Te nì ja-ga-de nuu Jesús. ⁵¹ Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Ñaún sá'a-ri jíin-ró kuni-ro, áchí-ya. Te cháa kuáá-ún, nì ka'an-de jíin-ya: Maestro, ja ná ndundíjin nduchi-ná kuni-ná, áchí-de. ⁵² Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Kuá'an núsáa. Já kándíja-ró ní nama róo, áchí-ya. Te nì ndundíjin-ni nduchi-de. Te nì ndikín-de Jesús kua'an-de ichi-ún jíin-ya.

11

Ja ní kívi Jesús ñuu Jerusalén

¹ Te nì kakuyani-ya ñuu Jerusalén, ñuu Betfagé, jíin ñuu Betania, chí yuku Olivos. Te nì táji-ya uu cháa káskuá'a jíin-ya kua'an-de. ² Te ká'an-ya jíin-de: Kuá'an ñuu kánchaa nuu-ro

jián. Te nuu kivi-ni-ró yúan, te ni'in-ro ñin burro nú'ni-ti, ja ní ñin cháa té koso-gá-de-ti. Te ndáji-ró-ti, te kii-ró jín-ti. ³ Te nú ndé cháa ká'an jín-ró: Naja sá'a-ró súan, achi-de. Te kachi-ro kuni-de: Máa Jíto'o-yo jinu ñú'ún-yá-ti, achi-ro. Yúan-na te táji-ni-de-ti kii-ró jín-ti, áchi-ya jín-de. ⁴ Te ni kaja'an-de. Te ni kani'in-dé burro-ún nú'ni-ti yúxé'é ichi yatá ké'e, nuu náketá'an uu ichi. Te ni kandáji-de-ti. ⁵ Te sava ja ká'jin yúan, ni kaka'an jín-de: Naún kásá'a-ró sá burro jian kándáji-ró, áchi. ⁶ Yúan-na te máa-de, ni kaka'an-de jín-ún, nátu'un ni tá'u Jesús tiñu nuu-dé. Te vasa ní kasiá-ún-de vai-de. ⁷ Te ni cháa-de jín burro-ún nuu Jesús. Te ni kaxndée-de tikachi-de siki-ti. Te ni jukoso-yá-ti. ⁸ Te kua'a-dé, ni kajakin-de tikachi-de iní ichi, te sava-ga-de, ni kaja'nu-de numa yúnu. Te ni kajakin-de iní ichi-ún. ⁹ Te ñayivi ká'a'an ichi núu-ya, jín ñayivi kándikin ichi yatá-ya, kaka'an jaa-i: Xáan va'a I'a kúu-ya. Ná nákana jaa-yó-ya, chi ndíso-ya tiñu máa Tatá Dios. ¹⁰ Te kákusi iní-yo, chi táa-yo David, a yani tá'u-de tiñu nuu-yo. Xáan va'a I'a kúu-ya ondé andívi, áchi-i. ¹¹ Te ni kivi Jesús iní ñuu Jerusalén, jín iní ve'e ij. Te ni ndakoto-ya núu táká ndatíñu ñin ní yúan. Te nuu ní iní, te ni kenda-ya kuá'an-ya ñuu Betania jín máa uxí uu-de.

Tu'un mérxexé

¹² Te kivi xián-ún, ni kakenda-ya kuá'an-ya iní ñuu Betania. Te ni cháa soko chi-ya. ¹³ Te ondé jiká ní jini-ya ñin mérxexé ja ío numa ndá'a. Te ni kandita-ya kuá'an-ya, jani iní-ya já ní'in-ya já kée-ya núu. Te nuu ní jaa-ya núu mérxexé-ún, tú kuti naún ní ní'in-ya, chi máa núma-ní ío. Chi nasu kivi kúun nde'e kúu. ¹⁴ Yúan-na te Jesús, ni ka'an-ya: Ni ñin tuká naún kée kúti ndé'e xini-ro ní káni, áchi-ya jín mérxexé-ún. Te cháa kákuá'a jín-ya, ni kajini so'o-de ja súan ni ka'an-ya.

Ja ní sándoo-ya vé'e ij

¹⁵ Te ni jakoyo-ya ñuu Jerusalén. Te ni kivi Jesús iní ve'e ij. Te ni kiñi'in-ya ñayivi kajaan káxikó ñin-i iní ve'e ij-ún ká'a'an-i. Te ni skuíó káni-ya mesa cháa káxndái xú'ún, jín silla cháa káxikó paloma. ¹⁶ Te tú ní já'a-ya tú'un ja'a ní ñin-i jín kivi iní ve'e ij-ún. ¹⁷ Te ni stá'an-ya tú'un nuu-í: Á tú yóso núu tutú ja vé'e-ri, ve'e nuu kájikán ta'u táká ñayivi nání. Ko máa-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava ñáku'í'ná, áchi-ya. ¹⁸ Te cháa káchaa tutu jín sutú ñá'nu, ni kajini so'o-de tu'un-ún. Te kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. Ko káyú'u-de-ya, chi táká ñayivi kánaa iní-i kajini so'o-i tu'un stá'an-ya. ¹⁹ Te nuu kuá'ini, te ni kenda Jesús iní ñuu-ún, kua'an-ya.

Ja ní ichi mérxexé

²⁰ Te jañá'an ingá kivi, ni kanaja'a-ya kuá'an-ya. Te ni kajini-ya mérxexé-ún ja á ni ichi ondé yo'o. ²¹ Yúan-na te ni nuku'un iní Pedro. Te ni ka'an-de jín-ya: Maestro, ndé'é-ní mérxexé-ún ja ní ka'an ndíva'a-ní jín. Te vina a ni ichi ij, áchi-de. ²² Te Jesús, ni ka'an-ya jín-de: Kandíja nuu Dios, ²³ chi jandáa ká'an-ri jín-ró: Nú ndé cháa ka'an-de jín yúku yá'a: Kuxio, te jungoo-ró ondé nuu mar, te nú tú kani siki iní-de, chi sua kándíja-de ja súan kuu ja ní ka'an-de-ún, te ja ní jikan-de-ún, ni'in-dé. ²⁴ Ja yúan ká'an-ri jín-ró: Taká ja jikán-ro, te kakan ta'u-ro jín, te ná kándíja-ró já ní'in-ro, te ni'in-ro. ²⁵ Te nú kájikán ta'u-ro, te kuña ká'nu iní-ro núu ndé ñin cháa jíto u'u róó, náva'a máa Táa-ro kánchaa-ya ondé andívi, suni kuña ká'nu iní-ya núu kuáchi-ró. ²⁶ Chi nú tú kuña ká'nu iní-ro, suni súan máa Táa-ro kánchaa-ya ondé andívi, ma kuña ká'nu iní-ya núu kuáchi-ró, áchi-ya.

Siki tiñu ndíso Jesús

²⁷ Te ni najakoyo tuku-ya ñuu Jerusalén. Te jika kuu-ya iní ve'e ij. Te sutu ñá'nu, jín cháa káchaa tutu, jín cháa ni kayii, ni chakoyo-de nuu-ya. ²⁸ Te ni kaka'an-de jín-ya: Na jín tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jín-ró sá'a-ró tiñu yá'a, áchi-de. ²⁹ Te Jesús, ni ka'an-ya jín-de: Ná kaká tu'un-ri róó ñin tu'un, te kachi-ro núu-ri. Yúan-na te ná kachi-ri nuu-ro na jín tú'un sá'a-ri tiñu yá'a. ³⁰ Ja ní skuánducha Juan sáá, á ondé andívi ní kii tu'un, xí cháa ni tá'u tiñu. Kastu'ún, áchi-ya. ³¹ Yúan-na te ni kanda'tu'ún máa-de: Nú ka'an-yo: Ja ondé andívi. Te kachi-de kuni-yo: Naja tú ní káandíja-ró núu-dé núsáá. ³² Te nú ka'an-yo já cháa ni tá'u tiñu. Te káyú'u-yo ñayivi, chi ndívi-í kájaní ndaa iní-i ja cháa ní jani tu'un Dios ní kuu Juan, áchi-de jín tá'an-de. ³³ Ja yúan ní kaka'an-de: Tú kajini-ri, áchi-de jín Jesús. Yúan-na te ni ka'an Jesús: Suni ruu, tú kachi-ri nuu-ro na jín tú'un sá'a-ri tiñu yá'a núsáá, áchi-ya jín-de.

¹ Te n̄i kejá'á-yá n̄i ka'an-ya tú'un yátá jíin-de jíiná'an-de: ñin cháa, n̄i nachu'un-de ñin itu uva. Te n̄i jasú-de jakú. Te n̄i jacha-de ñin yau nuu kaxin-de. Te n̄i ndukani-de ñin torre. Te n̄i xndóo-de nuu cháa kásatiñu jíin. Te n̄i kee-de kua'an jíká-de. ² Te ñin kiv̄i te n̄i táji-de ñin mozo-de vai nuu já kásatiñu jíin uva-ún, ja vai naki'in-de nde'e itú uva nuu já ní kásatiñu-ún. ³ Ko máá-ún, n̄i kakatiñ-ún mozo-de. Te n̄i kastují-dé. Te n̄i kaxiñi'in-ún-de. kuano'on sáni-ni-de. ⁴ Te máá jíto'o, n̄i natáji tuku-de inga mozo-de vai nuu já kásatiñu-ún. Te n̄i kastují-ún xiní mozo-de. Te n̄i kásakátá nuu-dé. Te n̄i kaxiñi'in-ún-de kuano'on-dé. ⁵ Te máá jíto'o uva, n̄i natáji tuku-de inga cháa vai. Te n̄i kaja'ni-ún-de jíin kuá'á-gá-de. Te sava-de n̄i kastují. Te sava-de n̄i kaja'ni. ⁶ Ko máá jíto'o, ío ñin se'e-de ja kúndá'u in̄i-de. Te onde sandi'í-na n̄i táji-de se'e-de vai nuu cháa kásatiñu. Te n̄i ka'an-de: Ná koo jíñú'un yúan nuu se'e-r̄i, áchi-de. ⁷ Ko máá já kásatiñu-ún, n̄i kandatú'un: Chaa ya'a x̄in tá'u. Ná chó'o, ná ká'ni-yo-dé, te ná ndóo ta'u-dé kuu-yó, áchi. ⁸ Te n̄i kakatiñ-ún se'e-de. Te n̄i kaja'ni-ún-i. Te n̄i kaskána ndiyi-ún yátá itu uva. ⁹ Ndasa sá'a jíto'o itu uva-ún núsáa. Chaa-de, te xnáa-dé ja ní kásatiñu-ún. Te kua'a-de itu uva-ún nuu sáva-ga cháa, áchi-ya. ¹⁰ Ni tutu ij̄i ya'a té ka'u-ga-ro náún. Yuu ja ní kaské'ich̄i cháa kachutá'an, ya'a kuu máá yúu ndiso fuerza jíki. ¹¹ Máá Tatá Dios, n̄i sá'a-ya súan. Te kánaa iní-yo ndé'é-yó tíñu yá'a, áchi-ya jíin-de. ¹² Te kándúkú-de modo ñin-de-ya. Chi n̄i kajukú'un in̄i-de ja siki máá-de kuu tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Ko n̄i kayu'ú-de n̄i kajito-de ñayivi. Te n̄i kaxndóo-de-ya, te kaja'an-de.

Sik̄i xú'un yóo

¹³ Te n̄i katáji-de sava cháa fariseo jíin cháa herodiano kaja'an-de nuu-yá, náv'a ñin yátá-de-ya jíin yakú tu'un. ¹⁴ Te n̄i chakoyo-de. Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kájiní-ná ja ká'an ndaa-ní. Te tú yú'ú-ní jito-ní ni ñin cháa, chí tú ndé'é-ní ndasa jíto taká cháa, chí sua stá'an ndaa-ní ichi Dios. Á kuu kua'a-yó xú'un yóo nuu César, xí túu. Á kua'a-yó, xí ma kuá'a-yó, áchi-de jíin-yá. ¹⁵ Yúan-na te máá-yá, a n̄i jukú'un in̄i-ya ja xndá'ú-de-ya kákinu-de. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Naja kájiñ nchaa-ro rúu. Kua'a xú'un jíin ná kí nde'é-r̄i, áchi-ya. ¹⁶ Te máá-de, n̄i kaja'a-de xú'un-ún nuu-yá. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Ndé cháa kuu cháa ncháá nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a, áchi-ya. Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: César kuu, áchi-de. ¹⁷ Te Jesús, n̄i ka'an-ya jíin-de: Kua'a ja x̄in César nuu César, te ja x̄in Dios nuu Dios, áchi-ya. Te n̄i kánaa xáan iní-de n̄i kajini so'o-de tu'un n̄i ka'an-ya.

Siki já náchaku ndiyi

¹⁸ Yúan-na te n̄i chakoyo cháa saduceo nuu-yá. Te cháa-ún, káka'an-de ja tú nachaku kuti ndiyi. Te n̄i kajika tu'un-de-ya: ¹⁹ Maestro. Moisés, n̄i cháa-de tutu n̄i ndoo jíin-yó, nú ñani ñin cháa kuu-de, te ndoo ñasí'í-de, te nú tú se'e-de ní ío, te ñani-de naki'in ñasí'í-de, te nandak̄in-de tatá ñani-de, áchi tutu-ún. ²⁰ Te n̄i ka'jo usiá ñani. Te cháa núu, n̄i tanda'a-dé. Yúan-na te n̄i jíi-de. Te tú ní xndóo-de tatá-de. ²¹ Te cháa uy, n̄i naki'in-de-ña. Te n̄i jíi-de. Te ni cháa-ún, tú ní xndóo-de tatá-de. Te cháa un̄i, suni súan. ²² Te ndí'usiá-de, n̄i kanchaka-de-ña. Te tú ni ñin-de ní xndóo-de tatá. Te onde sandi'í-na te n̄i jíi'í máá ñá'an-ún. ²³ Núsáa te kiv̄i náchaku taká ndiyi, ja náchaku máá ñani jíiná'an-de, te ndé ñin-de kuu-ña ñasí'í-de, chí ndí'usiá-de, n̄i kanchaka-de-ña, áchi-de jíin-yá. ²⁴ Yúan-na te Jesús, n̄i ka'an-ya jíin-de: Tú kájukú'un in̄i-ro jíin tutú ij̄i, ni jíin fuerza Dios. Yúan ní kastiv̄i-ró tú'un. ²⁵ Chí kiv̄i náchaku-de ma'ñú ndiyi, ni tuká tanda'a kúti-dé, ni ma nátanda'a máá-ña. Chí nduu-de nátu'un ndajá'a ká'jo andívi. ²⁶ Te siki ndiyi ja náchaku, á té ka'u-ga-ro tutú Moisés, ndasa n̄i ka'an Dios jíin-de ma'ñú yukú: Máá-rí kuu Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áchi-ya jíin Moisés. ²⁷ Ko nasu Dios cháa n̄i kajij̄i kuu-ya, chí sua Dios cháa káichaku kuu-ya. Xaan kástiv̄i-ró tú'un núsáa, áchi-ya jíin-de.

Tu'un tá'u tíñu kánúu xáan-gá

²⁸ Te ñin cháa cháa tutu n̄i jini so'o-de kástatá'an-de, n̄i jaq-de. Te n̄i jini-de ja vá'a n̄i nachísó-yá tu'un nuu-dé. Te ní jaká tu'un-de-ya: Ndé tu'un kánúu xáan-gá nuu taká tu'un n̄i tá'u-yá tíñu sáa, áchi-de. ²⁹ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Yá'á kuu tu'un kánúu xáan-gá nuu taká-ga: Kuni so'o Israel, máá Tatá-yo Dios, máá ñin-ni-ya ío. ³⁰ Núsáa te kuman̄i-ro jíin máá Tatá-ro Dios onde jíin iní jíin añu-ro, jíin ní nuu jíin tuni-ro, jíin ní fuerza-ro. Ya'á kuu tu'un tá'u tíñu kánúu xáan-gá. ³¹ Te tu'un uy kuu suni nátu'un inga-ún: Kundá'ú in̄i-ro tá'an-ró nátu'un kundá'ú in̄i-ro máá-ró. Tuká inga tu'un tá'u tíñu kánúu-ga ío, chí ya'á-na, áchi-ya jíin-de. ³² Yúan-na te cháa cháa tutu, n̄i ka'an-de jíin-yá: Jandáa Maestro, va'a ká'an-ní, chí Dios ñin-ni-ya ío, te tuká inga Dios ío. ³³ Te kuman̄i-yo jíin-yá onde jíin iní jíin añu-yo, jíin ní nuu jíin tuni-yo, jíin ní fuerza-yo, te kundá'ú in̄i-yo tá'an-yó nátu'un kundá'ú in̄i-yo máá-yó, kánúu xáan-gá ya'á vásá já ká'mu-yó kiti jíin taká kiti ká'ni-yo núu-yá, áchi-de jíin-yá. ³⁴ Yúan-na te n̄i jini Jesús ja vá'a xaan ní xndíó káni-de tu'un. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: A

yani kuu kivi-ró ñúu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. Te ni ñn-de, tuká ní chundéé iní-de kaka tu'ún-de-ya:

Sikí Sé'e David

³⁵ Te ni stá'an Jesús inji ve'e ij. Te ni ka'an-ya: Naja káka'an cháa káchaa tutu ja Cristo kuu Se'e David. ³⁶ Chí suni máa David, ni ka'an-de ni sá'a Espiritu Santo jín-de: Máa Tatá Dios ni ka'an-ya jín Jito'o-ri: Nungoo-ró ichi ndává'a-rí, te ná chúkú-rí cháa kájito u'u róó, kuu-de teyu kuxndí ja'a-ro, áchí Dios. Achí David. ³⁷ Chí suni máa David, Jito'o, ni ka'an-de jín-ya. Te ndasa kuu máa-ya se'e de núsáá, áchí-ya. Te taká ñayivi ndá'ú, ni ka'jo inji ni ka'jo añú-i ni kajini ná'in-i ja ká'an-ya.

Sikí já ní kana jín-ya nuu-í

³⁸ Te ni stá'an-ya tú'un. Te ni ka'an-ya jín-i: Koto-ró máa-ró nuu cháa káchaa tutu. Chí kákuni-de kaka-de jín nuu káni. Te kákuni-de ja ká'an sa'an-yo jín-de nuyá'u. ³⁹ Te silla onde xinj mesa inji ve'e sinagoga, jín silla xinj mesa nuu ío xinj kákuni-de. ⁴⁰ Te cháa yá'a kákóko-de ve'e ña'an kéndoo ndá'ú, te kásá'a-de ja túu kuachi-de, yuán kájikán ta'u ná'an-de. Cháa yá'a vi'i-gá ta'nu ndatu-de, áchí-ya.

Ja ní soko ñá'an viuda xu'ún

⁴¹ Te kánchaa Jesús ichi núu janú nuu kásoko-í xu'ún. Te ndé'é-ya ndasa káchu'un kua'a ñáyivi xú'ún inji janu-ún. Te kua'a cháa kúká, ni káchu'un téyí-de. ⁴² Te ni cháa ñn ña'an ní kéndoo ndá'ú. Te ni chindee-ña úu xu'ún yíkí náa, ja kuu ñn centavo. ⁴³ Yuán-na te ni kana-ya xinj cháa káskuá'a jín-ya. Te ni ka'an-ya jín-de: Jandáa ká'an-rí jín-ró, ja ñá'an ní kéndoo ndá'ú yá'a, ni chu'un-ga-ña vása taká ñáyivi ní káchu'un inji janu-ún. ⁴⁴ Chí taká-i, ni káchu'un-i ja ní ndendoso sikí-í. Ko ña'an yá'a, vasa kúndá'ú-ña, ko ni chu'un ndi'i-ña ja ñává'a-ña, onde jín taká ja kúchaku-ña, áchí-ya jín-de.

13

Tuní nuu kúyani nchaa Jesús

¹ Te ni ndenda-ya inji ve'e ij. Te ñn cháa skuá'a jín-ya, ni ka'an-de jín-ya: Maestro, ndé'é-ní ná xaán lúu yuu te luu ve'e ío, áchí-de. ² Te Jesús, ni ka'an-ya jín-de: Á ndé'é-ró nuu taká ve'e ná'nu yá'a. Mā kútá'an-ga ni ñn yuu, chí ñn kivi te ndi'i ndua, áchí-ya. ³ Te ni jungoo-ya onde yuku Olivos, ichi núu vé'e ij. Te Pedro, Jacobo, Juan, jín Andrés, ni kájiká tu'ún ñn-de-ya: ⁴ Kastu'ún-ni nuu-ná. Ndé kivi koo taká tiñu yá'a. Te ñn tuní koo nuu kúyani cháa taká tiñu yá'a, áchí-de. ⁵ Te Jesús, ni kejá'a-ya ká'an-ya jín-de: Koto-ró máa-ró jíná'an-ró, nává'a tú xndá'ú ni ñn-de róó. ⁶ Chí kikoyo kua'a cháa ki'in núu-de sí'ví-rí, te ka'an-de: Máa-rí kuu Cristo, achí-de. Te xndá'ú-de kua'a xaán ñáyivi. ⁷ Te nú ni kajini tu'un-ró káka'an ja ío guerra xí ja koo guerra, te mā yú'ú-ro. Chí kánúú koo súan. Ko té jinu-ga kivi. ⁸ Chí ndonda nación sikí nación, te ñuu sikí ñúu. Te yá'a yuán taan, te ni'in, te koo tama, te ni'in ñáyivi. Yá'a kákuu tundó'o kejá'a núu.

Tu'un ndasa ndo'o ñáyivi káandíja

⁹ Te koto-ró máa-ró, chí nastúu-de róó nuu junta. Te inji ve'e sinagoga xndó'o-de róó. Te onde nuu gobernador jín núu rey kana-de xinj-ro ja sikí rúu. Te kani ndaa-ro tú'un nuu-dé. ¹⁰ Te jinu ñú'ún ja xná'an-ga kuicha tu'un va'a-rí nuu taká ñáyivi. ¹¹ Te nú kinchaka-de róó, ja nastúu-de róó, mā nákani tu'a inji-ro ndasa ka'an-ro jín-de. Chí ja kuá'a-ya núu-ro hora jian, yuán ká'an-ro. Chí nasu máa-ró ká'an, chí Espiritu Santo ka'an, áchí-ya. ¹² Te ñani jín ñani nastúu tá'an ja ná kúu. Te táa jín sé'e, te se'e-ún ndonda sikí táa, te ka'ni tá'an. ¹³ Te taká ñáyivi, koto u'u-í róó ja sikí rúu. Ko cháa kundí ni'in onde kivi jinu, cháa-ún kaku, áchí-ya. ¹⁴ Ko nú ni kajini-ro ja káchá'an te ni tuchá taká ndatiñu nuu má kuu kuti koo súan núu, nátu'ún ni ka'an Daniel cháa ni jani tu'un Dios (cháa ká'u, ná júku'un inji-de), yuán-na te ñáyivi káxiukú inji ñuu Judea, ná kúnu-i kinyoyo-i onde yuku. ¹⁵ Te cháa kándeé xinj vé'e, mā núu-de ndivi-de inji ve'e ki'in-de ndatiñu-de. ¹⁶ Te cháa kándeé onde rancho, mā náxió káva yatá-de náki'in-de tikáchi-de ichi yatá-dé. ¹⁷ Ko kivi-ún naka ndá'ú kuu ja káñu'un se'e, jín ja káskáxin-í. ¹⁸ Ná kákan ta'u-ro núsáá, nává'a tú kunu-ró máa víko vijin ki'in-ro. ¹⁹ Chí kivi-ún koo tundó'o, ja té tuká koo onde kivi ní sá'a Dios ñuyivi, te onde vina, te ni mā koo-ga. ²⁰ Te nú máa Tatá Dios, tú ní náxndíyi-ya kivi-ún núu, ni ñn cháa mā kaku kuti-dé núu. Ko ja sikí cháa ni nakaji-ya, yuán ní naxndíyi-ya kivi-ún.

Tuní máa kivi sándí'i-na

²¹ Núsáá te nú ndé cháa ká'an jín-ró: Yá'a ndé'é-ró kánchaa Cristo, xí: Yuán ndé'é-ró kánchaa-ya, mā kándíja-ró ja ká'an-de. ²² Chí kenda Cristo xndá'ú, jín cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tuní tiñu ñá'nu xaán, nává'a xndá'ú-de onde cháa ni nakaji-ya, te nú ná

kúu sá'a-de. ²³ Koto-ró máá-ró, ch̄i a n̄i kach̄i ndi'i-r̄i nuu-ro, áchí-ya. ²⁴ Te kivi ndi'i koo t̄undó'o-ún, kutúun ndikandii, te yoo ma ndi-gá. ²⁵ Te tiñúú xini, jungoyo-ti íchi ándívi kii-ti. Te taká fuerza andívi, ndi'i ka'ya. ²⁶ Yúan-na te kuni ñayivi núu máá Sé'e chaá kii-ya íchi ándívi núu vikó nu'ún jín kuá'a fuerza ja ndúñá'nu-ya. ²⁷ Yúan-na te táji-yá ndajá'a-yá k̄ingoyo. Te nastútú-yá ñayivi ní nakaji-ya ndíkúun lado ñuyivi, onde nuu ndi'i ñu'un, te onde nuu ndi'i andívi. ²⁸ Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a yunu mérkex̄e. Nú a n̄i nduyúcha núma, te n̄i najaa nda'a, te a kájin̄i-ro já á n̄i kuyani viko saú. ²⁹ Suni súan róó, nú a n̄i kajin̄i-ro kuákuu taká tiñu yá'a, te kuni-ro já á yani jaá kivi-ún. ³⁰ Jandáa ká'an-r̄i jín-ro já má náa ñayivi yá'a, onde ná skikuu taká tiñu yá'a. ³¹ Andívi jín ñuyivi ch̄i naa, ko tu'un ká'an-r̄i ch̄i ma náa.

Siki já kúndito-i

³² Ko kivi koo-ún, jín hora, tú ni ñin chaá jini, ni ndajá'a ká'io andívi, ni máá Sé'e-ya, ch̄i máá ñin-ni máá Taa-yo Dios jini-ya. ³³ Koto-ró máá-ró, te kundito-ró, te kakan ta'u-ro. Ch̄i tú kajin̄i-ro n̄a kivi koo. ³⁴ Ch̄i natú'un ñin chaá kua'an jíká-de. Te n̄i xndóo-de ve'e-de. Te n̄i ja'a-de tu'un nuu modo-de, ná tiñu sá'a ñin ñin-de. Te chaá ndíto yuxé'e, n̄i ta'u tiñu nuu-dé, ná kúndito-de. ³⁵ Núsáa te kundito-ró, ch̄i tú kajin̄i-ro n̄a hora nchaá jito'o ve'e-ún, á aini, á ñúú, á kána lí'li, á jañá'an. ³⁶ Ch̄i sánaa iní-ro te nchaá-ni-ya. Te ni'in-yá róó kákixi-ro. ³⁷ Te taká tu'un ká'an-r̄i jín-ro yá'a, suni ká'an-r̄i jín ndívi-í jíná'an-i. Kundito jíná'an-ró, áchí-ya.

14

Ja ní kanat̄in tu'un tá'an siki Jesús

¹ Te uu-ga kivi te vásá ní kuu Pascua jín vikó koo statilá tú yi'i yujan íá. Te sutu ñá'nu jín cháa káchaa tutu, n̄i kandúkú-de modo ndasa xndá'ú-de-ya te t̄in-de-ya. Te ka'n̄i-dé-ya kákuni-de. ² Te n̄i kaka'an-de: Ma kúu sá'a-yó máá kivi vikó, ch̄i nú súan te ndonda vaá ñayivi, áchí-de.

Jesús jín ná'an ndíso perfume

³ Te kánde-ya ñúu Betania, káncha-ya núu mesa ve'e Simón chaá té'yu ndi'yi. Te n̄i chaá ñin ná'an, kándá'a-ña ñin tiya'a ñu'un perfume máá nian ita nardo kúu. Te ncháa ya'u téyí. Te n̄i tá'ú-ña tiya'a-ún. Te n̄i chu'un-ña xiní-yá. ⁴ Te sava, n̄i kakiti ini. Te n̄i kaka'an: Naja náa perfume jian. ⁵ Ch̄i kuu kuya'u vi'í-gá un̄i ciento peso, te kua'a-yó núu ñayivi ndá'ú núu, áchí. Te n̄i kaka'an vaá siki-ñá. ⁶ Ko Jesús, n̄i ka'an-ya: Sí-a-ña. Naja kástá'an-ro-ñá. Tiñu va'a sá'a-ña jín-rí, áchí-ya. ⁷ Ch̄i nene káxiukú ñayivi ndá'ú jín-ró. Te nú kákuni-ro te kuu sá'a va'a-ró jín-i. Ko ruu, n̄a tú nene káncha-ri jín-ró. ⁸ Ya'a-ni n̄i kuu ni sá'a-ña. Ch̄i a n̄i chí'i tu'a-ña perfume yiki kúñu-r̄i kivi yúji-r̄i. ⁹ Jandáa ká'an-r̄i jín-ro, ja ñi ñuyivi nú ná kujcha tu'un va'a yá'a, te tiñu n̄i sá'a-ña yá'a, suni koo tu'un náva'a ná núku'un in̄i-i-ña, áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te Judas Iscariote, ñin ja uxí uu yúan, kua'an-de nuu sutú ñá'nu ja nástúu-de-ya. ¹¹ Te súan n̄i kajin̄i so'o sutu-ún. Te n̄i kákusi iní. Te n̄i kakeyu'u já kuá'a xu'ún núu-dé. Te ná ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya.

Viko lélú Pascua

¹² Te máá kivi kéjá'a vikó koo statilá tú yi'í yujan íá, suni máá kivi kásokó-dé lélú Pascua, te chaá káskuá'a-ún, n̄i kaka'an-de jín-yá: Ndenu kuni-ni ná kásatu'a-ná nuu kée-ni lélú Pascua, áchí-de. ¹³ Te n̄i táji-yá uu chaá káskuá'a jín-yá kua'an-de. Te n̄i ka'an-ya jín-de: Kuá'an onde ñuu. Te yúan ketá'an-ró jín ñin chaá ndíso ñin kiyi nducha. Te kundik̄in-ro-dé ki'in-ro jín-de. ¹⁴ Te nuu ndívi-de, yúan ka'an-ro jín máá jito'o ve'e-ún: Achí máá Maestro: Ndenu ío ñin ve'e kuá'a núu-ni nuu kée-ni lélú Pascua jín cháa káskuá'a jín-ná, áchí-ro. ¹⁵ Te máá-de, ná stá'an-de ñin cuarto ká'nu onde xiní vé'e nuu-ro, yúan a ío tu'a. Te yúan sátu'a-ró ndasa kuu-yó, áchí-ya jín-de. ¹⁶ Te kája'an chaá káskuá'a jín-yá. Te n̄i jakoyo-de ñuu-ún. Te n̄i kani'in-de natú'un n̄i ka'an-ya jín-de. Te n̄i kasátu'a-de ndasa kuxini-de lélú Pascua. ¹⁷ Te n̄i in̄i. Te kua'an-ya jín máá uxí uu chaá-ún. ¹⁸ Te káxiukú-de nuu mesa káyee-dé staa. Te n̄i ka'an Jesús: Jandáa ká'an-r̄i jín-ró, ja ñin róó, ja yée jín-rí, nastúu-ró rúu, áchí-ya. ¹⁹ Yúan-na te n̄i kakuxí iní-de. Te n̄i kajika tu'un ná ñin ná ñin-de-ya: Ja náa náun, ja náa náun, ká'an ñin-de, ká'an inga-de. ²⁰ Te n̄i ka'an-ya jín-de: ñin ja uxí uu ja chíxi'ú núu kó'o jín-rí kúu, áchí-ya. ²¹ Ch̄i jandáa máá Sé'e chaá ki'in-ya natú'un yóso tú'un-ya núu tutú. Ko naka ndá'ú kúu chaá nastúu máá Sé'e chaá. Va'a-ga nú tú ní káku chaá-ún núu, áchí-ya. ²² Te káyee-dé. Te n̄i ki'in Jesús staa. Te n̄i jikan ta'u-yá. Te n̄i sákuáchí-ya. Te n̄i ja'a-ya núu-dé. Te n̄i ka'an-ya: Kee jíná'an-ró. Ya'a kúu yiki kúñu-r̄i, áchí-ya. ²³ Te n̄i ki'in-ya ñin taza. Te n̄i jikan ta'u-yá. Te n̄i ja'a-ya núu-dé. Te ndi'i-de, n̄i kají'i-de. ²⁴ Te n̄i ka'an-ya jín-de: Ya'a kúu niñí-rí ja sá'a contrato jáá. Te ja siki ñayivi kuá'a te n̄i jati. ²⁵ Te jandáa ká'an-r̄i jín-ró:

Mã kó'o-ga-ri nducha ndé'e uva, onde kiví náko'o-ri ja jáá ini ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya. 26 Te nì kajita-ya ñin yaa ñi. Te nì kenda-ya kája'an-ya onde yuku Olivos. 27 Yúan-na te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Ndivii-ro, nayu'ú-ro já sikí rúu akuáa vína. Chì a yóso núu tutú: Stují-ri chaa ndító ri, te máá ri-ún, kuicha-ti, áchí. 28 Ko nuu náchaku-ri, te xna'an-ga ruu ki'ín-ri ñuu Galilea vásá róó, áchí-ya. 29 Ko Pedro, nì ka'an-de jíin-yá: Vasa ndivii-dé ná náyú'ú-de, ko náá chì túu, áchí-de. 30 Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, chì róó, akuáa vína, onde ná té kana-ga lí'li uu jínu, te mã kuátu'un-ró rúu unì jínu, áchí-ya. 31 Ko máá-de, téyíí ní ka'an-de: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko mã kasú-ná yu'u-ná ja kúu níí, áchí-de. Te suni súan nì kaka'an ndi'i-de.

Jesús ini Jardín Getsemaní

32 Te nì jakoyo-ya ñin nuu nání Getsemaní. Te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Yá'a-ni jungoo-ro nini ná kakán ta'u-ri, áchí-ya. 33 Te nì jaka-ya Pedro jíin Jacobo jíin Juan kája'an-de jíin-yá. Te nì kejá'a-yá yú'ú-ya, te ndúku'á ñi-ya. 34 Te nì ka'an-ya jíin-de: Xaan ndúku'á ñi-ri, chì a yani kuu-ri. Yá'a kundatu-ró, te kundito-ró, áchí-ya. 35 Te nì kanduu-ya ñin tí'lí. Te nì jukuíñi jíí-yá nuu ñú'un. Te nì jikan ta'u-yá, te nú kuu kaku-ya hora-ún. 36 Te nì ka'an-ya: Abba, Táa. Taká tiñu kúu sá'a máá-ní. Chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'ín. Ko nasu já kuní máá-ná, chì ja kuní máá-ní ná kúu, áchí-ya. 37 Te nì ncha-ya. Te nì jiní-ya já kákixi-de. Te nì ka'an-ya jíin Pedro: Simón, kixi-ro náún. Á tú kánda-ró kundito-ró vasté ñin hora. 38 Kundito, te kakan ta'u-ro, nává'a mã kóto ncha-ún róó. Chì kuní ndija añú-ro, ko yiki kúñu-ró chì túu, áchí-ya. 39 Te kua'an tuku-ya. Te nì jikan ta'u-yá. Suni ñin-ni tu'un nì ka'an-ya. 40 Te nì ncha-ya. Te nì jiní tuku-ya-dé kákixi-de, chì xaan káji'-de numá'ná. Te tú kútuí ndasa ndetó káni-de tu'un nuu-yá. 41 Te nì ncha-ya vuelta unì. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kusú te xndiatú-ro-ná. Á nì kuu. Vína te nì jaá hora ja máá Sé'e chaa natuu-ya nuu ndá'a cháa ká'jo kuáchi. 42 Nduko, ná chó'ó. Chì ja nástúu ruu, a nì kuyani vai, áchí-ya.

Ja ní kakatiin-de Jesús

43 Te súan ká'an-ya, te nì chaa-ni Judas, ñin ja uxí uu-ún. Te ñin nuu já káchindéé tá'an jíin-de, jíin machete jíin yúnu vái koyo jíin-de. Chì sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa nì kayii, nì katáji cháa-ún. 44 Te chaa nì nastúu-ya-ún, nì ja'a-de ñin tuni, te nì ka'an-de: Chaa tiyú'u-ri-ún, yuán kúu. Katiin jíná'an-ró, te kunchaka-ró kí'in-ro jíin, áchí-de. 45 Yúan-na te nì chaa-de. Te nì kandita-ni-de nuu-yá. Te nì ka'an-de jíin-yá: Maestro, Maestro, áchí-de. Te nì tiyú'ú-de-ya. 46 Te chaa vai koyo jíin Judas-ún, nì kakatiin-de-ya. 47 Te ñin chaa kándij yúan, nì stáa-de machete-de. Te nì kachi-de so'o mozo máá sutú ñá'nu-ga. 48 Te nì ka'an Jesús jíin-de jíná'an-de: Nátu'un sikí ñin chaa kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu katiin-ró rúu náún. 49 Ndiat'an kiví ní kandee-ri jíin-ró ini ve'e ñi, nì stá'an-ri tu'un, te tú ní kakatiin-ró rúu. Ko súan kásá'a-ró nává'a ná skíkuu tutu ñi, áchí-ya. 50 Yúan-na te chaa káskuá'a jíin-yá, nì kaskéndoo-de-ya. Te nì kajinu ndi'i-de kája'an-de. 51 Te ñin suchí, ndikín-i-ya kuá'an-i jíin-yá. Te ndi-i ñin sa'ma kuitá, chì víchí lí-i. Te nì kakatiin-de-i. 52 Ko máá-i, nì xndóo-i sa'ma kuitá-ún. Te nì jinu víchí lí-i kua'an-i.

Ja ní kándij Jesús nuu sutú ñá'nu-ga

53 Te nì kákinchaka-de Jesús nuu máá sutú ñá'nu-ga. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa nì kayii jíin cháa káchaa tutu, nì kandutútú-de. 54 Te Pedro, jíká ndikín-de-ya onde ñi yuxé'é máá sutú ñá'nu-ga-ún. Te nì jungoo-de jíin cháa kájatíñu-ún, ndúvixi-de ñu'un. 55 Te taká sutu ñá'nu jíin taká chaa junta, nì kandúkú-de ñin tu'un sikí Jesús, ja ká'ni-dé-ya kákuni-de. Ko tú ní káni'in-dé. 56 Chì kua'a-dé, nì kasátú'ún-de sikí-yá. Ko tu'un nì kaka'an-de-ún, tú ní kétá'an. 57 Yúan-na te nì kandukuíñi sava-de, nì kasátú'ún-de sikí-yá: 58 Máá-ná, nì kajini-ná ká'an-de: Ruu, stúuncháa-ri ve'e ñi yá'a ja ní kasáva'a nda'a. Te nuu unì kiví te ndukani-ri inga ja tú níni jíin ndá'a, áchí-de, áchí jíná'an. 59 Ko ní súan tú ní kétá'an tu'un nì kaka'an. 60 Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga-ún, nì ndukuíñi-de kándij-de mã'ñú. Te nì jiká tu'un-de Jesús: Tú ka'an kuti-ro náún. Ndasa káka'an chaa yá'a sikí-ro, áchí-de jíin-yá. 61 Te máá-yá, tú ní ká'an kuti-yá. Te máá sutú ñá'nu-ga-ún, nì jiká tu'un tuku-de-ya: Máá-ró kúu Cristo, Sé'e máá l'a ñi náún, áchí-de jíin-yá. 62 Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: Máá-ri kúu. Te kunjé máá Sé'e chaa kunchaa-ya íchi ndává'a Dios nuu ío fuerza-ya. Te ndii-ya íchi ándiví jíin vikó nu'ún, áchí-ya. 63 Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga-ún, nì ndátá-ni-de sa'ma-dé. Te nì ka'an-de: Náún níni kúni so'o-yó ká'an inga-de núsáa. 64 Nì kajini-ro ná ndiva'a ká'an-de. Ndasa kájani ñi-ro. Achí sutu ñá'nu-ga-ún. Te taká chaa-ún, nì kanakuxndíi-de-ya ná kúu-ya. 65 Te sava-de, nì kativí si'ví-de nuu-yá. Te nì kajasu-de nuu-yá. Te nì kaja'a-de jíikí nuu-yá. Te káka'an-de jíin-yá: Kani tu'un, áchí-de. Te chaa kájatíñu-ún, nì kastuji-dé-ya jíin jikí.

Ja tú ní jatú'un Pedro

⁶⁶ Te ichi chí yux'é yúan kándij Pedro. Te ñan ña'an játiñu nuu máá sutú ñá'nu-ga-ún, ñi chaa-ña. ⁶⁷ Te ñi jini-ña núu Pedro kándij-de ndúvixi-de. Te ñi ndakoto-ña núu-de. Te ñi ka'an-ña: Te róó, jín Jesús ñuu Nazaret jíka-ró vii, áchí-ña. ⁶⁸ Ko máá-de, tú ní játu'un-de. Tú jini-ná, ni tú júku'un ini-ná naún ka'an-ní, áchí-de jín-ña. Te ñi kenda-de yux'é yatá vé'e-ún. Te ñi kana-ní lí'li. ⁶⁹ Te ña'an játiñu-ún, ñi jini-ña núu-de inga jínu. Te ñi ka'an-ña jín chaa ká'jin yúan. Chaa yá'a suni tá'an-de, áchí-ña. ⁷⁰ Ko máá-de, tú ní játu'un-tuku-de. Te ñi kunúu tuku. Te chaa ká'jin-ún, ñi kaka'an tuku-de jín Pedro: Jandáa ja súni tá'an-de kúu-ró, chi chaa galileo kúu-ró. Te tu'un ká'an-ro súan kuni koo, áchí-de. ⁷¹ Ko máá-de, ñi'n ñi ka'an ndiva'a-de: Tú jini-ri chaa yá'a ja kaka'an-ro tú'un-de, áchí-de. ⁷² Yúan-na te ñi kana-ní lí'li vuelta uu. Te Pedro, ñi nuku'un ini-de taká tu'un ñi ka'an Jesús jín-de núu: Ondé ná té kana-ga lí'li uu jínu, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya sáá. Te ñi nakani ini-de siki tú'un-ún. Te ñi nde'e-de.

15

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

¹ Te jañá'an-ún, te taká sutú ñá'nu, jín chaa ñi kayii, jín chaa káchaa tutu, jín ndívii chaa junta, ñi kaskétá'an-ni-de tu'un. Te ñi kaju'ni-de Jesús kua'an-de jín-ya. Te ñi kaja'a-de-ya núu Pilato. ² Te Pilato, ñi jiká tu'un-de-ya: Máá-ró kúu Rey chaa judío naún, áchí-de. Te ñi ka'an-ya: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya jín-de. ³ Te sutú ñá'nu-ún, ñi'n ñi kajikan-de kuachi siki-ya. ⁴ Te Pilato, ñi jiká tu'un tuku-de-ya: Tú ka'an kuti-ro naún. Nde'é, ná kua'a kuachi kajikan-de siki-ro, áchí-de jín-ya. ⁵ Ko Jesús, tuká ní ká'an kuti-ya. Te ñi naa ini Pilato ndé'é-de nuu-ya. ⁶ Te ío costumbre Pilato ja kivi víko-ún síá-de ñi chaa yí'í veka, ñani chaa kákuu ini ñayivi. ⁷ Te ñi jo ñi chaa nání-de Barrabás, kánde-de veka jín tá'an-de ja ní kánda-de, ñi kaja'ni-dé ndívi. ⁸ Te ñi chakoyo kua'a ñayivi. Te ñi kaka'an-i jín Pilato ná sá'a-de nátu'un ío costumbre-de. ⁹ Te ñi ka'an Pilato jín-i: Kákuu-ri ja síá-ri Rey chaa judío naún, áchí-de. ¹⁰ Chí a ñi jini-de ja ní kákuuásún ini sutú ñá'nu-ún, te yúan ní kaja'a-ún-ya nuu-de. ¹¹ Chí sutú ñá'nu-ún, ñi kaská'an-de ñayivi kuá'a-ún ja Pilato va'a-ga ná síá-de Barrabás ki'jn. ¹² Te ñi ka'an tuku Pilato: Ndaa kákuu-ri ja sá'a-ri jín chaa kákuuán-ró Rey judío núsáá, áchí-de jín-i. ¹³ Te máá-i, ñi kákuu jaa tuku-i: Kata kaa-ni chaa jian jiká cruz, áchí-i. ¹⁴ Ko Pilato, ñi ka'an-de jín-i: Naún kuachi ní sá'a-de, áchí-de. Te máá-i, ví'í-ga ñi kákuu jaa-i: Kata kaa-ni-de ná kúu-de, áchí-i. ¹⁵ Te Pilato, kuni-de ja ná kúu-ún ini ñayivi-ún. Te ñi síá-de Barrabás kua'an. Yúan-na te ñi xndó'o-de-ya. Te ñi ja'a-de-ya kuíta kaa-ya ja ná kúu-ya.

Ja ní kasákátá soldado nuu-ya

¹⁶ Yúan-na te soldado, ñi káki'in-de-ya kuá'an-de jín-ya ini ve'e palacio. Te ñi kákuu xini tá'an-de ñi kánda-tú-de. ¹⁷ Te ñi kákuu'un-de-ya ñi sa'ma kuá'a tándí'i. Te ñi kátiin-de ñi corona iñu. Te ñi kákuu'un-de xini-ya. ¹⁸ Yúan-na te ñi kaka'an-de jín-ya: Rey judío, taá ndii, áchí-de. ¹⁹ Te ñi kákuu-un-de yunu xini-ya. Te ñi kátiin-de-ya nuu-ya. Te ñi kákuu-ún-de-ya nuu-ya, te ñi kátiin-de-ya nuu-ya, te ñi kátiin-de-ya nuu-ya, te ñi kátiin-de-ya nuu-ya, te ñi kátiin-de-ya nuu-ya. ²⁰ Te nuu ní ndí'i ñi kasákátá-de nuu-ya, te ñi kátiin-de sa'ma kuá'a tándí'i ñi'un-ya-ún. Te ñi kákuu'un-de-ya sa'ma máá-ya, te ñi kátiin-de-ya káta kaa-de-ya. ²¹ Te ñi chaa nání-de Simón ñuu Cirene (táa Alejandro jín Rufo kúu-de), ñi ja'a-de vai-de ichi rancho. Te ñi kátiin-de chaa-ún ki'jn-de jín-de kundiso-de cruz-ya. ²² Te káka'an-de jín-ya onde nuu nání Gólgota, ja kuni ka'an: yiki xini. ²³ Te ñi kasáká nuu-de vino jín súsia uu. Te ñi kaja'a-de nuu-ya ko'o-ya. Ko máá-ya, tú ní játa'ú-ya ko'o-ya.

Ja ní kajata kaa-de-ya

²⁴ Te ñi kajata kaa-de-ya jiká cruz. Te ñi kasaka-dé sa'ma-ya nuu tá'an-de. Te ñi kasá'a-de apuesto siki, ndasa ni'jn, ñi ñi-de. ²⁵ Te ka'ñi ñi kajata kaa-de-ya. ²⁶ Te nuu tutu kuachi siki-ya yóso: Yá'a kúu Rey chaa judío, áchí. ²⁷ Te ñi kajata kaa-de uu ñaku'ná jín-ya, ñi ichi ndáv'a-ya, te inga ichi ndávésé-ya. ²⁸ Te ñi skikuu tu'un ká'an tutu ij: Ondé jín chaa kánda-ña ní kaskétá'an-de-ya, áchí. ²⁹ Te ñayivi káka'a yúan, ñi kákuu-í xini-í. Te ñi kaka'an ndiva'a-i jín-ya: Jan jaan. Róó, ká'an-ro ja stúchaa-ro vé'e ij Dios, te nuu uní kivi te ndukani-ró núu. ³⁰ Vina te nama-ró máá-ró, te nuu-ró jiká cruz núsáá vii, áchí-i. ³¹ Te suni súan ñi kasákátá sutú ñá'nu-ún nuu-ya. Te kánda-tú jín chaa káchaa tutu: Sava ñayivi á ñi kuu ñi nama-de, ko ma kúu nama-de máá-de. ³² Cristo, Rey chaa Israel, ná nuu-de jiká cruz vina, te ná kuni-ye, te ná kánda-ya, áchí. Te chaa kánda-ya jín-ya-ún, suni súan ñi kaka'an ndiva'a-de jín-ya. ³³ Te nuu ní kuu kaxiuu, te ñi kuxkí'vi ní núu ñi'un onde ka'uní. ³⁴ Te nuu ní kuu ka'uní, te ñi ka'an jaa Jesús: Eloi, Eloi, lama sabactani, áchí-ya. Ja kuni ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, naja ní xndóo-ni náá. ³⁵ Te sava chaa ká'jin yúan, ñi kajini so'o-de. Te ñi kaka'an-de: Nde'é, chí kána-de xini Elías, áchí-de. ³⁶ Te jínu ñi chaa ñi jaa-de, te ñi chándáji-de káchi núu vinagre. Te ñi chaa-de xini ñi yunu. Te ñi ja'a-de nuu-ya

ja kó'o-ya. Te ni ka'an-de: Ná ndé'ó nú chaá Elías xnúu-de chaá, áchí-de. ³⁷ Ko máá Jesús, ni ka'an jaa-ya. Te ni ji'i-ya. ³⁸ Yúan-na te sa'ma ndíta kaa ini ve'e ij, ni te nde uy onde nuu xini te onde nuu já'a. ³⁹ Te in chaá capitán kándij-de nuu-ya. Te ni jini-de ja ní kana jaa-ya ní ji'i-ya. Te ni ka'an-de: Jandáa ja Sé'e Dios kúu chaá yá'a núu, áchí-de. ⁴⁰ Te suni ká'in sava ñasí'í kánde'é jká-ña. Te yúan ká'in María ñuu Magdala, jín Salomé, jín María náa José jín Jacobo súchi. ⁴¹ Chì onde ná kánde-ya ñúu Galilea, te ña'an-ún, ni kandikin-ña-ya. Te ni kajatiñu-ña núu-ya. Te suni ío kua'a-gá-ña, ni kaja'an-ña jín-ya ñuu Jerusalén. ⁴² Te ni ini kivi-ún. Te kásatu'a-de, chì yuchaan kúu kivi ndetátú. ⁴³ Te José ñuu Arimatea, chaá kúñá'nu nuu junta kúu-de, te suni ñúkuu ini-de ja kúu ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, ni chaá-de. Te ni chundéé ini-de ni kivi-de nuu Pilato. Te ni jikan-de yiki kúñu Jesús. ⁴⁴ Te Pilato, tú kándija-de ja á ni ji'i-ya. Te ni kana-de xini capitán. Te ni jika tu'un-de chaá-ún nú a ni ji'i-ya. ⁴⁵ Yúan-na te ni kundaa ini-de ja ní ka'an capitán-ún jín-de. Te ni ja'a-de yiki kúñu-ya núu José. ⁴⁶ Te José, ni jaan-de in sa'ma kuítá. Te ni xnúu-de-ya. Te ni chisukun-dé-ya sa'ma-ún. Te ni chindee-de-ya ini ve'e añú ja ní jacha chii in kava. Te ni stúu-dé in yuu ní jasú-de yuvé'e añú-ún. ⁴⁷ Te María ñuu Magdala, jín María náa José, ni kajini-ña núu ní jakin-de-ya.

16

Ja ní nachaku Jesús

¹ Te ni ini kivi ndetátú-ún. Te María ñuu Magdala, jín María náa Jacobo, jín Salomé, ni kajaan-ña jí'o vixi kich'i-ña-ya. ² Te jañá'an kivi in semana, ja á ni kana ndikandii, ni jakoyo-ña núu ve'e añú. ³ Te káka'an máá-ña: Ndénu ni'in-yo in chaá chaxio yuu yuvé'e añú, áchí-ña. ⁴ Te ni kandakoto-ña. Te ni kajini-ña já á ni kuxio yuu-ún kua'an. Te ká'nu xaan. ⁵ Te ni kivi koyo-ña ini ve'e añú-ún. Te ni kajini-ña in chaá súchi, ñú'un káni-dé in sa'ma kuijin, kanchaa-de ichi ndává'a. Te ni kayu'u-ña. ⁶ Te chaá-ún, ni ka'an-de jín-ña: Mā yú'u-ro. Kánandúkú-ró Jesús ñuu Nazaret I'a ni ji'i jika cruz. Túu-ya yá'a, chì a ni nachaku-ya. Yá'a ndé'é-ró nú ní kajakin-de-ya. ⁷ Kuángoyo núsáá, te kachì-ro núu cháa káskuá'a jín-ya, jín núu Pedro, ja xná'an-ga-ya kí'in ñuu Galilea vásá kí'in-ro. Yúan kunj-ro núu-ya, natu'un ni ka'an-ya jín-ró sáá, áchí-de jín-ña. ⁸ Te máá-ña, kajinu-ña ní ndenda-ña ve'e añú. Chì káyu'u-ña, te kákisi-i-ña. Te tú ni in nuu ní kákachì-ña, chì káyu'u-ña. ⁹ Te Jesús, a ni nachaku-ya máá jañá'an kivi in semana. Te xnáñúú-gá ni ndenda ndijin-ya núu María ñuu Magdala. Ña'an-ún, ni yi'í usiá tachì kini-ña. Te ni kiñi'in-ya kuá'an. ¹⁰ Te ni kee-ña kuá'an-ña. Te ni kachì-ña núu cháa ni kajika jín-ya, chì kándukuí'a ini-de te kánde'e-de. ¹¹ Te súan ni kajini tu'un-de ja chakú-ya ní jini ña'an-ún nuu-ya. Ko tú ní kákandija-de tu'un ká'an-ña. ¹² Te ni kuee-ga. Te inga modo ni nastá'an ndijin-ya máá-ya nuu úu-de kajika-de kua'an-de ichi rancho-de. ¹³ Te chaá-ún, ni kaja'an-de. Te ni kastu'un-de nuu sáva-ga. Ko ní tú ní kákandija ja káka'an-de.

Ja kuáno'on-ya andívi

¹⁴ Yúan-na te vásá ní nastá'an ndijin-ya máá-ya nuu máá uxí in-de, káxiukú-de káyeé-dé staa. Te ni kana jín-ya nuu-dé, chì ndava ini añú-de, te tú ní kákandija-de tu'un ni kaka'an ja ní kajini nuu-ya ja ní nachaku-ya. ¹⁵ Te ni ka'an-ya jín-de: Kuá'an jíná'an-ró ní ñúyivi, te kani-ró tú'un va'a-ri nuu táká ñayivi. ¹⁶ Chaá kándija te kuanducha-dé, kaku-de. Ko chaá tú kándija, ta'nu ndatu-de. ¹⁷ Te chaá kákandija, sá'a-de tuni yá'a: Jín sí'ví-ri kiñi'in-de tachì kini kingoyo. Te ka'an-de inga yu'u jáá. ¹⁸ Kuanchaa-de koo, te nú ni ji'i-de veneno, te mā sá'a daño jín-de. Te xndéé-de nda'a-dé sikj ñayivi kú'u, te nduva'a-i, áchí-ya jín-de. ¹⁹ Yúan-na te nuu ní ndí'i ni ka'an máá Jító'o-yo jín-de jíná'an-de, te ni ndaa-ya kuáno'on-ya andívi. Te ni nungoo-ya ichi ndává'a Dios. ²⁰ Te máá-de, kája'an-de. Te ni kajani-de tu'un-ya táká lado. Te máá Jító'o-yo, ni chindéé ní chituu-ya-dé. Te jín tuni ni kasá'a-de-ún ni stá'an-ya já ío ndaa taká tu'un yá'a. Amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN LUCAS TU'UN VA'A NI CHAA SAN LUCAS

Sikɪ tú'un nɪ chaa San Lucas

¹ Kua'a cháa nɪ kachaa-de tu'un ná taká tɪŋu nɪ sá'a Jesús nɪ kajinɪ-yo. ² Te cháa nɪ kajinɪ nuu-yá ná onde kivɪ ní kejá'-á-yá, nɪ kajani-de tu'un-ya. Te nɪ kakastu'ún-de nuu-yo. ³ Te náá, a nɪ nandúkú vɪ-ná taká tu'un-ya, ná onde kivɪ ní kejá'-á. Te jáni inɪ-ná ja súni ío va'a cháa kájɪ-ná tu'un yá'a nuu-ní, Teófilo máni, ⁴ náva'a ná kunɪ-ní ja ío ndaa taká tu'un nɪ skuá'a-ní.

Ja ní ka'an ndajá'a Dios jɪn Zacarías

⁵ Te kivɪ ní kuu Herodes rey ñuu Judea, nɪ ío ñn sutu nání-de Zacarías ja ní chindéé tá'an-de jɪn Abías. Te ñasí'í-de nání-ña Elisabet. Te onde chɪj Aarón vaɪ tata-ña. ⁶ Te cháa ndaa nɪ kakuu ndendúú-de nuu Dios. Te ñúkuún ní kaskíkuu-de taká tu'un jɪn tɪŋu tá'ú-yá nuu-yo. ⁷ Te tú se'e-de ní ío, chɪ Elisabet, ña'an numá kúu-ña, te vina, a nɪ kayii-de. ⁸ Yúan-na te nɪ jaá kivɪ ní káŋeta'an-i nuu Zacarías jɪkú-de jɪn tɪŋu ja kúu-de sutu nuu Dios, ⁹ nátu'un nɪ kasá'a máá sutú. Te ja yúan nɪ kivɪ-de inɪ ve'e ij máá Jító'o-yo. Te ní ja'mu-de sɪsia kutú. ¹⁰ Te nini já'mu-de sɪsia kutú, te ichi yatá vé'e ij, kájikan ta'ú ñáyivi kuá'a. ¹¹ Te nɪ kenda ñn ndajá'a máá Jító'o-yo núu-dé, kándij-ya íchi ndává'a altar nuu já'mu-de sɪsia kutú. ¹² Te nɪ jini Zacarías nuu-yá, te nɪ yú'ú-de, te nɪ kisi-i-de. ¹³ Ko máá ndajá'a-ún, nɪ ka'an-ya jɪn-de: Zacarías, ma yú'ú-ro, chɪ ja ní jikan ta'u-ro a nɪ jini so'o Dios. Te ñasí'í-ro Elisabet, skáku-ña ñn se'e yí, te skúnání-ró-i Juan. ¹⁴ Te kusɪj xaán iní-ro. Te kusɪj iní kua'a ñáyivi jɪn-i kivɪ káku-i. ¹⁵ Te kuu-i ñn cháa kúñá'nu nuu Dios. Te ma kó'o-i vino, ní ndixɪ. Te kukutú Espiritu Santo inɪ-i, vasa ñú'un-ga-i chɪ ná-a-i. ¹⁶ Te kua'a cháa Israel ndió káva inɪ-de nuu Dios sá'a-i. ¹⁷ Te kuxnúú-i jɪn modo jɪn fuerza Elías nuu l'a kii. Te taká táa, ndundá'ú inɪ-de se'e-de, te cháa nɪ'in inɪ, nakuandatu-de tu'un ndíchi ká'an cháa ndaa, sá'a-i. Te sátu'a-i ñáyivi kóo tu'a ja cháa máá Jító'o-yo. Achí-ya jɪn-de. ¹⁸ Te nɪ ka'an Zacarías jɪn ndajá'a-ún: Ndasá kunɪ-ná te nú jandáa kúu, chɪ cháa nɪ yii kúu-ná, te ñasí'í-ná, suni a nɪ yii-ña, áchí-de. ¹⁹ Te nɪ ka'an ndajá'a-yá: Máá-rí kúu Gabriel, ja kándij-rɪ nuu Dios. Te nɪ tájɪ-yá ruu, vaɪ ka'an-rɪ jɪn-ró, te kachɪ-rɪ tu'un va'a yá'a nuu-ro. ²⁰ Vina te kuñí'in-ro, te ma kúu ka'an-ro onde kivɪ skíkuu tu'un yá'a, chɪ tú ní kándija-ró tu'un nɪ ka'an-rɪ, te tu'un skíkuu ná'in kúu, ná jaá kivɪ, áchí-ya jɪn-de. ²¹ Te ñáyivi-ún, káindatu-i Zacarías. Te kájani inɪ-i ñaún tá'an-de ja ní kuná'án kánde-de inɪ ve'e ij. ²² Yúan-na te nɪ ndenda-de, te tuká ní kúu ka'an-de jɪn-i. Te nɪ kajuku'un inɪ-i ja iní ve'e ij-ún nɪ jini-de ñn ja Dios nɪ skóto-ya-dé. Te máá seña-ña nɪ sá'a-de nuu-í, chɪ a nɪ kuñí'in-de. ²³ Te nuu ní jinu tɪŋu ndiso-de, te kuano'on-dé ve'e-de. ²⁴ Yúan-na te nɪ kuu yaku kivɪ. Te ñasí'í-de Elisabet, nɪ nɪ'in sé'e-ña. Te nɪ chisa'í-ña máá-ña ú'un yoo. Te nɪ ka'an-ña: ²⁵ Súan nɪ sá'a máá Jító'o-yo jɪn-rɪ ja ní jini-ya núu-rí. Te vina tuká kúka nuu-rí nuu taká ñáyivi. Achí-ña.

Ja ní ka'an Gabriel jɪn María

²⁶ Te nuu iñú yoo, te nɪ tájɪ Dios ndajá'a Gabriel, nɪ ja'an-ya ñn ñuu nání Nazaret, ndañú Galilea. ²⁷ Nɪ ja'an-ya núu ñn ña'an jáá, já á yani tãnda'a-ña jɪn ñn cháa nání José. Te onde chɪj David vaɪ tata-de. Te ña'an jáá-ún nání-ña María. ²⁸ Te nɪ jaá ndajá'a-yá nuu kánchaa-ña yúan. Te nɪ ka'an-ya jɪn-ña: Táa ndii, ta'u-ro kúu, chɪ máá Jító'o-yo jɪka-ya jɪn-ró. Te xaán ndatu kéndoo-ró vása taká ña'an. Achí-ya. ²⁹ Te máá-ña, nɪ jini-ña núu-yá. Te nɪ kuñáá inɪ-ña já súan nɪ ka'an-ya. Te jáni inɪ-ña ñaún tu'un kúu ja ní ka'an-ya-ún. ³⁰ Yúan-na te nɪ ka'an ndajá'a-yá jɪn-ña: María, ma yú'ú-ro, chɪ nɪ kusɪj iní Dios jɪn-ró. ³¹ Vina te juku'un se'e-ró, te skáku-ró ñn se'e yí. Te skúnání-ró-i Jesús. ³² Kuñá'nu suchí-ún. Te kunání-i Se'e l'a kuñá'nu xaán. Te máá Tatá Dios kua'a-ya mesa táa-i David nuu-í. ³³ Te tá'ú-i tɪŋu inɪ ve'e Jacob ní káni. Te kivɪ tá'ú-i tɪŋu-ún, ma ndí'í kuti. Achí-ya. ³⁴ Yúan-na te nɪ ka'an María jɪn ndajá'a-yá: Ndasá koo Táa, chɪ tú yii-ná ío, áchí-ña. ³⁵ Te nɪ kachɪ ndajá'a-yá jɪn-ña: Máá Espiritu Santo kii sikɪ-ro, te fuerza máá l'a kuñá'nu xaán sá'a kati sikɪ-ro. Yúan máá súchí ij káku-ún, kunání-i Se'e Dios. ³⁶ Te kástu'ún-rɪ nuu-ro, já tá'an-ró Elisabet, suni a nɪ nɪ'in sé'e-ña vina vasa a nɪ yii-ña. Te vina ío iñú yoo já tuká nání-ña ña'an numá. ³⁷ Chɪ taká ja kuní Dios, te kuu sá'a-ya, áchí ndajá'a-yá ³⁸ yúan-na te nɪ ka'an María: Kuu, chɪ já tɪŋu-ná nuu máá Tatá Dios, te súan ná kóo nátu'un nɪ ka'an-ní núsáá, áchí-ña. Te máá ndajá'a-ún, kua'an-ya.

Ja ní jaq María nuu Elisabet

³⁹ Te nɪ kuu kivɪ. Te nɪ ndukuiñi María, nɪ kaa-ña ñn yuku kuá'an-ña, nɪ jaq-ña ñn ñuu nání Judá. ⁴⁰ Te nɪ kivɪ-ña inɪ ve'e Zacarías. Te nɪ ka'an-ña jɪn Elisabet. ⁴¹ Te nuu ní jini

so' o Elisabet tu'un ni ka'an María jín-ña, te suchí lúli-ún ni tuñu-ni-i chíi-ña. Te ni chítu ndíi Elisabet jín Espíritu Santo. ⁴² Te ni ka'an jaa-ña: Xáan ndatu kúu-ró núu táká ña'an. Te suni xáan ndatu kúu suchí ñú'un chíi-ró. ⁴³ Te ñáun ña'an kúu ruu ja ní chaa náa máa Jito'o-ri nuu-ri. ⁴⁴ Chi ja ní jini so'o-ri tu'un ni ka'an-ro jín-ri, te suchí ñú'un chíi-ri yá'a, ni tuñu-ni-i ja kúsi iní-i. ⁴⁵ Xáan ndatu kúu ña'an ní kandíja-ún, chi táká tu'un ní keyu'u máa Tatá Dios, skíkuu ná'in jín-ña, áchi Elisabet. ⁴⁶ Yúan-na te ni ka'an María: Kúu inji-ri ja ná ndúñá'nu máa Tatá Dios. ⁴⁷ Te kúsi iní-ri jín Dios ja náma-ya rúu. ⁴⁸ Chi ni jini-ya ja kúka nuu iní ña'an játíñu nuu-yá núu. Ko onde vina te ka'an táká ñayivi jín-ri ja xáan ndatu-ri. ⁴⁹ Chi I'a tñi ndí'i fuerza, ni sá'a-ya tñi ñá'nu jín-ri, te sí'ví ij ñáva'a-ya. ⁵⁰ Te ní káni kundá'ú iní-ya táká ñayivi kájangatu nuu-yá. ⁵¹ Ni sá'a-ya tñi ñá'nu jín ndá'a-yá. Te ní skúnu-ya cháa víxi kája'an-de, onde jín táká ja kájani sáni iní-de. ⁵² Te ni chaxio-ya cháa kákuñá'nu nuu mesa-de. Ko chaa ká kundá'ú, ni nasáña'nu-ya-dé. ⁵³ Te nuu cháa káji'j soko, ni ja'a-ya ja kée va'a-de. Ko chaa kúka, ni kñi'in sáni-ya-dé kája'an-de. ⁵⁴ Te ni chindéé ní chituu-ya mozo-ya ñayivi Israel, chí nuku'un iní-ya ja ní kundá'ú iní-ya-í. ⁵⁵ Chi ni ka'an-ya jín ndíyi táa-yo jíná'an-de, ja ní káni kundá'ú iní-ya Abraham jín táká tata-de, áchi María. ⁵⁶ Te ni kanchaa María jín-ña nátu'un uní yoy. Yúan-na te kuño'on-ña ve'e-ña.

Kivi ní kaku Juan, chaa skuánducha

⁵⁷ Te Elisabet ni jaa kivi skáku-ña sé'e-ña. Te ni skáku-ña ñin se'e yíi. ⁵⁸ Te ni kajini tu'un tá'an-ña jín ñayivi káxiukú yáni, ja Dios xañ ní kundá'ú iní-ya-ña. Te kákusí iní-i jín-ña. ⁵⁹ Yúan-na te nuu uná kivi, te ni chakoyo-de ja xiti ndúu suchí yíkin-ún. Te skúnáni-de-i sí'ví táa-i Zacarías núu. ⁶⁰ Ko ni ka'an náa-i: Ma kúu, chí Juan kunáni-i, áchi-ña. ⁶¹ Te ni kaka'an-de jín-ña: Naja. Te tú ni ñin tá'an-ró nání súan, áchi-de. ⁶² Yúan-na te jín seña kájika tu'un-de táa-i ndasa kuni-de kunáni-i. ⁶³ Te ni jikan máa-de ñin tutu. Te yúan ni chaa-de: Juan kunáni-i, áchi. Te táká ñayivi-ún ni kánaa iní kándé'é-i. ⁶⁴ Te ni nanuñá-ni yu'u-dé. Te ni nduvitá-ni yáa-dé. Te ni naka'an-ni-de ni nakana jaa-de Dios. ⁶⁵ Te táká ñayivi kákuu tá'an-de, ni kayu'ú-i. Te ni jicha táká tu'un yá'a kua'an ní yúku ndáñú Judea. ⁶⁶ Te táká ja ní kajini so' o tu'un-ún, ni kañu'un-ni iní máa. Te káka'an: Ndasaa koo suchí yá'a núsáa, chí máa Tatá Dios ndito-ya-í, áchi. ⁶⁷ Yúan-na te táa-i Zacarías, ni chítu ndíi-dé jín Espíritu Santo. Te ni jani-de tu'un: ⁶⁸ Ná nakana jaa-yo máa Tatá Dios ñayivi Israel, chí ni kindé'é-yá ñayivi-yá. Te ni nama-ya-í. ⁶⁹ Te onde iní ve'e mozo-ya David, ni jani-ya ñin chaa kúñá'nu nama yóo. ⁷⁰ Nátu'un ni kaka'an chaa ndoo ni kajani tu'un-ya ní kikoyo-de onde xnáñúú, ⁷¹ ja náma-ya yóo iní nda'a cháa kájito u'u yóo jín núu ja kákiti iní kájito yóo. ⁷² Chí kundá'ú iní-ya táa-yo. Te nuku'un iní-ya tú'un ij ní keyu'u-yá. ⁷³ Tu'un-ún ni chíso tú'un téyí-yá nuu Abraham, ja kuá'a-ya núu-yo. ⁷⁴ Ja náma-ya yóo nuu cháa kájito u'u yóo. Te ma yú'ú-ga-yo, kuatiñu-yo núu-yá. ⁷⁵ Jín tñi ndoo jín tñi ndaa táká kivi kúchaku-yo. ⁷⁶ Te róo suchí lúli, kunáni-ró cháa jani tu'un I'a kúñá'nu xañ, chí kuxnúú-ró kí'in-ro íchi núu máa Jito'o-yo náva'a sátu'a-ró íchi-yá. ⁷⁷ Te kastu'un-ró núu ñayivi máa-yá ja náma-ya-í, jín ja kóo tuká'nu iní nuu táká kuachi-i. ⁷⁸ Chí xañ kundá'ú iní Dios yóo. Ja yúan kúndjijn nuu-yo sá'a I'a ñá'nu. ⁷⁹ Náva'a kundjijn nuu ja ká'jin ñuñáa jín núu ja kákuñu nama. Yúan-na te kuu kaka-yo chí vá'a, jín íchi túu tundó'o, sá'a-ya, áchi-de. ⁸⁰ Te suchí lúli-ún, ni ja'nu ndéé-i, te ni yija iní-i. Te ni kanchaa-i onde nuu ñú'un té'é onde kivi ní stá'an ndijin-i máa-i nuu ñayivi Israel.

2

Kivi ní kaku Jesucristo

¹ Te ni kuu yakú kivi. Te Augusto César, ni jacha-de tu'un ja táká ñayivi ndútúú xini-í jíná'an-i. ² Yá'a kúu ja ní ndutúú núu xini-í. Te Cirenio ni kuu-de gobernador ñuu Siria. ³ Te táká ñayivi-ún, kája'an-i ndita'an ñuu-i ja náku'a-i xini-í. ⁴ Te ja yúan ní kenda José iní ñuu Nazaret, ndañú Galilea. Te ni kaa-de kua'an-de ñuu Judea. Te ni kivi-de ñuu David ja nání Belén. Chí tá'an iní ve'e David kuu-de. ⁵ Náva'a nakua'a-de xini-dé jín ñási-í-de María, chí a yani tándá'a-ña jín-de, te ñú'un se'e-ña. ⁶ Te nini ká'jin-de yúan, te ni jinu kivi skáku-ña-í. ⁷ Te ni skáku-ña sé'e yíi núu-ña. Te ni chískun-ñá-i, te ni jakin-ña-í iní nundóo kiti, chí tuká núña mesón. ⁸ Te suni ñuu yúan ío chaa kándito ñúú-de ri-de. ⁹ Te yúan ni kii ñin ndaja'a máa Tatá Dios nuu-dé. Te káyu'ú xañ-dé. ¹⁰ Te ni ka'an máa ndájá'a-yá jín-de: Ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chí vai-ri kástu'un-ri ñin tu'un va'a nuu-ro, te kusí iní táká ñayivi sá'a. ¹¹ Chí vina onde iní ñuu David ni kaku ñin I'a nama róo. Cristo máa Jito'o-yo kúu-ya. ¹² Te kuni-ro ja súan ío, chí nani'in-ro suchí yíkin-ún yisúkun-í sa'ma te kátúu-í iní ñin nundóo kiti. Achí-ya. ¹³ Te sanaa-ni te ni kenda ñin tiku'ni andívi, ká'jin kua'a-yá jín ndájá'a-yá-ún, kánakana jaa-ya Dios, te káka'an-ya: ¹⁴ Ná nakana jaa-yo Dios onde andívi. Te ná ndúndéé iní táká ñayivi iní ñuyivi yá'a, sá'a Dios ja kusí iní-ya jín-í, áchi. ¹⁵ Yúan-na te ndaja'a-yá-ún, ni xndóo-ya-dé

te káno'on-ya ándívi. Te máa cháa ndító-ti, káka'an-de: Ná kí'on ondé Belén te kunj-yo ngún ní kuu. Chí súan nì kastu'un máa Tatá Dios nuu-yo. Achí-de. ¹⁶ Te yachí kája'an-de. Te nì kajinì-de nuu María jín José, jín núy súchí yíkin-ún kátúu-i inì nundóó kíti. ¹⁷ Te súan nì kajinì-de nuu-í. Te nì kajacha-de tu'un ndasa nì kajinì-de sikí súchí yíkin-ún. ¹⁸ Te nì kanaa inì taká ñayivi ní kajinì so'o-i tu'un káka'an cháa kándito rií. ¹⁹ Ko María nì chiva'a-ña taká tu'un yá'a. Te náxndáa-ña tu'un-ún inì añú-ña. ²⁰ Te nì kanaxió káva cháa kándito rií, káno'on-de, kánakana jaa-de Dios. Chí nì kajinì-de ja ío ndaa taká tu'un nì kajinì so'o-de, nátu'un nì ka'an ndajá'a-yá jín-de.

Ja ní stá'an-de-i nuu máa Dios inì ve'e ij

²¹ Te nì kuu uná kivi. Te nì xití ndúu súchí yíkin-ún. Te nì kaskúnání-de-i Jesús, chí sí'ví-ún nì ka'an ndajá'a-yá ná té júku'un-ga-i núú. ²² Yúan-na te nì jinu kivi ndúndoo-ña, nátu'un ká'an ley Moisés. Te nì kajanchaka-de-i ñuu Jerusalén nává'a stá'an-de-i nuu máa Tatá Dios. ²³ Chí yóso núy tutú máa Tatá Dios: Taká súchí yí káku núú, súchí-ún, ná kúña ij-i nuu máa Tatá Dios, áchí. ²⁴ Te suni soko-dé ú lí'vi, xí úu paloma, nátu'un ká'an ley máa Tatá Dios. ²⁵ Te yúan ío in cháa ñuu Jerusalén, nání-de Simeón. Te cháa ndaa, cháa ndoo kúu-de, te ñúkuu inì-de cháa I'a ka'an tu'un ndéé jín ñayivi Israel. Te Espiritu Santo jika-ya jín-de. ²⁶ Chí a nì kastu'un Espiritu Santo nuu-dé ja má kúy kuti-dé te nú tú kunj-de nuu Cristo máa Tatá Dios xna'an-ga. ²⁷ Te nì cháa-de inì ve'e ij, nì sá'a Espiritu Santo. Yúan-na te táa súchí lúli Jesús, nì kaskivi-de-i inì ve'e ij, ja sá'a-de jín-i nátu'un ká'an ley. ²⁸ Te Simeón, nì junu nchaa-de-i. Te nì nakana jaa-de Dios. Te nì ka'an-de: ²⁹ Ai Táta, sí-a-ní mozo-ní ná kí'in-de, nátu'un nì ka'an-ní, chí nì kuvá'a inì-ná vina. ³⁰ Chí nì jini jín núu-ná ja náma-ní yóó. ³¹ Chí yúan ní sátu'a-ní jito nuu taká ñayivi, ³² nává'a ná kúndijin nuu ñayivi sijn nación. Te nduá'a nuu ñayivi máa-ní Israel, sá'a-ní. Achí-de. ³³ Te José jín ná-a-í, kanaa inì-de kajinì so'o-de tu'un-í ndasa ká'an cháa-ún. ³⁴ Te nì jikan ta'u Simeón ja'a-dé jin'an-de. Te nì ka'an-de jín ná-a-í María: Súchí yá'a vai-i ja nduá te ndonda kua'a ñayivi Israel sá'a-í. Te stá't'an ñayivi já sikí-í. ³⁵ Nává'a ná kéndá ndijin ndasa káani inì kua'a ñayivi. Te in yuchi kuiso inì añú-ro. Achí-de. ³⁶ Te suni kánde Ana yúan, ña'an jáni tu'un Dios kúu-ña, se'e Fanuel tata Aser kúu-ña. Te a nì yii-ña chí onde ná jáá-ña te nì kanchaa-ña jín yí-ña usia kua. ³⁷ Te nì kendo ndá'ú-ña ondé nì jinu-ña kún xíko kuun kuia-ña. Te tú kúxio-ña inì ve'e ij, chí sua játiñu-ña ndúú núú. Te ndichá inì-ña. Te jikan ta'u-ña. ³⁸ Te suni hora-ún nì cháa-ña, nì nakana jaa-ña Dios. Te nì ka'an-ña tú un súchí yíkin-ún nuu taká ñayivi káñuku inì-i kenda in cháa nama-de ñuu Jerusalén. ³⁹ Te nì kuu nì skíkuu-de taká tiñu ká'an ley máa Tatá Dios. Te káno'on-de ñuu-de Nazaret ndañú Galilea. ⁴⁰ Te súchí lúli-ún, nì ja'nu ndéé-i, te nì yija-i, te nì kundichí xa'an-í, te nì kusí inì Dios jín-i.

Ja ní kivi ndúu Súchí Jesús inì ñuu Jerusalén

⁴¹ Te ndita'an kua kája'an táa-i ñuu Jerusalén, ja ndé'é-de viko Pascua yúan. ⁴² Te nuu ní kuu uxí uú kuia-i, te nì kákaa táa-i kája'an-de ñuu Jerusalén, nátu'un kásá'a máa-de kivi víko-ún. ⁴³ Te nì jinu kivi víko-ún, te káno'on-de. Te súchí lúli Jesús nì kendo-i inì ñuu Jerusalén, ní tú ní kajinì táa-i ná-a-í. ⁴⁴ Te káani inì-de ja ndé kánde nduu-i ma'ñú ñayivi káno'on ichi-ún. Te nì kajika-de in kivi ncháka, te vasa ní kanandúkú-de-i ma'ñú taká tá'an-de. ⁴⁵ Ko tú ní kanani'in-dé-i, te nì kanaxió káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén, kuandúkú-de-i. ⁴⁶ Te onde nuu uní kivi te vasa ní kanani'in-dé-i inì ve'e ij, kanchaa-i ma'ñú cháa kákuu maestro, jini ná'in-i, te xndichí-i-de. ⁴⁷ Te taká ja kajinì so'o tu'un ká'an-í-ún, nì kanaa iní kánde'é núu-í ja bueno ndito xiní-í, te va'a xndío káni-i tu'un. ⁴⁸ Te nuu ní kajinì-de nuu-í, te nì kanaa iní-de kánde'é-de. Te nì ka'an ná-a-í jín-i: Hijo, naja sá'a-ró súan jín-rí, chí táa-ro jín rúy, kanandúkú xa'an-rí róó te kánduku'á inì-rí, áchí-ña. ⁴⁹ Yúan-na te nì kachí-i jín-ña: Ngún ní kuu, náa. Naja kanandúkú-ní náá. Tú kajinì-ní ja jinu nú'ún kúkuu-ná jín tiñu Táa-ná núún. Achí-i. ⁵⁰ Ko máa-ña, tú ní kájuku'un inì-ña tú un nì ka'an-í jín-ña. ⁵¹ Te nì nuu-i kuano'on-í jín-de jin'an-de. Te nì naja-i ñuu Nazaret, jándatu-i nuu-dé. Te ná-a-í nì chiva'a va'a-ña taká tu'un yá'a inì añú-ña. ⁵² Te Jesús, nì ja'nu-ga-i, te nì kundichí-ga-i. Te Dios jín taká ñayivi, nì kákusí-gá inì jín-i.

3

Juan, cháa skuánducha

¹ Te nuu xiá'un kuia ja tá'ú tiñu cháa Tiberio César, te Poncio Pilato kúu-de gobernador ñuu Judea. Te Herodes tá'ú-de tiñu ñuu Galilea. Te ñani-de Felipe tá'ú tiñu ñuu Iturea ndañú Traconite. Te Lisaniás tá'ú tiñu-de ñuu Abilinia. ² Te sutú ná'nu kákuu Anás jín Caifás, te nì cháa tu'un máa Tatá Dios nuu Juan, se'e Zacarías kanchaa-de nuu ñu'un té'é. ³ Te nì kii-de nì jikó núu-de ní ñuu Jordán. Te jáni-de tu'un jánducha, jín tu'un nakani inì nává'a sá'a Dios

tuká'nu iní nuu kuáchi. ⁴Te súan nî chaa Isaías tutu, chi chaa jáni tu'un Dios nî kuu-de sáa: ñ ndajá'a, kana jaa-de onde nuu ñú'un té'é: Sátu'a-ró ichi máá Jito'o-yo, te sándóó-ró ichi-yá. ⁵Taká y'i'ndí nachítú. Te nuu taká yuku jíin tîndu. Te ndundóó ichi yákuá. Te ichi ndái ndulii. ⁶Te taká ñayivi, kuni-i ja Dios nama-ya-í. Achí. ⁷Te nî kenda koyo kua'a ñayivi núu-dé ja skuánducha-dé-i. Te nî ka'an-de jíin-i: Se'e koq kákuu-ró. Ndéja ní kastu'ún núu-ro ja kúnu-ró koto-ró juicio chaa. ⁸Núsáa te sá'a-ró tíñu sikí ja á nî nakani iní-ro-ún. Te ma kejá'a-ró káni iní-ro: Abraham kúu táa-rí, achí-ro. Chî ká'an-rí jíin-ro ja kúu-ni sá'a Dios ja taká nuu yá'a nduu se'e Abraham. ⁹Te vina a kátuu tú'a hacha ja xiti yúnu ondé yo'o. Te taká yunu ja tú kúun nde'e vá'a xiní, xiti te kivi nuu ñú'un. Achí-de. ¹⁰Te ñayivi kuá'a-ún, nî kajika tu'ún-i-de: Te ndasa sá'a-ná núsáa, achí-i. ¹¹Te nî ka'an-de: Ja ñáva'a uu su'nu, ná kuá'a nuu ja tú ñáva'a kuti. Te ja ñáva'a ja kée, suni súan ná sá'a, achí-de jíin-i. ¹²Te suni nî chakoyo yaku chaa xiní ja kuánducha-dé. Te nî kaka'an-de jíin Juan: Maestro, te náá, ñaun sá'a-ná, achí-de. ¹³Te nî ka'an-de jíin: Ma skáa-ró kakán-ro ndasa nî ta'u tíñu nuu-ro, achí-de. ¹⁴Te suni yaku soldado, nî kajika tu'ún yúan-de: Te náá, ndasa sá'a-ná jíná'an-ná, achí. Te nî ka'an-de jíin: Ma kuánchaa-ro ndátíñu tá'an-ró, ni ma sátu'ún-ró, te koo si-ní iní-ro jíin yá'u-ró. ¹⁵Te káani iní taká chaa sikí Juan ja sánaa te kúu-de Cristo xí túu, chi ñayivi-ún, káindatu-i chaa-ya. ¹⁶Te nî ka'an Juan: Ruu, chî jíin ndúcha skuánducha ndíja-rí róó. Ko vai ñn l'a kuñá'nu-ga vasa rúu, ja tú kuñá'nu-rí ndájí-rí ñii yí'i ndíjan-yá. Máa-yá, chî jíin Espíritu Santo skuánducha-yá róó jíin ñú'un. ¹⁷Te tain-ya pala chíxí'ú trigo. Te nasándoo vá'a-ya era-ya. Te nastutú-yá trigo ndívi iní yaka-ya. Te ka'mu-ya paja nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá. ¹⁸Te kua'a-gá tu'un nî ka'an xaan-dé nuu ñayivi-ún. Chî súan nî jani-de tu'un va'a-ya núu-í. ¹⁹Te suni nî ka'an xaan-dé nuu Herodes, chaa tá'u tíñu-ún. Chi chaa-ún, nî jaka-de Herodias, ñasí'i ñani-de Felipe. Te kua'a-gá tíñu náá súan nî sá'a Herodes. ²⁰Te ja ví'i-gá nî sá'a-de kúu ja ní chinde-de Juan vekaa.

Ja ní janducha Jesús nî sá'a Juan

²¹Te nuu ní ndí'i nî kajanducha ñayivi, te suni nî janducha Jesús. Te nini jikan ta'u-yá, te nî nuña-ni andívi. ²²Te natu'un forma paloma nî jungava Espíritu Santo sikí-yá. Te ichi andívi ní kenda ñn tu'un nî ka'an: Máa-ró kúu Se'e-rí te kúndá'ú iní-rí róó. Te kúsi iní-rí jíin-ró. Achí.

Lista ndasa vai tatq Jesucristo

²³Te ná nî kejá'a Jesús stá'an-ya tú'un, ío-ya okó uxí kuia. Te káani iní ñayivi ja se'e José kúu-ya. Te táa José nî kuu Elí, ²⁴ja kúu se'e Matat, se'e Levi, se'e Melqui, se'e Jana, se'e José, ²⁵ja kúu se'e Matatías, se'e Amós, se'e Nahum, se'e Esli, se'e Nagai, ²⁶ja kúu se'e Maat, se'e Matatías, se'e Semei, se'e José, se'e Judá, ²⁷ja kúu se'e Joana, se'e Resa, se'e Zorobabel, se'e Salatiel, se'e Neri, ²⁸ja kúu se'e Melqui, se'e Adi, se'e Cosam, se'e Elmodam, se'e Er, ²⁹ja kúu se'e Josué, se'e Eliezer, se'e Jorim, se'e Matat, ³⁰ja kúu se'e Levi, se'e Simeón, se'e Judá, se'e José, se'e Jonán, se'e Eliaquim, ³¹ja kúu se'e Melea, se'e Mainán, se'e Matata, se'e Natán. ³²ja kúu se'e David, se'e Isaí, se'e Obed, se'e Booz, se'e Salmón, se'e Naasón, ³³ja kúu se'e Aminadab, se'e Aram, se'e Esrom, se'e Fares, se'e Judá, ³⁴ja kúu se'e Jacob, se'e Isaac, se'e Abraham, se'e Taré, se'e Nacor, ³⁵ja kúu se'e Serug, se'e Ragau, se'e Peleg, se'e Heber, se'e Sala, ³⁶ja kúu se'e Cainán, se'e Arfaxad, se'e Sem, se'e Noé, se'e Lamec, ³⁷ja kúu se'e Matusalén, se'e Enoc, se'e Jared, se'e Mahalaleel, se'e Cainán, ³⁸ja kúu se'e Enós, se'e Set, se'e Adán, se'e Dios.

4

Sikí ja ní jito nchaa tá'an kui'na jíin-yá

¹Te Jesús, nî chítu ndíi-yá jíin Espíritu Santo. Te nî ndenda-ya yúcha Jordán kua'an-ya. Te nî jaa-ya ondé nuu ñú'un té'é ní sá'a Espíritu Santo. ²Te yúan nî kanchaa-ya úu xiko kivi. Te nî jito nchaa tá'an kui'na jíin-yá. Te taká kivi-ún, tú ní yée kúti-yá, chî onde nî ja'a kivi, te vasa nî jíi-ya sóko. ³Yúan-na te nî kachí kui'na-ún jíin-yá: Nú Se'e Dios kúu-ró, ka'an jíin yúu yá'a ná ndúu staa, achí. ⁴Te Jesús nî ka'an-ya jíin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá staa kée chaa te kuchaku-de, chî sua jíin tu'un Dios, achí-ya. ⁵Te nî jaka kui'na-ún-ya kuá'an jíin-yá xiní ñn yuku súkún. Te ñn núnúu-ni te nî stá'an-ni taká ñuu ñí ñúyivi núu-yá. ⁶Te nî kachí kui'na-ún jíin-yá: Kua'a-rí taká ñuu luu yá'a nuu-ro te tá'u tíñu-ró núu. Chî máa-rí tain ndí'i, te ndé nuu kuni-rí, te kuu kua'a-rí. ⁷Núsáa te nú chíñú'ún-ró rúu, te kua'a-rí taká nuu yá'a nuu-ro. Achí. ⁸Te nî ka'an Jesús: Satanás, kuxio kuá'an, chî yóso núu tutú: Chíñú'ún-ró máá Tatá Dios máa-ró, te nuu máa ñn-ni-ya kuátíñu-ró, achí. Achí-ya. ⁹Te kua'an tuku jíin-yá ñuu Jerusalén. Te yúan nî kaa jíin-yá xiní torre ve'e ij. Te nî ka'an jíin-yá: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te súngava-ró máa-ró yá'a te onde nuu ñú'un, ¹⁰chî yóso núu tutú: Tájí-yá ndajá'a-yá kii te

koto-ya róó. ¹¹ Kunu ncha-a-ya róó náva'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, áchí. Achí kui'na. ¹² Te ni ka'an Jesús: A yóso núu tutú: Ma kóto ncha-a-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya jíin kuí'na-ún. ¹³ Te ni ndi'i ni jito ncha-a kui'na-ún-ya. Te ni kuxio núu-ni kua'an.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

¹⁴ Te jíin fuerza Espíritu kuano'on Jesús ñuu Galilea. Te ni jicha tu'un-ya ní ndáñuu yani yúan. ¹⁵ Te ni stá'an-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñayivi yúan. Te ni kanakana jaa ndi'i-i-ya. ¹⁶ Te ni jaa-ya ñuu Nazaret, nuu ni ja'nu-ya. Te ni kivi-ya iní ve'e sinagoga nátu'un sá'a-ya táká kivi ndetátú. Te ni ndukuiñi-ya ní ka'u-ya iní tutú. ¹⁷ Te yúan ío tutú Isaías cha-a ni jani tu'un Dios onde sáá. Te ni kaja'a-de nuu Jesús. Te ni janu-ya tutú-ún. Te ni jini-ya iní nuu yóso, te ni ka'u-ya. ¹⁸ Espíritu máá Tatá Dios jika-ya jíin-ri, chí ni teta'an-ya rúu náva'a kani-ri tu'un va'a nuu ñayivi ndá'ú. Te ni táji-yá ruu vai-ri náva'a sá'a-ri tana ñayivi kákuu'a iní, te kastu'ún-ri nuu ñayivi káindasu koo libre-i. Te taká ñayivi kuáá, ndundijin nuu-í, te nama-ri ñayivi ní katují. ¹⁹ Te náva'a kani-ri tu'un siki kuíá játa'an iní máá Tatá Dios, áchí-ya. ²⁰ Te ni natuu-yá tutú-ún. Te ni naku'a-a-ya núu cháa játiñu. Te ni nungoo-ya. Te taká cha-a ká'jin iní ve'e sinagoga, kánde'é vá'a-de nuu-ya. ²¹ Yúan-na te ni ka'an-ya jíin-de: Vina a ni kajini so'o-ró já ní skiku tu'un ká'an tutú jí yá'a, áchí-ya. ²² Te ndivii-dé ni kaka'an va'a-de tu'un-ya. Te kánaa iní-de kánde'é-de nuu-yá já lúu ká'an-ya. Te ni kaka'an-de: Á nasu sé'e José kúu cha-a ya'a. Achí-de. ²³ Te ni ka'an-ya jíin-de: Jáni iní-ri ja sánaa te ka'an-ro tú'un yátá ya'a jíin-ri: Cha-a táná, sá'a tana máá-ró, te taká tiñu ni kajini tu'un-ri ni sá'a-ró ñuu Capernaum, suni stán ná sá'a-ró ñuu-ro yá'a vii, achí-ro. ²⁴ Te ni ka'an-ga-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñayivi máá ñuu cha-a jáni tu'un Dios, máá-i kúu já tú káatá'ú-i-de. ²⁵ Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ní jo kua'a ná'an ní kendoo ndá'ú ñuu Israel kivi ní chaku Elías, te kivi-ún ni ndasu andívi uní kuíá iní yoo. Te ni jo iní tana xáan ní-ni ñuu-ún. ²⁶ Ko tú ní táji-yá Elías kí'n-de nuu ní iní ña'an-ún, chí máá-ni onde ñuu Sarepta ndañuu Sidón ni ja'an-de nuu iní ña'an ní kendoo ndá'ú. ²⁷ Te iní ñuu Israel, suni ní jo kua'a cháa ni kate'yu ndi'yi, kivi ní chaku Eliseo, cha-a ni jani tu'un Dios. Ko tú ní iní cha-a-ún ní ndúndoo, chí máá-ni Naamán, cha-a ñuu Siria. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te taká cha-a ká'jin iní ve'e sinagoga, ni kakti iní-de ja ní kajini so'o-de tu'un ká'an-ya. ²⁹ Te ni kandonda-de siki-yá ni kakti iní-de-ya yátá ñuu-ún, te kua'an-de jíin-yá xini yúku núu kándi ñuu-de. Te yúan sún-gava-de-ya kákuñi-de. ³⁰ Ko máá-yá, ni ja'a-ya má'ñu-de, te kua'an-ya.

Ja ní kiñi'in-ya tachí káni

³¹ Te ni najinu-ya ñuu Capernaum, ndañuu Galilea. Te ni stá'an-ya tú'un nuu-dé jíin'an-de ndita'an kivi ndetátú. ³² Te ni kánaa iní-de kajini so'o-de tu'un stá'an-ya, chí ni stá'an-ya nátu'un iní cha-a ndiso tiñu. ³³ Te iní ve'e sinagoga kánde'e iní cha-a tá'an tachí káni. Te cha-a-ún, ni kana kó'o-de: ³⁴ Kuxio-ní Táta, chí tú ká'yítá'an-ná jíin-ní, Jesús ñuu Nazaret. Vai-ní xnáa-ní náá náún. A jíin-ná na ní kúu, cha-a ndoo nuu Dios. Achí. ³⁵ Te Jesús, ni ka'an xa-an-yá jíin: Kasu yu'u-ro te kenda-ró-de, áchí-ya. Yúan-na te ni ndua-ni cha-a-ún ma'ñu ñayivi, ni sá'a tachí káni-ún. Te ni kenda kua'an iní-de. Te tú naún ní sá'a jíin-de. ³⁶ Te ndivii-i, ni kayu'ú-i. Te kándatu'ún-i: Naún tu'un kúu ya'a. Chí ndiso tiñu-de ja tá'ú ní in-de tiñu nuu tachí káni te kenda koyo, káka'an-i. ³⁷ Te tu'un-ya ní jicha nuu kua'an taká lado ndañuu yúan.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro jíin sáva-ga-i

³⁸ Yúan-na te ni ndukuiñi Jesús, ni kenda-ya iní ve'e sinagoga. Te ni kivi-ya ve'e Simón. Te náchisó Simón, yí'i xa-an kiji-ña. Te ni kaka'an ndá'ú-de jíin-yá ndasa kuu-ña. ³⁹ Te ni kandita-ya núu-ña, te ni ka'an xa-an-yá nuu kiji-ún. Te ni kee-ni kiji-ún-ña. Te ni nduko-o-ni-ña. Te ni jatíñu-ña núu-yá jíin'an-ya. ⁴⁰ Te kuakee ndikandii, te taká ja káñava'a ñayivi káku'ú tini nuu ku'e, ni kákinchaka-i nuu-ya. Te ni xndee-ya ndá'a-yá siki iní iní-i te ni nasáva'a-ya-í. ⁴¹ Te suni iní kua'a ñayivi ní káenda tachí káni. Te ni kákana kó'o: Máá-ní kúu Sé'e Dios, áchí. Ko ni ka'an xa-an-yá jíin. Te tú ní ja'a-ya tú'un ka'an. Chí a kajini ja máá-yá kúu Cristo. ⁴² Te ni kundijin. Te ni kenda-ya kuá'an-ya iní nuu ñu'un té'e. Te ñayivi kánandúkú-i-ya, ni jakoyo-i nuu-ya. Te kástendatu-i-ya náva'a tú kuxio-ya núu-í núu. ⁴³ Ko máá-yá ni ka'an-ya jíin-i: Jínu ñu'ún já súni nuu sáva-ga ñuu kani-ri tu'un va'a ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Chí yúan ní táji-yá ruu vai-ri. Achí-ya. ⁴⁴ Te jáni-ya tú'un iní ve'e sinagoga ñuu Galilea.

5

Ja ní kana-ya xini cháa tñin tiyáká

¹ Te ni kuu ja kánde'e Jesús yu'u mar Genesaret. Te ñayivi, ni kajaxin-i-ya já ndúkú-i kuni so'o-i tu'un Dios. ² Te ni jini-ya úu barco ká'jin yani yu'u mar. Te cha-a ká'tin tiyáká, a ni káenda-de iní barco. Te kánakacha-de ñunu-dé. ³ Te ni kivi-ya iní barco Simón. Te ni

ka'an-ya jín-de ja ná skáka-de ñin tí'li kuxio nuu ñú'un. Te ñi jungoo-ya. Te onde ñi barco ñi stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi. ⁴ Te nuu ñi jinu ñi ka'an-ya, te ñi kachí-ya jín Simón: Ná chó'ò núú kúnú ndúcha, te skuíta ka'nu-ró ñunu-ro, te tiin-ró t'yáká, áchí-ya. ⁵ Te ñi ka'an Simón: Maestro, ñí ñiñú ñi kasátiñu-ná, ko tú ñi ñin ní kátiin kuti-ná. Ko ja ká'an máá-ní kúu, te ná skuíta ka'nu-ná ñunu-ná, áchí-de. ⁶ Te ñi sá'a-de súan. Te ñi jasú-de t'yáká kuá'a xaán iní ñunu-dé. Te ñunu-dé ndúkú té'nde núú. ⁷ Te ñi kasá'a-de seña nuu tá'an-de, ká'jin iní inga barco, ná kú chindéé tá'an jín-de. Te ñi chaqoyo-de. Te ñi kaschítú ndíí-dé-tí iní ndendúú barco ja kuní kee barco-ún chíi nducha núú. ⁸ Te Simón Pedro, ñi jini-de ja súan ñi kuu. Te ñi jukuñi jítí-de nuu Jesús, te ñi ka'an-de: Kuxio-ní Tátá, chí chaá ío kuachi kúu-ná, áchí-de. ⁹ Chí máá-de jín táká ja ñi kachindéé tá'an jín-de-ún, ñi kánaa iní-de kánde'é-de ja ñi katiin-de t'yáká-ún, ¹⁰ te suni súan Jacobo jín Juan, ndendúú se'e Zebedeo, chí chaá kachindéé tá'an jín Simón kákuu-de. Te ñi kachí Jesús jín Simón: Mə yú'ú-ro. Onde vina te tiin-ró cháa. Achí-ya. ¹¹ Yúan-na te nuu ní kándenda barco nuu ñú'un íchí, te ñi kaxndóo ndí'i-de ndatiñu-de. Te ñi kandikín-de-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin chaá té'yu ndí'yi

¹² Te Jesús, kánde-ya ñin ñuu. Te ñi jaá ñin chaá nuu-yá, té'yu ndí'yi-de. Te chaá-ún, ñi jini-de nuu Jesús. Te ñi jukuñi jítí-de. Te ñi ka'an ndá'ú-de jín-yá: Tátá, nú kuní-ní te kuu nasándoo-ñí náá, áchí-de. ¹³ Yúan-na te ñi skáa-ya ndá'a-ya. Te ñi ké'é-ya-de. Te ñi ka'an-ya: Kuní-rí, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndí'yi té'yu-ún, ñi kuxio-ni kua'an. ¹⁴ Te ñi ka'an xaán-ya jín-de: Mə kachí kuti-ro núú ñi ñin. Chí kuá'án, te stá'an-ro máá-ró núú sutú. Te kundá'a-ró ndátíñu stá'an-ro núú-dé, náva'a kuní-de ja ní ndundoo-ró, nátu'un ñi tá'ú Moisés tiñu sáá. Achí-ya. ¹⁵ Ko tu'un-ya-ún, ñi jichá ku'a'an. Te ñi kataka kua'a xaán ñáyivi já kúni ná'ín-i, te nduva'a-i taká kue'e káta'an-i kákuni-i. ¹⁶ Te máá-yá, ñi kusíin-ya kuá'an-ya onde ñu'un té'é. Te yúan ñi jikan ta'ú-ya.

Chaá ñi kuyúnú

¹⁷ Te ñi kivi kánde Jesús stá'an-ya tú'un. Te chaá fariseo jín maestro ley, káxiukú-de yúan. Te chaá-ún, ñi kikoyo-de ichi táká ñuu Galilea ndañú Judea jín ñuu Jerusalén. Te fuerza máá Tatá Dios kánde jín-yá náva'a nasáva'a-ya ñáyivi kú'u. ¹⁸ Te ñi chaá yaku chaá, te nuu ñin jito yuu kándiso-de ñin chaá ñi kuyúnú. Te kándúkú-de skívi-de chaá-ún nuu kánde-ya, te kani-de chaá-ún nuu-yá. ¹⁹ Te ja kuá'a ñáyivi, te tú ñi káni'in-dé ndénu skívi-de chaá-ún. Yúan-na te ñi kákaa-de xiní ve'e. Te yúan ñi kaxndóna-de teja, te ñi kaskúun-de chaá-ún nuu Jesús sava ma'ñú jín jito yuu. ²⁰ Te ñi jini-ya já káandja chaá-ún. Te ñi ka'an-ya jín cháa ñi kuyúnú-ún: Súchi, a ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, áchí-ya. ²¹ Yúan-na te chaá káchaa tutú jín cháa fariseo, ñi kejá'a-de kájani iní-de: Ndé chaá kúu ya'a já ká'an tu'un ndíva'a. Ndéja kúu sá'a tuká'nu iní nuu kuáchi, chí ñin-ni máá Dios, áchí-de. ²² Yúan-na te Jesús, a ñi jini-ya já súan kájani iní-de. Te ñi ka'an-ya jín-de: Naún kájani iní-ro. ²³ Ja úu tu'un yá'a ndéja yí-ga káa. Á ka'an-rí: A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, xí ká'an-rí: Nduko, te kaka-ró. ²⁴ Ko náva'a ná kuní-ró já máá Sé'e chaá ndiso-ya tíñu nuu ñáyivi yá'a ja sá'a-ya tuká'nu iní nuu kuáchi, te ná ká'an-rí inga tu'un jín cháa ñi kuyúnú yá'a núsáa: Jín-ró ká'an-rí, nduko, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro ve'e-ró. Achí-ya. ²⁵ Te ñi nduko-ni chaá-ún jito nuu ñáyivi-ún. Te ñi naki'in-de jito nuu ní katúu-dé-ún. Te kuano'on-dé ve'e-de, nákana jaa-de Dios. ²⁶ Te taká ñáyivi-ún, ñi kánaa iní-i kánde'é-i. Te ñi kayu'ú xaán-i. Te ñi kánakana jaa-i Dios: Vina te ñi kajini-yo tíñu ñá'nu xaán yá'a, áchí-i.

Ja ní kana-ya xiní Leví

²⁷ Yúan-na, te ñi kenda Jesús kua'an-ya. Te ñi jini-ya núú ñin chaá xiní, nání-de Leví, kánchaa-de nuu kútutú xú'ún ñuu. Te ñi ka'an-ya jín-de: Kundikín-ro rúu, áchí-ya. ²⁸ Te ñi xndóo-de taká ndatiñu-de. Te ñi ndukuñi-de. Te ñi ndikín-de-ya. ²⁹ Te ñi sá'a Leví ñin gasto ká'nu iní ve'e-de, te ñi ío kua'a tá'an-de, chaá xiní jín sáva-ga-de. Te chaá-ún, káye-de staa jín-yá. ³⁰ Te chaá káchaa tutú jín cháa fariseo, ñi kaka'an-de sikí cháa káskuá'a jín-yá: Najá káye-ro káji'i-ró jín cháa xiní jín cháa ká'io kuáchi, áchí-de. ³¹ Te ñi ka'an Jesús, chaá ká'io ndáján, tú kánandí-i-de chaá táná, chí chaá káku'u kú ja kájinu ñú'ún. ³² Na tú vai-rí kana-rí xiní cháa ndaá. Chí chaá ká'io kuáchi, kána-rí xiní ná nákan iní-de, áchí-ya jín-de.

Sikí tu'un kondicha iní

³³ Yúan-na te ñi kaka'an-de jín-yá: Chaá káskuá'a jín Juan, tiní jinu ká'io ndicha iní-de te kájikán ta'ú-dé. Te suni súan kásá'a chaá káskuá'a jín cháa fariseo. Ko chaá káskuá'a jín máá-ní, najá máni káye-de káji'i-de. Achí-de. ³⁴ Te ñi ka'an-ya jín-de: Á kuu sá'a-ró já kóndicha iní ñáyivi ká'jin viko tánda'a, te nú kánchaa yii jín-i. ³⁵ Ko chaá ñin kivi já kuxio yii núu-i. Te kivi-ún, kuu kondicha iní-i. Achí-ya. ³⁶ Te ñi ka'an-ya ñin tu'un yátá jín-de: Tú

ni ñin náchu'un sa'ma jáá núú sú'nyu tu'ú. Te nú súan, suni máá já jáá-ún ka'ncha-ga, chĩ nuu sú'nyu tu'ú ma kúu nuku'un sa'ma jáá. ³⁷ Te tú ni ñin chu'un vino jáá ñi ñi tu'ú, chĩ nú súan, te máá vino jáá-ún ndátá ñi-ún, te vino-ún kati, te ñi-ún naa. ³⁸ Ko vino jáá jíin ñi jáá, kúu ja kúu ku'un iní. Te kendo va'a ndendú. ³⁹ Te tú ni ñin-i ío, ja á ñi jí-i-ja tu'ú, te kuni tuku-i ko'o-i ja jáá, chi: Ja ñi kutú'ú kúu ja vá'a-ga, áchi-i. Achí-ya.

6

Ja ní kakachi-de yoko trigo kivi ndétatú

¹ Te kivi ndétatú nuu semana uní, te ñi ja'a Jesús kua'an-ya ñin nuu káa trigo. Te chaá káskuá'a jíin-ya ñi kakachi-de yoko trigo, ñi kákiin-dé iní nda'a-dé, te káyee-dé. ² Te sava chaá fariseo ñi kaka'an-de jíin-ya: Naja kásá'a-ró jíin, chĩ tú ío ley sá'a-ró súan kivi ndétatú, áchi-de. ³ Te ñi ka'an Jesús: Á tú ní káka'u kuti-ro tutú naún ní sá'a David. Chĩ máa-de jíin cháa ñi kaxiukú jíin-de, ñi kaji'i-de sóko ñin kivi. ⁴ Te ñi kivi-de iní ve'e Dios, te ñi kí'in-de statilá kaxiukú ndíjín, ñi yee-dé. Te suni ñi ja'a-de nuu cháa kaxiukú jíin-de-ún ñi kayee. Te tú ío ley kee ní ñin chaá statilá-ún, chĩ máni sutu káyee núu. Achí-ya jíin-de. ⁵ Te ñi ka'an-ga-ya jíin-de: Máá Sé'e chaá, suni Jito'o kivi ndétatú kúu-ya, áchi-ya.

Ñin chaá ñi ichi nda'a vá'a

⁶ Te inga kivi ndétatú, suni ñi kivi-ya iní ve'e sinagoga, te ñi stá'an-ya tú'un. Te yúan kánde ñin chaá ñi ichi kájan nda'a vá'a-de. ⁷ Te chaá fariseo jíin cháa káchaa tutu, kábito yu'u-dé Jesús nú sá'a-ya taná kivi ndétatú, nává'a kakan-de kuachi sikí-ya kuni-de. ⁸ Ko máá-ya, a ñi jíin-ya tú'un kájan iní-de. Te ñi ka'an-ya jíin cháa kátí'ichi nda'a-ún: Ndukuiñi, te ichi má'ñú yá'a kundij-ro, áchi-ya. Te máá cháa-ún, ñi ndukuiñi-de, te ñi jukuiñi-de. ⁹ Yúan-na te ñi ka'an Jesús jíin-de jíin'an-de: Ná kaka tu'ún-rí róo ñin tu'ún. Ndé ley ío sikí kivi ndétatú. Á sá'a va'a-yó, xí sá'a ñáá-yó. Á nama-yó ñin chaá ndúkú kúu, xí ká'ni-yo ñin ndiyi. Achí-ya. ¹⁰ Te ndé-é-ya nuu táka ja kaxiukú xii-ya-ún. Te ñi ka'an-ya jíin cháa kú'u: Skáa nda'a-ro, áchi-ya. Te ñi sá'a-de súan. Te nda'a-dé-ún, ñi nduva'a ij-ní. ¹¹ Te máá-ún, ñi kakití xaan iní, te kádatu'ún ndasa sá'a jíin Jesús. ¹² Te ñi kuu kivi. Te ñi kenda Jesús kuakakan ta'u-ya onde yuku. Te ñi ñiñ ñi jikan ta'u-ya nuu Dios.

Ja ní kaji-ya uxí uu chaá skuá'a jíin-ya

¹³ Te nuu ní kundijín, te ñi kana-ya xini cháa káskuá'a jíin-ya. Te ñi nakaji-ya uxí uu tá'an-de. Te chaá-ún, ñi skúnáni-ya-de apóstol. ¹⁴ Te Simón, ñi naskúnáni-ya-de Pedro, jíin ñani-de, Andrés, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé. ¹⁵ Mateo jíin Tomás, Jacobo se'e Alfeo, jíin Simón chaá nani Zelote, ¹⁶ Judas ñani Jacobo, jíin Judas Iscariote ja ní nastúu-de Jesús.

Tu'un ñi stá'an-ya núu-i

¹⁷ Te ñi nuu-ya jíin-de jíin'an-de. Te ñi jukuiñi-ya ñin ndu'a. Te kua'a xaan cháa káskuá'a jíin-ya jíin kuá'a ñáyivi núu Judea jíin ñáyivi núu Jerusalén, jíin ñáyivi yú'u mar ñuu Tiro jíin núu Sidón, ñi kikoyo-i ja kuni ná'in-i tu'un ka'an-ya, te suni ja ná nduva'a-i kue'e káta'an-i kuni-i. ¹⁸ Te taká ñáyivi kándo'o jíin tachí kuni, ñi kanduva'a nd'i-i ñi sá'a-ya. ¹⁹ Te ndivii ñáyivi kuá'a-ún, ñi kandúkú ndé-é-i ké'e-i-ya. Chĩ ío fuerza iní-ya. Te ñi nasáva-a-ya taká-i. ²⁰ Te ñi ndakoto-ya núu cháa káskuá'a jíin-ya. Te ñi ka'an-ya: Xáan ndatu róo, chaá káta'an ndá'ú, chĩ kuu kivi-ró núu nuu tá'ú Dios tiñu. ²¹ Xáan ndatu róo ja kaji'i-ro sóko vina, chĩ nda'a chii-ró. Xáan ndatu róo ja kánde-e-ro vina, chĩ kuaku-ro. ²² Xáan ndatu róo jíin'an-ró nú kakití iní chaá kábito-de róo, jíin nú káku-xio-de nuu-ro kí'in-de, jíin nú kaka'an tásí-de sikí-ro, jíin nú káské'ichi-de róo nátu'un chaá ñáá, ja sikí máá Sé'e chaá. ²³ Si ñá kóo iní-ro kivi-ún, te kusij xaan iní-ro, chĩ ká'nu xaan kóo ta'u-ro ondé andívi. Chĩ súan ñi kasá'a táa-de jíin cháa ñi kajiñi tu'un Dios onde sáa. ²⁴ Ko naka ndá'ú kúu róo, chaá kúka, chĩ vina-ni ká'jo si iní-ro. ²⁵ Naka ndá'ú kúu róo ja ká'jin ti chii-ró vina, chĩ kuu-ro sóko. Naka ndá'ú kúu róo ja vina kájaku-ro, chĩ nduku'a iní-ro te nde-e-ro. ²⁶ Naka ndá'ú kúu róo nú vina ká'an jíin'ún táka chaá jíin-ró. Chĩ súan ñi kasá'a táa-de jíin cháa ñi kajiñi tu'un xndá'ú onde sáa. ²⁷ Ko ká'an-rí jíin róo ja kajiñi so'o: Kundá'ú iní-ro cháa kábito u'u róo, te sá'a va'a-ró jíin cháa kákití iní nuu-ro. ²⁸ Te ka'an va'a-ró jíin cháa kaka'an ndiva'a jíin-ró. Te kakan ta'u-ro já'a cháa kásá'a tu'un tú'ún sikí-ro. ²⁹ Te nú ndé chaá stují ñin yiki núu-ro, suni kuá'a-ró tú'un ná stují-dé inga. Te nú ndé chaá jánchaá-de tikáchi-ró, ni su'nu-ro ma sásá'an-ró ná kí'in-de jíin. ³⁰ Nani chaá jikan nuu-ro, te kuá'a-ró núu-dé. Te chaá kí'in ndatiñu-ró, ma nándakan-ro. ³¹ Te nátu'un kuni-ro sá'a ñáyivi jíin-ró, suni súan sá'a máá-ró jíin-i. ³² Chĩ nú maní-ro jíin cháa maní jíin máá-ró, ndé chaá nakuatá'ú núu-ro núsáa. Chĩ chaá ká'jo kuachi, suni maní-dé jíin cháa maní jíin máá-de. ³³ Te nú sá'a va'a-ró jíin cháa kásá'a va'a jíin máá-ró, ndé chaá nakuatá'ú núu-ro, chĩ chaá ká'jo kuachi, suni súan kásá'a-de. ³⁴ Chĩ nú

kuá'a núu-ró núu cháa ja ñúkuu inji-ro kuá'a-de nuu-ro, ndé cháa nakuatá'u núu-ro, chi cháa ká'io kuachi, suni já'a núu-de nuu sáva-ga cháa ká'io kuachi, náva'a nani'in-gá-de. ³⁵ Núsáá te kundá'ú inji-ro cháa ká'ito u'u róó, te sá'a va'a-ró jín-de. Te kua'a núu-ró núu-dé. Te ma kúñukuu inji-ro naún kuá'a-de nuu-ro. Te ká'nu koo ta'u-ro, te kuu-ró sé'e Dios andívi. Chj máa-yá, va'a inji-ya jín cháa já'a inji jín cháa ndiva'a. ³⁶ Núsáá te kundá'ú inji-ro ñáyivi nátu'un máa Táa-ro já súni kundá'ú inji-ya-i. ³⁷ Ma ndóna-ró siki ñáyivi, náva'a ma ndóna-i siki máa-ró. Ma náku'ndíi-ró siki-i, náva'a ma náku'ndíi-i siki máa-ró. Sá'a tuká'nu inji-ro núu-í, náva'a ná sá'a-i tuká'nu inji-i nuu máa-ró. ³⁸ Kuá'a nuu-í te suni súan kuá'a-i nuu-ro. Chikua'á va'a-i, sání'in-i, kaja-í, te onde jichá chu'un-i kuá'a-i nuu-ro. Chj suni jín kú'a nj chikua'á-ro-ún, suni nakukua'á-ro. Achí-ya. ³⁹ Te nj ka'an-ya in tu'un yátá jín-i: Chaa kuáá á kuu stá'an-de ichi núu ingá cháa kuáá. Á tú jungava ndendúú-de inji xa'va. ⁴⁰ In cháa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vása maestro-de. Ko taká cháa káskuá'a, nú'a nj kutu'a va'a-de, te koo-de nátu'un maestro-de. ⁴¹ Naja ndé'é-ró já kándeé m'i'n ndúchi ñani-ro, te tú náani inji-ro já in vity kándeé nduchi máa-ró náún. ⁴² Naja ká'an-ro jín ñani-ro: Ñani, kundatu ná táva-ri m'i'n kándeé nduchi-ro, te tú náani inji-ro já kándeé in vity ndúchi-ro náún. Chaa uu xinj, xna'an-ga tava-ro vitú kándeé nduchi máa-ró. Yúan-na te kuu ndé'é vá'a-ró já táva-ro m'i'n kándeé nduchi ñani-ro. ⁴³ Chj xinj yúnu vá'a tú kúun nde'e káñáá. Te nj xinj yúnu káñáá tú kúun nde'e vá'a. ⁴⁴ Chj ndita'an yunu, jín ndé'e te jini-yo naún yunu kúu, chj tú táxin-yó mérkexé xinj nú íñu, ni tú táxin-yó uva xinj zarza. ⁴⁵ Chaa va'a, sá'a-de tiñu va'a, chj ío va'a inji-de. Te cháa ñáá, sá'a-de tiñu ñáá, chj káñáá inji-de. Chj tu'un ñú'un inji añú cháa, tu'un-ún ká'an-de. ⁴⁶ Naja káka'an-ro jín-ri: Táta, Táta, te tú káskikuu-ró tiñu ká'an-ri jín-ro núsáá. ⁴⁷ Taká ñáyivi vái nuu-ri, te jini so'o tu'un ká'an-ri, te skikuu, ná stá'an-ri nuu-ro na jín kétá'an. ⁴⁸ Kúu nátu'un in cháa ja jáni-de ve'e-de, te nj jacha kúnú-de. Te nj jani-de ja'a siki káva. Te nuu ní cháa in nducha ñú'un xáan, te yucha-ún nj kunj stúuncháa ve'e-ún núú. Ko tú ní kandá kuti, chj siki káva kandi. ⁴⁹ Ko ñáyivi jini so'o, te tú skikuu, yúan kúu nátu'un in cháa nj jani-de ve'e-de nuu ñú'un, te tú yínduji ja'a. Te in nducha ñú'un ní kani ve'e-ún, te nj stúuncháa-ni. Te nj naa í-ni ve'e-ún. Achí-ya.

7

Ja ní nasáva'a-ya mozo capitán

¹ Te nj jinu nj ka'an-ya ní kajini ná'in ñáyivi-ún. Yúan-na te nj kivi-ya kuá'an-ya ñúu Capernaum. ² Te in cháa kúu capitán, ío in mozo-de ja maní-dé jín. Te mozo-ún, kú'u-i te a yani kuu-i. ³ Te cháa capitán yúan, nj jini-de tu'un Jesús. Te nj táji-de yakú cháa judío ñá'nu, kua'an nuu-yá, ka'an nda'ú jín-yá ja ná kú-ya te nama-ya mozo-de. ⁴ Te nj jakoyo cháa-ún nuu Jesús. Te nj kaka'an nda'ú-de jín-yá: Kánúú sá'a-ní ja ká'an-de, ⁵ chj maní-dé jín ñúu-ná. Te nj jani-de in ve'e sinagoga kuu-ná jiná'an-ná. Achí-de. ⁶ Te kua'an Jesús jín-de. Te nuu ní kakuyani-ya ve'e-ún, te nj táji capitán yakú amigo-de, kua'an nuu-yá. Te nj ka'an-de jín-yá: Táta, tú kuni-ná sátéñu-ná ní ja kivi-ni inji ve'e-ná. ⁷ Ja yúan tú ní kuni-ná kii-ná nuu-ni núú, ko máni ka'an-ni, te ná ndúva'a mozo-ná. ⁸ Chj máa-ná, suni cháa ndíso tiñu kúu-ná. Te tá'ú-ná tiñu nuu soldado-ná. Te ká'an-ná jín in-de: Kuá'an, te já'an-de. Te jín ingá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jín mozo-ná: Sá'a ya'á, te sá'a-i. Achí-de. ⁹ Tu'un yá'a nj jini so'o Jesús. Te nj naa iní-ya ní ndé'é-yá nuu-dé. Te nj xío káva-ya. Te nj ka'an-ya jín ñáyivi kuá'a kándikin yata-yá: Ndaa ká'an-ri jín-ro, ja ní inji ñúu Israel tú súan ní jini-ri cháa kándija, achí-ya. ¹⁰ Te cháa nj táji-de nuu-yá núú, nj jakoyo-de ve'e. Te nj jini-de ja á nj nduva'a mozo-ún.

Ja ní nachaku se'e yí ña'an viuda

¹¹ Yúan-na te nj kuu kivi. Te nj kivi Jesús kua'an-ya ñúu Naín. Te kua'a cháa skuá'a jín-yá, jín ñáyivi kuá'a, kája'an-i jín-yá. ¹² Te nj kuyani-ya yúñúu-ún. Te kákiñi'in ñáyivi-ún in suchi yí ní j'i-i, ja máa in-i nuu ná-a-i núú. Te ña'an viuda kúu-ña. Te suni kua'a ñáyivi ñúu-ún ká'jin jín-ña. ¹³ Te nj jini máa Jito'o-yo núu-ña. Te nj kundá'ú inji-ya-ña. Te nj kachj-ya jín-ña: Ma ndé'e-ro, achí-ya. ¹⁴ Te nj kandita-ya. Te nj tin-ya camilla ndiyi-ún. Te nj kajukuiñi cháa kándisó-ún. Te nj ka'an-ya: Súchi, jín-ro ká'an-ri, ndukoo, achí-ya. ¹⁵ Yúan-na te nj ndukoo suchi já á nj j'i-ún. Te nj keja'á-i náka'an-i. Te Jesús, nj nakuá'a-ya-i nuu ná-a-i. ¹⁶ Te ndivii ñáyivi, nj kayu'ú-i. Te kánakana jaa-i Dios. Te sava-i káka'an-i: Nj cháa in cháa jáni tu'un Dios nuu-yo, te kúñá'nu-de. Te sava-ga-i káka'an-i: Máa Dios, nj cháa-ya núu-yo. Achí-i. ¹⁷ Te tu'un-ya-ún nj jichá kua'an ní ñúu Judea jín ní ñúu yani yúan.

Uy cháa nj táji Juan nuu-yá

¹⁸ Te cháa káskuá'a jín Juan, nj kakastu'ún núu-dé ndasa ío taká tiñu. Yúan-na te nj kana Juan xinj úu cháa káskuá'a jín-de. ¹⁹ Te nj táji-de kua'an nuu Jesús, náva'a kaka tu'un-de-ya:

Máa-ní kúu cháa kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, achí-de. ²⁰ Te nì jakoyo cháa-ún nuu-yá. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Juan, cháa skuánducha, nì táji-de náá vaj koyo-ná nuu-ní vaj kaka tu'un-ná ní: Á máa-ní kúu cháa kii-ún xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchí-de. ²¹ Te suni máa hora-ún nì nasáva'a-ya kuá'a ñáyivi káku'u, jíin já káte'yu, jíin já káta'an tachí kíni. Te suni kua'a cháa kuáa, nì ndundijin nuu-dé nì sá'a-ya. ²² Te nì ka'an Jesús: Kuá'an, te kastu'un-ró núu Juan naún nì kajini-ro, jíin tú'u nì kajini so'o-ró. Cháa kuáa, káundijin nuu-dé. Te cháa rengo kánakaka-de. Te cháa té'yu ndí'yi káundoo-de. Te cháa só'ó kánakuni so'o-de. Te cháa nì jíi kánachaku-de sá'a-ri. Te suni jáni-ri tu'un va'a Dios nuu ñáyivi ndá'ú. ²³ Te xáan ndatu koo cháa ja má náyu'ú-de koto-de ruu. Achí-ro. ²⁴ Te cháa nì táji Juan nì kenda-de káno'on-de. Te Jesús, nì kejá'a-yá ká'an-ya tú'un Juan jíin ñáyivi: Naja ní kenda-ró kája'an-ro ondé ñu'un té'é. Ja ndé'é-ró ñin icha ja kandá sá'a tachí náún. ²⁵ Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin cháa ñu'un sa'ma ndúchá náún. Ko ná kástu'un-rí, cháa káñu'un sa'ma lúu te ncháa va'a-de ja kákusi iní-de, máni iní ve'e rey káxiukú-de. ²⁶ Ko naja ní kenda-ró kája'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin cháa jáni tu'un Dios náún. Te suni ká'an-ri jíin-ró: Kúñá'nu xaan-gá-de vása ñin cháa jáni tu'un Dios. ²⁷ Cháa yá'a kúu cháa yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró chí táji-ri ndajá'a-ri kuxnú-de ja-de, te cháa-ún sátu'a-de ichi-ro vása jáa-ro, áchí. ²⁸ Chí a ká'an-ri jíin-ró ja iní ñuyivi yá'a tú ío nì ñin cháa jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máa-de vása Juan cháa skuánducha. Ko máa cháa lúli-ga iní ñuu ñat'u'un andívi, cháa-ún kúñá'nu-ga-de vása Juan. Achí-ya. ²⁹ Te cháa xini jíin táka ñáyivi-ún, kajini so'o tu'un ká'an-ya, te nì kajatá'ú-i tu'un Dios. Te nì kajanducha-í nuu Juan. ³⁰ Ko cháa fariseo jíin cháa maestro ley, nì kaské'ichí-de tu'un kuni Dios ja sá'a-de, kuachi ja tú ní káanducha-dé nuu Juan. ³¹ Te nì kachí máa Jító'o-yo: Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñáyivi yá'a núsáa, te naún ní kandaku-i. ³² Kákuu-i nátu'un suchí lúli káxiukú núyá'u, ja kákana kó'ó-i xini tá'an-i: Nì kaxndé'e-ri xkuuli nuu-ro, te tú ní kájita já'a-ró: Nì kanda'i-ri nuu-ro, te tú ní kánde'e-ro, áchí-i. ³³ Chí nì kii Juan cháa skuánducha. Tú ní yé-de staa, tú ní jíi-de vino, te káka'an-ro: Tá'an-de tachí kíni. ³⁴ Ko máa Sé'e cháa yé-e-yá, jíi-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío ñin cháa yáji téyí, te jíi xaan-dé vino, cháa jini tá'an jíin cháa xini jíin cháa ká'io kuachi kúu-de. Achí-ro. ³⁵ Ko ñin cháa ndíchi, máni tiñu ndíchi sá'a-de. Te súan kuni-ro jándaa ndíchi-de. Achí-ya.

Jesús jíin ña'an ndíso perfume

³⁶ Te ñin cháa fariseo, nì ka'an ndá'ú-de jíin Jesús kee-yá staa jíin-de. Te nì kivi-ya iní ve'e-de, te nì jungoo-ya já kée-yá. ³⁷ Te ñin ña'an ío kuachi, kánchaa-ña níuu yúan. Te nì jíin-ña já kánchaa Jesús ve'e ñin cháa fariseo. Te nì cháa-ña jíin ñin tiya'a perfume. ³⁸ Te kánchaa-ña núu já'a-yá ichi yatá-yá. Te ndé'e-ña, te nì xndáji-ña já'a-yá jíin ndúcha núu-ña. Te nì nasi'ichí-ña já'a-yá jíin íxi xini-ña. Te nì tiyú'ú-ña já'a-yá, te nì jíi-ña perfume ja'a-yá. ³⁹ Te fariseo, cháa nì kana xini-yá-ún, súan nì jíin-de, te nì jani iní máa-de: Nú cháa jáni tu'un Dios kúu cháa yá'a, te kuni-de ndé ña'an kúu ña'an yá'a núu. Chí ña'an yá'a, ja ké'é-ña-dé, ña'an ío kuachi kúu-ña, áchí-de. ⁴⁰ Yúan-na te nì ka'an Jesús: Simón, ka'an-ri ñin tu'un jíin-ró kuni-ri, áchí-ya jíin-de. Te máa-de, nì ka'an-de: Ka'an-ní, Maestro, áchí-de. ⁴¹ Te nì ka'an Jesús: ñin cháa já'a núu xu'ún, nì ío uo cháa taú nuu-dé. ñin cháa, nì tau u'un ciento peso. Te inga cháa nì tau uo xiko uxí peso nuu-dé. ⁴² Te tú na jíin káñava'a cháa-ún ja náknáa. Te nì sá'a-de tuká'nu iní nuu ndéndúú cháa-ún. Ka'an, ndé ñin cháa-ún kumaní-gá jíin-de núsáa. Achí-ya. ⁴³ Te nì ka'an Simón: Jáni iní-ná ja cháa nì sá'a-ga-de tuká'nu iní nuu-ún, áchí-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Jándaa ká'an-ro, áchí-ya. ⁴⁴ Te nì xío koto'ya ichi núu ña'an-ún. Te nì ka'an-ya jíin Simón: Jini-ro ña'an yá'a náún. Nì kivi-ri iní ve'e-ró, te tú ní já'a-ró ndúcha já ndúndo ja'a-ri. Ko ña'an yá'a, nì xndáji-ña já'a-ri jíin ndúcha núu-ña. Te nì nasi'ichí-ña jíin íxi xini-ña. ⁴⁵ Tú ní tiyú'ú-ró rúu. Ko ña'an yá'a, onde nì kivi-ri iní ve'e-ró, tú júkuñi-ña já tiyú'ú-ña já'a-ri. ⁴⁶ Tú ní jíi-ro aceite xini-ri. Ko ña'an yá'a nì jíi-ña perfume ja'a-ri. ⁴⁷ Núsáa te ká'an-ri jíin-ró, ja á nì sá'a-ri tuká'nu iní nuu táka kuachi-ña vasa ío kua'a, chí nì kumaní xaan-ña jíin-ri. Ko nú sá'a-ri tuká'nu iní nuu ñin cháa ío yaku-ni kuachi-de, te yaku-ni kumaní-dé jíin-ri, áchí-ya. ⁴⁸ Te nì ka'an-ya jíin-ña: A nì sá'a-ri tuká'nu iní nuu táka kuachi-ró, áchí-ya. ⁴⁹ Te cháa káye staa jíin-yá, nì kakejá'a-de kájani iní máa-de: Nde cháa kúu cháa yá'a, ja sá'a-de tuká'nu iní nuu kuachi, áchí-de. ⁵⁰ Te nì ka'an-ya jíin ña'an-ún: Nì kandíja-ró, te yúan ní nama-ri róo. Kuá'an, te ma yú'ú-ga-ro, áchí-ya.

8

Tu'un ña'an ní kajatiñu nuu-yá

¹ Yúan-na te kúkué-ga, te nì jika kuu-ya táka ñuu jíin rancho. Te jáni-ya tú'un va'a te kástu'un-yá ndasa koo máa ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te máa uxí uo apóstol, kája'an-de jíin-yá. ² Te suni ío yaku ña'an já á nì kata'an-ña tachí kíni jíin ku'é, ja á nì nasáva'a-ya-ña. Te ña'an-ún, suni kája'an-ña jíin-yá. Te ñin-ña kúu María ñuu Magdala. Te iní ña'an yúan nì

kiñi'in-ya usiá tachí káni kája'an onde sáa. ³ Te sava-ga-ña káináni-ña Juana, ñasi'í chaá nání Chuzá, chaá ndiso tiñu Herodes, jín Susana, jín kuá'a-gá ña'an. Te kájatíñu-ña núu-yá jín'an-ya.

Tu'un yátá siki cháa sáka trigo

⁴ Te nì kákututú kuá'a xaán ñayivi. Te ñayivi káxiukú táká ñuu-ún, nì jakoyo-i nuu-yá. Te nì ka'an-ya ñn tu'un yátá jín-i: ⁵ ñn chaá sáka trigo, nì kenda-de sáka-dé trigo-de. Te jachá-de, te ñn nunj ní jungava yu'íchi te nì jañu-i siki. Te tisaá andívi ní kákokó-tí. ⁶ Te inga nì jungava siki yúu. Te nì kana. Ko nì ichi, chí tú kajin. ⁷ Te inga nì jungava ma'ñú ñu. Te ñn núu-ni nì kákana ññu jín. Te nì kajasu nuu. ⁸ Te sava nì kajungava nuu ñú'un vá'a. Te nuu ní kákana, te ja ñn, te nì ja'a ciento nunj. Achí-ya. Yúan-na te ká'an jaa-ya: Chaá ío so'o, kuni ná'in-de, te ná kúni so'o-de, achí-ya. ⁹ Te chaá káskuá'a jín-yá, nì kajika tu'un-de-ya ññn kuni ka'an tu'un yátá-ún. ¹⁰ Te nì ka'an-ya: Róo, chí a kuajuku'un iní-ro tú'un yisa'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ko ká'an-rj tu'un yátá jín sáva-ga-i náva'a vasa ndé'e-i, ko ma kuni-i, te vasa jini so'o-i, ko ma júku'un iní-i. ¹¹ Tu'un yátá yá'a kuni ka'an: Tata-ún kúu tu'un Dios. ¹² Tata nì kajungava yu'íchi-ún kákuu chaá kájiní so'o tu'un. Te cháa-ni kui'ña te jánchaá tu'un-ún iní añu-de náva'a tú kandíja-de te kaku-de. ¹³ Te ja ní kajungava siki yúu-ún kákuu chaá kájiní so'o-de tu'un. Te kúsij iní-de jín. Ko túu nuu káka yo'ó iní-de. Te yaku-ni kivi kákandíja-de. Te nú ndóna tundó'o siki-dé te kánayu'ú-de. ¹⁴ Te ja ní kajungava ma'ñú ñu kákuu chaá kájiní so'o-de. Ko nú kua'an-de, te kácutéñu-de jín ndátíñu-de, chí kákuni-de kukúká-de náva'a koo sij iní-de. Yuán náa tú'un iní-de. Te tú yíja vá'a nunj-dé. ¹⁵ Ko ja ní kajungava nuu ñú'un vá'a kákuu chaá kánde añu vá'a añu ndaa iní-de. Te tu'un nì kájiní so'o-de-ún, ñú'un nì iní-de. Te kája'a-de nunj táká kivi.

Tu'un yiti

¹⁶ Tú ní ñn ñayivi chí'i-i ñu'un xiní yiti te jasú-i kisi siki, ní tú jáni-i chí jito. Chí sua kundij nuu ñn candelero, náva'a tuun ndua ñu'un nuu ñayivi kivi koyo. ¹⁷ Chí tú ío ní ñn tiñu yisa'í sáni, chí stá'an ndijin-ya táka-ni. Ní tú ío ní ñn tu'un yisa'í sáni, chí vai ndijin taká-ni sá'a-ya, te kuni-yo núu. ¹⁸ Núsáa te ná kúni so'o vá'a-ró, chí chaá ñáva'a, te ki-ga nuu-dé, te chaá tú ñáva'a, vasa jáni iní-de ja á náva'a-de te kuxio ki'ñ, achí-ya.

Náa-ya jín ñani-ya

¹⁹ Yúan-na te nì jaa náa-ya jín ñani-ya núu-yá. Te tú ní kúu kivi koyo-ña núu-yá siki já kuá'a ñayivi. ²⁰ Te nì kaka'stu ñn ñayivi-ún nuu-yá: Náa-ní jín ñani-ní ká'jin-ña yatá vé'e, te ka'an-ña jín-ní kákuni-ña, achí-i. ²¹ Yúan-na te nì ka'an-ya: Náa-rj jín ñani-rj kákuu ñayivi kájiní so'o tu'un Dios, te káskíkuu-i, achí-ya jín-i.

Ja ní jukuiñi tachí xaán ní sá'a-ya

²² Te ñn kivi, nì kivi-ya iní ñn barco jín cháa káskuá'a jín-yá. Te nì ka'an-ya jín-de: Ná kija'a-yó ingá lado mar. Te nì kaskáka-ya barco kája'an-ya. ²³ Ko nini káskáka-de barco, te nì kixi-ya. Te nì ndonda ñn tachí xaán núu mar. Te ndúkú chítú ndúcha iní barco, te a yani koo tundó'o núu. ²⁴ Te nì jakoyo-de nuu-yá. Te nì kaxndúko-de-ya. Maestro, Maestro, vina te naa-yo, achí-de. Te nì nata'u núu-yá. Te nì ka'an xaán-yá nuu tachí-ún jín núu mar. Te nì kuná'in-ni. Te ná'in yúu í-ní ní kuu. ²⁵ Te nì ka'an-ya jín-de: Náj tú kákandíja-ró. Te káyu'ú-de, te kánaa iní-de kánde'é-de. Te káka'an jín tá'an máa-de: Ndé chaá kúu chaá yá'a, ja onde nuu tachí jín núu ndúcha tá'ú-de tiñu te kájanatú nuu-dé, achí-de.

Chaá tá'an tachí káni onde ndañu Gadara

²⁶ Te nì jakoyo-de nuu Gadara, ja kánchaá ichi núu ñuu Galilea. ²⁷ Te nuu ní jaa-ya núu ñú'un ichi, te ñn chaá ñuu-ún nì kita'an-de-ya. Te tá'an-de kuá'a tachí káni. Te nì kuu kuá'a kuía ja tú ñú'un kuti-dé sa'ma, ní tú ncháa-de ñn ve'e, chí ma'ñú vé'e añu ncháa-de. ²⁸ Te chaá-ún, nì jini-de nuu Jesús. Te nì jukuiñi jiti-de nuu-yá. Te nì kana jaa-de: Naún sá'a-ní jín-ná Jesús, Se'e Dios, I'a kúñá'nu xaán. Ká'an nda'ú-ná jín-ní ma xndó'o-ní náa, achí-de. ²⁹ Te nì tá'ú-yá tiñu nuu tachí káni-ún ná kenda ki'ñ iní chaá-ún, chí nì kuu kuá'a kuía xndó'o chaá-ún. Te nì kaju'n-i chaá-ún jín cadena jín manea kaa. Ko ndi'í nì kukuáchi sá'a-de. Te kenda-de já'an-ni-de onde ñu'un té'é sá'a tachí káni-ún. ³⁰ Te Jesús, nì jika tu'un-yá-de: Naún nání-ró, achí-ya. Te nì ka'an-de jín-yá: Ja kuá'a xaán nání-ná, achí, chí yí'i kua'a xaán tachí káni iní-de. ³¹ Te nì kaka'an nda'ú tachí-ún jín-yá ja ná tú táji-yá ki'ñ iní tunchi kúnú. ³² Te yuku yúan ío ñn tiku'ní kini kájinu-ti. Te yúan nì kaka'an nda'ú jín-yá ja ná kuá'a-ya tú'un kivi koyo iní-ti. Te nì ja'a-ya tú'un kája'an. ³³ Te nì kenda tachí káni-ún iní chaá-ún kája'an. Te nì kivi koyo iní kini. Te tiku'ní kini-ún nì kajungoyo-ti yúkava-ún onde iní mar. Te nuu mar nì kaji-ti. ³⁴ Te chaá kándito-ti, nì kájiní-de ja súan nì kuu. Te nì kájinu-de kája'an-de. Te nì kaka'stu-ún-de nuu ñayivi ñuu-ún jín táká rancho. ³⁵ Te nì kenda koyo ñayivi-ún ja ndé'e-i naún ní kuu. Te nì jakoyo-i nuu Jesús. Te nì kájiní-i nuu cháa nì kenda tachí

kíni-ún, kánchaa-de nuu já'a Jesús, ñú'un-de sa'ma, te a nì nduva'a xinì-dé. Te nì kayu'ú-i. ³⁶ Te chaa nì kajinì, nì kajani-de tu'un nuu ñáyivi-ún, ndasa nì nduva'a chaa nì ta'an tachì kíni. ³⁷ Yúan-na te taká ñáyivi ñúu Gadara, nì kaka'an ndá'ú-i jíin-yá ja ná kúxio-ya kí'in-ya, chí xaan káyu'ú-i. Te máá-yá, nì ndívi-ya iní barco. Te nì naxió káva-ya kuá'an-ya. ³⁸ Te chaa nì kàkenda tachì-ún, nì ka'an ndá'ú-de ja kuéni kí'in-de jíin-yá. Ko Jesús, nì táji-yá-de kua'an-de: ³⁹ Kuáno'on vé'e-ró, te kani-ró tú'un ná ñá'nu xaan tínu nì sá'a Dios jíin-ró, áchí-ya jíin-de. Te máá cháa-ún nì kee-de kua'an-de. Te nì jani-de tu'un ní ñúu yúan ná ñá'nu xaan tínu nì sá'a Jesús jíin-de. ⁴⁰ Yúan-na te nì najaa-ya. Te ñáyivi-ún nì kaka'an va'a-i jíin-yá, chí ndivii-í káinda-tu-i-ya.

Tu'un sesí'í Jairo

⁴¹ Te ñin chaa kúñá'nu inì ve'e sinagoga nání-de Jairo, nì chaa-de. Te nì jukuiñi jíití-de nuu já'a Jesús. Te nì ka'an ndá'ú-de jíin-yá ja ná kivi-ya iní ve'e-de. ⁴² Chí ío ñin sesí'í-de ja máá ñin-i nuu-dé, nátu'un uxí uu kuia-i. Te suchí-ún ndúkú-i kuu-i. Te nì kee Jesús kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kajaxin-i-ya.

Ja ní nasáva'a-ya ñin ñá'an kú'u kue'e ñiñi

⁴³ Te ñin nasí'í nì kuu uxí uu kuia játi ñiñi-ñá. Te ñá'an-ún nì janu-ña taká ndatíñu-ña ní kuu chaa táná. Te tú ní ndúva'a-ña sá'a ní ñin-de. ⁴⁴ Te nì jaa-ña íchi yatá-yá. Te nì ké'é-ña yú'u sá'ma-yá. Te nì ichi-ni nuu játi ñiñi-ñá-ún. ⁴⁵ Yúan-na te nì ka'an Jesús: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-ya. Te ndivii-dé tú ní kája'a-de tu'un. Te Pedro jíin cháa ká'in jíin-de yúan, nì kaka'an-de: Maestro, ñáyivi kuá'a yá'a kájaxin-i ní, te a ká'an-ní: Ndéja ní ké'é rúu, áchí-de. ⁴⁶ Ko nì ka'an Jesús: Ndaa ja ñin ñáyivi ní ké'é rúu, chí nì jinì-rì ja ní kenda fuerza inì-rì, áchí-ya. ⁴⁷ Yúan-na te ñá'an-ún, nì jinì-ña já tú ní kúu chisa'í-ña máá-ña, te nì chaa-ña kísi-i-ña. Te nì jukuiñi jíití-ña nuu Jesús, te jito nuu taká ñáyivi, nì jani ndaa-ña tu'un najá ní ké'é-ña-yá, te ndasa nì nduva'a-ni-ña ní sá'a-ya. ⁴⁸ Te máá-yá nì ka'an-ya jíin-ña: Nì kandíja-ró, te yuán ní kaku-ro. Kuá'an, te ma yú'u-ró. Achí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

⁴⁹ Te nini ká'an-ya súan, te nì chaa ñin mozo chaa kúñá'nu inì ve'e sinagoga-ún, nì kachì nuu-dé: A nì jíití sesí'í-ro. Ma sátéñu-ga-ro Maestro, áchí. ⁵⁰ Te nì jini so'o Jesús ja ní ka'an mozo-ún. Te nì kachì-ya jíin cháa-ún: Ma yú'u-ro: Kandíja-ni, te ná kaku sesí'í-ro. ⁵¹ Te nì kivi-ya iní ve'e. Te tú ní já'a-ya tú'un kivi ní ñin jíin-yá, chí máá-ni Pedro jíin Jacobo, jíin Juan, jíin táa náa suchí sí'í-ún. ⁵² Te kánde'e ndivii ñáyivi te kánduku'a inì-i. Te nì kachì-ya: Ma ndé'e-ro jíiná'an-ró. Tú ní jíití-i, chí kixi-ní-i, áchí-ya. ⁵³ Te nì kasákátá-i nuu-yá, chí nì kajinì-i ja á nì jíití suchí-ún. ⁵⁴ Ko máá-yá, nì ñin-ya ndá'a-í. Te nì ka'an jaa-ya: Súchi, ndukoo, áchí-ya. ⁵⁵ Yúan-na te nì nachaku-i. Te nì ndukoo-ni-i. Te nì tá'ú-yá tínu ja ná kuá'a-de staa kéé-í. ⁵⁶ Te táa-i náa-i, nì kakee nuu-dé kánde'é-de. Ko nì tá'ú-yá tínu nuu-dé ja tú ní ñin nuu kachì-de ja súan nì kuu.

9

Ja ní táji Jesús uxí uu-de kája'an-de

¹ Te nì nãstútú-ya ndí'uxí uu chaa-ún. Te nì ja'a-ya fuerza inì-de ja kúndéé-de jíin taká tachì kíni jíin já kuánchaa-de taká kue'e. ² Te nì táji-yá-de kája'an-de ja ná káni-de tu'un ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tínu, te ná násáva'a-de ñáyivi kaku'u. ³ Te nì ka'an-ya jíin-de: Ma kúndiso kuti-ro já kúu ichi, ní vara, ní ñunu, ní staa, ní xu'ún, ní ma kúndiso-ró uu su'nu. ⁴ Te nani ve'e kúu nú nì kivi-ró, te kendoo-ró yúan. Te yúan kenda-ró kí'in-ro. ⁵ Te nú ndé nuu tú kákuñi-í kuatá'ú-i róó, te nú nì kenda-ró ñúu yúan, te skóyo-ró tákachá iní ja'a-ro. Te súan kani ndaa-ro tú'un nuu-í jíiná'an-i, áchí-ya. ⁶ Te nì kenda-de kája'an-de, nì kajikó ndúu-de taká ñuu, nì kajani-de tu'un. Te taká lado nì kanásáva'a-de ñáyivi kaku'u.

Ja ní kuñáá inì Herodes

⁷ Te Herodes, chaa tá'ú tínu, nì jini tu'un-de taká tínu nì sá'a-ya, te kúñáá inì-de, chí káka'an sava-i: Juan, chaa nì jíití, nì nachaku-de. ⁸ Te sava tuku-i: Nì ndenda Elías. Te sava-ga tuku-i: ñin chaa nì jani tu'un Dios onde sáa a nì nachaku-de. Achí-i. ⁹ Te nì kachì Herodes: Nì janchaa-rì xinì Juan. Te ndé chaa kúu chaa yá'a núsáa, chí jíini tu'un-rì ja sá'a-de tínu yá'a, áchí-de. Te nì kunì-de ndé'é-de nuu Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñáyivi

¹⁰ Te nì nchaa chaa káskuá'a-ún. Te nì kanakani-de tu'un nuu-yá taká tínu nì kasá'a-de. Te nì kí'in-ya-dé, te kua'an sán-ya jíin-de ñin nuu ñú'un té'é, ñúu nání Betsaida. ¹¹ Te nì kajinì ñáyivi-ú. Te nì kandikín-i-ya, kája'an-i jíin-yá. Te nì jatá'ú-yá-í, te nì jani-ya tú'un ndasa koo

ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te nì nasáva'a-ya táká ñayivi káku'ú. ¹² Te a kuá'ini. Te nì nchakoyo ndí'uxí uu-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Tájí-ní ñayivi kuá'a yá'a ná kinglyo-i taká ñuu jíin táká rancho yani yá'a, te ndúkú-i ndénu ndoo-i te ní'in-i staa kée-i, chí yá'a nuu ñú'un té'é ká'jin-yó, áchí-de. ¹³ Te nì kachí-ya jíin-de: Kuá'a máá-ró ja ná kée-i, áchí-ya. Te nì kaka'an-de: Tú nañun káñava'a-ná, chí u'un-ni statilá jíin uu-ni tujáká. Te nú tuku kikuagan-ná staa kée táká ñayivi yá'a, te ma kánda, áchí-de. ¹⁴ Chí ío náty'un u'un mil cháa. Yúan-na te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a-ún: Ka'an jíin ñayivi ná júngoo ñin nuu ñin nuu-í náty'un uu xiko uxj, uu xiko uxj ja ñin ñin, áchí-ya. ¹⁵ Te súan nì kasá'a-de, nì kasúngoo ndí'i-de-i. ¹⁶ Te nì kí'in-ya ndí'ú'un statilá jíin uu tujáká-ún. Te nì ndakoto-ya íchi ándiví te nì jikan ta'u-yá ja'a státilá. Te nì sákuáchí-yá statilá-ún. Te nì ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá nì kajani-de nuu-í. ¹⁷ Te ndivii-í nì kayee-í. Te nì kanda'a chí-i. Te nì kanastútú-de uxj uu jika staa kuáchí ja ní ndendoso.

Tu'un nì ka'an ndaq Pedro

¹⁸ Te ñin kivi jikán ta'u máá ñin-ni Jesús, chí máá-ni cháa káskuá'a-ún ká'jin-de jíin-yá. Te nì jiká tu'un-yá-de: Te ruu, na cháa kúu-rj, káka'an ñayivi, áchí-ya. ¹⁹ Te nì kaka'an-de: Juan, cháa skuánducha, káka'an-í. Te sava-i: Elías. Te sava-ga-i: ñin cháa nì jani tu'un Dios onde aná'an, nì nachaku-de, áchí-de. ²⁰ Te nì ka'an-ya jíin-de: Te róó, na cháa kúu-rj káka'an máá-ró, áchí-ya. Yúan-na te Simón Pedro, nì ka'an-de: Máá-ní kúu Cristo Se'e Dios, áchí-de. ²¹ Yúan-na te nì ka'an xaan-yá jíin-de, te nì tá'ú-yá tiñu nuu-dé ja tú ní ñin nuu kachí-de tu'un yá'a.

Jiin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

²² Te nì ka'an-ya: Jínu ñú'un ndó'o xaan máá Sé'e cháa, te cháa nì kayii jíin táká sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú-ún-de-ya, chí ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya. ²³ Te nì ka'an-ya jíin ndí'i-de: Nani cháa nú kuni-de kii-de yata-rí, te ma chíñú-ún-de máá-de te ná kuándéé ini-de jíin túndó'o kii siki-dé taká kivi, te ná kúndikín-de ruu kii-de. ²⁴ Chí cháa jítu ini-de kaku-de chíi túndó'o kii siki-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu ñin cháa ja siki rúu, ko kaku-de. ²⁵ Chí nañun ní'in cháa, vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ní ñúyivi, te nú xnáa-dé máá-de, xí sjíta-de añú-de. ²⁶ Chí nú ndé cháa kúka nuu ini-de nuu-rj jíin núu tú'un ká'an-rj, suni súan kuka nuu ini máá Sé'e cháa nuu cháa-ún kivi ndí-ya. Te kivi-ún ñá'nu koto luu-ya jíin Táa-ya, te suni jíin táka ndajá'a ndóo-ya. ²⁷ Te jandáa ká'an-rj jíin-ró, ja ío sava cháa ká'jin yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya.

Siki ja túku nì nduu-ya

²⁸ Yúan-na te náty'un nuu uná kivi ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te nì jaka-ya Pedro, jíin Juan, jíin Jacobo, nì kaa-ya kuá'an-ya jíin-de ñin yuku, kuákakan ta'u-yá. ²⁹ Te nini jikán ta'u-yá, te nuu-yá, tuku nì nduu. Te sa'ma-yá ní nduu kivi xaan. Te nì kanandii ncháa. ³⁰ Te yúan nì kandatú-ún uu cháa jíin-yá. Te cháa-ún kákuu Moisés jíin Elías. ³¹ Te kándii ncháa cháa-ún. Te nì kaka'an-de tu'un ja á yani skíkuu-ya tiñu-ya te kuu-ya núu Jerusalén. ³² Te Pedro jíin cháa ká'jin jíin-de-ún ká'ij xaan-dé numá'ná te kákixi-de. Te nuu ní kanata'u núu-dé, te nì kajini-de ja ndii ncháa Jesús, jíin uu cháa ká'jin jíin-yá-ún. ³³ Te nuu ní kákuxio cháa-ún nuu Jesús, te nì ka'an Pedro jíin-yá: Maestro, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Te ná sa'a-ná unj ve'e kuii, ñin kuu máá-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de. Te tú jini-de nañun tu'un nì ka'an-de. ³⁴ Te nini ká'an-de, Te nì cháa ñin viko nu'un ní jasú ní núu-dé jiná'an-de. Te nì kayu'ú xaan-dé ja ní kivi koyo-de chíi viko nu'un-ún. ³⁵ Te chíi viko nu'un yúan, nì kenda ñin tu'un ja ní ka'an: Yá'a kúu Se'e-rj, ja kúndá'ú inj-rj-i, te kuni ná'ln-ró tú'un ká'an-ya, áchí. ³⁶ Yúan-na te nì jukuiñj tu'un-ún. Te máá ñin-na Jesús kándij-ya núu-dé. Te máá-de tú ní káka'an kuti-dé. Te ní-ni kivi-ún tú ní ñin nuu ní kákachí-de ja súan nì kajini-de.

Siki súchi tá'an tachí kini

³⁷ Te inga kivi xían-ún, nì kanuu-ya yúku-ún. Te ñin ñayivi kuá'a, nì kenda-i nì kajata'an-i Jesús. ³⁸ Te nuu ñayivi kuá'a-ún nì kenda ñin cháa nì kana jaa-de: Maestro, jikán ta'u-ná nuu-ní ja ndé'é-ní se'e-ná, chí máá ñin-í ñáva'a-ná. ³⁹ Chí ñin tachí kini tñn-ni-i. Te sanaa-ní te kána kó'ó-i sá'a, te ja ní yí'í-ni-i. Te sjáa-ni ti'ñu yu'u-í. Te xaan stuj-i. Te xaan u'ú kenda. ⁴⁰ Te nì ka'an nda'ú-ná jíin cháa káskuá'a jíin-ní yá'a ja ná kinni-in-de kí'jin. Te tú ní kákuu sá'a-de, áchí-de jíin Jesús. ⁴¹ Te nì ka'an Jesús: ñayivi xaan ní'in inj kákuu-ró ja tú kákandija-ró. Nasa-a-ga kivi kúnchaa-rj jíin-ró te ndo'o-rj jíin-ró. Kuá'a se'e-ró ná kí-i, áchí-ya. ⁴² Te nini nì kandita-i nuu-yá, te tachí kini nì stúnchaa-ni-i. Te nì ja'ni yí'í xaan-ni-i. Ko máá Jesús nì ka'an xaan-yá nuu tachí kini-ún. Te nì nasáva'a-ya súchi-ún. Te nì nakuá'a-ya-í nuu táa-i.

Jíin kivi ní ka'an-ya já kúu-ya

⁴³ Te ndivii ñáyivi ní kanaa iní-i kándé'é-i ndasa ñá'nu káa Dios. Te nì ka'ake nuu-i kándé'é-i taká tiñu nì sá'a Jesús. Te nì ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: ⁴⁴ Chu'un tu'un yá'a iní-ro jíiná'an-ró. Chì máá Sé'e cháa natuu-ya iní nda'a cháa ká'io kuachi, áchi-ya. ⁴⁵ Ko máá-de, tú ní káju'kun iní-de tu'un yá'a. Chì nì ka'an sa'í-ya tú'un yá'a nává'a ma júku'un iní-de. Te nì kayu'ú-de kaka tu'un-de-ya siki tú'un-ún.

Ja ní kastátá'an-de ndé cháa kuñá'nu-ga

⁴⁶ Yúan-na te nì kastátá'an-de nú ndé cháa kuñá'nu-ga. ⁴⁷ Ko Jesús, nì jini-ya já súan kájani iní-de. Te nì k'i-in-ya ñin suchí lúli. Te nì jani-ya-i xiin-yá. ⁴⁸ Te nì ka'an-ya jíin-de: Cháa ja jíin sí'ví-rí játá'ú-de suchí yá'a, te ruu játá'ú-de. Te cháa játá'ú ruu, játá'ú-de i'á nì táji ruu vai-ri. Te cháa súchi-ga ma'ñú róo jíiná'an-ró, cháa-ún kuñá'nu-de, áchi-ya. ⁴⁹ Yúan-na te nì ka'an Juan: Maestro, nì kájiní-ná ñin cháa ja jíin sí'ví-ní kíñi'in-de tachí kini kája'an, te nì kajasú-ná nuu-dé, chí tú ndákin-de yóo, áchi-de. ⁵⁰ Ko nì ka'an Jesús jíin-de: Ma kasú-ro núu-dé jíiná'an-ró, chí cháa tú jito u'u yóo, jíin yóo ndújín-de.

Ñayivi ñuu Samaria nì kaské'ichi-i-ya

⁵¹ Te nì kuyani jaá kivi nó'on máa-yá onde andívi. Te nì cháa téyí iní-ya já k'i-in-ya ñuu Jerusalén. ⁵² Te nì táji-yá cháa kua'an jíin tú'un káyoxnúu-de nuu-yá. Te cháa-ún kája'an-de. Te nì kivi-de ñin ñuu Samaria nává'a sátu'a-de te vása jáa-ya. ⁵³ Ko ñayivi yúan tú ní kájatá'ú-i-ya, chí ní kájiní-i ja íchi ñuu Jerusalén k'i-in-ya núu. ⁵⁴ Te Jacobo jíin Juan, cháa káskuá'a jíin-yá, nì kájiní-de yúan. Te nì kaka'an-de: Táta, á tú kuni-ní ná tá'ú tiñu-yó kú ñu'un ichi ándávi te ná xndí'i ñayivi yá'a, nátu'un nì sá'a Elías. Achí-de. ⁵⁵ Yúan-na te nì jóo káva Jesús nuu-dé. Te nì ka'an xa'an-yá jíin-de: Tú kájiní-ro ndasa káa iní-ro, ⁵⁶ chí máá Sé'e cháa, tú vai-ya já xnáa-yá añu ñayivi, chí sua nama-ya-í, áchi-ya. Te kája'an-ya ingá ñuu.

Uu cháa ndúkú-de kundikín-de-ya

⁵⁷ Te kájika-ya kuá'an-ya. Te ñin cháa nì ka'an-de jíin-yá ichi-ún: Táta, kundikín-ná ní vasa ndé onde k'i-in-ní, áchi-de. ⁵⁸ Te nì kachí Jesús jíin-de: Taká ñukui, ká'io yaú kava káyi'i-ti, te suni tisaá andívi ká'io taka-ti. Ko máá Sé'e cháa, tú nuu kusú-ya, áchi-ya. ⁵⁹ Te nì ka'an-ya jíin ingá-de: Kundikín ruu ná k'i'on, áchi-ya. Te máá cháa-ún nì kachí-de: Táta, kua'a-ní tu'un ná kichindují-ná táa-ná xna'an-ga, áchi-de. ⁶⁰ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Skéndoq taká ndiyi-ún ná chindují tá'an ndiyi jíiná'an. Te róo kuá'an te kani-ró tú'un taká lado, ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchi-ya. ⁶¹ Yúan-na te suni nì ka'an ingá-de: Táta, kundikín-ná ní, ko kua'a-ní tu'un ná kika'an-ná xna'an-ga jíin já ká'io ve'e-ná, áchi-de. ⁶² Te Jesús, nì ka'an-ya jíin-de: ñin cháa nú jito-de jíin latú-de, te ndé'é-de ichi yatá-dé, tú va'a cháa kúu-de ja kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchi-ya.

10*Ja ní táji-yá uní xiko uxí-de kua'an-de*

¹ Yúan-na te onde nì kuu taká tiñu yá'a, te máá Jító'o-yo ní jani-ya uní xiko uxí-ga-de. Te cháa-ún, nì táji-yá uu uu-de káyoxnúu-de nuu-yá kua'an-de taká ñuu jíin lugar nuu á jani iní máa-yá ja k'i-in-ya. ² Te nì ka'an-ya jíin-de: Trigo ta'nu, jandáa kúu ja kuá'a, ko cháa ka'nu yakú-ni-de ío. Núsáa, te kakan ta'u-ro núu máá Tatá xín trigo, ná táji-yá cháa ka'nu kíkoyo-de nuu trigo-ya. ³ Kuá'an jíiná'an-ró. Ná kástu'ún-ri nuu-ro, chí táji-rí róo k'i-in-ro nátu'un lélú má'ñú yí'i. ⁴ Te ma kundiso-ró bolsa, ní ñunu, ní ndijan-ro. Te nú ndéja ní ketá'an-ró jíin íchi, te ma ndátu'ún-ró jíin. ⁵ Te ñani ve'e nú kivi-ró, te xna'an-ga ka'an-ro: Ná sándéé iní ve'e yá'a, áchi-ro. ⁶ Te nú iní ve'e yúan ío ñin cháa va'a iní, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáa siki-dé. Te nú tú káncháa ñin cháa va'a iní, te tu'un ndéé-ún najaa-ní nuu-ro. ⁷ Te suni ve'e yúan kendoo-ró, te kee-ro, ko'o-ró ñaún kája'a-i nuu-ro. Chí cháa sátiñu, ní'in-dé kee-dé. Ma káka-ró ndíta'an ve'e. ⁸ Te ñani ñuu nú nì kivi koyo-ró, te nú kuatá'ú-i róo, yúan te kaji-ro jíiná'an-ró ñaún kájani-i nuu-ro. ⁹ Te nasáva'a-ró ñáyivi káku'u káxiqú-i ñuu yúan. Te kachí-ro kuni-i: Nuu-ro jíiná'an-ró, a yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchi-ro. ¹⁰ Ko ñani ñuu nú nì kivi koyo-ró, te nú tú ní kájatá'ú-i róo, te kenda koyo-ró iní ichi-í yúan, te ka'an-ro: ¹¹ Onde tikachaá ñu'un ío ñuu-ro yá'a nì tñin iní ja'a-rí jíiná'an-ri, ná náskoyo-ri ja kúu siki máá-ró. Te kuni-ro, ja á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹² Te ká'an-ri jíin-ró, kivi-ún te koo-ga tuká'nu iní ya núu ñáyivi ñuu Sodoma, vása núu ñuu-ún. ¹³ Naka ndá'ú kuu róo ñuu Corazín, te naka ndá'ú kuu róo ñuu Betsaida. Chí nú iní ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón ní sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máa-ró yá'a núu, te inga kivi te a nì kanakani iní ñayivi-ún núu, te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-i yaá núu-í núu. ¹⁴ Núsáa te kivi kú juicio te koo-ga tuká'nu iní-ya núu ñuu Tiro jíin núu ñuu Sidón vása núu máa-ró. ¹⁵ Te róo, ñuu Capernaum, a nì kuñá'nu xa'an-ro jini-ro náún, ko onde infierno najinu-ro. ¹⁶ Cháa jini so'o

tụ'un ká'an máá-ró, nuu-rí jini sọ'o-de. Te chaa sájá'a inji nuu-ro, nuu-rí sájá'a inji-de. Te chaa sájá'a inji nuu-rí, sájá'a inji-de nuu l'a nì tájí rúu vai-rí. Achí-ya. ¹⁷ Te nì najakoyo unì xiko uxj chaa-ún kákusiñ iní-de, te káka'an-de: Táta, onde tachí káni káandatu nuu-ná ja jín sí'ví-ní vidáa, áchí-de. ¹⁸ Te Jesús, nì ka'an-ya jín-de: Nì jini-rj nuu Satanás nì jungava ichi ándívi, nátu'un in taja. ¹⁹ Vina te kua'a-rj fuerza nuu-ro náva'a kuañu-ro siki koo jín siki kúrsiuku, jín siki táká fuerza máá já jito u'u yoo. Te tú naun sá'a kuti jín-ró. ²⁰ Ko ma kúsiñ iní-ro jín tiñu yá'a ja káandatu tachí nuu-ro, chj sua ná kúsiñ iní-ro já á káyošo sí'ví-ró onde ándívi. Achí-ya. ²¹ Te suni hora-ún nì kusij iní Jesús, onde jín Espiritu Santo, te nì ka'an-ya: Ná kúta'u-ná nuu-ní Táa, Jito'o ándívi jín ñuyivi kúu máá-ní, ja nì jasú-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíchi jín núu cháa kájuku'un inji. Te nì stá'an ndijin-ní nuu cháa súchi iní jíná'an-de. Chj súan nì jata'an inji-ní Táa. ²² Taká ndatiñu nì ja'a Táa-rj inji nda'a-rí. Te tú nì in jini nuu máá Sé'e, chj máni máá Táa jini-ya. Nì tú jini nì in nuu máá Táa, chj máá Sé'e jini, jín nani chaa ja kuni máá Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé. Achí-ya. ²³ Te in nì jó káva máá Jesús nuu cháa káskuá'a jín-ya. Te nì ka'an-ya: Xáan ndatu chaa kuni tiñu ja nì kajini máá-ró. ²⁴ Chj ká'an-rj jín-ró ja kuá'a cháa káani tu'un Dios jín cháa kákuu rey, nì kakun-de ndé'é-de nuu já kánde'é máá-ró, ko tú nì kájin-de, te kuni sọ'o-de ja nì kájin sọ'o-ró kuni-de núu, ko tú nì kájin sọ'o-de, áchí-ya.

Chaa va'a ñuu Samaria

²⁵ Te yúan kánchaa in maestro ley, te nì ndukuñiñ-de chj koto nchaa-de-ya kuni-de: Maestro, naun sá'a-ná náva'a n'in tá'u-ná kuchaku-ná nñ káni, áchí-de. ²⁶ Te nì ka'an máá Jesús jín-de: Ndasa yoso núu tutú ley. Ndasa ká'an ká'u-ró. Achí-ya. ²⁷ Te máá cháa-ún nì ka'an-de: Kumanj-ro jín máá Táta-ro Dios onde jín iní jín añu-ro jín nñ fuerza-ro jín nñ núu jini tuni-ro, te kundá'u inji-ro tá'an-ró nátu'un kundá'u inji-ro máá-ró, áchí-de. ²⁸ Te nì kachj Jesús jín-de: Va'a nì ka'an-ro. Sá'a súan, te n'in tá'u-ro kúchaku-ro núsáá, áchí-ya. ²⁹ Ko máá cháa-ún, kuni-de ja kée ndaa-de jín tú'un ká'an-de, te nì jiká tu'un-de Jesús: Te ndéja kúu tá'an-ná, áchí-de. ³⁰ Te máá Jesús nì ka'an-ya: In chaa nì kenda-de ñuu Jerusalén. Te nì kuun-de kua'an-de ñuu Jericó. Te ichi-ún nì kenda ñakuñá núu-dé, te nì kajanchaa ndatiñu-de, te nì kástuji-dé. Te nì kee kája'an, nì ndoo chaa-ún kátuu-dé. Te a yani kuu-de núu. ³¹ Te nì kuu ja íchi-ún nì kuun in sutu vai-de. Te nì jini-de nuu cháa-ún. Te nì sío-ni-de kua'an-de. ³² Suni súan in chaa levita, nì kuyani-de lugar yúan. Te nì jini-de nuu cháa-ún. Te nì sío-ni-de kua'an-de. ³³ Ko in chaa ñuu Samaria, jika-de kua'an-de ichi-ún, nì kuyani-de nuu kátuu cháa-ún. Te nì jini-de. Te nì kundá'u inji-de chaa-ún. ³⁴ Te nì jaq-de. Te nì chu'un-de aceite jín alcohol nuu ní tuji cháa-ún. Te nì ju'ni-de nuu. Te nì skáa-de chaa-ún siki caballo-de. Te kua'an-de jín-de onde mesón. Te nì jito-de chaa. ³⁵ Te inga kivi xián-ún nì kenda-de kua'an-de. Te nì tava-dé uú peso nì ja'a-de nuu cháa xián mesón. Te nì ka'an-de: Koto-ní-de. Jín táká-ga ja kanú-ní jín-de, te nuu ncháa-ná, te nachunáa-ná nuu-ní, áchí-de. ³⁶ Núsáá te ja uní tá'an chaa-ún, te ndé in-de nì kuu tá'an chaa nì kenda ñakuñá núu-ún, jani inji-ro, áchí-ya jín-de. ³⁷ Te nì ka'an máá cháa-ún: Chaa nì kundá'u inji-de-ún, áchí-de. Yúan-na te nì ka'an Jesús jín-de: Kuá'an núsáá, te suni súan sá'a máá-ró, áchí-ya.

Ja ni jaq-ya núu María jín Marta

³⁸ Te jika-ya kuá'an-ya ichi. Te nì kivi-ya in ñuu. Te in ñasí'í, nání-ña Marta, nì kana-ña xiní-ya nì kivi-ya iní ve'e-ña. ³⁹ Te ña'an yá'a, ío in ku'u-ña nání María. Te María-ún, nì jungoo-ña núu já'a Jesús, jini ná'in-ña tú'un ká'an-ya. ⁴⁰ Ko Marta kúteñu-ña já timí tiñu sá'a-ña. Te nì jaq-ña núu-yá, te nì kachj-ña: Táta, tú ndé'é-ní ja kú'u-ná nì xndóo-í náá jatiñu máá in-ná. Núsáá te ka'an-ní jín-i ná chindéé tá'an-i jín-ná. Achí-ña. ⁴¹ Ko nì ka'an Jesús: Marta, Marta, xañ jítu iní-ro sátiñu-ró, te ja kuá'a tiñu sá'a-ró, te nì ndukuñá inji-ro jín. ⁴² Ko ío in-ní tiñu kanúú xáan. Te Maria, nì nakaji-i tiñu kanúú-ún. Te nì in, ma kúu kuanchaa nuu-í. Achí-ya.

11

Ja jikán ta'u-yo jín Padre Nuestro

¹ Te nì kuu ja jikán ta'u-yá kánchaa-ya in lugar. Te nuu ní ndí'í nì ka'an-ya, te in chaa káskuá'a jín-ya, nì ka'an-de jín-ya: Táta, stá'an-ní nuu-ná ndasa kakan ta'u-ná jíná'an-ná, nátu'un nì stá'an Juan nuu cháa káskuá'a jín-de, áchí-de. ² Te nì kachj-ya jín-de: Nú kájan ta'u-ro, te sua ka'an-ro: Táa máá-ná ja kánchaa-ní onde ándívi, ná nakana jaa-ná ní jín sí'ví-ní. Te ná koo ñuu nuu tá'ú-ní tiñu. Te ná koo taká tiñu jata'an inji máá-ní, nátu'un ío inji ándívi suni súan ná koo inji ñuyivi yá'a. ³ Staa káye-ná taká kivi kuá'a-ní nuu-ná vina. ⁴ Te sá'a-ní tuká'nu inji-ní nuu táká kuáchi-ná, chj suni máá-ná kásá'a-ná tuká'nu inji-ná nuu

ñáyivi kásá'a-i falta nuu-ná. Te ma skívi-ní náá koto nchaá-i náá chí sua nama-ní náá nuu kíni nuu kuí'a. Achí-ya. ⁵ Te nì ka'an-ga-ya jíin-de: Ndé róó íó ìn amigo-ro te nú kí'in-ro núu-dé sava núú te kachì-ro kúni-de: Amigo, kuá'a núu unì staa núu-rí, ⁶ chí ìn amigo-rì nì chaá-de ve'e-rì ja jìka-de viaje. Te tú naún kuá'a-rì nuu-dé kee-dé. Achì-ro. ⁷ Te chaá kándeé ichi iní ve'e ka'an-de: Ma stá'an-ro rúu, chí a ndasú yuxé'é-rí, te se'e-rì kákixi-i jíin-rí. Te ma kúu ndukoo-rì te kuá'a-rì nuu-ro. Achì-de. ⁸ Ká'an-rì jíin-ró, vasa ma ndúkoo-de kuá'a-de nuu-ro já kúu-de amigo-ro, ko ja xáan stá'an-ro-dé te yúan ndúkoo-de te kuá'a-de taká ja jínu nú'un-ró. ⁹ Te ká'an-rì jíin-ro jíiná'an-ró: Kakan, te kuá'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ní'in-ro. Ká'an, te ná núña ve'e kivi-ró. ¹⁰ Chí chaá jikán, te kí nuu-dé. Te chaá ndúkú, te ní'in-dé. Te chaá ká'an, te núña ve'e kivi-de. ¹¹ Te ndé ìn róó ìn táa inì ve'e kúu-ró. Te nú se'e-ró jikán-i staa núu-ro, te kuá'a-ró ìn yuu núu-í náún. Xí nú jikán-i ìn t'yáká, te lugar ja kuá'a-ró t'yáká, te kuá'a-ró ìn koo nuu-í náún. ¹² Xí nú jikán-i ìn ndivi núu-ro, te kuá'a-ró ìn kúrsiuku nuu-í náún. ¹³ Te nú róó vasa chaá náá kákuu-ró, te kájinì-ro kuá'a-ró ndatífu va'a nuu se'e-ró, naga nì kuu máá Táa-ro I'á kánchaá andívi já má kuá'a-ya Espíritu Santo nuu cháa jikán núsáá. Achí-ya.

Sikì tú'un Beelzebú káka'an-i jíin-ya

¹⁴ Te kíni'in-ya ìn tachì ñí'in. Te nuu ní kenda tachì-ún kua'an, te chaá ñí'in-ún nì naka'an-de. Te taká ñáyivi ká'jin yúan nì kakee nuu-í kánde'é-i. ¹⁵ Ko sava ñáyivi-ún nì kaka'an-i: Jíin Beelzebú, chaá kúñá'nu nuu taká tachì, kíni'in-de tachì ká'ja'an, áchì-i. ¹⁶ Te sava-ga-i kájito nchaá-i-ya. Te nì ká'jikan-i ìn tunì ichi ándívi núu-ya. ¹⁷ Ko máá Jesús nì jinì-ya já suan ká'jani inì-i. Te nì ka'an-ya jíin-i: Te nú ìn ñuu sásin máá, te kánakuatá'an máá, te ñuu yúan má kúni'in. Te nú ìn ve'e sásin máá te kánakuatá'an máá, te ve'e yúan má kúni'in. ¹⁸ Te nú Satanás suni sásin máá, ndasa kúni'in ñuu nuu tá'u tínu máá núsáá. Chí káka'an máá-ró ja jíin Beelzebú kíni'in-rì tachì-ún ká'ja'an. ¹⁹ Te nú ndújin Beelzebú jíin-rì ja kíni'in-rì tachì kíni. Núsáá te se'e-ró, ndé jíin kákini'in máá-i tachì-ún. Ja yúan máá-i, ná nákuxndi-i sikì-ro. ²⁰ Ko nú jíin xiní ndá'a Dios kíni'in-rì tachì kíni ká'ja'an, jandaa kúu ja núu-ro ní chaá ñuu nuu tá'u Dios tínu núsáá. ²¹ Nú ìn chaá kándáján, te jíin machete ndíto-de yujé'é-de, yúan-na te ká'jin va'a taká ndatífu-de. ²² Ko nú jaá kana chaá nì'in-ga vasa máá-de, yúan-na te kundéé cháa-ún jíin-de, te kuanchaá ndí'i-ni machete-de nuu-dé ja ndíto-de jíin. Te kíni'in ndí'i ndatífu-de. ²³ Nú ndé chaá tú ndújin-de jíin-rí, núsáá te jito u'u-de ruu. Te chaá tú nastútú jíin-rí, jachá-de. ²⁴ Nú ìn kenda ìn tachì kíni inì ìn chaá te jika kuu nuu nú'un té'é, ndúkú nuu júngoo te tú ní'in, yúan-na te ka'an: Ná nó'on-rì ve'e nuu ní kenda-rì, achì. ²⁵ Te nú nì nchaá te jinì ja ve'e luu kúu, chí nì ndundoo, ²⁶ yúan-na te kí'in tachì-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachì náá-ga káa vasa máá. Te kivi koyo, te kuxiúkú yúan. Núsáá te ví'í-gá tá'an chaá yúan onde sandí'i-na vasa já xnáñúú núu, áchì-ya. ²⁷ Te nì kuu ja ká'an-ya tú'un yá'a. Te ìn ña'an kándeé ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún, nì kana jaa-ña xiní-ya: Xáan ndatú ña'an ní skáku ní, te nì skáxin-ña ní, áchì-ña. ²⁸ Te nì ka'an-ya: Sua ndatú-ga kúu ñáyivi ká'jini so'o tu'un Dios, te káchu'un inì-i, áchì-ya.

Ja ká'jikan-i ìn tunì

²⁹ Te nì kataká ñáyivi núu-ya, te nì ka'an-ya: Ñáyivi náá yá'a, ká'jikan-i tunì, ko ma kuá'a-rì nuu-í, chí tunì Jonás kúu ja kí nuu-í. ³⁰ Chí nátu'un Jonás, nì kuu-de ìn tunì nuu cháa ñuu Nínive, suni súan máá Sé'e chaá kuu-ya ìn tunì nuu ñáyivi yá'a jíiná'an-i. ³¹ Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñáyivi yá'a kivi kí juicio. Te nakuxndi-ña sikì-í. Chí onde jiká xáan ní kii-ña ní jini so'o-ña tú'un ndíchí ní ka'an Salomón. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'á kándij yá'a vasa Salomón. ³² Taká chaá ñuu Nínive nachaku-de jíin ñáyivi yá'a kivi kí juicio, te nakuxndi-de sikì-í. Chí máá-de nì kanakani inì-de kivi ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'á kándij yá'a vasa Jonás.

Tu'yiti

³³ Tú ní ìn chaá, nú nì chí'i-de ñu'un xinì yiti, te chisá'í-de yiti-ún chíi nundóó. Chí sua kani-de nuu candelero, nává'a ná kuni ñáyivi kivi koyo inì ve'e, nuu máá luz. ³⁴ Lámpara yiki kúñu kúu nduchi-yo. Te nú nduchi-ro ío va'a, ní-ni yiki kúñu-ró ndíi ncháa. Ko nú nduchi-ro káñáá, te ní-ni yiki kúñu-ró kándeé ñuñáa. ³⁵ Koto ñúkúún-ró máá-ró núsáá, chí luz kándeé inì-ro sanaa te ñu'un tuún kúu. ³⁶ Nú ní yiki kúñu-ró ndíi ncháa, ní tú ío ìn tí'li nuu túún, ní nándii ncháa núsáá, nátu'un ìn lámpara ja xú'ún kayú. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-ya nuu cháa fariseo

³⁷ Te nini ká'an-ya, te nì ka'an ndá'ú-ni ìn chaá fariseo jíin-ya ja kée-ya staa jíin-de. Te nì kivi Jesús inì ve'e chaá-ún. Te nì jungoo-ya kée-ya staa jíin-de. ³⁸ Te chaá-ún, nì jinì-de

nuu-yá. Te nĭ naa inĭ-de ndé'é-de ja tú ní nándá'a-yá te yé-e-yá staa. ³⁹ Te máá Jító'o-yo ní ka'an-ya jíin-de: Jándáa kúu, chí róo, cháa fariseo, kánakacha-ró íchi yatá t'indo'o jíin íchi yatá k'ó'o. Ko ichi inĭ-ró, chí nĭ kachítu ndĭ-ro jíin tú'un kuí'ná jíin tú'un ñáá. ⁴⁰ Cháa kánáá jíin'an-ró. I'a nĭ sá'a ichi yatá, á tú suni ní sá'a-ya íchi inĭ. ⁴¹ Ko taká ja kéndoo sobra nuu-ro, te kája'a-ró kúu caridad, te kájani inĭ-ro ja taká tiñu kásá'a-ró ío ndoo ja súan. ⁴² Naká ndá'ú kuu róo cháa fariseo, chí kája'a-ró ĩn sikĭ uxí itá mĭnú jíin ruda jíin taká yuá, nuu Dios, te tú kásá'a kuti-ro tiñu ndaa, ní tú manĭ-ro jíin-yá. Nĭ kásá'a-ró ndéndúú tiñu yá'a te ma xndóo-ró ingá tiñu-ún núú. ⁴³ Naká ndá'ú kuu róo cháa fariseo, chí xaán kákunĭ-ró silla onde xinĭ mesa inĭ ve'e sinagoga. Te ka'an sa'an ñayivi jíin-ró núyá'u kákunĭ-ro. ⁴⁴ Naká ndá'ú kuu róo cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, chí cháa uu xinĭ kákunĭ-ró. Natu'un ve'e añu ja tú ndiĭin kánde, súan ká'io-ró, te cháa kájika kuu, tú jini-de ja jañu-de sikĭ, áchi-ya jíin-de. ⁴⁵ Te ĩn cháa kúu maestro ley, nĭ ka'an-de: Maestro, nuu ní ka'an-nĭ tu'un yá'a, suni nĭ ka'an-nĭ sikĭ máa-ná jíin'an-ná, áchi-de jíin-yá. ⁴⁶ Te nĭ ka'an-ya: Naká ndá'ú kuu róo cháa maestro ley jíin'an-ró, chí káchaa-ró carga ve'e sikĭ taká cháa ja tú kákuu kundiso-de. Ko máa-ró, ní tú káké'e-ró carga-ún vasté jíin ĩn nda'a lúli-ró. ⁴⁷ Naká ndá'ú kuu róo jíin'an-ró. Chí kásá'a-ró ve'e añu cháa nĭ kajani tu'un Dios. Te nĭ kaja'ni táa-ro-dé jíin'an-de. ⁴⁸ Súan kúu ja káka'an ndaa-ro ja kájata'an inĭ-ro tiñu nĭ kasá'a táa-ro. Chí jándáa kúu ja ní kaja'ni-dé cháa-ún. Te máa-ró, nĭ kasá'a-ró ve'e añu ndiĭi-ún. ⁴⁹ Ja yuán súni nĭ ka'an Dios ĩn tu'un ndíchi: Tájĭ-rĭ cháa kani tu'un-rĭ jíin cháa apóstol ki'ĭn nuu-í jíin'an-i. Te sava-de ka'ni-í te sava-ga-de chindikĭn-i, áchi Dios, ⁵⁰ náva'a sikĭ ñayivi yá'a ná kóo kuachĭ cuenta ja ní jati niñĭ taká cháa nĭ kajani tu'un-rĭ onde kivĭ ní jungoo ñuyivi, ⁵¹ onde niñĭ Abel, te onde niñĭ Zacarías, cháa nĭ jĭ'ĭ sava ma'ñú altar jíin ve'e ĩ. Súan ká'an-rĭ jíin-ró, ja sikĭ ñayivi yá'a kuu kuachĭ-ún. ⁵² Naká ndá'ú kuu róo maestro ley, chí nĭ kajanchaa-ro ndákáa kivĭ-i inĭ tu'un ndíchi núú, te nĭ kajasa-ro núu cháa kákunĭ skuá'a. Ko ní máa-ró suni tú ní káskuá'a-ró, áchi-ya. ⁵³ Te nini ká'an-ya tú'un yá'a, te cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nĭ katau xaán-dé nuu-yá. Te nĭ kastátá'an-de jíin-yá ja ná ká'an-ga-ya kuá'a tú'un. ⁵⁴ Chí kájito yu'u-dé-ya, ja sánaa te ni'ĭn-dé yakú tu'un ká'an-ya, náva'a kakan-de kuachĭ sikĭ-yá.

12

Cuenta yujan ía cháa fariseo

¹ Nini súan kúu, te nĭ kachutútu kuá'a xaán ñayivi, ja kajañu tá'an-i. Te nĭ ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Koto va'a-ró máa-ró núu yujan ía cháa fariseo, chí yuán kúu tu'un yóso yú'u. ² Chí tú ní ĩn naún yindĭ'u ja má kenda ndiĭin. Nĭ tú ní ĩn ja yisa'í ja má kuni-yo núu. ³ Núsáa, taká tu'un nĭ ka'an-ro ñúñáa, onde nuu ío ndiĭin ná kúni so'o-i. Te tu'un nĭ ka'an yaá-ro ní kajini so'o-i ká'ĭn-i inĭ ve'e, te onde xinĭ ve'e ná kóo jaa tu'un.

Ndéja yú'ú-yo koto-yó

⁴ Ko amigo, ká'an-rĭ jíin-ró jíin'an-ró: Ma yú'ú-ro koto-ró ñayivi ja'ni yĭki kúñu-yó, chí nú nĭ ndĭ'ĭ ní kaja'ni-í, te tuká inga naún kúu sá'a-ga-í. ⁵ Ko ná stá'an-rĭ nuu-ro ndé ja yú'ú-ro koto-ró. Ío ĩn ja nú a nĭ ja'ni-í róo te ío poder yuán chindee róo nuu infierno. Yuán yú'ú-ro koto-ró núsáa. Yuán kástu'ún-rĭ nuu-ro. ⁶ Tú kúya'u u'un tisaq ja uu xu'ún naún. Te tú ní ĩn-tĭ náa inĭ Dios. ⁷ Chí a nĭ ka'u-ya onde taká ixi xinĭ-ro. Núsáa te ma yú'ú-ro jíin'an-ró, chí kánúú-ga-ro vása kuá'a tisaq. ⁸ Te ká'an-rĭ jíin-ró: Nú ndé cháa kani ndaa-de tu'un-rĭ nuu ñayivi, suni súan máa Sé'e cháa nakani ndaa-ya tú'un-de nuu ndájá'a Dios. ⁹ Ko nú ndé cháa ské'ichi-de ruu nuu ñayivi, suni súan ské'ichi-rĭ-de nuu taká ndaja'a Dios. ¹⁰ Te nú ndé cháa ka'an ndiva'a-de sikĭ máa Sé'e cháa, koo tuká'nu inĭ-ya núu-dé. Ko nú ndé cháa ka'an ndiva'a-de sikĭ Espiritu Santo, ma kóo tuká'nu inĭ nuu-dé. ¹¹ Te nú nĭ kajanchaka-i róo inĭ ve'e sinagoga nuu cháa kákuñá'nu jíin núu cháa tá'ú tiñu, ma nákani xaán inĭ-ro ndasa xndío káni-ró tú'un, xĭ ndasa ka'an-ro. ¹² Chí máa Espiritu Santo stá'an-ya núu-ro ndasa kanúú tú'un ka'an-ro hora-ún, áchi-ya.

Sikĭ ja kútoó inĭ

¹³ Yuán-na te ĩn cháa kánde-de nuu ñayivi kuá'a-ún, nĭ ka'an-de jíin-yá: Maestro, ka'an-nĭ jíin ñani-ná ná ká'ncha sava-de ta'u-ná jíin-ná, áchi-de. ¹⁴ Ko máa-yá nĭ ka'an-ya jíin-de: Utale, ndéja ní jani ruu ja kúu-rĭ cháa sándaá xĭ cháa ka'ncha sava ta'u ja kúu róo jíin'an-ró. Áchi-ya. ¹⁵ Te nĭ ka'an-ya jíin-de: Koto va'a-ró máa-ró, te ma kútoó inĭ-ro, chí vasa kua'a xaán ndátĭñu ñáva'a ĩn cháa, ko nasu ja jíin yuán te kuchaku jíin'ún-de, áchi-ya. ¹⁶ Yuán-na te nĭ ka'an-ya ĩn tu'un yatá jíin-i: Nĭ io ĩn cháa kúka. Te nĭ ndea xaán nuni-dé. ¹⁷ Te cháa-ún, nákani inĭ-de: Ndasa sá'a-rĭ, chí tuká núña yaka-rĭ nataan-gá-rĭ niñĭ-rĭ, áchi-de. ¹⁸ Te nĭ kachĭ-de: Sua ná sá'a-rĭ. Ná kanú-rĭ yaka-rĭ. Te nakani-rĭ ja ká'nu-ga. Te yuán nataan ndĭ'i-rĭ niñĭ-rĭ jíin taká-ga ndatĭñu-rĭ. ¹⁹ Yuán-na te kachĭ-rĭ jíin inĭ jíin añu-rĭ: Vina

te kua'a xaḡan ndatíṅu ṅáva'a-ró já kánda kua'a kuiá. Ná ndetátú-ro te kaji-ro kó'o-ró, te ná kúsiḡ iní-ro núsáá, áchí-de jín máá-de. ²⁰ Ko nḡ kachḡ Dios jín-de: Chaa ṅáá kúu-ró. Akuáa vína te kuu-ro. Te ndatíṅu nḡ sátú'a-ró-ún, ndé chaa kuu. Achḡ Dios. ²¹ Súan íó sikḡ cháa ja sákúká-de máá-de, ko tú kúká-de nuu Dios.

Mḡ nákaní inḡ-yo sikḡ já kúchaku-yo

²² Te nḡ ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-ya: Núsáá te ká'an-rḡ jín-ró, mḡ nákaní inḡ-ro sikḡ já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, ni sikḡ yiki kúṅu-ró, nú ndasa kundḡ kunámá-ro. ²³ Á tú kánúú-gá vida-ro vása já kée-ro, te yiki kúṅu-ró vása sá'ma-ro náún. ²⁴ Nde'é-ró tikáká, tú jítu-tḡ, ní tú nástútú-tḡ, ní tú náchivá'a-tḡ iní yaka-tḡ, chḡ máá Dios skée-ya-tḡ. Á tú kánúú-ga-ro vása kítí-ún. ²⁵ Ko ndé róó ja súan nákaní inḡ-ro te á kuu chíso-ga-ro máá-ró in yiki. ²⁶ Te nú mḡ kúu sá'a-ró vasté in tíṅu lúli-ga súan, te naja kánakaní inḡ-ro jín sáva-ga-ún núsáá. ²⁷ Nde'é ndasa kaja'nu ita yuku. Tú sátiṅu, ní tú táú. Ko ká'an-rḡ jín-ró ja rey Salomón kivi ní kuṅá'nu xaḡan-dé ní tú ní kúu ku'un-de sa'ma súan nátu'un ita-ún. ²⁸ Te Dios, nú súan skúnámá-ya ita yuku-ún ja ío vína te yuchaḡan kayu nuu ṅu'un, naga nḡ kuu ja má skúnámá-ya róó. Te naja tú kákandja va'a-ró. ²⁹ Te mḡ kuitú iní-ro ndasa kee-ro, xí ndása ko'o-ró ní mḡ nákaní xaḡan iní-ro núsáá. ³⁰ Chḡ taká ndatíṅu yá'a kájítú iní ṅayivi ṅúyivi jín. Ko máá Táa-ro a jiní-ya já kánandí'i-ró taká ndatíṅu yá'a. ³¹ Ko kuitú iní-ro kivi-ró iní ṅuu nuu tá'ú Dios tíṅu. Yúan-na te kua'a-ga-ya taká ndatíṅu-ún nuu-ro. ³² Mḡ yú'ú-ro jiná'an-ró, chí vasa tiku'nḡ lúli kákuu-ró, ko máá Táa-ro ándávi, a nḡ kusḡ iní-ya já núu-ro kuá'a-ya ṅúu nuu tá'ú-ya tíṅu. ³³ Xikó taká ndatíṅu-ró, te sá'a-ró caridad. Ndúkú-ro bolsa ja má kútú'ú kuátíṅu-ró. Te suni taan-ro yajḡ-ro ondé ándávi nuu tú naa. Chḡ yúan mḡ kúu kivi ṅaku'ná, ní mḡ kúu chaa tikixin te stívi-tḡ. ³⁴ Chḡ nuu kándeé yajḡ-ro, yúan kúu nuu kuitú iní-ro jín. ³⁵ Ku'nḡ nḡ'in chḡi-ró jiná'an-ró, te lámpara máá-ró, ná kóo tu'a-ni ṅu'un inḡ.

Ja ní káindatu mozo jito'o-i

³⁶ Te máá-ró jiná'an-ró ná kóo tu'a-ró nátu'un mozo káindatu-i jito'o-i ja ncháa-de kua'an-de viko tánda'a, nává'a nú nḡ ncháa-de te ka'an-de, te kuṅa-ni-i ve'e jiná'an-i. ³⁷ Xáán ndatu kuu mozo-ún te nú nḡ ncháa jito'o-i nuu-í, te jiní-de ja kándito-i. Jandáa ká'an-rḡ jín-ró ja kú'ni-de chḡi-de, te nuu mesa súngo-de mozo-de te kani-de ko'o-í jiná'an-i. ³⁸ Te vasa ná cháa-de ṅúú, xí vasa ná ncháa-de ja'a ṅuu, te nú suni súan kuni-de sá'a mozo-ún ja kándito-i, ndatu xaḡan kéndoo mozo-ún jiná'an-i. ³⁹ Ko ná júku'un inḡ-ro tú'un yá'a. Táa inḡ ve'e, nú ní jiní-de na hora kúu ja kí ṅaku'ná te kundito-de núú, te mḡ kuá'a-de tu'un sáku'ná ve'e-de núú. ⁴⁰ Te róó suni súan koo tu'a-ró, chḡ máá kivi já tú ṅaún kájani inḡ-ro, te ncháa-ni máá Sé'e chaa, áchí-ya jín-de. ⁴¹ Yúan-na te Pedro, nḡ jiká tu'un-de-ya: Táta, máá-ni nuu náá jiná'an-ná ká'an-ní tu'un yá'a náún, xí súni ká'an-ní nuu taká-ga chaa yá'a, áchí-de. ⁴² Te nḡ ka'an máá Jito'o-yo: Ndeja kúu in mozo ndito xinḡ já skíkuu va'a, chḡ máá jito'o, kani-de mozo-ún ná kóto-i se'e-de nává'a skée-í sutchí-ún máá hora ja xín tíṅu. ⁴³ Xáán ndatu kuu mozo-ún, te nú nḡ ncháa jito'o-i te nani'in-dé-i sá'a-i súan. ⁴⁴ Jandáa ká'an-rḡ, ja káni-de mozo-ún ja kóto-i taká ndatíṅu-de. ⁴⁵ Ko nú mozo-ún jáni inḡ-i: Kúkuéé-ga te ncháa jito'o-rḡ, achḡ máá-i. Te kejá'a-í stují-í mozo máá-i jín ṅáa káatíṅu nuu-í. Te kee-í te ko'o-i, te najini-i. ⁴⁶ Te mozo-ún, nú nḡ ncháa jito'o-i kivi já tú ndátu-i jín hora ja tú jiní-i, te xndó'o-de-í, te kiñi'in-de-í ondé jín cháa tú káskíkuu va'a. ⁴⁷ Chḡ nú ndé mozo a jiní-i tíṅu ndasa játa'an inḡ jito'o-i, te nú tú ní sátú'a-i, ní tú ní skíkuu-i tíṅu kuni máá-de, ndo'o xaḡan-í yunu xí. ⁴⁸ Ko nú ndé mozo tú jiní-i tíṅu ndasa játa'an inḡ jito'o-í, te nú sá'a-i tíṅu ṅáá ja xndó'o-de-í núú, yúan-na te yakú-ni yunu xí ndo'o-i. Chḡ nú kua'a-ya kuá'a ndatíṅu nuu in chaa, te nandakan kua'a-ya nuu-dé. Te suni súan nú kua'a ndatíṅu kátatu-i in chaa, ví'í-gá nandakan-i nuu-dé.

Sikḡ tú'un sásin máá jiná'an

⁴⁹ Nḡ kii-rḡ ja chindee-rḡ ṅu'un inḡ ṅuyivi yá'a. Te xaḡan kuni-rḡ ja ná kóo. ⁵⁰ Te ío in tundó'o ja kuánducha-rí jín, ko xaḡan nduku'á inḡ-rḡ ondé ná skíkuu-rḡ. ⁵¹ Kájani inḡ-ro já ní chaa-rḡ ja kóo ná'in-ni inḡ ṅuyivi náún. Ká'an-rḡ inḡ-rḡ ja ná túu, chḡ súa ndonda sikḡ tá'an. ⁵² Chḡ in-ní ve'e koo u'un ṅayivi, te sásin máá jiná'an. Unḡ ndonda sikḡ úu, te u'u ndonda sikḡ uní. ⁵³ Chḡ ndonda sikḡ tá'an, táa sikḡ sé'e-de, te se'e sikḡ táa-i. Náa sikḡ sé'sí'í-ña, te se'sí'í sikḡ náa-i. Náchisó sikḡ séjanú-ña, te sejanú sikḡ náchisó-í. Achí-ya.

Sikḡ tuni skuá'a-yó

⁵⁴ Te suni nḡ ka'an-ya jín ṅayivi kuá'a-ún: Nú nḡ kajini-ro nána viko íchi nú kée ndikandii, te káka'an-ro: Kuun sau, áchí-ro, te kúu súan. ⁵⁵ Te nú nḡ nana nuu tachi, te káka'an-ro: Nandii, áchí-ro, te súan kúu. ⁵⁶ Chaa uu xinḡ kákuu-ró. A kájini-ro ṅaún kuni ká'an tuni inḡ ṅuyivi jín

ándívi, te naja tú kánakuní-ro kiví yá'a núsáá. ⁵⁷ Te naja tú kátava máá-ro cuenta ndé ja kúu tiñu va'a núsáá. ⁵⁸ Ko nú kua'an-ro núu juez jíin cháa jíto u'u róó, te yachi ná ndátu'un vá'a-ro jíin-de nini ká'jin-ro íchi jíin-de. Chí nú túu, te kua'a-de róó nuu juez, te juez kua'a-de róó nuu policía, te policía chindee-de róó vekaa. ⁵⁹ Te ká'an-ri jíin-ró, ja má kenda kuti-ro yúan onde nú tú chunáa-ro táka centavo, áchi-ya jíin-de.

13

Kánúú nákaní iní-yo

¹ Te suni kiví-ún ká'jin yakú cháa jíin-yá yúan. Te nì kajani-de tu'un nuu-yá ndasa nì kata'an cháa ñuu Galilea. Chì Pilato, nì sáká núu-de niñi cháa-ún jíin niñi kiti já kásoko-i nuu Dios. ² Te nì ka'an Jesús: Cháa ñuu Galilea yúan, ja súan kánd'o-de tundó'o-ún, te á nì jo xaan kuachi-de vasa táka-ga cháa ñuu Galilea, kájani iní-ro náún. ³ Ná kástu'un-rí nuu-ro já túu, chí suni súan naa-ro jíin'an-ró nú tú nakani iní-ro. ⁴ Te suni xia'un uní cháa ja sikí máá-de nì ndua torre ñuu Siloé te nì kaji'-de, á nì kasá'a-de kuachi xaan-gá vasa táka-ga cháa kaxiukú ñuu Jerusalén, kájani iní-ro náún. ⁵ Ná kástu'un-rí nuu-ro já túu. Chì suni súan naa-ro jíin'an-ró nú tú nakani iní-ro. Achí-ya.

Tu'un mérxexé

⁶ Te nì ka'an-ya tú'un yátá yá'a: ñn cháa ñáva'a-de ñn mérxexé ja ní nachu'un-de ma'ñú itú uva-de. Te nì jaa-de ndúkú-de nde'e xiní. Te tú ní ní'in kúti-dé. ⁷ Te nì kachí-de jíin mozo ndito itu uva-ún: Vina te a ío uní kuia kándúkú-rí nde'e xiní mérxexé yá'a, te tú ní'in kúti-rí. Xiti ná kí'in. Naja kándij satéñu nuu ñú'un yá'a. Achí-de. ⁸ Yúan-na te nì ka'an máá mozo: Táta, skéndoqo-ní, ná kúndij vasté ingá kuia yá'a, onde ná sáyúchi-ná ja'a te chu'un-ná ja'an te nándéó. ⁹ Te nú ní ja'a nde'e, te ío va'a. Te nú túu, te vasa xiti-ní áchi-i. Achí-ya.

Tu'un ña'an jíka tíí

¹⁰ Te ñn kiví ndétatú nì stá'an-ya tú'un iní ñn ve'e sinagoga. ¹¹ Te nì kenda ñn ña'an tá'an-ña ñn tachí kini ja ní kuu xia'un uní kuia kú'u-ña. Te nì kaí-ña, jíka tíí-ña, chí tú kúu kuti ndúkoo tuun-ña. ¹² Te nì jiní Jesús nuu-ña. Te nì kana-ya xiní-ña. Te nì kachí-ya jíin-ña: Nána, vina te a nì nduva'a-ní ja kú'u-ní, áchi-ya. ¹³ Te nì cháa-ya ndá'a-yá sikí-ña. Te nì ndúkoo tuun-ña, te nì nakana jaa-ña Dios. ¹⁴ Te cháa kúñá'nu iní ve'e sinagoga, nì kiti iní-de nuu Jesús ja ní nasáva'a-ya-ña kiví ndétatú. Te nì ka'an-de jíin ñayivi kuá'a-ún: Ññu kiví ío sátiñu-ró, te kiví-ún chakoyo-ró kúu tana-ro. Ko kiví ndétatú yá'a, chí ma kúu, áchi-de. ¹⁵ Yúan-na te nì ka'an máá jíto'o-yo jíin-de; Cháa uu xiní kákuu-ró. Já kúu kiví ndétatú te tú kándáji-ró xndiki-ro xí burro-ró núu káyee-tí-ún, te tú kásó'o-ró-tí nducha náún. ¹⁶ Te sesíí Abraham yá'a, nú'ñi-ña xia'un uní kuia nì sá'a kui'na. Te tú ío va'a ndáji-rí-ña kiví ndétatú náún, áchi-ya. ¹⁷ Te súan nì ka'an-ya tú'un yá'a. Te nì kakuka nuu táka cháa kájito u'u-ya-ún. Ko táka ñayivi, nì kakusí iní-i jíin táka tiñu ñá'nu nì sá'a-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

¹⁸ Te nì ka'an-ya: Ndasa kuni koo ñuu nuu tá'u Dios tiñu. Te na jíin skétá'an-ri. ¹⁹ Kúu nátu'un ndikin yuá mostaza ja ní kí'in ñn cháa te nì cháa-de nuu itú-de. Te nì ja'nu. Te nì kuu ñn yunu ká'nu. Te tisaa andívi nì kasá'a-ti taká-ti chí nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yátá yújan íá

²⁰ Te nì ka'an tuku-ya: Nájún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñuu nuu tá'u Dios tiñu. ²¹ Kúu nátu'un yujan íá ja ní kí'in ñn ña'an. Te nì chisá'í-ña chí uní tjiyi yúchi onde nì ndí'i nì kuu íá ní sá'a. Achí-ya.

Sikí íchi yúxé'é túu

²² Te nini kua'an-ya íchi ñuu Jerusalén, te nì jika kuu-ya táka ñuu jíin táka rancho, nì stá'an-ya tú'un. ²³ Te nì ka'an ñn cháa jíin-yá: Táta, yakú-ni cháa kaku-de náún, áchi-de. Te nì kachí-ya jíin-de: ²⁴ Ndúkú ndéé téyíí-ró kiví koyo-ró íchi yúxé'é túu, chí ká'an-ri jíin-ró ja kuá'a ñayivi ndúkú ndéé-i kiví-i, ko ma kúu kiví koyo-i. ²⁵ Chì táa iní ve'e, ndukuñi-de, te kasu-de yuxé'é. Te íchi yátá vé'e kuiñi-ró. Te skáján-ró vitú yúxé'é te ka'an-ro: Táta, táta, kuña-ní ve'e, ná kiví koyo-ná, achí-ro. Te kachí-de kuni-ró: Aa, tú jiní-ri ná ñuu vaikoyo-ró, achí-de. ²⁶ Yúan-na te kejá'á-ró ká'an-ro jíin-de: Nì kayee-ná staa jíin-ní, te iní ya'ya ñuu-ná nì stá'an-ní tu'un nuu-ná, achí-ro. ²⁷ Te máa-de kachí-de kuni-ró: Achí-ri jíin-ró ja tú jiní-ri róó ndé ñuu vaikoyo-ró. Kuxio jíin'an-ró chí ñayivi kásá'a tiñu ñáá kákuu-ró. Achí-de. ²⁸ Te yúan nde'e-ro, te nakaji-ro ñi yú'u-ro kuiñi-ró. Te kuní-ro núu Abraham jíin núu Isaac jíin núu Jacob jíin núu táka-ga cháa nì kajani tu'un Dios kuiñi-de iní ve'e Dios. Te róó kuxio-ró sásin-ya róó. ²⁹ Te kikoyo-i íchi núu kána ndikandii jíin íchi núu kée ndikandii, íchi norte

jiín íchi sur, te jungoo-i iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ³⁰ Kuni so'o va'a-ró: Sava chaá sandí'í-ñá, ndunúu-de. Te sava chaá kúnúu, nduu-de sandí'í-ñá. Achí-ya.

Tu'un Herodes

³¹ Te kivi-ún nì jakoyo yakú tá'an chaá fariseo, te ká'an-de jiín-yá: Kuxio-ní yá'a te kenda-ní ki'in-ní, chí chaá Herodes ka'ni-dé ní kuni-de, áchí-de. ³² Te nì kachí-ya jiín-de: Kuá'an, te kastu'un-ró núu máá ñúkuu jian: Vina chí kiñi'in-rí tachí kini ká'á'an. Te sá'a-rí tana vina jiín yúchaan. Te onde nuu uní kivi te síjnu-rí tiñu-rí. ³³ Ko kánúu xáan já vina jiín yúchaan jiín ísá te kaka-rí ki'in-rí, chí ma kúu ja ñin chaá jáni tu'un kenda-de yatá ñúu Jerusalén, te kuu-de. Achí-ro.

Siki já ní kuku'á iní-ya jiín ñúu Jerusalén

³⁴ Jerusalén, Jerusalén, nì kaja'ni-ro cháa kájani tu'un Dios, te nì kaja'a-ró yúu xini cháa nì táji-yá vai nuu-ro. Ió kua'a vuelta nì kuni-rí nastútú-rí se'e-ró, natú'un chukí ja nastútú-tí tirí-tí chí ndijín-tí, ko tú ní kákuñ-ro. ³⁵ Vina te kéndoo víchí ve'e-ró núsáa. Ko ká'an-rí jiín-ró já má kuni kuti-gá-ro núu-rí jíná'an-ró onde jaa ñin kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá chí ndiso-ya tiñu máá Tatá Dios, achí-ro. Achí-ya.

14

Ja ní nasáva'a-ya ñin chaá kú'u kivi ndétatú

¹ Te ñin kivi ndétatú nì kivi-ya iní ve'e ñin chaá kúñá'nu nuu cháa fariseo jíná'an-de ja kée-ya staa jiín-de. Te kájito yu'u-dé-ya. ² Te nì kenda ñin chaá kú'u-de kue'e kuiñi, kándij-de nuu-ya. ³ Te nì ka'an Jesús jiín cháa kákuu maestro ley jiín cháa fariseo: Á kuu sá'a-rí tana kivi ndétatú xí túu, áchí-ya. ⁴ Ko máá-de, tú ní káka'an kuti-dé. Yúan-na te nì ki'in-ya cháa ñú'un kuiñi-ún. Te nì nasáva'a-ya-dé. Te nì natáji-yá-de kuano'on-dé. ⁵ Te nì ka'an-ya jiín-ún: Te nú burro máá-ró xí xndikí-ro júngava-tí iní ñin sókó, te tú natava-ro-tí vasa kivi ndétatú kúu náun. Achí-ya. ⁶ Te tú ní kákuu xndíó káni-de ní ñin tu'un nuu-ya ja súan nì ka'an-ya jiín-de.

Siki ñáyivi sáñá'nu-i máá-i

⁷ Te nì jini-ya já kándúkú-de jungoo jínú'ún-de silla xini mesa. Te nì ka'an-ya ñin tu'un yatá jiín cháa nì kataka yúan. ⁸ Nú nì kana ñin chaá xini-ro já ki'in-ro ñin viko tánda'a, te ma júngoo jínú'ún-ró silla xini mesa. Chí nú súan, sanaa te a nì kana-de xini ñin chaá kúñá'nu-ga vásá róó. ⁹ Te chaá chaá nì kana xini-ro-ún jiín-de. Te ka'an-de jiín-ró: Kuxio, ná kúnchaá chaá yá'a jian. Yúan-na te kúu nuu-ro ki'in-ro onde sandí'í-ñá kunchaa-ro. ¹⁰ Ko nú nì kana ñin chaá xini-ro, kuá'an te jungoo-ró onde sandí'í-ñá. Chí nú jaa chaá nì kana róó yúan te kachí-de kuni-ró: Amigo, nuu silla jínú'ún yá'a jungoo-ró, achí-de. Yúan-na te nduñá'nu-ró jito nuu cháa káxiukú ká'nu jiín-ró. ¹¹ Chí taká chaá sáñá'nu-de máá-de, ndusúchí-de. Te taká chaá sásúchí-de máá-de, nduñá'nu-de. Achí-ya. ¹² Te suni nì ka'an-ya jiín cháa nì kana xini-yá-ún: Nú sá'a-ró sámá xí xini, ma kána-ró xini cháa kákuu amigo-ro, nì xini ñani-ro, nì xini tá'an-ró, nì xini cháa kúká. Chí nú súan te suni máá-de nakana-de xini-ro. Te nì kuu ja ní nani'in-ro tá'u-ro. ¹³ Ko nú sá'a-ró gasto, te kana-ró xini cháa ndá'ú, chaá tiku'lu, chaá tá'nú, jiín xini cháa kuáá. ¹⁴ Te xáan ndatú kéndoo-ró nú súan, chí tú naún náku'a-de nuu-ro. Ko ni'in-ro yá'u-ró kivi náchaku taká chaá ndaa, áchí-ya.

Ñin xini ká'nu

¹⁵ Te ñin chaá yée staa jiín-yá, nì jini so'o-de tu'un yá'a. Te nì kachí-de jiín-yá: Xáan ndatu kuu chaá ja kée-dé staa onde iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-de. ¹⁶ Yúan-na te nì kachí-ya jiín-de: ñin chaá nì sá'a-de ñin xini ká'nu, te nì kana-de xini kuá'a ñáyivi. ¹⁷ Te nuu ní jaa hora ja kúxini-de-ún, te nì táji-de mozo-de kuakachí nuu já kée staa xini-ún: Ña'an-ní jíná'an-ní. Chí a nì ndí'í ó tu'a. Achí. ¹⁸ Te ñin-ní nì kasájá'a iní ndí'í-de. Te chaá ñin nì kachí-de jiín mozo. Nì jaan-rí ñin ñu'un te kánúu kínde'é-rí. Te ná kúña ká'nu iní-de nuu-rí, chí ma jáa-rí. Achí-de. ¹⁹ Te nì ka'an inga-de: Nì jaan-rí u'un yunta xndikí te kikoto nchaá-rí-tí. Ná kúña ká'nu iní-de nuu-rí, chí ma jáa-rí. Achí-de. ²⁰ Te nì ka'an tuku inga-de: Sáa ní tanda'a-rí. Te ja yúan má kúu jaá-rí. Achí-de. ²¹ Te kuano'on mozo-ún nì kastu'un-de nuu jito'o-de. Yúan-na te máá táa iní ve'e-ún, nì kití iní-de. Te nì kachí-de jiín mozo-de: Kuá'an yachí ní nuyá'u jiín taká ya'ya, te kana-ró xini cháa ndá'ú, chaá tiku'lu, chaá tá'nú, jiín cháa kuáá, ná kíkoyo-de. Achí-de. ²² Te nì kachí mozo-ún: Táta, a nì kuu natu'un ká'an-ní ko núña-ga lugar. Achí-i. ²³ Te jito'o-ún nì ka'an-de jiín mozo-de: Kuá'an taká ichi jiín taká rancho te stétuu-ró ñáyivi-ún ná kii-i yá'a, náva'a ná chítú iní ve'e-rí. ²⁴ Chí ká'an-rí jiín-ró já ní ñin chaá nì jakana-ró-ún, ma kúxini kuti-dé ve'e-rí, áchí-de. Achí-ya.

Siki cháa kuni-de kundikín-de-ya

²⁵ Te kája'an kua'á xáan ñayivi jín Jesús. Te nì ka'an-ya jín-i: ²⁶ Nú ndé cháa kii-de nuu-rí, te nú chínú'un-de táa-de, náa-de, ñasí'í-de, se'e-de, ñani-de, kua'a-de, xí onde jín máa-de, ma kuu kuu-de cháa skuá'a jín-rí. ²⁷ Te cháa tú ndóyo-de jín túndó'o kii siki-dé, te kundikín-de ruu kii-de, ma kuu kuu-de cháa skuá'a jín-rí. ²⁸ Chì nú ndé róo kuni-ro káni-ró ñin ve'e, á tú xna'an-ga jungoo-ró te tava-ro cuenta ñasaa kuu gasto, te kuni-ro nú vatu-ni kanda-ró jínu xí túu. ²⁹ Chì nú túu, te nú a nì jani-ró já'a, te ma kanda xu'un-ró sjínu-ró. Yúan-na te taká ñayivi kájinì nuu vé'e tiku'lu-ró-ún, sákátá-i nuu-ro. ³⁰ Te ka'an-i: Chaa yá'a, nì kejá'á-de jáni-de ñin ve'e, te tú ní kánda-de sjínu-de, achí-i. ³¹ Xí nú ndé rey kuni-de kí'ín-de kuatá'an-de jín ingá rey, á tú xna'an-ga jungoo-de te nakani inì-de te nú vatu-ni kuu jín uxí míl soldado kuatá'an-de jín ingá rey ja vái siki-dé jín okó míl soldado. ³² Chì nú túu, te nini jiká-ga vai ingá rey, te táji-de ñin cháa kí'ín ka'an nda'ú jín-de ja ná júkuiñi. ³³ Te suni súan nú ndé róo tú sjíta-ró taká ndatí'ún ñáva'a-ró, ma kuu kuu-ró cháa skuá'a jín-rí núsáa.

Tu'un yátá siki'ñi

³⁴ Va'a ío ñi, ko nú onde ñi-ún ná náa xikó, te ndasa ndu'u'á núsáa. ³⁵ Ma kuatí'ñu kuti, ni ja kuu nuu ñu'un ja ndúu ja'an, chì kacha-de kí'ín. Chaa ío so'o kuni ná'ín, ná kúni so'o-de. Achí-ya.

15

Siki'ri, kiti ní sana

¹ Te taká cháa xínì jín cháa ká'io kuachì, nì jakoyo-de nuu Jesús náva'a kuni so'o-de tu'un ká'an-ya. ² Te cháa fariseo jín cháa ká'haa tutu, nì kaka'an-de: Chaa yá'a, játá'ú-de cháa ká'io kuachì te yé-de staa jín cháa-ún, achí-de. ³ Te máa Jesús, nì ka'an-ya tú'un yátá yá'a jín-de: ⁴ Ndé ñin róo nú ñáva'a-ró ñin ciento ñi, te skuíta-ró ñin-ti, á tú skéndo-ró kúyn xiko xia'un kuun-gá-ti onde nuu ñu'un té'e, te kinandúkú-ró kiti ní naa-ún onde nani'ín-ro-ti xí túu. ⁵ Te nú nì nani'ín-ro-ti, kúsii inì-ro xndée-ró-ti nuu chó'o-ro. ⁶ Te nú nì najaa-ro vé'e te nastútú-ró cháa kákuu amigo-ro jín tá'an-ró, te kachì-ro kúni cháa-ún: Ná kúsii inì-yo chì nì nani'ín-rí ri-ri kiti á nì naa núu. Achí-ro. ⁷ Ká'an-ri jín-ró, ja súan kusii-gá inì-ya onde andí'í jín ñin cháa ío kuachì nú nakani inì-de, vása jín kúyn xiko xia'un kuun-gá cháa va'a ja tú kájinu ñu'un-de tu'un nakani inì.

Tu'un ña'an ní skuíta-ña ñin peso

⁸ Xí nú ñin ñasí'í ñáva'a-ña uxí peso, te skuíta-ña ñin peso, á tú chí'í-ña yiti te nastáa-ña vé'e, te nandúkú ví-ña onde nani'ín-ña. ⁹ Te nú nì nani'ín-ña, te kána-ña xínì tá'an-ña jín amiga-ña, te kachì-ña kúni-i: Ná kúsii inì-yo, chí nì nani'ín-rí peso-ri ja ní skuíta-ri-ún núu. Achí-ña. ¹⁰ Ká'an-ri jín-ró, ja súan kusii-gá inì taká ndajá'a Dios jín ñin cháa ío kuachì nú nakani inì-de.

Tu'un suchí ní naa, te nì ndenda-i

¹¹ Te nì ka'an-ga-ya: ñin cháa nì io uu se'e yíi-de. ¹² Te suchí suchí-ún nì ka'an-i jín táa-i: Táa, kua'a-ní sava ñu'un núu-ná ja kuu ta'u-ná, achí-i. Te nì teta'an-de ta'u-i nuu ndéndúú-i. ¹³ Te nì kuu yakú kivì, te suchí suchí-ún nì stútú ndí'i-i ndatí'ñu-i. Te nì kee-i kua'an jiká-i inga ñuu. Te yúan nì xnáa-í ta'u-í, chí nì janu ndiva'a-i. ¹⁴ Súan nì ndí'i nì janu sání-i, te vása ní cháa ñin tamá xáan inì ñuu-ún, te nì kejá'á nándi'i-i. ¹⁵ Te nì kee-i kua'an-i, te nì ja-a nuu ñin cháa ñuu-ún. Te cháa-ún nì táji-de ní kua'an-i onde rancho-de ja yúan koto-i kinì-de. ¹⁶ Te kuni-i taan tí-i chí-i jín tíxiko káye kiní-ún. Chì tú kuti ní ñin ngún ní já'a nuu-í. ¹⁷ Yúan-na te nì jinì máa-i. Te nì ka'an-i: Taká mozo ío inì ve'e táa-ri, ío kua'a staa káye-de. Te ruu jí'i-ri soko yá'a. ¹⁸ Ná ndúkuiñi-ri te ná nó'on-ri nuu táa-ri. Te kachì-ri kuni-de: Táa, a nì sá'a-ná kuachì nuu Dios andí'í jín núu máa-ní. ¹⁹ Tuká va'a cháa kuu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Ko kua'a-ní tu'un kuu-ná natu'un ñin mozo-ní. Achí-ri. ²⁰ Te nì ndukuiñi-i, te nì kee-i kuan'on-i nuu táa-i. Te nini jiká-gá vai-i, te nì jinì táa-i nuu-í. Te nì kundá'ú inì-de-i. Te jínu-de nì ja-a-de. Te nì nuu-de sukun-í, te nì titú-de-i. ²¹ Yúan-na te nì ka'an-i jín-de: Táa, a nì sá'a-ná kuachì nuu Dios andí'í jín núu máa-ní. Tuká va'a cháa kuu-ná ja kúnání-ná se'e-ní. Achí-i. ²² Ko máa táa-i, nì ka'an-de jín mozo-de: Kuák'ín ñin su'nu vá'a-ga te chu'un-ró-i. Te chu'un-ró ñin xe'e ndá'a-í. Te chí'í-ró ndíján já'a-í. ²³ Te suni kik'ín-ró chélu xá'an. Te ka'ni-ro-ti ná kée-yo. Chì sá'a-yó viko. ²⁴ Chì se'e yí-ri yá'a a nì jí'i-í núu, te nì nachaku-i. A nì naa-í núu, te nì ndenda-i, achí-de. Te nì kakejá'á-de sá'a-de viko. ²⁵ Te se'e yí'í ña'nu-de, kánde-i onde rancho. Suchí-ún vai ndii-i. Te nì nduyani-i yatá vé'e. Te nì jinì so'o-i tiví música te kájita já'a ñayivi. ²⁶ Te nì kana-i xínì ñin mozo. Te nì jiká tu'un-i mozo-ún nú ngún viko ío. ²⁷ Te nì kachì mozo-ún nuu-í: Nì nchaa ñani-ro te táa-ro, nì ja'ni-dé chelu xá'an, chí nì ndenda va'a

se'e yí-de, áchí mozo. ²⁸ Yúan-na te nĭ kiŭi inĭ-i, te tú ní kuni-i ndĭvi-i, ko nĭ kenda táa-i. Te nĭ ka'an ndá'ú-de jĭin-i ná ndĭvi-i. ²⁹ Ko máá-i nĭ ka'an-i: Ió kua'a kuia játiŭu-ná nuu-ní, ni tú sání'in kuti iní-ná tiŭu tá'ú-ní. Te tú ní já'a-ní vasté ĩn lítú núu-ná kee sĭi-ná jĭin amigo-na, áchí-i. ³⁰ Ko nĭ nchaá se'e-ní yá'a. Te vaša nĭ xnáa ndĭ'i-i ndatiŭu-ní jĭin ñá'an téné, te nĭ ja'ni-ní chelu xá'an kée-i, áchí-i jĭin táa-i. ³¹ Yúan-na te nĭ kachĭ-de jĭin-i: Hijo, róo chĭ nene ncháá-ro jĭin-rĭ. Te taká ndatiŭu máá-rĭ suni ndatiŭu máá-ro kúu. ³² Ko jĭnu ũ'ún sá'a-yó víko te kusĭ iní-yo. Chĭ ñani-ro yá'a, a nĭ jĭ'i-i núú, te nĭ nachaku-i. A nĭ naa-i núú, te nĭ ndenda-i, áchí-de. Achĭ-ya.

16

Tu'un mandador xndá'ú

¹ Te suni nĭ ka'an-ya jĭin cháa káskuá'a jĭin-yá: ĩn chaá kúka, nĭ ñava'a-de ĩn mandador. Te chaá kúka-ún nĭ jĭni tu'un-de ja stĭvi mandador ndatiŭu-de. ² Te nĭ kana-de xinĭ cháa-ún. Te nĭ ka'an-de jĭin-de: Naŭn tu'un kúu ja jĭni tu'un-rĭ sikĭ-ro. Naku'a cuenta tiŭu ndĭso-ro, chi ma kúu-ga-ro mandador nuu-rĭ. Achĭ-de. ³ Yúan-na te chaá mandador, nĭ ka'an máá-de: Ndasa sá'a-rĭ. Chĭ jito'o-rĭ jánchaá-de tiŭu mandador nuu-rĭ. Nú kacha-rĭ ũ'un, ma kánda-rĭ. Nú kakan-rĭ caridad, xaān kúka nuu-rĭ. ⁴ A jĭni-rĭ ndasa sá'a-rĭ náva'a kĭvi kuánchaá-de tiŭu ndĭso-rĭ, te koo ñayivi manĭ jĭin-rĭ, te kuu kĭvi-rĭ inĭ ve'e-i. ⁵ Te nĭ kana-de xinĭ ná ĩn chaá káitaŭ nuu jito'o-de. Te nĭ kachĭ-de jĭin cháa-ún: Našaa taú-ro núu jito'o-rĭ, áchí-de. ⁶ Te máá cháa-ún, nĭ kachĭ-de: Unĭ mil litro aceite, áchí-de. Te nĭ kachĭ mandador jĭin-de: Kĭ'in lista-ro. Te jungo yachĭ-ro. Te chaá-ro úu mil-na. Achĭ-de. ⁷ Yúan-na te nĭ ka'an-de jĭin ingá chaá: Te róo, našaa taú-ro, áchí-de. Te chaá-ún, nĭ kachĭ-de: ĩn ciento ve'e trigo, áchí-de. Te máá-de nĭ kachĭ-de jĭin cháa-ún: Kĭ'in lista-ro, te nachaa-ro kúun xiko-ni, áchí-de. ⁸ Te jito'o-ún, nĭ ka'an-de jĭin cháa mandador xndá'ú ja bueno ndĭchĭ ní sá'a-de. Chĭ taká se'e kuia yá'a, ndĭchĭ-ga máá-i nuu ñayivi ió vina, vása taká se'e luz. ⁹ Te máá-rĭ, ká'an-rĭ jĭin-ro: Jĭin xú'ún xndá'ú, ná sá'a-ro amigo-ro náva'a nú nĭ ndĭ'i xú'ún-ro, te naki'in-i róo kunchaa-ro inĭ ve'e-i ní káni. ¹⁰ Chĭ chaá skĭkuu va'a ĩn tiŭu vaša lúli-ni, suni skĭkuu va'a-de jĭin tiŭu ándéé. Te chaá ja xndá'ú-de jĭin ĩn tiŭu vaša lúli-ni, suni xndá'ú-de jĭin tiŭu ándéé. ¹¹ Chĭ nú sikĭ xú'ún xndá'ú tú ní káskĭkuu va'a-ro, ndé chaá kua'a tiŭu ndaa nuu-ro núsáá. ¹² Te nú tú ní káskĭkuu va'a-ro jĭin ndatiŭu sava-ga chaá, ndéja kuá'a ndatiŭu máá-ro núu-ro núsáá. ¹³ Nĭ ĩn mozo ma kúu kuatiŭu-de nuu úu jito'o. Chĭ kiŭi inĭ-de nuu ĩn, te kumanĭ-dé jĭin ingá, xĭ kuándatu-de nuu ĩn te sání'in inĭ-de nuu inga. Ma kúu kuatiŭu-ro núu Dios jĭin núu xú'ún, áchí-ya. ¹⁴ Te chaá fariseo ká'jin-de de yúan, chaá too inĭ kákuu-de. Te nĭ kajĭni so'o-de taká tu'un ká'an-ya. Te nĭ kasakátá-de nuu-yá. ¹⁵ Te nĭ ka'an-ya jĭin-de: Máá-ro kákuni-ro já ná káni inĭ ñayivi já cháa ndaa kákuu-ro. Ko Dios, a jĭni-ya ndasa káa ichi inĭ aŭ-ro. Chĭ tiŭu kájani inĭ ñayivi já tiŭu ñá'nu kúu-ún, te nuu Dios tiŭu chá'an kúu. ¹⁶ Máá ley jĭin cháa kájani tu'un Dios, nĭ kuu-ga onde kĭvi ní kĭj Juan. Yúan-na te nĭ kejá'a tú'un va'a ũuu nuu tá'ú Dios tiŭu. Te ñayivi, jĭin fuerza kĭvi koyo-i yúan. ¹⁷ Ko yachĭ-ga naa ándĭvi jĭin ũyivi, vása já náa ĩn punto nuu tutú ley. ¹⁸ Nú ndé chaá skéndoo-de ñási'í-de te tanda'a-dé jĭin ingá ñá'an, yuán ísiki ncháa-de-ña. Te chaá tánda'a jĭin ñá'an ní ndoo-ún, suni ísiki ncháa-de tá'an-de.

Chaá kúka jĭin Lázaro

¹⁹ Nĭ jo ĩn chaá kúka, nĭ ũu'un-de sa'ma kuá'a tĭndí'í jĭin sá'ma tĭndu'á vá'a. Te ndita'an kĭvi ní sá'a-de ndeyu ní kayee vá'a-de. ²⁰ Te suni nĭ jo ĩn chaá ndá'ú nání-de Lázaro, nĭ jĭkan-de caridad. Kátúu-dé yuxé'é cháa kúka-ún. Te ní-de nĭ kana ndĭ'yi. ²¹ Te kuni-de kee ndá'a chĭi-de jĭin yúxi stáa kóyo chĭi mesa chaá kúka-ún. Te jákoyo tĭ'ina te kána yuu-tĭ núu ndĭ'yi-de. ²² Te nĭ jĭi'ĭ chaá jĭikán caridad-ún. Te ndajá'a ándĭvi, nĭ jaka-ya-dé kuano'on-ya jĭin-de nuu Abraham. Te suni nĭ jĭi'ĭ chaá kúka-ún, te nĭ yuji-de. ²³ Te chaá kúka-ún, ndó'o xaān-dé kánde-de infierno. Te nĭ ndakoto-de. Te onde jĭká ní jĭni-de nuu Abraham, te kánchaá Lázaro jĭin-de. ²⁴ Yúan-na te máá cháa-ún, nĭ kana kó'o-de: Táta Abraham, kundá'ú inĭ-ní náá, te táji-ní Lázaro ná kĭchĭndaji-de xinĭ ndá'a-dé nuu ndúcha, te ná xndáji-de yáa-ná. Chĭ xaān jatú-ná kayú-ná nuu yáá ũ'ún yá'a. Achĭ-de. ²⁵ Te nĭ kachĭ Abraham jĭin-de: Hijo, a núku'un inĭ-ro já ní jo kúka-ró ná nĭ chaku-ro, te Lázaro, sua ndá'ú nĭ ta'an-de, ko vina, a nĭ ndundeé inĭ-de yá'a, te róo ndó'o-ro jĭán. ²⁶ Te suni nĭ sá'a Dios ĩn xa'va kúnú xaān, kánde ma'ñú róo jĭin rúu. Te chaá ká'jin yá'a, vaša kákuni-de ja'a-de jaá-de jĭan, ko ma kúu, ni ma kúu ja'a máá-ro kĭi-ró yá'a. Achĭ Abraham. ²⁷ Yúan-na te nĭ ka'an, chaá kúka-ún: Táa, jĭkán ta'u-ná nuu-ní, táji-ní-de kĭ'in-de ve'e táa-ná núsáá. ²⁸ Chĭ ío u'un-ga ñani-ná, te ná káni ndaa-de tu'un nuu-í, náva'a ma kíkoyo-i nuu ndó'o-ná yá'a, áchí-de. ²⁹ Te nĭ kachĭ Abraham jĭin-de: A káñava'a-i tutu nĭ chaá Moisés jĭin tutú nĭ kachaa chaá nĭ jani tu'un Dios onde sáá. Yúan ná kuni so'o-i, áchĭ Abraham. ³⁰ Yúan-na te máá-de nĭ kachĭ-de: Túu, táta Abraham, chĭ

nú ñn cháa nj jí'i k'i'n nuu-í, yúan-na te nakani iní-i jíná'an-i, áchí-de. ³¹ Ko nj kachí Abraham jíin-de: Nú tú chú'un iní-i tu'un nj jani Moisés jíin cháa nj kajani tu'un Dios, suni ma kándija kuti-í nú nachaku ñn ndiyi k'i'n nuu-í, áchí-de.

17

Sikí ñáyivi skívi tá'an nuu kuáchi

¹ Te nj kachí-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Tú modo te nú tú koto nchaá-i ñáyivi. Ko naka ndá'ú kuu cháa skívi ñáyivi-ún nuu kuáchi. ² Va'a-ga nú ní nú'ñ ñn yosó sukún-dé te kenda-de ki'in-de nuu ndúcha mar, nasu já skívi-de ñn suchí lúli yá'a nuu kuáchi.

Sikí tú'un sá'a tuká'nu iní

³ Koto va'a-ró máá-ró: Nú ñani-ro sá'a-de kuáchi sikí-ro, kana jíin núu-dé. Te nú nj nakani iní-de, te sá'a-ró tuká'nu iní-ro núu-dé. ⁴ Te nú usiá jínu ja ñn kivi ní sá'a-de kuáchi sikí-ro, te nú usiá jínu nakani iní-de te ka'an-de jíin-ró: Sá'a tuká'nu iní-ro núu-ri, achí-de, yúan-na te ná sá'a-ró tuká'nu iní-ro núu-dé. Achí-ya. ⁵ Te nj kaka'an cháa kakuu apóstol jíin máá Jító'o-yo: Sá'a-ni ja vá'a-ga ná kándija-ná núsáá, áchí-de. ⁶ Te nj kachí máá Jító'o-yo jíin-de: Nú kákandija-ró vasté ñn t'li' nátu'un ñn ndikin yuá mostaza núu, te ka'an-ro jíin núu'ndú yá'a: Tu'un máá-ró onde jíin yó'o-ro, te nachu'un-ró máá-ró onde nuu mar, achí-ro. Te kuandatú nuu-ro.

Tu'un yátá mozo játíñu

⁷ Ndé ñn róó, ñáva'a-ró ñn mozo jítu-de jíin xndiki xí skáji-dé ri. Te najaa-de ve'e ja ní ja'an-de yuku. Te kachí-ni-ró kúni-de: Ña'an te nungoo-ró. ⁸ Á tú xna'an-ga ka'an-ro jíin-de: Sá'a ndeyu ná kúxini-ri. Naku'ni va'a chji-ro, te kani-ró kó'o-ri. Te onde nú nj ndi'í nj yee-ri staa, yúan-na te vása kée máá-ró kó'o-ró, achí-ro xí túu. ⁹ Te á nakuatá'ú-ró núu mozo-ún ja ní skíkuu-i tíñu nj tá'ú-ró núu-í. Jáni iní-ri ja túu. ¹⁰ Suni súan máá-ró jíná'an-ró, nú nj kaskíkuu-ró tíñu nj tá'ú-yá nuu-ro, te ka'an-ro: Tú va'a mozo kakuu-ná, chj máni tíñu ja taú-ná sá'a-ná, kúu ja á nj kasá'a-ná, achí-ro. Achí-ya.

Uxi cháa té'yu ndi'yi

¹¹ Te jika Jesús kua'an-ya ñuu Jerusalén. Te ichi iní ñuu Samaria jíin iní ñuu Galilea nj ja'a-ya kuá'an-ya. ¹² Te nuu ní kivi-ya iní ñn ñuu yúan, te uxi cháa té'yu ndi'yi nj kaketa'an-de jíin-yá. Te cháa-ún onde jíká ní kajukuñi-de. ¹³ Te nj kakana jaa-de: Maestro, Jesús, kundá'ú iní-ní náá víj, áchí-de. ¹⁴ Te nj jiní Jesús nuu-dé, te nj kachí-ya jíin-de: Kuá'an jíná'an-ró te stá'an-ro máá-ró núu sutú, áchí-ya. Te nini kája'an-de, te nj kandundoo-ni-de. ¹⁵ Yúan-na te ñn-de, nj jiní-de ja ní nduva'a-de. Te nj naxió káva-de kua'an-de. Te nákana jaa-de Dios. ¹⁶ Te nj kukuñí jítí-de nuu já'a Jesús. Te nj nakuatá'ú-de nuu-ya. Te cháa-ún, cháa ñuu Samaria kúu-de. ¹⁷ Te nj ka'an Jesús jíin-de: Nasu uxi tá'an-ro ní kandundoo náún. Te ñn-ga-de, ndénú kájin-de núsáá. ¹⁸ Tú ío inga-de ja cháa-de te nakana jaa-de Dios, xí sá cháa ñn yá'a náún. Achí-ya. ¹⁹ Te nj kachí tuku-ya jíin-de: Ndukuñí, te no'on-ro vé'e-ró. Nj kandija-ro te yuán ní nduva'a-ró, áchí-ya.

Sikí ñúu nuu tá'ú Dios tíñu

²⁰ Te cháa fariseo, nj kajika tu'un-de-ya: Ndé kivi cháa ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Achí-de. Te nj kachí-ya jíin-de: Ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, ma cháa ndijin, ²¹ ni ma kúu ka'an-i: Nde'é yá'a, nj cháa, xí nde'é yúan, nj jaa, chj ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, a ío ma'ú máá-ró jíná'an-ró. Achí-ya. ²² Yúan-na te nj ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Chaa tiempo ja kakuu-ro nde'é-ró ñn kivi kéndá máá Sé'e cháa, ko ma kuni-ro jíná'an-ró. ²³ Te kachí-i kuni-ró: Nde'é yá'a kánchaa-ya, xí nde'é yúan kánchaa-ya, achí-i. Te ma kí'in-ro jíin-i, ni ma kúndikin-ro-í. ²⁴ Chj nátu'un ndíi ncháa ja nándeyu onde ñn lado andívi te jáa onde inga lado andívi, suni súan kuu kivi kí máá Sé'e cháa. ²⁵ Ko jínu ñú'un ja xna'an-ga ndo'o xaan-ya, te ñáyivi yá'a ské'ichí-i-ya. ²⁶ Chj nátu'un nj kuu kivi ní kii Noé, suni súan kuu kivi kí máá Sé'e cháa. ²⁷ Káyee-í, káji'i-í, kátanda'a cháa, kátanda'a ñá'an, te nj jaa kivi já ní kivi Noé iní barco ká'nu-de. Te nj cháa saú xaán. Te nj xnáa ndí-i-cha-í jíná'an-i. ²⁸ Suni súan nj kuu kivi Lot. Káyee-í káji'i-í, kájan-i káxikó-i, káchi'i-í itu, kájan-i ve'e, ²⁹ onde nj jaa kivi ní kenda Lot iní ñuu Sodoma kua'an-de. Te nj kuun ñu'un jíin azufre ichi andívi. Te nj naa ndí'i ñáyivi-ún. ³⁰ Suni súan kuu kivi kí máá Sé'e cháa kistá'an ndijin-ya máá-yá. ³¹ Te kivi-ún, te cháa kándeé xiní vé'e-de, ma núu-de naki'in-de ndatínu-de ja ní ndoq iní ve'e. Te cháa kándeé onde rancho, ma náxió káva-de no'on-de. ³² Ma náa iní-ro ndasa nj ta'an ñási'í Lot. ³³ Chi cháa jítu iní-de kaku-de chj tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Ko cháa kuu ja sikí rúu, kaku-de. ³⁴ A ka'an-ri jíin-ró ja ákuáa-ún kundaa uu-i nuu jito. Te ñn-i naki'in-ya, te ndoq inga-í. ³⁵ Uu ñási'í ndiko ká'nu-ña.

Te ñin-ña náki'in-ya, te ndoqo inga-ña. ³⁶ Uu cháa kuiñi-de rancho. Te ñin-de naki'in-ya, te inga-de xndóo-ya. ³⁷ Te ñi kaka'an-de jín-ya: Ndénu kúu Táta, áchí-de. Te ñi kachí-ya jín-de: Nuú kútúu ndíyi, yúan taka tijü, áchí-ya.

18

Tu'un yátá sikí juez jín ñá'an viuda

¹ Te ñi ka'an-ya ñin tu'un yátá jín-de ja nené kakan ta'u-dé de ma kuitá-de jín. ² Te ñi kachí-ya: Ñi jo ñin juez ñi ñin nuu. Te ni tú ni yú'u-de nuu Dios, ni tú ni jito-de nuu ni ñin cháa. ³ Te suni ñi jo ñin ñá'an ni kendqo ndá'u-ña ñúu yúan. Te ñá'an-ún, ñi ja'an ñi ja'an-ña núu-dé. Te ñi ka'an-ña jín-de: Sá'a-ni justicia ja ní sá'a ñayivi jín-ná jito u'u-i náa. Achí-ña. ⁴ Ko máa juez-ún, kua'a kivi tú ni kuni-de sá'a-de. Yúan-na te ñi nakani ñi máa-de: Vasa tú yú'u-ri jito-ri Dios ni tú jito-ri nuu ni ñin cháa, ⁵ ko ja ñá'an viuda yá'a, xaan stá'an-ña rúu. Te yúan ná sá'a-ri justicia jín-ña. Chí nú tú, te kuni ñi ñi iní-ri sá'a-ña. ⁶ Te ñi kachí máa Jító'o-yo: Kuni ná'in-ró jíná'an-ró ndasa ni ka'an juez káñá-ún. ⁷ Te Dios tú sá'a-ya justicia jín ñayivi ní nakaji-ya náun, ja ndúu ñúu-ni kaka'an ndá'u-i jín-ya, vasa kuéé sándaq-ya já'a-í. ⁸ A ká'an-ri jín-ró ja yachi nama-ya-í jíná'an-i. Ko kivi cháa máa Sé'e cháa, á ñin-ya ñayivi kákandja nuu-ya ñi ñayivi yá'a xí túu, áchí-ya.

Tu'un yátá cháa fariseo jín cháa xini

⁹ Te suni ñi ka'an-ya tu'un yátá yá'a jín yakú cháa ká'jin yúan, chí ká'jani ñi-de ja cháa ndaa kákuu máa-de de kásajá'a ñi-de nuu sáva-ga ñayivi. ¹⁰ Uu tá'an cháa ñi kaka-de ká'jan-de ve'e ñi, ja kakán ta'u-dé. ñin-de kúu cháa fariseo, te inga-de kúu cháa xini. ¹¹ Te cháa fariseo, ñi kandij-de, te ñi jikan ta'u-dé tu'un yá'a: Táta Dios, ná kúta'u-ná nuu-ni chí tú káa-ná nátu'un káa sava-ga cháa, cháa kui'ná, cháa ñáa, cháa ísiki ncháa tá'an kákuu-de, ni tú káa-ná nátu'un káa cháa xini yá'a. ¹² Uu jín ja semana ío ndichá ñi-ná. Te já'a-ná ñin ja uxí sikí taká ndatíñu ñáva'a-ná nuu-ñi, áchí-de. ¹³ Ko cháa xini-ún, ñi kandij jiká-ni-de, ni tú ni kuni-de ndukani-de nuu-dé, chí ñi kani-de jikí jiká-dé ja kúku'a ñi-de. Te ñi ka'an-de: Táta Dios, kundá'u ñi-ni náa, chí cháa ío kuachi kúu-ná, áchí-de. ¹⁴ Ká'an-ri jín-ró já cháa ndá'u yá'a, ñi nuu-de kuano'on-dé ve'e-de, te ñi janchaa-ya kuáchi-de, ko ingá cháa-ún, chí túu. Chí taká cháa sáñá'mu-de máa-de ndusúchí-de. Te taká cháa sásúchí-de máa-de, nduñá'mu-de. Achí-ya.

Jesús jín suchí lúli

¹⁵ Te ñi chakoyo ñayivi jín sé'e lúli-i nuu Jesús ja ná ké'é-ya-í. Te cháa kákuá'a jín-ya, ñi kajini-de ja súan ío, te ñi kaka'an xaan-dé nuu ñayivi-ún. ¹⁶ Ko máa Jesús, ñi kana-ya xini-dé. Te ñi ka'an-ya: Sía ná kíkoyo suchí lúli núu-ri. Te ma kasú-ro íchi-í, chí nátu'un suchí yá'a kákuu ja kúu kivi ñi nuu nuu tá'u Dios tiñu. ¹⁷ Jandáa ká'an-ri jín-ró: Nú ñin cháa tú játú'ún-de ñuu nuu tá'u Dios tiñu nátu'un játú'ún ñin suchí lúli, ma kivi kuti-dé yúan, áchí-ya.

Chaa kúka

¹⁸ Te ñin cháa kúñá'mu, ñi jiká tu'un-de-ya: Chaa va'a kúu-ni Maestro. Naun sá'a-ná te ñin tá'u-ná kuchaku-ná ñi káni. Achí-de. ¹⁹ Te ñi ka'an Jesús jín-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jín-ri. Tú ni ñin cháa va'a ío, chí máa ñin-ni Dios. ²⁰ A jini-ro tú'un ñi tá'u tiñu-ya núu-ro: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsiki ncháa tá'an-ró, ma sákuí'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'ún, kuandatú nuu táa-ro, nuu náa-ro, áchí-ya. ²¹ Te máa-de ñi kachí-de: Taká tiñu yá'a a ñi skikuu-ná onde ná lúli-ná, áchí-de. ²² Te Jesús, ñi jini so'o-ya tú'un yá'a. Te ñi kachí-ya jín-de: ñin-ña tiñu kúmani sá'a-ró. Xíkó ndí'i ja ñáva'a-ró, te kua'a-ró núu ñayivi ndá'u. Te onde andívi kóo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kundikín-ro rúu ki'on. Achí-ya. ²³ Yúan-na te máa cháa-ún, ñi jini so'o-de ja súan ñi ka'an-ya. Te ñi kuxí xáan iní-de, chí kúka xáan-dé. ²⁴ Te ndé'é Jesús ja súan ñi kuxí xáan iní-de, te ñi kachí-ya: Xaan u'u kivi ñin cháa kúka iní ñuu nuu tá'u Dios tiñu. ²⁵ Yachí-ga kivi ñin camello yau yiki tíkuí vasa ñin cháa kúka kivi-de ñi nuu nuu tá'u Dios tiñu. Achí-ya. ²⁶ Te ñayivi, ñi kajini so'o-i tu'un ñi ka'an-ya-ún, ñi kaka'an-i: Te ndé cháa kaku núsáa, áchí-í. ²⁷ Te ñi ka'an-ya jín-de: Ío tiñu ja má kúu sá'a ni ñin cháa. Ko Dios, chí kúu sá'a-ya taká-ni. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te ñi ka'an Pedro jín-ya: Náa, ñi kaskéndo-ná taká ndatíñu-ná te káindikín-ná ní vai-yó. Achí-de. ²⁹ Te máa-ya ñi kachí-ya jín-de: Jandáa ká'an-ri jín-ró, nú ñin cháa ñi skéndo-de ve'e-de, xí táa-de, xí ñani-de, xí ñási-í-de, xí sé'e-de ja sikí ñúu nuu tá'u Dios tiñu, ³⁰ te nani'ín kuá'a-gá-de vina. Te onde inga vida cháa, te kuchaku-de ñi káni. Achí-ya.

Jín kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

³¹ Te Jesús, nì ki'in-ya ndí'uxí uú-de, te nì ka'an-ya jíin-de: Vina chì kaa-yó kí'in-yo ñúy Jerusalén. Te yúan skíkúu taká tu'un nì chaa chaa nì kajani tu'un Dios onde sáá sikí máá Sé'e chaa. ³² Chì natuu-ya nú ñáyivi sñin nación. Te sákátá-i nuu-yá. Te sá'a ndiva'a-i jíin-yá. Te tiví s'i'vi-i nuu-yá. ³³ Yúan-na te nú nì ndí'i nì kaxndó'o-i-ya, te ka'ni-i-ya. Ko nuu uní kiví te nachaku-ya. Achí-ya. ³⁴ Ko máá-de, tú ní kájuku'un kuti ini-de tu'un yá'a. Te tu'un-ún nì ka'an sa'í-ya. Yúan tú ní kájuku'un iní-de ja ní ka'an-ya jíin-de.

Ja ní ndundijin nduchi cháa kuáá

³⁵ Te nì kuyani-ya kuá'an-ya ñúy Jericó. Te ñin chaa kuáá, kánchaa-de yu'íchi jikán-de caridad. ³⁶ Te chaa kuáá-ún, nì jini so'o-de kája'a ñáyivi kája'an-i. Te nì jika tu'ún-de ñaun kúu yúan. ³⁷ Te nì kakachí-i nuu-dé ja Jesús, ñuu Nazaret, nì ja'a-ya kuá'an-ya. ³⁸ Yúan-na te nì kana kó'ó-de: Jesús, Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, achí-de. ³⁹ Te ñáyivi kája'an ichi núy-yá, nì kaka'an-i jíin-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de ví'i-gá nì kana kó'ó-de: Se'e David, kundá'ú iní-ní náá víj, achí-de. ⁴⁰ Yúan-na te nì jukuiñí Jesús. Te nì tá'ú-yá tiñu ná kii-de nuu-yá. Te nì jaa-de. Te nì jika tu'ún-yá-de: ⁴¹ Naun sa'a-rí jíin-ró kuni-ro, achí-ya. Te chaa-ún nì ka'an-de: Táta, ja ná ndundijin nduchi-ná kuni-ná, achí-de. ⁴² Te nì kachí Jesús jíin-de: Kuá'an, chí nì kandíja-ró te yúan ní nduva'a-ró, achí-ya. ⁴³ Te nì ndundijin-ni nduchi-dé. Te nì ndikín-de-ya, nákana jaa-de Dios. Te taká ñáyivi-ún, nì kajini-i nuu-dé. Te nì kanakana jaa-i Dios.

19

Tu'un Zaqueo

¹ Te nì kivi Jesús iní ñuu Jericó, nì ja'a-ni-ya kuá'an-ya núu. ² Te yúan nì kenda-ni ñin chaa kúká, nání-de Zaqueo. Te chaa-ún kúñá'nu-de nuu taká chaa xíní. ³ Te ndúkú ndéé-de ndé'é-de nuu Jesús ní ndé chaa kúu-ya. Ko tú ní kúu, chí kua'a ñáyivi ní kajasu-i-ya, te vina likí-ni-de. ⁴ Te jíin-de nì jakuxnúú-de. Te nì kaa-de xiní ñin nuuy'ndú náva'a kuni-de nuu-yá. Chí yúan ja'a-ya kí'in-ya. ⁵ Te nì jaa Jesús yúan. Te nì ndakoto-ya núu-dé. Te nì ka'an-ya jíin-de: Zaqueo, yachí nuu-ró chí vina jíin ñú'ún já kéndoo-rí ve'e-ró. Achí-ya. ⁶ Yúan-na te yachí nì nuu-de. Te kúsi xáan iní-de nì jaka-de-ya. ⁷ Te ñáyivi-ún, nì kajini-i ja súan nì kuu. Te nì kaka'an sóo-i: A kua'an-tu-ya kéndoo-ya jíin ñin chaa ío kuachi, achí-i. ⁸ Yúan-na te Zaqueo nì jukuiñí-de. Te nì kachí-de jíin máá jíto'o-yo: Táta, sava ndatiñu-ná, ná kuá'a-ná nuu ñáyivi ndá'ú. Te nú nuu ñin chaa nì janchoa-ná ndatiñu-de, te ná náku'a-ná kuun já súan nuu-dé. Achí-de. ⁹ Te nì kachí Jesús jíin-de: Vina te iní ve'e yá'a nì kaku ñin chaa núsáa, chí máá, suni se'e Abraham kúu. ¹⁰ Chì máá Sé'e chaa vai nándúkú-yá te nama-ya já á nì naa. Achí-ya.

Tu'un yátá uxí mozo jíin xú'ún

¹¹ Te nì kajini so'o ñáyivi-ún taká tu'un yá'a. Te Jesús nì ka'an-ga-ya ñin tu'un yátá, chí a nì kuyani-ya ñúy Jerusalén, te kájani iní-i ja vítan ñú'ni koo ndijin ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹² Ja yúan ní ka'an-ya: ñin chaa kúñá'nu, nì kenda-de kua'an jiká-de inga ñuu náva'a ni'jin-dé fuerza ja tíin-de ñuu, te chaa-de. ¹³ Te nì kana-de xiní uxí tá'an mozo-de, te nì ja'a-de ciento ciento peso nuu ñin ñin-i. Te nì ka'an-de jíin-i: Satiñu jíná'an-ró nini kí'in-ro te nchaa-rí, achí-de. ¹⁴ Ko kájito u'ú ñáyivi ñúy-ún-de, te nì katájí ñin comisión kuakasú nuu-dé: Tú játa'an iní-yo já tá'ú cháa yúan tiñu nuu-yo. Achí. ¹⁵ Te nì kuu ja ní ni'jin-dé fuerza ja tíin-de ñuu, te nì nchaa-de. Te nì tá'ú-de tiñu ná kii mozo ja ní ja'a-de xu'ún núy-ún, náva'a ná kuni-de ndasa ní kasatiñu ñin ñin-i. ¹⁶ Te mozo ñin nì jaa nuu-dé. Te nì ka'an-i: Táta, nì ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te nì ni'jin-ná mil peso sikí, achí-i. ¹⁷ Te máá-de nì kachí-de jíin mozo: ío va'a chí mozo va'a a kúu-ró. Nì skíkúu va'a-ró jíin yakú ndatiñu-rí. Vina te tá'ú-ró tiñu nuu uxí ñuu tíin-rí, achí-de. ¹⁸ Te nì chaa inga mozo te nì ka'an: Táta, nì ja'a-ní ciento peso nuu-ná, te nì ni'jin-ná u'un ciento peso sikí, achí-i. ¹⁹ Te suni nì ka'an-de jíin mozo-ún: Róo, suni tá'ú-ró tiñu nuu u'un ñuu tíin-rí, achí-de. ²⁰ Te nì chaa inga mozo. Te nì ka'an: Táta, yá'a ío ciento peso-ní, chí nì chiva'a-ná iní ñin pañito. ²¹ Chì nì yu'ú-ná nì jito-ná ní ja cháa xaan iní kúu-ní, te náki'in-ní ja tú jáitúu-ní, te já'ny-ní ja tú jachá-ní, achí-i. ²² Yúan-na te nì kachí-de jíin-i: Mozo káñáá kúu-ró, te jíin tu'un nì kenda yu'u-ro jíin, nákuuxndí-rí sikí-ro. Chí a jíin-ro já cháa xaan iní kúu-rí, ja náki'in-rí ja tú jáitúu-rí, te já'ny-rí ja tú jachá-rí. ²³ Núsáa, naja tú ní ja'a-ró xú'ún-rí no'on banco núu. Te nuu ncháa-rí te nandakan-rí xu'ún-rí onde jíin se'e xu'ún núu. Achí-de. ²⁴ Yúan-na te nì kachí-de jíin sáva-ga ñáyivi ká'jin yani nuu-dé: Kuanchoa ciento peso jíin núy-i, te kua'a-ró núy mozo náva'a mil peso, achí-de. ²⁵ Te máá ñáyivi, nì kaka'an jíin-de: Táta, a náva'a-i mil peso xaan, achí. ²⁶ Te nì ka'an tuku máá cháa kúñá'nu: A ká'an-rí jíin-ró, chaa ja á náva'a, te kii-ga nuu-dé, te chaa ja tú náva'a, vasa ja á

ñáva'a-de-ún, te kuxio ki'in. ²⁷ Te suni cháa kájito u'u ruu, ja tú ní kákuni-de ja tá'u-rí tiñu nuu-dé, kuáki'in-de ná kíkoyo-de nuu-rí yá'a. Te ka'ni-ro-dé jín'an-de. Achí-de.

Ja ní kivi Jesús iní ñuu Jerusalem

²⁸ Te ni ndí'i ni ka'an-ya tú'un yá'a. Te ni jakuxnúú-yá kuákaa-ya núu Jerusalén. ²⁹ Te nuu ní kuyani-ya ñuu Betfagé jín ñuu Betania, ni jaq-ya in yuku nání yúku Olivos. Te ni táji-yá uú cháa káskuá'a jín-yá kája'an-de: ³⁰ Kuá'an rancho kándeé lado jian. Te nuu kivi-ni-ró yúan, te ni'in-ro in burro nú'ni-ti, ja ní in cháa té koso-gá-de-ti. Te ndáji-ró-ti. Te kii-ró jín-ti. ³¹ Te nú ndé cháa ká'an jín-ró, naja kándáji-ró-ti, achí-de, te ka'an-ro jín-de: Máa Jító'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-ro, achí-ya. ³² Te kája'an cháa ni táji-yá-ún te ni kani'in-dé-ti nátu'un ni ka'an-ya jín-de. ³³ Te nini kándáji-de burro-ún te ni kaka'an jito'o-ti jín-de: Naja kándáji-ró burro-ri, achí-de. ³⁴ Te máa-de, ni kaka'an-de: Chí máa Jító'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-de. ³⁵ Te ni chakoyo-de jín-ti nuu Jesús. Te ni kaxndée-de tikachi-de sikí burro-ún. Te ni kaskáa-de Jesús sikí-ti yóso-yá-ti. ³⁶ Te nini jika-ya kuá'an-ya, te ni kajakin-de tikachi-de iní ichi. ³⁷ Te nini kákuyani-ya ñuu Jerusalén ja kakuun-ya yúku Olivos, te taká cháa káskuá'a jín-yá, kánakana jaa-de Dios sikí taká tiñu ñá'nu ja ní kajini-de ni sá'a-ya. ³⁸ Te kaka'an-de: Ná nákana jaa-yó Rey yá'a chí ndiso-ya tiñu máa Tatá Dios. Chí vindaq vinené ío onde andívi, te suni luu ñá'nu kaa yúan. Achí. ³⁹ Yúan-na te sava cháa fariseo ká'jin ma'ñú ñáyivi kuá'a-ún, ni kaka'an-de jín-yá: Maestro, kana jín-ni nuu cháa káskuá'a jín-ni, ná kasú-de yu'u-dé, achí-de. ⁴⁰ Te máa Jesús ni ka'an-ya: A ká'an-ri jín-ró ja nú cháa yá'a ná kasú-de yu'u-dé, te súan kana kó'ó taká yuu, achí-ya. ⁴¹ Te ni kuyani-ya. Te ni jini-ya nú ñuu-ún. Te ni nde'e-ya sikí ñuu-ún. ⁴² Te ni ka'an-ya: Aa, xáan va'a nú ní jini máa-ró ndasa vaj tu'un vindaq vinené núú. Ko vina chí a yísá'i te ma kuni-ro núu. ⁴³ Chí jaq kivi, ja cháa kájito u'u róó kuíko ndúu nini-dé róó. Te taká lado kasú-de róó. Te nataan ní'in-de róó. ⁴⁴ Te stuncháa-de róó nuu ñú'un onde jín sé'e-ró ja kaxiukú-i iní-ro. Te ma skéndoq-de yuu kóso tá'an sikí yuu, chí tú ní jini-ro ja ní kii-ya núu-ro. Achí-ya. ⁴⁵ Te ni kivi Jesús iní ve'e ij. Te ni kejá'a-yá kiñi'in-ya ñáyivi kájan kaxikó in-i iní ve'e ij-ún kája'an-i. ⁴⁶ Te ni ka'an-ya jín-i: Á tú yóso núu tutú: Ve'e-ri, chí ve'e nuu kájan ta'u kúu, ko máa-ró, a ni kanasá'a-ró yaú kava ñaku'na, achí-ya. ⁴⁷ Te ndita'an kivi stá'an-ya tú'un iní ve'e ij. Ko sutu ñá'nu jín cháa káchaa tutu jín cháa kakuña'nu iní ñuu-ún, ni kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. ⁴⁸ Ko tú ní kákuu ndasa sá'a-de jín-yá, chí ndiví ñáyivi, ni kakee nuu-í ká'jin-i ká'jini ná'n-i tu'un ká'an-ya.

20

Sikí tiñu ndiso Jesús

¹ Te in kivi jián stá'an-ya tú'un nuu ñáyivi iní ve'e ij, te jani-ya tú'un va'a. Te sutu ñá'nu jín cháa káchaa tutu jín cháa ni kayi, ni jakoyo-de nuu-ya. ² Te ni kájan tu'un-de-ya: Kastu'ún, na jín tu'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ni ka'an jín-ró sá'a-ró súan, achí-de. ³ Yúan-na te ni ka'an Jesús jín-de: Suni ná kaká tu'un-rí róó in tu'un: Kastu'ún, ⁴ ja ní skuánducha Juan sáa, á onde andívi ní kii tu'un, xí cháa ni tá'u tiñu, achí-ya. ⁵ Yúan-na te ni kandatú'ún máa-de: Nú ka'an-yo ja onde andívi, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní kákandja-ró núu-dé núsáa. ⁶ Te nú ka'an-yo ja cháa ni tá'u tiñu, te ndiví ñáyivi kuá'a-i yuu xini-yo. Chí ká'jani ndija in-i ja cháa ni jani tu'un Dios ní kuu Juan, achí-de jín tá'an-de. ⁷ Te ni kaka'an-de ja tú ká'jini-de ndénu ní kii tu'un-ún. ⁸ Yúan-na te ni ka'an Jesús jín-de: Suni ruu tú kachi-ri nuu-ro na jín tu'un sá'a-ri tiñu yá'a, achí-ya.

Chaa kásatiñu nuu itú uva

⁹ Te ni kejá'a-yá ni ka'an-ya tú'un yátá yá'a jín ñáyivi-ún: In cháa ni nachu'un-de in itú uva. Te ni xndóo-de nuu cháa kásatiñu jín. Te ni kee-de kua'an jiká-de ja ná'an xáan. ¹⁰ Te in kivi ni táji-de in mozo-de kua'an nuu cháa kásatiñu jín uva ja ná náku'a-de nde'e uva nuu mozo-ún núú. Ko cháa kásatiñu-ún, ni kastují-dé mozo. Te ni kákiñi'in-de-i kuño'on sáni-ni-i. ¹¹ Te jito'o-ún, ni natáji tuku-de inga mozo-de. Ko máa cháa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún, te ni kasakátá-de jín-i te ni kákiñi'in-de-i kuño'on sáni-ni-i. ¹² Te jito'o uva-ún ni natáji tuku-de mozo-ún-de kua'an. Ko máa cháa kásatiñu-ún, suni ni kastují-dé mozo-ún. Te ni kaskúnu-de-i. ¹³ Yúan-na te ni ka'an máa jító'o itú uva: Ndasa sá'a-ri. Ná táji-rí se'e-ri ja kúnda'tú iní-ri-i. Sanaa te koo ja jín'ún-de nuu sé'e-ri. Achí-de. ¹⁴ Ko máa cháa kásatiñu-ún, ni kajini-de nuu-í. Te ni kandatú'ún máa-de: Suchí yá'a xii tá'u. Ná chó'o, ná ká'ni-yo-í náva'a ná ndóo ta'u-í kuu-yó, achí-de. ¹⁵ Te ni kákiñi'in-de-i ichi yátá itú uva. Te ni kaja'ni-dé-i. Te ndasa sá'a máa jító'o itú uva jín-de núsáa. ¹⁶ Chaa-de, te xnáa-dé cháa kásatiñu-ún. Te kua'a-de itú uva nuu ingá cháa. Achí-ya. Te ñáyivi-ún ja ní kajini so'o-i tu'un yá'a, te ni kaka'an-i: Ma kúu kuti súan, Táta. Achí-i. ¹⁷ Ko máa-yá ni nde'e-yá nuu-í te ni ka'an-ya: Núsáa te naún kuni ka'an tu'un yóso yá'a: Yuu ní kaské'ichi cháa káchut'an,

ya'á kúu máa yúu ndíso fuerza jiki. Achí. ¹⁸ Taká-i ja nduá siki yúu-ún, te ta'nu. Ko nú ndé siki júngava máa yúu-ún, te kukuáchi-i sá'a. Achí-ya.

Siki xú'ún César

¹⁹ Yúan-na te sutu ná'nu-ún jín cháa káchaa tutu ni kandúkú-de modo tiin-de-ya máa hora-ún. Chi ni jakuku'un iní-de ja siki máa-de kúu tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Ko ni kayu'ú-de ni kajito-de ñayivi. ²⁰ Te ndé'é ndé'é-de ichi-yá. Te ni katáji-de sava chaá ja koto yu'u-dé-ya. Te chaá-ún, káka'an-de ja cháa ndaa kákuu-de, náva'a tiin yátá-de-ya siki tú'un ká'an-ya, te nastúu-de-ya núu fuerza gobernador, chaá tá'ú tiñu yúan, kákuni-de. ²¹ Te chaá-ún, ni kajika tú'un-de-ya: Maestro, kájiní-ná ja ká'an va'a-ni te stá'an ndaa-ni tu'un. Te tú ndé'é-ni ndasa jito taká ñayivi, chi sua stá'an ndaa-ni ichi Dios. ²² Á kuu kua'a-yó xú'ún yóo nuu César xí túu, áchi-de. ²³ Ko máa-yá, ni jiní-ya ja xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te ni ka'an-ya jín-de: Naja kábito nchaá-ro rúu. ²⁴ Stá'an xu'un ján ná ndé'é-rí. Ndé chaá kuu chaá ncháá nuu yá'a, jín tú'un yóso yá'a. Achí-ya. Te ni kaka'an-de: César kúu, áchi-de. ²⁵ Yúan-na te ni ka'an-ya jín-de: Kua'a ja xín César nuu César, te ja xín Dios nuu Dios núsáa, áchi-ya. ²⁶ Te tú ní kákuu tiin yátá-de-ya jín tú'un yá'a jito nuu ñayivi. Te ni kanaa ini-de ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an-ya jín-de. Te tú ní káka'an kuti-gá-de.

Siki ja náchaku ndíyi

²⁷ Yúan-na te ni jakoyo yakú chaá saduceo. Te chaá-ún, káka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te ni kajika tú'un-de-ya: ²⁸ Maestro, Moisés ni chaá-de tutu ni ndoo jín-yó: Nú ñani in chaá kuu-de, te ío ñasíí-de, te nú tú se'e-de ní ío. Yúan-na te ñani-de ná náki'in ñasíí-de, te nandakin-de tata ñani-de, áchi tutu-ún. ²⁹ Bueno, ni ka'jo usiá ñani. Te chaá núu, ni tanda'a-dé. Te ni jii'-de. Te tú kuti se'e-de ní ío. ³⁰ Te chaá uu, ni náki'in-de-ña. Te ni jii'-de. Te tú kuti se'e-de ní ío. ³¹ Te chaá uní ni náki'in-de-ña. Te ni jii' tuku-de. Te ndí'usiá-de suni súan. Te ni kajii'-de. Te tú kuti ní in se'e ní káxndóo-de. ³² Te onde sandí'i-ña te suni ni jii' máa ná'an-ún. ³³ Te kivi náchaku taká ndíyi, ndé in-de kuu-ña ñasíí-de núsáa. Chi ndí'usiá-de ni kanchaka-de-ña, áchi-de jín-yá. ³⁴ Yúan-na te ni kachi Jesús jín-de: Se'e ñayivi yá'a, chi kátanda'a-í jíná'an-i. ³⁵ Ko ío ñayivi ja jáni iní Dios ja ñayivi vá'a kúu-i. Te ñayivi-ún nachaku-i ma'ñú ndíyi, te kivi-i ingá vida. Te tú tanda'a kúti-í jíná'an-i yúan. ³⁶ Ni ma kúu kuti-gá-i. Chi in núu-ni kákuu-i jín ndájá'a ándívi, te suni se'e Dios kákuu-i, chi a ni nachaku-i. ³⁷ Te siki ndíyi ja náchaku, suni in-ni tu'un ni stá'an Moisés nuu yóso tú'un cuenta yukú. Chi ni skúnání-de-ya Dios Abraham, Dios Isaac, jín Dios Jacob. ³⁸ Chi Dios, nasu Dios ñayivi ní kajii' kúu-ya, chi sua Dios ñayivi káichaku kúu-ya. Chi nuu máa-yá káichaku taká ñayivi. Achí-ya. ³⁹ Te yakú chaá káchaa tutu, ni kaka'an-de: Va'a-ni ni ka'an-ni Maestro, áchi-de. ⁴⁰ Te tuká ní kátava ini-de ja kaká tu'un-de-ya.

Siki Cristo, Se'e David

⁴¹ Te ni ka'an-ya jín-de: Naja káka'an-de ja Cristo kúu Se'e David. ⁴² Chi máa David ni ka'an-de nuu tutú Salmo: Máa Tatá Dios ni ka'an-ya jín Jito'o-rí: Nungoo-ró ichi ndává'a-rí, ⁴³ te ná chúkú-rí ñayivi kábito u'u róo kuu-i teyu kuxndii ja'a-ro, áchi. ⁴⁴ Te máa David: Jito'o ní ka'an-de jín-yá: Te ndasa kúu-ya se'e-de núsáa, áchi-ya. ⁴⁵ Te káncha-ya má'ñú taká ñayivi. Te ni ka'an-ya jín cháa kákuá'a jín-yá: ⁴⁶ Koto-ró máa-ró núu cháa káchaa tutu, chi kákuni-de kaka-de jín sú'ne káni. Te kákuni-de ja ká'an sa'an-yo jín-de nuyá'u. Te silla jínú'ún ondé xini mesa iní ve'e sinagoga, jín silla xini mesa nuu ío xini kákuni-de. ⁴⁷ Te suni chaá yá'a kákókó-de ve'e ña'an kéndoo ndá'ú. Te kánduku-de modo sáni, ja kájikan ta'u ná'an-de. Chaá yá'a, ví'i-gá ta'nu ndatu-de, áchi-ya.

21

Ja ní soko ña'an viuda xu'ún

¹ Te ni ndakoto-ya, te ni jiní-ya núu ñayivi kúka káchu'un-i xu'ún iní janu. ² Te ni jiní-ya núu in ña'an viuda ja ní kéndoo ndá'ú íi-ña, te ni chu'un-ña uu xu'ún yíkin náa iní janu-ún. ³ Te ni ka'an-ya: Jandáa ká'an-rí jín-ró, ja ña'an ní kéndoo ndá'ú yá'a, ni chu'un-ga-ña vásá taká-ga-i. ⁴ Chi taká-i, ni káchu'un-i ja ní ndendoso siki-í ni kasoko-í nuu Dios. Ko ña'an yá'a, vasa kúndá'ú-ña ko ni chu'un ndí-i-ña ja kúchaku-ña jín, áchi-ya.

Naún tuni koo kivi jínu ñayivi

⁵ Te sava-de káka'an-de tu'un ve'e ij, ndasa ni nduluu jín yúu lúu jín ofrenda. Te ni ka'an-ya: ⁶ Taká ndatiñu ja kándé'é-ró yá'a, chaá in kivi ja má kútá'an-ga ni in yuu, chi ndí'i nduá sá'a-i, áchi-ya. ⁷ Yúan-na te ni kajika tú'un-de-ya: Maestro, ndé kivi koo taká tiñu yá'a. Te naún tuni koo nuu kúyani chaá taká tiñu yá'a, áchi-de. ⁸ Yúan-na te ni ka'an-ya jín-de: Koto-ró máa-ró jíná'an-ró náva'a tú xndá'ú ní in-i róo. Chi kikoyo kua'a ñayivi kí'in núu

sí'ví-rí, te ka'an-i: Máa-ri kúu I'a-ún. A nì chaa kivi-ún, achí-i. Ko ma kí'in-ro jíin-i. ⁹ Te nú nì kajini tu'un-ró já ío guerra te kájata'an ñayivi, te ma yú'ú-ro, chj kánúú já xná'an-ga koo taká tiñu yá'a. Ko ma ndí'í yachj. ¹⁰ Yúan-na te nì ka'an-ya jíin-de: Ndonga nación siki nación te ñuu siki ñuu. ¹¹ Te taan xaan. Te yá'a yúan koo tama jíin ku'é_e xaan. Te koo tunj ná'nu ichi andívi, te yu'ú ñayivi jiná'an-i. ¹² Ko onde té chá'an-ga koo taká tiñu yá'a, te chindikín-i róo te katiin-i róo. Te nastúu-i róo inji ve'e sinagoga jíin ini vekaa, kinchaka-i róo nuu rey jíin núu gobernador ja siki rúu. ¹³ Te koo súan náv'a a kani ndaa-ro tú'un. ¹⁴ Núsáa te ná kúndaq inji-ro ja má nákani inji-ro ndasa xndíó káni-ró tú'un nuu-í. ¹⁵ Chj ruu, ku'a-rj iin yu'u jíin tú'un ndichí núu-ro, náv'a a chaa kájito u'u róo, ma kúu ka'an-de siki-ro ni ma kúu kundée-de jíin-ró. ¹⁶ Te suni táa-ro, ñani-ro, tá'an-ró, jíin ñayivi kajini tá'an-ró jíin, nastúu-i róo. Te kuu sava-ró sá'a-i. ¹⁷ Te taká ñayivi, koto u'u-i róo ja siki rúu. ¹⁸ Ko ni iin ixi xini-ro ma náa kúti. ¹⁹ Te nú kuandéé ini-ro te kuchaku añú-ro. ²⁰ Ko nú nì kajini-ro já ni kajikó ndúy soldado yata ñuu Jerusalén, yúan-na te juku'un inji-ro já á yani naa ñuu-ún. ²¹ Yúan-na te ñayivi káxiukú ini ñuu Judea, kunu-i kinglyo-i onde yuku. Te ñayivi ká'jin ma'ñú ñuu-ún, kuxio-i ki'jin-i. Te ñayivi ká'jin onde rancho, ma ndívi-i inji ñuu. ²² Chj kivi yúan kuu kivi náni'in tá'an Dios jíin-i, náv'a a náskíkuu taká tu'un yóso núu tutú. ²³ Ko kivi-ún, naka ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e jíin ná'a an káskáxin-i, chj kii tundó'o xaan siki ñuyivi. Te kitj ini Dios jíin ñayivi yá'a. ²⁴ Te kuu-i jíin machete. Te kinglyo-i preso onde taká nación. Te ñayivi sijn nación, kuañu-i siki ñuu Jerusalén onde jinu kivi ñayivi sijn nación. ²⁵ Yúan-na te koo tunj nuu ndikandii jíin núu yóo jíin núu tiñuú xini. Te kii tundó'o siki taká ñayivi ñuyivi yá'a. Te yu'ú ñayivi já ní'in mar jíin sú'ma mar. ²⁶ Te kuu xáan sava chaa ja káyu'ú-de, chj káindatu-de chaa tundó'o yá'a siki ñú ñuyivi. Te taká fuerza andívi, ndí'í ka'ya. ²⁷ Yúan-na te kuni-i nuu máa Sé'e chaa kii-ya núu iin viko nu'ún, jíin fuerza ja ndúña'nu xaan-ya. ²⁸ Te nú a nì kejá'á taká tiñu yá'a, yúan-na te ndukani-ró xini-ro te ndakoto-ró, chj a yani nama-ya róo, áchi-ya jíin-de. ²⁹ Te suni nì ka'an-ya iin tu'un yata jíin-de: Nde'é yúnu mérkexe, jíin taká-ga yunu. ³⁰ Nú nì kajini-ro já ni kejá'á nájaa numa yúnu-ún, yúan-na te kájuku'un inji-ro já á yani nchaa viko sáú. ³¹ Suni súan máa-ró, nú nì kajini-ro kuákuu taká tiñu yá'a, yúan-na te kuni-ro já á yani koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ³² Jandáa ká'an-rj jíin-ró ja má náa ñayivi yá'a onde nú tú skíkuu taká tiñu. ³³ Andívi jíin ñuyivi chj naa, ko tu'un ká'an-rj chi ma náa. ³⁴ Koto-ró máa-ró náv'a a ma kutéñu añú-ro jíin já kée ndási-ró xí já koo nájini-ró. Te ma kutéñu-ró jíin ndátíñu kuchaku-ro, chj sanaa te chaa-ni kivi-ún siki-ro. ³⁵ Chj nátu'un iin xeyu, súan jinu siki taká ñayivi káxiukú ñú ñuyivi yá'a. ³⁶ Núsáa te kundito-ró taká kivi, te kakan ta'u-ro náv'a a kuu ka'ku-ró núu taká tundó'o ja kí-ún, te kundij-ro núu máa Sé'e chaa. Achí-ya. ³⁷ Te ndita'an kivi ní stá'an-ya tú'un inji ve'e ij. Te ndita'an akuáa ní kenda-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos. Te yúan nì ndoo-ya. ³⁸ Te taká ñayivi, ña'an chákoyo-i nuu-ya inji ve'e ij, náv'a a kuni so'o-i tu'un ká'an-ya.

22

Ja ní kanatin tu'un tá'an siki Jesús

¹ Yúan-na te nì kuyani viko kóo statilá tú yí'i yujan ía, ja nání viko Pascua. ² Te taká sutu ná'nu jíin taká chaa káchaa tutu, nì kandúkú sá'í-de modo ndasa ka'ni-dé-ya, chi nì kayu'ú-de nì kajito-de ñayivi. ³ Te nì kivi Satanás inji Judas, chaa nání Iscariote, iin tá'an ja uxí uu-ún kúu-de. ⁴ Te chaa-ún, nì kee-de kua'an-de. Te nì ndatu'ún-de jíin sutu ñá'nu jíin chaa kákuu jefe nú ndasa nastúu-de Jesús. ⁵ Te máa cháa-ún nì kakusijí ini-de. Te nì kakee yu'u-dé ja kuá'a-de xu'ún núu Judas. ⁶ Te nì jatú'un Judas. Te nì ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núu sutu jiná'an náv'a a tú kuaa ñayivi.

Viko lélú Pascua

⁷ Te nì jaq viko kóo statilá tú yí'i yujan ía. Te máa kivi-ún jinu ñú'ún ká'ni-í lélú Pascua. ⁸ Te nì táji-ya Pedro jíin Juan kua'an-de, te nì ka'an-ya jíin-de: Kuá'an te sátu'a-ró núu kée-de lélú Pascua, áchi-ya. ⁹ Te nì kaka'an-de jíin-ya: Ndénu kuni-ní sátu'a-ná, áchi-de. ¹⁰ Te nì kachj-ya jíin-de: Kuni so'o, nú a nì jaq-ro ini ñuu-ún, te ketá'an-ró jíin iin chaa ndiso iin kivi nducha. Kundikín-ro dé ki'ín-ro jíin-de onde inji ve'e nuu ndívi-de. ¹¹ Te ka'an-ro jíin jito'o ve'e-ún: Achí máa Maestro jíin-ní: Ndénu ío iin ve'e ku'a a núu-ní nuu kée-ná lélú Pascua jíin chaa kákuá'a jíin-ná, achí-ro. ¹² Yúan-na te jito'o-ún stá'an-de iin cuarto ká'nu onde xini ve'e nuu-ro, ja á núña. Te yúan sátu'a-ró. Achí-ya. ¹³ Te ká'a'an-de. Te nì kani'jin-dé nátu'un nì ka'an-ya jíin-de. Te nì kasátu'a-de ndasa kuxini-de lélú Pascua. ¹⁴ Te nì jaq hora-ún, te nì jungoo-ya núu mesa. Te suni nì kajungoo apóstol-ya jíin-ya. ¹⁵ Te nì kachj-ya jíin-de: Xaan kúu inji-rj kee-rí lélú Pascua yá'a jíin-ró jiná'an-ró ja té ndo'o-ga-rj. ¹⁶ Chj kástu'ún-rí nuu-ro,

ja má kée kúti-gá-ri Pascua yá'a, onde nú tú skíkuu máá iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Achí-ya. ¹⁷ Te nì ki'in-ya ñin taza. Te nì jikan ta'u-yá, te nì ka'an-ya: Ki'in ya'á. Te saka-ro núu tá'an-ró. ¹⁸ Chì ká'an-ri jín-ró já onde vina ma kó'o kuti-gá-ri nducha ndé'e uva, onde nú tú koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ¹⁹ Te nì ki'in-ya stáa. Te nì jikan ta'u-yá. Te nì sakuáchi-yá. Te nì ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te nì ka'an-ya: Ya'á kúu yiki kúñu-ri ja ní jataña-ri ja síki róo jíná'an-ró. Ya'á sá'a-ró já núku'un iní-ro rúu. ²⁰ Suni súan nì sá'a-ya jín taza, nuu ní ndi'i nì kuxíni-ya. Te nì ka'an-ya: Taza yá'a kúu ñiñi-ri ja sá'a contrato jáá. Te nì jati ja síki róo jíná'an-ró. ²¹ Ko nde'é-ró já cháa nastúu ruu, kánchaa-de jín-ri nuu mesa ya'a. ²² Chì jandáa, máá Sé'e cháa ki'in-ya íchi já ní sándaá Dios. Ko naka ndá'ú kuu cháa nastúu l'a-ún, áchi-ya. ²³ Yúan-na te cháa káskuá'a jín-yá, nì kakejá'á-de kájika tu'un tá'an máá-de, nú ndé ñin-de kúu cháa sá'a tiñu ya'a.

Ja ní kastátá'an-de ndé cháa kúñá'nu-ga

²⁴ Te nì kakejá'á-de kástátá'an máá-de nú ndé ñin-de kúñá'nu-ga nuu tá'an-de. ²⁵ Yúan-na te máá-yá nì ka'an-ya jín-de: Taká rey, chì nuu taká ñayivi kátá'ú téyí-de tiñu. Te cháa kákuñá'nu nuu máá-i, cháa kásá'a va'a káskúnáni-i-de. ²⁶ Ko síki róo jíná'an-ró na tú súan koo. Ndé róo já kúñá'nu-ga, ná ndúu-ró natú'un cháa súchi-ga. Te ndé róo já kúñá'nu-ga-ro, ná ndúu-ró natú'un cháa játíñu nuu tá'an-ró. ²⁷ Te ndéja kúñá'nu-ga ío, á cháa yéé stáa núu mesa, xí cháa játíñu. Nasu cháa ja yéé stáa núu mesa náún. Te ruu, natú'un cháa játíñu kúu-ri nuu-ro. ²⁸ Ko máá-ró jíná'an-ró, nì ka'jín-ró jín-ri vaša kájito nchaa-i ruu. ²⁹ Te natú'un nì ja'a Táa-ri ñin ñuu ja tá'ú-rí tiñu nuu, suni súan kuá'a-ri nuu-ro. ³⁰ Náv'a a kee-ro kó'o-ró núu mesa jín-ri iní ñuu nuu tá'ú-rí tiñu. Te jungoo-ró núu silla. Te sándaá-ro tiñu ndí'uxí uu tata Israel.

Tu'un Pedro jín lí'li

³¹ Te suni nì ka'an máá Jító'o-yo: Simón, Simón, kuni so'o-ró, chì nì jikan Satanás róo jíná'an-ró ja síjin-ún róo natú'un trigo. ³² Ko nì jikan ta'u-ri ja kúu róo náv'a a ma ñayú'ú-ro. Te máá-ró, nú a ní naxíó káva iní-ro, te ná síyja-ró taká ñani-ro. Achí-ya. ³³ Te nì ka'an-de jín-yá: Táta, a kándij tu'a-ná ja ki'in-ná jín-ní vaša vekaa te kuu-yo, áchi-de. ³⁴ Te nì ka'an-ya: Pedro, áchi-ri jín-ró, ja onde ná té kana-ga lí'li vina te uní jínu ka'an-ro já tú jini kuti-ro rúu, áchi-ya. ³⁵ Yúan-na te nì jika tu'un-yá-de: Ná nì táji-ri róo nì kaja'an-ro já tú ní kándiso-ro ñunu, ni bolsa, ni tú ní káyí'i-ró ndiján, á nì kumaní ñin ndatiñu nuu-ro náún, áchi-ya. Te nì kaka'an-de: Tú ni ñin, áchi-de. ³⁶ Te nì ka'an-ya jín-de: Ko vina, cháa ñáv'a a ñunu, ná náki'in-de. Te suni súan jín bolsa. Te cháa ja tú ñaún ñáv'a a-de, ná xíkó-de tikáchi-de te ná kuáan-de ñin machete. ³⁷ Chì ká'an-ri jín-ró, ja kánúú skíkuu-ri tu'un yá'a ja yóso núu tutú: Te onde jín cháa ñáá nì skétá'an-de-ya, áchi. Chì taká tu'un-ri ja yóso ná skíkuu ná'ín, áchi-ya. ³⁸ Yúan-na te nì kaka'an-de: Táta, yá'a ío uu machete, áchi-de. Te nì ka'an-ya jín-de: Suu jian-ni, áchi-ya.

Jesús iní Jardín Getsemani

³⁹ Te nì kenda-ya. Te nì kee-ya kuá'an-ya onde yuku Olivos natú'un sá'a sá'a-ya. Te cháa káskuá'a jín-yá, suni kája'an-de jín-yá. ⁴⁰ Te nuu ní jaá-ya yúan, te nì kachi-ya jín-de: Kakan ta'u jíná'an-ró náv'a a tú koto nchaa-i róo, áchi-ya. ⁴¹ Te nì kuxio-ya núu-dé kua'an-ya natú'un ñin nuu skánda yuu. Te nì jukuñi jítí-yá. Te nì jikan ta'u-yá. ⁴² Táa, nú jata'an iní-ní te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná ki'in, ko nasu já kuni máá-ná, chì ja kuni máá-ní ná kúu, áchi-ya. ⁴³ Te nì kenda ñin ndajá'á ándiví ní jaá nuu-yá. Te nì ka'an ñin tu'un ndéé iní jín-yá. ⁴⁴ Te nì ndukuí'a xaan iní-ya. Te nì ndúkú ndéé téyí-ga-ya ní jikan ta'u-yá. Te nì kana tañi-yá ja ní toq onde nuu ñú'un natú'un yúyú ná'nu ñiñi. ⁴⁵ Te nuu ní ndukuñi-ya já ní ndi'i nì jikan ta'u-yá, te nì najaa-ya núu cháa káskuá'a jín-yá. Te nì jini-ya já kákixi-de, chì kándukuí'a iní-de. ⁴⁶ Te nì kachi-ya jín-de: Naja kákixi-ro. Nduko, te kakan ta'u-ro náv'a a tú koto nchaa-i róo, áchi-ya.

Ja ní kakatíin-de Jesús

⁴⁷ Te nini sásúan ka'an-ya, te nì jakoyo kua'a ñayivi. Te ñin cháa nání Judas, ñin tá'an ja uxí uu-ún, yóxnúu-de nuu ñayivi-ún nì jaá-de. Te nì kandita-de nuu Jesús ja tiyú'ú-de-ya. ⁴⁸ Yúan-na te nì ka'an Jesús jín-de: Judas, tiyú'ú-ró rúu te súan nastúu-ró máá Sé'e cháa náún. Achí-ya. ⁴⁹ Te cháa ká'jin jín Jesús, nì kajinj-de ndasa kuákuu. Te nì kaka'an-de jín-yá. Táta, stují-yo-dé jín machete xí túu, áchi-de. ⁵⁰ Te ñin máá cháa-ún, nì stují-ní-de ñin mozo máá sutú ñá'nu-ga. Te nì kachi-de so'o lado vá'a. ⁵¹ Yúan-na te nì ka'an Jesús: Sía, áchi-ya. Te nì ké'é-yá so'o mozo-ún, te nì nasáv'a a-ya. ⁵² Te nì ka'an Jesús jín sutú ñá'nu-ún jín cháa kákuu jefe iní ve'e ij jín cháa nì kayii, ja ní chakoyo-de síki-yá: Natú'un síki ñin cháa kuí'ná vái koyo-ró jín machete jín yúnu náún. ⁵³ Ndita'an kivi ní kandee-ri jín-ró iní ve'e ij te tú ní kákatiin-ró rúu. Ko ya'á kúu hora máá-ró jín fuerza ñuñáa. Achí-ya.

Já tú ní játu'un Pedro

⁵⁴ Te nì kàkatiin-de-ya kuá'an-de jíin-yá. Te nì kaskívi-de-ya iní ve'e sutu ñá'nu-ga. Te Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya. ⁵⁵ Te sava ñayívi, nì kanastá'an-í ìin ñu'un yata vé'e-ún. Te nì kanakuikó ndúu-i káxiukú-i. Te Pedro, suni nì jungoo-de jíin ñayívi-ún. ⁵⁶ Te ìin ña'an játíñu iní ve'e-ún, nì jini-ña núu-dé ja kánchaa-de yuñú'un yúan. Te nì nde'é vá'a-ña núu-dé. Te nì ka'an-ña: Te cháa yá'a, suni jìka-de jíin cháa-ún vii, áchí-ña. ⁵⁷ Yúan-na te máa-de, tú ní játu'un-de: Nánga, na tú jini-ná cháa-ún, áchí-de. ⁵⁸ Te nì kunúu ìin tí'li-ga. Te nì jini tuku inga-de nuu Pedro te nì ka'an-de: Te róó, suni tá'an-de kúu-ró vii, áchí. Te nì ka'an Pedro: Hombre, nasuú kúu-ri, áchí-de. ⁵⁹ Te nátu'un ìin hora-ga te nì kachì inga-de: Jandáa ja cháa yá'a, suni jìka-de jíin cháa-ún, chí cháa ñuu Galilea kúu-de, áchí. ⁶⁰ Te nì ka'an Pedro: Hombre, tú jini kuti-ri ñaún tu'un ká'an-ro, áchí-de. Te nini súan ká'an-de, te nì kana-ni lí'li. ⁶¹ Yúan-na te nì xió kóto máá Jító'o-yo. Te nì nde'é-yá nuu Pedro. Te nì nuku'un iní-de tu'un nì ka'an máá Jító'o-yo jíin-de: Ondé ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jinu, áchí-ya. ⁶² Te nì kenda Pedro kua'an-de. Te nì nde'é xaan-dé.

Já ní kasákátá-de nuu-yá

⁶³ Te taká cháa kándito Jesús, nì kasákátá-de nuu-yá. Te nì kastují-dé-ya. ⁶⁴ Te nì kajasu-de nuu-yá. Te nì kastují-dé nuu-yá. Te nì kajika tu'un-de-ya: Kastu'un, ndé cháa nì stují róó, áchí-de. ⁶⁵ Te ío kua'a-gá tu'un nì kaka'an-de sikí-yá ja ní kasá'a ndiva'a-de jíin-yá.

Já ní kajanchaka-de-ya núu junta

⁶⁶ Te nuu ní kundijin, te nì kanataká cháa nì kayii, jíin sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, nì kajanchaka-de-ya núu junta máa-de. ⁶⁷ Te nì kaka'an-de: Máá-ró kúu máá Cristo, náún. Kachì nuu-ri, áchí-de. Te nì kachì-ya jíin-de: Vasa ná kachí-ri nuu-ro, te ni ma kándija kuti-ro. ⁶⁸ Te suni nú ruu xndichí-ri róó, te ma xndió káni-ró tu'un nuu-ri. Te ni ma sia-ro rúu. ⁶⁹ Ko onde vina te máá Sé'e-cha kunchaa-ya íchi ndáv'a nuu ío fuerza Dios, áchí-ya. ⁷⁰ Te ndi'i-de, nì kajiká tu'un-de-ya: Núsáa te máá-ró kúu Se'e Dios náún, áchí-de. Te nì kachì-ya jíin-de: Máá-ró káka'an ja rúu kúu, áchí-ya. ⁷¹ Yúan-na te nì kaka'an-de: Naún níní kúni so'o-ga-yo ká'an inga cháa núsáa, chí jíin yú'u máa-de nì kajini so'o-yó vina, áchí-de.

23

Já kuá'an Jesús nuu Pilato

¹ Yúan-na te nì kãndonda ndi'i-de nì kajanchaka-de-ya núu Pilato. ² Te nì kejá'a-de kásátu'un-de sikí-yá: Cháa yá'a nì kani'in-ná-de ja sáká núu-de xiní ñayívi ñúu-yo. Te tú já'a-de tu'un kua'a-yó xú'un yóo nuu César. Te ká'an-de ja máa-de kúu Cristo Rey, áchí. ³ Yúan-na te Pilato, nì jiká tu'un-de-ya: Máá-ró kúu Rey ñayívi judío náún, áchí-de. Te máa-yá nì ka'an-ya: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya. ⁴ Te nì kachì Pilato jíin taká sutu ñá'nu jíin ñayívi kuá'a-ún: Tú ni ìin kuächi ní'in-ri sikí cháa yá'a, áchí-de. ⁵ Ko máá cháa-ún, ví'i-gá nì kaka'an-de: Xaan kúvaa ñayívi sá'a-de jíin tú'un stá'an-de ní ñúu Judea, nì kejá'a-de onde ñuu Galilea te nì kenda-de onde yá'a, áchí-de.

Já kãndij Jesús nuu Herodes

⁶ Yúan-na te Pilato, ja ní jini so'o-de ja Galilea káka'an, te nì jiká tu'un-de nú cháa ñuu Galilea kúu-ya. ⁷ Te nuu ní juku'un iní-de ja ndá'a Herodes yí'i ñuu-ya, te nì tájí-de-ya kuá'an-ya núu Herodes chí kivi-ún suni kãndee Herodes iní ñuu Jerusalén. ⁸ Te nuu ní jini Herodes nuu Jesús, nì kusii xaán iní-de, chí ío kua'a kivi kuní-de nde'é-de nuu-yá, chí nì jini tu'un-de kua'a tu'un sikí-yá. Te ñukuu iní-de ja sá'a-ya ìin tuni núu-dé. ⁹ Te xaan ní xndichí-de-ya. Ko tú ni ìin tu'un ní xndió káni-ya núu-dé. ¹⁰ Te taká sutu ñá'nu jíin taká cháa káchaa tutu, ká'jin-de yúan, kásátu'un téyí-ga-de sikí-yá. ¹¹ Yúan-na te Herodes jíin soldado-de, nì kasãndiva'a-de jíin-yá. Te nì kasákátá-de nuu-yá. Te nì chu'un-de-ya ìin sa'ma tĩndu'á. Te nì natáji tuku-de-ya kuáno'on-yá nuu Pilato. ¹² Te suni máá kivi-ún, nì kanakuní maní tá'an Herodes jíin Pilato, chí aná'an chí kájito u'u tá'an-de núu. ¹³ Yúan-na te nì kana Pilato xiní taká sutu ñá'nu, jíin taká cháa kákuu jefe jíin taká ñayívi. Te nì kãndutútú-i. ¹⁴ Te nì ka'an-de jíin-i: Nì kãkinchaka-ró cháa yá'a nuu-ri, ja sáká núu-de xiní ñayívi, áchí-ro. Te vina a nì xndichí-ri-de jito nuu máá-ró. Te tú ni ìin kuächi ní ní'in-ri sikí-dé nátu'un kásátu'un-ró, ¹⁵ te ni Herodes, chí nì tájí-ri-de nì ja'an-de yúan. Te tú ni ìin kuächi ní sá'a-de ja ká'mi-yo-dé.

Já kuá'an tuku-ya núu Pilato

¹⁶ Núsáa te ná xndó'o-ri-de te sía-ri-de kí'in-de. Achí-de. ¹⁷ Chí ndita'an viko-ún kánúu já sía-de ìin preso. ¹⁸ Ko taká ñayívi kuá'a-ún, ìin núu-ni nì kãkana jaa-i: Ka'ni-ní cháa yá'a. Te sía-ní Barrabás ná kí'in-de, áchí-i. ¹⁹ Te Barrabás, kãndee-de vekãa kuächi ja ní xndóna-de-i nì kanakuatá'an máa-i, te nì ja'ni-dé ìin ndiyi. ²⁰ Te nì ka'an tuku Pilato jíin-i, chí sía-de Jesús

kuni-de núú. ²¹ Ko máá-i n̄i kakana jaa tuku-i: Ka'ni-ní-de jiká cruz, kata kaa-ní-de, áchí-i. ²² Te n̄i ka'an tuku-de jín-i vuelta uní: Te naún kuachi n̄i sá'a chaa yá'a vii. Tú ní'in kúti-rí ni in̄ kuachi siki-dé ja kúu-de. Núsáá te xndó'o-ri-de, te síá-ri-de ki'in-de. Achí Pilato.

Ja ní kajata kaa-de-ya

²³ Ko in̄ jínu-ni n̄i kakana jaa ñayivi-ún, n̄i kajikan-i ja ná kúu-ya jiká cruz. Te máá-i jín táká sutu ñá'nu, n̄i kakana jaa téyí-i. Te yuán ní kundéé-i jín Pilato. ²⁴ Yúan-na te Pilato, n̄i sándaa-de ja ná kúu ja ní kajikan-i. ²⁵ Te n̄i síá Pilato chaa n̄i kánde vekaa siki já ní xndónda-de-i n̄i kanakuatá'an máá-i te n̄i ja'ni-dé ndiyi. Ch̄i súan n̄i kajikan ñayivi-ún. Te n̄i nakua'a-de Jesús nuu-í ja ná sá'a-i ndasa kákuu in̄i máá-i jín-yá. ²⁶ Te n̄i kákiñi'in-i-ya. Te n̄i kakatiin-i in̄ chaa nání Simón ñuu Cirene ja vái-de ichi rancho. Te n̄i kachaa-i cruz siki-dé. Te ndíso-de kua'an-de yata Jesús. ²⁷ Te kua'a ñayivi jín ñá'an, n̄i kandikin-i yata-yá. Te ñá'an-ún, kánde'e-ña te kákana jikó'ó-ña ja'a-yá. ²⁸ Ko máá Jesús, n̄i xió koto-ya núu-ña. Te n̄i ka'an-ya jín-ña: Se'e ñuu Jerusalén, ma ndé'e-ro ja'a-rí. Nde'e ja'a máá-ró jín ja'a sé'e-ró jín'an-i. ²⁹ Te kuni so'o-ró, ch̄i chaa kivi ja ká'an-i: Xáan ndatu ñá'an numá, jín ja tú ní skáku se'e, jín ja tú ní skáxin-i, achí-i. ³⁰ Yúan-na te ka'an ñayivi jín táká yuku: Nduu siki-rí jín'an-ri. Te suni jín táká tinduu: Kasu siki-rí jín'an-ri, achí-i. ³¹ Ch̄i nú jín yúnu yí'i kásá'a-de tiñu yá'a, te ndasa sá'a-de jín yúnu íchí núsáá, áchí-ya. ³² Te suni n̄i jo uu chaa ká'io kuachi kája'an-de jín-yá ja kúu-de. ³³ Te n̄i jakoyo-i jín-yá tinduu nání yiki xini, te yúan n̄i kajata kaa-i-ya jiká cruz. Te suni n̄i kajata kaa-i ndenduú chaa ká'io kuachi-ún, in̄-de ichi ndává'a-ya, te inga-de ichi ndávésé-yá. ³⁴ Te n̄i ka'an Jesús: Táa, sá'a-ní tuká'nu in̄i-ní nuu-í, ch̄i tú kájin-i naún kásá'a-i, áchí-ya. Te n̄i kándatá-i sa'ma-yá, n̄i kasá'a-i in̄ apuesto siki. ³⁵ Te ñayivi ká'jin yúan kánde'é-i nuu-ya. Te chaa kákuñá'nu, suni n̄i kasákátá-de nuu-ya. Te n̄i kaka'an-de: Sava ñayivi á n̄i kuu n̄i nama-de. Ná nama-de máá-de, te ní Cristo I'a ní kaji Dios kúu-de, áchí-de. ³⁶ Te soldado, suni n̄i kasákátá-de nuu-ya. Te n̄i kakandita-de nuu-ya. Te kája'a-de vinagre ko'o-ya. ³⁷ Te n̄i kaka'an-de jín-yá: Nú máá-ró kúu rey ñayivi judío, te ná nama-ró máá-ró, áchí-de. ³⁸ Te suni n̄i jo in̄ tutu yoso siki-yá jín yú'u griego, jín latín, jín hebreo: Yá'a kúu Rey ñayivi judío, áchí. ³⁹ Te in̄ máá cháá'io kuachi-ún ja ndíta kaa-de, n̄i ka'an ndivá'a-de jín-yá: Nú máá-ró kúu Cristo, te ná nama-ró máá-ró te suni nama-ró rúu jín'an-ri núsáá, áchí-de. ⁴⁰ Ko inga-de, n̄i ka'an xaan-dé nuu tá'an-de: Tú ío ja jín'ún-ró núu Dios naún, ch̄i in̄ núu-ni tá'nu ndatu-ro jín-yá. ⁴¹ Ch̄i máá-yó, jandáa vatu-ni ndó'o-yó yá'a, ch̄i súan kúta'y-yo táká tiñu n̄i sá'a-yó, Ko I'a yá'a, tú ní in̄ kuachi ní sá'a-ya, áchí-de. ⁴² Te n̄i ka'an-de jín Jesús: Nuku'un in̄i-ní náá nú n̄i najaa-ní in̄i ñuu nuu tá'ú-ní tiñu, áchí-de. ⁴³ Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jín-de: Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja vína te kunchaa-ro jín-rí nuu jardín andíví, áchí-ya. ⁴⁴ Te nuu ní kuu nátu'un kaxiuu, te n̄i kuxkí'vi ní núu núu'un onde ka'uní. ⁴⁵ Te n̄i kutúun ndikandii. Te sa'ma ndíta kaa in̄i ve'e ij, n̄i ndatá sáva sava. ⁴⁶ Yúan-na te n̄i ka'an jaa Jesús: Táa, in̄ nda'a-ní nákuu'a-ná añú-ná, áchí-ya. Te súan n̄i ka'an-ya, te n̄i j'i-ni-ya. ⁴⁷ Te chaa capitán, nuu ní jini-de ja súan n̄i kuu, te n̄i nakana jaa-de Dios: Ndaa ndija ja cháa yá'a in̄ chaa ndaa n̄i kuu-de, áchí-de. ⁴⁸ Te ndivi ñayivi ká'jin yúan, n̄i kájin-i ja súan n̄i kuu. Te n̄i kanaxió káva-i kákani-i jiká jiká-i kája'an-i. ⁴⁹ Ko táká chaa kájiní tá'an jín-yá, jín táká ñá'an kándikin-ña-yá onde ñuu Galilea, ká'jin jiká-ña kánde'é-ña táká tiñu yá'a.

Ja ní kachiyuji-de-ya

⁵⁰ Te n̄i jo in̄ chaa nání José, chaa vá'a chaa ndaa kúu-de. Te suni in̄ chaa junta kúu-de. ⁵¹ Ko tú ní jata'an in̄i-de tu'un n̄i kándatu'ún junta-ún ní tiñu n̄i kasánda-ún. Te ñuu Arimatea in̄ ñuu Judea ncháa-de. Te ñukuu in̄i-de koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁵² Chaa yá'a, n̄i ja-a-de nuu Pilato. Te n̄i jikan-de yiki kúñu Jesús. ⁵³ Te n̄i janchara-de-ya. Te n̄i chisúkun-dé-ya jín in̄ sa'ma kuítá. Te n̄i chindee-de-ya in̄i ve'e añú ja ní jacha jiká in̄ kava nuu tú kundují-ga ní in̄ ndiyi. ⁵⁴ Te kivi xian-ún koo viko Pascua. Te a yani kundijin kivi ndétatú. ⁵⁵ Te ñá'an ní kikoyo jín-yá onde ñuu Galilea, kándikin-ña José kua'an-ña jín-de. Te n̄i kájiní-ña yaú kava-ún nuu ní yuji yiki kúñu-ya. ⁵⁶ Te n̄i kanaxió káva-ña káno'on-ña. Te n̄i kasátu'a-ña jí'o jín perfume, te n̄i kándetátú-ña kivi ndétatú-ún, nátu'ún ní tá'ú tiñu ley.

24

Ja ní nachaku Jesús

¹ Te tíkuáan-na kivi in̄ semana n̄i jakoyo-ña yaú kava-ún, káindá'a-ña táká jí'o n̄i kasátu'a-ña. Te suni kája'an sava-ga ñá'an jín-ña. ² Te n̄i kájiní-ña ja ní kuxio yuu ndí'u yu'u yaú kava-ún kua'an. ³ Te n̄i kivi koyo-ña. Te tú ní kájiní-ña yiki kúñu máá Jító'o-yo Jesús. ⁴ Te nini kákuñáá in̄-ña ja súan n̄i kájiní-ña, te uu chaa káñu'un sa'ma kuñin kándii ncháa, n̄i kajukuiñi-ni-de xiin-ña. ⁵ Te n̄i kayu'ú-ña. Te n̄i kajaxin-ña núu-ña nuu nú'un. Te n̄i kaka'an chaa-ún jín-ña: Najá sá ma'ñú ndiyi kánandúkú-ró I'a chakú. ⁶ Túu-ya yá'a, ch̄i a n̄i nachaku-ya. Á tú ná'an-ró ndasa n̄i ka'an-ya jín-ró ná n̄i kánde-ga-ya onde ñuu

Galilea núú. ⁷ Chi ñi ka'an-ya: Jínu ñú'ún já máá Sé'e cháa natuu-ya núú ndá'a cháa ká'io kuachi, te kuu-ya jiká cruz, te nachaku-ya kivi' uní. Achí. ⁸ Yúan-na te ñi kanuku'un iní-ña tú'un ñi ka'an-ya jín-ña. ⁹ Te ñi kenda-ña yaú kava-ún káno'on-ña. Te ñi kakastu'ún-ña tú'un yá'a nuu ndí'uxi ñn-de jín taká nuu sáva-ga-de. ¹⁰ Te ña'an káakastu'ún tú'un yá'a nuu apóstol kákuu María ñuu Magdala, jín Juana, jín ingá María náa Jacobo, jín sáva-ga-ña. ¹¹ Ko máá apóstol, kájani iní-de ja tú'un tá'an tachí káka'an-ña. Te tú ní kákandija-de. ¹² Te ñi ndukuiñi-ni Pedro. Te ñi jinu-de kuá'an-de onde yaú kava-ún. Te ñi jukuñta ndee-de. Te ñi jini-de ja sá'ma kuitá-ún kándaa-na máá. Te ñi kee-de kuano'on-dé ve'e-de jáni iní-de ñaún ní kuu.

Ja ní ketá'an-ya jín úu-de

¹³ Te suu kivi-ún, te kája'an uu-de ichi ñn ñuu nání Emaús ja ncháá natu'un uxí kilómetro yósava jín ñuu Jerusalén. ¹⁴ Te kádatu'ún máá-de taká tiñu yá'a ja ní kuu-ún. ¹⁵ Te nini kádatu'ún-de te kájika tu'ún tá'an máá-de. Te máá Jesús, ñi ja-a-ya yatá-dé. Te kájika taí-ya kuá'an-ya jín-de. ¹⁶ Ko natu'un ndasú nduchi-dé náva'a ma nákuñ-de-ya. ¹⁷ Te ñi ka'an-ya jín-de: Ñaún tu'un kádatu'ún-ró yá'a nini kájika-ró. Te naja kánduku'á iní-ro, áchi-ya. ¹⁸ Te ñn-de ja nání-de Cleofas, ñi ka'an-de jín-ya: Á sá ní cháa-ñi iní ñuu Jerusalén, te máá ñn-ni ní tú jini-ni taká tiñu ja ní kuu iní ñuu-ún kivi' yá'a náún, áchi-de. ¹⁹ Te ñi jiká tu'ún-ya-de: Te ñaún ní jo, áchi-ya. Te máá-de ñi kaka'an-de jín-ya: Aa, ja ní ta'an Jesús ñuu Nazaret, cháa ñi jani tu'un Dios te ñi sá'a-de tiñu ñá'nu. Te jín fuerza ñi jani-de tu'un jito nuu Dios jín núú taká ñayivi. ²⁰ Te sutu ñá'nu jín cháa kákuñá'nu nuu-yo, ñi kanastu'ún-yaan-de. Te ñi kanakuxndí siki-dé ja ná kúu-de. Te ñi kaja'ni-ún-de jiká cruz. ²¹ Ko máá-ná jíná'an-ná, ñi kañukuu iní-ná ja máá-de kúu cháa ja náma ñuu Israel núú. Te ñi ndí'í taká tiñu yá'a, te vna ñi kuu uní kivi' ja ní kuu taká tiñu-ún. ²² Ko sava ñasí'í ío jín-ná jíná'an-ná, suni ní kasíyú'ú-ña-ná, chí jañá'an xaan ní jangoyo-ña yaú kava-ún. ²³ Te tú ní káani'jn-ña yiki kúñu-de. Te ñi cháqoyo-ña te áchi-ña ja ní kajini-ña ja ní kenda koyo ndajá'a ándívi núu-ña. Te ñi kaka'an ndajá'a-ún jín-ña ja chakú-de. ²⁴ Te ñi kaja'an sava tá'an-ná onde yaú kava-ún. Te ñi kajini-de natu'un ñi kaka'an ña'an-ún. Ko tú ní kájini kuti-dé nuu máá cháa-ún. Achí-de. ²⁵ Yúan-na te ñi ka'an-ya jín-de: Cháa xini ñáá kákuu-ró. Xaan ún iní añu-ro ja kándija-ró taká tu'un ñi kaka'an cháa ñi kajani tu'un Dios. ²⁶ Á tú kánúú ja ndó'o Cristo tundó'o yá'a te vásá ndívi-ya núú ndúñá'nu-ya náún. Achí-ya. ²⁷ Te ñi kejá'a-ya onde tu'un Moisés jín tu'un cháa ñi kajani tu'un Dios, te ñi jani káji-yá taká tu'un tutu'í núu-dé ja ká'an tu'un máá-yá. ²⁸ Te ñi kakuyani-de rancho nuu kája'an-de-ún. Te máá-yá ní sá'a-ya natu'un ki'jn jiká-ga-ya. ²⁹ Ko máá-de ñi kastétuu-de-ya, ñi kaka'an-de jín-ya: Kendoo-ni jín-ná, chí a kuá'ini te kuakuxkí'vi, áchi-de. Yúan-na te ñi kivi-ya ja kéndoo-ya jín-de. ³⁰ Te nuu ní kajungoo-de ja kée-dé staa, te ñi ki'in-ya stáa-ún, te ñi jikan ta'u-ya. Te ñi ja'nchá sava-ya. Te ñi ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. ³¹ Yúan-na te natu'un ñi kananuña nduchi-dé. Te ñi kanakuni-de-ya. Ko ñi-ni ñi kuxio-ni-ya kuá'an-ya. ³² Yúan-na te ñi kaka'an máá-de: Jandáa ja ní ta'u'ú iní añu-yo ja ní jani-ya tú'un nuu-yo íchi-ún nuu ní juña-ya tutu'í núu-yo. ³³ Te suni hora-ún ní kándukuñi-de. Te kuano'on-dé ichi ñuu Jerusalén. Te yúan ñi kanaketá'an-de jín uxí ñn-ga cháa-ún ká'jn tutú-de jín sáva-ga tá'an-de. ³⁴ Te ñi kaka'an-de: Jandáa jakúti a ñi nachaku máá Jító'o-yo. Te a ñi ndenda ndíjn-ya núu Simón. Achí-de. ³⁵ Yúan-na te ndendúú cháa-ún, ñi kakastu'ún-de ndasa ñi kaketá'an-de jín-ya ichi-ún. Te ndasa ñi kanakuni-de nuu-yá nuu ní ja'nchá sava-ya stáa. ³⁶ Te nini kádatu'ún-de tu'un yá'a, te ñi jukuñi-ni máá-yá sava ma'ñú-de. Te ñi ka'an-ya jín-de: Ma kúku'á iní-ro jíná'an-ró, áchi-ya. ³⁷ Ko máá-de, ñi kayu'ú-de. Te ñi kandakoto jo-de. Te kájani iní-de ja ñn añu kúu-ya. ³⁸ Ko máá-yá ñi kachí-ya jín-de: Naja káyu'ú-ro. Naja súan kájani iní-ro. ³⁹ Nde'é ndá'a-rí jín já'a-rí, te kuni-ro já máá-rí kúu. Tiñ ruu te kuni-ro, chí ñn añu tú ñáva'a kuñu ni yiki natu'un kánde'é-ró ja ñáva'a máá-rí. Achí-ya. ⁴⁰ Te ñi kuu ñi ka'an-ya tú'un yá'a. Te ñi stá'an-ya ndá'a-yá ja'a-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴¹ Te vása kákusiñ xaán iní-de, ko tú ní kákandija va'a-de. Te yúan ní ka'an-ya jín-de: Ío ja kée-rí yá'a xí túu, áchi-ya. ⁴² Yúan-na te ñi kaja'a-de ñn tiyáká táu núu-ya, jín ñn yoko ja ñú'un nduxi. ⁴³ Te ñi ki'in-ya ní yee-yá nuu-dé jíná'an-de. ⁴⁴ Te ñi ka'an-ya jín-de: Yá'a kúu taká tu'un ñi ka'an-rí jín-ró ná ñi kanchaa-rí jín-ró sáa, ja kánúú skikuu taká tu'un-rí ja yóso núu tutu'í ley Moisés, jín núu tutu'í cháa ñi kajani tu'un Dios jín núu tutu'í Salmo. Achí-ya. ⁴⁵ Te ñi juña-ya ja jini tuni-de jíná'an-de, náva'a kuu juku'un iní-de tu'un ká'an tutu'í. ⁴⁶ Te ñi kachí-ya jín-de: Súan yóso núu tutu'í ja ndó'o Cristo, te ñi ñi kivi' te nachaku-ya má'ñú ndívi. ⁴⁷ Te jín sí'vi-yá ná kuichá tu'un nuu taká ñayivi ja ná nákani iní-i, náva'a koo tuká'nu iní-ya núu taká kuachi-i. Te kejá'a tú'un yá'a onde ñuu Jerusalén ki'jn. ⁴⁸ Máá-ró kákuu cháa kani ndaa tu'un yá'a. ⁴⁹ Te vna táji-rí ja ní keyu'u Táa-rí. Te kii siki-ro jíná'an-ró. Ko kendoo-ró iní ñuu Jerusalén onde ná kú'ún-ró fuerza ja kii onde ándívi, áchi-ya.

Jā ní ndaa-ya kuá'an-ya ándíví

⁵⁰ Yúan-na te nì kiñi'in-ya-dé kua'an-ya jíin-de onde ñuu Betania. Te yúan nì kañaa-ya ndá'a-yá. Te nì jikān ta'ụ-yá ja'a-dé jíná'an-de. ⁵¹ Te nini jikān ta'ụ-yá ja'a-dé, te nì kuxio-ni-ya núu-dé, nì ndaa-ni-ya kuá'an-ya ondé andíví. ⁵² Te máá-de, nì kachiñú'un-de-ya. Yúan-na te nì kanaxió káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén kákusi xáan iní-de. ⁵³ Te nene nì ka'jin-de inì ve'e i jíkikān ta'ụ-dé te kánakana jaa-de Dios. Amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN JUAN TU'UN VA'A NI CHAA SAN JUAN

Máa-yá kúu máa Tú'un

¹ Ondé xnáñúú ní kuu Tu'un. Te Tu'un-ún, nì kanchaa-ya jíin Dios. Te máa Tú'un-ún nì kuu Dios. ² Máa-yá nì kanchaa-ya ondé xnáñúú jíin Dios. ³ Te ondé jíin máa-yá nì sá'a Dios taká ndatíñu. Te nú tú ní sá'a máa-yá, te ma kúva'a ní ñin ndatíñu yá'a núú. ⁴ Te inì máa-yá ñú'un vida te yuán kúu ñin luz ja stúun nuu taká ñayivi. ⁵ Te máa luz, xndí ncháa nuu ñúñáa. Te ñúñáa-ún, tú ní kúndéé ndá'va.

Juan, chaq skuánducha

⁶ Te nì táji Dios ñin chaq nání Juan. ⁷ Chaq yá'a, nì kii-de ja káni ndaa-de tu'un máa luz, náva'a kándija taká ñayivi sá'a-de. ⁸ Nasu máa-de ní kúu luz. Ko nì kii-de náva'a kani ndaa-de tu'un máa luz. ⁹ Máa-yá kúu luz ndija ja stúun nuu taká ñayivi, te ondé sáá ní kii-ya inì ñuyivi. ¹⁰ Te nì ncháa-ya inì ñuyivi, ko vasa jíin máa-yá nì kuva'a ñuyivi, te tú ní nákunì ñayivi núu-yá. ¹¹ Nì kii-ya núu ja xiin máa-yá, te ñayivi máa-yá-ún, tú ní kájatá'u-i-ya. ¹² Ko sava ñayivi, nì káandija-i-ya jíin sí'ví-yá, te nì kájatá'u-i-ya. Te nuu máa-i nì ja'a-ya tú'un ja ndúu i se'e Dios. ¹³ Te máa-i, tú ní kákaku-i cuenta ñiñi, te ní yiki kúñu, nì chaq, tú ní kásá'a, chí sua máa Dios nì sá'a. ¹⁴ Te máa tú'un-ún, nì nduu-ya ñin yiki kúñu. Te nì ncháa-ya jíin-yó. Te ñú'un chí-tú-yá jíin tú'un luu, jíin tú'un ndaa Dios. Te nì kajini-yo ja lúu nì nduñá'nu-ya. Chí nátu'un luu kúñá'nu máa tú'un-ni Se'e Táa-yo Dios, suni súan-ni káa máa-yá. ¹⁵ Juan, nì jani ndaa-de tu'un-ya: I'a yá'a kúu ja ní ka'an-ri: I'a ja váji ichi yatá-rí ñá'nu-ga kúu-ya vasa rúu, chí ondé ná té kaku-ga-ri, te a ío-ya, áchí-de. ¹⁶ Te ja ñú'un chí-tú máa-yá, ondé yuán nì kani'in taká-yo, chí bueno nì ja'a-ya tú'un luu inì-ya núu-yo. ¹⁷ Moisés, nì ja'a-de ley nuu-yo. Ko Jesucristo, nì ja'a-ya tú'un luu inì-ya jíin tú'un ndaa nuu-yo. ¹⁸ Tú ní jinì kuti ní ñin ñayivi núu Dios. Ío ñin máa tú'un-ni Se'e-ya ja kánchaa jíin-yá, te máa Sé'e-ya-ún, nì jani-ya tú'un Dios nuu-yo. ¹⁹ Te judío, nì katáji-ún sutú jíin cháa levita ní kikoyo ichi ñúu Jerusalén. Te nì kajiká tu'un-ún Juan: Te róo ndé chaq kúu-ró, áchí. Te ya'a kúu tu'un nì jani ndaa Juan, ²⁰ te tú ní jasú-de yu'u-dé. Chí nì ka'an ndaa-de: Nasu Cristo kúu-ri, áchí-de. ²¹ Te nì kajiká tu'un-ún-de: Núsáa te Elías kúu-ró náún, áchí. Te nì ka'an Juan: Nasu rúu kúu, áchí-de. Te nì kajiká tu'un tuku-ún-de: Máa cháa jani tu'un Dios kúu-ró núsáa, áchí. Túu, áchí Juan. ²² Te nì kaka'an tuku jíin-de: Te ndé chaq kúu-ró núsáa. Ka'an náva'a nakani-ri tu'un nuu cháa nì katáji rúu vai-ri. Ná ka'an máa-ró ndé chaq kúu-ró víi, áchí. ²³ Te nì ka'an Juan: Máa-ri kúu ñin ndajá'a kána jaq onde nuu ñú'un té'é: Ná sándó-ro ichi máa Jító-o-yo, nátu'un nì ka'an Isaías, chaq nì jani tu'un Dios onde sáa. ²⁴ Te ja ní kikoyo-ún, fariseo nì katáji-ún. ²⁵ Te nì kajiká tu'un Juan: Te naja skuánducha-ro te nú nasu Cristo ní Elías ní máa cháa jani tu'un Dios kúu-ró núsáa, áchí. ²⁶ Te nì ka'an Juan jíin: Ruu, chí jíin ndúcha skuánducha-ri. Ko ma'ñú máa-ró kánchaa ñin I'a ja tú kájinì-ya. ²⁷ I'a yá'a vai ichi yatá-rí. Te tú kúñá'nu-ri ndajá-ri ñii y'i ndijan-yá, chí ñá'nu-ga kúu-ya vasa rúu. Achí-de. ²⁸ Súan nì jo inì ñuu Betábara, onde ingá lado Jordán, nuu ní skuánducha Juan. ²⁹ Te kivi xian-ún nì jinì Juan nuu Jesús ja vai-ya núu-dé. Te nì ka'an-de: Yúan vai Lélú Dios, I'a kuánchaa kuachi ñayivi ñúyivi. ³⁰ I'a yá'a kúu ja ní ka'an-ri: Ichi yatá-rí vai ñin I'a ñá'nu-ga kúu vasa rúu. Chí onde ná té kaku-ga-ri te ío-ya. ³¹ Te tú ní nákunì-ri-ya. Ko náva'a kenda ndíjin-ya núu ñayivi Israel, yuán ní kii-ri skuánducha-ri jíin ndúcha. Achí-de. ³² Te nì jani ndaa Juan tu'un: Nì jinì-ri Espíritu ja ní kuun ichi ándiví nátu'un paloma. Te nì jungoo siki-yá. ³³ Te tú ní nákunì-ri-ya, ko máa Dios, I'a nì táji rúu vai-ri ja skuánducha-ri jíin ndúcha, máa-yá nì ka'an jíin-ri: Nú kunì-ro ja kúun Espíritu siki ñin chaq te jungoo siki-dé, te máa cháa-ún kuu I'a skuánducha jíin Espíritu Santo, áchí Dios. ³⁴ Te a nì jinì-ri-ya. Te jani ndaa-ri tu'un ja I'a yá'a kúu máa Sé'e Dios, áchí-de.

Uy chaq kándikin-de Jesús

³⁵ Te kivi xian-ún kánchaa tuku Juan jíin úu chaq skuá'a jíin-de. ³⁶ Te nì jinì-de nuu Jesús ja jika kuu-ya yúan. Te nì ka'an-de: Yúan nde'é-ró máa Lélú Dios, áchí-de. ³⁷ Te ndendúu chaq skuá'a-ún, nì kajini so'o-de tu'un nì ka'an Juan. Te nì káindikin-de Jesús. ³⁸ Te nì xío kóto Jesús. Te nì jinì-ya ja káindikin-de yata-yá. Te nì ka'an-ya jíin-de: Naún kánandúkú-ró, áchí-ya. Te nì kaka'an-de jíin-yá: Rabí (ja kuni ka'an: Maestro), ndénu ncháa-ní, áchí-de. ³⁹ Te nì ka'an-ya jíin-de: Ña'an te kunì-ro, áchí-ya. Te nì jakoyo-de te nì kajini-de nuu ncháa-ya. Te nì kakendoo-de jíin-yá kivi-ún, chí a ío nátu'un kakuun áini. ⁴⁰ Te ndendúu chaq-ún, nì kajini so'o-de tu'un nì ka'an Juan. Te nì káindikin-de-ya. Te ñin-de kúu Andrés, ñani Simón Pedro kúu-de. ⁴¹ Chaq yá'a, nì nani'in-ní-de ñani-de Simón. Te nì ka'an-de jíin:

Ni kaketa'an-ri jín Mesías (ja kuní ka'an: Cristo), áchí-de. ⁴² Te ncháka-de cháa ni cháa-de jín núu Jesús. Te ni nde'é Jesús nuu-dé. Te ni ka'an-ya: Maa-ró kúu Simón, se'e Jonás. Vina te kunání-ró Cefas (ja kuní ka'an: in kava). Achí-ya.

Ja ní kana-ya xini Felipe jín Natanael

⁴³ Te inga kivi xian-ún kuní Jesús ki'in-ya núu Galilea. Te ni ni'in tá'an-ya jín Felipe. Te ni ka'an-ya jín-de: Kundikín-ro rúu ki'on, áchí-ya. ⁴⁴ Te Felipe kúu cháa nuu Betsaida, nuu Andrés jín Pedro. ⁴⁵ Te ni ni'in tá'an Felipe jín Natanael. Te ni ka'an-de jín: A ni kaketa'an-ri jín Jesús nuu Nazaret. Se'e José kúu-ya. Te maa-yá kúu I'a yóso tú'un-ya núu tutú ley Moisés jín núu tutú ni kachaa cháa ni kajani tu'un Dios onde sáa, áchí-de. ⁴⁶ Te ni ka'an Natanael jín-de: Á ío ja vá'a onde ini nuu Nazaret, áchí-de. Te ni ka'an Felipe jín-de: Ña'an te kuni-ro, áchí-de. ⁴⁷ Te ni jini Jesús ja vái Natanael. Te ni ka'an-ya tú'un-de: Yá'a vai in cháa Israel ndaa, chi tú xndá'ú kuti-dé, áchí-ya. ⁴⁸ Te ni ka'an Natanael jín-ya: Ndasa jini-ní náa, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Ni jini-ri róo onde ná té kana-ga Felipe xini-ro, ná ni kandee-ró chí yunu mérkexe, áchí-ya jín-de. ⁴⁹ Te ni ka'an Natanael: Maestro, maa-ní kúu Se'e Dios, maa-ní kúu Rey nuu ñáyivi Israel, áchí-de jín-ya. ⁵⁰ Te ni ka'an Jesús: Ni ka'an-ri jín-ró ja ní jini-ri róo chí yunu mérkexe. Ja yúan kándja-ro náun. Tiñu ñá'nu-ga kuni-ro vásá yá'a, áchí-ya jín-de. ⁵¹ Te ni ka'an-ga-ya jín-de: Jandáa ká'an-ri jín-ró: Vina te kuni-ro ja núña andívi, te ndajá'a Dios, kánda kánuu sikí maa Sé'e cháa, áchí-ya.

2

Viko tánda'a núu Caná

¹ Te kivi uní ni kuu in viko tánda'a ini nuu Caná ndañú Galilea. Te yúan kánchaa náa Jesús. ² Te suni ni kakana-i xini Jesús jín cháa káskua'a jín-ya, ni kaja'an-ya viko-ún. ³ Te a ni ndí'i vino. Te náa Jesús ni ka'an-ña jín-ya: Tú kuti-gá vino káñava'a-i, áchí-ña. ⁴ Te ni ka'an Jesús jín-ña: Nána, naja stétuu-ní-ná, chí té ja-ga hora-ná, áchí-ya. ⁵ Te ni ka'an náa-ya jín súchi kájatífu-ún: Sá'a ndéja ká'an-ya jín-ró. Achí-ña. ⁶ Te yúan ío iñu tinaja yuu. Te kuu ku'un-ya xí uní kivi ja in in. Chi cháa judío, súan ndoo ini-de. ⁷ Te ni ka'an Jesús jín-i: Skútú-ró tinaja yá'a nducha. Te ni kaskútú-i onde yu'u. ⁸ Te ni ka'an-ya jín-i: Vina te tava-ro te kinchaka-ró núu mayordomo, áchí-ya. Te ni kajanchaka-i nuu-dé. ⁹ Te mayordomo, ni jito nchaa-de nducha ja ní nduu vino, te tú ní jini-de ndénu ní kii. Ko mozo ni katava ndúcha-ún a kájiní-i. Yúan-na te ni kana-de xini maa yí. ¹⁰ Te ni ka'an-de jín: Taká cháa kája'a-de vino va'a xna'an-ga te nú a ni kaji'i vatú maa-i, yúan-na te ja'a-de ja tú ío va'a. Ko maa-ró ni chiva'a-ró vino va'a yá'a onde vina. ¹¹ Yá'a kúu tuni xnañúú ní sá'a Jesús ini nuu Caná ndañú Galilea. Te ni kajini-i ja lúu ñá'nu-ya. Te cháa káskua'a jín-ya, ni kakandja-de-ya. ¹² Te ni kuu yúan. Te maa-yá jín náa-ya jín ñani-ya jín cháa káskua'a jín-ya, ni kanuu-ya núu Capernaum. Te ni kaxiukú-ya yúan yaku-ni kivi.

Ja ní sándoo-ya ve'e ii

¹³ Te ni kuyani viko Pascua ñáyivi judío. Te ni kaa Jesús kua'an-ya núu Jerusalén. ¹⁴ Te ni jini-ya ñáyivi káxikó xndikí jín rí jín paloma, jín ñáyivi káxndáji xu'ún, káxiukú-i ini ve'e ii. ¹⁵ Te ni sá'a-ya in cuarta ñii. Te ni skúnu-ya taká-i ini ve'e ii onde jín rí jín xndikí-i. Te ni jacha-ya xu'ún ñáyivi káxndáji. Te ni skuíó káni-ya taká mesa-i. ¹⁶ Te ni ka'an-ya jín ñáyivi káxikó paloma: Chaxio kiti yá'a. Ve'e Táa-ri, ma násá'a-ró nuyá'u. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te cháa káskua'a jín-ya, ni kanuku'un ini-de tu'un yóso núu tutú: Ná kuitú xaan ini-ri ve'e-ró, onde kuitá-ri jín, áchí. ¹⁸ Te ni kaka'an cháa judío: Na tuni stá'an-ro núu-rí ja ní sá'a-ró súan, áchí-de jín-ya. ¹⁹ Te ni ka'an Jesús: Stúnchaa-ro ve'e ii yá'a, te nuu uní-ni kivi te ndukani-ri, áchí-ya. ²⁰ Yúan-na te ni kaka'an cháa judío: Nuú úu xiko iñu kua te ni jinu ve'e ii yá'a. Te róo nuu uní-ni kivi te ndukani-ró náun. Achí-de. ²¹ Ko maa-yá, chí kuni ka'an-ya ja yiki kúnu-ya kúu natú'un ve'e ii. ²² Ja yúan, nuu ní nachaku-ya ja ní ji'i-ya, te cháa káskua'a jín-ya, ni kanuku'un ini-de ja ní ka'an-ya tú'un yá'a. Te ni kakandja-de tutu ii jín tú'un ní ka'an Jesús. ²³ Te maa kivi viko Pascua kánchaa-ya núu Jerusalén. Te kua'a ñáyivi ní kakandja-i-ya, chí ni kajini-i taká tuni ni sá'a-ya. ²⁴ Ko Jesús, tú ní jatú'un-yá-i, chí a jini-ya taká-i. ²⁵ Te tú ní jinu nú'un-yá ja ká'an ni in cháa tu'un ñáyivi jín-ya, chí a jini-ya ndasa kaa ini-i jina'an-i.

3

Tu'un Nicodemo

¹ Te ni jo in tá'an cháa fariseo nání-de Nicodemo. Te kúñá'nu-de nuu ñáyivi judío. ² Cháa yá'a ni cháa-de nuu Jesús in akuáa. Te ni ka'an-de jín-ya: Maestro, a kájiní-ná ja in maestro kúu-ni te vai-ni onde nuu Dios, chí nú tú chindéé chítuu Dios in cháa, te ma kúu sá'a-de taká tuni ja sá'a maa-ni núu, áchí-de. ³ Te ni ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jín-ró ja nú tú nakaku jáá

in chaa, te ma kuu kunj-de nuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya jín-de. ⁴ Te ni ka'an Nicodemo jín-ya: Ndasu kuu nakaku in chaa nú a ni yii-de. Á kuu ndi-ve de chii náa-de te nakaku tuku-de, áchí-de. ⁵ Te ni ka'an tuku Jesús: Jandáa ka'an-ri jín-ró, nú tú kaku in chaa jín ndúcha jín Espíritu, te ma kuu kivi-de inji nuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁶ Ja ní kaku cuenta kuñu, kuñu kuu. Te ja ní kaku cuenta Espíritu, se'e Espíritu kuu. ⁷ Ma nánaa ini-ri tú'un ká'an-ri jín-ró: Jínu nú'ún já náaku jáá-ró. ⁸ Kée tachj ndénu kuní máa, te jini so'o-ró já káyu, ko tú jini-ró ndénu vái ní ndénu kí'in. Súan kuu taká ñayivi já kaku cuenta Espíritu, áchí-ya. ⁹ Te ni ka'an Nicodemo: Ndasu kuu yuán núsáa, áchí-de jín-ya. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús: Máa-ró kuu in maestro Israel te tú júku'un inji-ri jín tú'un yá'a náún. ¹¹ Jandáa ka'an-ri jín-ró: Ká'an-ri tú'un ja júku'un inji-ri. Te jáni ndaa-ri tú'un tiñu ni jini-ri. Ko tú játú'ún-ró nú'un ndaa ká'an-ri. ¹² A ni ka'an-ri tú'un ñuyivi jín-ró te tú kándija-ró. Ndasu kándija-ró nú ka'an-ri tú'un andívi jín-ró núsáa. ¹³ Máa Sé'e chaa kanchaa-ya ándívi. Te ni kuun-ya íchi ándívi. Te máa in-ni-ya ní ndaa-ya ándívi, tuká inga chaa ní sá'a. ¹⁴ Chj nátu'un ni jata kaa Moisés koó núu nú'un té'é, jínu nú'ún já súni suan kuíta kaa máa Sé'e chaa. ¹⁵ Náva'a ma náa taká ñayivi káandija-i-ya, chj sua kuchaku-i ní káni, áchí-ya jín-de. ¹⁶ Chj Dios, xaan ní kundá'ú inji-ya ñayivi ñuyivi. Ja yuán ní táji-ya Se'e-ya ní kii-i, vasa máa tú'ún-ni-i ni jo, náva'a ma náa taká ñayivi káandija-i-ya, chj sua kuchaku-i ní káni. ¹⁷ Chj tú ní táji Dios Se'e-ya núu ñuyivi já tá'nu ndatu ñayivi, chj sua ja ná kaku ñayivi sá'a-ya. ¹⁸ Nú kándija in ñayivi núu-ya, te ma tá'nu ndatu-i. Ko ñayivi tú kándija, ta'nu ndatu ná'in-i, kuachi ja tú kándija-i nuu máa in-ni Se'e Dios. ¹⁹ A ni chaa máa luz inji ñuyivi. Ko ñayivi-ún, ni kakumani-gá-i jín nú'úna vasa jín luz, chj tiñu kásá'a-i kaku tiñu náa. Ja yuán te ta'nu ndatu ná'in-i. ²⁰ Chj taká ñayivi já sá'a tiñu náa, jito u'u-i nuu ío luz. Te tú kii-i nuu ío luz, náva'a tú ndenda ndijin tiñu sá'a-i. ²¹ Ko ñayivi já sátiñu ndaa, vai-i nuu ío luz, náva'a kenda ndijin ja jín Dios ni sá'a-i tiñu máa-i.

Tu'un ndaa ni ka'an Juan

²² Yoán-na te Jesús jín chaa káskuá'a jín-ya, kája'an-ya núu Judea. Te yuán ni kanchaa-ya jín-de. Te ni skuánducha-ya. ²³ Te suni ni skuánducha Juan inji nuu Enón yani nuu Salim, chi ni jo kua'a ndúcha yuán. Te ni kikoyo ñayivi núu-dé, te ni skuánducha-dé-i. ²⁴ Chj té kivi-ga Juan vekaa. ²⁵ Te chaa káskuá'a jín Juan, ni kastátá'an-de jín chaa judío sikj modo ndoo inji. ²⁶ Te ni chakoyo-de nuu Juan. Te ni kaka'an-de: Maestro, chaa ni kanchaa jín-ni inga lado yucha Jordán ja ní ka'an ndaa-ni tú'un-de, vina te skuánducha máa-de, te ndivii ñayivi kája'an-i nuu-dé, áchí. ²⁷ Te ni ka'an Juan: Ni in chaa ma ní'in kúti-dé ni in modo, te nú tú kii onde ándívi. ²⁸ Máa-ró ni kajini ndaa-ri ja ní ka'an-ri: Nasu rúu kuu Cristo, chj sua ní táji-ya ruu yóxnúú-rí nuu-ya vai-ri. ²⁹ Chaa nchaka ñasi'í kuu yii. Te amigo yii-ún ká'in xiin-dé te kajini so'o tu'un ká'an-de. Te kákusi'í xaan ini-i, nú a ni kajini so'o-i ká'an yii-ún. Súan kuu ja kúsi'í xaan ini-ri vina. ³⁰ Jínu nú'ún já ndúñá'nu-ga máa-ya te ndúsúchí-ga máa-ri, áchí Juan. ³¹ I'a vai onde nuu súkún, ná'nu-ga kuu-ya vasa taká-i. Te chaa ni kaku inji ñuyivi yá'a, se'e ñuyivi kuu-de. Te tu'un ñuyivi ká'an-de. I'a vai ichi ándívi, ná'nu-ga kuu-ya vasa taká chaa. ³² Te jáni ndaa-ya tú'un ja ní jini-ya jín ja ní jini so'o-ya. Ko ni in ñayivi tú játá'ú-i tú'un ká'an-ya. ³³ Ko ñayivi játá'ú tú'un ndaa ká'an-ya, suni máa-i ká'an-ndaa-i ja ío ndaa tu'un ká'an Dios. ³⁴ Chj I'a ni táji Dios vai, tu'un Dios ká'an-ya. Chj Dios, tú ku'a-ni já'a-ya Espíritu-ya. ³⁵ Máa Táa, kundá'ú inji-ya Sé'e-ya, te ni ja'a-ya taká ndatíñu nda'a Sé'e-ya. ³⁶ Ñayivi já kándija nuu máa Sé'e-ya, kuchaku-i ní káni. Te ñayivi já tú kándija nuu Sé'e-ya, ma kúchaku-i chj sua ví'i-gá kitj inji Dios nuu-i.

4

Jesús jín ná'an núu Samaria

¹ Te chaa fariseo, ni kajini tu'un-de tu'un Jesús, ja ío kua'a-gá chaa káskuá'a jín máa-ya vasa jín Juan jín ja skuánducha-ya kua'a-gá ñayivi vasa Juan. Te ni jini Jesús tu'un-ún. ² Ko tú ní skuánducha Jesús, chj sua chaa káskuá'a jín-ya, káskuánducha máa-de. ³ Te ní kenda-ya núu Judea. Te kua'an tuku-ya núu Galilea. ⁴ Te jínu nú'ún já já'a-ya kí'in-ya núu Samaria. ⁵ Yuán-na te ni ja-ya in nuu nání Sicar inji nuu Samaria, yani ndu'a Jacob ja ní ja'a-de nuu se'e-de José. ⁶ Te yuán ío sóko Jacob. Te Jesús, ni jungoo-ya xiin sóko-ún, chi ni kuíta-ya íchi kuá'an-ya. Te nátu'un kaxiuu kuu. ⁷ Te ni chaa in ña'an nuu Samaria, vai tava-ña nducha. Te ni ka'an Jesús jín-ña: Kua'a nducha ná kó'o-ná. Achí-ya. ⁸ Chj chaa káskuá'a jín-ya, a kája'an-de onde nuu kuakuagan-de ja kée-dé. ⁹ Te ña'an núu Samaria, ni ka'an-ña jín-ya: Najá jlkán-ni nducha núu-ná ko'o-ni, chi chaa judío kuu-ni, te ña'an núu Samaria kuu-ná, áchí-ña. Chj ñayivi judío, tú kivi nduu-i jín ñayivi núu Samaria. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús: Nú ní jini-ni naún kuu ja kuá'a Dios nuu-ni, te jín I'a ja ká'an jín-ni: Kua'a-ni nducha ná

kó'o-ná, yúan-na te kakan-ni nuu-yá te kuá'a-ya ndúcha chakú ko'o-ní núú, áchí-ya. ¹¹ Te nì ka'an ña'an-ún jín-yá: Táta, xaan kúnú sókó yá'a te tú nà jín táva-ní nducha. Núsáa te ndénú ní'in-ní nducha chakú. ¹² Chì sókó yá'a nì ja'a táa-yo Jacob nuu-yo. Te yá'a nì jìi máá-de nducha, jín sé'e-de, jín kiti-dé. Te ñá'nu-ga máá-ní vasa máá-de náún. Achí-ña. ¹³ Te nì ka'an Jesús: Nú ndé chaá ko'o nducha yá'a, kuchì tuku-de. ¹⁴ Ko chaá ko'o nducha já kuá'a-ná nuu-dé, ma kuchì kuti-gá-de, chí nducha já kuá'a-ná-ún, koo ñn sókó iní-de ja kána nducha kúchaku-de ní káni sá'a, áchí-ya jín-ña. ¹⁵ Te nì ka'an ña'an-ún jín-yá: Táta, kuá'a-ní nducha-ún ko'o-ná, nává'a tuká kuchì kuti-ná, ni tuká kitava-ná-cha yá'a, áchí-ña. ¹⁶ Te nì ka'an Jesús jín-ña: Kuákana-ní xiní yí-ní te chaá-ní, áchí-ya. ¹⁷ Te nì ka'an ña'an-ún: Tú yii-ná ío, áchí-ña. Te nì ka'an Jesús jín-ña: Vá'a-ní ka'an-ní, tú yii-ná ío, ¹⁸ chí nì jo u'un yii-ní. Te chaá ncháka-ní vina, nasu yí máá-ní kúu-de. Yá'a kúu ja ní ka'an ndaa-ní, áchí-ya. ¹⁹ Te nì ka'an ña'an-ún jín-yá: Táta, ñn chaá jáni tu'un Dios kúu-ní jáni iní-ná. ²⁰ Ndiyí táa-yo, yuku yá'a nì kachiñú'ún-de Dios. Te máá-ní káka'an-ní ja ñúu Jerusalén kúu nuu kánúú chíñú'ún-yo, áchí-ña. ²¹ Te nì ka'an Jesús jín-ña: Nána, ná kándija-ní tu'un ka'an-ná chí chaá ñn kivi, ja ní yuku yá'a, ni ñuu Jerusalén, tú chíñú'ún-ní máá Táa-yo Dios súan. ²² Níí, tú kájiní-ní ñaún kúu ja kachiñú'ún-ní. Ko máá-ná, kájiní-ná I'a kachiñú'ún-ná. Chì onde nuu ñáyivi judío vai tu'un nama yóó. ²³ Te chaá ñn kivi já ñáyivi kachiñú'ún ndáa, chíñú'ún ndija-i Táa-yo Dios jín iní jín añú-i. Chì Táa-yo, ndúkú-yá ñáyivi já súan chíñú'ún-i-ya kuní-ya. Te a nì chaá kivi-ún. ²⁴ Dios kúu Espíritu. Te ñáyivi kuní chíñú'ún, kánúú já chíñú'ún ndija-i-ya jín iní jín añú-i, áchí-ya. ²⁵ Te nì ka'an ña'an-ún jín-yá: Jini-ná ja kí Mesías, ja nání Cristo. Te nú nì chaá máá-yá, te stá'an-ya táka tu'un nuu-yo. Achí-ña. ²⁶ Te nì ka'an Jesús jín-ña: Máá-ná kúu I'a-ún ja ká'an-ná jín-ní, áchí-ya. ²⁷ Te nini sá súan ká'an-ya, te nì chakoyo chaá káskuá'a jín-yá. Te nì kánaa iní-de kánde'é-de ja ndátu'ún-yá jín ñn ña'an. Ko tú ní ñn-de ní ka'an: Ñaún jíká tu'un-ní-ña, xí: Ñaún tu'un ndátu'ún-ní jín-ña. ²⁸ Yúan-na te ña'an-ún, nì skéndoo-ña kíyi-ña te kua'an-ña onde ñuu. Te nì ka'an-ña jín ñáyivi yúan: ²⁹ Ña'an jíná'an-ró te kunj-ro ñn chaá. Chaá-ún nì kachi-de nuu-rí taká ñaún tiñu nì sá'a-rí. Sánaa te máá-de kúu Cristo, áchí-ña. ³⁰ Yúan-na te nì kenda koyo-i ñuu-ún. Te nì chakoyo-i nuu-yá. ³¹ Te chaá káskuá'a jín-yá, te kastétu-de-ya: Maestro, kee-ní staa, áchí-de. ³² Te nì ka'an-ya jín-de: Ío ndeyu kée-rí ja tú kájiní-ro, áchí-ya. ³³ Yúan-na te chaá káskuá'a jín-yá, nì kajiká tu'un tá'an-de: ñn chaá nì kinchaka ja ní yee-yá náún, áchí-de. ³⁴ Te nì ka'an Jesús jín-de: Ndeyu-rí kúu ja sá'a-rí tiñu kuní I'a nì táji rúu vai-rí jín já skikuu-rí tiñu-ya-ún. ³⁵ Á tú káka'an-ro: Ío kunj yóo onde kivi tá'nyu trigo. Vina te ká'an-rí jín-ro: Ndukani nuu-ro te nde'é-ró ní ndú'a-ún, chí a nì kuaan já tá'nyu. ³⁶ Te chaá já'nyu, a kí'in-de nì kusí u'u-de te nástútú-de nuní ja kúchaku ní káni, nává'a chaá sáka jín cháa já'nyu, ñn ká'nu-ní kusí iní-de. ³⁷ Chì súan kúu ja ká'an ndaa tu'un: ñn chaá sáka, te inga-de já'nyu, áchí. ³⁸ Te a nì táji-rí róó kika'nyu-ro núu tú ní kásatiñu-ró. Sava-ga chaá nì kásatiñu, te máá-ró, a nì kvi koyo-ró núu tiñu-de. Achí-ya. ³⁹ Te ñáyivi ñúu Samaria iní ñuu yúan, nì kájiní so'o-i tu'un nì ka'an ña'an-ún. Te kua'a-i, nì káandija-i-ya. Chì nì ka'an ndaa-ña: Nì kachi-de nuu-rí taká ñaún tiñu ní sá'a-rí, áchí-ña. ⁴⁰ Yúan-na te nì chakoyo ñáyivi ñúu Samaria nuu-yá. Te nì kaka'an nda'u-i jín-yá ja ná kéndoo-ya yúan. Te nì kéndoo-ya yúan uú kivi. ⁴¹ Te kua'a-gá-i nì káandija-i-ya siki tú'un ká'an-ya. ⁴² Te nì kaka'an-i jín ña'an-ún: Tuká níni tú'un máá-ró te kándija-rí-ya, chí a nì kájiní so'o máá-rí tu'un ká'an-ya. Te kájiní-rí ja I'a yá'a kúu ndija I'a nama ñuyivi, chí Cristo kúu-ya. Achí-i.

Ja ní nasáva'a-ya sé'e mozo rey

⁴³ Te nuu úu kivi-ún nì kenda-ya yúan te kua'an-ya ñúu Galilea. ⁴⁴ Chì máá Jesús, nì ka'an ndaa-ya já ñn chaá jáni tu'un Dios, tú ká'jo ja jínú'ún ñáyivi ñúu máá-de jín-de. ⁴⁵ Te nì ja-ya ñúu Galilea. Te ñáyivi Galilea, nì kajatá'ú-i-ya, chí nì kájiní-i taká tiñu ní sá'a-ya onde ñuu Jerusalén kivi ní jo viko yúan. Chì máá-i, suní nì kaja'an-i viko-ún. ⁴⁶ Yúan-na te nì kee tuku Jesús kua'an-ya ingá jinu onde ñuu Caná ndañúu Galilea nuu ní jo nducha já ní nduu vino nì sá'a-ya. Te iní ñuu Capernaum nì jo ñn chaá játiñu nuu rey te kú'u se'e-de. ⁴⁷ Chaá yúan, nì jini tu'un-de ja ní kenda Jesús ñuu Judea vai-ya ñúu Galilea. Te nì ja'an-de nuu-yá. Te nì ka'an nda'u-de jín-yá ja ná núu-ya kí'in-ya te nasáva'a-ya sé'e-de, chí a yani kuu-i. ⁴⁸ Te nì ka'an Jesús jín-de: Aa, te nú tú kunj-ro tuní jín tiñu ñá'nu, ma kándija kuti-ro, áchí-ya. ⁴⁹ Te chaá játiñu nuu rey, nì ka'an-de jín-yá: Táta, nuu-ní kí'on vina chí nú ná kúkuéé-ní te kuu-i, áchí-de. ⁵⁰ Te nì ka'an Jesús jín-de: Kuá'an, chí chakú se'e-ró, áchí-ya. Te chaá-ún, nì kándija-de tu'un nì ka'an Jesús. Te nì kee-de kua'an-de. ⁵¹ Te nini núu-de kuano'on-dé, te nì kenda koyo mozo-de, nì kajanata'an-de, te nì kakastu'ún nuu-dé: Nì nduva'a se'e-ní, áchí jín-de. ⁵² Te máá-de nì jiká tu'un-de nà hora nì kejá'a ndúva'a-i. Te nì kaka'an jín-de: Iku ka'ñn nì kee kiji-i, áchí. ⁵³ Te máá táa-i, nì juku'un iní-de ja hora-ún kúu hora nì ka'an Jesús

jíin-de: Chakú se'e-ró. Te nî kandîja-de jíin ní vé'e-de. ⁵⁴ Yá'á kúu tunî uú ja ní sá'a Jesús ná nî ndii-ya ñúu Judea onde ñúu Galilea.

5

Ja ní nasáva'a-ya ñáyivi kú'u

¹ Yuán-na te nî jo viko ñáyivi judío. Te nî kaa Jesús kua'an-ya ñúu Jerusalén. ² Te ñúu Jerusalén ío ñin pila nducha máa yata yúxe'é rîi. Te nuu yú'u hebreo nani Betesda. Te sókó-ún ñáva'a u'un portal. ³ Te nî portal yúan kánda kuá'a ñáyivi káku'u, ja kuáa, ja rengo, ja tí'ichi. Te káindatu-i kanda nducha-ún. ⁴ Chî ío kivi já núu ñin ndajá'a-yá inî pila-ún. Te skandá-ya ndúcha. Te chaá kivi xnáñúú inî pila, nú a nî skandá-ya ndúcha, te nduva'a-de ñani kue'e tá'an-de. ⁵ Te yúan kátúu ñin chaá ja ní kuu oko xia'un unî kuia kú'u-de. ⁶ Te nî jinî Jesús ja kátúu cháa yá'a. Te nî juku'un inî-ya já ní kuu kua'a kuia kú'u-de. Te nî ka'an-ya jíin-de: Kuni-ro ndúva'a-ró náún, áchí-ya. ⁷ Te nî ka'an chaá kú'u-ún jíin-yá: Táa, tú ní'in-ná ní ñin chaá skivi náá inî pila, nú a nî kanda nducha. Chî nini vai-ná te kivi-ni inga-de te vasa cháa-ná. Achí-de. ⁸ Te nî ka'an Jesús jíin-de: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro te ki'in-ro, áchí-ya. ⁹ Te chaá-ún nî nduva'a-ni-de. Te nî ki'in-de jito yuu-dé te kua'an-ro. Te máa kivi ndétatú kúu kivi-ún. ¹⁰ Yúan-na te nî kaka'an chaá judío jíin cháa nî nduva'a-ún: Kivi ndétatú kúu. Tú ío ley ja kúndiso-ró jito yuu-ro, áchí. ¹¹ Te nî ka'an-de jíin cháa judío: Chaá nî nasáva'a ruu, máa-de nî ka'an-de jíin-rí: Ki'in jito yuu-ro, te ki'in-ro, áchí-de. ¹² Yúan-na te nî kajika tu'ún-ún-de: Ndé chaá nî ka'an jíin-ró: Ki'in jito yuu-ro te ki'in-ro, áchí. ¹³ Te chaá nî nduva'a-ún, tú ní jiní-de ndé chaá kúu. Chî Jesús, a nî kuxio-ni-ya kuá'an-ya núu ñáyivi ká'jin yúan. ¹⁴ Kúkuéé-ga, te nî ketá'an Jesús jíin-de inî ve'e i. Te nî ka'an-ya jíin-de: Vina te nî nduva'a-ró. Ma sá'a-ga-ro kuáchi. Chî nú túu, te kii ñin tündó'o xaan-gá siki-ro. Achí-ya. ¹⁵ Te máa-de kua'an-de. Te nî kastu'ún-de nuu táka ñáyivi judío ja Jesús kúu I'a nî nasáva'a-ya-dé. ¹⁶ Te nî sá'a Jesús tiñu yá'a kivi ndétatú. Te chaá judío, ja yúan ní kachindikin-de-ya. Te kándúkú-de modo ndasa ka'ni-dé-ya. ¹⁷ Te nî ka'an Jesús jíin-de: Máa Táa-rí sátiñu-ni-ya vina te suni ruu sátiñu-rí, áchí-ya. ¹⁸ Ja yúan cháa judío, ví'i-gá nî kándúkú-de modo ka'ni-dé-ya. Chî nasu máa ñin kivi ndétatú ní stivi-yá, chî suni nî ka'an-ya já Táa-ya kúu Dios. Te ñin núu-ni sá'a-ya máa-yá jíin Dios. ¹⁹ Te nî ka'an Jesús: Jandáa ká'an-rí jíin-ró jíná'an-ró: Máa Sé'e, ma kúu sá'a kuti-ya ja máa-yá, chî máni ja ní jiní-ya sá'a Táa-ya. Chî táka ja sá'a máa-yá, suni súan sá'a máa Sé'e-ya ñin núu-ni jíin-yá. ²⁰ Chî máa Táa, kúndá'u inî-ya Sé'e-ya. Te stá'an-ya núu-i táka tiñu sá'a-ya. Te ñá'nu-ga tiñu stá'an-ya vasa yá'á, náva'a naa iní-ro ndé'é-ró jíná'an-ró. ²¹ Chî nátu'un máa Táa, ndúkani-ya ndiye te náschakú-ya-í, suni súan máa Sé'e, náschakú-ya ndéja kuni máa-yá. ²² Chî máa Táa, tú náku-xndí-ya siki ní ñin ñáyivi, chî nî ja'a-ya tú'un ja náku-xndí máa Sé'e-ya siki táka ñáyivi. ²³ Náva'a kuandatu ndivii ñáyivi núu Sé'e nátu'un káandatu-i nuu máa Táa. Te ja tú jándatu nuu Sé'e, suni tú jándatu nuu máa Táa ja ní táji-yá Sé'e-ya vái. ²⁴ Jandáa ká'an-rí jíin-ró: Nú ñin ñáyivi chu'un inî-i tu'un ká'an-rí, te kandîja-i nuu I'a nî táji ruu vai-rí, ñáyivi-ún kuchakú-i ní káni, te ma tá'nu ndatu-i ja kúu-i, chî suu kuchakú-i ní káni. ²⁵ Jandáa ká'an-rí jíin-ró: Chaá hora, te vina a kúu, ja táka ndiye kuni so'o-i tu'un kana jaa máa Sé'e Dios. Te ja kúni so'o, nachaku jíná'an. ²⁶ Chî nátu'un máa Táa ní'un vida inî máa-yá, suni súan nî ja'a-ya núu Sé'e-ya já ní'un vida inî máa-í. ²⁷ Te suni nî ja'a Dios tu'un ja náku-xndí Sé'e siki ñáyivi, chî suni Sé'e chaá kúu-i.

Siki já náchaku ndiye

²⁸ Ma náa iní-ro ja ká'an-rí tu'un yá'a jíin-ró. Chî chaá ñin kivi já táka ndiye ká'jin inî ve'e añú, kuni so'o-i tu'un kana jaa-ya. ²⁹ Te táka ñáyivi ní kasá'a tiñu va'a, kenda-i te kuchakú-i ní káni. Te ñáyivi ní kasá'a tiñu náá, suni nachakú-i ko ta'nu ndatu-i. ³⁰ Ma kúu kuti sá'a máa-rí ja máa-rí. Nátu'un jini so'o-rí, súan sánda-rí. Te modo ndaa sánda-rí, chî tú sá'a-rí ja kuni máa-rí, chî ja kuni máa Táa-rí I'a nî táji ruu vai-rí sá'a-rí. ³¹ Te nú ruu ká'an-rí tu'un máa-rí, te tú ío ndaa tu'un ká'an-rí. ³² Inga kúu ja jáni ndaa tu'un-rí. Te jiní-rí ja tú'un ndaa kúu ja ká'an-ya tú'un-rí.

Ja ní ka'an ndaa tu'un Jesús

³³ Máa-ró nî katáji-ró cháa nî kaja'an nuu Juan. Te máa-de nî jani ndaa-de máa tú'un ndaa. ³⁴ Vasa tú játá'u-rí tu'un-rí ká'an ní ñin chaá, ko tu'un yá'a ká'an-rí náva'a kaku-ró jíná'an-ró. ³⁵ Máa-de nî kuu lámpara ja kayú te stúun. Te máa-ró, yaku-ni kivi ní kajata'an inî-ro núu luz máa-de. ³⁶ Ko ñá'nu-ga kúu ja jáni ndaa tu'un-rí vasa já ní ká'an Juan. Chî Táa-rí, nî ja'a-ya tiñu nuu-rí ja ná sá'a-rí. Te suu tiñu sá'a-rí-ún kúu ja káani ndaa tu'un ja Táa-rí, nî táji-yá ruu vai-rí. ³⁷ Te máa Táa-rí ja ní táji-yá ruu vai-rí, máa-yá nî ka'an ndaa-ya tú'un-rí. Te tú ní káini so'o kuti-ro tú'un ká'an-ya, ní tú ní káini-ro ndasa káa-ya. ³⁸ Te ní tú ncháa n'in tu'un-ya iní-ro. Chî tú káandîja-ró I'a nî táji-yá vai. ³⁹ Kánakaji va'a-ró tutú i, chî káani

iní-roy já tú'un yóso yúan kúu já kúchakú-roy ní káni sá'a, ko máa tutú-ún kúu já ká'an ndaa tú'un máa-rí. ⁴⁰ Te tú kákuni-roy kíkoyo-roy núu máa-rí náva'a kuchakú-roy jíná'an-ró. ⁴¹ Tú játá'ú-rí ja sáñá'nu ñayivi rúu. ⁴² Te a jini-ri róo ja tú kúmani-roy jín Dios onde jín iní jín añú-roy. ⁴³ Ruu vai-ri jín sí'ví Táa-ri, te tú kájatá'ú-ró rúu. Te nú ingá chaa chaa-de jín sí'ví máa-de, sa chaa-ún yachí kuatá'ú-ró-de. ⁴⁴ Ndasá kuu kandija-roy, chí kásáñá'nu-ró tá'an-ró, te tú kándúkú-roy já ndúñá'nu-ró sá'a Dios, ja máa ñin-ni-ya ío. ⁴⁵ Ma nákaní iní-roy já kakán-ri kuachí sikí-roy núu Táa-ri. A káñukuu iní-roy núu Moisés. Te máa-de, jikán-de kuachí sikí-roy jíná'an-ró. ⁴⁶ Chí nú ní kákandija-roy núu Moisés, suni ní kándija-roy rúu núu, chí tú'un máa-rí ní chaa-de. ⁴⁷ Te nú tú kákandija-roy tutú ní chaa-de-ún, te ndasá kandija-roy tú'un ká'an-ri núsáá. Achí-ya jín-de.

6

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹ Te ní kuu taká tiñu yá'a. Te ní kee tuku Jesús kua'an-ya ingá lado mar Galilea, ja kúu mar Tiberias. ² Te kua'a xáan ñayivi ní kandikin-i-ya, chí ní kajini-i taká tunj ní sá'a-ya jín ñayivi káku'u. ³ Te ní kaa Jesús ñin yuku. Te ní jungoo-ya yúan jín cháa káskuá'a jín-ya. ⁴ Te a ní kuyani viko Pascua, viko ñayivi judío. ⁵ Te ní ndakoto Jesús. Te ní jini-ya já vái koyo kua'a xáan ñayivi. Te ní kua'an-ya jín Felipe: Ndénú kuáan-yó stáa kée ñayivi yá'a, achí-ya. ⁶ Ko súan ní ká'an-ya já jito nchaa-ya-dé, chí a ní jini-ya ndasa kúu ja sá'a-ya. ⁷ Te ní ká'an Felipe jín-ya: Ma kánda uu ciento peso staa náva'a kee-í tí'li tí'li jíná'an-i, achí-de. ⁸ Te Andrés, ñani Simón Pedro, ñin cháa skuá'a jín-ya, ní ká'an-de: ⁹ Ío ñin suchí yá'a te ndíso-i u'un statilá cebada jín uu t'yáká lúli. Ko nasaa-na kúu-ún, chí kua'a xáan ñayivi, achí-de. ¹⁰ Yúan-na te ní ká'an Jesús: Súngoo-roy ñayivi, achí-ya. Te yúan ío kua'a íchá. Te natú'un u'un mil cháa ní kajungoo-de. ¹¹ Te ní kí'in Jesús statilá-ún. Te ní jikan ta'u-ya. Te ní saka-yá nuu cháa káskuá'a jín-ya. Te máa-de ní ja'a-de nuu ñayivi káxiukú-ún. Suni súan ní kaja'a-de t'yáká-ún. Te ní kayee-í nasaa kákuu iní máa-i. ¹² Te nuu ní kanda'a chí-i, te ní ká'an-ya jín cháa káskuá'a-ún: Nastútú-roy taká pedazo ja ní ndendoso, náva'a tú naa kúti, achí-ya. ¹³ Te ja á ní kayee ñayivi-ún, te ní kanastútú-de pedazo ja ní ndendoso sikí ndí'ú'un statilá cebada-ún. Te ní kúti-ni uxí uu jika. ¹⁴ Te ñayivi-ún ní kajini-i tunj ní sá'a Jesús, te ní kaka'an-i: Jandáa ndija ja cháa yá'a kúu l'a kani tú'un Dios ja kí iní ñuyivi. Achí-i. ¹⁵ Te ní jini Jesús ja vái koyo-i ja káñin-i-ya, kuu-ya rey máa-i. Te ní kuxio tuku máa ñin-ni-ya kuá'an-ya yúku-ún.

Ja ní jika já'a-yá nuu mar

¹⁶ Te nuu ní iní, te cháa káskuá'a jín-ya, ní kanuu-de onde mar. ¹⁷ Te ní kivi koyo-de iní ñin barco. Te kaja'an-de ingá lado mar onde ñuu Capernaum. Te ní kuñaá. Te té nchaa-ga Jesús nuu-dé. ¹⁸ Te ní kee ñin tachí xáan. Te ndóna nducha mar sá'a. ¹⁹ Te ní kajika-de jín barco natú'un u'un xí iní kilómetro. Te ní kajini-de Jesús ja jika-ya núu mar. Te ní kuyani-ya núu barco-ún. Te ní kayu'ú-de. ²⁰ Te máa-yá ní ká'an-ya jín-de: Máa-rí kúu. Ma yú'ú-roy jíná'an-ró, achí-ya. ²¹ Te kákusi iní-de ja ná kivi-ya iní barco. Yúan-na te ní ja-ñi barco nuu ñú'un núu kuángoyo-de-ún.

Máa Stáa chakú kúu Jesús

²² Te kivi xián-ún, te ká'jin taká ñayivi ingá lado mar. Te ní kajini-i ja máa ñin-ni barco ío yúan. Te suni ní kajini-i ja tú ní kivi Jesús iní barco jín cháa káskuá'a jín-ya, chí sua máni máa-ni cháa káskuá'a-ún, ní kaja'an máa-ni-de. ²³ Ko sava-ga barco lúli, onde ñuu Tiberias ní jakoyo yani lugar nuu ní kayee-í staa já ní jikan ta'u máa Jito'o-yo núu. ²⁴ Te ní kajini ñayivi já Jesús jín cháa káskuá'a jín-ya, tú káxiukú-yá yúan. Te ní kivi koyo máa-i iní barco lúli-ún, te kaja'an-i ñuu Capernaum kuanandúkú-i Jesús. ²⁵ Te ní kanani'in-i-ya onde ingá lado mar. Te ní kaka'an-i jín-ya: Maestro, na hora ní chaa-ni yá'a, achí-i. ²⁶ Te ní ká'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jín-roy, ja kánandúkú-roy rúu, nasu já ní kajini-roy taká tunj ní sá'a-ri, chí sua ja ní kayee-ro staa te ní kanda'a chí-roy. ²⁷ Ma sáñu-roy já ní'in-roy ndéyu já náa, chí sua ja ná kúchakú-roy ní káni sá'a. Máa Sé'e cháa kuá'a-ya ndéyu-ún nuu-roy, chí ní jatú'un Táa-yo Dios ja sá'a-ya súan. Achí-ya jín-i. ²⁸ Te ní kaja'an-i jín-ya: Ndasá sá'a-ná náva'a sá'a-ná tiñu kuni Dios, achí-i. ²⁹ Te ní ká'an Jesús: Tiñu kuni Dios kúu ja kándija-roy núu l'a ní táji-yá vai, achí-ya jín-i. ³⁰ Yúan-na te ní kaka'an-i: Núsáá te nañun tunj sá'a-ni náva'a kunj-ná te kandija-ná ní. Nañun tiñu sá'a-ni. ³¹ Ndiji táa-yo, ní kayee-dé staa andívi onde nuu ñú'un té'é natú'un yóso nuu tutú: Onda andívi ní ja'a-ya staa ní kayee-dé, achí-i jín-ya. ³² Te ní ká'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jín-roy: Nasu Moisés ní já'a staa onde andívi núu-roy jíná'an-ró. Ko Táa-ri, chí onde andívi já'a ndija-ya Staa núu-roy. ³³ Chí Staa Dios kúu

I'a nì kuun ichi ándíví. Te já'a-ya já kúchaku ñayivi ñúyivi. Achí-ya jíin-i. ³⁴ Te nì kaka'an-i jíin-yá: Táta, nene kua'a-ní staa jían kée-ná, áchí-i. ³⁵ Te nì ka'an Jesús: Máá-rí kúu máá Stáa já kúchaku-ṛo sá'a. Ndéja kí nuu-ṛí, ma kúu kuti sóko. Te ndéja kándíja ruu, ma kuchí kuti ndúcha. ³⁶ Ko a nì ka'an-ṛí jíin-ró, ja tú kákandíja-ró ruu, vasa nì kajini-ṛo núu-ṛí. ³⁷ Taká ja já'a máá Táa-ṛí nuu-ṛí, chaá nuu-ṛí. Te ndéja cháa nuu-ṛí ma kíñi'in kuti-ṛí kí'in. ³⁸ Nì kuun-ṛí ichi ándíví náva'a sá'a-ṛí ja kuni I'a nì táji ruu vai-ṛí, nasu já sá'a-ṛí ja kuni máá-ṛí. ³⁹ Te máá Táa-ṛí kúu I'a nì táji ruu vai-ṛí. Te tú kuni-ya já náa ní ñin ñayivi ní ja'a-ya núu-ṛí, chj sua ja ná náschakú-ṛí-i kivi jínu ñúyivi. ⁴⁰ Te ya'á kúu ja kuni I'a nì táji ruu vai-ṛí. Taká ñayivi já jini nuu Sé'e-ya te kandíja-i nuu-ya, kuchaku-i ní káni. Te máá-ṛí naschakú-ṛí-i kivi jínu ñúyivi. Achí-ya jíin-i. ⁴¹ Yúan-na te nì kaka'an chaá judío siki-ya. Chi nì ka'an-ya: Máá-ṛí kúu Staa ní kuun ichi ándíví. ⁴² Te nì kaka'an-de: Á nasu cháa ya'a kúu Jesús, se'e José. Te a kájiní-yo táa-de jíin náa-de. Te naja ka'an-de: Ichi ándíví ní kuun-ṛí, áchí-de. ⁴³ Te nì ka'an Jesús: Ma ka'an sóo-ró jíná'an-ró. ⁴⁴ Máá Táa-ṛí, nì táji-ya ruu vai-ṛí. Te ma kúu kí ní ñin ñayivi núu-ṛí nú tú kinchaka máa-ya-i. Yúan-na te naschakú-ṛí-i kivi jínu ñúyivi. ⁴⁵ Yóso núu tutú chaá nì kajani tu'un Dios: Nditaká-de kutu'a-de sá'a Dios, áchí. Núsáa te taká ñayivi jini so'o tu'un ka'an máá Táa-ṛí, te tu'a-i jíin, ñayivi-ún kí-i nuu-ṛí. ⁴⁶ Nì ñin ñayivi, tú ní jini kuti núu máá Táa-ṛí. Máá I'a vai onde nuu Dios, máá ñin-nyá kúu ja á nì jini-ya núu máá Táa-ya. ⁴⁷ Jandáa ka'an-ṛí jíin-ró jíná'an-ró: Nú ñin ñayivi kándíja-i ruu, kuchaku-i ní káni. ⁴⁸ Máá-ṛí kúu Staa já kúchaku-ṛo sá'a. ⁴⁹ Ndiyi táa-ṛo, nì kayee-dé staa ándíví onde nuu fú'un té'é te a nì kají'i-de. ⁵⁰ Ko ya'á kúu Staa já vái ichi ándíví náva'a nú ndé ñayivi kée, te ma kúu-i. ⁵¹ Máá-ṛí kúu Staa chakú ja vái ichi ándíví. Te nú ndé ñayivi kée Staa ya'a, kuchaku-i ní káni. Te Staa ja kuá'a-ṛí-ún, kúu kuñu-ṛí. Te kuá'a-ṛí kuñu-ṛí náva'a kuchaku ñuyivi. Achí-ya. ⁵² Yúan-na te chaá judío, nì kastatá'an máa-de: Chaá ya'a, ndasa kuu kuá'a-de kuñu-de kee-yo, áchí-de. ⁵³ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ka'an-ṛí jíin-ró, nú tú kee-ro kúñu máá Sé'e chaá, te nú tú ko'o-ró niñi-ya, te ma kúchaku-ṛo jíná'an-ró. ⁵⁴ Chj chaá kee kúñu-ṛí te ko'o niñi-ṛí, kuchaku-de ní káni. Te máá-ṛí naschakú-ṛí-de kivi jínu ñúyivi. ⁵⁵ Chi kuñu-ṛí kúu ndija ndeyu. Te niñi-ṛí kúu ndija nducha. ⁵⁶ Chaá yée kúñu-ṛí te jí'i niñi-ṛí, nene kunchaa-de jíin-ṛí, te ruu jíin máa-de. ⁵⁷ Máá Táa-ṛí chakú-ya. Te nì táji-ya ruu vai-ṛí. Te máa-ṛí chakú-ṛí sá'a Táa-ṛí. Suni súan nú ndé chaá kee ruu, suni kuchaku-de sá'a-ṛí. ⁵⁸ Ya'á kúu Staa vái ichi ándíví. Ndiyi táa-ṛo sijn staa ándíví ní kayee-dé, te a nì kají'i-de. Ko nú ndé chaá kee Staa ya'a, kuchaku-de ní káni, áchí-ya jíin-de. ⁵⁹ Taká tu'un yúan nì ka'an Jesús ini ve'e sinagoga, nini stá'an-ya iní ñuu Capernaum. ⁶⁰ Te kua'a cháa káskuá'a jíin-ya, nì kajini so'o-de. Te nì kaka'an-de: Xaan yíi káa tu'un ya'a. Ndé chaá kuu juku'un iní, áchí-de. ⁶¹ Te Jesús nì jini-nyá ja súan nì kaka'an chaá káskuá'a jíin-ya. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kánayu'ú-ro sá'a tu'un ya'a náún. ⁶² Te ndasa sá'a-ró nú kuni-ṛo máá Sé'e chaá, ndaa-ya núu nì kanchaa núu-ya. ⁶³ Jíin máá Espiritu kúu ja kúchaku-yo sá'a. Te yiki kúñu tú kuti ní'in tíñu. Tu'un nì ka'an-ṛí jíin-ró jíná'an-ró kákuu cuenta Espiritu jíin já kúchaku-yo sá'a. ⁶⁴ Ko sava-ró, tú kákandíja-ró, áchí-ya. Chj Jesús, onde xnáñúú ní jini-ya ndéja kúu ja tú kandíja, te ndéja kúu ja nástúu-ya. ⁶⁵ Te nì ka'an-ga-ya: Ja yúan ní ka'an-ṛí jíin-ró ja ní ñin ñayivi ma kúu kí-i nuu-ṛí, nú tú ní jatú'un máá Táa-ṛí, áchí-ya. ⁶⁶ Yúan-na te kua'a cháa káskuá'a jíin-ya, nì kanakaka yátá-de, te tuká-ni ní kájika-de jíin-ya.

Ja ní ka'an ndaa Pedro

⁶⁷ Te nì ka'an Jesús jíin máá ndí'uxí uu chaá-ún: Te róo suni kíngoyo-ró kákuni-ṛo náún, áchí-ya. ⁶⁸ Te nì ka'an Simón Pedro: Táta, ndé nuu kíngoyo-ná, chj máá-ní kúu I'a jáni tu'un ndasa kuchaku-ná ní káni. ⁶⁹ Te kájiní-ná te kákandíja-ná ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de. ⁷⁰ Te nì ka'an Jesús jíin-de: Tú ní káji-ṛí ndí'uxí uu-ṛo náún. Te ñin-ró kúu ku'na. Achí-ya. ⁷¹ Te súan nì ka'an-ya siki Judas Iscariote, se'e Simón. Chi chaá ya'a, nastúu-de-ya. Te ñin tá'an ja uxí uu-ún kúu-de.

7

Viko vé'e enramada

¹ Te nì kuu taká tíñu ya'a. Te jika kuu Jesús ñuu Galilea. Te tú kuni-ya káka kuu-ya ñuu Judea, chí chaá judío kándúúk-de modo ka'ni-dé-ya. ² Te a nì kuyani viko vé'e enramada, ja kúu ñin viko ñayivi judío. ³ Te nì kaka'an ñani-ya jíin-ya: Kenda-ró ya'a te kí'in-ro ñuu Judea va'a-ga, náva'a chaá káskuá'a jíin-ró ná kuni-de ná tíñu sá'a-ró. ⁴ Nú kuni ñin chaá ja kuichá tu'un-de, naja sá'a sa'í-de tíñu. Te nú tíñu ya'a sá'a-ró, te stá'an ndijin-ro máa-ró núu ñayivi núsáa, áchí-de jíin-ya. ⁵ Chj ní ñani-ya, tú kajatú'un-de-ya. ⁶ Yúan-na te nì ka'an Jesús jíin-de: Té chá'an-ga jaá kivi-ṛí. Ko kivi máa-ró, chj a nì chaá. ⁷ Ma kúu koto u'u ñayivi róo,

ko jito u'ü-i ruu, chi ká'an-ri tu'un ndaa máá ñáyivi ja máni tíñu ñáá kás'a-i. ⁸ Kaa máá-ró kuángoyo-ró viko-ún. Máá-ri chi ma kí'in-ri viko-ún vina, chi té ja-ga kivi-ri. Achí-ya. ⁹ Te ni ka'an-ya tú'un yá'a jíin-de. Te ni kendoo-ni-ya ñúy Galilea. ¹⁰ Te ni kaa ñani-ya ká'ja'an. Yúan-na te suni ni kaa máá-yá kuá'an-ya viko-ún, ko tú ní stá'an ndiijn-ya máá-yá, chi sa'i-ni ní ja'an-ya. ¹¹ Te chaá judío, kánandúkú-de-ya viko-ún. Te káka'an-de: Ndéñú kándeé chaá-ún, áchí-de. ¹² Te xaan ní kuvaq tu'un-ya yá'u nuy ñáyivi-ún, chi sava-i ní kaka'an-i: Chaá ya'a kúu-de. Te sava-ga-i ni kaka'an-i: Túu, chi xndá'ú-de ñáyivi, áchí-i. ¹³ Ko ni ñin-i tú ní káka'an ndiijn-i tu'un-ya, chi káyú'ú-i chaá judío. ¹⁴ Te sava viko, ni kaa Jesús kua'an-ya ve'e ij, te ni stá'an-ya tú'un. ¹⁵ Te ni kánaa ini chaá judío kánde'é-de: Ndasa jini chaá yá'a letra, chi tú ní skuá'a-de, áchí-de. ¹⁶ Yúan-na te ni ka'an Jesús: Tu'un stá'an-ri nasu máá-ri xín, chi tu'un l'a ni táji rúy vai-ri kúu. ¹⁷ ñin chaá, nú kuni-de sá'a-de tíñu kuni Dios, chaá-ún, juku'un ini-de tu'un stá'an-ri, nú onde nuu Dios vai, xí ja ní kiñi'in máá-ri kúu, áchí-ya. ¹⁸ Chaá ká'an tu'un máá-de, ndúkú-de ja ndúñá'nu máá-de. Ko nú ñin chaá ndúkú-de ja ndúñá'nu chaá ni táji-de vai-de, chaá yá'a kúu chaá ndaa, te tú ñaún tu'un ñáá ío ini-de. ¹⁹ Moisés, ni ja'a-de ley nuu-ro jíná'an-ró xí túu. Ko tú ní ñin-ró káskíkuu ley-ún. Naja kákuni-ro ká'ni-ro rúy. Achí-ya jíin-de. ²⁰ Te ni kaka'an ñáyivi kuá'a-ún: Tá'an-ro tachí. Ndéja kuni ka'ni róo. Achí-i. ²¹ Te ni ka'an Jesús jíin-i: Nj sá'a-ri ñin tíñu, te ndivii-ro ní kánaa ini-ro kánde'é-ró. ²² Jandáa, Moisés ni ja'a-de ley xiti ndúy-ro jíná'an-ró. Ko nasu ja ní kuu ini Moisés, chi ja ní kuu ini ndiyi táa-ro kúu. Te kivi ndétatú káxiti ndúy-ro. ²³ Te nú káxiti ndúy-ro máá kivi ndétatú, náv'a skíkuu ley Moisés, te naja kákiti ini-ro núy-ri ja ní násáva'a ij-ri ñin chaá kivi ndétatú núsáa. ²⁴ Ma koso ninu-ni tu'un ká'an-ro, chi sava ná nándúkú ví-ro tú'un ndaa. Achí-ya jíin-i. ²⁵ Yúan-na te ni kaka'an sava ñáyivi núy Jerusalén: Nasu cháa yá'a kúu ja kánandúkú-de ka'ni-dé náún. ²⁶ Te yá'a nde'é-ró ká'an ndiijn-de. Te tú ñaún tu'un káka'an jíin-de. Sanaa te ni kundaaj ini chaá kákuñá'nu ja cháa yá'a kúu Cristo. ²⁷ Ko chaá yá'a, a kájinj-yo-dé, jíin ndé ñuu vai-de: Ko ja cháa Cristo, ni ñin-yó, ma kuni-yo ndéchi kí-ya. Achí-i. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an jaa Jesús ini ve'e ij, hora stá'an-ya tú'un: A kájinj-ro rúy, te kájinj-ro ndé ñuu vai-ri. Tú vai-ri ja síki máá-ri, ko ñin l'a ndaa ni táji rúy vai-ri. Te tú kájinj-ro l'a-ún. ²⁹ Ko máá-ri, chi jini-ri-ya, te onde nuu máá-yá vai-ri, chi ni táji-yá ruu vai-ri, áchí-ya. ³⁰ Yúan-na te ni kándúkú ndeé-de ja kátiin-de-ya. Ko tú ní ñin-de ní kenda'a-dé-ya, chi té ja-ga hora-ya. ³¹ Te ni kakandja kua'a ñáyivi tú'un ni ka'an-ya. Te ni kaka'an-i: Nú ná cháa máá Cristo, te sá'a-ga-ya tuni vásá ja sá'a chaá yá'a náún, áchí-i. ³² Te chaá fariseo, ni kájinj so'o-de ja ñáyivi kuá'a-ún súan káka'an-i tu'un-ya. Te sutu ñá'nu jíin cháa fariseo, ni katáji-de policía ja kátiin-de-ya. ³³ Te ni ka'an Jesús: Yaku-na kivi kúnchaa-ri jíin-ró jíná'an-ró. Te no'on-ri nuu l'a ni táji rúy vai-ri. ³⁴ Te nandúkú-ró rúy. Te ma náni'in-ro rúy. Te ma kúu jaa koyo-ró núy kúnchaa-ri. Achí-ya. ³⁵ Yúan-na te ni kaka'an chaá judío: Te ndéñú kí'in chaá yá'a ja má náni'in-yo-dé. Xí kí'in-de nuu ñáyivi-yo ja ní kajichá nuu ini ñuu Grecia, te stá'an-de tu'un nuu ñáyivi núy Grecia-ún náún. ³⁶ Ñaún tu'un kúu ja ní ka'an-de yá'a: Nandúkú-ró rúy, te ma náni'in-ro rúy, te ma kúu jaa koyo-ró núy kúnchaa-ri, áchí. ³⁷ Te kivi jinu viko-ún, ja kúu kivi kúka'nu viko, te ni ndukuñi Jesús. Te ni ka'an jaa-ya: Nú ndé ñin ñáyivi jichí nducha, te ná kí-i-ni nuu-ri te ko'o-i-cha. ³⁸ Nú ñin ñáyivi kándija-i ruu, yucha nducha chakú kaka ini-i, natu'un ká'an tutu ij. Achí-ya. ³⁹ Súan ni ka'an-ya tú'un Espiritu ja ní'in ñáyivi kákandja-i-ya. Ko té chaá-ga Espiritu Santo. Chi té chá'an-ga nduñá'nu luu Jesús.

Ja ní kusün-i síki-yá

⁴⁰ Te sava ñáyivi kuá'a-ún, ni kájinj so'o-i tu'un yá'a. Te ni kaka'an-i: Jandáa ja máá cháa jani tu'un Dios kúu chaá yá'a, áchí-i. ⁴¹ Te sava-ga-i ni kaka'an-i: Chaá yá'a kúu Cristo. Ko sava-ga-i ni kaka'an-tu-i: Onde ñuu Galilea kii Cristo náún. ⁴² Á tú ká'an tutu ij, ja kíi Cristo onde tata David onde ñuu Belén nuu ní nchaá máá David, áchí-i. ⁴³ Yúan-na te ni kastátá'an ñáyivi ja síki-yá. ⁴⁴ Te sava-i, katiin-i-ya kákuni-i. Ko tú ní ñin-i ní kenda'a-í-ya. ⁴⁵ Te policía-ún, káno'on nuu sutu ñá'nu jíin núy cháa fariseo. Te máá-ún, ni kaka'an jíin policía: Naja tú ní cháa-de jíin-ró, áchí. ⁴⁶ Te ni kaka'an policía-ún: Tú kuti ní ñin chaá ká'an natu'un ká'an chaá yúan, áchí. ⁴⁷ Te ni ka'an chaá fariseo jíin-de: Te suni ni xndá'ú-de róo jíná'an-ró náún. ⁴⁸ A ni kándija ñin chaá kuñá'nu xí ñin chaá fariseo nuu-dé náún. ⁴⁹ Aa, ñáyivi yúku yá'a ja ná tú kájinj kuti-í ley, ná táji-i, áchí. ⁵⁰ Te Nicodemo, chaá ni kii nuu-yá akuaa-ún, suni ñin chaá fariseo kúu-de. Te ni ka'an-de. ⁵¹ Ñaún áchí ley. Kuu nakuxndí-yó síki ñin chaá, te ní tú xna'an-ga kuni so'o-yó tú'un ká'an-de, jíin nú tú ndúkú ví-yo ñaún tíñu sá'a-de náún. Achí-de. ⁵² Te ni kaka'an: Te róo, suni onde ñuu Galilea vai-ró náún. Nandúkú vá'a te kuni-ro ja onde ñuu Galilea tú kenda kuti ní ñin chaá jani tu'un Dios. Achí. ⁵³ Te kuño'on-dé ná ve'e ná ve'e-de.

¹ Te nī kee Jesús kua'an-ya yūku Olivos. ² Te ja kuákundijin te nī chaá tuku-ya ve'e ij. Te ndivii ñáyivi ní chakoyo-i nuu-ya. Te nī jungoo-ya, te nī stá'an-ya tú'un nuu-i jín'an-i. ³ Yúan-na te chaá fariseo jín cháa káchaa tutu, nī kakinchaka-de ñin ña'an ísíki ncháa tá'an. Te nī jani-de-ña má'ñú-i. ⁴ Te nī kaka'an-de jín-ya: Maestro, nī kani'in-ná ña'an yá'a máá núu tíñu ísíki ncháa-ña. ⁵ Te nuu ley nī tá'ú Moisés tíñu nuu-yo já kuá'a-yó yúu xini ña'an kásá'a súan. Te máa-ní, ndasa kachí-ní, áchí-de. ⁶ Ko nī kaka'an-de tu'un yá'a ja kájiito ncha-de-ya, náva'a kuu kakan-de kuachi sikí-ya. Ko Jesús, nī jaxin-ya máá-yá. Te nī chaá-ya núu ñú'un jín xini ndá'a-yá. ⁷ Te kájika tu'un kájika tu'un-de-ya. Te nī ndukani-ya máá-yá. Te nī ka'an-ya jín-de: Te nú ndé ñin máá-ró tú ío kuachi, te róo kúu ja xná'an-ga kua'a yuu xini-ña núsáa, áchí-ya. ⁸ Te nī nakuaxin-ya máá-yá. Te nī chaá tuku-ya núu ñú'un. ⁹ Te nī kajini so'o-de ja súan nī ka'an-ya. Te nī kanakani u'u inji-de. Te ñin-ni-de ñin-ni-de nī kenda koyo-de kája'an-de. Nī kejá'á ondé chaá ñá'nu-ga te onde nī ndi'i-na. Te nī kendo máá ñin-na Jesús jín ñá'an kándij mǎ'ñú-ún. ¹⁰ Te Jesús, nī ndukani-ya máá-yá. Te tuká ni ñin-de ní jini-ya, chí máa-na ñasí'i-ún. Te nī ka'an-ya jín-ña: Súchi, ndéchi kája'an chaá kájiikan kuachi sikí-ro. Tuká ni ñin-de sání'in róo náun. Achí-ya. ¹¹ Te nī ka'an-ña: Ni ñin-de Táta, áchí-ña. Yúan-na te nī ka'an Jesús jín-ña: Ni ruu, tú sání'in-ri kuachi-ró: Kuá'an, te mǎ sá'a-ga-ro kuachi, áchí-ya.

Jesús kúu ja stúun inji ñuyívi

¹² Te inga jinu nī ka'an tuku Jesús jín ñáyivi: Máa-rí kúu luz ja stúun inji ñuyívi. Nde ñáyivi kúndikin ruu, te tú kaka-i ñuñáa, chí sua kuñava'a-i luz ja kúchaku-i sá'a. ¹³ Yúan-na te chaá fariseo nī kaka'an-de jín-ya. Róo ká'an-ro tú'un máá-ró. Tú ío ndaa tu'un ká'an-ro. Achí-de. ¹⁴ Te nī ka'an Jesús: Vasa ká'an-ri tu'un máa-rí, ko ío ndaa tu'un ká'an-ri, chí jini-ri ndénu vái-ri, te ndénu kí'in-ri. Ko róo, ní tú kájin-ri ndénu vái-ri, ní ndénu kí'in-ri. ¹⁵ Máa-ró, cuenta chaá jito ncha-ri ndasa ío. Ko ruu, tú jito ncha-ri ndasa káa ní ñin ñáyivi. ¹⁶ Te nú ndúkú-rí ndasa káa, te kenda ndaa tu'un sá'a-ri, chí tú sá'a máá ñin-ri, chí onde jín máa Táa-ri, I'a nī táji rúu vai-ri. ¹⁷ Te yóso núu tutú ley máa-ró, ja nú ka'an uu testigo, te ío ndaa tu'un-ún. ¹⁸ Ruu, ká'an ndaa-ri tu'un-ri. Te suni máa Táa-ri, I'a nī táji rúu vai-ri, kúu inga testigo-ri. Achí-ya. ¹⁹ Te nī kaka'an-de jín-ya: Ndénu káncha Táa-ro, áchí-de. Te nī ka'an Jesús: Tú kájin-ri rúu ní Táa-ri. Te nú ní kájin-ri rúu, suni kuni-ro Táa-ri núu, áchí-ya. ²⁰ Tu'un yá'a nī ka'an Jesús nuu kásoko-í xu'un nini sta'an-ya ini ve'e ij. Te tú ni ñin-i ní tíin-i-ya, chí té cha'an-ga jaá hora-ya. ²¹ Te nī ka'an tuku Jesús jín-de: Ruu, chí kí'in-ri. Te nandúkú-ró rúu ko ndíso-ró kuachi-ró kúu-ro, te mǎ kúu jaá koyo-ró núu kí'in-ri, áchí-ya. ²² Yúan-na te nī kaka'an chaá judío: Naja ká'an-de: Mǎ kúu jaá koyo-ró núu kí'in-ri. Á ka'ni-dé máa-de ja súan. Achí-de. ²³ Te nī ka'an-ya jín-de: Máa-ró íchi véé vái koyo-ró, te ruu chí onde nuu sükún vái-ri. Máa-ró kákuu chaá ñuyívi yá'a, ko ruu nasu cháa ñuyívi yá'a kúu-ri. ²⁴ Ja yúan ní ka'an-ri jín-ró, ja ndíso-ró kuachi-ró kúu-ro. Chí nú tú káandíja-ró já máa-ri kúu I'a, te kundiso ná'in-ró kuachi-ró kúu-ro. Achí-ya. ²⁵ Te nī kaka'an-de jín-ya: Te róo, ndé chaá kúu-ró, áchí-de. Yúan-na te nī ka'an Jesús jín-de: Máa-rí kúu ja ní ka'an-ri jín-ró onde xná'ñú. ²⁶ Te sikí máa-ró ío kua'a-gá tu'un ka'an-ri, jín já kána jín-ri nuu-ro. Ko I'a nī táji rúu vai-ri kúu I'a ndaa. Te tu'un ká'an-ri nuu ñuyívi yá'a kúu tu'un nī jini so'o-ri nī ka'an máa-yá. Achí-ya. ²⁷ Ko tú ní kájuu'un inji-de ja ká'an-ya tú'un máa Táa-yo jín-de. ²⁸ Yúan-na te nī ka'an Jesús: Onde nú nī kajata kaa-ró máa Sé'e chaá, yúan-na te kunj-ro já máa-rí kúu, te tú naún sá'a-ri ja máa-rí, chí ká'an-ri tu'un nī stá'an máa Táa-ri nuu-ri. ²⁹ Chí I'a nī táji rúu vai-ri káncha-ya jín-ri. Tú xndoo-ya rúu, chí sá'a ná'in-ri tíñu jata'an inji máa-yá. Achí-ya. ³⁰ Te ja ní ka'an-ya tú'un yá'a, te kua'a xáan-dé nī káandíja-de-ya.

Sé'e Dios jín sé'e kui'nn

³¹ Te nī ka'an Jesús jín cháa judío ja káandíja-ún: Te nú kendo nī'in-ró jín tú'un-ri, te kuu-ró cháa skuá'a ndija jín-ri. ³² Te juku'un inji-ro jín tú'un ndaa, te koo libre-ro sá'a tu'un ndaa-ún. Achí-ya. ³³ Te nī kaka'an-de jín-ya: Tata Abraham kákuu-ri, te tú kájatíñu kuti-ri nuu ní ñin ñáyivi. Naja ká'an-ro: Koo libre-ro, áchí-de. ³⁴ Te nī ka'an Jesús jín-de: Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja táka chaá sá'a kuachi, máni mozo kuachi kúu-de. ³⁵ Te ñin mozo, tú kendo-de inji ve'e ní káni, ko se'e, chí kendo-i inji ve'e ní káni. ³⁶ Núsáa te nú koo libre-ro sá'a máa Sé'e, te a nī kákuu libre ndija-ró. ³⁷ A jini-ri ja ñin tata Abraham kákuu-ró, ko ka'ni-ro rúu kákuu-ri, chí tú káchu'un inji-ro tú'un ká'an-ri. ³⁸ Ruu ká'an-ri tu'un ní jini-ri nuu Táa-ri. Te suni máa-ró kásá'a-ró tíñu nī kajini so'o-ró núu táa máa-ró. Achí-ya. ³⁹ Te nī kaka'an-de: Táa-ri kúu Abraham, áchí-de. Te nī ka'an Jesús: Te nú sé'e Abraham kákuu-ró núu, te tíñu nī sá'a Abraham suni sá'a máa-ró núu. ⁴⁰ Nī jini so'o-ri tu'un ndaa nuu Dios, te nī ka'an-ri tu'un-ún jín-ró. Ko máa-ró, kákuu-ri ká'ni-ro rúu. Ko nasu tíñu súan ní sá'a Abraham. ⁴¹ Máa-ró kásá'a-ró tíñu máa táa-ro, áchí-ya jín-de. Yúan-na te nī kaka'an-de: Máa-rí, tú ní kákuu téné-ri. Ío ñin-ni táa-ri. Dios kúu-ya. Achí-de. ⁴² Te nī ka'an Jesús: Te nú

táa-ro kúu Dios, te kumanj ndija-ró jíin-rí núu. Chj onde nuu Dios nj kenda-ri. Na tú vai-ri ja máa-ri, chj máa-yá nj táji-yá ruu vai-ri. ⁴³ Naja tú kájuku'un inj-ro tú'un ká'an-ri núsáa. Kuachj ja tú kákanda-ró kúni so'o-ró tú'un-ri. ⁴⁴ Máa-ró kákuu se'e táa-ro ku'na. Te skikuu-ró tíñu kúni táa-ro kákuni-ro. Máa-de, nj ja ní-de ndyi onde xnáñúu. Te tú ní kándij nj'in-de jíin tú'un ndaa, chj tú kuti ní ñn tú'un ndaa ñú'un inj-de. Te nú ká'an-de tu'un xndá'ú, tu'un máa-de ká'an-de, chj ja xndá'ú ñáá kúu-de. Te onde chj máa-de káku taká tu'un tú'un. ⁴⁵ Ko ruu, ká'an-ri tu'un ndaa. Te ja yúan tú kákandija-ró rúu. ⁴⁶ Ndé ñn róo ndini'in kuachj sikj-ri núsáa. Te nú ká'an ndaa-ri, naja tú kákandija-ró rúu. ⁴⁷ Ñayivi kákuu se'e Dios, káchu'un inj-i tu'un Dios. Ja yúan tú káchu'un inj máa-ró, chj nasu sé'e Dios kákuu-ró, áchi-ya jíin-de. ⁴⁸ Yúan-na te nj kaka'an chaa judío: Ndaa káka'an-ri ja cháa ñuu Samaria kúu-ró, te tá'an-ro tachi, áchi-de jíin-ya. ⁴⁹ Te nj kaka'an Jesús: Tú tá'an-ri tachi, chj sua jándatu-ri nuu Táa-ri. Te máa-ró tú káka'an jíin'ún-ro jíin-ri. ⁵⁰ Te tú ndúkú-ri ja ndúñá'nu-ri. Dios kúu l'a sá'a, te ndé'é-ya ndasa káa. ⁵¹ Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé ñayivi skikuu tu'un ká'an-ri, ma kúu kuti-í. Achí-ya. ⁵² Te chaa judío, nj kaka'an-de: Vina te nj kajini-ri ja tá'an-ro tachi. Abraham jíin cháa kájani tu'un Dios, nj kajij-de. Te róo áchi-ro: Ja skikuu tu'un ká'an-ri, ma kúu kuti. ⁵³ Nj jíi táa-yo Abraham. Te ñá'nu-ga kúu-ró vása máa-de náun. Te suni nj kajij chaa nj jani tu'un onde sáa, te ndé chaa sá'a-ró máa-ró núsáa. Achí-de jíin-ya. ⁵⁴ Te nj kaka'an Jesús: Te nú ruu sáñá'nu-ri máa-ri, te nduñá'nu sáni-ri núu. Máa Táa-ri kúu l'a sáñá'nu ruu. Te máa-ró káka'an-ro ja l'a-ún kúu Dios máa-ró. ⁵⁵ Te tú kájinj kuti-ro núu-ya. Ko ruu, chj jini-ri nuu-ya. Nú ká'an-ri jíin-ró ja tú jini-ri-ya, te kuu-ri chaa xndá'ú ñáá natu'un máa-ró jíná'an-ró núu. Ko jini ndija-ri-ya. Te skikuu-ri tu'un ká'an-ya. ⁵⁶ Táa-ro Abraham, nj kusij ini-de kuni-de kivi cháa-ri. Te a nj jini-de. Te a nj kusij ini-de. Achí-ya. ⁵⁷ Yúan-na te nj kaka'an chaa judío jíin-ya: Aa, ni té koo-ga-ro úu xiko uxj kuia, te a nj jini-ro núu Abraham náun, áchi-de. ⁵⁸ Te nj ká'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró: A ío-ri onde ná té kaku-ga Abraham, áchi-ya. ⁵⁹ Yúan-na te nj kájin'in-de yuu ja kuá'a-de-ya. Ko máa Jesús nj sa'i-ni-ya. Te nj kenda-ya ini ve'e ij. Te nj ja'a-ya sava ma ñú-de, te kua'an-ni-ya.

9

Chaa nj kaku kuáá

¹ Te nini kua'an-ya, te nj jini-ya núu ñn chaa kuáá onde kivi ní kaku-de. ² Te chaa kákuá'a jíin-ya, nj kajika tu'un-de-ya: Maestro, naja ní kaku kuáá cháa yá'a. Kuachj máa-de xí kuáchi táa-de kúu náun, áchi-de. ³ Te nj ká'an Jesús: Nasu kuáchi máa-de, ni nasu kuáchi táa-de kúu. Chj sua ja ná sátiñu ndijin Dios jíin-de. ⁴ Kánúu sá'a-ri tíñu l'a nj táji rúu vai-ri, nini ío ndúu. Chj nú ná kuáa, te ma kúu sátiñu-yó. ⁵ Nini kánde-ri inj ñuyivi, te luz ñuyivi kúu-ri. Achí-ya. ⁶ Súan nj ká'an-ya. Te nj tivj sá'v-ya nuu ñú'un. Te nj sá'a-ya ndé'yu jíin tísi'v-ya-ún. Te nj jíi-ya ndé'yu-ún sikj nduchi cháa kuáá-ún. ⁷ Te nj ká'an-ya jíin-de: Kuá'an, te nakiti nuu-ro ini pila Silóe (ja kúni ká'an, ndajá'a). Te nj kee-de kua'an-de. Te nj nakiti nuu-dé, te nj ndundijin-ni nuu-dé vai ndii-de. ⁸ Yúan-na te taká tá'an-de, jíin taká ja á nj kajinj ja cháa kuáá kúu-de núu, nj kajika tu'un tá'an: Á nasu cháa yá'a kúu ja ncháa-ni te jikán caridad núu, áchi. ⁹ Te sava nj kaka'an: Suu-de kúu, áchi. Te sava tuku nj kaka'an: Súan jíto-de natu'un chaa-ún, áchi. Ko máa-de nj ká'an-de: Máa-ri kúu, áchi-de. ¹⁰ Yúan-na te nj kajika tu'un-ún-de: Ndasá nj nanuña nduchi-ro núsáa, áchi. ¹¹ Te nj ká'an-de: ñn chaa nání Jesús, nj sá'a-de ndé'yu. Te nj jíi-de nduchi-ri. Te nj ká'an-de jíin-ri: Kuá'an nuu pila Silóe, te nakiti nuu-ro, áchi-de. Te nj ja'an-ri, te nj nakiti nuu-ri, te nj ndundijin-ni nuu-ri, áchi-de. ¹² Yúan-na te nj kaka'an jíin-de: Ndéñu kánde chaa-ún, áchi. Te nj ká'an-de: Na kútuni, áchi-de. ¹³ Yúan-na te nj kajanchaka chaa nj kakuáá-ún nuu fariseo. ¹⁴ Te kivi ndétatú kúu kivi ní sá'a Jesús ndé'yu-ún ja ní nakuña-ya nduchi-dé. ¹⁵ Te fariseo, suni nj kajika tu'un ndasa nj ndundijin nuu-dé. Te nj ká'an-de jíin: Nj jíi-de ndé'yu sikj nduchi-ri, te ní nakiti nuu-ri, te nj ndundijin-ni nuu-ri, áchi-de. ¹⁶ Yúan-na te sava fariseo nj kaka'an: Chaa-ún, nasu onde nuu Dios vai-de, chj tú chíñú'ún-de kivi ndétatú, áchi. Ko nj kaka'an sava-ga: Nú ñn chaa ío kuachj kúu-de, te ndasa kuu sá'a-de taká tunj yá'a, áchi. Te nj kastatá'an máa jíin'an. ¹⁷ Te nj kaka'an tuku jíin cháa kuáá-ún: Róo, ñaún kachi-ro sikj cháa nj nakuña nduchi-ro núsáa, áchi. Te máa-de nj ká'an-de: ñn chaa jani tu'un Dios kúu-de, áchi-de. ¹⁸ Ko tú ní kákandija judío ja á nj ndundijin nuu-dé ni ja ní kuu-de cháa kuáá núu. Te nj kákana xinj táa náa chaa ja ní ndundijin nuu. ¹⁹ Te nj kajika tu'un-ún-de: Yá'a kúu se'e-ró, ja ní kaku kuáá káka'an-ro náun. Núsáa te ndasa nj ndundijin nduchi-dé vina, áchi. ²⁰ Te nj kaka'an táa-de: Kájini-ri ja cháa yá'a kúu se'e-ri, ja ní kaku kuáá núu. ²¹ Ko tú kajini-ri ndasa nj ndundijin nuu-dé vina. Ni tú kájinj-ri ndé chaa nj nakuña nduchi-dé. Kaka tu'un máa-ró-de, chj chaa ñá'nu kúu-de, te ná kástu'ún máa-de ja máa-de. Achí-de. ²² Súan nj kaka'an táa-de, chj káyu'ú-de kájito-de judío. Chj judío, a nj kasándaq ja nú ndé ñayivi ká'an ndaa ja máa-yá kúu Cristo, te kiñi'in-i kiñi-in-i yatá ve'e sinagoga. ²³ Ja yúan ní kaka'an táa-de: A ñá'nu-de,

kaka tu'un máa-ró-de, áchí-de. ²⁴ Yúan-na te inga jínu nì kàkana xinì cháa nì kakuáá-ún. Te nì kaka'an jín-de: Ná nákana jaa-ró Dios, chí cháa yúan a kájinì-yo já cháa ío kuachi kúu-de, áchí. ²⁵ Yúan-na te máa-de nì ka'an-de: Nú ío kuachi-de xí naún, tú jini-rì. Ko ío ìn ja jini-rì. Chí cháa kuáá ní kuu-rì núú, te vina nì ndundijin nuu-rì. Achí-de. ²⁶ Te nì kajika tu'un tuku-de: Ndasa nì sá'a-de jín-ró. Ndasa nì nakuña-de nduchi-ro núsáa vii. Achí. ²⁷ Te nì ka'an-de jín: A nì kuu nì kastu'ún-rì nuu-ro te tú kachu'un inì-ro. Naja kákuni-ro kúni so'o-ró ingá jínu. Suni skuá'a-ró jín-de kákuni-ro náún. Achí-de. ²⁸ Te nì kakiti inì nuu-dé. Te nì kaka'an jín-de: Máa-ró skuá'a-ró jín-de. Ko ruu, chí kaskuá'a-rì tu'un Moisés. ²⁹ Kájinì-rì ja ní ka'an Dios jín Moisés. Ko cháa jian, tú kájinì-rì ndénu vái-de, áchí. ³⁰ Te nì ka'an máa cháa-un: Náa inì-rì ja súan káka'an-ro, chí vasa nì nakuña-de nduchi-rì te tú kájinì-ro ndénu vái-de. ³¹ Te a kájinì-ro já Dios tú jini so'o-ya ká'an ñayivi ío kuachi. Ko nú ndé ìn ñayivi chíñú'ún-i Dios te sá'a-i ja kuni-ya, nuu ñayivi-ún jini so'o-ya. ³² Ondé ñú vái-yó na tú ní kájinì so'o kuti-yo já ìn cháa nakuña-de nduchi ingá cháa nì kaku kuáá. ³³ Te cháa yúan, nú tú vai-de onde nuu Dios, te ma kúu kuti sá'a-de núú. Achí-de. ³⁴ Te nì kaka'an judío: Róo, chí ío kuachi-ró onde kivi ní kaku-ró, te stá'an-ro tú'un nuu máa-rí náún, áchí jín-de. Te nì kakeñi'in-de kua'an-de. ³⁵ Te nì jini tu'un Jesús ja ní kakeñi'in-de kua'an-de, te nì nani'in-ya-de. Te nì ka'an-ya jín-de: Á kándíja-ró Sé'e Dios, áchí-ya. ³⁶ Te nì ka'an-de: Ndé cháa kúu-de náva'a kándíja-ná-de vii, táta, áchí-de. ³⁷ Te nì ka'an Jesús jín-de: A nì jini-ro núu-ya. Te cháa ká'an jín-ró, máa-ya kúu, áchí-ya. ³⁸ Te nì ka'an-de: Kándíja-ná Táta, áchí-de, te nì chíñú'ún-de-ya. ³⁹ Te nì ka'an Jesús: Vai-rì inì ñuyivi yá'a ja nákuñndí-rì siki ñayivi. Náva'a taká ja kakuáá, te ndundijin nuu, te taká ja ndijin nuu, te kukuáá. Achí-ya. ⁴⁰ Te kájin sava fariseo jín-ya. Te nì kájinì so'o tu'un yá'a. Te nì kaka'an jín-ya: Suni cháa kuáá kakuu-rì náún, áchí. ⁴¹ Te nì ka'an Jesús jín: Nú cháa kuáá kakuu-ró, te ma kóo kuachi-ró núú. Ko vina chí nì kaka'an-ro, kájinì-rì, áchí-ro, te ja yúan kéndoi kuachi-ró jín-ró.

10

Tu'un máa-ya jín rii

¹ Jandáa ká'an-rì jín-ró: Nú ndé cháa tú kivi-de ichi yujákú rii, chí sasua kaa-de kivi-de inga lado, cháa-ún kúu natóo jín ñáku'i'ná. ² Ko cháa kivi ichi yuxé'é, cháa-ún kúu cháa ndító rii. ³ Te cháa ndító yuxé'é, júña-de yuxé'é já kivi cháa-ún. Te rii-ún, kájinì so'o-tì já ká'an-de. Te kána-de xinì rii máa-de jín sí'vì-tì, te kiñi'in-de-tì. ⁴ Te nú nì kiñi'in-de taká rii máa-de, te yóxnúú-de nuu-tì. Te máa rii-ún káindikin-tì-dé, chí kánakuni-tì ká'an-de. ⁵ Ko ma kúndikin-tì yatá ìn cháa jíká, chí sua kunu-tì kóto-tì-dé, chí tú kájinì-tì modo ká'an cháa jíká-ún, áchí-ya. ⁶ Nì ka'an Jesús tu'un yatá yá'a jín-de. Ko tú ní kájuku'un inì-de jín tú'un nì ka'an-ya jín-de. ⁷ Te nì ka'an tuku Jesús jín-de: Jandáa ká'an-rì jín-ró jíná'an-ró: Máa-rì kúu natu'un yujákú rii. ⁸ Taká cháa nì kikoyo xna'an-ga vásá ní cháa-rì, ñatoo jín ñáku'i'ná kakuu-de, ko tú ní kájanatú rii-ún modo nì kaka'an-de. ⁹ Máa-rì kúu natu'un máa yuxé'é. Nú ndé ñayivi kivi ichi-rì, kaku-i. Te kivi-i te ndenda-i, te ni'ín-í icha kee-í. ¹⁰ Ìn ñaku'i'ná, máni ja saku'i'ná-de, te ka'ni-dé, te xnáa-dé vai-de. Ko ruu, chí vai-rì ja ná kúchaku-i, te suni kuchaku jínú'ún-i. ¹¹ Máa-rì kúu I'a ndító va'a rii. Nú ndé cháa ndító va'a-de rii, cháa-ún koto-de-tì vasa kuu-de jín-tì. ¹² Ko ìn cháa kí'in ya'u, tú ndító va'a-de rii, chí nasu rii máa-de kakuu-tì. Te nú nì jini-de ja vái yí'tì, te xndóo-de rii katiin-ún-tì, te skuní jo rii. ¹³ Te cháa kí'in ya'u-ún, jinu-de, chí máni cháa kí'in ya'u kúu-de, te tú kúndá'u inì-de rii. ¹⁴ Máa-rì kúu I'a ndító va'a rii. Te jini-rì nuu taká rii-rì. Te máa-tì, kájinì-tì rúu. ¹⁵ Natu'un máa Táa-rì jini-ya rúu, te máa-rì jini-rì nuu Táa-rì. Te cháa inì-rì kuu-rì ja rii-rì. ¹⁶ Suni ñáva'a-rì yaku-ga rii. Ko sín sín jakú kájin-tì. Te jínu ñú'ún já kiki'in-rì kiti-ún, te kuni so'o-tì tú'un ká'an-rì. Te koo ìn-ni tikú-nì-tì. Te ìn-ni ja kóto-tì. ¹⁷ Kúndá'u inì Táa-rì ruu, chí cháa inì-rì kuu-rì náva'a naschakú-rì máa-rì. ¹⁸ Ìn ñn ma kúu ka'ni rúu, chí máa-rì kúu ja já'a tu'un kuu-rì. Nú kuni-rì, te kuu kuu-rì, te nú kuni-rì, te kuu nachaku-rì, chí suan ío fuerza-rì. Tiñu yá'a nì tá'u máa Táa-rì nuu-rì. Achí-ya. ¹⁹ Te judío nì kastátá'an tuku siki tú'un yá'a. ²⁰ Te kua'a, ní kaka'an: Tá'an-de tachí kini, te kátachí-dé. Naja kájinì so'o-ró tú'un ká'an-de, áchí. ²¹ Te sava-ga nì kaka'an: Nasu tú'un cháa kátachí ká'an-de. Kuu nakuña ìn tachí kini nduchi cháa kuáa náún. Achí.

Siki já kiti inì judío nuu Jesús

²² Te nì kuu kivi víko já ndúndoo ndatíñu inì ñuu Jerusalén. Te tiempo viko víjin kúu. ²³ Te Jesús, kua'an-ya, vai-ya inì ve'e ì, inì portal Salomón. ²⁴ Te cháa judío, nì kandutiyyú-de nuu-ya. Te nì kaka'an-de jín-ya: Nasaa kivi sténdatu-ró inì-rì. Te nú máa-ró kúu Cristo, kachí káji núu-rì jíná'an-rì, áchí-de. ²⁵ Te nì ka'an Jesús jín-de: A nì kastu'ún-rì nuu-ro te tú káandíja-ró. Taká tiñu ja sá'a-rì jín sí'vì Táa-rì, yuán kúu ja kaka'an ndaa tu'un-rì. ²⁶ Tú

kákandíja-ró, chí nasu ríí máá-rí kákuu-ró, nátu'un nì ka'an-rì jín-ró. ²⁷ Ríí-rì, chí kájandatu-tì tú'un ká'an-rì. Te máá-rí jini-rì-tì jíná'an-tì, te káindikìn-tì rúu. ²⁸ Te kuchaku-tì ní káni sá'a-rì. Te ma náa kúti-tí. Te ní ìn ñayivi ma kúu kuanchaa-i-tì ndá'a-rí. ²⁹ Máá Táa-rì nì ja'a-ya-tí nuu-rí. Te ñá'nu-ga kúu-ya vása táká ñayivi. Te tú ní ìn ñayivi kúu kuanchaa-i-tì ndá'a Táa-rì. ³⁰ Máá-rí jín Táa-rì, ìn-ni kákuu-rì, áchí-ya. ³¹ Yúan-na te cháa judío, nì kaki'in tuku-de yuu já kuá'a-de-ya. ³² Te nì ka'an Jesús jín-de: Nì stá'an-rì kua'a tíñu va'a nuu-ro cuenta Táa-rì. Kuachi ndé ìn tíñu-ún kúu ja kuá'a-ró yúu rúu núsáá. Achí-ya. ³³ Te nì kaka'an cháa judío: Nasu siki tíñu va'a kúu ja kuá'a-yó yúu róo, chí kuachi ja ká'an ndiva'a-ró. Chí róo, cháa kúu-ró. Te sá'a-ró já Dios kúu-ró. Achí-de jín-ya. ³⁴ Te nì ka'an Jesús: Á nasu yóso tú'un núu ley máá-ró: Nì ka'an-rì ja sùni Dios kákuu-ró, áchí. ³⁵ Chí nì táji Dios tu'un-ya kuá'an nuu sáva cháa. Te ní skúnání-ya-de Dios. Te ma kúu ské'ichì-yo tutú ì. ³⁶ Núsáá te naja káka'an máá-ró já tú'un ndiva'a kúu ja ní ka'an-rì ja Sé'e Dios kúu-rì. Chí máá Táa-rì nì teta'an ndoo-ya rúu, te nì táji-ya ruu vaì-rì. ³⁷ Te nú tú sá'a-rì tíñu Táa-rì, ma kándíja-ró rúu. ³⁸ Ko nú sá'a-rì, vaša tú kándíja-ró rúu, ko ná kándíja-ró tíñu-ún náva'a kuni-ro te kándíja-ró já máá Táa-rì kánchaa-ya jín-rì, te máá-rí jín máá Táa-rì, áchí-ya jín-de. ³⁹ Yúan-na te inga jínu kándúkú ndé'e de katiin-de-ya. Ko nì kuxio-ya núu-úde kua'an-ya. ⁴⁰ Te nì naxiío káva Jesús kua'an-ya inga lado yucha Jordán, nuu ní skuánducha núu Juan. Te nì kanchaa-ya yúan. ⁴¹ Te nì kikoyo kua'a xáan ñayivi núu-ya. Te nì kaka'an-i: Juan, jandáa tú ní sá'a-de ní ìn tunjì. Ko ío ndaa táká tu'un nì ka'an-de cuenta cháa yá'a. Achí-i. ⁴² Te kua'a xáan-i nì kákandíja-i-ya yúan.

11

Ja ní nachaku Lázaro

¹ Te kú'u ìn cháa nání Lázaro ñuu Betania, nuu kúu ñuu María jín kú'u-ña Marta. ² Te María-ún kúu ja ní chí'i aceite máá Jító'o-yo, te nì nasi'ichí-ña já'a-yá jín íxi xini-ña. Te cháa kú'u-ún kúu kuá'a-ña Lázaro. ³ Te kua'a-de-ún, nì katáji-ña tú'un kua'an nuu-ya: Táta, kuni so'o-ní, cháa ja maní ní jín, kú'u-de, áchí-ña. ⁴ Te nì jini so'o Jesús. Te ní ka'an-ya: Kue'e yá'a, nasu kue'e kuu-de kúu. Chí sua sá'a ja ná nákana jaa-i Dios, náva'a nduñá'nu Se'e Dios sá'a máá kue'e-ún. Achí-ya. ⁵ Te kúmanì Jesús jín Marta jín kú'u-ña jín Lázaro. ⁶ Te nuu ní jini tu'un-ya já kú'u-de, te nì kendoo-ya yúan uu kivi núu kánchaa-ya-un. ⁷ Yuán-na, te nì ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-ya: Ná kí'on ñuu Judea inga jínu, áchí-ya. ⁸ Te cháa káskuá'a-ún nì kaka'an-de jín-ya: Maestro, vina a kándúkú ndé'e cháa judío kua'a-de yuu ní. Te inga jínu kí'in-ní yúan náún. Achí-de. ⁹ Te nì ka'an Jesús: Á tú ío uxì uu hora ìn ncháka. Cháa ja jika ndúú, tú skáchi'i-de ja'a-dé, chí kúndjín nuu-dé ñuyivi yá'a. ¹⁰ Ko cháa jika akuáa, skáchi'i-de ja'a-dé, chí tú kúndjín nuu-dé, áchí-ya. ¹¹ Súan nì ka'an-ya. Te vása ní ka'an tuku-ya jín-de: Amigo-yo Lázaro kixí-de. Kí'in-rì ja xndúkoo-rì-de nuu kixí-de. Achí-ya. ¹² Yúan-na te nì kaka'an cháa káskuá'a jín-ya: Táta, nú kixí-de te nduva'a-de, áchí-de. ¹³ Ko súan nì ka'an Jesús ja á ní jì'i-de. Te máá-de nì kajani ìn-de ja kixí ndíja-de. ¹⁴ Yúan-na te nì ka'an káji Jesús jín-de: A ní jì'i Lázaro, áchí-ya. ¹⁵ Te kúsì ìn-rì ja róo jíná'an-ró, ja tú ní kánchaa-rì yúan, náva'a kándíja-ró. Ko vina ná kí'on nuu-dé. Achí-ya. ¹⁶ Yúan-na te Tomás, cháa nání Dídimó, nì ka'an-de jín tá'an-de, cháa káskuá'a: Suni ná kí'in-yo náva'a ná kúu ta'an-yo jín-de, áchí-de. ¹⁷ Te nì cháa Jesús, te nì jini-ya já ní kuu kuun kivi já á nì yuji Lázaro. ¹⁸ Te ñuu Betania kánchaa yani jín ñuu Jerusalén, nátu'un unj kilómetro suu súan ní kúu. ¹⁹ Te kua'a ñayivi judío, ní kikoyo-i nuu Marta jín núu María, ja káka'an-i tu'un ndéé ìn jín-ña já kuá'a-ña. ²⁰ Yúan-na te ní jini tu'un Marta ja vái Jesús. Te ní kenda-ña kuá'ta'an-ña-ya. Ko María, nì kendoo-ña ìnì ve'e. ²¹ Te nì ka'an Marta jín Jesús: Táta, nú ní kánchaa-ní yá'a te ma kúu kua'a-ná núu. ²² Te suni vina jini-ná ja táká ja jikán-ní nuu Dios, te kua'a-ya núu-ní, áchí-ña. ²³ Te nì ka'an Jesús jín-ña: Nachaku kuá'a-ró, áchí-ya. ²⁴ Te nì ka'an Marta jín-ya: A jini-ná ja náchaku-de kivi náchaku táká ndiyi onde ná ñuyivi, áchí-ña. ²⁵ Te nì ka'an Jesús: Máá-rí kúu I'a sá'a ja náchaku jín já kúchaku ní káni. Ja kándíja ruu, vaša a nì jì'i, ko nachaku. ²⁶ Te nú ndé ñayivi chakú-i te kándíja-i ruu, ma kúu kuti-í. Á kándíja-ró tú'un yá'a xí túu. Achí-ya jín-ña. ²⁷ Te nì ka'an-ña jín-ya: Jaan Táta. A nì kándíja-ná ja máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, ja kii ìn ñuyivi, áchí-ña. ²⁸ Te súan nì ka'an-ña. Te nì kee-ña kuá'an-ña. Te nì kana sa'í-ña xini kú'u-ña María: Máá Maestro, a nì cháa-ya, te kána-ya xini-ro, áchí-ña. ²⁹ Te María, ja ní jini so'o-ña, nì ndukuinì yachi-ña, te kua'an-ña núu-ya. ³⁰ Ko Jesús, té jaa-ga-ya onde ñuu, chí nì ndoo-ni-ya kánchaa-ya núu ní jata'an Marta-ún-ya. ³¹ Te káxiukú ñayivi judío ìn ve'e jín María, káka'an-i tu'un ndéé ìn jín-ña. Te nì kajini-i ja ní ndukuinì yachi-ña kuá'an-ña. Te nì káindikìn-i-ña, chí nì kaka'an-i: Onde yuvé'e añu kuánde'e-ña yúan. ³² Ko nì jaá María nuu kánchaa Jesús. Te nì jini-ña núu-ya. Te nì jukuinì jiti-ña núu já'a-yá. Te nì

ka'an-ña jín-yá: Táta, nú ní kánchaa-ní yá'a, te ma kúu kua'a-ná núú, áchí-ña. ³³ Yúan-na te nì jini Jesús ja ndé'e-ña jín ja kánde'e ñayivi judío vai koyo jín-ña. Te nì jaka nuu inì-ya. Te nì ndukuí'a inì-ya. ³⁴ Te nì ka'an-ya: Ndenu ní chindee-ró-de, áchí-ya. Te nì kaka'an-ña jín-yá: Ña'an-ní te kunì-ní, áchí-ña. ³⁵ Te nì nde'e Jesús. ³⁶ Yúan-na te nì kaka'an ñayivi judío: Nde'é ná xáan ní kundá'ú inì-de cha'a-ún, áchí-i. ³⁷ Ko nì kaka'an sava-i: Bueno nì nakuña cha'a yá'a nduchi cha'a kuáa. Á tú ní kuu sa'a-de ja má kúu Lázaro núú, áchí-i. ³⁸ Te nì ndukuí'a tuku inì Jesús. Te nì cha'a-ya yuvé'e añú-ún. Te ñin yau kava kúu. Te jiká yú'u yau-ún ndasú ñin yuu. ³⁹ Te nì ka'an Jesús: Chaxio yuu jián jíná'an-ró, áchí-ya. Te Marta, kua'a cha'a nì jì-ún, nì ka'an-ña jín-yá: Táta, a já'an xiko-de, chí a nì kuu kuun kivi yinduji-de, áchí-ña. ⁴⁰ Te nì ka'an Jesús jín-ña: Nasu ní ka'an-rì jín-ró ja nú kándija-ró te kunì-ro ja nduñá'nu Dios náún, áchí-ya. ⁴¹ Yúan-na te nì kachaxio-i yuu núú kánde ndiyi-ún. Te Jesús, nì ndakoto-ni-ya ichi ándó'í. Te nì ka'an-ya: Táta, ná kúta'ú-ná nuu-ní ja jini so'o-ní tu'un ká'an-ná. ⁴² Te jini-ná ja jini so'o ná'ín-ní tu'un ká'an-ná, ko ká'jin kua'a ñayivi yá'a. Ja yúan súan nì ka'an-ná náv'a ná kándija-i ja máá-ní nì táji-ní náá vai-ná, Achí-ya. ⁴³ Te súan nì ka'an-ya. Te nì ka'an jaa-ya: Lázaro, ña'an tikenda, áchí-ya. ⁴⁴ Te cha'a ja á nì jì, nì kenda-de, te yisúkun ndá'a-dé sá'in-de jín sa'ma cinta. Te nuu-dé yisúkun ñin sa'ma. Te nì ka'an Jesús jín-i: Ndáji-de, te síá-ro-dé ná kí'in-de, áchí-ya. ⁴⁵ Yúan-na te kua'a ñayivi judío ja ní kikoyo nuu María-ún, nì káandija-i-ya. Chí nì kajini-tiñu nì sa'a Jesús. ⁴⁶ Ko sava-i nì kaja'an-i nuu cháa fariseo. Te nì kaka'ú-un-i ndasa nì sa'a Jesús.

Ja ní kanatiñ tu'un tá'an siki Jesús

⁴⁷ Yúan-na te sutu ñá'nu jín cháa fariseo, nì kácututú-de. Te nì kanda'ú-un-de: Ndasa sa'a-yó, chí cha'a yá'a xa'an sa'a-de tuni. ⁴⁸ Chí nú síá-yo-dé, te ndivii ñayivi kándija-i. Te cha'koyo cha'a ñuu Roma, te xnáa-dé ñuu-yo ondé jín ñayivi-yo, áchí-de. ⁴⁹ Te ñin tá'an-de nání-de Caifás, cha'a-ún kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún, nì ka'an-de jín: Róó tú kájin kuti-ro. ⁵⁰ Ní tú káju'ú-un inì-ro ja kánúú kúu ñin cha'a ja siki ñayivi, nasu já náa ndivii ñayivi jíná'an-i, áchí-de. ⁵¹ Ko tu-un yá'a, na tú ní ka'an-de ja máa-de. Chí ja kúu-de máá sutú ñá'nu-ga kuia-ún, te nì jani-de tu'un ja kúu Jesús ja siki ñayivi. ⁵² Te nasu máá ñin ja ñayivi yúan, chí suni ja nástutú-yá se'e Dios ja ní kajicha nuu-i jíná'an-i. ⁵³ Yúan-na te ondé kivi-ún nì kanda'ú-un-de ja ká'ni-dé-ya. ⁵⁴ Yúan-na te tuká ní jika ndijin Jesús nuu cháa judío, chí nì kenda-ya yúan kua'an-ya ñin ñuu nání Efraín nuu ío yani ñu'un té'é. Te nì kendo-o-ya yúan jín cháa kákuá'a jín-yá. ⁵⁵ Te a nì kuyani viko Pascua ñayivi judío. Te kua'a-i nì kákaa-i kua'an-i ñuu Jerusalén, náv'a a sándoo-i máá-i xna'an-ga vása kéj'á'a víko Pascua. ⁵⁶ Te kánandúkú-i Jesús. Te kájiká tu'un tá'an-i inì ve'e ij: Ndasa jáni inì-ro. Cha'a-de viko yá'a xí túu. Achí-i. ⁵⁷ Te sutu ñá'nu jín cháa fariseo, nì kátá'ú-de tiñu ja nú ndé ñin-i jini-i ndénu kánde-ya, ná kástu'ún-i náv'a a tiñ-de-ya.

12

Ja ní jì'i María ja'a Jesús jín perfume

¹ Te ñuu kivi já té kej'á'a-ga viko Pascua, te nì cha'a Jesús ñuu Betania nuu kánchaa Lázaro cha'a nì jì'i te nì nachaku-de ja ní kuu-de ndiyi núú. ² Te nì kaja'a-de ndeyu ní kuxíni-ya yúan. Te Marta nì jani-ña kó'o. Te Lázaro kúu ñin cha'a yé stáa jín-yá. ³ Yúan-na te nì kí'in María ñin libra perfume ita nardo ja ncháa ya'u. Te nì jì'i-ña ja'a Jesús, te nì nasi'ichí-ña já'a-yá jín íxi-ña. Te ní iní ve'e-ún, nì jichá xiko perfume. ⁴ Te ñin cha'a skuá'a jín-yá, nání-de Judas Iscariote, se'e Simón, te kuu-de cha'a nastúu-de-ya. Te nì ka'an-de: ⁵ Najá tú ní kúya'u perfume yá'a ja uní ciento peso, te kua'a-yó núú ñayivi ndá'ú núu-de. Achí-de. ⁶ Súan nì ka'an-de, nasu já kúndá'ú inì-de ñayivi ndá'ú, chí sua cha'a kuí'ná ní kuu-de. Te nì kuu-de tesorero, te jánchaa-de ja kájakin-i-ún. ⁷ Yúan-na te nì ka'an Jesús: Síá-ña, chí siki kivi yúji-rì kúu ja chíva'a-ña yá'a. ⁸ Chí nene káxiukú ñayivi ndá'ú jín-ró, ko ruu, na tú nene kánchaa-rì jín-ró. Achí-ya. ⁹ Yúan-na te kua'a ñayivi judío, nì kajini tu'un-i ja kánchaa-ya yúan. Te nì cha'koyo-i. Ko nasu máá ñin Jesús vai nde'é-i, chí suni nde'é-i nuu Lázaro kákuñ-i. Chí a nì jì'i-de te nì nachaku-de. ¹⁰ Ko sutu ñá'nu, nì kanda'ú-un-de ja súni ka'ni-dé Lázaro. ¹¹ Chí kua'a ñayivi judío, nì kenda-i kaja'an-i, te káandija-i nuu Jesús ja siki Lázaro.

Ja ní kivi Jesús ñuu Jerusalén

¹² Te inga kivi xian, nì cha'koyo kua'a ñayivi víko-ún. Te nì kajini tu'un-i ja vai Jesús ñuu Jerusalén. ¹³ Te nì káki'in-i numa yukú ñuu. Te nì kenda koyo-i kuata'an-i-ya. Te nì kakana jaa-i: Xáan va'a I'a kúu-ya. Ná nákana jaa-yó-yá chí ndiso-ya tiñu máá Tatá Dios. Máá Rey ñayivi Israel kúu-ya. Achí-i. ¹⁴ Te nì n'ín Jesús ñin burro jáá. Te nì jungoo-ya siki-tí natu'un ká'an tutu: ¹⁵ Sesi'í ñuu Sion, ma yú'ú-ro. Yá'a nde'é-ró vai Rey máá-ró, yóso-yá ñin burro

jáá, áchí. ¹⁶ Ondę xnáñúú te tú ní kájuku'un iní cháa káskuá'a jíin-yá jíin tíñu yá'a. Ko onde ná nī nduñá'nu Jesús, yúan-na te vása ní kanuku'un iní-de tu'un yóso síkí máá-yá, jíin já ní kásá'a-de tíñu yá'a jíin-yá. ¹⁷ Te ñayivi ká'jín jíin-yá, nī kaka'an ndaa-i ndasa nī kana-ya xini Lázaro yuvé'e añú, te ndasa nī nachaku-de ja á nī jíi'-de. ¹⁸ Ja yúan ní kenda koyo kua'a-gá-i, nī kajata'an-ya. Chí nī kajini tu'un-i ja ní sá'a-ya tuni yá'a. ¹⁹ Ko cháa fariseo nī kaka'an máa-de: Vina te a kájiní-yo já má kúu kasu kuti-ro. Yúan nde'é-ró, ja ndíivi ñayivi ká'ja'an-i yata-dé.

Ñayivi ñúu Grecia ndúkú-i Jesús

²⁰ Te suni yaku ñayivi ñúu Grecia nī kákaa-i kuachiñú'un-i kivi víko-ún. ²¹ Ñayivi-ún, nī jakoyo-i nuu Felipe cháa ñuu Betsaida ndañúu Galilea. Te nī kaka'an nda'ú-i jíin-de: Táta, nde'é-ná nuu Jesús kákuni-ná, áchí-i. ²² Te nī ja'an Felipe, nī kastu'ún-de nuu Andrés. Yúan-na te Andrés jíin Felipe ndendúu nī kastu'ún-de nuu Jesús. ²³ Te nī ka'an Jesús jíin-de: A nī jaá hora ja nduñá'nu máá Sé'e cháa. ²⁴ Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñn nuni trigo nú tú jungava nuu ñú'un te kuu, te máá ñn-ni kendõo. Ko nú kuu, te kua'a xaán nuni nánda. ²⁵ Nú ndé cháa kúndá'ú iní-de máa-de, te naa-dé. Ko nú ndé cháa tú chíñú'ún-de máa-de iní ñuyívi yá'a, te kuchaku-de ní káni. ²⁶ Nú ndé ñn cháa kuni kuatíñu nuu-ri, ná kúndikín-de ruu. Te nuu kúnchaa-ri yúan kunchaa cháa játíñu nuu-ri-ún. Te nú ndé ñn-de játíñu-de nuu-ri, te koo ja jíñú'ún Táa-ri nuu-dé. ²⁷ Te vina ndúku'á iní-ri. Te á ka'an-ri: Táa, nama-ní náá nuu túndó'o hora yá'a, achí-ri xí túu. Mā kúu, chí ja síkí hora yá'a kúu ja vái-ri. ²⁸ Táa, ná nákana jaa-i ní sá'a-ní, áchí-ya jíin Dios. Yúan-na te ichi ándívi ní kenda ñn tu'un: A nī kanakana jaa-i ruu nī sá'a-ri. Te nakana jaa-i ruu inga jínu sá'a-ri, áchí. ²⁹ Te ñayivi ká'jín yúan, nī kajini so'o-i te nī kaka'an-i ja tája kúu. Te sava-ga-i, nī kaka'an-i: Nī ka'an ñn ndajá'a Dios jíin-de, áchí-i. ³⁰ Te nī ka'an Jesús: Tú vai tu'un yá'a ja síkí rúu, chí sua ja máá-ró jíin'an-ró. ³¹ Vina kúu ja ndúni'in kuachi síkí ñuyívi yá'a. Vina kúu ja kenda ja kúñá'nu iní ñuyívi yá'a k'jín. ³² Te ruu, nú a nī ndíta kaa-ri iní ñuyívi te kana-ri xini ndíivi ñayivi kikoyo-i nuu-ri, áchí-ya. ³³ Tu'un yá'a nī ka'an-ya já stá'an-ya ndasa kuu-ya. ³⁴ Te nī kaka'an ñayivi-ún jíin-yá: Kájiní-ná ja kéndoo Cristo ní káni, áchí tutu ley. Te naja ká'an-ní ja jínu ñú'ún kuíta kaa máá Sé'e cháa núsáá. Te ndéja kúu máá Sé'e cháa-ún. Achí-i. ³⁵ Yúan-na te nī ka'an Jesús: Yaku-na kivi kúnchaa máá luz jíin-ró jíin'an-ró. Kaka nini ío ndíjin náva'a tú kuñaa nuu-ro. Chí cháa jika ñuñáa, ña tú jini-de ndénu k'jín-de.

Ja tú káandíja cháa judío

³⁶ Kandíja nuu máá luz nini kánchaa-ya jíin-ró, náva'a ná ndúu-ró sé'e luz, áchí-ya jíin-i. Súan nī ka'an Jesús. Te nī kee-ya kuá'an-ya. Te nī sa'i-ni-ya núu-í jíin'an-i. ³⁷ Ko vasa nī sá'a-ya kuá'a tuni nuu-í, ko tú ní káandíja-i-ya. ³⁸ Náva'a skíkuu tu'un nī ka'an Isaías cháa nī jani tu'un Dios ja ní ka'an-de onde sáá: Táta, ndéja nī kandíja tu'un nī ka'an-yo. Te ndéja ní jíin nuu fuerza máá Jító'o-yo, áchí. ³⁹ Ja yúan tú ní kúu kandíja-i jíin'an-i, chí nī ka'an tuku Isaías: ⁴⁰ Nī sákuaá-ya ndúchi-í, te nī kundava iní añú-i nī sá'a-ya, náva'a má kuni-i jíin ndúchi-í, ni ma júku'un iní añú-i, ni ma nájíó káva iní-i, ja sá'a-ri tana-í, áchí. ⁴¹ Tu'un yá'a nī ka'an Isaías, chí nī jíin-de ndasa kúñá'nu luu-ya. Te nī ka'an-de tu'un-ya. ⁴² Ko vasa súan nī jo, te kua'a cháa tá'ú tíñu, nī káandíja-de nuu-ya. Ko ja káyu'ú-de fariseo te tú ní káastu'ún-de. Chí nú súan, te skúnu-ún-de kenda-de iní ve'e sinagoga, jani iní-de. ⁴³ Chí kúsi-gá iní-de ja nduñá'nu-de sá'a ñayivi vása já nduñá'nu-de sá'a Dios. ⁴⁴ Te nī ka'an jaa Jesús: Ñayivi kándíja ruu, nasu máá ñn ruu kándíja-i, chí nuu I'a nī táji rúu vai-ri kándíja-i. ⁴⁵ Te ñayivi nde'é nuu-ri, suni nde'é-i nuu I'a nī táji rúu vai-ri. ⁴⁶ Vai-ri ja kúu-ri ñn luz iní ñuyívi, náva'a nú taká ñayivi kándíja-i ruu, ma kúnchaa-i ñuñáa. ⁴⁷ Nú ñn ñayivi jini so'o-i tu'un ká'an-ri, te tú skíkuu-i, tú nakuxndí-ri síkí-i, chí tú vai-ri ja nákuuxndí-ri síkí ñuyívi, chí sua ja náma-ri ñuyívi. ⁴⁸ Te ñayivi ské'ichí ruu, te tú játu'ún-i tu'un ká'an-ri, ío ja nákuuxndí síkí-i. Tu'un nī ka'an-ri kúu ja nákuuxndí síkí-i onde kivi jínu ñuyívi. ⁴⁹ Chí tú ká'an-ri ja máá-rí, chí Táa-ri I'a nī táji rúu vai-ri, máá-yá nī tá'ú-yá tíñu nuu-ri. Ndasa kachí-ri te ndasa ka'an-ri. ⁵⁰ Te a jini-ri ja tíñu tá'ú-yá kúu ja kúchaku-i ní káni sá'a. Núsáá te tu'un ká'an-ri, máni tu'un nī ka'an Táa-ri jíin-ri kúu, áchí-ya.

13

Ja ní nakacha-ya já'a cháa káskuá'a

¹ Ondę ná té koo-ga viko Pascua, te a nī jini Jesús ja ní jaá hora kenda-ya ñuyívi yá'a no'on-ya núu Táa-ya. Ko kúndá'ú iní-ya ñayivi-yá ká'jo iní ñuyívi, te onde sandí-i-na nī kúndá'ú iní-ya-í. ² Te nī ndí'i nī kákuuxini-ya. Te vina a nī ka'an kui'ña jíin iní añú Judas, se'e Simón Iscariote, ja nástúu-de-ya. ³ Te a jini Jesús ja máá Táa-ya, a nī ja'a-ya taká ndatíñu

iní nda'a-yá, te suni jiní-ya já ní kenda-ya núú Dios vai-ya. Te suni nuú Dios no'on-ya. ⁴ Te nì ndukuini-ya já ní kuxini-ya. Te nì chaxio-ya sá'ma-yá. Te nì kí'in-ya ìn sa'ma vítá. Te nì jùn-ya chí-ya. ⁵ Te nì chu'un-ya ndúcha iní ìn tija'an, te nì kejá'a-yá náka-ya já'á cháa káskuá'a. Te nási'ichí-ya jín sá'ma vítá já nú'nì chí-ya-ún. ⁶ Te nì jaa-ya núú Simón Pedro. Te nì ka'an Pedro jín-ya: Táta, ní, nakacha-ní ja'a-ná náún, áchí-de. ⁷ Te nì ka'an Jesús: Tú júku'un iní-roj já sá'a-rí vina, ko kúkuéé-ga te juku'un iní-ro, áchí-ya jín-de. ⁸ Te Pedro nì ka'an-de jín-ya: Mā náka-ya kuti-ní ja'a-ná, áchí-de. Te nì ka'an Jesús jín-de: Nú tú nakacha-rí ja'a-ro te mā kúu kundij-ro jín-rí, áchí-ya. ⁹ Te nì ka'an Simón Pedro jín-ya: Táta, nasu máá ìn ja'a-ná, chí suni nda'a-ná jín xiní-ná núsáá, áchí-de. ¹⁰ Te nì ka'an Jesús jín-de: Chaa ja á nì ndundoo, máni jínú ñú'ún já ndúndoo máá já'a-ní-de, te a nì ndundoo nd'i-ni-de. Te máá-ro, a nì kandundoo-ro ko nasu táká-ro. Achí-ya. ¹¹ Chí a nì jiní-ya ndéja kúu ja nástúu-ya. Ja yúan ní ka'an-ya: Nasu táká-ro ká'io ndoo. ¹² Te nì kuu nì nakacha-ya já'a-dé jíná'an-de, te nì naki'in-ya sá'ma-yá. Te nì nungoo tuku-ya. Te nì ka'an-ya: Á kájiní-ro já ní sá'a-rí jín-ro. ¹³ Káka'an-ro já Maestro jín Jító'o-ro kúu-rí, te káka'an ndaa-ro. Chí suu máá-rí kúu. ¹⁴ Te nú ruu, vasa Jító'o-ro jín Maestro kúu-rí, nú nakacha-rí ja'a-ro, suni súan kánúú náka-ya ja'a tá'an-ro. ¹⁵ Chí tiñu yá'a nì stá'an-rí nuu-ro náva'a suni sá'a máá-ro jín tá'an-ró nátu'un nì sá'a-rí jín-ro. ¹⁶ Jandáa ká'an-rí jín-ro: Ìn mozo na tú kúñá'nu-ga-de nuu jító'o-de, ní ìn apóstol, na tú kúñá'nu-ga-de nuu cháa nì táji-de kua'an-de. ¹⁷ Nú kájuku'un iní-ro jín tú'un yá'a, te xáán ndatu koo-ro nú sá'a-ró súan. ¹⁸ Na tú ká'an-rí síkí táká-ro. A jiní-rí ndéja ní kaji-rí. Ko ná skíkuu tu'un ká'an tutu ì: Chaa nì yee stáa jín-rí, ní jañu-de ruu jín xúsí'yi-dé, áchí tutu. ¹⁹ Ondé vina kástu'ún-rí taká tiñu nuu-ro ondé jín tiempo, náva'a nú nì kuu, te kandíja-ro já máá-rí kúu I'a-ún. ²⁰ Jandáa ká'an-rí jín-ro: Nú ìn ñayivi kuátú'ún-i ìn chaa nì táji-rí kua'an, te játú'ún-i ruu. Te ñayivi játú'ún rúu, suni játú'ún-i I'a nì táji rúu vai-rí, áchí-ya jín-de jíná'an-de.

Ja ní kivi Satanás iní Judas

²¹ Te ja á nì ka'an Jesús tu'un yá'a, te nì ndukuí'a iní-ya. Te nì ka'an ndaa-ya: Jandáa ká'an-rí jín-ro jíná'an-ro ja ìn róó, nastúu-ro rúu, áchí-ya. ²² Yúan-na te chaa káskuá'a jín-ya, nì kandakoto-de nuu tá'an-de, kájani iní-de ndé chaa kúu ja ní ka'an-ya. ²³ Te ìn máá cháa káskuá'a-ún ja maní-ya jín-de, ndítuu-de jiká Jesús. ²⁴ Te nì sá'a Simón Pedro ìn seña nuu cháa-ún, náva'a ná káká tu'ún-de-ya ndé chaa kúu ja ní ka'an-ya. ²⁵ Yúan-na te máá-de ja ndítuu-de jiká Jesús, nì ka'an-de jín-ya: Táta, ndé chaa kúu, áchí-de. ²⁶ Te nì ka'an Jesús: Ná chindaji-rí staa te kua'a-rí nuu ìn chaa, te chaa-ún kúu, áchí-ya. Te nì chindaji-ya staa. Te nì ja'a-ya núú Judas Iscariote se'e Simón. ²⁷ Te nì yee stáa-ún. Te nì kivi-ni Satanás iní. Yúan-na te nì ka'an Jesús jín: Tiñu sá'a-ró, ná sá'a yachí-ro, áchí-ya. ²⁸ Ko ní ìn chaa káye stáa jín-ya-ún, tú ní kájuku'un iní-de naún tu'un kúu ja ní ka'an-ya jín. ²⁹ Chí sava-de, nì kájani iní-de ja ní ka'an Jesús jín: Kuaan-ró naún kájinu ñú'ún-yó já kúu viko. Xí já kuá'a yakú na jín núú cháa ndá'ú. Chí Judas òn janu xú'ún. ³⁰ Te ja ní yee stáa-ún, te nì kenda-ni kua'an. Te a nì kuaa.

Tiñu jáá tá'ú-ya nuu-yo

³¹ Yúan-na te ja kuá'an, te nì ka'an Jesús: Vina te a nì nduñá'nu máá Sé'e chaa. Te suni nì nduñá'nu Dios nì sá'a-ya. ³² Te nú nduñá'nu Dios sá'a-ya, suni sání nduñá'nu máá-yá sá'a Dios, te nduñá'nu-ni-ya vítan ñú'ni. ³³ Súchi, yakú-na kivi kúnchaa-rí jín-ro. Te nandúkú-ro rúu, te nátu'un nì ka'an-rí jín cháa judío, ondé nuu kí'in-rí, mā kúu jaa koyo-ro jíná'an-ro. ³⁴ Ìn tiñu jáá tá'ú-rí nuu-ro jíná'an-ro: Ja ná kúndá'ú iní-ro taká tá'an-ro. Nátu'un kúndá'ú iní-rí róó, suni súan kundá'ú iní-ro tá'an-ro. ³⁵ Te nú kundá'ú iní-ro taká tá'an-ro, yúan-na te kuní taká ñayivi: já máá-ro kákuu chaa nì káskuá'a jín-rí, áchí-ya.

Tu'un Pedro jín lí'li

³⁶ Te nì ka'an Simón Pedro jín-ya: Táta, ndénu kí'in-ní, áchí-de. Te nì ka'an Jesús jín-de: Nuú kí'in-rí-ún, mā kúu kundikín-ro rúu vina. Ko kúkuéé-ga te kundikín-ro rúu jaa-ro. ³⁷ Te nì ka'an Pedro jín-ya: Táta, najá mā kúu kundikín-ná ní vina. Tú yú'ú-ná kuu-ná ja ní. Achí-de. ³⁸ Te nì ka'an Jesús jín-de: Kuu-ro já rúu náún. Jandáa ká'an-rí jín-ro: Ondé ná té kana-ga lí'li, te mā kuátu'un-ro rúu uní jínú.

14

Ja sátu'a-ya ve'e andávi kúu yóó

¹ Mā kúñáá iní añu-ro. A kákandíja-ro Dios, suni ná kándíja-ro rúu. ² Chí ío kua'a ve'e iní ve'e Táa-rí. Te nú tú súan ío, a nì kastu'ún-rí nuu-ro núú. Kí'in-rí kúsátu'a-rí ve'e kuxiukú-ro. ³ Te nú kua'an-rí sátu'a-rí ve'e kuxiukú-ro, te nchaa-rí kinastútú-rí róó kí'on. Náva'a nuu kúnchaa máá-rí-ún, suni yúan kuxiukú-ro. ⁴ Te a kájiní-ro ndénu kí'in-rí. Te kájiní-ro íchi,

áchí-ya. ⁵ Te ñi ka'an Tomás jíin-yá: Táta, tú kájiní-ná ndénu kí'in-ní. Te ndasa kunj-ná ichi núsáá, áchí-de. ⁶ Te ñi ka'an Jesús jíin-de: Máá-rí kúu máá ichi, jíin tú'un ndaa, jíin tú'un kuchaku. Ma kúu jaá ni ñin-i nuu Táa-ri te nú túu ruu. ⁷ Te nú ní kájiní-ro rúu, te suni a ñi kájiní-ro Táa-ri núú. Te onde vina a kájiní-ro-yá, te a ñi kandé'é-ro núu-yá, áchí-ya. ⁸ Te ñi ka'an Felipe jíin-yá: Táta, stá'an-ní máá Táa-yo núu-ná, te ná kúva'a ñi-ná jíná'an-ná, áchí-de. ⁹ Te ñi ka'an Jesús jíin-de: Felipe, kua'a kivi ní kuu jík-a-ri jíin-ro. Té chá'an-ga kunj-ro rúu náún. Chaa ñi jíin ruu, nuu máá Táa-yo ní jíin-de. Naja ka'an-ro: Stá'an-ní máá Táa-ro núu-ná. ¹⁰ Á tú kándja-ro já máá-rí kánchaa-ri jíin máá Táa-yo, te máá Táa-yo Dios kánchaa-ya jíin-rí. Taká tu'un ká'an-ri jíin-ró, nasu já kúu ñi máá-rí ká'an-ri. Chí máá Táa-yo kánchaa-ya jíin-rí, te máá-yá sá'a tiñu-ún. ¹¹ Kandja ruu ja kánchaa-ri jíin máá Táa-yo, te máá Táa-yo jíin máá-rí: Te nú tú súan, te kandja ruu cuenta máá tiñu sá'a-ri. ¹² Jandaa ká'an-ri jíin-ró: Nú ndé chaa kándja ruu, tiñu ja sá'a-ri yá'a suni sá'a-de. Te ñá'nu-ga tiñu sá'a máá-de vasa yá'a, chí no'on-ri nuu máá Táa-yo Dios. ¹³ Te taká ñaún ja kakán-ro núu máá Táa-yo jíin sí'ví-rí, yuán sá'a-ri, náva'a nduñá'nu máá Táa-yo já sikí máá Sé'e-ya. ¹⁴ Te nú ñaún kakán-ro jíin sí'ví-rí, te skíkuu-ri.

Ja ní keyu'u-ya já kú Espiritu Santo

¹⁵ Te nú manj-ro jíin-rí, te kuandatú-ro tiñu tá'ú-rí nuu-ro. ¹⁶ Te kakan ta'u-rí nuu máá Táa-yo Dios. Te kua'a-ya ingá I'a chindéé chítuu róó jíná'an-ró, náva'a kunchaa-ya jíin-ró ní káni. ¹⁷ Máá Espiritu ndaa kúu I'a-ún. Te ñayivi, ma kuu kua'tú-i-ya, chí tú kandé'é-i nuu-yá ni tú kájiní-i-ya. Ko máá-ró, chí kájiní-ro-yá, chí ncháa-ya jíin-ró, te ku'un-ya ñi-ro. ¹⁸ Ma skéndoo ndá'ú-ri róó, chí nchaa-ri nuu-ro jíná'an-ró. ¹⁹ ñi tí'lí-ña te ma kuni-ga ñuyivi núu-rí. Ko máá-ró chí kunj-ro rúu, chí chakú-ri. Te ja yuán suni kuchaku máá-ró. ²⁰ Te kivi-ún kunj-ro já kánchaa-ri jíin máá Táa-ri, te máá-ró jíin rúu, te máá-rí jíin máá-ró jíná'an-ró. ²¹ Nú ndé chaa ñu'un ñi-de tiñu ñi tá'ú-rí, te skíkuu-de, chaa-ún kúu ja manj jíin-rí. Te nú manj-dé jíin-rí, suni kumanj máá Táa-ri jíin-de. Te máá-rí, kumanj-rí jíin-de te stá'an ndijin-ri máá-rí nuu-dé, áchí-ya. ²² Te ñi ka'an Judas jíin-yá (ko nasuú Iscariote): Táta, naja stá'an ndijin-ní máá-ní nuu-ná jíná'an-ná, te nuu ñayivi chí rúu, áchí-de. ²³ Te ñi ka'an Jesús jíin-de: Nú ndé chaa manj-dé jíin-rí, te skíkuu-de tu'un ká'an-ri, yuán-na te kumanj máá Táa-ri jíin-de. Te chakoyo-ri nuu-dé. Te kuxiukú-rí jíin-de. ²⁴ Te chaa tú manj jíin-rí, tú skíkuu-de tu'un ká'an-ri. Te tu'un ñi kájiní so'o-ró, nasu tú'un máá-rí kúu, chí tu'un máá Táa-yo I'a ñi táji rúu vai-ri kúu. ²⁵ Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró, ñini kánchaa-ri jíin-ró. ²⁶ Ko máá Táa-yo Dios, táji-yá máá I'a chindéé chítuu róó kii-ya jíin sí'ví-rí. Te máá I'a-ún kúu Espiritu Santo. Máá-yá, stá'an-ya taká tu'un nuu-ro, te xndaku-ya núu-ro taká tu'un ñi ka'an-ri jíin-ró. ²⁷ Skéndoo-ri tu'un ndéé ñi jíin-ró, tu'un ndéé ñi máá-rí kua'a-ri nuu-ro. Nasu cuenta ñuyivi, chí máá-rí kua'a-ri nuu-ro. Ma kúku'a' ñi añu-ro, te ni ma yú'u-ro. ²⁸ A ñi kájiní so'o-ró já ni ká'an-ri jíin-ró: Kí'in-ri te nchaa-ri nuu-ro, áchí-ri. Nú ñi kumanj-ro jíin-rí, te kusii ndja ñi-ro núú, chí ñi ka'an-ri jíin-ró já nó'on-ri nuu máá Táa-yo Dios. Chí ñá'nu-ga kúu máá Táa-yo vasa rúu. ²⁹ Vina a ñi kastú'ún-ri nuu-ro onde jíin tiempo, náva'a nú a ñi kuu, te kandja-ro jíná'an-ró. ³⁰ Ma ká'an kua'a-gá-ri jíin-ró, chí vai ja kúñá'nu ñi ñuyivi yá'a. Te tú ndújín jíin-rí. ³¹ Ko vai máá, náva'a kuni ñuyivi ja manj-rí jíin máá Táa-yo Dios, te natú'un ñi tá'ú máá Táa-yo Dios tiñu nuu-rí, suni súan sá'a-ri. Ndukiñi ná chó'o.

15

Máa yó'o uva ndija

¹ Máá-rí kúu máa yó'o uva ndija. Te máá Táa-ri kúu I'a jítu ja'a. ² Taká nda'a já nditín ruu te tú já'a nde'e, jánchaa-ya. Te taká nda'a já já'a nde'e, násándoo-ya náva'a kua'a-ga nde'e. ³ Te máá-ró a ñi kanduundoo-ró jíin tú'un ñi ka'an-ri jíin-ró. ⁴ Ná kúxiukú-ró jíin-rí, te máá-rí jíin máá-ró. ñi nda'a uva, ma kúu kua'a máa nde'e, te nú tú kutín jíká máa yó'o. Te suni súan róó, te nú tú kuxiukú-ró jíin-rí. ⁵ Máá-rí kúu yo'o-ún, te máá-ró kákuu nda'a-rí. Chaa ja kánchaa jíin-rí, te máá-rí jíin máá-de, chaa-ún já'a kua'a nde'e. Chí nú túu ruu, te ma kúu kuti sá'a ní ñin-ró jíná'an-ró. ⁶ Chaa ja ñi kánchaa jíin-rí, kenda-de kí'ín-de, sá'a-ya. Te ichi natú'un ñi nda'a sáni, ja nástútú-i, te taan-í nuu ñu'un, te kayu. ⁷ Nú káxiukú-ró jíin-rí te tu'un ká'an-ri ñu'un ñi-ro. Yuán-na te kakan ñaún kákuni-ro, te kua'a-ri nuu-ro. ⁸ Nú kája'a-ró kuá'a nde'e, yuán-na te nduñá'nu Táa-ri sá'a, te súan kuu-ró cháa kákuá'a jíin-rí. ⁹ Natú'un máá Táa-yo kúndá'ú ñi-ya rúu, suni súan kúndá'ú ñi-ri róó jíná'an-ró. Núsáa te kukuu-ga-ro jíin tú'un kúndá'ú ñi-ri róó. ¹⁰ Nú skíkuu-ró tiñu ñi tá'ú-rí nuu-ro, te nene kúndá'ú ñi-ri róó. Natú'un máá-rí ñi skíkuu-ri tiñu ñi tá'ú Táa-ri nuu-rí, te nene kúndá'ú ñi-ya rúu. ¹¹ Tu'un yá'a ká'an-ri jíin-ró, náva'a ná kúkuu-ro jíin tú'un kusii ñi máá-rí. ¹² Yá'a kúu tiñu tá'ú-ri: Ja ná kúndá'ú ñi-ri tá'an-ró, natú'un kúndá'ú ñi-ri róó jíná'an-ró. ¹³ Nú ñi chaa kuu-de ja'a

amigo-de, tuká inga modo ja kúndá'ú-ga inji-i-de náty'un ni sá'a cháa-ún. ¹⁴ Máá-ró kákuu amigo-ri nú skíkuu-ró taká tiñu tá'ú-ri nuu-ro. ¹⁵ Tuká skúnání-rí róo mozo. Chí ñn mozo, tú jini-de ñáun sá'a jito'o-de. Chí sua skúnání-rí róo amigo-ri, chí a ni kastu'ún-ri nuu-ro taká tu'un ni jini so'o-ri onde nuu máá Táa-ri. ¹⁶ Tú ní kákaji-ró rúu. Chí sua ni kaji-ri róo, te ni jani-ri róo ja kíngoyo-ró te kuá'a-ró ndé'e. Te ma náa ndé'e-ro. Te taká ja kakán-ro nuu máá Táa-yo Dios jín sí'ví-ri, kuá'a-ya nuu-ro. ¹⁷ Tiñu yá'a tá'ú-ri nuu-ro: Ja ná kúndá'ú inji-ro tá'an-ró.

Ja káchindikín-i cháa kákandja

¹⁸ Te nú kití inji taká ñayivi nuu-ro jíná'an-ró, te ma náa iní-ro já súni ni kití inji-i nuu máá-ri xna'an-ga. ¹⁹ Te nú cháa ñuyivi ni kákuu-ró, te kumani ñayivi jín róo náty'un jín tá'an máá-i núú. Ko nasu cháa ñuyivi kákuu-ró, chí sua ni kaji-ri róo inji ñuyivi. Ja yúan kákití inji ñayivi nuu-ro. ²⁰ Ma náa iní-ro tú'un ni ka'an-ri jín-ró: ñn mozo, tú kúñá'nu-ga-de nuu jito'o-de. Nú ni káchindikín-i ruu suni súan chindikín-i róo. Nú ni skíkuu-i tú'un ni ka'an-ri, suni skíkuu-i tú'un ka'an-ro. ²¹ Ko taká tiñu yá'a sá'a-de jín-ró ja síki sí'ví-ri, chí tú kájini-i l'a ni táji rúu vai-ri. ²² Nú tú ní ki-ri, ni nú tú ní ká'an-ri jín-i, ma kóo kuáchi-i núú. Ko vina ma kúu kaku-i nuu kuáchi-i. ²³ Ñayivi kájito u'u ruu, suni kájito u'ú-i máá Táa-ri. ²⁴ Nú tú ní sá'a-ri tiñu nuu-í ja ñi ñn cháa tú ní sá'a, te ma kóo kuáchi-i núú. Ko vina a ni kájini-i tiñu-ún, te kájito u'ú-i ruu jín máá Táa-ri. ²⁵ Ko súan kásá'a-i náva'a skíkuu tu'un yóso nuu tutú ley máá-i: Ja tú na kuáchi-ri, te ni kájito u'ú-i ruu, áchi. ²⁶ Ko onde nuu máá Táa-yo táji-ri máá l'a chindéé chítuu róo. Máá Espiritu ndaa kúu-ya, te onde chí máá Táa-yo Dios kenda-ya. Te nú a ni cháa-ya, te kani ndaa-ya tú'un-ri. ²⁷ Te suni máá-ró kani ndaa-ro tú'un, chí ká'ín-ró jín-ri onde kivi ní kejá'a-ri.

16

¹ Tu'un yá'a ni ka'an-ri jín-ró náva'a tú nayú'ú-ro. ² Te ské'ichi-i róo inji ve'e sinagoga kíngoyo-ró. Te jaá hora ja nú ñn cháa ka'ni-dé róo, te kani inji-de ja bueno ni sá'a-de nuu Dios. ³ Te tiñu yá'a sá'a-i jín-ró, chí tú kájini-i nuu máá Táa-yo Dios, te ni nuu máá-ri. ⁴ Ko ni ka'an-ri tu'un yá'a jín-ró náva'a a nú a ni jaá hora, te nuku'ún inji-ro já súan ni ka'an-ri jín-ró. Te tú ní ká'an-ri tu'un yá'a jín-ró onde kivi ní kejá'a-ri, chí jika-ri jín-ró jíná'an-ró. ⁵ Te vina, chí no'on-ri nuu l'a ni táji rúu vai-ri. Te ni ñn róo, na tú kaka tu'ún-ró rúu: Ndeñu kí'in-ní. ⁶ Te vina a ni kuxí iní-ro chí súan ni ka'an-ri jín-ró. ⁷ Ko ká'an ndaa-ri jín-ró: Ja síki róo kúu ja kánúú kí'in-ri. Chí nú tú kí'in-ri, te l'a chindéé chítuu róo, ma cháa-ya nuu-ro jíná'an-ró. Nú kí'in-ri, te táji-ri-ya kí-ya nuu-ro. ⁸ Te nú a ni cháa-ya te stá'an-ya nuu-í ja ndíso máá-i kuáchi, jín já kúu tiñu ndaa, jín ndasa náku'ndí-ya-í. ⁹ Máá kuáchi-ún kúu ja tú kákandja-i ruu. ¹⁰ Te máá tiñu ndaa-ún kúu ja nó'on-ri nuu máá Táa-yo Dios, te ma kuni-ga-ro nuu-ri. ¹¹ Te tu'un náku'ndí-ún kúu ja a ni jáku'ndí-ya síki máá já kúñá'nu inji ñuyivi yá'a.

Tu'un máá Espiritu ndaa

¹² Ió kua'a-ga tu'un ka'an-ri jín-ró, ko ma kánda-ró jín vina. ¹³ Te nú ni cháa máá Espiritu ndaa, máa-ya stá'an-ya taká tu'un ndaa nuu-ro. Chí tú ka'an-ya já kuni máa-ya, chí ka'an-ya taká ja jini so'o-ya. Te stá'an-ya taká tiñu cháa. ¹⁴ Te nduñá'nu-ri sá'a-ya, chí kí'in-ya tú'un xiin máá-ri, te stá'an-ya nuu-ro jíná'an-ró. ¹⁵ Taká ja xiin máá Táa-yo, suni máá-ri xiin. Ja yúan ní ka'an-ri ja kí'in-ya já xiin máá-ri te stá'an-ya nuu-ro. ¹⁶ ñn tí'lí-na, te ma kuni-ga-ro nuu-ri. Te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró nuu-ri, chí nó'on-ri nuu máá Táa-yo. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te sava cháa kákuá'a jín-ya ni kaka'an-de jín tá'an-de: Ñáun kúu tu'un ni ka'an-ya jín-yó: ñn tí'lí-na te ma kuni-ga-ro nuu-ri, te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró nuu-ri, chí nó'on-ri nuu Táa-ri. ¹⁸ Te ni kaka'an-ga-de: Ñáun tu'un kúu ja ní ka'an-ya jín-yó: ñn tí'lí-na. Te tú kákuu'ún inji-yo já ká'an-ya. Achí-de. ¹⁹ Te ni jini Jesús ja kaka tu'ún-de-ya kákuu-de. Ni ká'an-ya jín-de: Á kájika tu'ún tá'an-ró já ní ka'an-ri tu'un yá'a jín-ró: ñn tí'lí-na, te ma kuni-ga-ro nuu-ri, te suni ñn tí'lí-ga, te nakuní tuku-ró nuu-ri. ²⁰ Jandáa ká'an-ri jín-ró: Nde'e-ro te nduku'á inji-ro, ko kusí inji ñayivi ñuyivi. Te kuku'á inji-ro, ko vasa kákuu'á inji-ro, te ndusi inji-ro. ²¹ ñn ñasí'í, nú já'nchá chí-ña, te kuku'á inji-ña, chí kuakuyani skáku-ña. Te nú a ni skáku-ña ñn suchí lúli, tuká ná'an-ña túndó'o ni ta'an-ña, chí kusí inji-ña já ní kaku ñn cháa inji ñuyivi. ²² Suni súan máá-ró, kákuu'á ndija inji-ro vina. Ko inga kivi te nakuní jín nuu-ro te kusí inji-ro. Te ma nduku'á-ga inji-ro jíná'an-ró sá'a ni ñn ñayivi. ²³ Te kivi-ún tú ñáun kaka tu'ún-ró rúu. Jandáa ká'an-ri jín-ró, nú ñáun kakán-ro nuu máá Táa-yo jín sí'ví-ri, te kuá'a-ya nuu-ro. ²⁴ Onde vina te tú ñáun ní kájikán kuti-ro jín sí'ví-ri. Kakan, te ni'in-ro, náva'a kusí vá'a inji-ro. ²⁵ Tu'un yá'a ká'an yátá-ri jín-ró. Ko ñn kivi te ma ká'an yátá-gá-ri jín-ró, chí sua kastu'ún káji-ri taká tu'un máá Táa-yo Dios. ²⁶ Te kivi-ún, kakan-ro jín sí'ví-ri. Te tú ká'an-ri jín-ró já kakán ta'ú-ri nuu máá Táa-yo já síki róo. ²⁷ Chí máá Táa-yo, kúndá'ú

inĩ-ya róó. Chĩ máá-ró nĩ kākumanĩ-řo jĩn-rĩ, te nĩ kākandĩja-ró já ondé nuu Dios vai-řĩ. ²⁸ Nĩ kenda-řĩ ondé nuu máá Táa-yo, te nĩ chaa-řĩ inĩ ñuyĩvi. Vina te kenda tuku-řĩ inĩ ñuyĩvi te no'on-řĩ nuu máá Táa-yo Dios. Achi-ya. ²⁹ Te nĩ kaka'an chaa káskuá'a jĩn-ya: Vina te ká'an káji-nĩ. Tú ká'an-nĩ ni ĩn tu'un yátá. ³⁰ Vina te kájuku'un inĩ-ná ja jini-nĩ taká tu'un, te tú jinu ĩtũ'un-nĩ ja kaká tu'un-nĩ. Ja yúan kākandĩja-ná ja ní kenda ndija-nĩ ondé nuu Dios vai-nĩ. Achi-de jĩn-ya. ³¹ Te nĩ ka'an Jesús jĩn-de: Vina te kākandĩja-ró náún. ³² Kuni so'o-ró, chĩ vai ĩn hora, te a nĩ chaa, ja kuichá nuu-ró kingoyo-ró vé'e-ró. Te skéndo-ro róu máá ĩn-řĩ. Ko ma kunchaa máá ĩn-řĩ, chĩ máá Táa-yo Dios kánchaa-ya jĩn-rĩ. ³³ Tu'un yá'a ká'an-řĩ jĩn-ró náva'a koo ndéé iní-ro sá'a-řĩ. Inĩ ñuyĩvi, chĩ koto-ró tũndó'o. Ko kava téyĩ-ró, chĩ a nĩ kundéé-řĩ jĩn ñuyĩvi, áchi-ya.

17

Tu'un nĩ jikán ta'u Jesús ja'a yóó

¹ Tu'un yá'a nĩ ka'an Jesús. Te nĩ ndakoto-ya íchi ándivĩ. Te nĩ ka'an-ya: Táa, a nĩ chaa máá hora. Sáñá'nu-nĩ Se'e-nĩ, náva'a suni Se'e-nĩ sáñá'nu-nĩ ní. ² Chĩ nĩ ja'a-nĩ fuerza nuu máá Sé'e sikĩ taká chaa, náva'a nuu taká chaa nĩ ja'a-nĩ nuu-ĩ, kua'a-ĩ ja kúchaku-de ní káni. ³ Te tu'un kuchaku ní káni kúu ja ná kuni-de ní ja máá ĩn ndija-nĩ Dios kúu-nĩ ondé jĩn Jesucristo I'a nĩ táji-nĩ vai. ⁴ Máá-ná, nĩ sáñá'nu-ná ní inĩ ñuyĩvi. A nĩ síjĩnu-ná tínu nĩ tá'ú-nĩ nuu-ná. ⁵ Te vina Táa, sáñá'nu-nĩ náá, ná kuni jĩn nuu máá-nĩ, nátu'un nĩ kuñá'nu-ná jĩn-nĩ ondé ná té jungoo-ga ñuyĩvi. ⁶ Nĩ stá'an ndijĩn-ná ní jĩn sí'vĩ-nĩ nuu taká chaa nĩ ja'a-nĩ nuu-ná inĩ ñuyĩvi. Máá-nĩ nĩ xĩn-dé núú. Te nĩ ja'a-nĩ-de nuu-ná. Te nĩ kaskĩkuu-de tu'un-nĩ. ⁷ Vina te a kájinĩ-de ja ondé nuu máá-nĩ vai taká tu'un nĩ ja'a-nĩ nuu-ná. ⁸ Chĩ tu'un nĩ ja'a-nĩ nuu-ná, nĩ ja'a-ná nuu máá-de jíná'an-de. Te nĩ kajatá'ú-de tu'un-ún. Te a nĩ kajinĩ ndaa-de ja ní kenda-ná ondé nuu-nĩ. Te nĩ kākandĩja-de ja ní táji-nĩ náá vai-ná. ⁹ Te jikán ta'u-ná ja'a máá-de. Tú jikán ta'u-ná ja'a ñuyĩvi, chĩ sua jikán ta'u-ná ja'a cháa nĩ ja'a-nĩ nuu-ná, chĩ máá-nĩ xĩn-dé. ¹⁰ Te taká ndatĩnu-ná kúu ndatĩnu máá-nĩ. Te taká ndatĩnu máá-nĩ kúu ndatĩnu máá-ná. Te nĩ nduñá'nu-ná nĩ sá'a ndatĩnu-ún. ¹¹ Te tuká kánchaa-ná inĩ ñuyĩvi. Ko máá-de chĩ káxiuku-de inĩ ñuyĩvi, te máá-ná nájaa-ná nuu-nĩ. Táa, máá-nĩ kúu I'a ndoo, te jĩn sí'vĩ-nĩ koto-nĩ taká chaa nĩ ja'a-nĩ nuu-ná, náva'a ĩn-nĩ ná kúu-de nátu'un kákuu máá-yó. ¹² Ná nĩ kánchaa-ná jĩn-de inĩ ñuyĩvi, te nĩ ndĩto-ná-de jĩn sí'vĩ-nĩ ja ní ja'a-nĩ nuu-ná. Nĩ ndĩto-ná-de te tú ní náa ní ĩn-de, chĩ máá-nĩ se'e ku'ña ní naa, náva'a skĩkuu tutu ĩ. ¹³ Te vina najaa-ná nuu-nĩ. Te ká'an-ná tu'un yá'a inĩ ñuyĩvi náva'a ná kúsi' vá'a inĩ-de jĩn tú'un kúsi' iní máá-ná. ¹⁴ Nĩ kastu'ún-ná tu'un-nĩ nuu-dé. Te nĩ kakitĩ inĩ ñayivi núu-dé, chĩ nasu sé'e ñuyĩvi kákuu-de nátu'un máá-ná nasu sé'e ñuyĩvi kúu-ná. ¹⁵ Na tú jikán ta'u-ná ja cháxiu-nĩ-de inĩ ñuyĩvi, chĩ sua koto-nĩ-de nuu kĩni nuu ku'ña. ¹⁶ Nasu tá'an ñuyĩvi kákuu-de. Nátu'un máá-ná nasu tá'an ñuyĩvi kúu-ná. ¹⁷ Nasándoo-nĩ-de jĩn tú'un ndaa. Tu'un máá-nĩ kúu máá tú'un ndaa. ¹⁸ Nátu'un nĩ táji-nĩ náá vai-ná inĩ ñuyĩvi, suni súan táji-ná-de ki'ĩn-de inĩ ñuyĩvi. ¹⁹ Te ja sikĩ máá-de kúu ja sándoo-ná máá-ná, náva'a koo ndoo máá-de jĩn tú'un ndaa. ²⁰ Tú jikán ta'u-ná ja'a máá ĩn chaa yá'a jíná'an-de, chĩ suni ja'a taká ñayivi já ná kándĩja-ĩ náá sá'a tu'un kani-de jíná'an-de. ²¹ Náva'a taká-ĩ ná kúu-ĩ ĩn-nĩ, nátu'un kánchaa-nĩ jĩn-ná, Táa, te máá-ná jĩn máá-nĩ. Te suni súan ná kúu-ĩ ĩn-nĩ jĩn-yó kuni-ná, náva'a ná kándĩja ñuyĩvi já máá-nĩ nĩ táji-nĩ náá vai-ná. ²² A nĩ sáñá'nu-ná máá-de nátu'un nĩ sáñá'nu-nĩ náá, náva'a ĩn-nĩ ná kúu-de nátu'un ĩn-nĩ kákuu-yó. ²³ Te nátu'un máá-ná jĩn máá-de, te máá-nĩ jĩn máá-ná, suni súan kuni-ná ja ná siyja-nĩ-de náva'a ĩn-nĩ ná kúu-de, te náva'a kuni ñayivi já ní táji-nĩ náá vai-ná, jĩn já kúndá'ú inĩ-nĩ-de nátu'un kúndá'ú inĩ-nĩ náá. ²⁴ Táa, taká chaa nĩ ja'a-nĩ nuu-ná-ún, kuni-ná ja núu kunchaa máá-ná suni yúan ná kúxiuku máá-de jĩn-ná, náva'a ná kuni-de ndasa nduñá'nu-ná sá'a-nĩ. Chĩ kúndá'ú inĩ-nĩ náá ondé ná té jukuiñi-ga ñuyĩvi. ²⁵ Táa, máá-nĩ kúu I'a ndaa, ko tú kájinĩ taká ñayivi núu-nĩ. Ko máá-ná chĩ jini-ná nuu-nĩ. Te chaa yá'a, kájinĩ-de ja ní táji-nĩ náá vai-ná. ²⁶ Te máá-ná, a nĩ stá'an-ná ní jĩn sí'vĩ-nĩ nuu-dé. Te stá'an-ga-ná nuu-dé, náva'a ná kúndá'ú inĩ-de tá'an-de nátu'un kúndá'ú inĩ-nĩ náá, te suni náva'a kunchaa-ná jĩn-de.

18

Ja ní kakatĩn-de Jesús

¹ Te nĩ kuu, nĩ ka'an Jesús tu'un yá'a. Te nĩ kenda-ya jĩn cháa káskuá'a jĩn yá kua'an-ya yatá yúcha Cedrón, nuu ío ĩn jardín. Te yúan nĩ kivi-ya jĩn cháa káskuá'a jĩn-ya. ² Te Judas ja ní nastúu-ya-ún, suni jini-de lugar yúan, chĩ ío kua'a vuelta nĩ ketá'an Jesús yúan jĩn cháa káskuá'a jĩn-ya. ³ Te nĩ jaka Judas ĩn nuu soldado jĩn yakú ndajá'a sutú ñá'nu jĩn cháa

fariseo, te ni jakoyo-de yúan jín linterna jín nú'un yiti jín machete. ⁴ Yúan-na te Jesús, ja á ni jini-ya táka tundó'o vai siki-yá, ni kenda-ya ichi núu-dé. Te ni ka'an-ya jín-de: Ndé cháa kánandúkú-ró, áchí-ya. ⁵ Te ni kaka'an-de jín-yá: Jesús núu Nazaret kánandúkú-rí, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Máá-rí kúu, áchí-ya jín-de. Te Judas, cháa ni nastúu-ya-ún, suni kándij-de jín cháa-ún jíná'an-de. ⁶ Te ja súan ni ka'an-ya, máá-rí kúu, te ni kanakaka yatá-de. Te ni kandaq-ni-de nuu nú'un. ⁷ Te ni jiká tu'un tuku-ya-dé: Ndé cháa kánandúkú-ró, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Jesús núu Nazaret, áchí-de. ⁸ Te ni ka'an Jesús: A ni ka'an-ri jín-ró ja máá-rí kúu. Te nú ruu kánandúkú-ró, te síq cháa ya'a ná kinglyo-de. Achí-ya. ⁹ Súan ni kuu náva'a ná skíkuu tu'un ja ní ka'an-ya: Tú ní xnáa-ná ni in cháa ni ja'a-ni nuu-ná, áchí-ya. ¹⁰ Yúan-na te Simón Pedro, ja náva'a-de in machete, ni tava-dé. Te ni stuji-ni-de mozo máá sutú ná'nu-ga. Te ni kachi-de so'o lado va'a. Te mozo-ún, nání Malco. ¹¹ Te ni ka'an Jesús jín Pedro: Nachiva'a machete-ro in cubierta. Chi tundó'o yá'a ja ni ja'a Taa-ri nuu-rí, tú kánúú já ndó'o-ri náún. Achí-ya.

Ja ni kándij Jesús nuu sutú ná'nu-ga

¹² Yúan-na te soldado, jín cháa kuñá'nu, jín ndáj'a cháa judío, ni kakatün-de Jesús, te ni kaju'ni-de-ya. ¹³ Te xna'an-ga ni kajanchaka-de-ya núu Anás. Chi táchisó Caifás ni kuu-de. Te Caifás, ni kuu-de máá sutú ná'nu-ga kuia-ún. ¹⁴ Te Caifás kúu máá cháa ni ja'a consejo nuu cháa judío, ja jinu nú'un ja kúu in cháa ja'a náyivi. ¹⁵ Te Simón Pedro, ndikín-de Jesús kua'an-de jín-ya, jín ingá cháa skuá'a. Te cháa-ún, jini sutú ná'nu nuu-dé. Te ni kivi-de in Palacio jín Jesús. ¹⁶ Ko Pedro, ni kándij-ni-de ichi yuxé'é yatá vé'e. Te máá cháa skuá'a ja jini sutú ná'nu-ga nuu-dé, ni kenda-de, te ni ka'an-de jín ná'an ndito yuxé'é. Te ni skivi-de Pedro in ve'e palacio. ¹⁷ Yúan-na te ná'an ndito yuxé'é-ún, ni ka'an-ña jín Pedro: Te róó suni in cháa skuá'a jín cháa ya'a kúu-ró vii, áchí-ña. Te ni ka'an-de: Nasu náá kúu, áchí-de. ¹⁸ Te mozo-ún jín policia, ni kanastá'an-de nu'un, chi sá'a vjín. Te ká'jin-de kánduvixi-de. Te Pedro, suni kándij-de yúan, ndúvixi-de. ¹⁹ Te sutú ná'nu-ga, ni xndichí-de Jesús siki cháa káskuá'a jín-yá jín siki tú'un stá'an-ya. ²⁰ Te ni ka'an Jesús: A ni ka'an ndijin-ri in náyivi. Nene ni stá'an-ri tu'un in ve'e sinagoga jín in ve'e i, nuu ndútútú ndí'í náyivi judío, te tú ni in tu'un ní ká'an sa'í-ri. ²¹ Naja jiká tu'un-ró rúu. Kaka tu'un náyivi ní kajini so'o tu'un ni ka'an-ri nú naún ní ka'an-ri, chi máá-i káiná'an-i tu'un ni ka'an-ri jín-i, áchí-ya jín-de. ²² Te ja súan ni ka'an Jesús, te in mozo kándij yúan, ni ja'a-ni in jiki núu Jesús. Te ni ka'an jín-yá: Súan ká'an-ro jín sutú ná'nu náún, áchí. ²³ Te ni ka'an Jesús jín: Nú ni ka'an ndiva'a-ri, te kastú'un naún kúu tu'un náá ní ka'an-ri-ún. Ko nú tu'un va'a ni ka'an-ri, te naja stuji-ro rúu núsáá, áchí-ya. ²⁴ Te Anás ní táji-de-ya nú'ni-ya kuá'an-ya núu Caifás ja kúu máá sutú ná'nu-ga. ²⁵ Te kándij Simón Pedro ndúvixi-de. Te ni kaka'an jín-de: Nasu cháa skuá'a jín-de kúu-ró náún, áchí. Te máá-de, tú ní játu'un-de: Nasu rúu kúu, áchí-de. ²⁶ Te in mozo sutú ná'nu-ga, tá'an ja ní xiti Pedro so'o-ún, ni ka'an jín-de: Nasu ní jini-ri róó jín-de in jardín náún, áchí. ²⁷ Te Pedro, tú ní játu'un tuku-de. Te ni kana-ni lí'li.

Ja kuá'an Jesús nuu Pilato

²⁸ Yúan-na te ni kándenda-de jín Jesús in ve'e Caifás kája'an-de jín-yá onde in ve'e palacio. Te jañá'an kúu. Te náyivi judío, tú ní kivi koyo-i in ve'e palacio, chi tú kákuñ-i kuchá'an-i. Chi nú súan te ma kúu kee-í lélu Pascua. ²⁹ Yúan-na te ni kenda Pilato nuu náyivi ká'jin yatá vé'e. Te ni ka'an-de: Naún kuachi kájukan-ro siki cháa ya'a, áchí-de. ³⁰ Te ni kaka'an-i: Cháa ya'a, nú tú kúu-de cháa náá, ma kinchaka-ná-de nuu-ni núu, áchí-i jín-de. ³¹ Te ni ka'an Pilato jín-i: Kí'in máá-ró-de, te sándaq-ro siki-dé natu'un ká'an ley máá-ró, áchí-de. Te náyivi judío ni kaka'an-i jín-de: Ja náá jíná'an-ná, tú ío ley ja ká'ni-ná ni in náyivi, áchí-i. ³² Súan ni kaka'an-i náva'a skíkuu tu'un ni ka'an Jesús, ja ní kastú'un-yá naún modo kuu-ya. ³³ Te ni ndívi Pilato in ve'e palacio. Te ni kana-de xiní Jesús ni kivi-ya. Te ni ka'an-de jín-yá: Máá-ró kúu Rey náyivi judío náún, áchí-de. ³⁴ Te ni ka'an Jesús jín-de: Á súan jáni in máá-ró, xi súan ni kastú'un sáva-ga cháa nuu-ro, áchí-ya. ³⁵ Te ni ka'an Pilato: Cháa judío kúu-ri náún. Náyivi máá-ró jín sutú ná'nu, ni kanakuá'a róó nuu-ri. Naún ní sá'a-ró núsáá. Achí-de. ³⁶ Te ni ka'an Jesús: Nasu náyivi ya'a kúu nuu tá'ú-ri tiñu. Nú in náyivi ya'a kúu nuu tá'ú-ri tiñu, yúan-na te cháa kájatíñu nuu-ri, kuatá'an-de ja'a-ri náva'a tú natuun-ri nuu náyivi judío núu. Ko nasu náyivi ya'a kúu nuu tá'ú-ri tiñu vina. Achí-ya. ³⁷ Yúan-na te ni ka'an Pilato jín-yá: Te in rey kúu-ró ja súan, áchí-de. Te ni ka'an Jesús: Máá-ró ká'an ja rúu kúu rey. Kánúú káni-ri tu'un ndaa. Ja yúan ní kaku-ri. Te ja yúan vai-ri in náyivi. Taká náyivi ká'jin jín tú'un ndaa, náyivi-ún jini ná'in-i tu'un ká'an-ri. Achí-ya. ³⁸ Te ni ka'an Pilato jín-yá: Naún kúu tu'un ndaa, áchí-de. Te ja ní ka'an-de tu'un ya'a, te ni kenda tuku-de nuu náyivi judío. Te ni ka'an-de jín-i: Tú kuti ní in kuachi ni'in-ri siki-dé. ³⁹ Ko ío costumbre máá-ró já viko Pascua te nuu-ro síq-ri in cháa índee vekaa. Te kákuñ-ro

já síá-rj rey ñayivi judío nuu-ro xí túu, áchí-de. ⁴⁰ Yúan-na te ndivii-í nj kākana jaa-i inga jínu: Mā síá-ní cháa yá'a, chj sua ná síá-ní Barrabás, áchí-i. Te cháa kuí'ná ní kuu Barrabás.

19

¹ Yúan-na te Pilato, nj ki'in-de Jesús. Te nj xndó'o-de-ya. ² Te soldado, nj katün-de ñn corona ññu. Te nj kachu'un-de xinj-yá. Te nj kachu'un-de-ya ñn sa'ma kuá'á tündí'f. ³ Te nj kākandita-de nuu-yá. Te nj kaka'an-de jín-yá: Rey judío, taá ndii, áchí-de. Te ká'ja-a-de jiki núu-yá. ⁴ Yúan-na te nj kenda Pilato inga jínu. Te nj ka'an-de jín ñayivi: Yá'a ndé'é-ró vaj-rj jín-de yata vé'e, náv'a ná kuní-ro já tú ni ñn kuachi ní'in-rí sikí-dé, áchí-de. ⁵ Te nj kenda Jesús yata vé'e, ñú'un-ya corona ññu jín sa'ma kuá'á tündí'f. Te nj ka'an Pilato jín-i: Yá'a ndé'é-ró cháa yá'a, áchí-de. ⁶ Te sutu ñá'nu jín cháa ká'atñu, nj kajinj-de nuu-yá. Te nj kaka'an jaa-de: Kata kaa-ní-de jikā cruz, ná kúu-de, áchí-de. Te nj ka'an Pilato jín-de: Katñn máá-ró-de te ka'ni-ro-dé, chj ruu, tú ní'in-rí ni ñn kuachi sikí-dé, áchí-de. ⁷ Te nj kaka'an judío: Máá-ná káñava'a-ná ley. Te sikí ley-ún kuu-de, chj áchí-de ja Sé'e Dios kúu-de, áchí. ⁸ Te ja ní jini so'o Pilato tu'un yá'a, te ví'í-gá yú'ú-de. ⁹ Te nj ndivi tuku-de inga jínu inj ve'e palacio. Te nj jikā tu'un-de Jesús: Ndé onde vaj-ro, áchí-de. Ko Jesús, tú ní ká'an kuti-yá jín-de. ¹⁰ Yúan-na te nj ka'an Pilato jín-yá: Tú ka'an-ro jín-rí náún. Á tú jini-ro já ndiso-rj tiñu ja ká'ni-rí róo jikā cruz, te suni ndiso-rj tiñu ja síá-rj róo ki'in-ro. Achí-de. ¹¹ Te nj ka'an Jesús: Nú tú ní kú tu'un onde andíví, te mā kúu ndonda-ró sikí-rí. Ja yúan cháa ñn naku'a ruu nuu-ro, kuachi xaan-gá ndiso-de. Achí-ya. ¹² Te onde hora yúan ndúkú ndéé Pilato síá-de-ya. Ko ñayivi judío, nj kaka'an jaa-i: Nú síá-ní cháa yá'a, te nasu amigo César kúu-ní. Chj nú ñn cháa sá'a-de ja máá-de kúu rey, cháa-ún ká'an-de sikí César. Achí-i. ¹³ Te Pilato, ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, nj kiñi'in-de Jesús yata vé'e. Te nj jungoo-de inj ve'e tiñu nuu nání pavimento. (Te nuu yú'u hebreo nání Gabata.) ¹⁴ Te máá kivi sá'tu'a ja kóo viko Pascua kúu, ná'tu'un ka'ññu. Te nj ka'an-de jín ñayivi judío: Yá'a ndé'é-ró núu rey máá-ró jín'an-ró, áchí-de. ¹⁵ Te nj kaka'an jaa-i: Ándale, chaxio-ní-de, te ka'ni-ní-de jikā cruz, áchí-i. Te nj ka'an Pilato jín-i: Ja ká'ni-rí rey máá-ró náún, áchí-de. Te nj kaka'an sutu ñá'nu: Tuká inga rey káñava'a-ná, chj máá-ní César, áchí. ¹⁶ Yúan-na te nj naku'a-de-ya núu-í ja ná kúu-ya jikā cruz. Te nj kākatiin-i Jesús, te kua'an-i jín-yá.

Ja ní kajata kaa-de-ya

¹⁷ Te máá-yá, ndiso-ya cruz-ya. Te nj kenda-ya yúan, kua'an-ya ñn nuu nání yíki xiní. Te nuu yú'u hebreo nání Gólgota. ¹⁸ Yúan nj kajata kaa-i-ya jikā cruz. Te suni nj kajata kaa-i uu cháa jín-yá, ñn ñn-de lado xiin-ya. Te máá Jesús nj ndita kaa-ya má'ñú. ¹⁹ Te suni nj cháa Pilato ñn tutu. Te nj chitñn-de xinj cruz. Te súan nj ka'an: Jesús ññu Nazaret, Rey ñayivi judío, áchí. ²⁰ Te kua'a ñayivi judío, nj kaka'u-i tu'un yá'a. Chj nuu ní ndita kaa Jesús, máá yáni yuñúu kúu. Te yóso tú'un-ún jín yú'u hebreo, jín yú'u griego, jín yú'u latin. ²¹ Te sutu ñá'nu judío, nj kaka'an-de jín Pilato: Mā cháa-ní: Rey ñayivi judío. Chj sua cháa-ní ja ní ka'an-de: Rey kúu-rj nuu ñayivi judío, achí-ní, áchí-de. ²² Te nj ka'an Pilato: Mā násama-rj ja á nj cháa-rj, áchí-de. ²³ Te soldado, nuu ní kajata kaa-de Jesús jikā cruz, te nj kākí'in-de sa'ma-yá. Te nj kandatá-de kuun pedazo, ñn ñn kuu soldado-ún. Te suni nj kākí'in-de tikáchí-yá. Ko tikáchí-ún tú ní kiku, chj nj kunu ní onde xinj te onde nuu já'a. ²⁴ Te nj kaka'an máá-de: Mā ndatá-yó, chj ná sá'a-yó ñn apuesto sikí. Te ná ndéó ndé ñn-yó ní'in, áchí-de. Súan nj kasá'a soldado, náv'a a skíkuu tu'un ká'an tutu ij: Nj kaja'nchá sava-de sa'ma-ná, nj kakuu máá-de. Te sikí tikáchí-ná nj kasá'a-de apuesto. Achí. ²⁵ Te xiin cruz Jesús ká'jin náa-ya, jín kú'u-ña María, ñasí'í Cleofas, jín María ññu Magdala. ²⁶ Te nj jini Jesús nuu náa-ya jín núu cháa skuá'a ja maní-yá jín-de. Te kándij yani-de. Te nj ka'an-ya jín náa-ya: Náa, jian ndé'é-ní kándij se'e-ní, áchí-ya. ²⁷ Yúan-na te nj ka'an-ya jín cháa skuá'a-ún: Jian ndé'é-ró kándij náa-ro, áchí-ya. Te onde sáá-ní nj kana-de-ña kuá'an-ña jín-de ve'e-de. ²⁸ Yúan-na te nj jini Jesús ja á nj jinu taká tiñu. Te nj ka'an-ya: Jichí-rj nducha, áchí-ya. Súan nj ka'an-ya náv'a skíkuu tu'un ká'an tutu ij. ²⁹ Te yúan nj io ñn tindo'o ñú'un chítu vinagre. Te nj chindaja-de kachj núu vinagre-ún. Te nj cháa-de xinj ññu yunu. Te nj kachaa-de yu'u-yá. ³⁰ Te Jesús nj j'i-ya vinagre-ún. Te nj ka'an-ya: A nj jinu, áchí-ya. Te nj kái-ni xinj-yá. Te nj j'i-ni-ya. ³¹ Te kivi sá'tu'a kúu, te cháa judío, tú kākuni-de ja kuíta koyo ndiyi-ún jikā cruz kivi ndétatú. Chj vaj kivi ndétatú, te ñn kivi kánúu xáan kúu. Te nj kajikan-de nuu Pilato ja ná tá'nu sí'in-i, te ná kúxio-i jikā cruz. ³² Te nj chakoyo soldado. Te nj kaja'nyu-de sí'in cháa ñn, te suni súan inga cháa ja ndita kaa jín-yá. ³³ Ko nuu ní chakoyo-de nuu Jesús, nj kajinj-de ja á nj j'i-ya. Te tú ní kaja'nyu-de sí'in-ya. ³⁴ Ko ñn soldado, nj kaan-de xiin-yá jín punta machete, te nj kenda-ni niñi jín ndúcha. ³⁵ Te ñn cháa nj jini-ún, jáni-de tu'un. Te tu'un ká'an-de-ún, ío ndaa. Te máá-de, suni jini-de ja tú'un ndaa ká'an-de, náv'a kándija tuku máá-ró jín'an-ró

sá'a-de. ³⁶ Chì súan nì kuu, nává'a skíkúu tų'un ká'an tutu iì: Mā ká'ny-ro ní ìn yiki-yá, áchí. ³⁷ Te suni ingá tų'un ká'an tutu iì: Nde'é-de nuu l'a nì kakaan-de, áchí.

Ja ní kachiyuji-de-ya

³⁸ Yúan-na, te ío ìn cháa nání José ñuu Arimatea, cháa-ún skuá'a sa'í-de jíin Jesús, chí yú'ú-de ñayivi judío. Te nì ka'an ndá'ú-de jíin Pilato nú kuu kuancháa-de yiki kúñu Jesús. Te Pilato nì jatų'un. Yúan-na te nì ja-de. Te nì xnúu-de yiki kúñu Jesús. ³⁹ Te Nicodemo, cháa nì ja'an nuu Jesús akuáa-ún núu, suni nì ja-de ndíso-de susia uá jíin jí'ó áloe, nátu'un kuun arroba. ⁴⁰ Te nì káki'in-de yiki kúñu Jesús. Te nì kachisúkun-de jíin sá'ma kuítá jíin jí'ó, nátu'un kásá'a máá ñayivi judío ja kachiyuji-i ańú. ⁴¹ Te nuu ní jí'i-ya jíká cruz, yúan nì ío ìn jardín. Te nuu jardín ío ìn ve'e ańú jáá núu té yuji-ga ní ìn ańú. ⁴² Yúan nì kachindee-de Jesús, chí ve'e ańú-ún káncháa yani. Te a yani kejá'á kivi sátu'a judío ja koo viko Pascua.

20

Ja ní nachaku-ya

¹ Te jańá'an kivi ìn semana-ún, nì jaá María ñuu Magdala ve'e ańú-ún ja íñaa-gá. Te nì jini-ña já ní kuxio yuu já ndí'u yuvé'e ańú-ún. ² Yúan-na te nì jinu-ña ní jaá-ña núu Simón Pedro jíin núu ingá cháa skuá'a-ún ja ní kumanj Jesús jíin. Te nì ka'an-ña jíin-de: Nì katava-dé Jito'o-yo iní ve'e ańú. Te tú kájiní-yo ndénu ní jachindee-de-ya, áchí-ña. ³ Te nì kenda Pedro jíin ingá cháa skuá'a-ún, te nì jakoyo-de ve'e ańú. ⁴ Te nì kajinu táj ndendúu-de. Ko ingá cháa skuá'a-ún, nì jinu yachi-ga-de vasa Pedro. Te xna'an-ga-de nì jaá ve'e ańú. ⁵ Te nì jito nuu-de. Te nì jini-de sa'ma kuítá kándaa máa-na iní kava. Ko tú ní kivi-de. ⁶ Te nì jaá tuku Simón Pedro ja ndikín-de kua'an-de. Te nì kivi-de iní ve'e ańú-ún. Te nì jini-de sa'ma kuítá-ún kándaa máa-na. ⁷ Te pańito nì yisúkun xiní Jesús, tú kátúu jíin sá'ma kuítá-ún chí nì nakaita'ny te kátúu sín. ⁸ Yúan-na te suni ingá cháa skuá'a-ún, cháa nì jaá xna'an-ga ve'e ańú, nì kivi-de. Te nì jini-de. Te nì kandja-de. ⁹ Chì té chá'an-ga juku'un iní-de tų'un ka'an tutu iì, ja jínu ñú'ún náchaku-ya nú a nì jí'i-ya. ¹⁰ Te cháa káskuá'a-ún, nì kano'on-de nuu tá'an-de.

Ja ní nakuní María Magdalena nuu-yá

¹¹ Ko María, kándi-ña ndé'e-ña yatá vé'e ańú-ún. Te nini ndé'e-ña, te nì jito nuu-ña ní nde'e-ña iní ve'e ańú. ¹² Te nì jini-ña já káxiukú úy ndajá'a ándivi, káñu'un-ya sá'ma kuíjín, ìn-ya íchi xiní, te inga-ya íchi núu já'a núu ní katúu yiki kúñu Jesús. ¹³ Te nì kaka'an-ya jíin-ña: Nána, naja ndé'e-ní. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Nì kajanchaa-de Jito'o-ná, te tú jini-ná ndénu ní janchaka-de-ya, áchí-ña. ¹⁴ Te súan nì ka'an-ña, te nì xío koto-ña. Te nì jini-ña núu Jesús kándi-ya yúan. Ko tú ní nakuní-ña já Jesús kúu-ya. ¹⁵ Te nì ka'an Jesús jíin-ña: Súchi, naja ndé'e-ro. Ndeja nándúkú-ró, áchí-ya. Te máa-ña, jáni iní-ña já cháa ndíto nuu itú kúu-ya. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Táta, te nú máa-ní nì chaxio-ní-ya, te kastų'un-ní ndé ní chindee-ní-ya, te ná kina'kí'in-ná-ya, áchí-ña. ¹⁶ Te nì ka'an Jesús jíin-ña: María, áchí-ya. Te nì nde'ío koto-ña. Te nì ka'an-ña jíin-yá: Raboni, áchí-ña, ja kuní ka'an, Maestro. ¹⁷ Te nì ka'an Jesús jíin-ña: Mā ké'e-ró rúu, chí té ndaa-ga-ri nuu máa Táa-yo Dios. Kuá'an nuu ñani-ri, te kachi-ro núu-dé ja ndaa-ri no'on-ri nuu máa Táa-ri, máa Táa máa-ró, te nuu Dios máa-rí, Dios máa-ró, áchí-ya. ¹⁸ Te kua'an María ñuu Magdala, nì kastų'un-ña núu cháa káskuá'a-ún ja ní jini-ña núu Jito'o-yo jíin já ní ka'an-ya tú'un yá'a jíin-ña.

Ja ní nakuní cháa káskuá'a nuu-ya

¹⁹ Te nì iní máa kivi ìn semana-ún, te ká'jin tútu cháa káskuá'a-ún iní ìn ve'e. Te ndí'u yuxé'é chí káyu'ú-de kábito-de ñayivi judío. Te nì cháa Jesús nì jukuíni-ya má'ńú-de, te nì ka'an-ya jíin-de: Mā kúku'a iní-ro jíná'an-ró, áchí-ya. ²⁰ Te súan nì ka'an-ya. Te nì stá'an-ya ndá'a-yá jíin xín-yá. Te cháa káskuá'a-ún, nì kakusí iní-de ja ní kajini-de nuu máa Jito'o-yo. ²¹ Yúan-na te nì ka'an tuku Jesús: Mā kúku'a iní-ro. Nátu'un nì táj máa Táa-yo Dios ruu va-ri, suni súan táj-ri róo kinyoy-ro. Achí-ya. ²² Tu'un yá'a nì ka'an-ya, te nì tiví tachí-ya nuu-dé jíná'an-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Kí'in Espiritu Santo jíná'an-ró. ²³ Nú sá'a-ró túká'ni iní nuu kuáchi ìn ñayivi, te koo tuká'nu iní nuu kuáchi-í. Te nú kendoo kuáchi síki ìn ñayivi sá'a-ró, te kendoo. Achí-ya. ²⁴ Ko Tomás ja nání-de Dídimó, ìn tá'an ja uxí uu-ún kúu-de, tú káncháa-de jíin cháa-ún jíná'an-de, ná nì cháa Jesús. ²⁵ Te sava-ga cháa káskuá'a, nì kaka'an-de jíin Tomás: Nì kajini-ri nuu máa Jito'o-yo, áchí-de. Te nì ka'an Tomás: Nú tú kuní-ri nuu ní tují ndá'a-yá nì sá'a nduyú kaa, te nú tú chindee-ri xiní ndá'a-rí nuu ní ndee nduyú kaa, te nú tú chindee-ri nda'a-rí xiin-yá, te mā kándja kuti-rí, áchí-de. ²⁶ Te nì kuu ìn semana. Te ingá jnu ká'jin tútu cháa káskuá'a-ún iní ve'e. Te kánde Tomás jíin-de. Te nì cháa tuku Jesús vasa ndí'u yuxé'é. Te nì jukuíni-ya má'ńú-de. Te nì ka'an-ya: Mā kúku'a iní-ro jíná'an-ró. ²⁷ Te nì ka'an-ni-ya jíin Tomás: Chindee xiní ndá'a-ro yá'a, te kuní-ro ndá'a-rí. Te

skáa nda'a-ro, te chindee-ró xín-rí. Te ma káni siki iní-ro, chi sua ná kándija-ró. Achí-ya. ²⁸ Yúan-na te ni ka'an Tomás jín-yá: Ai Táta, Jito'o máá-ná, te Dios máá-ná kúu-ní, áchí-de. ²⁹ Te ni ka'an Jesús jín-de: Ni jini-ro rúu, Tomás, te yuán ní kandija-ró: Xáán ndatu ñayivi já káandija vasa tú ní kájiní-i nuu-rí, áchí-ya. ³⁰ Te suni ni sa'a Jesús kua'a-gá tuni nuu cháa káskuá'a jín-yá, ja tú yóso núu tutú yá'a. ³¹ Ko tuni yá'a yóso náv'a kandija-ró já Jesús kúu Cristo máá Sé'e Dios. Chi nú kandija-ró-yá, te kuchaku-ro ní káni jín sí'vi-yá.

21

Ja ní nastá'an-ya máá-yá iní ñuu Galilea

¹ Te kukuéé-ga te Jesús, ni nastá'an ndijin tuku-ya máá-yá nuu cháa káskuá'a jín-yá ja káxiukú-de nuu mar Tiberias. Te modo yá'a ni stá'an ndijin-ya máá-yá. ² Ká'jin tutú Simón Pedro, jín Tomás, ja nání Didimo, jín Natanael, cháa ñuu Caná ndañúu Galilea, jín táka se'e Zebedeo, jín úu-ga cháa káskuá'a jín-yá. ³ Te ni ka'an Simón jín-de: Ná kájin-ri tiyáká, áchí-de. Te ni kaka'an-de jín-de. Suni ná kángoyo-ri jín-ró, áchí-de. Te kuangoyo-de, te ni kivi koyo-de in barco. Ko tú ní kájin kuti-dé-ti ákuáa-ún. ⁴ Te ja kuákindijin, te ni jukuñi Jesús yu'u mar. Ko cháa káskuá'a-ún, tú ní kánakuni-de ja Jesús kúu-ya. ⁵ Yúan-na te ni ka'an Jesús jín-de: Súchi, á kánavá'a-ró in tiyáká kée-rí, áchí-ya. Te ni kaka'an-de jín-yá: Tú kuti, áchí-de. ⁶ Te ni ka'an-ya jín-de: Skuíta ka'nu ñunu-ro ichi lado vá'a barco, te ni'in-ro-tí, áchí-ya. Yúan-na te ni kaskuíta ka'nu-de ñunu. Te tuká ní kúu kuti nátava-dé ñunu, ja kuá'a xáan cháká ní ni'in-dé. ⁷ Yúan-na te cháa skuá'a ja maní Jesús jín, ni ka'an-de jín Pedro: Máá Jito'o-yo kúu, áchí-de. Te ja ní jini so'o-de ja máá Jito'o-yo kúu, te ni nachu'un-de sa'ma-dé, chi víchí líi-dé núu. Te ni ndava-ni-de kua'an-de nuu mar. ⁸ Te sava-ga cháa káskuá'a-ún, vai koyo-de jín barco jín ñunu nú'un chítu tiyáká. Chi tú jiká ká'jin-de jín ñú'un ichi, chi yani nátu'un uú ciento yikí. ⁹ Te ja ní kanuu-de nuu ñú'un, te ni kajini-de ja nduxiá tikuañu'un. Te íxndée in cháká núu ñú'un-ún, jín stáa. ¹⁰ Te ni ka'an Jesús jín-de jíná'an-de: Kuá'jin tiyáká já ní kájin-ró vína ná kíi, áchí-ya. ¹¹ Te ni kivi Simón Pedro iní barco. Te ni stáa-de ñunu cháká ní cháa-de jín yú'u mar. Te ñú'un chítu cháká ná'nu, in ciento uú xiko uxí uní. Te vasa súan kua'a-tí ni ñu'un, ko tú ní té'nde ñunu-ún. ¹² Te ni ka'an Jesús jín-de: Ña'an jíná'an-ró te kasi iní-ro, áchí-ya. Te ni in cháa káskuá'a-ún, tú ní chundéé iní-de ja kaká tu'un-de-ya: Róo, ndé cháa kúu-ró. Chi a kájiní-de ja máá Jito'o-yo kúu-ya. ¹³ Te ni cháa Jesús. Te ni ká'jin-ya stáa-ún. Te ni ja'a-ya núu-dé. Te suni súan ni ja'a-ya tiyáká-ún nuu-dé. ¹⁴ Yá'a ní kuu vuelta uní ja ní nastá'an ndijin Jesús máá-yá nuu cháa káskuá'a jín-yá, ja á ni nachaku-ya ja ní j'i-ya. ¹⁵ Te nuu ní ndi'ni kajasi iní-de, te ni ka'an Jesús jín Simón Pedro: Simón, se'e Jonás, kúndá'u-ga iní-ro rúu vasa yá'a xí túu, áchí-ya. Te ni ka'an-de jín-yá: Jaan, Táta, máá ní jini ja maní-ná jín-ní, áchí-de. Te ni ka'an-ya jín-de: Skée-ro lélú-rí núsáa, áchí-ya. ¹⁶ Te ni ka'an tuku-ya vuelta uú jín-de: Simón, se'e Jonás, kúndá'u iní-ro rúu náún, áchí-ya. Te ni ka'an-de jín-yá: Jaan Táta, máá-ní jini ja maní-ná jín-ní, áchí-de. Te ni ka'an-ya jín-de: Skée-ro ri-ri núsáa, áchí-ya. ¹⁷ Te ni ka'an tuku-ya vuelta uní jín-de: Simón, se'e Jonás, maní-ro jín-rí náún, áchí-ya. Te ni kuxi'í iní Pedro ja vuelta uní ni ka'an-ya jín-de: Maní-ro jín-rí náún. Te ni ka'an-de jín-yá: Táta, máá-ní jini taká tu'un. Máá-ní jini ja maní-ná jín-ní, áchí-de. Te ni ka'an-ya: Skée-ro ri-ri núsáa. ¹⁸ Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja ondé ná súchí-ró núu, te ni naku'ni máá-ró chíi-ró. Te ni jika-ró ndénu ní kuu iní-ro. Ko nú ná yíi-ró, te skáa-ro ndá'a-ro. Te inga cháa, nachí'i-de chíi-ró, te kunchaka-de róo ká'jin-ro jín-de vasa tú kuni-ro. Achí-ya jín-de. ¹⁹ Tu'un yá'a ni ka'an-ya náv'a ná júku'un iní-de ndé modo kuu-de ja ndúñá'nu Dios sa'a-de. Yúan-na te ni ka'an-ya: Kundikin ruu ná kí'on, áchí-ya jín-de. ²⁰ Te ni xío kóto Pedro. Te ni jini-de cháa skuá'a ja maní Jesús jín, ja ndikín-de vai-de, cháa ní ndituu jiká Jesús ná ní káxuxíni-ya, ja ní jiká tu'un-de-ya: Táta, ndé cháa kúu ja nastúu níi. ²¹ Te ni jini Pedro nuu cháa-ún. Te ni ka'an-de jín Jesús: Táta, te cháa yá'a, ñaún sa'a-de, áchí-de. ²² Te ni ka'an Jesús jín-de: Nú kuni-ri ja kéndoo-de ondé kivi ncháa-ri, ñaún jítu iní-ro. Kundikin ruu ná kí'on. Achí-ya. ²³ Te ni jichá tu'un yá'a nuu yá'a nuu taká ñani-yo, ja cháa skuá'a-ún má kúu-de. Ko tú ní ká'an Jesús ja má kúu-de, chi sua ni ka'an-ya: Nú kuni-ri ja kéndoo-de ondé kivi ncháa-ri, te ñaún jítu iní-ro. ²⁴ Cháa ni skuá'a-ún kúu cháa yá'a, te jani ndaa-de tu'un taká tiñu yá'a. Te suni ni cháa-de taká tu'un yá'a. Te kájiní-yo já tu'un jani-de ká'an ndaa. ²⁵ Suni ío kua'a xáan-gá tiñu ni sa'a Jesús. Te nú cháa-yo ná in ná in, te ma kánda ní ñuyivi já kú'un tutu koso tu'un-ún núu, jani iní-ri. Amén.

LOS HECHOS DE LOS APOSTOLES JA NI KASA'A CHAA APOSTOL

Ja ni keyu'u-yá kii Espiritu Santo

¹ Teófilo, táta máni. Nuú tutú ja ní chaa núu-ná nǐ kastu'ún-ná taká tiñu nǐ sá'a Jesús, jín taká tu'un nǐ stá'an-ya onde kivi ní kejá'a-yá, ² te onde kivi ní tá'u-yá tiñu jín Espiritu Santo nuu taká apóstol, chaa nǐ kaji-ya. Te suni kivi-ún nǐ ndaa-ya kuá'an-ya ándívi. ³ Te nuu ní jínu nǐ ndo'o-ya, te jín kuá'a tuni ío ndaa nǐ ndenda-ya chakú-ya nuu chaa-ún jíná'an-de. Te uú xiko kivi ní stá'an-ya máa-yá nuu-dé. Te nǐ ka'an-ya jín-de tu'un nuu nuu tá'u Dios tiñu. ⁴ Ká'jin tútu-de. Te nǐ tá'u-yá tiñu nuu-dé ja má kúxio-de inǐ nuu Jerusalén, chi ná kúndatu-de chaa I'a nǐ keyu'u máa Táa-yo Dios. Te nǐ ka'an-ya jín-de: A nǐ kajini so'o-ró já súan nǐ ka'an-rǐ jín-ró. ⁵ Chǐ Juan, jandáa ja jín ndúcha ní skuánducha-dé-i. Ko róo jíná'an-ró, yaku-ná kivi te kuánducha-ro jín Espiritu Santo, áchí-ya. ⁶ Te chaa nǐ kakutútu núu-yá, nǐ kajiká tu'un-de-ya: Táta, te vina natá'ú tiñu chaa Israel inǐ nuu máa-de sá'a-ní xí túu, áchí-de. ⁷ Te nǐ kachǐ-ya: Ma kúu kunǐ-ro kivi xí kuíá ja ní teta'an máa Táa-yo jín tu'un ndiso-ya tiñu. ⁸ Ko nú a nǐ chaa Espiritu Santo sikǐ-ro, yúan-na te ni'in-ro fuerza-ya, te kani ndaa-ro tú'un-rǐ ní inǐ nuu Jerusalén, ní inǐ nuu Judea, jín nuu Samaria, jín onde nuu ndí'í ñuyívi. Achí-ya jín-de.

Ja ní ndaa Jesús kuano'on-ya ándívi

⁹ Te nǐ ndí'í nǐ ka'an-ya taká tu'un yá'a. Te nini kánde'é-de, te nǐ ndaa-ya kuá'an-ya. Te nǐ chaa in viko nu'ún ní jasú nuu-yá. ¹⁰ Te nini ká'jin-de kándakoto-de ichi ándívi núu ndaa-ya kuá'an-ya, te nǐ chaa-nǐ uú tá'an chaa káñu'un sa'ma kuíjin, nǐ kajukuíñ xín-dé. ¹¹ Te nǐ kaka'an chaa-ún jín-de: Róo chaa nuu Galilea, najá kándakoto-ró ichi ándívi. Jesús yá'a, ja ní xndóo-ya róo te kua'an-ya ichi ándívi, suni súan ndii-ya nátu'un nǐ kajini-ro kuano'on-ya ándívi. Achí-de.

Ja ní nukuiñi Matías jín chaa káskuá'a

¹² Yúan-na te nǐ kanuu-de yuku Olivar káno'on-de nuu Jerusalén. Te onde yuku-ún, te onde nuu, jík nátu'un kájika chaa judío in kivi ndétatú. ¹³ Te nǐ najaa koyo-de inǐ nuu. Te nǐ kákaa-de xinǐ in ve'e nuu káxiukú Pedro, Juan, Jacobo, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo se'e Alfeo, Simón Zelote jín Judas ñani Jacobo. ¹⁴ Taká chaa yá'a, in núu-ní ká'jin-de kájikan ta'u-dé, jín sáva ñasí'í, jín María náa Jesús, jín taká ñani-ya. ¹⁵ Te in kivi ní jukuíñi Pedro nuu taká ñani-ún. Te ká'jin nátu'un ciento oko ñayivi. Te nǐ ka'an-de: ¹⁶ Nánǐ jíná'an-ró, nǐ skíkúu nini tú'un ká'an tutu ij já ní ka'an Espiritu Santo onde sáa jín yú'u David tu'un Judas, chaa nǐ yoxnúu núu já ní kakatán Jesús. ¹⁷ Te suu chaa-ún, nǐ yoso-dé jín-yó. Te nǐ chindé tá'an-de jín-yó siki tú'un yá'a. ¹⁸ Chaa yúan, nǐ jaan-de in nu'un jín xú'ún ní ni'in-dé siki tiñu náa ní sá'a-de. Te onde súkún te nǐ kanangava-de, te nǐ ndata sáva chíi-de. Te nǐ ndí'í jiti-de ní jichá. ¹⁹ Te nǐ jichá tu'un yá'a nuu taká ñayivi káxiukú nuu Jerusalén. Te yúan ní kaskúnáni-i nu'un-ún nuu yú'u máa-i Acéldama, ja kunǐ ka'an: Nu'un níñi. ²⁰ Chǐ súan yóso núu tutú Salmo: Ve'e-de, ná kúu in ve'e sáni. Te ma kúnchaa nǐ in-i inǐ ve'e-ún. Te suni ká'an: Tiñu ndiso-de, ná kúndiso inga chaa. Achí. ²¹ Núsáa te jínu nú'ún já káji-yó in chaa ma'ñú taká chaa ja á ká'jin jín-yó taká kivi ní jika máa Jító'o-yo Jesús jín-yó, ²² te onde kivi ní skuánducha Juan, te onde kivi ní xndóo-ya yóo te nǐ ndaa-ya kuá'an-ya ándívi. Te chaa kaji-yó, ná kúu-de testigo jín-yó já á nǐ nachaku-ya. Achí-de. ²³ Te nǐ kajani-de uú tá'an chaa: José, ja nání-de Barsabás te Justo kúu inga sí'ví-de, jín Matías. ²⁴ Te nǐ kajikan ta'u-dé: Táta, máa-ní chíi jini-ní ndasa kaa inǐ añú taká ñayivi. Núsáa te ja úy tá'an chaa yá'a, stá'an-ní ndé in-de nǐ kaji-ní, ²⁵ náva'a kundiso-de tiñu apóstol. Chǐ Judas, ní sá'a-de kuachǐ, te nǐ kenda-de kua'an-de lugar máa-de. Achí-de. ²⁶ Yúan-na te nǐ kasá'a-de sortear. Te nǐ jungava-ni siki Matías. Te nǐ nukoso-dé jín uxí in-ga apóstol.

2

Kivi Pentecostés

¹ Te máa kivi Pentecostés nǐ ka'jin tútu in núu-ni-de. ² Te sánaa-ní te nǐ chaa in ndusu ichi ándívi nátu'un ní in in tachǐ xaán, te nǐ skútú inǐ ve'e nuu káxiukú-de. ³ Te nǐ kajini-de ja ní jichá nátu'un yáa nú'ún. Te nǐ jungoo siki ná in ná in-de. ⁴ Te ndí'í-de, nǐ kukútu jín Espiritu Santo. Te nǐ kaka'an-de sǐn sǐn yu'u, ndasa nǐ stá'an máa Espiritu nuu-dé ka'an-de. ⁵ Te nuu Jerusalén, káxiukú ñayivi judío onde taká nuu ní ñuyívi. Te káchiñú'ún-i Dios. ⁶ Te ja súan nǐ

ní'in, te nĭ katakã ñayivi kuá'a. Te nĭ kuñáá inĭ-i, chĭ ná ĩn ná ĩn-i, nĭ kajini so'o-i káka'an-de yu'u máa-i. ⁷ Te nĭ kaŋaa inĭ-i kánde'é-i. Te nĭ kaka'an-i: Nasu cháa ñuu Galilea kákuu taká cháa káka'an yá'a náún. ⁸ Ndasã kúu núsáá. Chĭ ná ĩn ná ĩn-yó, kájinĭ so'o-yó káka'an-de yu'u ní kaċaku-yó jíin. ⁹ Chi cháa onde ñuu Parto jíin ñuu Media jíin ñuu Elam kákuu-yó. Te sava-yó, vai-yó onde ñuu Mesopotamia, jíin ñuu Judea, jíin ñuu Capadocia, jíin ñuu Ponto, jíin ñuu Asia. ¹⁰ Suni onde ñuu Frigia jíin ñuu Panfilia, jíin ñuu Egipto jíin ndáñú África ja kánchaa inga lado ñuu Cirene vai koyo-yó. Te sava-ga-yó onde ñuu Roma jĭká vai-yó. Te suni ío sava cháa nĭ naki'in sé'é judío. ¹¹ Suni cháa ñuu Creta jíin cháa ñuu Arabia kákuu-yó. Te kájinĭ so'o-yó ja jíin yu'u máa-yó káka'an-de taká tiñu ñá'nu sá'a Dios. Achĭ-i. ¹² Te taká-i, cuenta kánaa ĩ inĭ-i kánde'é-i. Te káka'an-i jíin tá'an-i: Naún tu'un kúu ya'a núsáá, achĭ-i. ¹³ Ko sava-i káka'an kátã-i: Kánajini-de, achĭ-i.

Ja ní jani Pedro tu'un nuu kuá'a ñayivi

¹⁴ Yúan-na te nĭ ndukuĩñĭ Pedro jíin uxĭ ĩn-ga-de. Te nĭ ka'an jaa-de jíin-i: Níi, cháa judío, jíin taká níi cháa káxiukú inĭ ñuu Jerusalén, tiñu yá'a ná kuni ndi'i-nĭ jíin'an-nĭ. Te kuni ná'in-nĭ tu'un ná ká'an-ná jíin-nĭ. ¹⁵ Chi cháa yá'a, tú kánajini-de nátu'un kájinĭ inĭ-nĭ, chĭ sáá ká'ĭn jañá'an kúu. ¹⁶ Ko ya'a kúu tu'un nĭ ka'an Joel cháa nĭ jani tu'un Dios onde sáa: ¹⁷ Achĭ Dios: Kivi sándĭ'i-ña te kacha nuu-rĭ Espiritu-rĭ siki taká ñayivi. Te se'e yí-ro jíin sé'e sí'i-ro, kani-i tu'un-rĭ. Te cháa súchĭ jíin'an-de jíin cháa ñá'nu, skóto jani-de. ¹⁸ Te jandáa ja kivi-ún te kacha nuu-rĭ Espiritu-rĭ siki mozo-rĭ, kúu cháa kúu ñá'an. Te kani-i tu'un-rĭ jíin'an-i. ¹⁹ Te sá'a-rĭ tiñu ñá'nu onde andívi. Te sá'a-rĭ tunĭ nuu ñuyivi. Te koo niñĭ jíin ñú'un jíin yokó ñu'ma. ²⁰ Te ndikandĭi, nduu túún. Te yoo, nduu niñĭ. Te vásá jaá kivi máá Jito'o-yo. Kivi ká'nu, kivi ká'ndĭe kánchaa jíin yá máa-yá kuu-ún. ²¹ Te taká ñayivi ká'an nda'ú jíin máá Jito'o-yo onde jíin sí'ví-yá, kaċu-i, achĭ Joel. ²² Níi cháa ñuu Israel, kuni so'o-nĭ tu'un yá'a jíin'an-nĭ: Máa Jesús ñuu Nazaret, I'a va'a nĭ kuu-ya núu Dios. Te nuu máa-nĭ nĭ sá'a-ya tiñu ñá'nu jíin kuá'a tunĭ. Te nĭ kaċee nuu-nĭ nĭ kande'é-nĭ ja súan nĭ sá'a-ya onde jíin Dios. Te suni súan kájinĭ taká-nĭ. ²³ Ko níi, nĭ kanachi'i-nĭ-ya ndá'a cháa ñáa. Te nĭ kaja-nĭ-dé-ya jĭká cruz. Te jíin tiempo, a níi jíin Dios ja súan sá'a-nĭ núu, chĭ súan nĭ teta'an-ya. ²⁴ Ko nĭ nachaku-ya ní sá'a Dios. Te nĭ janchaa-ya fuerza kue'e kuu-yo, chĭ tú ní kúu kendo-ga Jesús inĭ nda'a kué'e kuu-yo. ²⁵ Chĭ David, nĭ ka'an-de tu'un-ya: Nĭ jinĭ-rĭ nuu máá Jito'o-rĭ, ja nené kánchaa-ya jíin-rĭ. Chĭ kánchaa-ya ichi ndáv'a-rĭ, náva'a ma yú'ú-rĭ. ²⁶ Ja yúan ní kusĭ inĭ añú-rĭ. Te nĭ nakana jaa-rĭ-ya. Te suni ndetatú yiki kúñu-rĭ, te kuñukuu kuni-rĭ. ²⁷ Chi ma skéndo-nĭ añú-ná inĭ lugar ndiyi, ní ma kuá'a-nĭ tu'un te yu Se'e-nĭ, I'a ĩj. ²⁸ Nĭ stá'an-nĭ nuu-ná ndasa ní'in-ná ichi kúchaku-ná. Te kivi kúnchaa-ná jíin-nĭ te kusĭ xáan inĭ-ná sá'a. Achĭ David. ²⁹ Nánĭ jíin'an-nĭ, ná kachĭ kajĭ-ná nuu-nĭ tu'un David tatá ñuu-yo. Chĭ nĭ jíi-de. Te nĭ yuji-de. Te ve'e añú-de kánchaa jíin-yó onde vina. ³⁰ Chi cháa nĭ jani tu'un Dios nĭ kuu-de. Te nĭ jinĭ-de ja ní ka'an téyí-yá jíin-de ja núu-dé, cuenta chĭi tata-de, nukuiñĭ Cristo kunchaa-ya mesa-de tá'ú-yá tiñu. ³¹ Te ya'a ní jinĭ-de jíin tiempo, nĭ kastu'ún-de ja náchaku Cristo, chĭ añú-ya, tú ní kéndoo inĭ lugar ndiyi. Te ní yiki kúñu-ya, tú ní te yu. ³² Te Jesús, nĭ nachaku-ya ní sá'a Dios. Te kájinĭ-yo ja chakú-ya. ³³ Te ní ndaa-ya kuá'an-ya ichi ndáv'a Dios. Te nátu'un nĭ keyu'u máá Táa-yo, te onde nuu máa-yá, nĭ ní'in Jesús Espiritu Santo. Te nĭ jacha nuu-ya nátu'un kánde'é-nĭ te kájinĭ so'o-nĭ vina. ³⁴ Chĭ David, tú ní ndaa-de andívi. Ko nĭ ka'an-de: Máa Tatá Dios, nĭ ka'an-ya jíin Jito'o-rĭ: Nungoo-ró ichi ndáv'a-rĭ, ³⁵ te ná chúkú-rĭ cháa kábito u'u róo, kuu-de teyu kúxndĭi ja-a-ro, achĭ. ³⁶ Te ná kuni ndaa ndivi ñayivi Israel ja Dios, nĭ jani-ya máa Jesús ja ná kúu-ya Jito'o-yo vasa nĭ kaja-nĭ-nĭ máa-yá jĭká cruz, te suni máa-yá kúu Cristo. Achĭ Pedro jíin-i. ³⁷ Te súan nĭ kajini so'o-i tu'un yá'a. Te nĭ kanata'u'u inĭ añú-i. Te nĭ kaka'an-i jíin Pedro jíin sava-ga apóstol: Nánĭ jíin'an-nĭ, ndasa sá'a-ná jíin'an-ná núsáá, achĭ-i. ³⁸ Te nĭ kachĭ Pedro jíin-i: Nakani inĭ-nĭ jíin'an-nĭ, te kuanducha-nĭ jíin sí'ví máa Jesucristo náva'a koo tuká'nu inĭ nuu kuáchi-nĭ. Te kua'a-ya Espiritu Santo-ya núu-nĭ. ³⁹ Chĭ nuu máa-nĭ jíin núu sé'e-nĭ, súan nĭ keyu'u-ya. Te suni súan nĭ ka'an-ya núu taká ñayivi káxiukú jĭká, nuu násaa-i ja máa Tatá-yo Dios kana-ya xini-í ná kí'in-i nuu-ya. ⁴⁰ Te Pedro, jíin kuá'a-gá tu'un súan, nĭ ka'an ndaa-de. Te nĭ ka'an ní'in-dé jíin-i: Ná ndúkú ndéé-nĭ kaku-nĭ ma ñú taká ñayivi ñáa yá'a, achĭ-de. ⁴¹ Te nĭ kajatú'un sava-i tu'un nĭ ka'an-de. Te nĭ kajanducha-í. Te kivi-ún nĭ ndea-ga-i nátu'un unĭ mil ñayivi. ⁴² Te nĭ kajin nĭ'in-i siki tú'un kástá'an apóstol, nĭ kandatú'un ĩn núu-de, nĭ kasákuáchĭ-de staa. Te nĭ kajikan ta'u-de.

Ja ní kañava'a ká'nu-i taká ndatíñu-i

⁴³ Te ndi'i ñayivi, nĭ kayu'ú-i. Te cháa apóstol, nĭ kasá'a-de kua'a tiñu ñá'nu jíin tunĭ. ⁴⁴ Te taká ñayivi káandĭja, káxiukú tútu-i. Te kañava'a ká'nu-i taká ndatíñu-i. ⁴⁵ Te nĭ kaxikó-i taká ndatíñu-i, jíin taká ve'e-i. Te nĭ kasaka-i xu'un núu tá'an-i, ndasa jínu ñú'ún ĩn ĩn-í jíin'an-i.

46 Te ndita'an kiví kája'an tútú-i ve'e ij. Te kásakuáchi-i staa ndita'an ve'e-i. Te luu, siji ní ka'io inji añú-i káyee-í staa. 47 Te kánakana jaa-i Dios. Te sava-ga ñayivi ñúú-ún, nj kaka'an jijnú'ún jijn-i. Te ndita'an kiví ní kakaku sava-ga ñayivi ní sá'a máá Jító'o-yo. Te nj kandujijn-i jijn tíku'nj kándija-ún.

3

Ja ní nduvq'a chaq rengo

1 In kiví te nj kákaa Pedro jijn Juan, kája'an-de inji ve'e ij. Chi máá hora ka'unj aini kúu, te jikán ta'u-í yúan. 2 Te kákinchaka-i iin chaq rengo onde kiví ní kaku-de. Te chaq-ún, ncháá-de ndita'an kiví yúxé'é vé'e ij nuu nání hermosa, jikán-de caridad nuu táká ñayivi kivi koyo inji ve'e ij yúan. 3 Te chaq-ún, nj jini-de nuu Pedro jijn Juan, ja kuákvivi-de inji ve'e ij. Te nj ka'an ndá'ú-de jijn-de ja ná kuá'a-de iin caridad. 4 Te Pedro jijn Juan, nj kandé'é vá'a-de nuu cháa-ún. Te nj kaka'an-de jijn-de: Yá'a nde'é-ró núu-rí, áchi-de. 5 Te máá cháa-ún, ndátu tu'a-de, jáni inji-de ni'jn-dé yakú nq jijn núu Pedro jijn Juan. 6 Te nj kachj Pedro: Tú ñávq'a-ri plata ni oro. Ko ja ñávq'a-ri, yúan kuá'a-ri nuu-ro. Jijn sí'ví máá Jesucristo ñuu Nazaret ndukuiñj te kaka-ró, áchi-de. 7 Te nj tiin-de ndavá'a chaq-ún. Te nj xndúkuiñj-de chaq. Te ja'a-dé jijn sukún já'a-dé, nj kanduvq'a-ni. 8 Te iin nj kanda-ni-de. Te nj ndukuiñj-de. Te nj jika-de. Te nj kivi-de jijn Pedro jijn Juan inji ve'e ij, jika-de, kánda-de, te nákana jaa-de Dios. 9 Te nj kajinj táká ñayivi núu-dé ja nákana-de te nákana jaa-de Dios. 10 Te nj nakunji-nuú-dé ja máá cháa jikán caridad yuxé'é vé'e ij ja nání hermosa kúu-de. Te nj kakee nuu-í kándé'é-i. Te nj kayu'ú-i, chi kájinj-í ja súan nj ta'an chaq-ún. 11 Te chaq nj nduvq'a-ún, nini tiin-de Pedro jijn Juan, te nj kataka-ni ñayivi núu-dé inji corredor ja nání Salomón. Te nj kakee nuu-í kándé'é-i. 12 Te nj jini Pedro ja súan kúu. Te nj ka'an-de jijn ñayivi-ún: Chaq ñuu Israel, naja kánaa ini-ni kándé'é-ni tíñu yá'a. Naja kándé'é-ni nuu-ná. Kájani inji-ni ja cháa va'a kákuu-ná xi ío fuerza inji-ná návq'a nakaka chaq yá'a sá'a-ná núun. 13 Máá Dios Abraham, jijn Isaac, jijn Jacobo, máá Dios, Táa-yo, nj nduñá'nu Se'e-ya Jesús nj sá'a-ya, te nj kanastúu-ni Jesús, te nj kanakuxndi-ni I'a-ún jito nuu Pilato, vasa síq chaq-ún-ya kunj-de núu. 14 Ko máá-ni, nj kaské'ichi-ni I'a ij, I'a ndoo. Te nj kajikan-ni iin chaq já'ni ndiýi síq Pilato. 15 Te nj kaja'ni-ni máá Jító'o, I'a náschakú yóo. Ko Dios, nj naschakú-ya Jesús onde ma'ñú ndiýi. Te máá-ná kákuu-ná testigo ja súan ío. 16 Te a kájinj-ni chaq yá'a te kánakunji-ni-de. Te nj kándija-de Jesús jijn sí'ví-yá, te ja yúan ní nasávq'a-ya-dé. Chi kándija-de-ya, te yúan ní nduvq'a ij cháa yá'a nátu'un kájinj máá-ni. 17 Ko vina ñáni, a jini-ná chj siki já tú ní kájuku'un inji-ni kúu ja ní kasá'a-ni súan, te suni súan nj kasá'a chaq kátá'ú tíñu nuu-ni. 18 Te jijn kivi, nj kajani chaq tu'un onde sáá ní sá'a Dios, ndasa koo tíñu, jijn ndasa ndo'o Cristo. Te vina a nj skíkuu-ya súan. 19 Te ná náxió káva inji-ni, te ná nákani inji-ni jíná'an-ni núsáá, návq'a ná ndá'va táká kuáchi-ni, te chaq kiví já ndúsiñ ini-ni sá'a máá Jító'o-yo. 20 Návq'a táji Dios Jesucristo kii-ya, nátu'un nj sándaq-ya já kúu ní onde sáá. 21 Ko jinu ñú'ún já kéndoo-ya onde andívi, onde kiví ndújáá táká ndatíñu, nátu'un nj kaka'an chaq ndoo nj kajani tu'un onde aná'an ní sá'a Dios. 22 Chi Moisés, nj ka'an-de jijn táa-yo: Máá Tatá-ro Dios, kuá'a-ya iin chaq nátu'un nuu, te kani-de tu'un nuu-ro. Te kenda-de ma'ñú táká ñanj-ro nátu'un nj kenda-ri. Te ná chú'un inji-ro tú'un ka'an chaq-ún nú ñaún ndi'í tu'un ka'an-de jijn-ró. 23 Te nú ndé chaq tú kunj-de chu'un inji-de tu'un ka'an chaq kani tu'un-ún, te naa ij-dé ma'ñú táká-ga ñayivi, áchi Moisés. 24 Te táká chaq nj kajani tu'un, onde kiví ní kii Samuel te ní-gá onde vina, suni nj kajani-de tu'un ja kii kiví yá'a. 25 Máá-ni kákuu se'e chaq nj kajani tu'un-ya jijn sé'e siki kontrato nj sándaq Dios jijn táa-yo. Te nj ka'an-ya jijn Abraham: Onde chi tatá-ro kenda ja kéndoo ndatu táká se'e ñuyivi sá'a, áchi. 26 Te Dios, nj naschakú-ya Sé'e-ya. Te nj táji-yá Se'e-ya, te nj kii-ya nuu máá-ni xna'an-ga, návq'a a chaxio-ya-ni nuu táká kuáchi-ni. Yúan-na te kéndoo ndatu-ni.

4

Ja ní kakatñn-de Pedro jijn Juan

1 Te nini káka'an-de jijn ñayivi-ún, te sutu, jijn já kúñá'nu inji ve'e ij, jijn saduceo, nj chakoyo-ún nuu-dé. 2 Te kákiti xaan inji ja kástá'an apóstol nuu ñayivi, ja kájani-de tu'un Jesús ja á nj nachaku-ya má'ñú ndiýi. 3 Te nj kakatñn-ún-de. Te nj kachindee-de inji vekaa onde kiví xian-ún, chi a nj ini. 4 Ko kuá'a xáan ñayivi ní kajini so'o-i tu'un nj kaka'an chaq apóstol. Te nj káandija-i. Te nj jinu nátu'un u'un mil chaq. 5 Te kiví xian-ún, te chaq kákuñá'nu nuu máá-i, jijn cháa nj kayii, jijn cháa káchaa tutu, nj kandutútú-de inji ñuu Jerusalén. 6 Te suni nj kandutútú-de jijn máá sutú ñá'nu-ga Anás, jijn Caifás, jijn Juan, jijn Alejandro, jijn táká-ga ja kákuu tá'an sutu ñá'nu-ga-ún. 7 Te nj kajani-ún-de ma'ñú. Te nj kajika tu'un-de: Nq jijn fuerza, xi nq jijn sí'ví kásá'a-ró tíñu yá'a, áchi. 8 Yúan-na te Pedro, chi nj kútú-de jijn

Espíritu Santo, te n̄i kach̄i-de j̄in ch̄aa-ún: Ní ch̄aa kákuñá'nu in̄i ñuu, j̄in ní ch̄aa n̄i kayii nuu ñuu Israel: ⁹ Vina te nú ndichí-ní náa sik̄i ñn tiñu va'a n̄i kasá'a-ná j̄in ñn ch̄aa kú'u yá'a nú ndasa n̄i nduva'a-de, ¹⁰ núsáa te máa-ní j̄in táká ñayivi ñuu Israel, ná júku'un in̄i-ní ja j̄in sí'ví máa Jesucristo ñuu Nazaret n̄i nduva'a ch̄aa kándij nuu-ní yá'a. Te suu l'a-ún n̄i kaja'ni-ní-ya j̄iká cruz. Ko n̄i nachaku-ya má'ñú ndíyi n̄i sá'a Dios. ¹¹ l'a yá'a kúu yuu já ní kaské'ich̄i ní, ch̄aa kácutá'an ve'e. Te yuu-ún, máa yuu ndiso fuerza j̄ik̄i kúu vina. ¹² Te tuká inga ch̄aa nama yóo, ch̄i túu inga sí'ví nání ní ñn ch̄aa ío in̄i ñuyivi yá'a ja kúu nama taká ñayivi j̄iná'an-i. Achí Pedro. ¹³ Yúan-na te n̄i kajin̄i ja tú káyu'ú Pedro j̄in Juan káka'an-de. Te a kajin̄i ja tú tu'a va'a-de, ch̄i tú ní kájika-de escuela. Te n̄i kánaa in̄i kándé'é núu-dé. Te n̄i kajuku'un in̄i ja ní kajika-de j̄in Jesús. ¹⁴ Te kándé'é núu ch̄aa n̄i nduva'a-ún, kándich̄i-de j̄in Pedro j̄in Juan. Te tú ní kákuu kuti xndíó káni ní ñn tu'un. ¹⁵ Ko n̄i katá'ú tiñu nuu-dé ja ná kenda koyo-de ichi yatá municipio nini ná ndátu'ún máa j̄iná'an. ¹⁶ Te n̄i kaka'an: Ndasá sá'a-yó j̄in ch̄aa yá'a núsáa. Chi jandáa kúu ja ní jich̄a tu'un kua'an nuu táká ñayivi ñuu Jerusalén ja súan n̄i kasá'a-de ñn tiñu ñá'nu. Te ma kúu ka'an-yo já tú ío ndaa. ¹⁷ Ko náva'a ma kuichá-ga tu'un yá'a kí'jn nuu táká ñayivi, te ná ká'an xaan-yo núu-dé ja má kach̄i kuti-gá-de tu'un ch̄aa-ún nuu ní ñn ñayivi, áchí. ¹⁸ Te n̄i kanakana xin̄i-dé. Te n̄i katá'ú tiñu nuu-dé ja má ká'an-ga-de te ma stá'an-ga-de ní ñn tu'un j̄in sí'ví Jesús. ¹⁹ Yúan-na te n̄i kaka'an Pedro j̄in Juan: Tava máa-ní cuenta te nú játa'an in̄i Dios ja kuándatu-ná nuu-ní xna'an-ga vásá núu máa-yá. ²⁰ Ch̄i níni káni-ná tu'un ja ní kajin̄i-ná j̄in já ní kajin̄i s'o-ná. Achí-de. ²¹ Yúan-na te ch̄aa junta, n̄i kaka'an xaan núu Pedro j̄in Juan, te n̄i sí-a-de kua'an-de, ch̄i tú ní káni'jn kúti modo xndó'o Pedro j̄in Juan, ch̄i káyu'ú kájito ñayivi, chí taká-i, kanakana jaa-i Dios sik̄i já ní kuu-ún. ²² Ch̄i ch̄aa n̄i nduva'a j̄in tiñu ñá'nu-ún, ví'í-gá uu xiko kuia ío-de.

Ja ní kajikan ta'u tiku'ni kándija

²³ Te n̄i kaka'ku-de kája'an-de. Te n̄i najakoyo-de nuu tá'an-de. Te n̄i kanakani-de taká tu'un n̄i kaka'an sutu ñá'nu j̄in ch̄aa n̄i kayii nuu-dé. ²⁴ Te súan n̄i kajin̄i s'o-i tu'un kanakani-de. Te ñn j̄inu-ni n̄i kaka'an jaa-i j̄in Dios: Táta, máa-ní kúu Dios n̄i sá'a andívi, ñuyivi, mar, j̄in táká-ga ndatiñu. ²⁵ Te j̄in Espiritu Santo ní ka'an-ní j̄in yú'u táa-yo David, ja ní kuu-de mozo-ní. Chí ní ka'an-de: Naja kákiti in̄i ñayivi, te naja kanakani sáni in̄i-i. ²⁶ Ní kataka ch̄aa kákuu rey ñuyivi j̄iná'an-de. Te ch̄aa kákuñá'nu-ún, n̄i kácututú-de. Te ñn-na n̄i kãndonda-de sik̄i máa Tatá Dios j̄in sik̄i Cristo-ya. ²⁷ Ch̄i Herodes j̄in Poncio Pilato j̄in ch̄aa sín naciòn j̄in ñayivi ñuu Israel, n̄i kácututú ndija-de in̄i ñuu yá'a, n̄i kãndonda-de sik̄i Sé'e ij-ní Jesús, l'a n̄i jani-ní, ²⁸ náva'a a sá'a-de taká tiñu n̄i teta'an máa-ní, j̄in já ní kundaq in̄i-ní onde sáa. ²⁹ Te vina, Táta, ndé'é-ní ndasa káka'an xaan-de nuu-ná j̄iná'an-ná. Te kuq'a-ní fuerza nuu mozo-ní ja ná ch̄undéé in̄i-ná kani-ná tu'un máa-ní. ³⁰ Te skáa-ní nda'a-ní náva'a sá'a-ní tana, j̄in tuní, j̄in tiñu ñá'nu. Te taká yuán ná kúu j̄in sí'ví máa Sé'e ij-ní Jesús. Achí-i. ³¹ Te súan n̄i kajikan ta'u-i. Te nuu ká'jin tútú-i-ún, n̄i taan. Te ndi'i-i, n̄i kácutú-i j̄in Espiritu Santo. Te n̄i kachundéé in̄i-i kájan-i tu'un Dios.

Ja ní kañava'a ká'nu-i ndatiñu-i

³² Te ñayivi kuá'a kãkandija, ch̄i j̄in in̄i j̄in añu-i n̄i kãnduu ñn núu-i. Te tú ní ñn-i ní káka'an-i ja máa-i x̄in ñn ndatiñu. Chí taká ndatiñu, n̄i kañava'a ká'nu-i. ³³ Te téyí x̄aã kajani ndaa apóstol tu'un ndasa n̄i kajin̄i-de ja ní nachaku Jito'o-yo Jesús. Te bueno n̄i kuu tu'un ldu Dios in̄i-de. ³⁴ Te tú kuti naún nándi'i ní ñn-de, chí taká ch̄aa káxiin ñu'un, xí vé'e, n̄i kaxikó-de, te n̄i kãkinchaka-de xu'ún, ³⁵ te n̄i kãchúkú-de de xu'ún-ún nuu já a ch̄aa apóstol. Te ch̄aa apóstol n̄i kasaka-dé nuu ñn ñn tá'an-de ndasa kájinu ñu'ún máa-i. ³⁶ Te José, tata Leví, ncháa-de ñuu Chipre, ío inga sí'ví-de kájatíñu apóstol, nání-de Bernabé, ja kuní ka'an, se'e tu'un ndéé in̄i. ³⁷ Ní x̄ikó-de ñn ñu'un-dé. Te n̄i kinchaka-de xu'ún. Te n̄i ch̄úkú-de xu'ún-ún nuu já a ch̄aa apóstol.

5

Sik̄i Ananías j̄in Safira

¹ Ko ñn ch̄aa nání Ananías j̄in ñásí'i-de Safira, n̄i kaxikó-de ñn ñu'un. ² Te n̄i janchaa-de sava xu'ún. Te suní jiní ñásí'i-de ja súan n̄i sá'a-de. Te n̄i kinchaka-de yaku-ní. Te n̄i ch̄úkú-de nuu já a ch̄aa apóstol. ³ Te n̄i ka'an Pedro: Ananías, naja ní k̄ivi Satanás in̄i añu-ro já xndá'ú-ro Espiritu Santo núu. Chí n̄i janchaa-ro sava xu'ún ñu'ún ní kaxikó-ro. ⁴ Ná té x̄ikó-ga-ro, á nasu máa-ró x̄in núu. Te nuu ní x̄ikó-ró, á nasu in̄i nda'a máa-ró ñu'ún núu. Naja ní nakani in̄i-ro sá'a-ró súan. Ko nasu ch̄aa xndá'ú-ro, ch̄i Dios, áchí-de. ⁵ Te súan n̄i jiní s'o'o Ananías taká tu'un yá'a, te n̄i ndua-ni-de. Te n̄i j̄i'ni-de. Te taká ñayivi ní kajin̄i s'o'o tu'un-ún, n̄i kayu'ú xaan-í. ⁶ Te n̄i kãndukuiñ ch̄aa súchí. Te n̄i kãxndãnuu-de ndiyi-ún,

te nî kâkîñi'in-de-i yatâ vé'e. Te nî kâchiyujî-de-i. ⁷ Te nî kunûu, natû'un unî hora. Te nî jaâ ñasî'í-de nî kîvî-ña vé'e-ún. Te naún jinî máá-ña ja súan nî kuu. ⁸ Te Pedro, nî jîkâ tu'ún-de-ña: Kastu'ún núu-rî. Nî xîkó-ró ñû'un-ún ñn tanto súan xî tûu. Achî-de. Te nî kachî-ña: Jaan, ñn súan nî kaxîkó-ná, áchî-ña. ⁹ Te Pedro, nî ka'an-de jîin-ña: Naja ní skétá'an-ró tú'un ja kóto nchaa-ro Espîritu máá Tatá Dios. Kuni so'o, yuxé'é yá'a ká'ma vaj koyo çaa nî kachîndujî yîi-ro. Te suni súan kiñi'in-de róó ki'în-ro, áchî-de. ¹⁰ Te nî ndua-ni-ña núu já'a Pedro. Te nî jî'i-ni-ña. Te nî ndvîi koyo çaa súchî-ún. Te nî kajinî-de ja á nî jî'i-ña. Te nî kâkîñi'in-de-ña, te nî kâchîndujî-de-ña xîin yîi-ña. ¹¹ Te ndvîi tîku'nî kândîja jîin táká ñayivî ní kajinî tu'un tîñu yá'a, nî kayu'ú xaân-í.

Kua'q tîñu ñá'nu jîin tunî nî kásá'a apóstol

¹² Te çaa apóstol, nî kásá'a-de kua'q tîñu ñá'nu jîin tunî jîto nuu ñayivî. Te ñn ká'nu-nî kândutútú-de inî corredor Salomón. ¹³ Ko tú ní chûndéé inî ní ñn-i ketá'an-í jîin-de. Ko ñayivî, ví'í-gá nî kajatú'ún-í-de. ¹⁴ Te ñayivî ní kâkandîja nuu máá Jîto'o-yo, ví'í-gá nî ndea-í, kúu çaa kúu ña'an, kua'q xaân-í. ¹⁵ Te nî kâkinçhaka-de kua'q ñayivî kâku'u. Te nî kajajîn-de-í inî ya'ya kândaa-í nuu jîto jîin núu yúu, náva'a nú vaj Pedro sanaa jinû vasté máá kâti-de sikî-í. ¹⁶ Te suni taká ñayivî ñûu yanî-ún, nî katakâ kua'q-í inî ñuu Jerusalén, nî kâkinçhaka-í ja kâku'u jîin já kâta'an tachî kîni. Te ndî'i-ún, nî kandûva'a jîná'an.

Ja ní kâchîndîkîin-í Pedro jîin Juan

¹⁷ Yúan-na te nî kâkukuásûn inî sutu ñá'nu jîin sáva tá'an ja kâchîñû'ún sikî saduceo, te nî kândonda. ¹⁸ Te nî kâkatiin-ún çaa apóstol. Te nî kâtaan-dé inî vekaa ñuu. ¹⁹ Ko ndajá'a máá Tatá Dios, akuáa ní juña-ya yúxé'é vékaa-ún. Te nî kiñi'in-ya-dé jîná'an-de. Te nî ka'an-ya jîin-de: ²⁰ Kuá'an, te kuñî-ró inî ve'e îi. Te yúan kani-ró taká tu'un nuu ñayivî ndasa kuchakû-í vida jáa yá'a. Achî-ya. ²¹ Te nî kajinî so'o-de tu'un yá'a. Te nuu ní kundîjin, te nî kîvî koyo-de inî ve'e îi. Te nî kastá'an-de tu'un nuu ñayivî. Te nîni kastá'an-de, te nî çhakoyo sutu ñá'nu jîin tá'an-de. Te nî nastútú-de çaa junta jîin çaa nî kayî inî ñuu Israel. Te nî tájî-de ndajá'a kuákîin-de çaa-ún inî vekaa. ²² Ko nuu ní jakoyo çaa kâkuu ndajá'a-ún vekaa, te tú ní kâni'in-dé apóstol. Te nî kanaxió káva-de. Te nî kâkâstu'ún-de tu'un yá'a: ²³ Jandáa kúu ja ní kajinî-ná ndasú va'a vekaa. Te kâjîn çaa kândîto-ún ichi yúxé'é. Ko nuu ní kajuña-ná, te tú kuti naún çaa ní kajinî-ná nuu. Achî-de. ²⁴ Te çaa kúñá'nu inî ve'e îi jîin sutu ñá'nu, nuu ní kajinî so'o-de tu'un yá'a, nî kakejá'a-de kâyu'ú-de ja má jûkuñîñî tu'un-ún. ²⁵ Ko nî jaâ ñn ñayivî. Te nî kastu'ún-í: Ña'an-ní, te nde'é-ní. Çaa ní kâtaan-ní vekaa, kâjîn-de inî ve'e îi. Te kastá'an-de tu'un nuu ñayivî. Achî-í. ²⁶ Yúan-na te nî kaja'an çaa kúñá'nu-ún jîin ndajá'a. Te ñûkúún vái-de jîin apóstol, çhî kâyu'ú-de kâjito-de ñayivî já kuá'a-í yuu xîni-dé. ²⁷ Te nuu ní jaâ-de jîin apóstol, te nî jani-de çaa-ún inî municipio. Te sutu ñá'nu, nî xndichî-ún: ²⁸ Á tú ní kâstu'ún-rî nuu-ro já má stá'an-ga-ro tu'un çaa jîan. Ko vîna çhî ñû ñûu Jerusalén nî xndeá-ro sa'an-ro. Te kâkunî-ro çaa-ró ñîñî çaa jîan sikî-rî jîná'an-rî, áchî. ²⁹ Ko Pedro jîin apóstol, nî kaka'an-de: Nîni kuândatu-ná nuu Dios vásá núu taká çaa. ³⁰ Máá Dios ndiyî táa-yo, nî naschakû-ya Jesús, I'a nî kaja'ni máá-ní ja ní kajata kaa-ní-ya jîká cruz. ³¹ I'a yá'a nî nduñá'nu-ya kânçhaa-ya ichi ndává'a Dios. Te nî nduu-ya I'a tá'ú tîñu jîin I'a nama yóo, náva'a nakani inî ñayivî ñûu Israel te koo tuká'nu inî-ya núu taká kuachî-í. ³² Te máá-ná jîin Espîritu Santo, kâkuu-ná testigo máá-ya nuu taká tu'un yá'a. Çhî já'a Dios Espîritu-ya núu taká ñayivî kâjandatu nuu-ya. Achî-de. ³³ Te máá-ún, súan nî kajinî so'o tu'un yá'a. Te nî kakîñî xaân inî. Te ka'ni-ún-de kâkunî núu. ³⁴ Ko ío ñn maestro ley, nánî-de Gamaliel. Te kúu-de çaa fariseo. Te taká ñayivî, kajatú'ún-í-de. Te nî ndukuñîñî-de nuu junta. Te nî tá'ú-de tîñu ná kúxio núu çaa apóstol. ³⁵ Te nî ka'an-de jîin: Róó çhaa ñuu Israel, kani va'a inî-ro te nú naún kâkunî ro sá'a-ró jîin çaa yá'a. ³⁶ Çhî onde sáá ní ndonda Teudas, te áchî-de ja çaa téyî kúu-de. Te nî katakâ-í nuu-dé natû'un kuñ ciento çaa. Te nî jî'i-de ní sá'a sava-ga çaa. Te taká ja ní kajandatu tu'un ka'an-de, nî kajichâ nuu kâja'an sání. ³⁷ Yúan-na te kîvî ní ndutútú xîni, te nî ndonda Judas çaa ñuu Galilea. Te nî jaka-de kua'q ñayivî kuángoyo yatâ-dé. Te suni nî naa çaa-ún. Te taká ñayivî ní kajandatu nuu-dé, nî kajichâ nuu-í kâja'an-í. ³⁸ Te vîna ná kuá'a-rî consejo róó: Ma ké'é-ga-ro çaa yá'a. Síã-de ná kî'in-de. Çhî nú onde çhî ñayivî vái tu'un yá'a xî tîñu yá'a, te naa íi. ³⁹ Ko nú onde nuu Dios vaj, ma kúu kasu-ro. Çhî sánaa te natûu ja jîin Dios kajatá'an-ró. Achî-de. ⁴⁰ Te nî kajatú'ún tú'un nî ka'an Gamaliel. Te nî kâkana xîñî çaa apóstol. Te nî kaskúun yunu xî sukun-dé. Te nî ka'an xaân núu-dé ja má kâ'an-ga-de tu'un jîin sí'vî Jesús. Te nî kásîã-de kâja'an-de. ⁴¹ Te máá apóstol, nuu junta nî kenda koyo-de kâja'an-de, kâkusîñ inî-de ja ní jatû'un-ya kândo'o-de sikî sí'vî-yá. ⁴² Te inî ve'e îi jîin taká ve'e, tú ní kâjukuiñî-de ja kastá'an-de te kâjani-de tu'un Jesucristo.

6

Ja ní kajani-de usiq chaa kuatĩnu

¹ Te nĩ ndea kua'a cháa káskuá'a. Te ñn kivi, te chaa ñuu Grecia, nĩ kaka'an sóo-de siki cháa hebreo, chi tú ní teta'an ñn núu-de staa kée ñá'an viuda hora ja sáka-dé ndita'an kivi. ² Yúan-na te máa uxí uu apóstol, nĩ kanastútú-de taká chaa káskuá'a, te nĩ kaka'an-de: Ma kúu jukuĩñi máa-rí ja kajani-rí tu'un Dios, te kuatĩnu-rí nuu mesa. ³ Núsáa te róo ñáni, kaji-ró usiá tá'an máa-ró, chaa va'a, chaa ndichí, chaa káñu'un chítu Espiritu Santo ná kúu-de. Te ná cháa-yó tĩnu yá'a siki-dé. ⁴ Te ruu jíná'an-rí, kukuu-rí jín ja kakán ta'u-rí, te kani-rí tu'un yá'a. Achí-de. ⁵ Te tu'un nĩ ka'an-de, nĩ kajata'an iní ñayivi kuá'a-ún. Te nĩ kakaji-i Esteban, chaa kándija va'a kúu-de. Te ñú'un chítu-de Espiritu Santo, jín Felipe, jín Prócoro, jín Nicanor, jín Timón, jín Parmenas, jín Nicolás, chaa nĩ naki'in sé'é judío ñuu Antioquia. ⁶ Taká chaa yá'a, nĩ kajani-i nuu cháa apóstol. Te nĩ kajikan ta'u-dé te nĩ kaxndé-de nda'a-dé xiní cháa-ún. ⁷ Te tu'un Dios nĩ jika kua'an. Te chaa káskuá'a, nĩ kanda xaan-dé iní ñuu Jerusalén. Te suni kua'a sutú nĩ kajatú'ún, te nĩ kakandija.

Tu'un Esteban

⁸ Te Esteban, nĩ chítu ndii-de jín fuerza, te ñukúun ní sá'a-de tĩnu ñá'nu xaan jín tuni nuu taká ñayivi. ⁹ Te iní ve'e sinagoga nĩ kandongu yaku chaa, chaa libertino, jín cháa ñuu Cirene, jín cháa ñuu Alejandria, jín cháa ñuu Cilicia, jín Asia, nĩ kastatá'an jín Esteban. ¹⁰ Ko tú ní kákuandé jín-de, chi ndichí-de, te suni nĩ ka'an-de jín fuerza máa Espiritu. ¹¹ Yúan-na te nĩ kaská'an yaku chaa ja ní kaka'an: Nĩ kajini so'o-ná ká'an ndiva'a Esteban siki Moisés jín siki Dios, áchí. ¹² Te súan nĩ kaská'an-ún ñayivi, jín cháa nĩ kayii, jín cháa káchaa tutu. Te nĩ kajinu yuán siki-dé, te nĩ kakatiin-ún-de kuangoyu jín-de onde nuu junta. ¹³ Te nĩ kajini testigo falso ja ní kaka'an: Chaa yá'a, ndita'an kivi ká'an ndiva'a-de siki ve'e i yá'a jín siki ley. ¹⁴ Chi nĩ kajini so'o-ná ká'an-de ja Jesús, chaa ñuu Nazaret, kanu-de ve'e i yá'a, te nasama-de tanjnu nĩ xndóo Moisés nuu-yo. Achí. ¹⁵ Yúan-na te taká ja káxiukú iní municipio, nĩ kándakoto nuu-dé, te nĩ kajini ja jito nuu-dé nátu'un nuu ñn ndajá'a ándiví.

7

Tu'un nĩ jani ndaa Esteban

¹ Te máa sutú ñá'nu-ga, nĩ ka'an jín-de: Súan kúu náun, áchí. ² Te máa-de, nĩ ka'an-de: Táta, ñáni, kuni so'o-ní tu'un yá'a jíná'an-ní. Máa Dios, I'a ñá'nu, I'a luu, nĩ kenda-ya núu táa-yo Abraham ná nĩ kanchaa-de iní ñuu Mesopotamia, onde ná té ki'in-ga-de kunchaa-de iní ñuu Harán núu. ³ Te nĩ ka'an-ya jín-de: Kenda iní ñuu-ro jín má'ñú tá'an-ró, te ki'in-ro kunchaa-ro iní ñuu ja stá'an-rí nuu-ro, áchí-ya. ⁴ Yúan-na te nĩ kenda-de iní ñuu Caldea. Te nĩ kanchaa-de iní ñuu Harán. Te yúan nĩ jí'í táa-de. Te nĩ sá'a Dios ja ní chaa-de ñuu yá'a nuu káxiukú-ní vina. ⁵ Te tú ní ja'a-ya ñú'un-ún kuu ta'u-dé, ni vasté ñn t'li. Ko nĩ keyu'u-ya ja kuá'a-ya ñú'un-ún nuu-dé onde jín núu taká tata kii nuu-dé, vasa tú ní ío se'e-de sáa. ⁶ Te súan nĩ ka'an Dios jín-de: Tata-de kuxiukú jiká-i inga ñuu. Te kuun ciento kuia kuatĩnu sáni-de-i te xndó'o-de-i. ⁷ Te nĩ ka'an Dios: Ko máa-rí, ndonda-rí siki ñuu nuu kúu-i mozo-ún. Te onde nú nĩ kuu-ún, te kenda koyo-i te chiñú'ún-i ruu ichi yá'a. ⁸ Te nĩ sá'a-ya contrato jín-de jín tuni ja xiti ndúu-de. Te se'e Abraham nĩ kuu Isaac. Te nĩ xiti ndúu-de-i nuu uná kivi-i. Te se'e Isaac nĩ kuu Jacob, te se'e Jacob nĩ kuu ndí'uxí uu máa tata ñuu. ⁹ Te taká tata ñúu-ún, nĩ kakukuásun iní-de. Te nĩ kaxikó-de José kua'an-i onde ñuu Egipto, Ko Dios nĩ jika-ya jín-i. ¹⁰ Te nĩ nama-ya-i nuu taká tundó'o nĩ ta'an-i. Te nĩ kundichí-i. Te Faraón, chaa kúu rey ñuu Egipto, nĩ kusii iní-de jín-i nĩ sá'a-ya. Te nĩ chaa-de gobernador siki José. Te José, nĩ tá'u-de tĩnu nuu ñuu Egipto jín núu vé'e Faraón. ¹¹ Te nĩ kii ñn tama xaán ñí ñuu Egipto jín ñí ñuu Canaán. ñn tundó'o xaan ní kuu-ún. Te ndiyi táa-yo, tú ní kani'in-dé ja kée-dé jíná'an-de. ¹² Te nĩ jini tu'un Jacob ja ío trigo onde ñuu Egipto. Te nĩ táj-de táa-yo ní kaja'an-de vuelta ñn. ¹³ Te ja vuelta uu, nĩ kanakuní ñani José nuu-dé ja máa-de kúu. Te suni nĩ stá'an José ñani-de nuu Faraón. ¹⁴ Te José, nĩ táj-de chaa kaja'an ja ní kana-de xiní táa-de Jacob kii-de jín taká tá'an-de. Ío uní xiko xia'un-i. ¹⁵ Súan nĩ kuun Jacob kua'an-de onde ñuu Egipto. Te yúan nĩ jí'í-de jín taká tata ñuu-yo. ¹⁶ Te chaa-ún, nĩ kanajá'a-de káno'on-de onde ñuu Siquem. Te nĩ kayuji-de iní ve'e añu ja jín plata nĩ jaan Abraham nuu sé'e Hamor ñuu Siquem. ¹⁷ Ko nĩ kuyani kivi ní keyu'u Dios nuu Abraham. Te ñayivi-ún, nĩ ndea-i. Te nĩ kukua'a-i iní ñuu Egipto. ¹⁸ Te nĩ kuu kuia. Te nĩ nukuiñi inga rey iní ñuu Egipto ja tú játú'ún-de tu'un José. ¹⁹ Te rey-ún, nĩ xndá'ú-de ñayivi ñuu-yo, nĩ sándiva'a-de jín táa-yo, ja fuerza ná skána-de se'e-de kuu-i. ²⁰ Te kuia-ún nĩ kaku Moisés. Te nĩ kusii iní Dios jín-i. Te uní yoó ní ja'nu-i iní ve'e táa-i. ²¹ Te náa-i, nĩ skána-ña-i. Te nĩ naki'in sesí'í Faraón-ún-i. Te nĩ skuá'nu-ña-i nátu'un se'e máa-ña. ²² Te nĩ kutu'a Moisés

taká tu'un ndíhí ñúu Egipto. Te ñá'nu xaan ní kuu-de jíin taká tu'un ká'an-de jíin taká tíñu sá'a-de. ²³ Te nuu úu xiko kuaí-de, te ñi kusí iní-de kindé'é-de taká ñani-de ja kákuu se'e Israel. ²⁴ Te ñi jini-de nuu ñin chaa Egipto ja sándiva'a jíin ñin chaa Israel. Te ñi stují-dé chaa Egipto-ún, te súan ñi nama-de ñani ndá'ú-de. ²⁵ Ko máa-de, jáni iní-de ja júku'un iní taká ñani-de ja Dios ñi táji-yá-de ja náma-de ñani-de núú. Ko máa ñani-de, tú ní kájuku'un kuti iní. ²⁶ Te inga kivi xian-ún, suni ñi jini-de nuu úu chaa kájatá'an. Te ñi jaq-de. Te ñi ka'an-de jíin já ná júkuñi: Súchi, najá kásá'a ndiva'a-ró jíin tá'an-ró. Chí ñani-ró kánakuñi tá'an-ró. Achí-de. ²⁷ Ko máa cháa já'a ta'u tá'an-ún, ñi chujikí-de Moisés. Te ñi ka'an-de: Ndéja ní jani róo ja kúñá'nu-ró te sándaq-ro tíñu-rí jiná'an-rí. ²⁸ Te suni kuni-ro ká'ni-ro rúu nátu'un ñi ja'ni-ro cháa ñuu Egipto iku náún. Achí-de jíin Moisés. ²⁹ Te tu'un yá'a ñi jini so'o Moisés. Te ñi jinu-de kua'an-de. Te jiká ní nchaa-de onde ñuu Madián. Te yúan ñi skáku ñasi'í-de uú se'e yí. ³⁰ Te ñi jinu tuku uú xiko kuaí. Yúan-na te ñin ndajá'a ándiví, ñi kenda-ya núu-dé onde nuu ñú'un té'é yúku Sinaí, ma'ñú ñin yukú kayú yáá ñú'un ñi kenda-ya. ³¹ Yúan-na te Moisés, ndé'é-de, te náa iní-de ja ní jini-de ñu'un-ún. Te ñi kandida-de náva'a kuní-de nuu. Te ñi ka'an máa Tatá-yo Dios jíin-de: ³² Máa-rí kúu Dios ndiyi táa-ro, Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áhí-ya. Ko Moisés, kisi-i-de, te tú ní chundéé iní-de ndé'é-de nuu. ³³ Te máa Tatá Dios, ñi kachí-ya jíin-de: Kiñi'in ndijan-ro já'a-ro. Chí nuu kándij-ro jíin, ñu'un íj kúu. ³⁴ A ñi jini-rí ja sé'e-rí ká'jin-i iní ñuu Egipto, xaan kándo'o-i. Te suni jini so'o-rí ja kánde'e ndá'ú-i. Te ñi kuun-rí vai-rí ja náma-rí-i jiná'an-i. Te vina, ña'an yá'a núsáa. Te ná táji-rí róo ki'in-ro onde ñuu Egipto. Achí-ya jíin-de. ³⁵ Núsáa te Moisés yá'a, vasa a ñi kaské'ichi-i-de te vasa ñi kaka'an-i: Ndéja ní jani róo ja kúñá'nu-ró siki-rí, te sándaq-ro tíñu-rí, ñi achí-i jíin-de. Ko Dios, ñi táji-yá-de kua'an-de ja tá'ú-de tíñu nuu-i te nama-de-i. Te ndajá'a-ya já ñi kenda nuu-dé nuu yukú-ún, suni ñi chindéé ní chituu-ya-dé. ³⁶ Te chaa yá'a, ñi ndiñi'in-de-i jiná'an-i iní ñuu yúan, te ñi sá'a-de kua'a tíñu ñá'nu, jíin taká tuni iní ñuu Egipto, jíin núu mar kuá'a, jíin núu ñú'un té'é, uú xiko kuaí. ³⁷ Chaa yá'a kúu Moisés já ñi ka'an jíin taká se'e Israel: Ma'ñú taká ñani-ro, nukuiñi ñin chaa kani tu'un máa Tatá-ro Dios sá'a-ya nátu'un ruu. Te nuu cháa-ún kuni ná'in-ró tú'un ka'an-de. Achí. ³⁸ Chaa-ún kúu chaa ñi kandee jíin tíku'ñi ndiyi táa-yo onde nuu ñú'un té'é. Te ñi ka'an ñin ndajá'a-ya jíin-de xiní yúku Sinaí, te ñi ñi'in-dé tu'un ndasa kuchaku-yo. Te ñi jani-de tu'un-ún nuu-yo. ³⁹ Ko ndiyi táa-yo, tú ní kákuñi-de kuandatu-de nuu cháa-ún, chí sasua ñi kaské'ichi-de chaa. Te ñi kakuñin iní-de, no'on-de ñuu Egipto kákuñi-de núú. ⁴⁰ Te ñi kaka'an-de jíin Aarón: Sáva'a tini-ro I'a ná kúknúu núu-yo. Chí chaa Moisés, ja ní kiñi'in-de yóo iní ñuu Egipto vai-yo, tú kájiní-yo naún ní ta'an-de. Achí. ⁴¹ Yúan-na te ñi kasá'a-de ñin chelu. Te nuu ndosó-ún ní kasoko-dé kiti. Te ñi kakuñi iní-de jíin tíñu ní kasá'a-de jíin ndá'a-dé. ⁴² Te Dios, ñi kuxio-ya núu-dé kua'an-ya. Te ñi xndóo-ya-dé ná kuátíñu-de nuu tíñuú xiní ándiví, nátu'un yóso núu tutú chaa ñi kajani tu'un Dios onde sáa: Róo ñayivi Israel, a ñi kaja'ni-ro kiti núu-rí uú xiko kuaí nuu ñú'un té'é náún. ⁴³ Túu, chí sasua ñi kajani-ró ve'e kuñi ndosó Moloc jíin tíñuú xiní máa Renfan, ndoso ja ní kasá'a máa-ró já chíñú'ún-ró. Ja yúan ná sjá'a-rí róo ki'in-ro onde yata ñúu Babilonia, áhí-ya. ⁴⁴ Ndiyí táa-yo, onde ñu'un té'é ní kañava'a-de ve'e ñii Dios, nátu'un ñi tá'ú Dios tíñu nuu Moisés ja súan sá'a-de ve'e-ún, nátu'un muestra ñi jini-de. ⁴⁵ Sáa chí jíin fuerza Dios ñi kaskúnu ndiyi táa-yo ñayivi sún nación ja ní katjin máa-i ñuu yá'a. Yúan-na te jíin Josué ñi kivi koyo-de iní lugar máa-i, ñi kákinchaka-de ve'e ñii-ún ñi kendo yá'a onde kivi David. ⁴⁶ Te David, ñi kusí iní Dios jíin-de. Te ñi jikan-de ja ná sáva'a-de ñin ve'e kuu Dios Jacob. ⁴⁷ Ko Salomón, ñi sá'a-de ñin ve'e máa-ya. ⁴⁸ Ko I'a ñá'nu-ún, tú ncháa-ya iní ve'e kásá'a chaa, nátu'un ñi ka'an chaa jáni tu'un-ya onde sáa: ⁴⁹ Ándiví kúu silla kánchaa-rí, te tá'ú-rí tíñu. Ñuyivi kúu teyu nuu káxndí ja'a-rí. Ndasa koo ve'e kani-ró kúnchaa-rí núsáa. Xí ndenu kúu nuu ndétatú-rí. ⁵⁰ Á tú ní sá'a ndi'i-rí ndatíñu yá'a, áhí máa Tatá Dios. ⁵¹ Xaan kákujá'a iní-ní. Tú káandja iní añú-ní te xaan só'ó-ní. Chí nene kájasu'ni nuu Espiritu Santo, nátu'un ñi kasá'a ndiyi táa-ní onde aná'an. ⁵² Ió ñin chaa ñi kajani tu'un-ya onde sáa ja tú ní káchindikin táa-ní-de náún. Chí táa-ní, a ñi kaja'ni-dé chaa kájaní tu'un ja kí máa I'a ndaa núú. Te I'a-ún, a ñi kanastúu-ní-ya te ñi kaja'ni-ní-ya. ⁵³ Ko máa-ní, tú ní káskíkuu-ní, vasa ndajá'a máa-ya, ñi kajani-ya ley nuu-ní. Achí Esteban. ⁵⁴ Taká tu'un yá'a ñi kajani so'o. Te ñi káta'u'u iní. Te kánakaji ñii yú'u kábito Esteban. ⁵⁵ Ko máa Esteban, ñi kútú-de Espiritu Santo. Te ñi ndakoto-de ichi ándiví. Te ñi jini-de ja ndii ncháa nuu kánchaa Dios. Te Jesús, kándij-ya ichi ndává'a Dios. ⁵⁶ Te ñi ka'an-de: Vina te ndé'é-rí ja núña ándiví. Te ndé'é-rí nuu máa Sé'e chaa kándij-ya ichi ndává'a Dios. Achí-de. ⁵⁷ Yúan-na te ñi kákana kó'o. Te ñi kajasu so'o. Te ñi jinu-ni ñi kándonada vaq siki Esteban. ⁵⁸ Te ñi kákiñi-in Esteban kua'an jíin-de onde yu'u ñúu. Te ñi kaskána tikachí. Te ñi kaja'a yuu xiní-dé. Te ñayivi kánde'é, ñi kachúkú-i tikachí-ún nuu já'a ñin chaa súchi nání Saulo. ⁵⁹ Te nini kátojo yuu xiní Esteban, te ñi ka'an

nda'ú Esteban jíin máá Jító'o-yo: Tátá Jesús, naki'in-ní añú-ná vina, áchí-de. ⁶⁰ Te nì jukuiñi jíí-de. Te nì ka'an jaa-de: Tátá, ma chí'i-ní cuenta kuachi yá'a sikí-i jín'an-i, áchí-de. Súan nì ka'an-de tu'un yá'a, te nì jí'i-ni-de.

8

Ja ní chindikín Saulo tiku'nj kándija

¹ Te Saulo, nì jatú'un-de ja ní jí'i Esteban. Te kivi-ún nì kejá'a káchindikín xaan-í tiku'nj kándija iní ñuu Jerusalén. Te tiku'nj-ún, nì kajichá nuu-i kája'an-i ñú ndañúy Judea jíin ndañúy Samaria. Ko cháa apóstol chí tú. ² Te cháa káchiñú'un Dios, nì kajachindují-de Esteban. Te nì kande'e xaan-dé ja ní naa Esteban. ³ Ko Saulo, chí xnáa-dé tiku'nj kándija kuni-de. Te kivi-de ndita'an ve'e. Te ñú'un-de cháa, ña'an, táan-dé-i veka.

Ja ní jika tu'un Dios iní ñuu Samaria

⁴ Te taká ñayivi ní kajichá nuu-ún, kája'an-i taká ñuu kájani-i tu'un Dios. ⁵ Te Felipe, nì kuun-de kua'an-de ñuu Samaria. Te yúan nì jani-de tu'un Cristo nuu ñayivi. ⁶ Te taká ñayivi-ún, nì kachu'un iní-i taká tu'un ja ní ka'an Felipe jíin-i. Te nì kajini so'o-i, te nì kajini-i taká tunj nì sá'a-de. ⁷ Chí iní kua'a ñayivi ní kiñi'in-de tachj kini. Te nì kenda-ún kákana kó'o kája'an. Te tini cháa nì kuyúnú jíin cháa rengo, nì kanduva'a-de. ⁸ Te nì kakusí xaán iní ñayivi ñú-ún. ⁹ Te iní ñuu-ún nì jo in cháa nání Simón. Te cháa-ún, cháa ñavá'a kuu-de. Te xaán kánaa iní ñayivi ñúy Samaria kándé'e-i. Te nì ka'an-de ja in cháa ñá'nu xaán kuu máa-de. ¹⁰ Te ñayivi, xaán vá'a kachu'un iní-i tu'un ká'an-de onde suchí lúli te onde cháa ñá'nu. Te nì kaka'an-i: Cháa yá'a xaán yí'i fuerza Dios ñá'nu iní-de. ¹¹ Te kachu'un iní-i tu'un ká'an-de, chí xaán káni kivi ní sá'a-de tiñu ñavá'a nuu-í, nì kánaa iní-i kándé'e-i. ¹² Ko nuu-í nì jani Felipe tu'un va'a ñuu nuu tá'u Dios tiñu, jíin tú'un sí'vi Jesucristo. Yúan-na te nì kajandija-i. Te nì kajanducha-i kuu cháa kuu ña'an. ¹³ Te máá Simón, suni ní kandija-de, nì janducha-dé. Te nì jika kuu-de jíin Felipe, ndé'e-de ja sá'a Felipe taká tunj jíin taká tiñu ñá'nu. Te nì kee nuu-dé kándij-de. ¹⁴ Te cháa apóstol ká'in-de iní ñuu Jerusalén, nì kajini tu'un-de ja ñayivi ñuu Samaria, nì kajatá'u-i tu'un Dios. Te nì katájí-de Pedro jíin Juan kája'an-de yúan. ¹⁵ Te nì jakoyo cháa-ún. Te nì kajikan ta'u-dé ja'a ñayivi-ún, nájanda'a ná ní'in-í Espíritu Santo jín'an-i. ¹⁶ Chí té cha'an-ga kii-ya sikí ní in-i. Chí máni nì kajanducha-í jíin sí'vi Jesús. ¹⁷ Yúan-na te nì kachaa-de nda'a-dé xini-í jín'an-i te nì cháa Espíritu Santo sikí-í. ¹⁸ Te nì jini Simón ja súan káchaa apóstol nda'a-dé xini ñayivi-ún, te já'a-ya Espíritu Santo nuu-í. Te ku'a-a-de xu'un núy apóstol kuni-de núú. ¹⁹ Te nì ka'an-de: Suni kuni-ná ja kuá'a-ní fuerza yá'a nuu-ná nává'a nani ñayivi xndée-ná nda'a-ná xini-í, te cháa Espíritu Santo sikí-í, áchí-de. ²⁰ Yúan-na te nì kachj Pedro jíin-de: Xu'un-ró ná náa jíin-ró, chí jani iní-ro ja jíin xú'un kuu kuaan-ró tá'u já'a Dios. ²¹ Tú cuenta-ro ní tú ta'u-ro ja kúndij-ro sikí tiñu yá'a, chí tú jó ndaa iní añú-ro núy Dios. ²² Núsáa te nakani iní-ro sikí kuachi-ró yá'a. Te nandakan ta'u-ro núy Dios, sanaa te sá'a-ya tóká'nu iní-ya núy kuachi ñú'un iní-ro. ²³ Chí jini-ri ja xaán kújá'a iní-ro núy-ya. Te máni kuachi tiñ róo. Achí Pedro jíin-de. ²⁴ Yúan-na te nì ka'an Simón jíin-de: Kakan ta'u máa-ró já'a-ri nuu máá Jító'o-yo nává'a ní in tu'un ká'an-ro jíin ma kii sikí-ri, áchí-de. ²⁵ Te máa-de, nì kaka'an ndaa-de. Te nì kajani-de tu'un Dios. Te nì kanaxió káva-de káno'on-de ñuu Jerusalén. Te kua'a-gá ndañúy Samaria kájani-de tu'un va'a.

Felipe jíin cháa eunuco

²⁶ Te in ndajá'a máá Tátá Dios, nì ka'an-ya jíin Felipe: Ndukuñi te kí'in-ro ichi sur, ichi já kenda iní ñuu Jerusalén, ja kúun kua'an onde ñuu Gaza. Achí-ya. Te yúan chí ñu'un té'é kuu. ²⁷ Yúan-na te nì ndukuñi Felipe kua'an-de. Te nì kenda-ñ in cháa eunuco etiope. Te cháa-ún jatíñu-de nuu reina etiope, nání-ña Candace. Te in gobernador kuu-de. Te suni ndito-de yaká xu'un-ña. Te nì kii-de ñuu Jerusalén, nì kichiñú'un-de Dios. ²⁸ Te kuano'on-dé kánchaa-de nuu carreta-de. Te ká'u-de tutu nì chaa Isaías cháa nì jani tu'un Dios onde sáa. ²⁹ Te máá Espíritu nì ká'an-ya jíin Felipe: Kuá'an te kita'an-ro carreta-ún. ³⁰ Te Felipe, nì kundéé-de nì ja-de. Te nì jini so'o-de ká'u cháa-ún tutu ja ní chaa Isaías onde sáa. Te nì jika tu'un-de cháa-ún: Á júku'un iní-ni ñaún ká'u-ní xí túu. Achí-de. ³¹ Te máá eunuco, nì ka'an-de jíin Felipe: Te ndasa juku'un iní-ná te nú tú stá'an in cháa nuu-ná, áchí-de. Te nì ka'an ndá'u-de ja ná káa Felipe nuu carreta-de te kunchaa-de jíin-de. ³² Te nuu ká'u-de tutu ij-ún nì ka'an tu'un yá'a: Natu'un in ri ja kuá'an-ti kuu-ti, súan nì ja'an-ya. Te natu'un in lélu sété tú ndé'e-ti, suni súan tú ní ká'an kuti-ya. ³³ Te hora nì kuka nuu-ya, tú ní sándaq va'a-i jíin-ya. Ndasaa koo tu'un tata-ya, chí nì jí'i-ya iní ñuyivi yá'a. Achí. ³⁴ Yúan-na te cháa eunuco-ún, nì ka'an-de: Cháa nì jani tu'un yá'a, ndé sikí cháa ká'an-de. Sikí máa-de xí sikí ingá cháa, áchí-de jíin Felipe. ³⁵ Yúan-na te Felipe, nì kejá'a-de ká'an-de. Te jíin tu'un

ká'an tutu ij-ún nị jani-de tu'un va'a Jesús nuu cháa-ún. ³⁶ Te nini kája'an-de ichi-ún, te nị jakoyo-de in nuu ñú'un nducha. Te nị ka'an cháa eunuco: Yá'a ñú'un nducha. Á tú kuu kuanducha-ná, xí ndéja jasú. Achí-de. ³⁷ Te nị kachj Felipe: Nú kándija-ní onde jín iní jín añú-ní, te kuu, áchí-de. Te nị ka'an eunuco: Kándija-ná ja Jesucristo kuu máá Sé'e Dios, áchí-de. ³⁸ Te nị tá'ú-de tíñu nị jukuiñi carreta. Te nị kanuu ndendú-de kája'an-de nuu ñú'un nducha yúan. Te nị skuánducha Felipe cháa eunuco. ³⁹ Te nuu ní kanana-de iní nducha, te Espiritu máá Tatá Dios, nị chaxio-ni-ya Felipe kua'an-de. Te cháa eunuco, tuká ní jini-de nuu Felipe. Te nị ki'in-de ichi kuáno'on-dé. Te kúsi iní-de. ⁴⁰ Ko Felipe, nị ndenda-de onde ñuu Azoto. Te nini já'a-de kua'an-de, te jáni-de tu'un va'a-ya táka ñuu. Te vása ní jaá-de ñuu Cesarea.

9

Ja ní nakani iní Saulo

¹ Te Saulo, nákata-de ja ndóna-de ka'ni-dé taká cháa káskuá'a tu'un máá Jító'o-yo. Te nị jaá-de nuu sutú kúñá'nu-ga. ² Te nị jikan-de tutu nuu cháa-ún ja kí'in-de taká ve'e sinagoga ñuu Damasco, náva'a katiin-de sava cháa xí ñá'an já ká'jin sikí tú'un-ya. Te ku'ni-de ñayivi-ún kunchaka-de-i kii-de jín-i ñuu Jerusalén kuní-de. ³ Te nị ki'in-de ichi kuá'an-de. Te nị kuyani-de ñuu Damasco. Te sánaa-ní te nị ndii ncháa-ni ní núu-dé onde andívi. ⁴ Te nị ndua-ni-de nuu ñú'un. Te nị jini so'o-de ká'an in tu'un jín-de: Saulo, Saulo, naja chindikin-ro rúu. Achí. ⁵ Te máa-de, nị ka'an-de: Ndé cháa kuu-ní vii, Táta, áchí-de. Te nị kachj-ya jín-de: Máa-ri kuu Jesús ja chindikin-ro rúu. Xaąn yí kuu ja kuañú yátá-ró punta garrocha. Achí-ya. ⁶ Te máa-de, kisi-i-de, chj yú'ú-de. Te nị ka'an-de: Táta, naún sá'a-ná kuní-ní, áchí-de. Te máá Jító'o-yo, nị kachj-ya jín-de: Ndukoo, te kivi-ró iní ñuu. Te yúan ni'in-ro tú'un ndasa sá'a-ró. Achí-ya. ⁷ Te cháa kája'an jín Saulo, nị kajukuiñi-de kákee nuu-dé kándé'é-de. Chi nị kajini so'o ndija-de ni'in, ko tú ní kájin-de nuu ní in cháa ká'an. ⁸ Yúan-na te nị ndukoo Saulo nuu ñú'un. Te nị ndakoto-de. Ko tú ní in nuu ní jini-de. Te kájin cháa-ún nda'a-dé kája'an-de jín-de. Te nị kaskivi-de Saulo iní ñuu Damasco. ⁹ Te yúan nị kanchaa-de unj kivi. Te tú ní kuu kuti ndé'é-de, ni tú ní yée-dé staa, ni tú ní jí'i-de nducha.

Saulo iní ñuu Damasco

¹⁰ Te nị io in cháa skuá'a tu'un-ya ñuu Damasco nání-de Ananías, te jín jáni nị ka'an máá Jító'o-yo jín-de: Ananías, áchí-ya. Te máa-de, nị ka'an-de jín-ya: Táta, yá'a kanchaa-ná, áchí-de. ¹¹ Te nị ka'an máá Jító'o-yo jín-de: Ndukuiñi te ki'in-ro ichi yá'ya ja nání derecha. Te iní ve'e Judas ná ndúkú-ró in cháa nání Saulo ñuu Tarso, chí jandaa jikan ta'u-dé. ¹² Te skóto jani-de ja in cháa nání Ananías, kivi-de te cháa nda'a xiní-dé, náva'a ndundijin nduchi-dé. Achí-ya. ¹³ Yúan-na te nị ka'an Ananías: Táta, a nị jini tu'un-ná sikí cháa yúan ja xaán sá'a ndiva'a-de jín ñayivi ndóo-ní iní ñuu Jerusalén. ¹⁴ Te vina nị cháa-de yá'a ndiso-de tíñu sutu ñá'nu, náva'a katiin-de taká ñayivi kachiñú'ún-i ní, te taan-dé-i vekaa. Achí-de. ¹⁵ Te máá Jító'o-yo, nị ka'an-ya jín-de: Kuá'an, chí cháa nị kaji máa-ri kuu cháa jian, náva'a ná káni-de tu'un-ri kí'in-de ní núu ñayivi sñn nación, ní núu rey, jín ní núu táka ñayivi ñuu Israel. ¹⁶ Chj stá'an-ri nuu-dé ja kánúú ndó'o-de kua'a xaán túndó'o sikí sí'ví-ri. Achí-ya. ¹⁷ Yúan-na te kua'an Ananías. Te nị kivi-de iní ve'e-ún. Te nị xndée-de nda'a-dé xiní Saulo. Te nị ka'an-de: Nánj, Saulo. Máá Jító'o-yo Jesús, I'a nị kenda nuu-ro ichi vái-ró, nị táji-yá ruu vai-ri nuu-ro náva'a ná ndundijin nduchi-ro, te ná kútú-ró Espiritu Santo. Achí-de. ¹⁸ Te nị koyo-ni nátu'un soó yóndúchi-dé. Te nị ndundijin nduchi-dé. Te nị ndukuiñi-de. Te nị janducha-dé. ¹⁹ Yúan-na te nị nakee-dé staa. Te nị nani'in iní-de. Te nị kendoo Saulo yakú kivi jín cháa káskuá'a ja káxiukú-de iní ñuu Damasco. ²⁰ Te nị kejá'a-ni-de jáni-de tu'un Jesucristo iní ve'e sinagoga, áchí-de ja I'a yá'a kuu-ya Sé'e Dios. ²¹ Te taká ñayivi ní kajini so'o tu'un ká'an-de, nị kákee nuu-í kándé'é-i. Te nị kaka'an-i: Á nasu cháa yá'a xaán sá'a ndiva'a-de jín táka ñayivi kándaku ñi'in sí'ví-yá yá'a núu. Te ja yúan in cháa-de yá'a, ku'ni-de preso no'on-de jín-i nuu sutú ñá'nu núu. Achí-i. ²² Ko Saulo, ví'i-gá nị ndúkú ndéé-de nị sáká núu-de xiní cháa judío káxiukú iní ñuu Damasco, ká'an téyí-de ja Jesús kuu Cristo. ²³ Te nị kuu-ga kivi. Te cháa judío, nị kanatiin tu'un tá'an-de ja ká'ni-dé Saulo. ²⁴ Ko Saulo, nị ni'in-dé tu'un ja súan nị kandať'ún cháa-ún. Te máá cháa judío ndúú ñúu-ni kábito yu'u-dé ichi núu kenda yux'é ñuu ja ká'ni-dé Saulo núu. ²⁵ Yúan-na te cháa káskuá'a jín-de, nị káki'in-de Saulo akuáa. Te iní in jika nị kaskúun-de cháa jika in nama ñuu-ún.

Saulo iní ñuu Jerusalén

²⁶ Te nuu ní najaa-de ñuu Jerusalén, te kuní-de nakedá'an-de jín cháa káskuá'a-ún. Ko máá cháa-ún, nị kayu'ú-de nị kajito-de Saulo, chí tú ní káandija-de ja cháa skuá'a kuu Saulo. ²⁷ Ko Bernabé, nị jaka-de kua'an jín-de nuu cháa kákuu apóstol. Te nị jani-de tu'un nuu

cháa-ún ndasa n̄ jin̄ Saulo nuu máá Jító'g-yo íchi kuá'an-de, te n̄ ka'an-ya jín-de, jín ndasa n̄ chundéé iní Saulo n̄ ka'an téyí-de tu'un Jesús in̄ ñuu Damasco. ²⁸ Te ndénda-de ndívi-de ñuu Jerusalén jín cháa kákandíja yúan. ²⁹ Te n̄ jani téyí-de tu'un máá Jító'g-yo. Te n̄ státá'an-de jín cháa judío ñuu Grecia. Ko máá cháa-ún, kákuñi-de ka'ni-dé Saulo. ³⁰ Te n̄ kajini tu'un taká ñani. Te n̄ kachu'un íchi-de Saulo onde ñuu Cesarea. Te yúan n̄ katáji-de Saulo kuano'on-dé onde ñuu Tarso. ³¹ Te tiku'n̄ kákandíja ñí iní ñuu Judea, jín ñuu Galilea, jín ñuu Samaria, tuká n̄ káchindikín-de-i. Te n̄ ja'nu-ga-i jín tú'un. Te n̄ kachiñú'un-i máá Jító'g-yo. Te n̄ kãndundéé iní-i n̄ sá'a Espíritu Santo. Te n̄ ndeã-ga-i.

Ja ní nduvã'a Eneas

³² Te Pedro, jka kuu-de nuu-í taká lado. Te suni n̄ ja'an-de nuu ñáyivi ndóo in̄ ñuu Lida. ³³ Te yúan n̄ jin̄-de nuu ñin cháa nání Eneas, ja ní kuu unã kuã káa-de jito, chi ní kuyúnú-de. ³⁴ Te n̄ kachí Pedro jín-de: Eneas, Jesucristo ná násáva'a-ya róo. Ndukoo, te natuu-ro jito-ró. Achí-de. Te n̄ ndukoo-ni cháa-ún. ³⁵ Te n̄ kajini taká ñayivi káxiukú ñuu Lida jín ñuu Sarón. Te n̄ kãxaxió káva in̄-i nuu máá Jító'g-yo.

Ja ní nachakũ Dorcas

³⁶ Te suni n̄ jo ñin ña'an skuá'a in̄ ñuu Jope, nání-ña Tabita, ja kuní ka'an nuu yú'u griego, Dorcas. Ña'an yá'a, xaã ní sá'a-ña tíñu va'a jín caridad. ³⁷ Te kivi-ún n̄ ku'u-ña. Te n̄ jí'i-ña. Te n̄ ndí'i n̄ nasándoo-de ña'an-ún. Te n̄ kajakín-de-ña ñin in̄ ve'e. ³⁸ Te ñuu Lida, yani kánchaa jín ñuu Jope. Te cháa káskuá'a-ún, n̄ kajini tu'un-de ja kánchaa Pedro yúan. Te n̄ katáji-de uú cháa kuaka'an ndã'ú jín Pedro: Mã kúkuéé-ni te cháa-ni nuu-ná, achí-de. ³⁹ Yúan-na te n̄ ndukuñi Pedro kua'an-de jín-de. Te nuu ní jaã-de, n̄ kajaka-de Pedro kua'an-de jín-de in̄ ve'e-ún. Te yúan, taká ña'an viuda, n̄ kajikó ndúy-ña-dé kãnde'e-ña. Te kástá'an-ña taká su'nu jín taká tikáchi ní sá'a Dorcas ná n̄ kanchaa-ña jín-ña jíná'an-ña núu. ⁴⁰ Yúan-na te Pedro, n̄ jacha ndí'i-de ñayivi-ún kája'an-i yata ve'e. Te n̄ jukuñi jítí-de. Te n̄ jikan ta'u-dé. Te n̄ naxió kóto-de ichi núu kátúu ndíyi-ún. Te n̄ ka'an-de: Tabita, ndukoo, achí-de. Te máá-ña, n̄ ndakoto-ni-ña. Te n̄ jin̄-ña núu Pedro. Te n̄ ndukoo-ni-ña. ⁴¹ Te máá-de, n̄ tñn-de nda'a-ñá. Te n̄ xndúkuñi-de-ña. Yúan-na te n̄ kana-de xin̄i ñáyivi ndóo jín viuda. Te n̄ stá'an-de-ña já á chakú-ña. ⁴² Te tíñu yá'a n̄ jichã tu'un ñí ñuu Jope kua'an. Te kua'a ñáyivi, n̄ kãkandíja-i nuu máá Jító'g-yo. ⁴³ Te Pedro, kua'a kivi ní kendoo-de in̄ ñuu Jope, kánchaa-de ve'e ñin cháa curtidor nání Simón.

10

Pedro jín Cornelio

¹ Te in̄ ñuu Cesarea n̄ jo ñin cháa nání Cornelio, n̄ kuu-de capitán, n̄ tñn-de soldado nání Italiana. ² Chaa chíñú'un vá'a Dios kúu-de onde jín ñí ve'e-de. Te bueno sá'a-de caridad nuu taká ñáyivi. Te nenẽ jikán ta'u-de nuu Dios. ³ Te cháa yá'a, n̄ skóto-ya-dé natú'un ka'un̄i aini. Te n̄ jin̄-de nuu ñin ndajá'a máá Dios n̄ kivi-ya núu kánchaa-de. Te n̄ ka'an-ya jín-de: Cornelio, achí-ya. ⁴ Te máá-de, n̄ ndakoto-de nuu-ya. Te yú'ú-de. Te n̄ ka'an-de: Naún kuní-ní Táta, achí-de. Te n̄ kachí-ya jín-de: A n̄ jin̄ Dios ndasa jikán ta'u-ro jín já sá'a-ró caridad. ⁵ Vina te táji-ró úy cháa ná kí'in-de ñuu Jope. Te kana-ró xin̄i Simón ná kíi-de, te cháa-ún, nání-de Pedro. ⁶ Ncháá núu-de ve'e ñin cháa nání Simón curtidor, ja ncháá ve'e-de yani yundúcha mar. Te máá-de kastu'ún núu-ro ndéja kánúú sá'a-ró. Achí-ya. ⁷ Te ndajá'a ní ka'an jín Cornelio, a kua'an-ya. Te n̄ kana-de xin̄i úy mozo-de jín xin̄i ñin soldado ja jatíñu kútu núu-dé. ⁸ Te onde n̄ ndí'i n̄ nakani-de taká tu'un nuu mozo-ún, te n̄ táji-de mozo kája'an onde ñuu Jope. ⁹ Te ingã kivi xian-ún, kájika-i kája'an-i. Te n̄ kãkuyani-i ñuu-ún. Te Pedro, ná ka'uxi uú n̄ kaa-de xin̄i ve'e ja kakan ta'u-dé. ¹⁰ Te n̄ cháa soko chíi-de. Te n̄ kun̄i-de kee-dé staa. Ko nini kásatũ'a-ña-ún, te n̄ skóto-ya-dé. ¹¹ Te n̄ jin̄-de núña andívi. Te ñin bulto natú'un ñin sa'ma kuítá já nú'ñi ndíkũn punta, n̄ kuun vai nuu ñú'un ní skóto-ya-dé. ¹² Te in̄-ún káñũ'un taká kiti kũn ndá'a ío nuu ñú'un yá'a, jín kóo, jín taká tisaa andívi. ¹³ Te n̄ jini so'o-de ñin tu'un n̄ ka'an: Pedro, ndukuñi, te ka'ni-ro, te kee-ro, achí. ¹⁴ Ko Pedro, n̄ ka'an-de: Mã kúu Táta, chí té kee-gá-nã kuñu chá'an ni ja tú ío ndoo, achí-de. ¹⁵ Te n̄ ka'an tuku jín-de vuelta uú: Ja ní sándoo Dios, mã skúnání-ró kũñu chá'an, achí. ¹⁶ Te tu'un yá'a n̄ kii un̄i vuelta nuu-dé. Te sa'ma kuítá-ún, n̄ ndaa kuano'on andívi. ¹⁷ Te nini kánchaa Pedro jani in̄i-de naún kúu ja ní jin̄-de-ún, te n̄ jakoyo mozo ní táji Cornelio kua'an, kájika tu'un-i ve'e Simón onde n̄ jakoyo-i yuxé'é cháa-ún. ¹⁸ Te n̄ kaka'an jaa-i. Te n̄ kájika tu'un-i nú yúan ncháá ñin cháa nání Simón, te ío ingã sí'ví-de nání-de Pedro. ¹⁹ Te nini kánchaa Pedro nákan in̄i-de nú naún kúu ja ní jin̄-de-ún, te n̄ ka'an máá Espíritu jín-de: N̄ cháa un̄i mozo kãnandúkú-i róo. ²⁰ Ndukuñi, te nuu-ró. Te mã yú'ú-ro kí'in-ro jín-i. Chí

máa-rí, nî tájî-rí-i vai-i, áchî-ya. ²¹ Yúan-na te Pedro, nî nuu-de nuu mozo nî tájî Cornelio. Te nî ka'an-de: Amigo, máa-rí kúu cháa kánandúkú-ró. Ndé sikî kúu ja vái koyo-ró núu-rí núsáá, áchî-de. ²² Te máa mozo-ún, nî kaka'an-i: Cornelio, cháa capítán, cháa ndaa, cháa chíñú'ún vá'a Dios kúu-de. Te suni taká ñayivi judío káka'an-i ja cháa vá'a kúu-de. Nî ka'an ñn ndajá'a ndóo-ya jíin-de ja ná kána-de xinî-ní kii-ní ki'on vé'e-de. Te ná kúni ná'in-de tu'un ka'an-ní jíin-de. Achí-i. ²³ Yúan-na te nî skívi-de mozo-ún inî ve'e. Te nî kakendoo-i yuán. Te inga kivi xián-ún, nî ndukoo-de. Te nî kee-de kája'an-de. Te suni kája'an yakú ñani ñuu Jope jíin-de. ²⁴ Te inga kivi ní jakoyo-de ñuu Cesarea. Te Cornelio, ndátu-de cháa jíná'an-de, chí nî stútú-de tá'an-de jíin amigo vá'a-de. ²⁵ Te nini kivi Pedro inî ve'e, te nî kenda Cornelio ka'an-de jíin Pedro. Te nî jukuñî jítî-de nuu já'a Pedro. Te nî chíñú'ún-de cháa. ²⁶ Ko Pedro, nî xndúkuiñî-de Cornelio. Te nî ka'an-de: Ndukuiñî, chí ru, suni cháa kúu-rí. Achí-de. ²⁷ Te kádatu'ún-de. Te nî kivi koyo-de. Te nî jinî Pedro ja ní kakutútú kuá'a ñayivi káxiukú-i inî ve'e. ²⁸ Te nî ka'an Pedro jíin ñayivi-ún: A kájinî-ní ja tú ío ley ja ñn cháa judío, ketá'an-de xí sá'a-de ñn visita nuu ñn cháa tú kúu judío. Ko Dios, nî stá'an-ya núu-ná ja tú ní ñn ñayivi chá'an, ñayivi kini ío. ²⁹ Ja yúán, te nuu ní kana-ní xinî-ná, te vai-ná, tú ní sája'a inî-ná. Ja yúán jiká tu'ún-ná ní: Nâ sikî kúu ja ní kana-ní náá, áchî Pedro. ³⁰ Yúan-na te nî ka'an Cornelio: Vina ío kuun kivi nátu'un máa hora yá'a ío ndicha inî-ná. Te ka'unj aíni kúu jikán ta'u-ná inî ve'e-ná. Te nî cháa ñn ndajá'a-ya nuu-ná. Te ndíi ncháa sa'ma ñú'un-ya. ³¹ Te nî ka'an-ya jíin-ná: Cornelio, a nî jinî Dios ndasa jikán ta'u-ro jíin já sá'a-ró caridad. ³² Núsáá te tájî-ró mozo ná kí'in ñuu Jope. Te kana-ró xinî ñn cháa kúu Simón ja nání-de Pedro, ná kíi-de nuu-ro. Te cháa-ún, ncháa-de ve'e ñn cháa nání Simón curtidor. Te máa yú'u mar ncháa ve'e-de. Te cháa cháa-ún, te kastu'ún-de nuu-ro, áchî-ya jíin-ná. ³³ Súan nî kuu. Te nî tájî-ná mozo kujaá kana ní. Te va'a nî sá'a-ní ja ní cháa-ní. Te vina, taká-ná, kájin tútú-ná yá'a nuu Dios, náva'a kuni so'o-ná tu'un ka'an-ní, ndasa nî tá'u Dios tiñu nuu-ní. Achí-i. ³⁴ Yúan-na te nî jinî Pedro: Vina te nî jinî ndaa-ná ja Dios tú ncháa nuu-ya ñayivi. ³⁵ Chi ñani ñayivi, nú káchiñú'ún-i-ya te kásatiñu va'a-i nuu-yá, te kúsî inî-ya jíin-i. ³⁶ Nî ka'an-ya jíin taká se'e Israel, nî kastu'ún-ya nuu-i ja máa Jesucristo já'a-ya tú'un ndéé iní-i. Te l'a yá'a kúu Jito'o taká-yo. ³⁷ Máa-ní, a kájinî tu'un-ní tu'un Jesucristo. Chí nî jani Juan tu'un jánducha, yúan-na te nî kejá'a tú'un-ya ondé ñuu Galilea, te nî jicha nuu ní ñúu Judea, ³⁸ ndasa nî ja'a Dios Espiritu Santo jíin fuerza nuu-yá. Te ndasa ní jika kuu ya ní sá'a-ya tiñu va'a, te nî nasáva'a-ya taká ñayivi tá'an tachi kini. Chí Dios, nî chindéé ní chituu-ya Jesús ñuu Nazaret. ³⁹ Te máa-ná, nî kájinî-ná taká tiñu nî sá'a-ya iní ñuu Judea, jíin iní ñuu Jerusalén. Te nî kaja-ní-i-ya, nî kajata kaa-i-ya jiká ñn cruz. ⁴⁰ Ko l'a yá'a, nî nachaku-ya ní sá'a Dios kivi uní. Te nî ndenda ndijin-ya ní sá'a Dios. ⁴¹ Ko tú ní ndénda ndijin-ya núu taká ñayivi, chí máni nuu cháa ja á nî kaji Dios ja kúu-de testigo. Te testigo-ún kákuu-ná, chí nî kayee-ná staa nî kaji-i-ná nducha jíin-ya, nuu ní nachaku-ya má'ñú ndíyi. ⁴² Te nî tá'u-ya tiñu nuu-ná jíná'an-ná ja ná káni-ná tu'un-ya núu taká ñayivi. Te ka'an ndaa-ná ja ní jani Dios máa-ya kuu-ya juez nuu ñayivi káichaku jíin núu ñayivi ní kaji'i. ⁴³ Chí tu'un l'a yá'a nî kaka'an ndaa taká cháa nî kajani tu'un Dios ondé sáá. Ja taká ñayivi kándjja nuu-yá, jíin sí'ví-ya koo tuká'nu inî nuu taká kuáchi-i. Achí Pedro.

Ja ní jaq Espiritu Santo sikî ñayivi sñn nación

⁴⁴ Te nini ká'an Pedro taká tu'un yá'a, te nî cháa-ni Espiritu Santo sikî taká ñayivi kájinî so'o tu'un ká'an-de. ⁴⁵ Te cháa kákandjja, ja ní jakoyo jíin Pedro, ja kákuu-de cháa nî kaxitî ndúu, nî kanaa iní-de kándé'é-de ja suni nî cháa Espiritu Santo sikî ñayivi sñn nación. ⁴⁶ Chí nî kájinî so'o-de káka'an ñayivi-ún sñn yu'u, te kánakana jaa-i Dios. ⁴⁷ Yúan-na te nî ka'an Pedro: Ndéja jasú kii nducha, náva'a ná kuánducha ñayivi yá'a, chí nî cháa Espiritu Santo sikî máa-i nátu'un sikî máa-yó, áchî-de. ⁴⁸ Te nî tá'u-de tiñu nuu-i jíná'an-i ja ná kuánducha-i jíin sí'ví máa Jito'o-yo Jesús. Yúan-na te nî kaka'an nda'ú-i jíin-de ja ná kéndoo-de jíin-i yakú kivi.

11

¹ Te cháa apóstol jíin taká ñani kájin ní ñúu Judea, nî kájinî tu'un-de ja ñayivi sñn nación, suni nî kajatá'ú-i tu'un Dios. ² Te nî ndaa Pedro kuano'on-dé ñuu Jerusalén. Te sava cháa nî kaxitî ndúu, nî kaka'an sikî-dé. ³ Te nî kaka'an-de: Naja ní kivi-ró iní ve'e cháa tú ní kaxitî ndúu, te nî yee-ro staa jíin-de, áchî. ⁴ Yúan-na te nî kejá'a Pedro ní jani káji-de tu'un nuu cháa-ún: ⁵ Nî kanchaa-rí ñuu Jope. Te nini jikán ta'u-rí, te nî skóto-ya rúu. Te nî jinî-rí ñn bulto nátu'un ñn sa'ma kuitá ja nú'ñ ndíkúun punta. Te nî kuun vai ondé nuu-rí ichi ándíví. ⁶ Te nî nde'é-rí. Te nî jinî-rí ja iní-ún káñu'un kiti kúun ndá'a kájika nuu ñú'un yá'a, jíin kiti xáan, jíin kóo, jíin tísaa ándíví. ⁷ Te nî jini so'o-rí ñn tu'un nî ka'an jíin-rí: Pedro, ndukuiñî, ka'ni-ro te kee-ro. Achí. ⁸ Te nî ka'an-rí: Ma kúu Táta, chí te kee-gá-ná kuñu chá'an ní kuñu

ja tú ído ndoo. ⁹ Ko tu'un-ún n̄i ka'an tuku jín-rí onde andívi: Ja ní sándoo Dios ma skúnání-ró kúñu chá'an. Achí. ¹⁰ Te suni súan n̄i ka'an unj vuelta. Yúan-na te n̄i ndaa bulto-ún kuano'on íchi andívi. ¹¹ Yúan-na te suni hora-ún n̄i jakoyo unj mozo kánandúkú-i ruu. Te onde ñuu Cesarea n̄i ta'u tíñu nuu-í vai-i. Te n̄i jakoyo-i ve'e-rj. ¹² Te máa Espiritu, n̄i ka'an-ya jín-rí ja má yú'ú-rj kí'in-rj jín-i. Te suni n̄i kaja'an inñ ñani ya'a jín-rí. Te n̄i kivi koyo-rj inñ ve'e in chaa. ¹³ Te chaa-ún, n̄i jani-de tu'un nuu-rí, ná n̄i jinj-de in ndajá'a andívi kándij-ya inñ ve'e-de. Te n̄i ka'an-ya jín-de: Tájí-ró mozo ná kí'in ñuu Jope te kana-ró xini Simón, chaa nání Pedro, ná kíi-de. ¹⁴ Te chaa-ún, kani-de tu'un nuu-ro ndasa kaku-ró onde jín n̄i ve'e-ró, achí-de jín-rí. ¹⁵ Te nuu ní kejá'a-rí ká'an-rj, te n̄i chaa Espiritu Santo siki-í jín'an-i suni natu'un n̄i chaa-ya siki-yo ja xnáñúú. ¹⁶ Yúan-na te n̄i nuku'un inñ-rj tu'un n̄i ka'an máa Jító'o-yo: Jandáa jín ndúcha skuánducha Juan. Ko róó, chj jín Espiritu Santo kuanducha-ro jín'an-ró, achí-ya. ¹⁷ Te n̄i suni ní ja'a Dios Espiritu-ya núu máa-i natu'un n̄i ja'a-ya núu máa-yó, ja kákandija-yó núu máa Jító'o-yo Jesucristo, te ndé chaa kuu ruu ja kasú-rj nuu Dios núsáa. Achí Pedro. ¹⁸ Súan n̄i kajini sq'o-de tu'un ya'a, te tuká ní káka'an-de. Te n̄i kanakana jaa-de Dios: Suni n̄i ja'a Dios tu'un ja ná nákan inñ ñayivi s̄in nación náva'a kuchaku-i n̄i káni núsáa, achí-de.

Tiku'nj kándija inñ ñuu Antioquia

¹⁹ Te kivi ní kaja'ni-dé Esteban, n̄i kejá'a ní kachindikín-de-i. Te ñayivi ní kajicha nuu kaja'an n̄i jakoyo-i onde ñuu Fenicia, jín ñuu Chipre, jín inñ ñuu Antioquia. Te tú ní in nuu ñayivi ní kájani-tu'un, chj máni nuu ñayivi judío n̄i kajani-tu'un-ya. ²⁰ Ko n̄i jo yaku chaa ñuu Chipre jín chaa ñuu Cirene jín ñayivi ní kajicha-ún. Te chaa-ún, n̄i jakoyo-de ñuu Antioquia. Te n̄i kaka'an-de jín ñayivi ñuu Grecia, n̄i kajani-de tu'un va'a máa Jító'o-yo Jesús nuu-í. ²¹ Te máa Jító'o-yo, n̄i chindéé ní chituu-ya-dé. Te n̄i kákandija kua'a ñayivi, te n̄i kanaxió káva inñ-i nuu máa Jító'o-yo. ²² Te n̄i jicha tu'un ya'a. Te n̄i jini tu'un tiku'nj kándija inñ ñuu Jerusalén. Te n̄i katáji-i Bernabé kua'an-de onde ñuu Antioquia. ²³ Te Bernabé, nuu ní jaa-de yúan, te n̄i jinj-de ja lúu kua'an tu'un Dios. Te n̄i kusii inñ-de. Te n̄i ka'an n̄i'in-de jín táka ñayivi-ún ja jín inñ jín añú-i ná skikuu va'a-i tu'un máa Jító'o-yo, te ma náyu'ú-i. ²⁴ Chj Bernabé, chaa va'a kuu-de. Te n̄i kútú-de Espiritu Santo. Te kándija va'a-de. Te n̄i kákandija kua'a ñayivi núu máa Jító'o-yo. ²⁵ Yúan-na te n̄i kenda Bernabé kua'an-de onde ñuu Tarso, kuanandúkú-de Saulo. Te n̄i nani'in-dé chaa-ún. Te ncháka-de chaa n̄i chaa-de ñuu Antioquia jín-de. ²⁶ Te n̄i inñ inñ kua' n̄i kandatú'ún-de yúan jín tiku'nj kándija. Te n̄i kastá'an-de tu'un nuu kuá'a ñayivi. Te chaa káskuá'a-ún, n̄i nakunání-de cristiano xnáñúú-gá inñ ñuu Antioquia. ²⁷ Te chaa kájani tu'un Dios, suni kivi-ún n̄i kenda koyo-de ñuu Jerusalén kaja'an-de onde ñuu Antioquia. ²⁸ Te n̄i ndukuinñ inñ tá'an-de nání-de Ágabo. Te n̄i kastú'ún-de, n̄i sá'a Espiritu, ja kii inñ tama xáan n̄i ñúyivi. Te tama-ún, n̄i kii kivi ní tá'tú Claudio tíñu. ²⁹ Yúan-na te n̄i kandatú'ún chaa káskuá'a-ún ja chundá'a-de yaku na jín kí'in nuu ñaní-de kaxiukú inñ ñuu Judea, ndasa kákanda inñ inñ-de kua'a-de. ³⁰ Te súan n̄i kasá'a-de. Te n̄i katáji-de kua'an nuu chaa kákuu nuu, n̄i kajanchaka Bernabé jín Saulo.

12

Ndasan̄i ja'ni-dé Jacobo

¹ Te suni kua'ún n̄i kat̄in rey Herodes sava ñayivi tiku'nj kándija. Te n̄i sá'a ndiva'a-de jín-i. ² Te jín machete n̄i ja'ni-dé Jacobo, ñani Juan.

Ndasan̄i kenda Pedro vekaa

³ Te n̄i jinj-de ja súan n̄i kakusii inñ chaa judío n̄i sá'a-de. Te suni n̄i kat̄in-de Pedro. Máa kivi-ún n̄i kuu viko státilá ja tú yí'i yujan ía. ⁴ Te nuu ní t̄in-de Pedro, te n̄i chindee-de chaa vekaa. Te n̄i jani-de xia'un inñ soldado kándito-ún-de, chj kuní-de kíñi'in-de chaa stá'an-de nuu ñayivi nú ná ja'a viko Pascua. ⁵ Súan n̄i kuu ja kánde Pedro inñ vekaa. Ko tiku'nj kándija, n̄i'in n̄i kajikan ta'u-í ja'a Pedro nuu Dios. ⁶ Te jani inñ Herodes ja kíñi'in-de chaa nuu ñayivi-ún núu. Te suni akuáa-ún kixi Pedro inñ vekaa ma'ñú úu soldado, nú'nj-de jín úu cadena. Te suni ká'jin soldado yuxé'é kándito-ún vekaa. ⁷ Te sanaa-ni te n̄i jaa inñ ndajá'a máa Tatá Dios. Te n̄i ndii ncháa inñ vekaa. Te n̄i skáki'vi-ya Pedro, n̄i xndúkoo-ya-dé. Te n̄i ka'an-ya: Yachj ndukoo-ró, achí-ya. Te cadena nú'nj nda'a-dé-ún, n̄i jungava-ni kua'an. ⁸ Te n̄i kachj ndajá'a-ya jín-de: Nachi'i chji-ró te nachi'i ndijan-ro, achí-ya. Te súan n̄i sá'a-de. Te n̄i kachj tuku ndajá'a-ya jín-de: Kundii tikachí-ró te kundikín-ro rúu kí'on, achí-ya. ⁹ Te n̄i kenda-ya. Te ndikín-de-ya kuá'an-de jín-ya. Te naún jini máa-de ja jándáa kuu ja ní sá'a ndajá'a-ya jín-de, chj jani inñ-de inñ jani kuu ja ní skóto-i-de. ¹⁰ Te n̄i kaja'a-de nuu ká'jin yukun inñ jín yukun uq soldado ja kándito-ún-de. Te n̄i jakoyo-de yuxé'é kaa ja jito íchi yúñúu. Te yuxé'é-ún, n̄i nuña ij-ni máa. Te n̄i kenda koyo-de. Te n̄i kaja'a-de inñ ya'ya

kája'an-de. Yúan-na te nì kuxio-ni ndajá'a-yá nuu-dé kua'an-ya. ¹¹ Te Pedro, nì ndukáji iní-de, te nì ka'an máa-de: Vina te nì jiní ndaa-ri ja ní táji máa Tatá Dios ndajá'a-yá ní kii, te nì nama-ya rúu iní nda'a Herodes jíin núu táka ñayivi judío ja ká'ni-í ruu káku-ni, áchí-de. ¹² Te nuu ní jiní-de ja ní ka'ku ndija-de, te nì kee-de kua'an-de ve'e María náa Juan, chaá nání Marcos. Te yúan nì kanataká kua'a ñayivi kájikán ta'u-í. ¹³ Te nì ka'an Pedro ichi yúxé'é yatá ké'e. Te kua'an in suchi sí'í nání-i Rode ja kúña-i yuxé'é núu. ¹⁴ Te suchi-ún, nì nakuni-í tachí Pedro. Te ja kúsii iní-i tú ní júná-i yuxé'é-ún, chí jinú-i nì ndívi-i iní ve'e. Te nì kastu'ún-i ja kándij Pedro ichi yatá yúxé'é. ¹⁵ Te nì kaka'an jíin-i: Aa, kátachi-ro, áchí. Ko máa-i, nì'in ká'an-i ja máa-de kúu. Yúan-na te nì kaka'an: Añú-de kúu núsáá, áchí. ¹⁶ Ko Pedro, ví'í-gá kána-de. Yúan-na te nì kajuña-i. Te nì kajinj-i nuu-dé. Te nì kandakoto io-i. ¹⁷ Ko máa-de, nì sá'a-de seña jíin ndá'a-dé ja ná kasú-i yu'u-í. Te nì kastu'ún-de ndasa nì kiñi'in máa Jító'o-yo-dé iní vekaa. Te nì ka'an-de: Kastu'ún táka tu'un yá'a nuu Jacobo jíin núu táka ñani-yo, áchí-de. Te nì kenda-de kua'an-de inga lugar. ¹⁸ Te nuu ní kundijin xian-ún, te nì kakuvaa téyíi soldado ja tú ndénda Pedro. ¹⁹ Ko Herodes, nándúkú-de Pedro. Ko tú ní nání'in-dé chaá. Te nuu ní xndichí-de soldado jiná'an, te nì tá'u-de tiñu ja ná kingoyo kuu. Yúan-na te nì kenda-de iní ñuu Judea nì kuun-de kua'an-de ñuu Cesarea. Te nì kendo-de yúan.

Ja ní j'i Herodes

²⁰ Te nì kití xaan iní Herodes nì jito-de ñayivi ñuu Tiro jíin ñayivi ñuu Sidón. Ko ñayivi-ún, nì katau-i vai-i nuu-dé. Te nì kakundéé-i nì kaska'an-i Blasto chaá kúña'nuu játíñu nuu rey. Te nì kajikán-i paz. Chi taká máa-i, káñi'in-í ja káyee-í onde ñu'un Herodes. ²¹ Te nì teta'an Herodes in kivi. Te nì nuku'un-de sa'ma rey máa-de. Te nì nungoo-de mesa tá'u-de tiñu. Te nì ka'an-de in tu'un nuu-í. ²² Te ñayivi-ún, nì kaka'an jaa-i: Tu'un Dios kúu ya'é vii, nasú tú'un chaá kúu. Achí-í. ²³ Te in ndajá'a máa Tatá Dios, nì stuji-ni-ya-dé nì kayaji tándákú-de, te nì j'i-ni-de, chí nì sávi-xi-ni-de máa-de, lugar ja nákana jaa-de Dios. ²⁴ Te tu'un máa Tatá Dios, ví'í-gá nì ndea, te ví'í-gá nì jichá nuu kua'an. ²⁵ Te Bernabé jíin Saulo, nì kaskíkuu-de tiñu nì kaja'an-de iní ñuu Jerusalén. Te nì kanaxíi káva-de káno'on-de. Te nì jaka-de Juan chaá nání Marcos kua'an-de jíin-de.

13

Ja ní katáji-i Saulo jíin Bernabé sá'a Espiritu Santo

¹ Te iní tiku'ní kándija iní ñuu Antioquía nì ka'jo chaá jáni tu'un Dios jíin cháa kástá'an tu'un-ya. Te káináni-de Bernabé, Simón ja nání Niger, Lucio ñuu Cirene, jíin Manaén chaá nì ja nuu jíin Herodes gobernador, jíin Saulo. ² Te nini káchiñú'ún cháa yá'a nuu máa Jító'o-yo te kásá'a ndichá-de iní-de, te nì ka'an máa Espiritu Santo: Vina te kuní-ri ja sásin-ró Bernabé jíin Saulo ná kí'in-de in tiñu, chí ja yúan ní teta'an-ri-de jiná'an-de. ³ Yúan-na te ndichá iní-de nì kajikán ta'u-dé. Te nì ka'ndéé-de nda'a-dé xiní cháa-ún. Te nì katáji-de chaá kaja'an-de. ⁴ Te máa-de, kua'an-de nì sá'a Espiritu Santo, nì kuun-de kaja'an-de ñuu Seleucia. Te yúan nì kivi koyo-de barco te kua'an-de onde isla Chipre. ⁵ Te nì jakoyo-de ñuu Salamina. Te nì kajani-de tu'un Dios iní ve'e sinagoga chaá judío. Te jika Juan jíin-de, játíñu nuu-dé.

Ja ní ndukuáá cháa ñavá'a

⁶ Te nì kaja'a-de iní níi isla-ún. Te nì jakoyo-de ñuu Pafos. Te yúan nì kajinj-i-de nuu in chaá ñavá'a nání Barjesús. Chaá judío kúu-de, te jáni-de tu'un tú'ún. ⁷ Te chaá-ún, nì sátiñu-de nuu gobernador Sergio Paulo. Te gobernador, chaá ndíchi kúu-de. Te nì kana-de xiní Bernabé jíin Saulo, ja kúni ná'in-de tu'un Dios kuní-de. ⁸ Ko Elimas, chaá ñavá'a-ún (chí súan kuní ka'an sí'vi-de), jasú-de nuu Saulo jíin núu Bernabé, chí ndúkú ndéé-de sáká núu-de nává'a ma kándija gobernador. ⁹ Yúan-na te Saulo, ja súni nání-de Pablo, nì kútú-de Espiritu Santo. Te nì ndé'é-de nuu cháa-ún. ¹⁰ Te nì ka'an-de: Chaá sá'a tiñu chá'an xndá'ú ñá'an kúu-ró. Se'e kuí'na já jito u'u taká tiñu ndaa kúu-ró. Naja máni sáyo'o-ro ichi ndóo máa Jító'o-yo. ¹¹ Te máa Jító'o-yo, xndó'o-ya róo vina. Te kukuáá-ro, ma kuní-ga-ro ndikandii yakú kivi. Achí Pablo. Te nì kuñaa-ní nuu-dé. Te kindá'a kí'in íu-de jiku-de, ndúkú-de ndéja tiñ nda'a-dé skáka-de. ¹² Yúan-na te gobernador, nì jiní-de ja súan nì kuu, te nì kandija-de. Te náa-ná iní-de jini so'o-de tu'un máa Jító'o-yo.

Ja ní kajani Pablo tu'un iní ñuu Antioquía

¹³ Yúan-na te Pablo jíin tá'an-de-ún, nì kenda koyo-de ñuu Pafos. Te jíin barco nì jakoyo-de nda'ñuu Perge ñuu Panfilia. Te yúan nì kusin Juan kuano'on-dé ñuu Jerusalén. ¹⁴ Te máa-de, nì kaja'a-de ñuu Perge kaja'an-de. Te nì jakoyo-de ñuu Antioquía nda'ñuu Pisidia. Te nì kivi koyo-de iní ve'e sinagoga in kivi ndétatú. Te nì kajungoo-de. ¹⁵ Te nuu ní kuu nì ka'u tutu ley jíin tutu chaá nì kajani tu'un Dios onde sáá, yúan-na te chaá kakuñá'nu iní ve'e sinagoga,

nj kakana-de xinj cháa-ún: Nánj jíná'an-ní, nú káñavá'a-ní yakú tu'un kani-ní nuu táká ñayivi yá'a, te ka'an ndéé-ní jín-i, áchí-de. ¹⁶ Yúan-na te nj ndukuññ Pablo, nj sá'a-de seña jín ndá'a-dé ja ná kúná'ín ñayivi-ún, te nj ka'an-de: Róo cháa ñuu Israel, róo cháa káchiñú'un Dios, kuni ná'ín jíná'an-ró. ¹⁷ Máa Dios ñayivi Israel, nj kajj-ya táa-yo jíná'an-de. Te nini káxiukú tatú-de inj ñuu Egipto nj kakuu jínú'un-ga-de nj sá'a-ya. Yúan-na te jín fuerza máa-yá nj kiñi'in-ya-í inj ñuu-ún kája'an-i. ¹⁸ Yúan-na te nj ndjoto-ya-í onde nuu ñú'un té'é nátu'un uu xiko kuia. ¹⁹ Te nj xnáa-yá usiá nación inj ñuu Canaán. Te nj saka-yá ñu'un ñúu-ún nuu-í. ²⁰ Te nj kuu-ga kivi nátu'un kuun ciento uu xiko uxj kuia. Te nj ja'a-ya cháa nj kakuu juez nuu-í onde kivi ní kenda Samuel cháa nj jani tu'un-ya. ²¹ Yúan-na te nj kajikan-i iin rey. Te Dios, nj ja'a-ya Saúl nuu-í nj tá'ú-de tiñu uu xiko kuia. Te Saúl, tata Benjamín, se'e Cis nj kuu-de. ²² Te nj kuxio Saúl. Te nj nakani-ya David nj kuu-de rey nuu-í. Te nj ka'an ndaa-ya tú'un-de: A nj jinj-ri David se'e Isai ja iin cháa jándatu va'a nuu-ri kuu-de. Te skíkuu-de taká tiñu játa'an inj-ri, áchí-ya. ²³ Te Dios, chíi tata ya'a nj jani-ya Jesús ja náma-ya ñayivi Israel nátu'un nj keyu'u-yá. ²⁴ Te ná té chá'an-ga kii-ya te nj jani Juan tu'un jánducha jín tú'un nakani inj nuu táká ñayivi Israel. ²⁵ Te nuu á yani xndí'í Juan tiñu sá'a-de, te nj ka'an-de: Ndé cháa kuu-ri kájani inj-ro. Nasu I'a-ún kuu-ri, ko kuni so'o va'a-ró: Ichi yatá-ri vai iin I'a ja tú kuñá'nu-ri ndáj-ri ñii yí'i ndijan-ya. Achí-de. ²⁶ Nánj jíná'an-ró, taká róo tata Abraham jín róo ja káandatu nuu Dios, nuu máa-ró ní táji-ya tu'un yá'a vai ja náma-ya róo. ²⁷ Chi taká ñayivi ñuu Jerusalén jín taká cháa kákuñá'nu nuu-í, tú ní kánakuni-i nuu-ya. Te nj káandanda-i siki-ya. Te súan nj kaskíkuu-i tu'un nj kaka'an cháa nj kajani tu'un Dios onde sáá, vasa a nj kajini ná'ín-i tu'un-ún ndita'an kivi ndetátú. ²⁸ Vasa tú ní káni'in-i ní iin kuachi siki-ya ja kúu-ya, ko nj kaka'an nj'in-i jín Pilato ja ná kúu-ya. ²⁹ Te nuu ní skíkuu taká tu'un yóso siki-ya nuu tutú, te nj kaxnúu-i-ya jiká cruz. Te nj kachindée-i-ya iní iin ve'e añú. ³⁰ Ko nj nachakú-ya má'ñú ndíyi nj sá'a Dios. ³¹ Te kua'á kivi ní ndenda ndijin-ya núu ñayivi ní kákaa kája'an jín-ya onde ñuu Galilea te onde ñuu Jerusalén. Te ñayivi-ún kákuu ja kájani ndaa tu'un-ya núu sáva-ga-i. ³² Te ruu, kájani-ri tu'un va'a yá'a nuu-ro já súan nj keyu'u-ya nuu táa-yo. ³³ Te tu'un-ún nj skíkuu Dios jín máa-yó ja kákuu-yó sé'e-de. Chi nj naschakú-ya Jesús. Chi súan ká'an Salmo uu: Se'e-ri kuu-ró, te ruu kuu Táa-ro vina, áchí. ³⁴ Te nj naschakú-ya Jesús má'ñú ndíyi náva'a ma té'yu kuti-ya, te nj ka'an Dios: Skíkuu ná'in-ri jín taká tu'un va'a nj keyu'u-ri nuu David, áchí. ³⁵ Ja yúan súni súan ká'an inga tutu: Té'yu Se'e i-ñí, chi ma kuá'a-ni tu'un, áchí. ³⁶ Chi David, nj jatíñu-de nuu Dios, nj sá'a-de ja kuni máa-yá. Te nj jínu kuia-de, te nj j'i-de. Te nj yuji-de ma'ñú táa-de. Te nj té'yu ndija-de. ³⁷ Ko I'a nj naschakú Dios, tú ní té'yu kuti-ya. ³⁸ Nánj jíná'an-ró, ná kástu'ún-ri nuu-ro, já I'a yá'a nj kastu'ún-ya nuu-ro já sá'a-ya táká'nu inj-ya núu taká kuachi-ró. ³⁹ Chi nú ndé cháa kándja-de nuu I'a yá'a, te nda'va-ya taká kuachi-de ja tú ní kuu nda'va máa-de jín ley Moisés. ⁴⁰ Koto va'a-ró máa-ró jíná'an-ró, náva'a ma kii siki-ri taká tu'un yóso núu tutú cháa nj kajani tu'un Dios, súan: ⁴¹ Taká róo ñayivi kásákátá, ná ndé'é vá'a-ró, te ná kée nuu-ro ndé'é-ró, te kuu-ro. Chi ma'ñú máa-ró sá'a-ri iin tiñu ja má kándja kuti-ro vasa ná káni sava-ga ñayivi tú'un-ún nuu-ro. Achí. ⁴² Te nj ndenda koyo-de inj ve'e sinagoga cháa judío. Te ñayivi sijn nación, nj kaka'an nda'ú-i jín-de ja ingá kivi ndetátú kani tuku-de tu'un yá'a nuu-í. ⁴³ Te nj jicha ñayivi-ún kája'an-í. Te ñayivi judío jín ñayivi ní naki'in sé'é judío ja káchiñú'un-i nuu Dios, tini-i nj kandikin-i Pablo jín Bernabé kája'an-i jín-de. Te nj káandatu'ún-de jín-i káka'an-de jín-i ja ná kúndij nj'in-i jín tu'un luu Dios. ⁴⁴ Te kivi ndetátú inga semana, nátu'un ndivii ñayivi ñúu-ún, nj káktutú-i ja kuni ná'in-i tu'un Dios. ⁴⁵ Ko cháa judío, nj kajini-de nuu ñayivi kuá'a-ún, te nj kákuuasún ini-de. Te nj kaka'an-de siki tú'un nj ka'an Pablo, te nj kaka'an ndiva'a-de. Achí-de ja tú ío ndaa tu'un-ún. ⁴⁶ Yúan-na te Pablo jín Bernabé nj kaka'an nj'in-de: Kánúu já xná'an-ga nuu máa-ró káni-ri tu'un Dios. Ko a nj kasáj'a inj-ro núu, te kuachi máa-ró kuu ja má nj'in-ro tu'un kuchakú-ro ní káni. Vina te chaxio-ri máa-ri káktu'ún-ri nuu ñayivi sijn nación. ⁴⁷ Chi nj tá'ú máa Jíto'o-yo tiñu nuu-ri jíná'an-ri súan: Nj jani-ri róo ja stúun-ro núu ñayivi sijn nación, te kani-ró tú'un nuu ñayivi ní ñayivi ja náma-ri-i jíná'an-i, áchí-ya. ⁴⁸ Te ñayivi sijn nación-ún, nj kajini so'o-i tu'un yá'a. Te nj kákusij xáan ini-í. Te nj kanakana jaa-i tu'un máa Jíto'o-yo. Te taká ñayivi ní teta'an Dios ja ná kúchakú-i ní káni, nj káandja-i. ⁴⁹ Te tu'un máa Jíto'o-yo, nj jicha nuu kua'an ní taká ndañúu yúan. ⁵⁰ Te inj ñuu-ún káxiukú ñá'an ndaa ja káandatu-ña núu Dios. Ko cháa judío, nj kaská'an-de-ña jín cháa kákuñá'nu jian. Te nj kachindikín-ña Pablo jín Bernabé, te nj kaskúnu-ña-dé kája'an-de. ⁵¹ Te máa-de, nj kaskóyo-de tikacha ñu'un ini ja'a-dé siki máa-i. Te nj jakoyo-de ñuu Iconio. ⁵² Te cháa kákuá'a-ún, nj káktú-de Espiritu Santo. Te kákusij xáan ini-de.

14

Ja ní kajinu-de iní ñuu Iconio

¹ Te ñuu Iconio nǵ kǵvi koyo-de inǵ ve'e sinagoga chaa judio. Te nǵ jani téyí-de tu'un. Te nǵ kaƀandǵja kua'a ñayivi judío. Te suni súan nǵ kaƀandǵja kua'a ñayivi ñuu Grecia. ² Ko chaa judío ja tú ní káƀandǵja, jín tú'un tú'ún nǵ kaƀá'an téyí-de ñayivi sǵin naciún. Yuán ní kaka'an nchaa-i táká ñani. ³ Te nǵ kaƀendǵo-de yúan kua'a kivi. Te jín máá Jító'o-yo, nǵ chundéé iní-de, nǵ kaka'an nǵ in-de tu'un. Te máá-yá, nǵ stá'an-ya já ío ndaa tu'un va'a, chǵ ñúkuún ní ja'a-ya tú'un luu ío inǵ máá-yá, ja ní ƀasá'a-de tunǵ jín tiñu ñá'nu. ⁴ Te ñayivi ñuu-ún, nǵ ƀasáin-i máá-i sava-i nǵ ƀandujín-i jín chaa judío, te sava-ga-i nǵ ƀandujín-i jín chaa apóstol. ⁵ Te ñayivi judío jín ñayivi sǵin naciún, in ƀá'nu nǵ káƀondona-i jín chaa káƀuñá'nu nuu-í náva'a kua'a-i tukǵ nuu apóstol, te kua'a-i yuu xiní-dé. ⁶ Te nǵ kajuku'un inǵ-de. Te nǵ kajinu-de káƀa'an-de onde ñuu Litra jín ñuu Derbe, ndaúú Licaonia, jín táká ñuu ká'io yani yúan. ⁷ Te yúan nǵ kajani-de tu'un va'a-ya.

Ja ní kajoto-i yuu xiní Pablo

⁸ Te yúan kánchaa in ƀaa ñuu Litra ja tú ío fuerza ja'a-dé. Te kaa rengo-de onde kivi ní kaku-de, ja té cha'an-ga kaka kuti-dé. ⁹ Chaa yá'a, nǵ jini so'o-de ká'an Pablo. Te nǵ ndé'é Pablo nuu chaa-ún. Te nǵ jinǵ-de ja káƀandǵja va'a chaa-ún ja ndúva'a-de. ¹⁰ Te nǵ ka'an jaa-de jín chaa-ún: Ndukuiñǵ te kundǵ-ro, áchí-de. Te nǵ kanda-ni-de, te nǵ jika kuu-de. ¹¹ Te nǵ kajini ñayivi-ún tiñu nǵ sá'a Pablo. Te nǵ kaka'an jaa-i jín yú'u máá ñuu Licaonia: Nǵ kuun I'a, nǵ chaƀoyo nuu-yo, káƀjika kuu nátu'un chaa vidáa, áchí-i. ¹² Te Bernabé, nǵ kaƀkúnání-i-de i'a Júpiter. Te Pablo nǵ kaƀkúnání-i-de i'a Mercurio, chǵ Pablo kuu chaa jani tu'un. ¹³ Te yuñú-ún kánchaa viñu'un Júpiter. Te máá sutú viñu'un-ún, nǵ kenda-de vai nchaka-de xndikǵ jín itá onde yux'é é ñuu. Te máá-de jín ñayivi, ƀa'ni-dé xndikǵ te soko-dé-tǵ núu Bernabé jín Pablo káƀunǵ-de núú. ¹⁴ Te Bernabé jín Pablo, chaa káƀuu apóstol, nǵ kajani tu'un-de tu'un-ún. Te nǵ ƀandátá-de su nuu-dé. Te nǵ kenda-va-de nǵ kǵvi koyo-de ma'ñú ñayivi kuá'a-ún. Te nǵ kaƀana kó'ó-de: ¹⁵ Hombre, naja ƀasá'a-ró súan. Chǵ ruu, suni chaa káƀuu-rǵ nátu'un máá-ró. Te káƀastu'ún-rǵ nuu-ro, ma sá'a-ga-ro túun sáni yá'a, chǵ sua ná chíñú'ún-ró máá Dios, I'a chaƀú, I'a nǵ sá'a andívi jín ñayivi jín ndúcha mar jín táká-ga ndatiñu ní ƀá'nu. ¹⁶ Te onde aná'an ní ja'a-ya tú'un ja sá'a táká ñayivi tiñu káƀunǵ máá-i. ¹⁷ Ko stá'an ndaa-ya já ío-ya, chǵ sá'a-ya tiñu va'a nuu-yo. Skúun-ya saú íchi andívi. Te bueno kée ity-yo sá'a-ya. Te já'a-ya stáa kée-yo. Te káƀusǵ inǵ-yo sá'a-ya. Achí-de. ¹⁸ Te vaša súan nǵ kaka'an-de, ko xaƀn ú'u nǵ kajasu-de nuu ñayivi-ún náva'a tú soko-í kiti-ún nuu-dé. ¹⁹ Yuán-na te nǵ chaƀoyo yaku chaa judío ñuu Antioquía jín ñuu Iconio. Te nǵ kaƀá'an ñayivi kuá'a-ún. Te nǵ kaja'a-i yuu xiní Pablo. Te nǵ kaƀkáana-i-de yuñú-ún, nǵ kajani inǵ-i ja ní jǵi-de. ²⁰ Ko nǵ kajikó ndúu chaa káƀkuá'a-ún nuu-dé. Te nǵ ndukoop-de. Te nǵ ndivi-de inǵ ñuu. Ko inga kivi te nǵ ki'in-de ichi kuá'an-de jín Bernabé onde ñuu Derbe.

Ja káno'on túku-de ñuu Antioquía

²¹ Te inǵ ñuu-ún nǵ kajani-de tu'un va'a. Te nǵ skáƀandǵja-de kua'a ñayivi. Te káno'on tuku-de ñuu Litra jín ñuu Iconio jín ñuu Antioquía. ²² Te nǵ ƀayija-ga inǵ chaa káƀkuá'a yúan nǵ ƀasá'a-de. Te nǵ kaka'an nǵ in-de jín chaa-ún ja ná kúkuu-ga-de ƀandǵja va'a-de. Te káƀa'an-de ja níni kǵi kua'a túndó'o siki-yo te vásá kivi-yó inǵ nuu tá'u Dios tiñu. ²³ Te nǵ kajani-de chaa káƀuu nuu ná kóto ndita'an tiku'nǵ káƀandǵja. Te nǵ kajikan ta'u ndichá-de ja'a chaa-ún nuu máá Jító'o-yo, chǵ nuu máá-yá káƀandǵja-de. ²⁴ Te nǵ kaja'a-de ichi ñuu Pisidia kua'an-de. Te nǵ najakoyo-de ñuu Panfilia. ²⁵ Te nǵ kajani-de tu'un inǵ ñuu Perge. Te nǵ nuu-de nǵ jakoyo-de ñuu Atalia. ²⁶ Te yúan nǵ kenda-de. Te jín barco káƀa'an-de ñuu Antioquía nuu onde xnáñúú ní káƀjikan ta'u ñayivi núu Dios ja'a-dé ja ná chíndéé chítuu-ya-dé jín tiñu ja á ní ƀasǵjinu-de. ²⁷ Te nuu ní najakoyo-de yúan, te nǵ naštútú-de tiku'nǵ káƀandǵja. Te nǵ kajani-de tu'un ná ñá'nu tiñu nǵ sá'a Dios jín-de, chǵ bueno nǵ ja'a-ya tú'un ja ná káƀandǵja ñayivi sǵin naciún jíná'an-i. ²⁸ Te nǵ kaƀendǵo-de yúan kua'a kivi jín chaa káƀkuá'a-ún.

15

Junta apóstol inǵ ñuu Jerusalén

¹ Yuán-na te ichi ñuu Judea nǵ kikoyo yaku chaa, te nǵ kastá'an-de nuu táká ñani: Nú tú xitǵ ndúu-ro nátu'un ká'an ley Moisés, te ma káƀu kuti-ro, áchí-de. ² Te yúan ní kuvaq. Te Pablo jín Bernabé, nǵ kaštátá'an téyí-de jín chaa-ún. Te nǵ kundaq tu'un ja kíngoyo Pablo jín Bernabé jín sáva-ga chaa ñuu Jerusalén. Te yúan ndatu'ún-de jín chaa apóstol jín chaa káƀuu nuu siki tú'un yá'a. ³ Yuán-na te tiku'nǵ káƀandǵja-ún, nǵ ƀanakuatá'u-i nuu-dé. Te nǵ kaja'a-de káƀa'an-de ichi ñuu Fenicia jín íchi ñuu Samaria, káƀani-de tu'un ndasa nǵ kaƀandǵja ñayivi sǵin naciún. Te xaƀn ní ƀakusǵ inǵ táká ñani. ⁴ Te nǵ jakoyo-de inǵ ñuu Jerusalén. Te tiku'nǵ

kándija yúan, jíin cháa apóstol, jíin cháa kákuu nuu, ñi kajatá'ú-de cháa. Te ñi kajani-de taká tu'un ndasa ní sá'a Dios jíin-de. ⁵ Ko sava cháa fariseo ja kákandija, ñi ndukuíñi. Te ñi kaka'an: Jínu ñú'un já xití ndú-i-te tá'ú-yó tíñu nuu-í ja ná kuándatu-i nuu ley Moisés, áchi. ⁶ Te ñi kandutútú taká cháa apóstol jíin taká cháa kákuu nuu náv'a a ndatu'ún-de, te sánda-a-de siki tú'un yá'a. ⁷ Te nuu ní jínu ñi kastátá'an téyí-de, te ñi ndukuíñi Pedro, te ñi ka'an-de: Ñáni, a kájiní va'a máa-ró ja ondé sáa ní kaji Dios ruu náv'a a kani-ri tu'un va'a-ya nuu ñáyivi síin nación te kandij-i jíná'an-i. ⁸ Te Dios ja jiní-ya iní añú-i, ñi stá'an-ya ja ní jata'ú-yá-i, chí ñi ja'a-ya Espiritu Santo nuu-í jíná'an-i nátu'un ñi ja'a-ya núu máa-yó. ⁹ Te tú ní sásin-ya yóo jíin-i, chí suni ñi kákandija-i te ñi sándoo-ya añú-i. ¹⁰ Te vina naja kájito ncha-a-ro Dios núsáa, chí káxdée-ró ñin yugo xiní cháa káskuá'a yá'a, te ñi ndiyi táa-yo jíná'an-de te ñi máa-yó, tú ní kákanda-yó kúndiso-yó. ¹¹ Chí kákandija-yó já Jító'o-yo Jesús kúndá'ú iní-ya yóo, te yúan náma-ya yóo. Te suni súan nama-ya máa-i. ¹² Yúan-na te cháa kua'a-ún, ñi kákuuná'n-de. Te ñi kajini ná'in-de tu'un káka'an Pablo jíin Bernabé ná taká tíñu ñá'nu jíin taká tunj ñi sá'a Dios jíin-de ja ní kasá'a máa-de nuu ñáyivi síin nación. ¹³ Te nuu ní kákuuná'n-de, te ñi chíso Jacobo tu'un: Ñáni jíná'an-ró, kuni so'o tu'un ná ká'an-ri: ¹⁴ Simón, ñi jani-de tu'un ja ondé xnáñúú ní ja'a Dios tu'un nuu ñáyivi síin nación ja ná kúndiso-i sí'ví-ya. ¹⁵ Te tu'un yá'a, ñin núu-ni káka'an jíin taká cháa ñi kajani tu'un Dios ondé sáa nátu'un yóso tú'un-de nuu tutú: ¹⁶ Te vásá nchá-a-ri nasáva'a-ri ve'e David ja ní ndua. Te nachutá'an-ri ja ní tanu, te ndukani jáa-rí kundij, ¹⁷ náv'a taká-ga cháa jíin taká ñáyivi síin nación ja kúnání-i jíin sí'ví-ri, ná nándúkú-i máa Tatá Dios, áchi máa I'a sá'a taká tíñu yá'a. ¹⁸ Te ondé kivi ní jungoo ñuyivi stá'an-ya tíñu yá'a nuu ñáyivi. ¹⁹ Ja yúan jáni iní-ri ja ná tú kasu-yo nuu ñáyivi síin nación ja kánaxíó káva iní-i nuu Dios, ²⁰ chí sua ná cháa-yó carta ki'in nuu-í ja ná kúnu-i koto-i ndatíñu ja kúchá'an sá'a ndoso, te ma káka téné-i, te ma kée-i ñiñi, ní kuñu kiti ní kuá'ñá. ²¹ Chí ondé aná'an ká'jo cháa jáni tu'un Moisés ndita'an kivi ndetátú iní ve'e sinagoga ndita'an ñuu. Achí Jacobo. ²² Yúan-na te ñi kákuuná'a iní cháa apóstol, jíin cháa kákuu nuu, jíin ndívii tíku'ñi kándija. Te ñi kakaji máa-de sava cháa kúngoyo jíin Pablo jíin Bernabé ondé ñuu Antioquía. Te cháa ñi kakaji-de-ún, kákuu Judas ja nání-de inga sí'ví Barsabás, jíin Silas. Te kákuuná'nu-de nuu taká ñani. ²³ Te cháa-ún, ndiso-de carta yá'a: Máa-rí kákuu cháa apóstol, jíin taká cháa kákuu nuu, jíin taká ñani-yo. Te kácha-ri tu'un yá'a nuu róo, ñani, ñáyivi síin nación ja káxiukú-ró iní ñuu Antioquía jíin núu Siria jíin núu Cilicia. Sándéé iní-ro jíná'an-ró. ²⁴ Ñi kajini tu'un-ri ja ní kenda koyo sava cháa yá'a, te kásáká núu-de iní-ro jíin tú'un káka'an-de. Te ñi kákuuxí iní-ro. Chí kátá'ú-de tíñu ja xití ndú-ro, jíin ja kuándatu-ro nuu ley, kuní-de. Ko ruu, tú ní kátáji-ri cháa-ún ja-a-de nuu-ro. ²⁵ Te ñi kasánda-a-ri, chí ñin-na ñi naketá'an iní-ri. Te ñi kakaji-ri cháa táji-ri jaa nuu-ro jíin ñani-yo Bernabé jíin Pablo. ²⁶ Cháa yá'a, a kájataña-a-de máa-de nuu túndó'o, vasa ná kúu-de ja siki Jító'o-yo Jesucristo. ²⁷ Núsáa te táji-ri Judas jíin Silas jaa-de nuu-ro. Te cháa-ún, suni ñin-ni tu'un kastu'ún-de nuu-ro jíná'an-ró. ²⁸ Chí máa-rí jíin Espiritu Santo, kájiní iní-ri ja má xndée-ri ní ñin tíñu vee siki-ro, chí máa-ni tíñu kánúú yá'a. ²⁹ Ma káji-gá-ro ndatíñu ja á ñi soko nuu ndosó, ní ñiñi, ní kiti kuá'ñá, te ma káka téné-ró. Nú ndí'i taká ya'á xnáa-ro, te bueno skíkuu-ró nú súan. A ñi ka'an-yo núsáa. Achí. ³⁰ Yúan-na te cháa kája'an-ún, ñi kákuun-de cháa'an-de ñuu Antioquía. Te ñi kastútú-de ñáyivi kuá'a. Te ñi kaja'a-de carta-ún nuu-í. ³¹ Te ñi káka'u-i carta-ún. Te ñi kákusí iní-i jíin tú'un ndéé iní ja ndiso carta-ún. ³² Te Judas jíin Silas, suni cháa kájiní tu'un Dios kákuu-de. Te jíin kuá'a tu'un ñi káka'an ñi'in-de jíin taká ñani-ún. Te ñi kayija-ga iní-i ñi kasá'a-de. ³³ Te ñi kákuun-de yúan kua'a kivi. Yúan-na te ñani yúan, ñi kanachu'un íchi-i-de káno'on-de nuu apóstol. Te ñi kuná'ñi-ni tu'un-ún. ³⁴ Ko Silas, ní jata'an iní-de ja kéndoo-de yúan. ³⁵ Te Pablo jíin Bernabé, ñi kákuun-de iní ñuu Antioquía. Te jíin sáva-ga cháa ñi kastá'an-de tu'un ñi kajani-de tu'un máa Jító'o-yo.

Ja ní kusin Pablo jíin Bernabé

³⁶ Te ñi kuu-ga kivi. Te ñi kachí Pablo jíin Bernabé: Vina te kinde'é-yó taká ñani-yo ndita'an ñuu ja ní kajani-yó tú'un máa Jító'o-yo núu-í, ná ndéó ndasa kákuu-i. Achí-de. ³⁷ Te Bernabé, kuní-de ja kúnchaka-de Juan, cháa nání Marcos. ³⁸ Ko tú ní jata'an iní Pablo ja kí'in cháa-ún jíin-de, chí ondé ñuu Panfilia ñi kusin Juan nuu Pablo jíin Bernabé, te tú ní kuní-de kuuu-de jíin-de jíin tíñu. ³⁹ Te ñi kastátá'an téyí-de siki Juan. Te ñi kákusin-de. Te Bernabé, ñi jaka-de Marcos, kua'an jíin-de jíin barco ondé ñuu Chipre. ⁴⁰ Te Pablo, ñi kaji-de Silas, kua'an jíin-de. Te ñi kanakuatá'ú taká ñani nuu-dé. Te ñi kajikan ta'u-í ja'a Pablo ja ná chéndéé chítuu-ya-dé. ⁴¹ Te ñi jika kuu-de ñí núu Siria jíin ñí núu Cilicia. Te tíku'ñi kákandija yúan, ñi kayija-ga iní-i ñi sá'a-de.

16

Ja ní kaji Pablo Timoteo

¹ Yúan-na te vása ní jaá Pablo ñuu Derbe jín ñuu Lистра. Yúan ío ñn cháa súchí skuá'a nání Timoteo. Se'e yíi ñn ña'an judía kúu-i. Te ña'an kándíja va'a kúu máá-ña. Ko táa-i kúu cháa ñuu Grecia. ² Te taká ñanj inj ñuu Lистра jín inj ñuu Iconio, nj kaka'an-de ja cháa va'a kúu-i. ³ Te Pablo, kuní-de kunchaka-de cháa súchí yá'a kí'in-i jín-de. Te nj jaka-de-i. Te nj xiti ndúu-de-i kuachi ja ká'jin cháa judío yúan, chí ndí'i-de, a kájiní-de ja cháa ñuu Grecia kúu táa-i. ⁴ Te kája'an-de taká ñuu. Te nj kastá'an-de tu'un nj katá'ú tíñu cháa apóstol jín cháa kákuu nuu inj ñuu Jerusalén. Te nj kaka'an-de ja ná kuandatu-i tu'un-ún. ⁵ Te tikú'ni kákandíja, nj kayija-ga inj-i. Te nj ndeja kua'a-gá-i ndita'an kivi.

Ja kája'an-de ñuu Macedonia nj sá'a jani

⁶ Te nj kaja'a-de ichi ñuu Frigia ndañuu Galacia kua'an-de. Te nj jasú Espiritu Santo nuu-dé ja má káni-de tu'un inj ñuu Asia. ⁷ Te nj jakoyo-de ñuu Misia. Te kákuñ-de kinyoyo-de ichi ñuu Bitinia. Ko máá Espiritu, tú ní ja'a yá'á tú'un kí'in-de. ⁸ Te nj kaja'a-de ichi xín ñuu Misia, nj kakuun-de ñuu Troas kája'an-de. ⁹ Te ñn akuaá ní skoto-yá Pablo. Te nj jini-de nuu ñn cháa ñuu Macedonia kándij nuu-dé ká'an nda'ú jín-de: Ña'an-ní ñuu Macedonia yá'a te chindéé chítuu-ní náá, áchí. ¹⁰ Te súan nj jini-de jani-ún, te nj ndúkú ndéé-rí kája'an-ni-rí ñuu Macedonia, chí kájiní káji-rí ja máá Dios nj kana-yá xini-rí ja kástu'ún-rí tu'un va'a-yá ñu ñáyivi yúan.

Ja ní kandee-de vekaa inj ñuu Filipos

¹¹ Te nj kenda koyo-rí inj ñuu Troas. Te jín barco ní jío-ni vai koyo-rí ñuu Samotracia. Te inga kivi xían nj jakoyo-rí ñuu Neápolis. ¹² Te yúan nj kenda koyo-rí. Te nj jaá-rí ñuu Filipos ja tñn xini ñuu Macedonia, te chí ñuu Roma kánde. Te yúan nj kakendoo-rí yaku kivi. ¹³ Te ñn kivi ndétatú nj kenda koyo-rí ñuu-ún, nj jaá-rí xiin ñn yucha. Te kájaní inj-rí ja yúan ío ñn lugar kájakán ta'u-í. Te nj kajungoo-rí. Te nj kaka'an-rí jín taká ña'an ní kanataka yúan. ¹⁴ Te ñn ña'an nání Lidia xikó-ña sá'ma ndí'í inj ñuu Tiatira. Te jándatu va'a-ña núu Dios. Te nj jini so'o-ña tú'un káka'an-rí. Te máá Jító'o-yo, nj juña-yá añu-ña náva'a kuni ná'in-ña tú'un ká'an Pablo. ¹⁵ Te nuu ní janducha-ña onde jín ní sé'e-ña, te nj ka'an nda'ú-ña jín-rí: Nú kájaní inj-ní ja kándíja va'a-ná nuu máá Jító'o-yo, te kivi-ní inj ve'e-ná kendoo-ní, áchí-ña. Te nj stétuu-ña rúu. ¹⁶ Te nj kee-rí kája'an-rí nuu kájakán ta'u-í yúan. Te ñn súchí sí'í ndiso-i tu'un ña'vá'a, nj ketá'an-i jín-rí. Te súchí-ún, ní'in-í kua'a xú'ún kúu patrón-i jín'an, ja kástu'ún-i nuu ñáyivi ndasa ío. ¹⁷ Te súchí-ún, ndikín-i vai yata Pablo jín rúu kána kó'ó-i: Cháa yá'a kájatíñu-de nuu Dios onde andíví, te kákastu'ún-de nuu-ro ndasa kaku-ró jín'an-ró, áchí-i. ¹⁸ Te kua'a kivi ní ka'an-i súan. Te nj kuku'á inj Pablo. Te nj xío koto-de nuu-í. Te nj ka'an-de jín tachí-ún: Jín sí'ví máá Jesucristo tá'ú-rí tíñu nuu-ro ja kenda-ró inj-í kí'in-ro, áchí-de. Te nj kenda-ni kua'an suni máá hora-ún. ¹⁹ Te nj kájiní patrón-i ja má ní'in-gá xú'ún. Te nj kákatíñ Pablo jín Silas kua'an jín-de onde municipio nuu justicia. ²⁰ Te nj kájaní-ún-de nuu justicia. Te nj kaka'an: Cháa yá'a kákuu cháa judío, te kásáká núu-de inj ñuu-yo. ²¹ Te kájakín-de inga costumbre ja tú ío ley kuandatu-yo ní ma sá'a-yó, chí cháa ñuu Roma kákuu-yó. Achí. ²² Te suni nj kandongda ñáyivi kuá'a siki-dé. Te cháa justicia, nj kajanchaa sa'ma-dé. Te nj katá'ú tíñu ná ndó'o xaán-dé yunu xí. ²³ Te nuu ní ndí'i nj kástu'ún-de ja nj kaja'a xaán yunu xí-de, te nj kaskívi-de vekaa. Te nj katá'ú tíñu nuu cháa ndito vekaa ja ná koto va'a cháa-ún-de jín'an-de. ²⁴ Te cháa ndito vekaa-ún, nuu ní ta'ú tíñu yá'a nuu-dé, te nj skívi-de Pablo jín Silas kája'an-de vekaa onde ichi inj-ga. Te nú'ni ja'a-dé jín manea. ²⁵ Ko nuu ní kuu sava ñúu, te kájakán ta'ú Pablo jín Silas, kájita-de yaa ñ nuu Dios. Te ñáyivi ká'jin vekaa jín-de, nj kájiní ná'in-i. ²⁶ Te sanaa-ní te nj taan xaán. Te onde nuu káyinduji ja'a vekaa-ún nj kakanda. Te nj kanuña-ni taká yux'é'é vekaa-ún. Te cadena ja káinu'ni taká ñáyivi-ún, nj kandají-ní. ²⁷ Te nj nata'ú núu cháa ndito vekaa. Te nj jini-de ja kánuña yux'é'é vekaa-ún. Te nj tava-dé machete ja ká'ni-dé máá-de núu, chí jani inj-de ja nj kájinu ñáyivi ká'jin vekaa-ún kája'an-i. ²⁸ Ko Pablo, nj kana jaa-de: Ma stují-ro máá-ró, chí yá'a ká'jin ndí'i-rí, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te máá cháa ndito vekaa, nj kana-de ñu'un nj cháa. Te kisi-i-de nj kivi-de inj vekaa. Te nj jukuñí jítí-de nuu ja'a Pablo jín Silas. ³⁰ Te nj kiñi'in-de Pablo jín Silas ichi fuera. Te nj ka'an-de jín-de: Táta, ñaún sá'a-ná náva'a kaku-ná, áchí-de. ³¹ Te nj kaka'an-de jín cháa-ún: Kandíja nuu máá Jító'o-yo Jesucristo te kaku-ró onde jín ní vé'e-ró, áchí-de. ³² Te nj kájaní-de tu'un máá Jító'o-yo núu cháa-ún jín núu taká ñáyivi ká'jin inj ve'e-de. ³³ Te cháa ndito vekaa, suni máá ákuáa-ún nj kiñi'in-de Pablo jín Silas. Te nj nakacha-de nuu ní katují cháa-ún nj sá'a yunu xí. Te vása ní janducha-dé onde jín tá'an-de. ³⁴ Te nj jaka-de cháa kua'an-de jín-de onde ve'e-de. Te nj ja'a-de staa nj kayee-dé.

Te nî kusîjî inî-de ja nî kâkandîja-de nuu Dios jîin nîî vé'e-de. ³⁵ Te nuu ní kundijîin, te justicia nî katájî policia kája'an. Te nî kaka'an: Sîa cháa jian ná kîngoyo-de, áchî. ³⁶ Te cháa ndîto vekaa, nî kastu'ún-de tu'un yá'a nuu Pablo: Cháa justicia, nî katájî-de tu'un vai ja kenda koyo-nî kî'in-nî. Nûsáá te kenda koyo-nî te kuá'an-nî, ma yú'ú-nî. Achî-de. ³⁷ Ko nî kachî Pablo jîin-de: Nî kajinî kua'a ñáyivî já nî kaja'a-de yunu xî ruu vasa tú nâ kuachî-rî. Te nî kaskîvi-de ruu inî vekaa yá'a vasa cháa ñuu Roma kâkuu-rî. Te vina kîñî'in sa'î-de ruu kuni-de náun. Ma kûu kuti. Ná kîkoyo máa-de kîñî'in-de nuu jîiná'an-rî. Achî Pablo. ³⁸ Te policia, nî kanaxîo káva-de nî kastu'ún-de taká tu'un yá'a nuu justicia. Te nî kayu'ú xaan, chí nî kajinî so'o ja cháa ñuu Roma kâkuu Pablo jîin Silas. ³⁹ Te nî jakoyo justîcia-ún. Te nî kaka'an nda'ú jîin-de. Te nî kakiñî'in-de vekaa. Te nî kaka'an nda'ú jîin-de ná kuxio-de kîngoyo-de inî ñuu-ún. ⁴⁰ Yúan-na te nî kenda koyo-de vekaa. Te nî ndîvi-de ve'e Lidia. Te nî kajande'é-de taká ñani. Te nî kaka'an-de tu'un ndéé inî jîin-i. Te nî kee-de kája'an-de.

17

Ja nî kakuvaq ñáyivî Tesalónica

¹ Te Pablo jîin Silas, nî kaja'a-de ñuu Anfîpolis jîin ñuu Apolonia kája'an-de. Te nî jakoyo-de ñuu Tesalónica nuu ío ñin ve'e sinagoga cháa judío. ² Te Pablo, natu'un sá'a sá'a-de nî kîvi-de nuu cháa-ún unî kîvi ndéta'tú. Te ndita'an semana nî kastátá'an-de jîin cháa-ún sikî tutú ñi. ³ Te nî jani-de tu'un nuu-í, nî stá'an-de ja kánúú ndó'o Cristo te nachaku-ya nú nî jîi-ya. Te nî ka'an-de: Jesús, I'a jáni-rî tu'un yá'a, máa-yá kûu Cristo, áchî-de. ⁴ Te sava ñáyivî, nî kâkandîja-i. Te suni súan kua'a cháa ñuu Grecia ja kâchiñú'ún-de Dios, jîin kuá'a ñá'an ñá'nu, nî kândujîin-de jîin Pablo jîin Silas. ⁵ Yúan-na te cháa judío ja tú kâkandîja, nî kakitî xaan inî. Te nî kastútú sáva cháa ñáá, cháa kúxî, kua'an jîin. Te nî kutútú kuá'a ñáyivî ní kândonda-i inî ñuu-ún. Te nî jakoyo-i ve'e Jasón kândúkú-i Pablo jîin Silas ja kîñî'in-í-de nuu ñáyivî-ún. ⁶ Ko tú ní kânani'in-í-de. Te nî kañu'un-i Jasón jîin sáva-ga ñani nî jakoyo-i jîin-de onde nuu justicia ñuu-ún. Te nî kâkana jaa-i: Cháa yá'a ja kásáká núu-de inî ñuyivî, suni nî chakoyo-de yá'a, ⁷ te Jasón, nî ja'a núu-de ve'e-de ncháá cháa-ún. Te taká máa-de, tú kâjandatú-de nuu ley César. Chî sua kâka'an-de ja ío inga rey naní Jesús, áchî-i. ⁸ Te ñáyivî jîin cháa kâkuu justicia, nî kajinî so'o-i tu'un yá'a. Te nî kakuvaq-i. ⁹ Ko nî kajikan-i xu'un núu Jasón jîin núu sáva-ga-de. Te onde nî kajinî-i nuu xu'un te vasa ní kasîa-i-de kája'an-de.

Ñáyivî ñuu Berea kândúkú ví-i tu'un-ya

¹⁰ Yúan-na te ñani-ún, nî kaskáka ñuu-ni-de Pablo jîin Silas kája'an-de onde ñuu Berea. Te nuu ní jakoyo-de yúan, te nî kîvi koyo-de inî ve'e sinagoga cháa judío. ¹¹ Te cháa judío yúan, ndito-ga xinî-dé vasa cháa judío ñuu Tesalónica, chî bueno nî kakusîjî inî-de jîin tú'un. Te ndita'an kîvi kândúkú ví-i-de inî tutú ñi nú ndaa kâ'an xî tú. ¹² Súan nî kuu. Te nî kâkandîja kua'a-í, jîin kuá'a ñá'an ñá'nu ñuu Grecia, te suni súan kua'a cháa. ¹³ Ko cháa judío ñuu Tesalónica, nî kajinî tu'un-de ja súni onde ñuu Berea nî jîcha tu'un Dios nî sá'a Pablo. Te nî kee-de kája'an-de. Te suni yúan nî kaxndóna-de ñáyivî. ¹⁴ Yúan-na te ñani yúan, nî katájî-ni-de Pablo kua'an-de onde yu'u mar. Te Silas jîin Timoteo, nî kakendoo-de inî ñuu Berea. ¹⁵ Te ñáyivî ní kachu'un íchî Pablo, kua'an-i jîin-de onde ñuu Atenas. Te nî natá'ú-de tínu nuu-í ja yachî jaq Silas jîin Timoteo nuu-dé. Te nî kee-i vai ndikoyo-i.

Cháa ñuu Atenas kúja'q inî-de sikî tú'un nî nachaku-ya

¹⁶ Te nini ndato Pablo cháa-ún inî ñuu Atenas, te nî jîni-de ja ñáyivî ñuu-ún xaan kâchiñú'ún-í ndoso. Te nî kukurî'q inî-de. ¹⁷ Te inî ve'e sinagoga nî státá'an-de jîin cháa judío jîin cháa kâchiñú'ún Dios. Te suni ndita'an kîvi státá'an-de jîin ñáyivî ká'jîin nuýá'u. ¹⁸ Te sava cháa ndíchî kâskuá'a sikî epícúreos jîin sikî estoicos, nî kastátá'an jîin-de. Te sava nî kaka'an: Naún tu'un ká'an cháa tîlakuá yá'a, áchî. Te sava-ga-i: Cháa jáni tu'un i'a jáá kúu-de, áchî-i. Chî nî jani-de tu'un Jesús ja ní nachaku-ya. ¹⁹ Te nî kajaka-ún-de vai jîin-de onde municipio Areópago te kâka'an: Á kuu kachî-ro núu-rî naún tu'un jáá kúu ja stá'an-ro-ún, ²⁰ chî stá'an-ro tú'un jáá núu-rî. Te ná júku'un inî-rî naún kúu-ún kâkunî-rî. Achî jîin-de. ²¹ Chî taká cháa ñuu Atenas jîin taká cháa jîká kâxiukú núu-de yúan, tuká ndé inga tínu kásá'a-de, chî máni ká'an-de xî jîni so'o-de ñin tu'un jáá. ²² Te Pablo, kândîi-de inî municipio Areópago-ún. Te nî ka'an-de: Cháa ñuu Atenas jîiná'an-ró, jîni va'a-rî ja bueno kâchiñú'ún-ró i'a máa-ró. ²³ Chî nî jîka kuu-rî nî jande'é-rî inî viñu'un-ró. Te nî jîni-rî nuu ñin altar nuu yóso tú'un yá'a: Nuú i'a ja ná tú jîni-yo, áchî. Te máa I'a-ún, ja kâchiñú'ún-ró-yá vasa tú kâjîni-ro-yá, I'a-ún kúu Dios ja jáni-rî tu'un-ya núu-ro. ²⁴ Máa Dios, I'a nî sá'a ñuyivî jîin taká-ga ndatíñu, máa-yá kúu jîto'o andívî jîin ñuyivî. Te tú ncháá-ya inî ve'e ñi já kúva'a sá'a nda'a. ²⁵ Te tú nándî-i-ya ní ñin ndatíñu ní ñáyivî kuatíñu nuu-yá, chî máa-yá, já-a-ya tú'un ja kâichaku ñáyivî jîin já stáa-i tachî jîin já ní'in-í ndatíñu. ²⁶ Te chîi ñin-ni tata nî sá'a-ya taká ñáyivî náva'a kuxiukú-i

ní ñúyívi. Te nì jani-ya kivi kúchaku ñn ñn-i jín lugar kuxiukú-i jíná'an-i. ²⁷ Nává'a ná nándúkú-i Dios, te nù sán skáka nda'a-i te nì'ín-í-ya, chí tù jíká ncháa-ya jín ñn ñn-yó. ²⁸ Chí jín máá-yá, káichaku-yo, kákanda-yo, te ñú'un vida-yo. Nátu'un sava chaá kátava yáa-ro, nì kaka'an-de: Chí suni onde tata máa-yá kákuu taká-yo, áchí. ²⁹ Nú tata Dios kákuu-yó núsáá, te ma kúu kani iní-yo já Dios kúu oro xí plata xí yúu. Chí máni kájani iní-i ja súan jito-ya, te súan kánatava máa-i-ya. ³⁰ Te vasa tú nì sa'a-ya cuenta ja tù nì kájuku'un iní ñáyivi onde sáá, ko vina kána-ya xini táká ñáyivi ní ñúyívi ná nákani iní-i. ³¹ Te a nì teta'an-ya ñn kivi já náku-xndí ndaa-ya sikí ñúyívi, sa'a Dios jín máá I'á nì jani-ya-ún. Te nì stá'an ndijín Dios ja súan kuu, chí nì naschakú-ya I'á-ún ma'ñú ndíyi. Achí Pablo. ³² Te súan nì kajini so'g'o-i tu'un ja náchaku ndíyi, te sava-i, nì kasákátá-i nuu-dé. Te sava-ga-i, nì kaka'an-i: Kákuni-ná kuni so'g'o-ná inga jínu sikí tu'un ká'an-ní yá'a, áchí-i. ³³ Te máá Pablo, nì kenda-de ma'ñú ñáyivi-ún kua'an-de. ³⁴ Ko yaku ñáyivi, nì kakandíja-i. Te nì kandujín-i jín Pablo. Te ñn-i kúu Dionisio chaá Areópago, te inga-i kúu ñn ña'an nání-ña Dámaris, jín sáva-ga-i.

18

Jasú-ya núu cháa ñáá iní ñuu Corinto

¹ Yúan-na te nì kenda Pablo iní ñuu Atenas, te kua'an-de onde ñuu Corinto. ² Te yúan nì jín-de nuu ñn chaá judío nání Aquila, chaá ñuu Ponto kúu-de, ja sá yakú-ni kivi ní chaá-de jín ñásí-i-de Priscila, ja ní kuxio-de iní ñuu Italia. (Chí Claudio, nì tá'ú-de tiñu ja ná kenda koyo taká ñáyivi judío iní ñuu Roma.) Te nì jaá Pablo nuu cháa-ún. ³ Te suni tiñu sa'a chaá-ún sa'a Pablo. Te nì kendgo-de yúan. Te nì sátiñu-de, chí tiñu kásá'a-de-ún kuu ja kájani-de ve'e sa'ma nátu'un ñii. ⁴ Te ndita'an kivi ndétatú nì jani-de tu'un iní ve'e sinagoga. Te nì ndúkú ndéé-de nì skándíja-de ñáyivi judío jín ñáyivi ñuu Grecia. ⁵ Te Silas jín Timoteo, nì kikoyo-de ichi ñuu Macedonia. Te Pablo, a jáni téyí-de tu'un, te jáni ndaa-de tu'un nuu ñáyivi judío ja Jesús kúu-ya Cristo. ⁶ Ko ñáyivi-ún, nì kaka'an ndiva'a-i sikí-dé. Te máá-de, nì kaja-dé sa'ma-dé. Te nì kachí-de jín-i: Kuachi máá-ró kúu núsáá, chí ruu, tú kuachi-rí. Vina te kí'ín-rí nuu ñáyivi sñn nación. Achí-de. ⁷ Te nì kenda-de yúan. Te nì kivi-de ve'e ñn chaá nání Justo. Te chaá-ún, chíñú'ún-de Dios. Te ve'e chaá-ún kándij yani jín ve'e sinagoga. ⁸ Te Crispo, chaá kuñá'nu iní ve'e sinagoga, nì kandíja-de nuu máá Jito'g-yo onde jín ní ve'e-de. Te kua'á ñáyivi ñuu Corinto, nì kajini ná'ín-i. Te nì kakandíja-i. Te nì kajanducha-i. ⁹ Te máá Jito'g-yo, jín jáni nì ka'an-ya jín Pablo ñn akuáa: Ma yú'u-ro nì ma kasú-ro yú'u-ro, chí kukuu-ró ká'an-ro. ¹⁰ Chí jíká-rí jín-ró, te ma sándiva'a nì ñn chaá jín-ró. Chí ñáva'a-rí kua'á ñáyivi iní ñuu yá'a, áchí-ya. ¹¹ Te nì kendgo-de yúan ñn kuia yósáva, te stá'an-de tu'un Dios nuu-í. ¹² Te Galión kúu gobernador iní ñuu Acaya. Te ñáyivi judío, ñn ká'nu-ni nì kandonda-i sikí Pablo. Te nì kajaka-i-de kua'an-í jín-de onde iní municipio. ¹³ Te nì kaka'an-i: Chaá yá'a, xaán ská'an-de taká ñáyivi já ná chíñú'ún-i Dios te ma kuándatu-ga-i tu'un ká'an ley, kuní-de. Achí-i. ¹⁴ Te kejá'á Pablo ka'an-de núu, ko nì ka'an-ni Galión jín ñáyivi judío: Ñáyivi judío jíná'an-ró, nú sikí ñn tu'un nì'ín iní kúu, xí ñn kuachi xaán kúu, te vatu-ni ná kúni ná'ín-rí tu'un ka'an-ro. ¹⁵ Ko nú sikí tu'un-ni kúu, xí sikí ñani sí'ví, xí sikí ley máá-ró, yúan-na te ná sándaá máá-ró núsáá. Chí ruu, tú kuní-rí skívi nduu-rí ja sándaá-rí tu'un súan. ¹⁶ Te nì skúnu-de-i kája'an-i fuera municipio. ¹⁷ Yúan-na te nì kakatiñ-i Sóstenes, chaá kuñá'nu iní ve'e sinagoga. Te nì kaja'a-i-de yuxé'é municipio. Te Galión, tú ní sa'a-de cuenta.

Ja kuáno'on túku Pablo ñuu Antioquia

¹⁸ Ko Pablo, nì kuu kua'á kivi kánchaa-de yúan. Te nì nakuatá'ú-de nuu táká ñan yúan. Te kua'an-de jín barco onde ñuu Siria. Te Priscila jín Aquila kája'an jín-de. Te nì jaá-de ñuu Cnecrea. Te nì seté-de xini-dé sikí ñn tu'un nì keyu'u-dé. ¹⁹ Te nì jaá-de ñuu Éfeso, te nì skéndgo-de chaá-ún yúan. Ko Pablo, nì kivi-ni-de iní ve'e sinagoga kástátá'an-de jín ñáyivi judío. ²⁰ Te nì kaka'an ndá'ú-i jín-de ja ná kéndgo-de yaku-ga kivi jín-i. Ko Pablo, tú ní játu'un-de. ²¹ Chí nì nakuatá'ú-de nuu-í. Te nì ka'an-de: Kánúú já kí'ín ná'ín-rí ñuu Jerusalén, sa'a-rí kivi íi. Ko nú kuní Dios, te nchaá tuku-rí nuu-ro. Achí-de. Te nì kenda-de ñuu Éfeso kua'an-de. ²² Te nì jaá-de jín barco onde ñuu Cesarea. Te nì kaa-de ñuu Jerusalén. Te nuu ní ndí-i nì ka'an-de jín tíku'ní kándíja yúan, te nì nuu-de nì najaa-de ñuu Antioquia. ²³ Te nì kendgo-de yúan yaku kivi. Te vása ní kenda-de kua'an-de, nì jíká kuu-de ní ndáñúu Galacia jín ndáñúu Frigia. Te nì kajija-ga iní ñáyivi káskuá'a-ún nì sa'a-de.

Ndaa nì nì'ín Apolos tu'un Jesús

²⁴ Te ñuu Éfeso nì chaá ñn chaá judío nání Apolos, chaá ñuu Alejandria kúu-de. Te va'a ká'an-de chí ndíchí xaán-dé tutu íi. ²⁵ Te chaá-ún, a nì kutu'a-de jín tu'un máá Jito'g-yo. Te jítu ini-de tú kuitá-de ká'an-de ja stá'an-de tu'un máá Jito'g-yo, vasa máni tu'un ja ní

skuánducha Juan jini-de ká'an-de. ²⁶ Te ni chundéé ini-de ká'an káji-de ini ve'e sinagoga. Te ni kajini so'o Priscila jín Aquila tu'un ká'an-de. Te ni kajaka-de chaá kua'an-de jín-de. Te ni kajani káji-ga-de tu'un Dios nuu-dé. ²⁷ Te kuni Apolos ja kí'in-de onde ñuu Acaya. Te taká ñani-ún, ni kaka'an ndéé jín-de. Te ni kachaa tutu kua'an nuu cháa káskuá'a yúan ja ná kuatá'ú-de chaá. Te nuu ní jaá-de yúan, te va'a ni chindéé ní chituu-de ñayivi kákandija tu'un luu máa-yá. ²⁸ Te ma'ñú taká ñayivi ní stá'ta'an-de jín cháa judío. Te ni stá'an-de ja Jesús kuu-ya Cristo, nátu'un ká'an tutu ij.

19

Chaá káskuá'a jín Juan káni'in-dé tu'un Espíritu Santo

¹ Te nini kándeé Apolos ini ñuu Corinto, te ni ja'a Pablo vai-de ñuu ichi nínu-ga, te ni nchaá-de ñuu Éfeso. Te yúan ni jini-de nuu sáva ñayivi káskuá'a. ² Te ni jika tu'un-de-i: A ni kani'in-ro Espíritu Santo ja ní kákandija-ró xí té chá'an-ga, áchí-de. Te máa-i, ni kaka'an-i jín Pablo: Té kuni tu'un-ga-ná ja ío Espíritu Santo, áchí-i. ³ Yúan-na te ni kachí Pablo: Na siki ní kajanducha-ro núsáa, áchí-de. Te ni kaka'an-i: Siki tú'un ni skuánducha Juan, áchí-i. ⁴ Te ni ka'an Pablo: Ní skuánducha Juan jín tú'un ja ná nákaní ini-i, te áchí-de jín ñayivi ja ná kándija-i nuu I'a vai ichi yatá-dé, kuu Cristo Jesús. Achí-de. ⁵ Te nuu ní kajini so'o-i tu'un yá'a, te ni kajanducha-ní-i jín sí'ví máá Jíto'o-yo Jesús. ⁶ Te Pablo, ni chaá-de nda'a-dé siki-í. Te ni chaá-ni Espíritu Santo siki-í jíná'an-i. Te ni kaka'an-i sín sín yu'u. Te ni kajani-i tu'un-ya. ⁷ Te ni jo nátu'un uxí uu tá'an-i. ⁸ Te ni kivi Pablo ini ve'e sinagoga. Te ni chundéé ini-de, ni ka'an vatú máa-de nuu uní yo, ndátu'un-de te skándija-de ñayivi siki ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. ⁹ Yúan-na te sava-i, ni kakuja'a ini-i te tú ní kákandija-i. Te ni kaka'an ndiva'a-i siki íchi Dios nuu taká ñayivi kánataka. Te ni kuxio-ni Pablo nuu ñayivi-ún. Te kája'an chaá káskuá'a-ún jín-de. Te ndita'an kivi ní ndatú'un-de jín cháa-ún ini escuela ñn chaá nání Tiranno. ¹⁰ Te uu kuia ni sá'a-de súan. Te taká ñayivi káxiukú ñuu Asia, kuu ñayivi judío te kuu ñayivi ñuu Grecia, ni kajini so'o-i tu'un máá Jíto'o-yo Jesús. ¹¹ Te ni sá'a Dios tini tiñu ñá'nu xaán jín ndá'a Pablo. ¹² Te ni kákinchaka pañito-de xí sá'ma-dé nuu ñayivi káku'u. Te ni kaxndéé siki-í. Te ni kanduva'a-ni-i kue'e káta'an-i. Te tachí káni, ni kákenda ini-i kája'an.

Ja ní kundéé tachí káni jín sé'e Esceva

¹³ Te sava chaá judío, ni kajika kuu-de káskúnu-de tachí káni. Te kákuni-de kuatíñu-de sí'ví máá Jíto'o-yo Jesús ja káni'in-de tachí káni ini ñayivi. Te súan ni kaka'an-de: Ká'an ni'in-ri jín-ro jín sí'ví Jesús ja jáni Pablo tu'un-ya, áchí-de. ¹⁴ Te ñn chaá judío nání-de Esceva, kuu-de sutu ñá'nu, te ni jo usiá se'e yí-de ja kásá'a tiñu yá'a. ¹⁵ Ko ni ka'an-ni tachí káni-ún: A jini-ri máá Jesús. Te suni a jini-ri Pablo. Ko roó, ndé chaá kákuu-ró. Achí jín-de. ¹⁶ Te chaá tá'an tachí káni-ún, ni kundéé-de, ni kéndava-de siki usiá chaá-ún. Te ni kajinu víchí líi-dé ni kenda koyo-de ini ve'e-ún chi ní katuji-dé. ¹⁷ Te tu'un yá'a ni jicha kua'an ñí nuu ñayivi káxiukú ini ñuu Éfeso, kuu ñayivi judío jín ñayivi ñuu Grecia, ni kajini tu'un-i. Te ni kayú'ú xaán-i. Te ni kanakana jaa-i máá Jíto'o-yo Jesús jín sí'ví-yá. ¹⁸ Te kua'a ñayivi ja ní kákandija, ni jakoyo-i nuu Pablo, ni kanakani ndaa-i kuachi-i jín tiñu ñáá ni kásá'a-i. ¹⁹ Te kua'a cháa ja ní kásá'a tiñu ñava'a, ni jakoyo-de kándá'a-de tutu-de. Te ni kaja'mu-de tutu-ún jito nuu taká ñayivi. Te ni katava-dé cuenta ñasaa ncháa tutu ni kayu-ún. Te ni kajini-de ja uu xiko uxí mil peso kuu. ²⁰ Súan ni ndea téyíí tú'un máá Jíto'o-yo. Te ni jicha nuu kua'an. ²¹ Te nuu ní ndí taká tiñu yá'a, te ni chaá ini Pablo ja kí'in-de ñuu Macedonia jín ñuu Acaya te vásá nája-de ñuu Jerusalén. Te ni ka'an-de: Nú ni ja'an-ri jín yúan, yúan-na te kánúú kí'in-ri ñuu Roma, áchí-de. ²² Te ni táji-de uu chaá káchindéé tá'an yúan-de kája'an ñuu Macedonia, kákuu Timoteo jín Erasto. Te ni kanchaa máa-de ñuu Asia yakú-ga kivi.

Ja ní kádonnda ñuu Éfeso káka'an-i ja'a ndosó Diana

²³ Te suu kivi-ún ni kádonnda xaán ñayivi siki íchi-yá. ²⁴ Chi ní jo ñn chaá platero nání Demetrio. Te máa-de jín cháa kásátiñu ta'an jín-de, xaán ní kani'in-dé xu'ún, chí jín plata kásá'a-de ve'e lúli I'a Diana. ²⁵ Te chaá-ún, ni kastútú-de tá'an-de ja kásá'a suni tiñu-ún jín-de. Te ni ka'an-de: A kajini-ro ja siki tiñu kásá'a-yó yá'a káni'in téyíí-ró xú'ún. ²⁶ Te kajini-ro te suni kajini tu'un-ró ja cháa Pablo yúan, nasu máá ñn ñuu Éfeso chí ñí-ni ñuu Asia sásiin-de ñayivi jín tú'un ská'an-de-i. Chí ká'an-de ja násu Dios kákuu i'a kásá'a nda'a. ²⁷ Te yú'ú-ri ja káni ini ñayivi ja tiñu sáni kuu tiñu kásá'a-yó. Te sanaa te jita viñu'un i'a ñá'nu Diana, te suni sája'a ini-i nuu Diana luu vaša ndivii ñayivi ñuu Asia jín ñí ñuyivi káchiñú-ún-i nuu-yá vina. Achí-de. ²⁸ Súan ni kajini so'o-de tu'un yá'a, te ni kakití xaán ini-de. Te ni kákana jín-de: Kúñá'nu téyíí Diana i'a ñuu Éfeso, áchí-de. ²⁹ Te ñayivi ñuu-ún, ni kakuvaá-i. Te ñn ká'nu-ni ni kádonnda-i kája'an-i onde ini teatro káñu'un-i Gayo jín

Aristarco, chaꝝ ñuu Macedonia ja kájika ta'an-de jíin Pablo. ³⁰ Te kuní Pablo kivi-de nuu ká'jin tútu ñayivi-ún. Ko ñayivi káskuá'a-ún, tú ní kája'a-i tu'un ki'in-de. ³¹ Te suni sava chaꝝ kákuñá'nu iní ñuu Asia, ja kákuu amigo-de, ni kátáji tú'un kua'an nuu-dé káka'an ndá'u jíin-de ja má ki'in-de iní teatro. ³² Te sava ñayivi, ni kákana jaa-i in tu'un, te sava-ga-i inga tu'un, chi junta-ún, ni kasaká nuu-i. Te kua'a-gá-i, tú kájiní kuti-i na siki kúu ja ní kataká-i. ³³ Te sava chaꝝ judío, ni kaçhundá'-de Alejandro, ni kákiñi'in-de chaꝝ ma'ñú ñayivi kuá'a-ún. Yúan-na te Alejandro, sá'a-de seña jíin ndá'a-dé ja ná kúná'in-i, chi ka'an-de ja'a judío jíin ñayivi kuá'a-ún kuní-de. ³⁴ Ko ni kanakuní-i-de ja cháa judío kúu-de, te yúan ni kákana kó'ó-i nátu'un uu hora: Kúñá'nu téyí Diana i'a ñuu Éfeso, áchi-i. ³⁵ Yúan-na te ni kákuñá'in ñayivi ní sá'a chaꝝ kúu secretario ñuu-ún. Te ni ka'an-de: Róo ñayivi ñuu Éfeso, a kájiní taká ñayivi ja ñuu Éfeso xaan káchiñú'ún-i i'a Diana jíin ndosó ja ní táji Júpiter, ni kuun vai. ³⁶ Te tu'un yá'a, taká kájatú'ún-i. Núsáa te va'a-ga ná kasú-ro yú'u-ro te ma sá'a yachi-ro ní in tiñu ja tú ní kátava-ro cuenta. ³⁷ Chi ni kákinchaka-ró cháa yá'a onde yá'a vasa tú ní kásá'a-de ni in kuachi ni tú ní káka'an ndiva'a-de ni in tu'un siki i'a máa-yó. ³⁸ Te Demetrio jíin taká chaꝝ kásatiñu ta'an jíin-de, nú kájakin-de kuachi siki in chaꝝ, ío juzgado ná ki'in-de. Te ío gobernador, yúan ná kákán-de kuachi siki tá'an-de. ³⁹ Te nú ío inga tu'un kákuní-ro, te kuu sándaꝝ-ro onde nuu in junta legal. ⁴⁰ Chi yú'u-ri ja cháa-de kuachi siki-yo, kachi-de ja kánakuatá'an máa-yó, chi ma ni'in-yo tu'un ka'an-yo naja ní kanataka-yo vina. Achí-de. Te ni ndi'i ni ka'an secretario tu'un yá'a. ⁴¹ Te ni jacha-de ñayivi-ún kája'an-i.

20

¹ Yúan-na te ni jukuiñi tixín-ún. Te ni kana Pablo xiní cháa káskuá'a. Te ni ka'an-de jíin cháa-ún ja má yú'ú-de. Te ni kananu ta'an-de. Te kua'an-de ñuu Macedonia. ² Te ni jika kuu-de ní taká ndañú-ún. Te ni ka'an-de kua'a tú'un ndéé iní jíin taká ñayivi. Te ni jaꝝ-de ñuu Grecia. ³ Te ni kanchaa-de yúan uní yoꝝ. Te a yani ki'in-de jíin barco onde ñuu Siria núu. Ko chaꝝ judío, ni kanatiñ tu'un tá'an ja ndóna siki-dé. Ja yúan ní nakani iní-de te ñu'ichí ni ja'an-de ñuu Macedonia. ⁴ Te ni ka'io sava chaꝝ ni kaja'an jíin Pablo onde ñuu Asia. Te káináni-de Sópatar ñuu Berea, Aristarco jíin Segundo onde ñuu Tesalónica, Gayo ñuu Derbe, Timoteo, Tíquico jíin Trófimo onde ñuu Asia. ⁵ Chaꝝ yá'a, ni kayoxnú-de. Te káindatu-de ruu jíná'an-ri onde ñuu Troas. ⁶ Te ruu jíná'an-ri, nuu ní ja'a viko státilá tú yí'i yujan ía, te jíin barco ni kenda koyo-ri ñuu Filipos. Te nuu ú'un kivi ní kanaketá'an-ri jíin-de onde ñuu Troas. Te ñuu yúan ni kaxiukú-ri in semana.

Ja ní jungava Eutico ventana sá'a numá'ná

⁷ Te máa kivi in semana, ni kandututú cháa káskuá'a-ún ja sákuáchi-de státilá. Te ni stá'an Pablo tu'un nuu cháa-ún, chi kenda-de kivi xían-ún. Te káni ní ka'an-de onde sava núu. ⁸ Te ni jo kua'a lámpara iní ve'e súkun núu ní ká'jin tútu-de yúan. ⁹ Te in chaꝝ súchi nání-i Eutico, kánchaa-i máa yú'u ventana. Te nini ni kuná'an ká'an Pablo, jí'i xaan-i numá'ná. Te ni kixi-ni-i. Te ní jungava-ni-i onde piso uní te onde nuu ñú'un. Te a ni jí'i-i ni kandukani-de-i. ¹⁰ Yúan-na te ni nuu Pablo. Te ní jito nuu-de nuu-i. Te ní junu nchaa-de-i. Te ni ka'an-de: Ma yú'u-ro jíná'an-ró, chi chakú-i, áchi-de. ¹¹ Te ni ndaa-de. Te ni sákuáchi-de státilá. Te ni yee-dé. Te ni ka'an ná'an-ga-de onde kuakundíjin. Yúan-na te ni kee-de kua'an-de. ¹² Te káno'on ñayivi jíin súchi-ún chakú-i. Te kákusiñ xaan iní-i. ¹³ Te ruu, ni kakoyo-ri iní barco te kája'an-ri jíin onde ñuu Asón, yúan nakatá'an-ri jíin Pablo. Chi súan ni sándaꝝ-de ja ki'in-de ñu'un íchi te jaꝝ-de yúan. ¹⁴ Te ni kanani'in tá'an-ri jíin-de iní ñuu Asón. Te ni kaa-de barco. Te kua'an-de jíin-ri ñuu Mitilene. ¹⁵ Yúan ni kakenda-ri jíin barco. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Quío, te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Samos. Te ni kakendo-ri ñuu Trogilio. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Mileto. ¹⁶ Chi jani iní Pablo ja já'a-ni-de ki'in-de ñuu Éfeso náva'a ma kúkué-de ñuu Asia te naa tiempo núu. Chi jítu iní-de jaꝝ yachi-de ñuu Jerusalén máa kivi Pentecostés nú ná kúni'in-de.

Consejo Pablo nuu cháa kákuu nuu ñuu Éfeso

¹⁷ Te kánchaa-de ñuu Mileto. Te ni táji-de tu'un kua'an onde ñuu Éfeso ni kana-de xiní cháa kákuu nuu iní tiku'ni kándija. ¹⁸ Te nuu ní chaꝝ koyo chaꝝ-ún nuu-dé, te ni kachi-de: Máa-ró kájiní va'a-ró ndasa ni jku-ri jíin-ró onde kivi ní chaꝝ núu-ri ñuu Asia. ¹⁹ Te tú ní sáviñ-ri máa-ri kivi ní jatíñu-ri nuu máa Jító'o-yo. Te ío hora ni nde'e-ri. Te kuachi ñayivi judío, ja ní kanatiñ tu'un tá'an-i te ní kúitundó'o siki-ri. ²⁰ Te tú ní yú'ú-ri kani-ri tu'un nuu-ro ja kuatíñu va'a-ró, ni tú ní yú'ú-ri stá'an-ri tu'un nuu-ro, vasa nuyá'u xí iní ve'e-ró. ²¹ Te ni jani ndaa-ri tu'un nuu ñayivi judío jíin núu ñayivi sín nacióñ ja ná nakani iní-i kuandatu-i nuu Dios. Te ná kándija-i nuu máa Jító'o-yo Jesucristo. ²² Te vina cháa téyí iní-ri te ja yúan ñú'un íchi-ri ki'in-ri ñuu Jerusalén. Ko tú jini-ri nañ ta'an-ri yúan. ²³ Ko ndita'an ñuu já'an-ri chi ká'an

Espíritu Santo jíin-ri ja chindee-i ruu vekaa te kii tundó'o siki-ri. ²⁴ Te ni tú sá'a-ri cuenta vasa ná ká'ni-i ruu, chi ja ná sjínu-ri tiñu ni ja'a máá Jító'o-yo Jesús nuu-ri kuu ja kánúú jani iní-ri, jíin súni ja kúsiñ iní-ri kani-ri tu'un va'a tu'un luu Dios. ²⁵ Te ma'ñú táká róó ja á ni jika kuu-ri ni jani-ri tu'un ndasa koo ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, te vina a jini-ri ja ni ñin-ró ma kuni kuti-gá-ro núu-ri. ²⁶ Ja yúan kástu'ún kájí-ri nuu-ro jíiná'an-ró vina, ja tú tau ya'u-ri niñi-ró. ²⁷ Chi tú ní yú'ú-ri kani-ri ndivii tú'un Dios nuu-ro. ²⁸ Núsáa te koto va'a-ró máá-ró jíin ní tíku'ní, chi Espiritu Santo ni jani-ya róó ja kúndito-ró-i te skée-ro tíku'ní máá Jító'o-yo, chi ni nakuaan-ya-i jíin niñi-yá. ²⁹ Chi jini-ri ja nú ná kí'in-ri, te kivi koyo yi'i kiti xaán má'ñú-ró te ma kúnda'ú iní-ti tíku'ní. ³⁰ Te suni onde nuu tá'an máá-ró kenda sava-de ka'an-de tu'un tú'un náva'a xnda'ú-de ñayivi kaskua'a kí'in-i jíin-de. ³¹ Koo ndito iní-ri jíiná'an-ró núsáa. Te ma náa iní-ro ja uní kua' ndúú ñúú-ni tú ní júkuñi-ri ja kána jíin-ri nuu ñin ñin-ró vasa ni nde'e-ri. ³² Te vina ñani, jikán ta'u-ri nuu Dios ja'a máá-ró ja ná kuá'a-ya tú'un luu-ya núu-ro. Chi tu'un-ún kuu skuá'nu róó te ni'in-ro tá'u jíin táká-ga ñayivi ní sásin-ya. ³³ Tú ní ndío iní-ri ni plata ni oro ni sa'ma ñin ñayivi. ³⁴ A kájiní va'a-ró ja ndéndúú nda'a-ri yá'a, ni ndúkú táká ja jínu ñú'un-ri jíin cháa kaxiukú jíin-ri yá'a. ³⁵ Te modo ni stá'an ndi'i-ri nuu-ro ja kánúú sátiñu-yó súan, náva'a chindée tá'an-yó jíin táká cháa vjta kaku'u. Te ma náa iní-ro tú'un máá Jító'o-yo Jesús, chi súan ni ka'an-ya: Luu-ga ja kuá'a-yo ñin ndatiñu nasu ja ní'in-yo. Achí-ya. Achí Pablo. ³⁶ Te nuu ní ndi'i ni ka'an-de taká tu'un yá'a, te ni jukuñi jiti-de. Te ni jikan ta'u-de jíin táká cháa-ún. ³⁷ Yúan-na te xaán ní kande'e taká-de. Te ni kakanuu-de Pablo, te ni kañitú-de cháa. ³⁸ Chi kákuu'á xaán iní-de jíin tú'un ni ka'an Pablo ja má kuni-ga-de nuu-dé. Te kája'an-de jíin-de onde nuu ío barco.

21

Ja ní chaa iní Pablo kí'in tuku-de ichi ñúu Jerusalén

¹ Yúan-na te ni kaksúin-ri jíin-de. Te ni káki'in ndóó-ni-ri ichi jíin barco onde ni cháa-ri ñuu Cos. Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Rodas. Te yúan ni kenda-ri te ni jakoyo-ri ñuu Pátara. ² Te ni kani'in-ri ñin barco ja kí'in ñuu Fenicia. Te ni kaka-ri nuu te kája'an-ri. ³ Te nuu ní kájiní-ri nuu ñúu Chipre, te ni kaskéndoo-ri ñuu-ún ichi ndávésé-ri. Te ni kájika-ri kája'an-ri jíin barco onde ñuu Siria. Te ni jakoyo-ri ñuu Tiro, chi yúan skéndoo barco-ún carga. ⁴ Te ni kákendoo-ri yúan ñin semana, chi ni kani'in tá'an-ri jíin ñayivi kaskua'a. Te ni kaka'an-i jíin Pablo ní sá'a Espiritu ja má kí'in-de ñuu Jerusalén. ⁵ Ko nuu ní ja'a kivi-ún, te ni kenda koyo-ri. Te taká-i jíin ñási'i-i jíin sé'e-i, ni kajúchu'un íchí-i ruu onde yata ñúu-ún. Te ni kajúkuñi jiti-ri jíin-i yu'u mar. Te ni kájikan ta'u-ri. ⁶ Te ni kananuú tá'an-ri yúan. Te ni kaka-ri nuu barco kája'an-ri. Te ni kanaxió káva-i káno'on-i ve'e-i. ⁷ Te ruu jíiná'an-ri, ni kenda koyo-ri ñuu Tiro ni kájika-ri jíin barco. Te ni jakoyo-ri ñuu Tolemaida. Te yúan ni kaka'an-ri jíin táká ñani. Te ni kákendoo-ri jíin-de ñin kivi. ⁸ Te inga kivi-ún ni kenda Pablo jíin táká-ga-ri ja kájiní-ri jíin-de. Te ni chákooyo-ri ñuu Cesarea. Te ni káivi koyo-ri iní ve'e ñin cháa jani tu'un nání-de Felipe. Chaa-ún kúu ñin cháa ndi'usiá. Te ni kákendoo-ri jíin-de. ⁹ Te cháa-ún, ío kuun sési'i súchí-de kájani-i tu'un Dios. ¹⁰ Te ni kaxiukú-ri yúan kua'a kivi. Te ichi ñúu Judea ni kii ñin cháa jani tu'un Dios, nání-de Ágabo. ¹¹ Te ni cháa-de nuu-ri. Te ni kí'in-de sánchi Pablo. Te ni ju'ni-de nda'a jíin sí'in Pablo. Te ni ka'an-de: Súan ká'an Espiritu Santo: Ñayivi judío, súan ku'ni-i cháa xín sánchi yá'a, te nú ná jáa-de ñuu Jerusalén. Te nastúu-i-de nuu ñayivi sñin nación. Achí-de. ¹² Tu'un-ún ni kájiní so'o-ri. Te ruu jíin cháa kájin yúan, ni kaka'an ndá'ú-ri jíin Pablo ja má kaa-de kí'in-de ñuu Jerusalén. ¹³ Yúan-na te ni ka'an Pablo: Naja kánda'i-ro te ndúku'á iní añu-ri kásá'a-ró. Chi ruu, a ío tu'a-ri ja násu máá ñin ja kúnu'ni-ri iní ñuu Jerusalén, chi sumi ja kúy-ri yúan ja siki sí'vi máá Jító'o-yo Jesús, áchí-de. ¹⁴ Te tú ní kúu ská'an-ri-de. Te ni kási-a-ni-ri-de. Te ni kaka'an-ri: Ná kóo ndasa jata'an iní máá Jító'o-yo, áchí-ri. ¹⁵ Yúan-na te vása ni kásatu'na-ri táká ndatiñu-ri. Te ni kaka-ri ñuu Jerusalén kája'an-ri. ¹⁶ Te suni kája'an yakú cháa kaskua'a iní ñuu Cesarea jíin-ri, ncháka-de ñin cháa ñuu Chipre nání-de Mnasón. Chaa ni skuá'a aná'an kúu-de. Te ni kákendoo-ri ve'e cháa-ún. ¹⁷ Te nuu ní jakoyo-ri ñuu Jerusalén, te ñani-yo-ún, ni kaksúñi xaán iní-de ní kajata'ú-de ruu. ¹⁸ Te inga kivi xáan-ún ni kivi Pablo jíin-ri jíiná'an-ri iní ve'e Jacobo. Te yúan ni kácutúú táká cháa kaku nuu. ¹⁹ Te Pablo ní sá'a-de saludar cháa-ún. Yúan-na te ni jani-de tu'un taká tiñu ni sá'a Dios jíin ñayivi sñin nación nini jatiñu-de nuu-yá. ²⁰ Te ni kájiní so'o-de tu'un yá'a. Te ni kanakana jaa-de Dios. Te ni kaka'an-de jíin Pablo: Ñani, vina te ni jini-ro ná kua'a mil ñayivi judío ni káandíja-i. Te nene kájanatú ni'in-i nuu ley. ²¹ Ko ni kájiní tu'un-de ja stá'an-ro núu táká cháa judío kaxiukú iní ñuu ñayivi sñin nación ja má kuándatú-ga-de nuu Moisés, ni ma xití ndúu-ga se'e-de, ni ma kuándatú-de taníu

aná'an. ²² Ndasa kuu núsáá, chí kuni tu'un ñayivi já ní chaa-ro, te taká kua'a ndíja-i. ²³ Sá'a ja káka'an-rí jín-ró yá'a núsáá: A ká'jo kuun cháa yá'a ja á ní kakeyu'u-dé. ²⁴ Kuaka chaa yá'a ná kí'in-de jín-ró. Te nasándoo-ró máá-ró jín-de. Te kuá'a-ró xú'ún núy-dé náva'a ná sété-de xini-dé. Yúan-na te juku'un iní taká ñayivi-ún ja tú kuti-gá naún ío ja ní kandatu'ún-i sikí-ro, chí kundaq iní-i ja sáni jándatu máá-ró núy ley. ²⁵ Ko ñayivi síin naciún ja kákandíja-ún, a ní kachaa-rí carta kua'an nuu-í ja má kuándatu-i ní ñin tu'un yúan. Te ma kée-í kuñu ja ní soko núy ndosó, ní ñiñí, ní kiti kuá'ñá. Te ma káka téné-í. Achí-de. ²⁶ Yúan-na te Pablo, ní jaka-de chaa-ún. Te ingá kivi xian-ún, ní nasándoo-de máá-de jín-de. Te ní kivi-de iní ve'e ñi ja kástu'ún-de nuu-í na kivi jínu kándundoo-de te soko-dé kiti núy-yá sikí ñin ñin-de núú.

Ja ní kakatñin-i Pablo iní ve'e ñi

²⁷ Te kákuu-de ja síjnu-de ndí'usía kivi-ún núú. Ko sava judío ñuu Asia, ní kajini nuu Pablo kánde-de iní ve'e ñi. Te ní kaská'an ndí'í ñayivi yúan. Te ní kakatñin Pablo. ²⁸ Te ní kakana ja: Chaa Israel, kuá'a núu nda'a jíná'an-ró, chí chaa yá'a jáka kuu-de taká ñuu, stá'an-de nuu taká chaa te ká'an-de síki ñayivi-yo, jín síki ley, jín síki lugar yá'a. Te suni a ní sikivi-de sava chaa síin naciún iní ve'e ñi yá'a te ní sáchá'an-de ve'e ñi. Achí. ²⁹ Chí onde ná kánde Pablo iní ñuu-ún ní kajini judío ja kánde-de jín Trófimo, chaa ñuu Éfeso. Te ní kajani iní ja ní skívi Pablo chaa-ún iní ve'e ñi. ³⁰ Te ní ñi-ñi ñuu-ún ní kandonda-i. Te ní kataka-i. Te ní kakatñin-i Pablo. Te ní kastáa-i-de ní kenda-de yata ve'e ñi-ún. Te ní kanakasú-ni-i yuxé'é. ³¹ Te kája'ni-i Pablo núú. Ko ní ja'an tu'un yá'a nuu general chaa tñin soldado ja ní ñi ñuu Jerusalén ní kánda-de-i kákuvaq-i. ³² Te chaa general, ní jaka-de soldado jín capitán. Te kájinu-de kája'an-de onde nuu ká'jin ñayivi kuá'a-ún. Te ní kajini ñayivi já ní jakoyo general jín soldado, te ní kajukuiñí-i ja kája'a-i Pablo. ³³ Yúan-na te ní jaq general te ní tñin-de Pablo. Te ní tá'ú-de tiñu ní jakunu'ni Pablo jín úu cadena. Yúan-na te ní jiká tu'ún ndé chaa kúu-de te naún ní sá'a-de. ³⁴ Te ñayivi kuá'a-ún, sava-i ní kakana-i ñin tu'un te sava-ga-i inga. Te tú ní kundaq iní-de naún sikí kúu ja súan kákuvaq-i. Te ní tá'ú-de tiñu kua'an Pablo cuartel. ³⁵ Te nuu ní jaq Pablo escalera ve'e-ún, te soldado ní kandiso Pablo, chí xaan ní kánda ñayivi kuá'a. ³⁶ Chí kua'a ñayivi vái koyo-i ichi yata soldado, te kákana ja-i: Ka'ni-ní chaa jian, achí-i. ³⁷ Te káskívi-de Pablo iní vekaa, te ní ka'an Pablo jín general: Á kuu ka'an-ná ñin tu'un jín-ní, achí-de. Te ní kachí general jín-de: Jini-ro ká'an-ro yú'u ñuu Grecia náún. ³⁸ Nasu róo kúu máá cháa ñuu Egipto ja íku ñuu ní xndóna-ró-i ní kanakuatá'an máá-i, te suni ní kiñi'in-ró kúyn mil chaa kuí'ná kája'an-de jín-ró onde nuu ñu'un té náún. Achí. ³⁹ Yúan-na te ní kachí Pablo: Máá-ná kúu ndija chaa judío, te ñin se'e ñuu Tarso, ñin ñuu ká'nu ndañú Cilicia. Te ká'an nda'ú-ná jín-ní kuá'a-ní tu'un ná ká'an-ná jín ñayivi yá'a. Achí-de. ⁴⁰ Te general, ní ja'a-de tu'un. Te ní jukuiñi Pablo nuu escalera. Te ní sá'a-de señal jín ndá'a-dé nuu ñayivi-ún. Te ná'ín yúú-ní ní kákuu-i. Yúan-na te jín yú'u hebreo ní ka'an-de:

22

Ja ní ka'an Pablo ja'a máá-de nuu-í

¹ Ñáñi jíná'an-ní, jín taká ní chaa kákuu táa, kuni so'o-ní tu'un ká'an-ná ja'a máá-ná jín-ní vina, achí-de. ² Te ní kajini so'o-i ja ká'an Pablo tu'un jín yú'u hebreo, te ví'i-gá ní kakuná'in-i. Te ní ka'an Pablo: ³ Máá-ná kúu chaa judío, ní kaku ndija-ná iní ñuu Tarso ndañú Cilicia. Ko ní ja'nu-ná iní ñuu yá'a. Te escuela Gamaliel ní kutu'a va'a-ná ní stá'an-de tu'un ñi'ñ ley ñuu-yo núu-ná. Te káchiñ'ún vá'a-ná nuu Dios nátu'ún kásá'a máá-ní vina. ⁴ Te ní chindikñin-ná ñayivi kákandíja tu'un yá'a onde ná ndí'i-i kuu. Te kúu chaa kúu ña'an, ní katñin-ná-i ní chindee-ná-i vekaa. ⁵ Te sutu ñá'nu jín taká chaa kákuu nuu, ní kajini-de ja súan ní sá'a-ná. Te suni chaa-ún, ní kachaa-de tutu nuu taká ñani. Te ní kaja'a-de tutu-ún nuu-ná ní ja'an-ná onde ñuu Damasco ja kuáku'ni-ná ñayivi káxiukú yúan. Te kinanchaka-ná-i onde ñuu Jerusalén te ndo'o-i yá'a núú. ⁶ Te ní ki'in-ná ichi kua'an-ná. Te ní kuyani-ná yuñú Damasco nátu'un kaxiuu kúu. Te ní ndíi ncháq-ni nuu-ná ní jinu ñin ndua ndíi ní kii ichi ándavi. ⁷ Te ní ndua-ni-ná nuu ñu'un. Te ní jini so'o-ná ká'an ñin tu'un jín-ná: Saulo, Saulo, najá chindikñin-ro rúu, achí. ⁸ Yúan-na te ní ka'an-ná: Ndé chaa kúu-ní vii, Táta, achí-ná. Te ní ka'an-ya jín-ná: Máá-rí kúu Jesús ñuu Nazaret ja chindikñin-ro rúu, achí-ya. ⁹ Te chaa kája'an jín-ná, ní kajini ndija-de ndua ndí-ún, te ní kayu'ú-de, ko tú ní kajini so'o-de tu'un ní ka'an-ya jín-ná. ¹⁰ Yúan-na te ní ka'an-ná: Táta, te naún sá'a-ná, achí-ná. Te ní kachí máá Jito'o-ná jín-ná: Ndukqo te ki'in-ro ñuu Damasco. Te yúan ta'ú tñu nuu-ro ndasa sá'a-ró, achí-ya. ¹¹ Te tú ní jini-ná nuu ní ñin, chí ndíi ncháq ndua ndí-ún. Te chaa kája'an jín-ná, kátñin-na-de nda'a-ná kua'an-ná jín-de onde ñuu Damasco. ¹² Te yúan kánchaaq ñin chaa nání Ananías. Te taká ñayivi judío yúan káka'an ja cháa va'a kúu Ananías, chí va'a jándatu-de nuu ley. ¹³ Te ní jaq chaa-ún te ní kandita-de nuu-ná. Te ní ka'an-de jín-ná:

Náñi Saulo, ná ndúndijjin nuu-ro, áchí-de. Te nì jini-ni-ná nuu-dé. ¹⁴ Te nì kachì-de: Maa Dios ndiyi táa-yo, nì jani-ya róó vina ja ná júku'un inì-ro tú'un kuni-ya. Te kuni-ro núu máá I'a ndaa, te kuni so'o-ro tú'un ka'an-ya. ¹⁵ Te kuu-ro testigo máa-ya nuu ndívii ñáyivi táká ja nì jini-ro jíin ja nì jini so'o-ro. ¹⁶ Ma kúu uun inì-ro vina núsáá. Ndukuiñi te kuanducha-ro. Te kakan ta'u-ro núu-ya. Achí-de jíin-ná. ¹⁷ Te nì naxió káva-ná nì nchaq-ná ñuu Jerusalén. Te jikán ta'u-ná inì ve'e ij, te nì skóto-ya náá. ¹⁸ Te nì jini-ná nuu-ya nì ka'an-ya jíin-ná: Ndúku ndéé-ro te kenda yachì-ro inì ñuu Jerusalén ya'a, chi ma kuatú'un-i tu'un-rì jani ndaa-ro núu-í, áchí-ya. ¹⁹ Te nì ka'an-ná jíin-ya: Táta, a kájinì-i ja nì kivi-ná ndita'an ve'e sinagoga nì jatíin-ná taká ñáyivi kákandija nuu-ní. Te nì stují-ná-i nì taan-ná-i vekaa. ²⁰ Te kivi nì jichá niñi Esteban, chaq nì jani ndaa tu'un-ní, suni kándii-ná yúan sáá. Te nì jatú'un-ná ja nì jì'j-de. Te nì ndito-ná sa'ma cháa nì kaja'ni Esteban. Achí-ná jíin-ya. ²¹ Te nì kachì-ya jíin-ná: Kuá'an, chì tájí máá-rí róó ki'in jiká-ro onde nuu ñáyivi sijn naciòn, áchí-ya jíin-ná. Achí Pablo. ²² Te a nì kajini ná'in-i onde nì ka'an-de tu'un ya'a. Yúan-na te nì kakuvaa-i. Te nì kaka'an jaa-i: Ná kúxio chaq jian ná kúu-de. Tú va'a chaq kúu-de ja kúchakú-ga-de ñuyívi ya'a. Achí-i. ²³ Te súan kákana kó'ó-i. Te nì kaskée-i tikachì-i kaja'an. Te nì kaskánda-i tikacha ñú'un. ²⁴ Te nì tá'u tíñu general ná kivi Pablo inì cuartel. Te nì ka'an-de ja ná xndichí soldado Pablo onde jíin cuarta náv'a kutunì inì general na sikì ní kándonda ñáyivi-ún sikì Pablo. ²⁵ Te nì kaju'nì-de Pablo jíin yó'o ñi. Te nì ka'an Pablo jíin cháa kúu capitán ja kándii-de yúan: Á ío ley ku'a-a-nì cuarta ñn chaq ñuu Roma ja té chá'an-ga ndúkú víi-ní kuachi-de, áchí-de. ²⁶ Te nì jini so'o capitán tu'un ya'a, te nì kee kua'an. Te nì kaa jíin general: Ndasa sa'a-ní, chì chaq ñuu Roma kúu chaq ya'a, áchí. ²⁷ Yúan-na te nì jaq general nuu Pablo. Te nì jiká tu'un-de: Kachì nú suu chaq ñuu Roma kúu-ro, áchí. Te nì ka'an Pablo: Jaan, suu máa-ná kúu, áchí-de. ²⁸ Te nì ka'an general: Ruu, chì nì ja'a-rì ku'a'a xú'un, te nì kaja'a-de tu'un kuu-rì ñn chaq ñuu yúan, áchí. Te nì ka'an Pablo: Ko náá, chì túu. Chì inì ñuu-ún nì katu-ná, áchí-de. ²⁹ Yúan-na te ja kákuñi xndó'o-de, nì kakuxio-ni kaja'an. Te suni onde general nì yu'ú, chì nì juku'un inì-de ja nì ju'nì-de Pablo. Te ñn chaq ñuu Roma kúu Pablo. ³⁰ Te inga kivi xían-ún, kuni-de kundaq va'a inì-de na sikì kúu ja ní kándonda chaq judío sikì Pablo. Te nì ndájí-de cadena nu'ni Pablo. Te nì tá'u-de tíñu ní taká sutu ñá'nu jíin táká chaq junta. Te nì kiñi'in-de Pablo. Te nì jani-de nuu cháa nì kándutú.

23

Ja ní kándii Pablo nuu junta sikì máa-de

¹ Yúan-na te nì ndakoto Pablo nuu junta. Te nì ka'an-de: Náñi jíná'an-ní. Máa-ná chì a jini va'a inì-ná ja nì jandatu va'a-ná nuu Dios onde vina. Achí-de. ² Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga nání Ananías, nì tá'u tíñu nuu cháa ká'jin yani nuu-dé-ún ja ná ku'a-a-ún ñn jikì máá yú'u-dé. ³ Te nì ka'an Pablo jíin sutú ñá'nu-ún: Xáán ndoo ka'an-ro. Dios stují-ya róó. Chì kánchaq-ro ja sándaq-ro tíñu-rì nátu'un ká'an ley. Chì vasa tú ío ley te tá'u-ro tíñu ja stují-dé ruu náún. Achí-de. ⁴ Te nì kaka'an chaq ká'jin nuu-dé-ún: Naja ká'an ndiva'a-ró jíin sutú ñá'nu Dios, áchí jíin-de. ⁵ Te nì ka'an Pablo: Tú ní jini-ná ja sutú ñá'nu kúu-de ñáni, chì yóso núu tutú: Ma ká'an ndiva'a-ró sikì cháa kúñá'nu inì ñuu-ro. Achí. ⁶ Ko nuu ní jini Pablo ja sáva-de kákuu-de saduceo te sava-ga-de kákuu-de fariseo, te nì ka'an jaa-de nuu junta: Náñi jíná'an-ní, máa-ná kúu chaq fariseo, se'e fariseo. Chì ñúkuu inì-ná ja náchakú taká ndiyi, te ja yúan xndichí-ní náá. Achí-de. ⁷ Te ja súan nì ka'an-de, te nì kakanáq chaq fariseo jíin cháa saduceo. Te chaq junta, sijn sijn tu'un nì kaka'an-de. ⁸ Chì káka'an chaq saduceo ja má náchakú ndiyi, ni tú ká'jo ndajá'a-ya, ni tachì. Ko chaq fariseo, kájatú'un-de ndenúni tu'un-ún. ⁹ Te xaq nì kuvaq. Te sava chaq káchaa tutú ja kákuu tá'an chaq fariseo, nì kándukuiñi. Te nì kaka'an nì'in: Tú ní ñn kuachi káni'in-rì sikì cháa ya'a. Sanaa te nì ka'an ndija ñn añú xí ñn ndajá'a-ya jíin-de. Ma sání'in inì-yo núu Dios núsáá. Achí. ¹⁰ Te xaq nì kakanáq-i. Te general, yu'tú-de ja ndátá ñáq-i Pablo. Te nì tá'u-de tíñu ja ná kivi soldado te ka'naa ñinu Pablo sava ma'ñú-i, te ná kivi-de inì cuartel. ¹¹ Te akuáa-ún nì chaq-ni máá Jito'o-yo núu-dé te nì ka'an-ya jíin-de: Pablo, ma ndúku'a inì-ro, chì nátu'un nì jani ndaa-ro tú'un-rì inì ñuu Jerusalén, suni súan kánúú kíkani-ro tú'un-rì onde inì ñuu Roma, áchí-ya.

Ja ní kanatiin tu'un tá'an-i ka'ni-i Pablo

¹² Te nuu ní kundijjin, nì kácututú sáva ñáyivi judío. Te nì kanatiin tu'un tá'an-i. Te nì kaka'an téyí-i ja má kée kúti-í staa ni ma kó'o kuti-i nducha onde nú tú ka'ni-i Pablo. ¹³ Te ví'i-gá uú xiko judío nì kaka'an téyí-i tu'un ya'a. ¹⁴ Te nì kaja'an-i nuu sutú ñá'nu jíin núu cháa kákuu nuu, te nì kaka'an-i jíin cháa-ún: Máa-ná, nì kaka'an téyí-i-ná ja má kée kúti-ná onde nú tú ka'ni-ná Pablo. ¹⁵ Núsáá te máa-ní jíná'an-ní jíin táká junta, kuáka'an-ní jíin general ná kíñi'in-de Pablo chaq-de nuu-ní ya'a, chì kákuñi-ní xndichí va'a-ga-ní-de, achí-ní.

Te ná kótú'a máá-ná ka'ni-ná-de onde té chaq-ga-de yá'a. Achí-i. ¹⁶ Ko ñin se'e yíi kuá'a Pablo, ñi jini so'o-i ja súan ñi kanatiin tu'un tá'an. Te ñi ja'an-i ñi kivi-i ñi cuartel. Te ñi kastu'ún-i nuu Pablo. ¹⁷ Te ñi kana Pablo xiní ñin chaq kúu capitán. Te ñi ka'an-de: Kunchaka suchí yá'a ki'in-ro jín-i nuu general, chí ío ñin tu'un kastu'ún-i nuu-dé, áchí-de. ¹⁸ Te capitán, ñi jaka-de-i kua'an-de jín-i nuu general. Te ñi ka'an-de: Pablo chaq yindi'u vekaa, ñi ka'an ndá'ú-de jín-ná ja kíchaka-ná suchí yá'a nuu-ní, chí ío ñin tu'un ka'an-i jín-ní, áchí-de. ¹⁹ Te ñi tiin general nda'a-í. Te ñi kuxio-de jín-i. Te ñi jiká tu'ún sá'í-de-i: Naún tu'un ka'an-ro jín-rí kuni-ro, áchí-de. ²⁰ Te ñi ka'an-i: Chaq judío ñi kaskétá'an-de tu'un ja yúchaan ka'an ndá'ú-de jín-ní kiñi'in-ní Pablo nuu táka chaq junta, chí xndichí va'a-de Pablo sikí tiñu kákuni-de, achí-de. ²¹ Ko ma kándíja-ní, chí ví'í-gá uú xiko-de káindatu sa'í-de. Te káka'an téyíu-de ja má kéé-de staa ñi má kó'o-de nducha onde nú tú ka'ni-de Pablo, áchí-de. Te vina a káindatu tu'a-de onde ná kuátu'un-ní. Achí-i. ²² Te ñi tá'ú tiñu general nuu-í, ja tú ñi ñin nuu kachi-í ja súan ñi kastu'ún-i nuu-dé. Te ñi táji-de-i kuano'on-í. ²³ Yúan-na te ñi kana-de xiní uú capitán. Te ñi ka'an-de: Sátu'a-ró uú ciento soldado, jín uní xiko uxj soldado koso caballo, jín uú ciento soldado kátiin lanza, náva'a kinglyo-ro jín-de onde ñuu Cesarea ka'ñin akuáa vina. ²⁴ Te suni ná sátu'a-de caballo koso Pablo. Te koto va'a-de Pablo kinglyo-de onde nuu Félix chaq kúu gobernador, áchí-de. ²⁵ Te ñi chaq-de ñin carta ja ní ka'an tu'un yá'a: ²⁶ Máá-ná kúu Claudio Lisias. Te cháa-ná carta yá'a nuu ní Félix, gobernador ñá'nu. Tá ni táa. ²⁷ Ñayivi judío, ñi katiin-í ñin chaq yá'a. Te a yani ka'ni-í-de núu, ko ñi nama-ná-de jín soldado chí ñi jini-ná ja cháa ñuu Roma kúu-de. ²⁸ Te kuni-ná kundaq iní-ná naja kájikán-i kuachi sikí-dé. Te ñi jani-ná-de nuu junta máá-i jín'an-í. ²⁹ Te ñi jini-ná ja sikí ley máá-i kájikán-i kuachi sikí-dé. Ko tú ní'in-ná ñi ñin kuachi sikí-dé ja kúu-de xí ja kúndee-de vekaa. ³⁰ Ko ñi ní'in-ná tu'un ja ní kanatiin tu'un tá'an ñayivi judío sikí-dé. Te ja yúan táji-ná-de kujaa yachi-de nuu-ní. Te tá'ú-ná tiñu nuu ñayivi kájikán-i kuachi sikí-dé ja súni ná jákoyo-i nuu-ní. Te yúan ka'an-i jín-ní nú naja kájikán-i kuachi sikí-dé. A ñi kuu ñi ka'an-yo táa. Achí. ³¹ Te soldado, ñi kajaka ñúu-ni Pablo kua'an jín-de onde ñuu Antipatris nátu'un ní ta'u tiñu nuu. ³² Te inga kivi ní kanaxio káva-ni soldado káno'on onde cuartel, te ñi kaxndóo Pablo nuu soldado káyooso caballo ná kí'in-ún jín-de. ³³ Te ñi jakoyo-ún ñuu Cesarea. Te ñi kaja'a carta nuu gobernador yúan. Te suni ñi jani ndij Pablo nuu-dé. ³⁴ Te ñi ka' gobernador carta-ún. Te ñi jiká tu'ún-de ndé estado kúu Pablo. Te ñi jini-de ja cháa ñuu Cilicia kúu Pablo. ³⁵ Te ñi ka'an-de: Ná cháa chaq kájikán kuachi sikí-ro. Yúan-na te kuni ná'in-rí tu'un ka'an-ro, áchí-de. Te ñi tá'ú-de tiñu ñi jakuva'a Pablo iní palacio Herodes.

24

Ja ní ka'an Pablo ja'a máá-de nuu Félix

¹ Te nuu u'un kivi te máá sutú ñá'nu Ananías jín sáva chaq kákuu nuu, jín ñin chaq ká'an yu'u núu-dé nání Tértulo, ñi chakoyo ñuu-ún. Te ñi kivi koyo nuu gobernador ñi kasátu'ún sikí Pablo. ² Te ñi kana gobernador xiní Pablo. Te ñi sátu'ún Tértulo sikí-dé ní ka'an: Táta, ja ní kúu ja víndaa vinené káxiukú-yó. Te ja vá'a chaq kúu-ní te ñi keja'á ndúva'a táka tiñu iní ñuu yá'a sá'a-ní. ³ Chí nené kánakuatá'ú-yó táka tiñu sá'a-ní táka lugar. Te kúsiñ iní-yo jín, chí xaan vá'a sá'a-ní, táta Félix. ⁴ Ko ká'an ndá'ú-ná jín-ní, ma kiti iní-ní, te kuni so'o-ní ñin tu'un lúli ká'an-ná jín-ní nú va'a-ní. ⁵ Chí ñi kajini-ná chaq yá'a ja kúu-de ñin kue'e kúu-de ñin kuachi. Te kánakuatá'an máá ñayivi judío ñi iní ñuyivi sá'a-de. Te skandá-de táka chaq nazareno. ⁶ Te suni a ndúkú ndé-de sácha'an-de ve'e ij, ko ñi kákatii-ná-de. Te kákuni-ná sándaq-ná jín-de núu, nátu'un ká'an ley máá-ná. ⁷ Ko ñi jaa-ni general Lisias, te ñi janchaa-de chaq yá'a nda'a-ná. ⁸ Te ñi tá'ú-de tiñu ja cháa kájikán kuachi sikí-dé, ná kíkoyo-de nuu-ní. Te vina kuu xndichí máá-ní-de, te ná kuni-ní jín yú'u máá-de ná káa táka kuachi ja jikán-ná sikí-de nuu-ní. Achí-de. ⁹ Te suni ñi kasátu'ún ñayivi judío sikí-dé káka'an ja súan kúu ndija táka kuachi-de. ¹⁰ Yúan-na te ñi sá'a gobernador señal nuu Pablo ná ká'an-de. Te ñi ka'an Pablo: A jini-ná ja kuá'a kuái kúu-ní gobernador iní ñuu yá'a, te yúan kúsiñ iní-ná sándaq-ná ñin tu'un sikí máá-ná nuu-ní. ¹¹ Chí máá-í, kuu juku'un iní-ní ja té kuu-ga uxj uú kivi ní kaa-ná ñi ja'an-ná ñuu Jerusalén ní jachiñú'ún-ná Dios yúan. ¹² Te chaq yá'a, tú ní kajini kuti-dé nú státá'an-ná jín ñin chaq iní ve'e ij, xí nú xndóna-ná ñayivi iní ve'e ij, xí iní máá ñúu. ¹³ Ni tú prueba táka kuachi kasátu'ún-de sikí-ná. ¹⁴ Ko kachi ndaa-ná nuu-ní ja chíñú'ún-ná Dios ndiyi táa-ná. Ko modo chíñú'ún-ná-ún, káka'an-de ja sá'an ñaa kúu. Te kándíja-ná táka tu'un yóso núu tutú ley jín núu tutú chaq ñi kajani tu'un-ya onde sáa. ¹⁵ Te ñin núu-ni kándíja-ná jín-de tu'un ká'an Dios ja náchaku táka ndiyi, kúu ñayivi vá'a te kúu ñayivi u'u. ¹⁶ Ja yúan jítu iní-ná sá'a-ná táka tiñu va'a náva'a tú kuka nuu-ná nuu Dios jín núu ñayivi. ¹⁷ Ko kua'a kuái ñi kuu, te vasa ní nchaq-ná ñi sá'a-ná caridad nuu ñayivi ñuu ná. Te suni ñi ja'ni-ná kiti núu-ya. ¹⁸ Te ñi kani'in-dé náa iní ve'e ij kánde-de ná násándo-ná

máá-ná. Ko tú ní káxiúkú ñáyivi kuá'a já kákuva-a-i jín-ná, ko nì ka'jin yaku chaá ñuu Asia jín-ná. ¹⁹ Te ná kuíñi chaá-ún nuu-ní yá'a. Te ná ka'an máá-de sikí-ná nú naún kuachi nì sá'a-ná kájani inì-de. ²⁰ Xí ná ká'an chaá ká'jin yá'a te nú nì kani'in-dé ñin kuachi xaan sikí-ná kivi nì kandij-ná nuu junta-de yúan. ²¹ Xí sánaa te kájani inì-de ja kuachi-ná kúu máá yá'a-ni, chì kivi nì kandij-ná nuu junta nì ka'an jaa-ná: Kándija-ná ja náchaku taká ndiyi, te ja yúan káxndichí-ní náá, áchí-ná. Achí Pablo. ²² Te nì jini so'o Félix tu'un yá'a. Te a kúndaá va'a inì-de jín ichi yá'a. Te nì sténdatu-de-ún jíná'an. Te nì ka'an-de: Ondé ná cháá general Lisias te kunj ndi'i-ri tiñu kákuñi-ro. Achí-de. ²³ Te nì tá'ú-de tiñu nuu capitán ná kóto va'a Pablo. Te nì ja'a-de tu'un ná káka kuu-de ñin tí'li. Te ma kasú nú vaì tá'an-de kinchaka-i ja kée-dé, xí káka'an-i jín-de. ²⁴ Te nì kuu yaku kivi. Te nì chaá Félix jín ñásí'i-de Drusila, ña'an judía kúu-ña. Te nì kana-de xinì Pablo. Te nì jini ná'in-de tu'un ja kánúú kándija-yó núu Jesucristo. ²⁵ Te nì ka'an Pablo jín-de ndasa jika tiñu ndaa, te ná kúxndí va'a-de máá-de. Te suni nì jani Pablo tu'un ja cháá juicio. Te nì yu'ú Félix. Te nì ka'an-de: Vina te kuá'an. Ko nú inga kivi núña-ri te kana-ri xinì-ro kí-ró, áchí-de. ²⁶ Te suni ñúkuu inì-de ja kuá'a Pablo xu'un núu-dé núú. Ja yúan tiní jinu nì kana-de xinì Pablo nì ja'an-de nuu-dé nì ndatu'ún-de jín-de. ²⁷ Ko nuu ní ndi'i uuy kuia te nì nukuiñi Porcio Festo nuu Félix. Te kuni Félix ja ná kúsí iní ñáyivi judío jín-de. Te yúan ní skéndo-de Pablo inì vekaa.

25

Naja kuni Pablo ki'in-de nuu César

¹ Te nuu-ni kivi já ní kivi Festo kúu-de gobernador inì ñuu-ún, te nì kenda-de inì ñuu Cesarea kua'an-de onde ñuu Jerusalén. ² Te taká sutu ñá'nu jín taká chaá kákuñá'nu nuu ñáyivi judío, nì jakoyo nuu Festo. Te nì kajani tu'un nuu-dé sikí Pablo. Te nì kaka'an nda'ú jín Festo, ³ ja nú va'a-de te ná táji-de Pablo no'on ñuu Jerusalén. Chì nì kanatiin tu'un tá'an ja ká'ni Pablo inì ichi. ⁴ Ko nì kachì Festo ja á yíndi'ú va'a Pablo onde ñuu Cesarea, te suni naki'in yachi máá-de ichi nó'on-de. ⁵ Te nì ka'an-ga Festo: Ndé róó kánuña-ró kí'in-ro, ná kúun-ró kíngoyo tútu-ró jín-ri. Te yúan ka'an-ro te nú ío kuachi-de. Achí-de. ⁶ Te nì kendoo-de jín cháa-ún nátu'un uná xí uxí kivi. Te nì nchaá-de ñuu Cesarea. Te inga kivi ní nungoo-de inì municipio. Te nì tá'ú-de tiñu nì chaá Pablo nuu-dé. ⁷ Te a ká'jin chaá judío ja ní kikoyo ichi ñuu Jerusalén. Te nì chaá Pablo te nì kajikó ndúu-ún-de. Te nì kándaonda nì kasátú'ún téyíí sikí-dé. Ko tú ní kákuñdeé jín tu'un tu'ún. ⁸ Te nì ka'an Pablo ja'a máá-de: Tú ní sá'a-ná ní ñin kuachi sikí ley judío, ní sikí vé'e ij, ní sikí César, áchí-de. ⁹ Ko Festo, chì ná kúsí iní chaá judío kuní-de, te nì ka'an-de jín Pablo: Á tú kuní-ro kí'in-ro onde ñuu Jerusalén te yúan sánda-ri taká tu'un yá'a, áchí-de. ¹⁰ Te nì ka'an Pablo: A kándij-ná inì municipio César vina, te yá'a ñini kúndaá tiñu-ná. Máá-ní, a jiní va'a-ní ja tú ní sá'a-ná ní ñin kuachi sikí cháa judío. ¹¹ Chì nú ío kuachi-ná, nú nì sá'a-ná ñin kuachi xaan já ká'ni-ní náá te va'u-ni kuu-ná núsáá. Ko nú tú ío ndaa tu'un kasátú'ún cháa yá'a sikí-ná, te ní ñin chaá ma kúu ku'a-de náá nuu cháa yá'a jíná'an-de. Núsáá te kí'in-ná nuu César kuní-ná. Achí-de. ¹² Te nì kándaatu'ún-de jín junta, te nì kachì-de jín Pablo: A nì ka'an-ro já kí'in-ro núu César kuní-ro. Vina te kí'in-ro nuu-dé núsáá. Achí-de.

Ja ní ka'an Pablo ja'a máá-de nuu Agripa

¹³ Te nì kuu yaku kivi. Te nì jaá rey Agripa jín Berenice onde ñuu Cesarea káka'an-de jín Festo. ¹⁴ Te kua'a kivi ní kaxiúkú-de yúan. Te nì jani Festo tu'un Pablo nuu rey-ún: Ío ñin chaá yá'a nì skéndo Félix kándeé vekaa. ¹⁵ Te ná nì ja'an-ná ñuu Jerusalén, te sutu ñá'nu jín ñáyivi kákuu nuu judío, nì jakoyo-i nuu-ná kájikán-i kuachi sikí cháa yá'a. ¹⁶ Te nì kachì-ná jín-i ja tú ío costumbre chaá ñuu Roma ja ká'ni-dé ñin chaá nú tú xna'an-ga kuñi ñáyivi kájikán kuachi sikí-dé nuu-dé. Yúan-ni te kuu ka'an-de ja'a máá-de nuu kuachi-ún. ¹⁷ Yúan-ni te nì chakoyi tútu-i yá'a. Te inga kivi tú ní kúkué-ná nì nungoo-ná mesa sánda-ná kuachi. Te nì tá'ú-ná tiñu nì kii chaá yá'a. ¹⁸ Te ká'jin ñáyivi kájikán kuachi sikí-dé. Ko tú ní ñin kuachi xaan ní kani'in-i sikí-dé nátu'un jani inì-ná núú. ¹⁹ Chì máni sikí já kándaaja máá-i nì kuu tu'un-ún, jín sikí ñin chaá nani Jesús ja á nì ji'i-de. Ko Pablo, áchí-de ja chakú ndija chaá-ún. ²⁰ Te máá-ná, tú ní kútuní kuti iní-ná ndasa kúndaá tu'un-ún. Te nì jiká tu'un-ná-de, sánaa kuní-de kí'in-de ñuu Jerusalén te yúan kúndaá kuachi-de. ²¹ Ko máá Pablo, nì kachì-de ja kí'in-de nuu Augusto te kúndaá kuachi-de yúan kuní-de. Te nì tá'ú-ná tiñu ná kúnde-de vekaa onde táji-ná-de kí'in-de nuu César. Achí-de. ²² Yúan-ni te nì kachì Agripa jín Festo: Máá-ná, suni kuni so'o-ná tu'un ká'an chaá jian kuní-ná, áchí-de. Te nì kachì Festo: Yuchaan te kuni so'o-ní tu'un ká'an-de, áchí-de. ²³ Te kivi xian-ún, nì chakoyi Agripa jín Berenice ká'jo tu'a-de. Te nì kivi koyo-de inì municipio jín sava general jín cháa kákuñá'nu inì ñuu-ún. Te nì tá'ú tiñu Festo nì chaá Pablo. ²⁴ Te nì ka'an Festo: Táta rey Agripa jín taká ní chaá káxiúkú jín-ná yá'a. Vina te ndé'é-ní nuu cháa yá'a, chì sikí-dé nì kándaonda taká ñáyivi

judío ñuu Jerusalén jíin ñáyivi judío ñuu yá'a kájikán-i cháa yá'a nuu-ná te káka'an-i ja tú ío va'a kuchaku-ga cháa yá'a. ²⁵ Ko tú ní'in-ná ní ñn kuachi sikí-dé ja kúu-de. Ko ní ka'an-de ja kí'in-de nuu Augusto kuní-de. Te ja yúán ní ka'an-ná ja tájí-ná-de kí'in-de. ²⁶ Te sikí cháa yá'a tú kútuní iní-ná naún tu'un chaa-ná nuu jíto'o-ná. Ja yúán ní kíñi'in-ná-de nuu-ní jína'an-ní, te kánúú-gá nuu máá-ní, táta rey Agripa. Te xndichí-ní-de nává'a ná ní'in-ná tu'un chaa-ná carta kí'in. ²⁷ Chí kúka nuu-ná tájí-ná ñn preso kí'in, te nú tú kastu'un-ná naún kuachi kájikán-i sikí-dé. Achí-de.

26

¹ Te ní kachí Agripa jíin Pablo: Já'a-rí tu'un ka'an-ro já'a máá-ró, achí-de. Te ní skáa Pablo nda'a-dé. Te ní ka'an-de ja'a máá-de: ² Kúsii iní-ná vina, chí kuu ka'an-ná ja'a máá-ná nuu-ní, táta rey Agripa. Chí ñáyivi judío, kásátú'un-i sikí-ná. ³ Chí a jini va'a máá-ní taká tanínu jíin taká tu'un ñáyivi judío jína'an-i. Ja yúán ka'an nda'ú-ná jíin-ní ja jíin paciencia kuní so'o-ní tu'un kani-ná nuu-ní. ⁴ A kájiní taká ñáyivi judío ndasa ní sa'a-ná onde lúli-ná, chí onde ná lúli-ná ní ncháa-ná jíin ñáyivi ñuu-ná jíin iní ñuu Jerusalén. ⁵ Te máá-de, nú kákuní-de kachí ndaa-de, te a kájiní-de náa ja onde xnáñúú ní kuu-ná ñn fariseo. Te sa'an fariseo, yíi-ga kaa vasa taká-ga sa'an-yo. ⁶ Te vina, chí sikí já ñúkuu iní-ná tu'un ní keyu'u Dios nuu ndíyi táa-yo, yuán ní kákana-de náa vina kúnda kuachi-ná yá'a. ⁷ Chí ndí'uxí uu táta Israel, ndúú ñúú kájatíñu va'a-i nuu-yá sanaa te kuní máá-i tu'un ní keyu'u-yá. Sikí tu'un yá'a ní kásátú'un cháa judío sikí-ná, táta rey Agripa. ⁸ Te naja kájani iní-ní ja má kúu naschakú Dios taká ndíyi. ⁹ Te máá-ná, ní jani iní-ná ndiso-ná tíñu ndonda téyí-ná sikí sí'ví Jesús ñuu Nazaret núú. ¹⁰ Te tíñu-ún, suni súan ní sa'a-ná iní ñuu Jerusalén. Chí ní ní'in-ná orden nuu taká sutu'ú ñá'nu. Te xaán ní taan-ná ñáyivi ndóo iní vekaa. Te suni ní chuza' un-ná voto ja ná kúu-i, te ní kájiní-i. ¹¹ Te tíni jínu ní xndó'o-ná-i iní taká ve'e sinagoga. Te ní fuerza stétuu-ná ka'an ndiva'a-i núú, chí téyíi xaán ní kíñi iní-ná nuu-i. Te ní chindikín-ná-i jínu-ná jíin-i onde ñuu jíká. ¹² Te jíku-ná jíin tíñu-ún. Te ní ja'an-ná ñuu Damasco ndiso-ná tíñu sutu'ú ñá'nu. ¹³ Te máá ká'uxí uu kúu, táta rey, kua'an-ná ichi-ún. Te ní jíni-ná ñn ndua ndí ní kii ichi ándívi, ví'i-ga vasa ndíkandii kaa. Te ní ndii ncháa-ni ní núu-ná jíin núu cháa kuangoyo jíin-ná. ¹⁴ Te ní kandua ndí'i-ná nuu ñú'un. Te ní jíni so'o-ná tu'un ní ka'an jíin-ná jíin yú'u hebreo: Saulo, Saulo, naja chindikín-ro rúu. Xaán yíi kúu ja kuañú yatá-ró punta garrocha. Achí. ¹⁵ Yúan-na te ní ka'an-ná: Ndé cháa kúu-ní víi, Táta, achí-ná. Te máá jíto'o-ná ní kachí-ya jíin-ná: Máá-rí kúu Jesús ja chindikín-ro rúu. ¹⁶ Nduko te kundí-ro, chí ní kenda-rí nuu-ro nává'a kani-rí róo kuatíñu-ró núu-rí, te kani ndaa-ro tú'un naún ní jíni-ro jíin sáva-ga tu'un ka'an-rí jíin-ró, chí ndenda-ga-rí nuu-ro. ¹⁷ Te nama-rí róo nuu taká ñáyivi núu-ro jíin núu ñáyivi síin naciún. Chí nuu ñáyivi-ún tájí-rí róo kí'in-ro vina. ¹⁸ Nává'a kuña-ro ndúchi-í. Te ná kenda-i chíi ñuñáa nuu tá'ú Satanás tíñu nuu-í, te no'on-i nuu Dios nuu ío ndíjin, nává'a kandíja-i nuu-rí te sa'a-rí tuká'nu iní-rí nuu-í. Yúan-na te ní'in-i ta'u'ú jíin ñáyivi ní sásin-rí. Achí-ya jíin-ná. ¹⁹ Táta rey Agripa, ja yúán tú ní sání'in iní-ná tu'un ní jíni so'o-ná onde ándívi. ²⁰ Chí xna'an-ga ní jani-ná tu'un nuu ñáyivi kaxiukú ñuu Damasco, jíin iní ñuu Jerusalén, jíin ní ñuu Judea, jíin núu ñáyivi síin naciún. Ní jani-ná tu'un nuu-í ja ná nákaní iní-i, te ná náxíó káva iní-i ichi núu Dios, te ná sa'a-i tíñu va'a ja kánúú sa'a-i te nú a ní nakani iní-i. ²¹ Ja sikí yá'a te ní kákatíin ñáyivi judío náa iní ve'e ij. Te ka'ni-í náa kákuní-i núú. ²² Ko ní chindéé ní chituu Dios náa, te kándii ní iní-ná onde vina, jáni ndaa-ná tu'un nuu ñáyivi lúli jíin núu ñáyivi ñá'nu. Chí Moisés jíin cháa ní kajani tu'un Dios onde sáa, súan ní kajani-de tu'un ná taká tíñu cháa. Te suni máá yúan-ní ká'an tuku máá-ná. ²³ Chí ní kajani-de tu'un ja kánúú ndó'o Cristo, te xna'an-ga máá-yá nachaku vasa taká-ga ndíyi, nává'a kani-ya tu'un ja ní ndundíjin nuu ñáyivi núu-yo jíin núu ñáyivi síin naciún. ²⁴ Te súan ní ka'an Pablo ja'a máá-de, te ní ka'an jaa Festo: Kátachi-ro, Pablo. Ja ní skuá'a xaán-ro te ndúkú kútachi-ro. Achí. ²⁵ Ko ní ka'an Pablo: Tú kátachi-ná, táta Festo, chí ío káji iní-ná ká'an ndaa-ná tu'un yá'a. ²⁶ Chí máá rey, a jini va'a-de taká tu'un yá'a. Te tú yú'u-ná ka'an-ná tu'un yá'a jíin-de. Chí a jini-ná ja tú kúñáa iní-de jíin ní ñn tu'un ká'an-ná, chí tú sa'í jka taká tíñu yá'a. ²⁷ Táta rey Agripa, á kándíja-i ja káka'an cháa kájani tu'un-ya onde sáa. A jini máá-ná ja kándíja-ní, achí Pablo. ²⁸ Yúan-na te ní ka'an Agripa jíin Pablo: A yani kándíja-rí nuu Cristo sa'a-ró kuní-ro, achí-de. ²⁹ Te ní ka'an Pablo: Vasa a yani xí túu, ko jíkan ta'u-ná nuu Dios ja máá-ní jíin taká-ga cháa kájiní so'o tu'un ká'an-ná vina, ná ndúu-ní nátu'un máá-ná, ko cadena yá'a chí túu, achí-de. ³⁰ Te ní ndí'i ní ka'an Pablo taká tu'un yá'a. Te ní ndukuiñ rey jíin gobernador jíin Berenice, jíin taká cháa ní kaxiukú jíin-de. ³¹ Te ní kákuixio síin máá-de. Te ní kanda'tu'un-de: Tú ní ñn kuachi ní sa'a cháa yá'a ja kúu-de xí ja kúndee-ga-de vekaa, achí-de. ³² Te ní kachí Agripa jíin Festo: Kuu sía-ní cháa yá'a núú, nú tú ní ká'an-de ja kí'in-de onde nuu César kuní máá-de. Achí-de.

27

Jín barco kua'an Pablo ichi ñuu Roma

¹ Te ñi kundaa ja kingoyo-ri jín barco onde ñuu Italia. Te ñi kaja'a-de Pablo jín sáva-ga chaa ká'in vekaa-ún nuu ñin capitán nání Julio ja tñin-de soldado nání Augusto. ² Te ñi kivi koyo-ri iní ñin barco ñuu Adramitio kaja'an-ri ichi yú'u mar ñuu Asia. Te suni ñin chaa onde ñuu Macedonia ñuu Tesalónica ja nání-de Aristarco, kua'an-de jín-ri. ³ Te inga kivi ní jakoyo-ri ñuu Sidón. Te Julio, ñi kundá'ú iní-de Pablo. Te ñi ja'a-de tu'un ñi jandé Pablo amigo-de, náv'a chindéé chítuu-i-de. ⁴ Te ñuu yúan ñi kenda-ri kaja'an-ri jín barco, ñi kaja'a-ri ichi chí ñuu Chipre nuu ndó'yo tachí, chí sua ní nana nuu tachí. ⁵ Te ñi kundé-ri ñi kaja'a-ri nuu mar Cilicia jín nuu mar ñuu Panfilia. Te ñi jakoyo-ri ñuu Mira ja kánde iní ñuu Licia. ⁶ Te ñuu yúan ñi ní'in capitán ñin barco ñuu Alejandría ja kí'in ichi ñuu Italia. Te ñi skívi-de ruu iní barco-ún jíná'an-ri. ⁷ Te kua'a kivi ní kajika kué-ri nuu ndúcha-ún. Te fuerza-ñi ñi jakoyo-ri yuñú Gnido. Te tuká ní já'a tachí-ún tu'un kaka-ri. Te ñi kaja'a-ri ichi chí ñuu Creta nuu ndó'yo tachí, xiin ñuu Salmón. ⁸ Te xaán ní ndúkú ndéé barco-ún. Ñi jika nduu te ñi jakoyo-ri jín ñin lugar nuu káskúnání-i Buenos Puertos. Te yani puerto-ún ío ñuu Lasea. ⁹ Te vina chí a ñi kuu kua'a kivi. Te sanaa te kiñá'an ñin tundó'o nuu mar, chí a ñi ja'a viko kóndicha iní, te ñi ka'an ní'in Pablo jín-de: ¹⁰ Táta jíná'an-ní, jini-ná ja xaán yí koo viaje yá'a, te kii ñin tundó'o sikí barco. Ko nasu máa ñin barco jín ndátí'u naa, chí suni kii tundó'o-ún sikí máa-yó. Achí-de. ¹¹ Ko tú ní kándja capitán ja ká'an Pablo, chí sua ñi kándja-ga-de tu'un ká'an chaa skáka barco-ún jín já ní ka'an chaa xiin barco. ¹² Ko sikí ja puerto-ún tú ío va'a ja kéndoo-de ní viko víjin, te ñi kanakani iní kua'a-gá-i ja kenda koyo-i yúan, sanaa te kuu jakoyo-i ñuu Fenice, te yúan kendo-i viko víjin káani iní-i. Chí ñuu Fenice kuu ñin puerto ñuu Creta ja jito xiin ichi nínu jín ichi véé. ¹³ Te ñi kee ñin tachí chí sur. Te ñi kajani iní-i ja jáa-i nuu kákuni-i. Te ñi skáka-ga-i barco, kajika nduu-i ñuu Creta.

Ja ní ndonda ñin tachí xaán sikí barco

¹⁴ Ko ñi kunúu. Te ñi ndonda-ni ñin tachí xaán já nání Euroclidón. ¹⁵ Te ñi stáa-ni barco kua'an-ni jín. Te tú ní kuu kundéé barco jín tachí. Te ñi kasía-ni-ri kua'an te kuangoyo-ni-ri jín. ¹⁶ Te ñi jakoyo-ri nuu ndó'yo tachí chí ñin isla lúli nání Clauda. Te u'u xaán ní kanatñin-ri barco lúli ja ndikán yata. ¹⁷ Te ñi kaskívi-i iní barco ká'nu. Te ñi kaju'ñi va'a-i máa barco ká'nu jín yo'ó jín vitú. Te ñi sijinú-i sa'ma xndéché íchi xini, chí káyu'ú-i ja tñin barco nú kaku'un yu'u mar. Te súan-na kaja'an-ri jín. ¹⁸ Ko xaán ní kaja barco ní sá'a tachí xaán. Te kivi xián-ún, ñi kakejá'a-i káskána-i taká ndatí'u ndiso barco. ¹⁹ Te kivi uní, taká ndatí'u jatí'u barco ñi kajacha nda'a-ri. ²⁰ Te kua'a kivi tuká ndijin túun ndikandii jín tñuu xini, ní tú ní júkuñi kuti tachí xaán-ún. Te tuká káñukuu iní-ri kaku-ri núu. ²¹ Te ñi kuu kivi ja tuká káyeé kúti-ri staa. Te ñi júkuñi Pablo sava ma'ñú cháa-ún. Te ñi ka'an-de: Táta, ní káandatu-ni tu'un ñi ka'an-ná, te ma kenda-yó iní ñuu Creta, te ma koto-yó tundó'o yá'a ní ma náa ndatí'u núu. ²² Ko vina ká'an ní'in-ná jín-ní, ma kúku'a iní-ni jíná'an-ní. Chí ní ñin-ní ma náa-ní. Chí máni máa-ni ndatí'u jín barco kuu ja náa. ²³ Chí kuni-ni ñi kanchaa ñin ndajá'a máa Dios jín-ná. Chí I'a-ún xiin náa, te jatí'u-ná nuu yá. ²⁴ Te ñi kachí-yá jín-ná: Pablo, ma yú'u-ro, chí kánúú jáa-ro núu César. Te a ñi ja'a Dios taká chaa kua'an jín-ro jián núu-ro. Achí-yá. ²⁵ Táta jíná'an-ní, ma yú'u-ní núsáa. Chí máa-ná, a kándja-ná nuu Dios ja súan kuu natu'un ñi ka'an-yá jín-ná. ²⁶ Ko níni kíkani-yó núu ñin isla, achí-de. ²⁷ Te ñi kuu uxí kuñ ákuáa. Te kajika-ri nuu mar Adriático. Te nuu ní kuu sava ñúu, te káani iní ñayivi káskáka barco ja á ñi kákyani-ri nuu ñin ñu'un íchi. ²⁸ Te ñi kaskuíta ka'nu-i ñin plomada chí nducha. Te ñi kajini-i ja ío oko nda'a. Te ñi kajika-ga-i ñin tí'li. Te ñi kanaskuíta ka'nu tuku-i plomada. Te ñi kajini-i ja ío-ga xia'un nda'a. ²⁹ Te káyu'ú-i ja-i ñin nuu ío toto chí nducha. Te ñi káskána-i kuñ káa tákanchu tñin yata barco-ún kua'an. Te kákuñ-i ja ná kúndijin yachí yachí. ³⁰ Te chaa káskáka barco, kákuñ-de kunu-de kí'in-de jín barco lúli, te xndóo-de barco ká'nu núu. Ja yúan ní káskúun-de barco lúli-ún nuu ndúcha, te kás'a-de ja kí'in-de ichi nuu barco ká'nu ja skáa-ga-de kaa tákanchu yúan núu. ³¹ Te ñi kachí Pablo jín capitán jín soldado: Nú tú kendo chaa yúan iní barco ká'nu yá'a, te ma kuu kaku kuti máa-ní jíná'an-ní, achí-de. ³² Yúan-na te soldado, ñi kaxiti-dé yo'ó tñin barco lúli. Te ñi kasía-ni-de ñi tene kua'an. ³³ Te nuu kuákundijin te ñi ka'an ndéé Pablo jín taká chaa ja ná kée-dé staa: Vina ío uxí kuñ kivi já káindito-ni te ká'jo ndicha iní-ni chí tú ní káyeé kúti-ni staa. ³⁴ Te ká'an nda'ú-ná jín-ní ja ná kée-ní staa, te ná nání'in iní-ní núsáa. Chí ní ñin-ní, ma náa ní ñin ixi xini-ní. Achí-de. ³⁵ Te ñi ndí'i ñi ka'an-de tu'un yá'a. Te ñi kí'in-de ñin staa. Te ma'ñú taká ñayivi-ún ñi jikan ta'u-dé nuu Dios. Te ñi sákuáchi-de. Te ñi kejá'a-de yé-de staa-ún. ³⁶ Yúan-na te ñi káundéé iní taká-i. Te suni ñi kayee-i staa. ³⁷ Te ja úndi-i-ri ká'jo u'u ciento uxi xiko xia'un ñin-ri ja

káxiukú-rí iní barco. ³⁸ Te nì kanda'a chii-i ja ní kayee-í staa. Yúan-na te nì kajacha-i trigo kua'an nuu ndúcha-ún, nì kanasáñama-i barco.

Ja ní naa barco nuu ñú'un íchí

³⁹ Te nuu ní kundijin, te tú ní kánakunji-i ñu'un íchí. Ko nì kajini-i ñin nuu kátísú'ú ja ío ñítí. Te kákunji-i jaa-i yúan jíin barco nú ná kúu sá'a-i. ⁴⁰ Te nì kaxítí-i yo'o yí'í kaa tákánchu yúan. Te nì kaxndóo-i kaa-ún nuu mar. Te nì kastá'ya-i nuu tñin su'ma skuikó barco. Te nì kajata kaa-i sa'ma xini náva'a xndéché tachi barco. Te nì kajika-i kua'an-i ichi yú'u mar. ⁴¹ Ko nì jakoyo-de ñin nuu náketá'an uy yucha iní mar. Te nì kaku'un tá'an barco jíin tóto jíin ñítí. Te ichi núu barco-ún nì tñin-ni, te tuká ní kandá kuti. Te yata barco-ún nì ka'ya-ni ja ní'in nì kaku'un su'ma mar. ⁴² Yúan-na te nì kandatú'ún soldado ja ká'ni táká preso náva'a ma sunchá ní ñin-i ja kúnu-i. ⁴³ Ko capitán-ún, nama-de Pablo kuni-de. Te nì jasú-de tu'un-ún. Te nì tá'ú-de tiñu ní ndé ñayivi kúu sunchá-i te ná kée-ni-i kí'in-i nuu mar xna'an-ga te jakoyo-i onde nuu ñú'un íchí. ⁴⁴ Te sava-ga-i ná kenda-i kí'in-i, sava-i koso tene-i jíin tabla te sava-ga-i jíin pedazo yunu barco. Te súan nì kakaku ndi'i-i nì jakoyo-i ñu'un íchí.

28

Ja ní ta'an Pablo ñuu isla Malta

¹ Te nuu ní kakaku-ri, yúan-na te nì kani'in-rí tu'un ja isla-ún nání Malta. ² Te ñayivi sñin yu'u yúan, nì kakumaní-i jíin-rí jíná'an-rí. Te nì kastá'an-i ñin ñu'un, chí kúun sau te vjijn sá'a. Yúan-na te nì kakana-i xini-rí nì jakoyo-ri nuu-i. ³ Te nì stútú Pablo yaku titaka. Te nì taan-dé nuu ñú'un. Te ñin koo, jínu-tí ní kenda-tí ja ní kuni'ní. Te nì chíyú'ú-ni-tí ndá'a-dé. ⁴ Te ñayivi sñin yu'u ñúu-ún, nì kajini-i ja ndíta kaa koo-ún yiyú'ú-tí nda'a-dé. Te kaka'an-i: Ndaa ja cháa já'ni ndíyi kúu chaa yá'a núsáa. Te vasa a nì kaku-de nuu mar, ko máa I'a tu'un ndaa tú ja'a tu'un kuchaku-ga-de, áchí-i. ⁵ Ko Pablo, nì kisi-de koo-ún nuu ñú'un. Te tú tu'ún ní tá'an-de. ⁶ Te máa-i, káindatu-i ja chú'un kuiñi-dé xí ndua-de te kuu-de. Ko nì kuná'an xáan káindatu-i nì kajini-i ja tú nañun ní tá'an-de. Yúan-na te nì nakani iní-i te nì kaka'an-i ja ñin i'a kúu Pablo. ⁷ Te yani yúan nì jo ñu'un cháa kúu gobernador iní isla-ún, nání-de Publio. Te cha-a-ún, nì kana-de ruu jíná'an-rí. Te nì ja'a núu-de ve'e-de nì kakendoo maní-rí jíin-de uní kivi. ⁸ Te táa Publio kátúu-dé nuu jíto, kú'u-de jíin kué'e kiji jíin ñin kue'e kúun chíi-de. Te nì kivi Pablo ve'e cha-a-ún. Te nì jikan ta'u-dé. Te nì cha-a-de nda'a-dé sikí cháa-ún. Te nì nduva'a-ni cha-a-ún. ⁹ Yuán-na, te suni sava-ga ñayivi kaku'u ní isla-ún, nì jakoyo-i. Te nì kanduva'a-ni-i. ¹⁰ Te ñayivi-ún, nì kajatú'ún-i ruu jíná'an-rí, te nì kaja'a-i kua'a ndatíñu nì kakuta'u-rí. Te nuu ní kenda koyo-ri kua'an-rí, te nì kaja'a-i taká ndatíñu kánandi'i-rí.

Ja ní jani Pablo tu'un iní ñuu Roma

¹¹ Súan-ni onde nuu uní yoo, te nì kajika-ri kua'an-ri jíin ñin barco ñuu Alejandria ja ní kanchaa nuu isla tiempo viko vjijn. Te barco-ún, máa cháan ndiso ñin figura ñayivi Cástor jíin Pólux. ¹² Te nì jakoyo-ri ñuu Siracusa. Te yúan nì kakendoo-ri uní kivi. ¹³ Te yúan ní kenda koyo-ri kua'an-ri nduu nduu yundúcha. Te nì jakoyo-ri ñuu Regio. Te inga kivi ní kee tachi íchi sur, te inga kivi xían-ún, nì jakoyo-ri ñuu Puteoli. ¹⁴ Te yúan nì kani'in tá'an-ri jíin sáva ñani. Te nì kaka'an nda'ú-de jíin-rí nì kakendoo-ri jíin-de ñin semana. Yúan-na te vasa ní jakoyo-ri ñuu Roma. ¹⁵ Te ñani yúan a nì kani'in-dé tu'un ruu jíná'an-ri. Te nì kenda koyo-de, nì kakita'an-de ruu onde nuyá'u nání Apio jíin ndénúni mesón. Te nì jini Pablo nuu-dé. Te nì nakuatá'ú-de nuu Dios. Te nì ndundéé iní-de. ¹⁶ Te nuu ní jakoyo-ri ñuu Roma, te nì ja'a capitán taká preso nuu cháa kakuñá'nu nuu ejército ñuu Roma. Ko nì ja'a-de tu'un kunchaa sñin Pablo jíin ñin soldado kukoto-ún-de. ¹⁷ Te nuu uní kivi te nì kana Pablo xini táká chaa kakuñá'nu nuu ñayivi judío nì kakutútú-de. Te nì ka'an Pablo jíin-de: Nání jíná'an-ró, ruu tú kuti nañun ní sá'a-rí sikí ñúu-yo ní sikí táninu táa-yo. Ko onde ñuu Jerusalén nì kaja'a-i ruu nuu cháa ñuu Roma jíná'an-de. Te nì kachindee-de ruu vekaa. ¹⁸ Te chaa ñuu Roma, nì kaxndichí-de ruu. Te kákunji-de sia-de ruu núu, chí tú ní ñin kuachi ío sikí-rí ja kúu-ri. ¹⁹ Ko tú ní jatú'ún ñayivi judío. Yúan ní jikan-ri ja kíi-ri nuu César. Ko na tú vai-ri ja ká'an-ri sikí ñayivi ñúu-ri. ²⁰ Ja yúan ní kana-ri xini-ro jíná'an-ró, náva'a ná kuni-ri nuu-ro te ka'an-ri jíin-ró. Chí sikí tú'un káñukuu iní ñayivi Israel kúu ja nú'ni-ri jíin cadena yá'a. Achí-de. ²¹ Te nì kaka'an cha-a-ún jíin Pablo: Tú ní ñin carta ní cháa nuu-ri onde ñuu Judea ja kúni tu'un-ri róo. Te taká ñani ja ní chaakoyo yá'a, tú káastu'ún-de ní tú kaka'an-de ní ñin tu'un ñáa sikí-ro. ²² Ko kuni so'o-ri tu'un ka'an-ro ní ndasa jani iní-ro kákunji-ri. Chí sikí tú'un yá'a a kajini-yo já taká ñayivi kaka'an ndiva'a-i. Achí-de. ²³ Te nì teta'an Pablo ñin kivi. Te nì chaakoyo kua'a-dé ve'e nuu ncháa Pablo. Te nuu cháa-ún nì jani ndaa-de tu'un ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te ndúkú-de skándija-de cha-a-ún sikí tú'un Jesús onde jíin tú'un ká'an ley Moisés jíin tutú chaa nì kajani tu'un Dios onde sáa. Te súan nì stá'an-de onde jañá'an te onde aini. ²⁴ Te sava cha-a-ún, nì

kajata'ú-de tu'un ni ka'an Pablo. Ko sava-ga-de, tú ní kákandíja kuti-dé. ²⁵ Te ni kastatá'an-de jíin tá'an-de. Te nini kája'an-de ni ka'an Pablo tu'un yá'a: Bueno ni ka'an Espíritu Santo jíin tú'un Isaías, cha'a ni jani tu'un Dios onde sáá, chi ni ka'an-de jíin táa-ro ní sá'a-ya. ²⁶ Kuá'an nuu ñáyivi yá'a te kachí-ro kúni-i: Vasa kájini ná'in vá'a-ró, ko ma júku'un iní-ro. Te vasa kánde'é ndú-ro, ko ma kuni-ro. ²⁷ Chí xa'an ní kakuní'in iní ñáyivi yá'a, te xa'an ú'u kájini so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í náva'a ma kuni-i jíin nduchi-í, te ma kúni ná'in-i jíin só'o-i, te ma júku'un iní-i, te ma náxíó káva iní-i, ja násáva'a-rí-i. Achí-ya. ²⁸ Ná kástu'un-rí nuu-ro núsáá, chí tu'un ni tájí Dios I'a náma yóó, vina te ná tájí-yá tu'un yá'a kí'in nuu ñáyivi s'in nación, Te máa-i kuni ná'in-i. Achí-de. ²⁹ Te ni jinu ni ka'an-de tu'un yá'a. Te kája'an cha'a judío kastatá'an xa'an máa-de. ³⁰ Te ni kendo Pablo ni ncha-de u'u kua' in ve'e ni ki'in nú-de. Te ni jatá'ú-de taká ñáyivi ní jakoyo-i nuu-dé. ³¹ Te jáni-de tu'un nuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te bueno stá'an-de tu'un máa Jító'o-yo Jesucristo. Te tú ni in cha'a ní jasú nuu-dé.

EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS ROMANOS YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU ROMA

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí kúu Pablo, mozo Jesucristo, chi ni kana-ya xini-rí kúu-ri apóstol nuu-yá, te ni teta'an-ya rúu ja káni-ri tu'un va'a Dios. ² Chi ni keyu'u-yá onde aná'án. Te súan ni kaka'an cha'a ni kajani tu'un-ya, te yóso núu tutú'í. ³ Tu'un Se'e-ya ká'an. Te yiki kúñu-ya ní kaku chii tata' David. ⁴ Te ni ka'an ni'in Dios ja Sé'e máá-yá kúu Jito'o-yo Jesucristo. Te yi'i fuerza jín Espiritu Santo iní-ya, sikí ja ní nachaku-ya má'ñú ndíyi. ⁵ Te ja sikí sí'ví-yá, ni kani'in-ri tu'un luu ío iní-ya. Te kakuu-ri apóstol ni sá'a-ya, náva'a kuandatu ñayivi sün nación, te kandíja-i. ⁶ Suni onde róo, chi ni kana-ya xini-ro náva'a ná kí'vi-ro ndá'a Jesucristo. ⁷ Cháa-ri tutú yá'a nuu táká róo ja káxiukú-ró iní ñuu Roma, chi kúnda'ú iní Dios róo. Te ni kana-ya xini-ro ná ndúndoo-ró. Tu'un luu ío iní jín tu'un kuaká'nu iní ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jín ja kí nuu máá Jito'o-yo Jesucristo, ná kóo jín-ro jíná'an-ró. ⁸ Xnáñúú-gá nuu Dios máá-rí, nákuatá'ú-rí ja sikí róo jíná'an-ró sá'a Jesucristo. Chi ní ñúyivi jichá tu'un kua'an ja kákandíja-ró-yá. ⁹ Te Dios kúu testigo-ri, chi nuu-yá jatiñu-ri jín iní jín añu-ri te jáni-ri tu'un va'a Se'e-ya. Te nene ká'an-ri ja'a-ro nú jikán ta'u-rí. ¹⁰ Ká'an ndá'ú níni-rí jín-yá, sanaa te nú kuní máá Dios, te ja'a va'a-rí nuu-ro vásté in vina-ná. ¹¹ Chi kúu iní-ri nde'é-ri nuu-ro jíná'an-ró, náva'a saka-rí yakú ta'u yi'i Espiritu nuu-ro, náva'a ná yja-ga iní-ro jíná'an-ró. ¹² Súan kuní-ri, náva'a in ká'nu-ni ná sándéé iní-yo, chi róo jín rúu kákandíja ká'nu-ni-yó. ¹³ Nánj, kuní-ri ja ná júku'un iní-ro ja tiní jínu ni cha'a iní-ri ja-a-ri nuu-ro, ko onde vina sáni-ga ndasú ichi-ri. Chi kuní-ri kandíja sava-ró sá'a-ri, nátu'un ni sá'a-ri jín sáva ñayivi sün nación. ¹⁴ Taú-ri kani-ri tu'un nuu ñayivi griego jín nú ñayivi sün yu'u, nuu ñayivi ndíchi jín nú ñayivi tú jini kuti. ¹⁵ Chi nuu, ja yúan kúu yachí iní-ri kani-ri tu'un va'a-ya núu róo tuku, ja káxiukú-ró iní ñuu Roma. ¹⁶ Chi tú kúka nuu-ri sikí tu'un va'a, chi fuerza Dios kúu, náva'a nani cha'a nú kándíja-de te kaku-de sá'a, ñayivi judío xna'an-ga, te suni ñayivi griego. ¹⁷ Te jín tu'un-ún jini ndíjin-yo ndasa ío ndoo iní Dios, te ní kándíja-yó te kendoo-yó súan. Te kandíja-ga-yo sá'a-ún. Nátu'un yóso núu tutú: Cha'a ndaa, chi sikí ja kándíja-de te kuchaku-de, áchi.

Ja kiti iní Dios nuu kuáchi

¹⁸ Chi onde ichi ándívi jini ndíjin-yo ja kiti iní Dios jito-ya táká tiñu ñáá kásá'a ñayivi ja tú káchiñ'ú-un-i-ya. Chi jín tiñu ñáá kásá'a-i te kájasu-i nuu tu'un ká'an ndaa. ¹⁹ Chi táká tu'un ja kájiní ñayivi ndasa káa Dios, suni a kájiní ndíjin máá-i, chi máá Dios ni stá'an ndíjin-ya nuu-í. ²⁰ Onde kivi ní jukuíñi ñayivi, te kúu jini ndíjin ñayivi ndasa káa tu'un sa'í Dios, ndasa yi'i fuerza-ya ní káni jín ndasa I'a kúu máá-yá. Chi jín ndatíñu ni sá'a-ya kúu ja kájuku'un iní-í súan. Te ja yúan tú modo nama-i máá-i nuu kuáchi-i. ²¹ Chi ní kajini iní nuu Dios. Ko tú ní kánakana ja-a-ya ja kúu-ya Dios, ni tú ní kánakuatá'ú-i nuu-yá, chi sua ni kásáñáá-i máá-i jín tu'un káka'an-i. Te iní añu-í ni kutúún, ni ndasu. ²² Káka'an-i ja kákuu ndíchi-i, ko ni kanduun ñáá-i. ²³ Te Dios ja má té'yu kuti-yá, ndii ncháa nuu káncha-ga-ya. Ko ní kasía-i-ya ni káchiñ'ú-un-i muestra ndasa káa in cha'a ja té'yu, ndasa kándaa tisaá, kiti kúun ndá'a jín kóo. ²⁴ Ja yúan ní sía Dios ñayivi-ún ja ná sá'a máá-i tiñu chá'an jín táká ja káni kákuñi iní añu-í, in modo ja kásáchá'an-i tá'an-i kúu. ²⁵ Te tu'un ndaa ká'an Dios ni kajasu ñayivi-ún, ni kivi koyo-i jín tu'un tu'un ni kajatú'ún-i. Te ni káchiñ'ú-un-i táká ndatíñu ni sá'a-ya. Te súan ni kasá'a ñayivi-ún, lugar ja chíñ'ú-un-i máá I'a ni sá'a-ún, chi máá-yá ní káni kúu-ya I'a ij. Amén. ²⁶ Ja yúan Dios ni sía-ya-í ja ná sá'a máá-i tiñu ja tú ío jín'ú-un, chi onde ñasi'í, ni kásama-ña máá modo ja xín tiñu, te ni kivi-ña jín modo káñáá. ²⁷ Suni súan cha'a jíná'an-de, ni kasía-de máá modo ja xín tiñu jín ñasi'í. Te ni kandukíji-de ni kasá'a kuáxan-de jín tá'an yi-de. Te ni kásáñáá cha'a jín cháa. Te iní yiki kúñu-de bueno ni kani'in-dé ta'u-dé sikí kuáchi ni kasá'a-de. ²⁸ Chi máá-de tú ní kajatú'ún-de ja júku'un iní-de Dios, Ja yúan ní sía Dios cha-a-ún ja ná kúñáá xini-dé jín ja ná sá'a-de tiñu ja tú ío va'a. ²⁹ Ni kutú ndí'i-de táká tiñu tú ká'io ndaa, kájika téné, kásáñáá, kákutóo iní, tú ká'io va'a, kándio iní, kája'ni ndíyi, kákanáá, káxndá'ú, kándukini, ³⁰ kákutuku iní kájito tá'an, káka'an tu'un sikí tá'an, kájito u'u-de Dios, káka'an ndíva'a, kásáxixi máá, kásátéyí máá, kástuu costumbre káñáá, tú káandatu nuu táa nuu náa, ³¹ tú kájuku'un kuti iní, tú káskíkuu tu'un kándatu'ún, tú kákumaní va'a, tú káindatu núu, tú kákuandá'ú iní tá'an. ³² Te cha-a-ún, va'a a kájiní-de ndasa ká'an ley Dios, ja

cháa kásá'a súan, ná kúy-de nú kuuy-de, te nasu máni ja kásá'a-de-ún ch̄i suni kájatú'un-de cháa kásá'a súan.

2

Sik̄i já sándaq Dios tiñu-i

¹ Núsáa te ja sik̄i yúan ma káku-ró vasa naun cháa kúu-ró já jikán-ro kuáchi, chi n̄i kun̄i-ro nákuḡndíi-ró sik̄i ingá cháa, ko sua n̄i nakuxndíi-ró sik̄i máá-ró. Ch̄i róo suni súan sá'a-ró nátu'un nákuḡndíi-ró sik̄i ingá cháa-ún. ² Ko a kájin̄i-yo já ndóna Dios nakuxndíi ndija-ya sik̄i táka cháa kásá'a súan. ³ Te róo, cháa nákuḡndíi sik̄i táka cháa kásá'a súan, te suni súan sá'a máá-ró, te jáni in̄i-ro já káku-ró núu Dios kivi sándaq-ya náun. ⁴ Xí sá'á in̄i-ro já vá'a xaḡn in̄i-ya jíin-ró, te paciencia in̄i-ya, te tú yach̄i kit̄i in̄i-ya núu-ro. Tú júku'un in̄i-ro já tú'un va'a in̄i-ya-ún nakani in̄i-ro sá'a náun. ⁵ Ko sik̄i já ní'in in̄i-ro jíin sik̄i já tú nakani in̄i añu-ro kúu ja kayá-ga-ro tú'un kit̄i in̄i-ya sik̄i-ro já kúu kivi kit̄i in̄i-ya, ch̄i kenda ndijin kivi sándaq va'a Dios jíin ñáyivi. ⁶ Ch̄i máá-yá, chá'u-ya ná in̄ na in̄ cháa ndasa tiñu kásá'a máá-de. ⁷ Ko nuu cháa kásá'a ndi'i tiñu va'a, já'a-ya tú'un ja ná kúchaku-de níi káni, ch̄i kándúkú-de tú'un luu tu'un jíinú'un, jíin tú'un ja má kúy kuti-dé jíin. ⁸ Te kit̄i xaḡn in̄i-ya te jito u'u-ya cháa kákanaá, ch̄i kásán̄i'in in̄i-de nuu tú'un ká'an ndaa, te kájanat̄u-de nuu tú'un yákuá yó'o. ⁹ Te tundó'o u'u xaḡn já'a-ya sik̄i táka ñáyivi kásá'a tiñu ñáá, xnáñúú-gá nuu ñáyivi judío te suni súan nuu ñáyivi griego. ¹⁰ Ko sik̄i táka ñáyivi kásá'a máni tiñu ná'a, já'a-ya tú'un luu, tu'un jíinú'un, jíin tú'un kuaká'nu in̄i. ¹¹ Ch̄i Dios tú ncháa nuu-ni-ya in̄ in̄ ñáyivi. ¹² Chi táka cháa ja ní kasá'a kuáchi, vasa tú káyi'i-de ch̄i ley, suni tú níni ley te naa-dé. Ko táka cháa n̄i kasá'a kuáchi ja á káyi'i-de ch̄i ley, suni jíin ley kundaq tiñu-de. ¹³ Ch̄i nasu cháa kájin̄i so'o tu'un ká'an ley kúu ja ká'jo ndaa nuu Dios, chi cháa káskikuu tu'un ká'an ley kúu ja ká'jo ndaa nuu-ya. ¹⁴ Chi cháa s̄in naciójn ja tú káñava'a-de ley ja á yóso, ko kásá'a-de súan-ni táka tiñu yí'i nuu ley. Chi cháa-ún, vasa tú káñava'a-de ley, ko máá-de kákuu-de ley kájatíñu máá-de. ¹⁵ Ja yúan jíin-yo já tú'un tá'u ley ch̄i yóso in̄i añu-de. Te añu-de kúu testigo-de. Te tu'un kájin̄i in̄i-de kájikān kuáchi sik̄i-dé, xí sánaa ká'an ja tú naun kuáchi ndiso-de. ¹⁶ Súan sá'a-de kivi sándaq Dios sik̄i táka tiñu sa'í kásá'a ñáyivi. Te jíin Jesucristo sándaq-ya jíin tú'un va'a ká'an-r̄i.

Káyi'i judío nda'a kuáchi

¹⁷ Te nú róo, cháa judío nání-ró, te jíin ley kándij n̄i'in-ró, te sátéyíi-ró máá-ró ká'an-ro já chíñú'un-ró Dios, ¹⁸ te nú jíin-ro ndasa játa'an in̄i-ya, te nú játú'un-ró tú'un jíinú'un, te nú n̄i kutu'a-ró jíin ley, ¹⁹ te nú jáni ndija in̄i-ro já máá-ró kúu cháa yóxnúú núu cháa kuáa, nú máá-ró kúu ñu'un stún nuu ñáyivi ká'jin̄i ñuñáa, ²⁰ nú máá-ró kúu cháa stá'an nuu ñáyivi tú kájin̄i kuti, nú máá-ró kúu maestro s̄uchí lúli, te nú súan jáni in̄i-ro, ch̄i jíin máá ley te ñáva'a-ró ichi ndasa júku'un in̄i-i jíin tú'un ká'an ndaa, ²¹ te nú róo súan stá'an-ro núu ingá cháa, naja tú stá'an-ro núu máá-ró núsáa. Te nú róo súan jáni-ró tú'un ja má kúu sáku'i'ná-yó, te naja sáku'i'ná-ró núsáa. ²² Róo, ch̄i ká'an-ro já má kúu kusíki ncháa tá'an-yó, te naja ísiki ncháa tá'an-ró núsáa. Róo, ch̄i ká'an-ro já kúkini in̄i-ro jito-ró ndosó, te naja sáku'i'ná-ró ndátíñu ío in̄i ve'e ij núsáa. ²³ Róo, ch̄i sátéyíi-ró máá-ró jíin ley, te naja kúka nuu Dios sá'a-ró sik̄i já tú jándat̄u-ro núu ley núsáa. ²⁴ Chi cháa s̄in naciójn, máni káka'an ndiva'a-de sik̄i Dios ja kuáchi róo jíin'an-ró, nátu'un yóso núu tutú. ²⁵ Ch̄i nú skikuu-ró tú'un ká'an ley, yúan-na te ní'in tiñu ndija ja ní xit̄i ndúy-ro. Ko nú tú jándat̄u-ro tú'un ká'an ley, yúan-na te ja ní xit̄i ndúy-ro-ún kúu nátu'un túu-ni ní xit̄i ndúy-ro. ²⁶ Ja yúan, in̄ cháa ja tú ní xit̄i ndúy, nú skikuu-de táka tiñu tá'u ley, te vasa tú ní xit̄i ndúy-de, te tú nduu-de nátu'un ja ní xit̄i ndúy náun. ²⁷ Te cháa yúan ja máá jándaa cháa tú ní xit̄i ndúy kúu-de, ko nú skikuu va'a-de tu'un ká'an ley, yúan-na te kuu nákuḡndíi-de sik̄i-ro, ch̄i tú jándat̄u-ro tú'un ká'an ley vasa ñáva'a-ro tutú, te ní xit̄i ndúy-ro. ²⁸ Ch̄i judío máá jándaa ndija, nasu cuenta ndasa káa ichi sik̄i kúu. Ni ja ní xit̄i ndúy ndija, nasu cuenta ndasa káa ichi sik̄i yiki kúñu kúu. ²⁹ Ch̄i judío ndija kúu ja káa súan onde ichi in̄i. Te ja ní xit̄i ndúy ndija, kúu ja káa súan onde in̄i, onde añu, ch̄i nasu cuenta tutu kúu, te nasu ñáyivi kájatú'un cháa-ún, ch̄i Dios.

3

¹ Ndény ní'in tiñu-ga cháa judío núsáa. Te ndény játiñu ja xit̄i ndúy núsáa. ² Xaḡn vá'a ní'in tiñu vi. Te ja xnáñúú, ch̄i in̄i nda'a máá-de n̄i kivi tu'un Dios n̄i sá'a-ya. ³ Tú naun sá'a vasa sava-de tú ní kákandija. Te kuáchi ja tú ní kákandija-ún, te n̄i skikuu sáni Dios tu'un máá-ya náun. ⁴ Túu, ch̄i sua ká'an ndaa Dios, vasa máni káxndá'u táka cháa nátu'un yóso núu tutú: Náva'a ná kéndoo ndaa-ni jíin táka tu'un ká'an-ni, te kundéé-ni nú káxndich̄i-de níi, áchi. ⁵ Te nú kenda ndijin-ga tu'un ndaa Dios sá'a kuáchi-yó, te ndasa ka'an-yo núsáa. Kándij yo'o

Dios ja súan xndó'o-ya yóo náún. Aa, nátu'un káka'an cháa yúkú, ká'an-rj nú súan. ⁶Ma kúu kuti. Chj nú súan te ndasa sándaq Dios kuachi ñayivi núsáa. ⁷Te nú kenda lúu-ga tu'un ndaa Dios sá'a tu'un tú'ún máa-rí, te naja ní'in ná'in-rí kuachi núsáa, áchí-i. ⁸Vatu-ni sá'a-yó tíñu ñáá náva'a kenda tíñu va'a náún. Chj sava ñayivi káka'an ndiva'a-i sikí-yo já súan káka'an-yo. Bueno ta'nu ndatu máa-i nú súan.

Ndivii ñayivi káyi'i-i nda'a kuáchi

⁹Naun. Va'a-ga yóo, cháa judío, vása cháa-ún náún. Túu. Chj a ñi ka'an-rj ja táká ñayivi vasa judío vasa griego káyi'i-i nda'a kuáchi. ¹⁰Nátu'un yóso núu tutú: Tú kuti ñayivi ndaa ío, ni vasté ñn-i. ¹¹Tú kuti ñayivi júku'un iní ío, ni tú kuti ñayivi nándúkú Dios ío. ¹²Taká-i, ni kakusiñ-i kája'an-i, ñn-na ñi katívi sáni-i. Tú kuti ñayivi sá'a tíñu va'a ío, ni vasté ñn máa tú'ún-i. ¹³Yau ndiyi ja núña kúu yoo sukun-í. Te jíin yáa-í jakín-i tu'un xndá'ú. Te nducha kuñí-ti yí'i yu'u-í. ¹⁴Ñi chítu iní yu'u-í, ñú'un tu'un tási jíin tú'un tixín. ¹⁵Xaax yachí ja'a-í káskaka-i ñiñi. ¹⁶Sikí íchi kájin-i, yúan kii tundó'o naa sava-ga-i. ¹⁷Te ichi ío tu'un vindáa vinené tú kájiní kuti máa-i. ¹⁸Tú kájiní-i kuandatu-i nuu Dios. Achí. ¹⁹Ko kájiní-yo já táká tu'un ká'an ley, ká'an jíin máa cháa káyi'i nda'a ley, náva'a ná kasú taká ñayivi yú'u-í, te sikí ñí ñúyívi ná náku-xndí Dios. ²⁰Chj jíin sikí táká tíñu tá'ú ley, ni ñn ñayivi ma kéndoo ndaa-i nuu-yá. Chj ley sá'a ja jini-yo núu kuáchi.

Náun modo kéndoo ndaa ñayivi

²¹Ko vina a ñi kenda ndíjin tu'un ndaa Dios, ko nasu jíin ley. Chj testigo sikí tú'un-ún kákuu máa ley jíin cháa ñi kajani tu'un Dios onde sáa. ²²Te tu'un-ún kúu ja nú kándija-yó Jesucristo te kéndoo ndaa-yo sá'a Dios nuu taká-i ja kákandija-i nuu-yá. Chj ñn núu-ni ká'io taká-i. ²³Chj taká-i kásá'a-i kuáchi. Te ja yúan tú kákundé-i skíkuu-i tu'un lúu Dios. ²⁴Sikí já tú'un lúu ío iní yu kúu ja ní ja'a sáni-ya tú'un ñi kékendoo ndaa-i, te ñi nakuana Cristo Jesús ñayivi-ún. ²⁵Te ñi kenda Jesús ñi sá'a Dios, náva'a kuanchaa l'a-ún kuáchi-yó jíin ñiñi-yá, te nú kándija-yó núu-yá. Náva'a ná kuni-yo ja l'a ndaa kúu-ya. Chj jíin paciencia te tú ní ndóna Dios sikí kuáchi ñi kasá'a ñayivi sáa. ²⁶Súan ñi sá'a-ya náva'a ná kuni-yo vina ja l'a ndaa kúu máa-ya jíin já ná kéndoo ndaa ñayivi nú kándija-i nuu Jesús sá'a Dios. ²⁷Ndéchi kuá'an tu'un sátéyí-i máa-i núsáa. A ñi kenda kua'an. Nde jíin ley. Jíin ley ja tá'ú tíñu ndasa sá'a-yó náún. Túu, chj jíin ley sikí tú'un kándija-yó. ²⁸Ja yúan jini-yo já kéndoo ndaa ñn cháa jíin tú'un kándija-de, nasu jíin tú'un skíkuu-de ja ká'an ley. ²⁹Te máa ñn nuu ñayivi judío kúu-ya Dios náún. Nasu súní kúu-ya Dios nuu ñayivi sún naciún náún. Jandaa chj suni Dios kúu-ya núu ñayivi sún naciún. ³⁰Chj Dios, máa ñn-ni-ya ío. Te máa l'a-ún, skéndoo ndaa-yo ñayivi ní xití ndúu, sikí já kándija-i, jíin ñayivi tú ní xití ndúu suni jíin tú'un kándija-i. ³¹Te a ñi stívi-yó ley jíin tú'un kákandija-yó náún. Ma kúu kuti, chj sua skíkuu-ga-yo.

4

Tu'un ñi kándija Abraham

¹Ndasa káka'an-rj sikí ndiyi tatá ñúu sáká-yó Abraham, chi chji máa-de ñi kakaku-yó. ²Chj nú ní kéndoo ndaa Abraham sikí táká tíñu sá'a-de, ío modo sátéyí-de máa-de núu, ko nasu núu Dios. ³Chj ndasa ká'an tutú ij: Ñi kándija Abraham nuu Dios, te ñi chí'i-ya cuenta-de ja á ñi kéndoo ndaa-de, áchí. ⁴Ko nuu ñayivi sátiñu, nasu ñn favor sá'a-yó jíin-i ja kuá'a-yó kúta'u-í. Chj tíñu ñi sá'a-i, yúan chá'u-yó-i. ⁵Ko nú kándija ñn ñayivi, vasa tú sátiñu-i, chí'i-ya cuenta ja á ñi kéndoo ndaa máa-i, chi ñi kándija-i nuu máa-yá ja kúu skéndoo ndaa-ya ñayivi chá'an-ga kuandatu va'a nuu-yá. ⁶Te nú ñi chí'i Dios cuenta ñn cháa ja á ñi kéndoo ndaa-de, vasa tú ní sátiñu-de, ná kéndoo ndatu-de, áchí David súan: ⁷Xáán ndatu kéndoo ñayivi já á ñi sá'a-ya táká'nu iní nuu táká tíñu ñáa ñi kasá'a-i, te ñi jasú-ya sikí kuáchi-i. ⁸Xáán ndatu kéndoo ñn cháa ja tú ndenda kuáchi-de sikí-dé, sá'a máa Tatá Dios, áchí David. ⁹Nuu máa ñn ñayivi xití ndúu kúu tu'un ndatu yá'a náún, xí súní kúu nuu ñayivi tú xití ndúu náún. Chj káka'an-yo já ní kándija Abraham te ja yúan ñi chí'i-ya cuenta-de ja á ñi kéndoo ndaa-de. ¹⁰Ndasa ñi chí'i-ya cuenta-de núsáa. Onde ná té xití ndúu-ga-de xí já á ñi xití ndúu-de náún. Nasu já á ñi xití ndúu-de kúu, chj onde ná té xití ndúu-ga-de. ¹¹Te onde ná té xití ndúu-ga Abraham, te ñi tá'ú-yá tíñu ja ná xití ndúu-de máa-de. Jjan ní kuu ñn tunj xí ñn sello, ja ní kándija-de, te ja yúan a ñi skéndoo ndaa-ya-dé. Súan ñi sá'a-ya, náva'a ná kúu máa-de táa nuu táká ñayivi kákandija, náva'a ná chí'i-ya cuenta-i ja á ñi kékendoo ndaa-i vasa tú ní káxiti ndúu-i. ¹²Te suni kuu-de táa nuu ñayivi ní kaxiti ndúu, ko nasu núu ñayivi já ñan ñi kaxiti ndúu, chj suni ká'jin-i ichi ndíyi táa-yo Abraham. Te kákandija-i nátu'un ñi kándija máa-de onde ná té xití ndúu-ga-de núu. ¹³Chj nasu sikí ley ní kéyu'u-yá, ja Abraham xí ñayivi kákuu tata-de ní'jn tá'u ñí ñúyívi. Chj sua sikí já kéndoo ndaa-i sá'a tu'un kándija-i kúu ja ní

keyu'u-yá. ¹⁴ Chì nú chàa káyi'i chiji ley kákuu chàa xíin tá'u, te kákandíja sání-yó núsáa. Te tu'un nì keyu'u-yá naa núú. ¹⁵ Chì kití inì-ya núu-í sá'a ley. Ko nuu tú ley ío, tú ñaun tu'un stívi tíñu ío. ¹⁶ Ja yúán, cuenta tu'un kándíja-yó kúu ja kéndoo ndaa-yo, náva'a ná kóo-ún jíin tú'un ío luu inì máá-yá, te náva'a ná kéndoo seguro tu'un nì keyu'u-yá nuu táká tata-de. Ko nasu núu máá ñin ñayivi káyi'i nda'a ley kúu, chì suni nuu ñayivi kákandíja nátu'un nì kandíja Abraham. Chì chàa-ún kúu táa taká yóo jín'an-yó, jito nuu máá-yá. ¹⁷ Nátu'un yóso núu tutú: Róo kuu táa nuu kuá'a xáan nacióon nì sá'a-ri, áchí. Te nuu máá-yá nì kandíja-de. Te máá-yá kúu l'a náschaku taká ndiyi, te kána-ya xini táká ndatuñu ja té koo-ga, te vai jáá-ni. ¹⁸ Te máá Abraham, vasa tú ñúkuu inì-de núú, ko nì ñúkuu inì-de. Chì nì kandíja-de ja jáa-de kuu-de táa nuu kuá'a xáan ñúu, nátu'un nì ka'an-ya jíin-de: Súan ndea tata-ro. Achí-ya. ¹⁹ Te nì'in nì kandíja-de. Tú ní kuá'a xáan nacióon nì sá'a-de cuenta ja á kuayii-de, chì a yani koo-de ñin ciento kuia. Nì tú ní sá'a-de cuenta ja ní ichi chiji Sara. ²⁰ Suni súan jíin tú'un nì keyu'u Dios, tú ní jáni sikí inì-de ja má kándíja-de núú, chì sua nì kandíja nì'in-ga-de. Te nì nakana jaa-ga-de Dios. ²¹ Te seguro xaan nì kandíja-de ja kúu skikuu Dios tu'un nì keyu'u-yá. ²² Ja yúán ní chí'i-ya cuenta-de ja á nì kéndoo ndaa-de. ²³ Te nasu máá ñin sikí Abraham yóso tutú ja súan nì chí'i-ya cuenta-de. ²⁴ Chì suni yóso já sikí yóo, ja ná chí'i-ya cuenta yóo, ñayivi kákandíja nuu máá Dios ja ní naschaku-ya Jito'o-yo Jesús. ²⁵ Chì Jesús nì jí'i-ya já sikí kuáchi-yó. Te nì nachaku-ya náva'a ná kéndoo ndaa-yo.

5

Sikí tá'u ní'in ñayivi kákendoo ndaa

¹ A nì kákendoo ndaa-yo jíin tú'un kákandíja-yó núsáa. Te ja yúán, tú kájito u'u tá'an-yó jíin Dios nì sá'a Jito'o-yo Jesucristo. ² Chì ja sikí l'a-ún kákandíja-yó, te núña ichi kivi-yó jíin tú'un luu ío inì-ya yá'a. Chì sikí yá'a ká'jin nì'in-yó te kusii inì-yo. Chì káñukuu inì-yo kivi-yó núu ndii ncháa kánchaa Dios. ³ Te nasu máá ñin sikí tíñu yá'a, chì suni kúsii inì-yo sikí já kájito-yó tünd'ó. Chì a kájin-yo já tünd'ó sá'a ja ío paciencia inì-yo. ⁴ Te pacienkcia-ún yíja-yó sá'a. Te ja ní yíja-yó-ún, sá'a ja ñúkuu inì-yo. ⁵ Te tu'un ñúkuu inì-ún, tú kúka nuu-yo sá'a, chí tu'un nì kundá'u inì Dios yóo, nì jichá nuu kua'an inì añú-yo ní sá'a Espiritu Santo ja ní ja'a-ya núu-yo. ⁶ Chì onde ná tú kúu nama-yó máá-yó núú, te máá mí'in kivi te nì jí'i Cristo ja sikí ñayivi náa. ⁷ Chì fuerza-ni kuu kuu ndija ñin chàa sikí ñin chàa jíka ndaa. Ko sanaa te chundéé ñin ñin chàa kuu-de ja'a ñin chàa va'a. ⁸ Ko Dios, stá'an-ya núu-yo ndasa kundá'u inì-ya yóo, chí ñin kándiso-yo kuáchi te nì jí'i Cristo ja'a yóo. ⁹ Vína a nì kákendoo ndaa-yo ní sá'a ñiñi-yá. Núsáa te ví'i-gá kaku-yó núu tú'un kití inì Dios sá'a-ya. ¹⁰ Chì nú kájito u'u-yo-yá sáa, te nì naketá'an-yó jíin Dios nì sá'a ja ní jí'i Se'e-ya, te ja súan, a nì naketá'an-yó jíin-yá, núsáa te ví'i-gá kaku-yó vína ja súan chakú-ya. ¹¹ Te nasu níni máá súan-ni, chì suni kákusii inì-yo núu Dios sá'a Jito'o-yo Jesucristo. Chì ja sikí l'a-ún, te nì naketá'an-yó jíin Dios vína.

Ja ní kenda kue'e kuu-yo

¹² Ja yúán, suni súan nátu'un nì kivi kuáchi inì ñuyívi ní sá'a máá tú'un-ni chàa. Te sikí kuáchi-ún, te nì kivi kue'e kuu-yo. Te súan nì jichá kue'e kuu-yo-ún, nuu táká ñayivi, chí taká-i nì kasá'a-i kuáchi. ¹³ Chì onde ná té koo-ga ley, te nì jo kuáchi inì ñuyívi. Ko tú chí'i-ya cuenta nuu túu máá ley. ¹⁴ Kue'e kuu-yo-ún, nì tá'u tíñu onde kivi ní kii Adam, te onde kivi ní kenda Moisés, vasa onde sikí ñayivi já tú ní kásá'a-i kuáchi modo nì stívi Adam tíñu. Chì chàa-ún nì kuu muestra l'a chàa.

Ja ní kenda tu'un kuchaku-yo

¹⁵ Ko ta'u já ní ja'a-ya, nasu ní kii nátu'un máá kuáchi-ún. Chì nú sikí tíñu nì stívi máá tú'un-ni chàa onde sáa, te nì kají'i kua'a ñayivi ní sá'a, núsáa te ví'i-gá sá'a tu'un luu ío inì Dios jíin tá'u lúu já'a máá tú'un-ni chàa Jesucristo, nì kajichá nuu nuu kuá'a-í. ¹⁶ Te sán sá'a kuáchi máá tú'un-ni chàa-ún, te sán sá'a ta'u-yá. Chì sikí kuáchi máá tú'un-ni chàa-ún te nì nakuxndii-ya-í ja tá'nu ndatu-i. Ko jíin tá'u-ún, te kii tu'un ja kéndoo ndaa-i, vasa kua'a-í nì kastívi-í tíñu. ¹⁷ Te nú máá tú'un-ni chàa-ún nì stívi tíñu, te ja yúán ní tá'u tíñu kue'e kuu-yo ní sá'a máá tú'un-ni chàa-ún, núsáa te ví'i-gá ná tá'u tíñu ñayivi kúchaku, sá'a máá tú'un-ni chàa Jesucristo. Chì nì'in vá'a-i máá tú'un luu ío inì-ya, te suni nì'in-í ta'u já kéndoo ndaa-i. ¹⁸ Núsáa te nátu'un nì nakuxndii-ya sikí taká chàa, chí nì stívi máá tú'un-ni chàa-ún tíñu, suni súan máá tú'un-ni chàa nì sá'a tíñu ndaa, ja yúán te kaku taká chàa te kuchaku-de. ¹⁹ Chì nátu'un tú ní jándatu máá tú'un-ni chàa, te kua'a xáan cháa nì kivi koyo chí kuáchi nì sá'a-de. Suni súan nì jándatu máá tú'un-ni chàa, te kua'a xáan cháa kéndoo ndaa sá'a-ya. ²⁰ Ko ley, nì chàa náva'a ná ndea-ga kuáchi, ko nuu ní ndea-ga kuáchi, te nì ndea-ga tu'un

luu ío iní-ya. ²¹ Chì nátu'un nì tá'ú tíñu kuächì ja kóo kue'e kuu-yo, suni súan ná tá'ú tíñu tu'un luu ío iní-ya jíin tíñu ndaa náva'a kuchaku-yo ní káni sá'a Jito'o-yo Jesucristo.

6

Ja tuká chakú-yo chí kuächì

¹ Ndasa ka'an-yo núsáá. Kukuu-ni-yo jíin kuächì náva'a ná kuá'nu-ga tu'un luu ío iní-ya náún. ² Mā kúu kuti, chí yóo nì kají'i-yo, nì kākenda-yó chí kuächì. Te naja káka kuu-ga-yo jíin kuächì núsáá. ³ Á tú kájuku'un iní-ro já táka yóo ja ní kajanducha-yo chí Cristo Jesús, suni nì kajanducha-yo chí tu'un nì jí'i-ya. ⁴ Chí nì kayuji ta'an-yo jíin-yá ja ní jí'i-ya, chí nì kajanducha-yo chí tu'un nì jí'i-ya. Te nì nachaku Cristo ma'ñú ndíyi nì sá'a tu'un luu máá Taa-ya, náva'a yóo, suni súan kuu kaka kuu jáá-yó. ⁵ Chí nú ñn núú-ni nì kanduu-yó jíin-yá jíin nátu'un nì jí'i-ya, suni súan nduu-yó jíin-yá jíin nátu'un nì nachaku-ya. ⁶ Tu'un ya'a a kájiní-yo, chí chaa tú'ú já kándeé iní-yo, ñn núú-ni nì jí'i-de jika cruz jíin máá Cristo, náva'a ná náa yíki kúñu ja ndíso kuächì, náva'a mā kuátíñu sání-ga-yo núu kuächì. ⁷ Chí chaa ja á nì jí'i, a nì kenda-de iní nda'a kuächì. ⁸ Te nú nì jí'i-yo jíin Cristo, a kákandíja-yó já suni súan nachaku-yo jíin-yá. ⁹ Chí a kájiní-yo já Cristo nì nachaku-ya má'ñú ndíyi, te mā kúu kuti-gá-ya. Chí kue'e kuu-yo, tuká tíin so'o-ya. ¹⁰ Te ja súan nì jí'i-ya chí kuächì, nì jí'i-ya ñn jíin-ni. Ko ja vína chakú-ya, chí Dios chakú-ya. ¹¹ Suni súan róo jíin'an-ró, ná sá'a-ró cuenta ja á nì kají'i ndíja-ró chí kuächì, ko a káichaku-ro chí Dios nì sá'a Jito'o-yo Cristo Jesús.

Ja tuká tíin kuächì so'o-yó

¹² Núsáá te mā kuá'a-ró tú'un ja tá'ú tíñu-ga kuächì nuu yíki kúñu-ró já kúu. Chí kuní kuächì-ún ja kuándatu-ro núu sá'a-ró táka tíñu ndío iní yiki kúñu-ró. ¹³ Ní mā sokó-ro táka pedazo yiki kúñu-ró núu kuächì ja sá'a tíñu ñáá, chí sua sá'a-ró cuenta ja ní kanachaku-ro má'ñú ndíyi, te ná kuá'a-ró máá-ro núu Dios. Te taká pedazo yiki kúñu-ró ná kuá'a-ró núu-yá ja sá'a-ya tíñu ndaa jíin. ¹⁴ Chí kuächì, mā kúu tá'ú-ga tíñu nuu-ro, chí tuká káy'i-ró ndá'a ley, chí sua káy'i-ró ndá'a tú'un luu ío iní-ya. ¹⁵ Ndasa kuu núsáá, kukuu-yó sá'a-yó kuächì, chí tuká káy'i-yó ndá'a ley, chí sua káy'i-yó ndá'a tú'un luu ío iní-ya náún. Mā kúu kuti. ¹⁶ Á tú kájiní-ro já nú káandatu-ro núu ñn chaa, mozo-de kákuu-ró, chí nì kaja'a-ró máá-ro núu-dé náva'a kuu-ro mozo-de kuándatu-ro núu-dé. Suni súan nú kuándatu-ro núu kuächì, te kuu-ro. Xí nú kuándatu-ro núu-yá, te kendoq ndaa-ro. ¹⁷ Ko ná kúta'u-yo núu Dios, chí vasa nì kákuu-ró mozo nuu kuächì, ko vína chí onde jíin iní jíin añú-ro ní kajandatu-ro núu tú'un, ná modo ní kajatá'u-ró. ¹⁸ Te vína a nì kenda koyo-ro iní nda'a kuächì. Te nì kanduu-ró mozo nuu táka tíñu ndaa. ¹⁹ Nátu'un káka'an ñayivi yúku, súan ká'an-rí jíin-ro. Chí tú yachí xinjí-ro. Chí nátu'un sáá, nì ja'a-ró táka pedazo yiki kúñu-ró núu tíñu chá'an jíin núu tíñu ñáá ja ní kaa ñáá-ga sá'a, suni súan vína ná kuá'a-ró táka pedazo yiki kúñu-ró núu tíñu ndaa, náva'a kenda tíñu ndoo. ²⁰ Chí ná nì kákuu-ró mozo nuu kuächì, ko síkí tíñu ndaa tú ní kákuu-ró mozo. ²¹ Naún ní ja'a taká tíñu-ún nuu-ro, chí vína kákuka nuu-ro sá'a-ún. Chí nú kukuu-yó jíin-ún te kuu-yo. ²² Ko vína a nì kenda koyo-ró iní nda'a kuächì. Te nì kanduu-ró mozo Dios. Te a nì kandundoo-ró ní sá'a-ya, te onde sandí'i-na te kuchaku-ro ní káni. ²³ Chí ya'u-yó já kuá'a kuächì nuu-yo kúu ja kúu-yo. Ko ñn ta'u-yó já kuá'a Dios nuu-yo kúu ja kúchaku-yo ní káni sá'a Jito'o-yo Cristo Jesús.

7

Modo ja tíin ley so'o ñayivi

¹ Ñáni, xí tú kájuku'un iní-ro já tíin ley so'o ñn chaa nú nini chakú-de náún. Ká'an-rí jíin cháa kájiní ndasa ká'an ley. ² Chí ña'an ní tãnda'a, yí'i-ña ndá'a yíi-ñá sá'a ley, ko nú a nì jí'i yíi-ñá, a nì kenda-ña chí ley cuenta yíi-ñá. ³ Ja yuán, nú chakú yíi-ñá, te ketá'an-ña jíin ingá chaa, te kunání-ña ñá'an ísíki ncháa yíi nú súan. Ko nú a nì jí'i yíi-ñá, a nì kenda-ña chí ley-ún. Te vasa ná ketá'an-ña jíin ingá chaa, nasu ísíki ncháa-ña yíi-ñá. ⁴ Suni súan róo jíin'an-ró, ñáni máni, a nì kají'i-ro núu ley ja stian nì jí'i yíki kúñu Cristo, náva'a ná náketá'an-ró jíin ingá, ja kúu máá I'a ja ní nachaku mā'ñú ndíyi, náva'a kuu sá'a-yó táka tíñu va'a kuní Dios. ⁵ Chí ná nì kajika-yó jíin modo kákuu iní ñayivi, te nì ndukanda taká ja ndío iní-yo jíin kuächì nì sá'a ley. Te nì kasatíñu-ún iní pedazo yiki kúñu-yó, te nì sá'a taká tíñu ja kúu-yo jíin núu. ⁶ Ko vína nì kenda koyo-yó iní nda'a ley, te nì kají'i-yo núu já jasú-yó-ún. Te ja yuán kájatíñu jáa-yó jíin máá Espíritu, nasu jíin tutú aná'an. ⁷ Ndasa ka'an-yo núsáá, ley kúu kuächì náún. Mā kúu kuti. Ko ja máá-rí, mā kuní-rí ja ío kuächì nú tú ley núu. Te suni mā kuní-rí ja ío tu'un ndío iní nú tú ní ká'an ley jíin-rí: Mā ndío iní-ro, áchí. ⁸ Te jíin ley nì jikín nuu kuächì jíin-rí, te nì skíi iní-rí nì ndío iní-rí taká tíñu kuní. Chí nú tú ley, te a nì jí'i kuächì nú súan. ⁹ Te ruu, tú ní

jiní-rí ley, te nì ichaku-rí sáa. Ko nuu ní chaa tu'un tá'ú tíñu, yúan-na te nì nachaku kuachi, te ruu nì jì'j-rí. ¹⁰ Te ley chì kuchaku-yo jín núu, ko nì jiní-rí ja kuni kuu-rí jín. ¹¹ Te jín tú'un tá'ú tíñu, nì jikín nuu kuáchi jín-rí, te nì xndá'ú ruu, te nì ja'ni rúu. ¹² Ja yúan ío ndoo ndija máa ley. Te tu'un tá'ú tíñu, suni ío ndoo, ío va'a, te ío ndaa.

Ndasá kájtá'an ley yúku jín ley máa-yá

¹³ Te ja ío va'a yúan, nì ja'ni rúu náun. Túu, chì sua máa kuáchi, jín máa ley ja ío va'a nì ja'ni rúu, náv'a a ná kuni-yo ja kuáchi ndiso ndija kuáchi, te kaa xaan-gá kuáchi sikí kuáchi sá'a tu'un tá'ú tíñu. ¹⁴ Chì kájiní-yo ja ley jìka cuenta Espiritu, ko ruu, chì chaa yúku kuu-rí. Te nì jaan kuáchi ruu, te jándatu-rí nuu. ¹⁵ Chì tíñu sá'a-rí, tú júku'un iní-rí jín, ni tú sá'a-rí ja kuni-rí, chì sasua sá'a-rí ja kití iní-rí jito-rí-ún. ¹⁶ Te nú sá'a-rí ja tú kuni-rí-ún, yúan-na te játu'ún-rí ja ío va'a ley. ¹⁷ Ja yúan, vina nasu rúu kuu ja sá'a tíñu-ún, chì kuáchi ja ncháa iní-rí kuu ja sá'a. ¹⁸ Te a jiní-rí ja iní-rí, ja kuni ka'an iní añu máa-rí, tú ncháa tíñu va'a, chì kuu iní-rí sá'a-rí tíñu va'a, ko tú kúndéé-rí sá'a-rí. ¹⁹ Chì tú sá'a-rí tíñu va'a ja kuu iní-rí sá'a-rí, ko tíñu náa ja tú kuni-rí sá'a-rí-ún, sa yúan sá'a-rí. ²⁰ Te nú sá'a-rí tíñu ja tú játa'an iní-rí, nasu rúu sá'a yúan, chì kuáchi ja ncháa iní-rí kuu ja sá'a. ²¹ Jiní-rí ingá ley yá a núsáa: Vasa kuu iní-rí sá'a-rí tíñu va'a, sasua ncháa tíñu náa iní-rí. ²² Chì kúsí iní-rí jín ley Dios onde jín iní jín añu-rí. ²³ Ko jiní-rí nuu ingá ley ja jìka iní taká pedazo yiki kúñu-rí, kájtá'an jín ley ja jìka jín ja jiní tuní-rí, te nátu'un preso skívi ruu iní nda'a ley ndiso kuáchi ja ncháa iní pedazo yiki kúñu-rí. ²⁴ Naka ndá'ú chaa kuu-rí. Ndéja náma ruu chii modo máa-rí yá'a ja kuu núsáa. ²⁵ Ná kúta'ú-rí nuu Dios sá'a máa jito'o-yo Jesucristo. Núsáa te játíñu-rí nuu ley Dios jín ja jiní tuní-rí, ko nuu ley kuáchi, chì jín modo máa-rí játíñu-rí.

8

Modo jìka-yo jín máa Espiritu

¹ Núsáa te vina ma náku xndí kuti-yá sikí ñáyivi káy'i nda'a Cristo, chì tuká kájika-i nátu'un kuni modo máa-i, chì sua kájika-i nátu'un kuni máa Espiritu. ² Chì ley ja ká'an Espiritu, onde jín Cristo Jesús sá'a ja chakú-yo. Yúan ní nama ruu iní nda'a ley ja ndiso kuáchi jín ja ndiso kue'e kuu-yo. ³ Chì tíñu ja tú ní kuu sá'a ley sikí ja vítá iní ñáyivi, te nì sá'a Dios, chì nì táji-yá Se'e-ya ní kii nátu'un kándaá máa-yó, náv'a a kundiso-ya kuáchi. Te nì nakuxndí-ya sikí kuáchi ja ndiso ñáyivi. ⁴ Náv'a a ná skíkuu-yó taká tíñu tá'ú ley sá'a-ya, jín yóo ja tú kájika-yó nátu'un kuni máa modo ñáyivi, chì kájika-yó nátu'un kuni máa Espiritu. ⁵ Chì ñáyivi kájika nátu'un kuni máa modo máa-i, ja kuu modo máa-i kájitú iní-i jín. Ko ñáyivi kájika nátu'un kuni máa Espiritu, ja kuu tíñu Espiritu kájitú iní-i jín. ⁶ Chì nú kájani iní-yo nátu'un kuni modo ñáyivi, te kuu-yo. Ko nú kájani iní-yo nátu'un kuni máa Espiritu, te kuchaku-yo jín tú'un kuaká'nu iní. ⁷ Ñáyivi jáni iní-i sikí modo máa-i, chì jito u'u-i Dios, chì tú jándatu-i nuu ley Dios. Te nì ma kuu kuandatu-i. ⁸ Tú kuu kusí iní Dios sá'a ñáyivi kájika jín modo máa-i. ⁹ Ko róo tuká kájika-ró jín modo máa-ró, chì jín Espiritu kájika-ró, te nú ncháa ndija Espiritu Dios iní-ro. Te nú ñáyivi tú ndiso-i Espiritu máa Cristo, nasu iní nda'a-ya yí-i. ¹⁰ Ko nú ncháa Cristo iní-ro, te vasa sikí kuáchi a nì jì'j yiki kúñu-ró, ko chakú añu-ró sikí tíñu ndaa. ¹¹ Ko nú iní-ro jín'an-ró ncháa Espiritu máa Dios, I'a nì naschaku Jesús ma'ñú ndíyi, te suni súan jín Espiritu-ya ja ncháa iní-ro te nachaku yiki kúñu-ró ja kuu-ún sá'a Dios ja ní naschakú-ya Cristo Jesús ma'ñú ndíyi. ¹² Nání, chaa káitay kákuu-yó núsáa. Ko nasu núu modo máa-yó, ja káka-yó nátu'un kuu iní máa-yó. ¹³ Chì nú kájika-ró nátu'un kuni modo máa-ró, te kuu-ró ní súan. Ko nú jín Espiritu xnáa-ro taká tíñu ja sá'a-ró jín modo máa-ró, te kuchaku-ro. ¹⁴ Chì taká ñáyivi ja káyoxnúu Espiritu Dios nuu-í, ñáyivi yúan kákuu se'e Dios. ¹⁵ Chì nasu nátu'un mozo nì sá'a-ya róo ja yú'ú-ro ingá jinu, chì nì nduu-ró nátu'un se'e-ya. Te ja yúan kákana ndá'ú-yo: Abba, ja kuni ka'an: Aj Táta máni. ¹⁶ Chì suni máa Espiritu ká'an ndaa tá'an jín añu-yo ja kákuu-yo se'e Dios. ¹⁷ Te nú se'e-ya kákuu-yó, suni chaa nì'n tá'u kákuu-yó, chaa nì'in tá'u núu Dios kákuu-yó. Te nì'in ká'nu-yó tá'u-yo jín Cristo. Te ní súan kuandéé iní yo ndó'o ta'an-yo jín-yá, náv'a a suni nduñá'nu luu ta'an-yo jín-yá.

Ja kóo kivi kuánchaa tundó'o ñáyivi

¹⁸ Chì jáni iní-rí ja taká tundó'o kándo'o-yó vina, ni ma káni tá'an kuti jín tú'un nduñá'nu luu-yó ja kenda kuee-ga, te kuni ndijin-yo núu. ¹⁹ Chì taká ja ní sá'a-ya, kañukuu iní onde kenda ndijin taká se'e Dios. ²⁰ Chì taká ja ní sá'a-ya, nì kivi sáni iní nda'a tú'un té'yu, ko nasu ja kákuu máa, chì súan nì jata'an iní máa I'a nì sá'a. Te kañukuu iní. ²¹ Chì ñin kivi, te taká ja ní sá'a-ya-ún, kenda iní nda'a tú'un té'yu, te kaka kuu ndichá-ña jín tú'un luu nátu'un taká se'e Dios. ²² Chì kájiní-yo ja taká ja ní sá'a-ya-ún, ñin ká'nu-ni kátana, te kájito tundó'o onde vina. ²³ Te nasu máa ñin ja ní sá'a-ya-ún, chì suni onde yóo, ja ní keja'á sátiñu Espiritu iní-yo, te suni kátana-yó jín iní máa-yó, káindatu-yo ja náki'in sé'é-ya yóo. Yúan kuu

ja náma-ya yiki kúñu-yó. ²⁴ Chì káñukuu inji-yó te a ñi kakaku-yó. Te nú ndijin kándé'é-yó núu ñin ja káñukuu inji-yó, nasu ja káñukuu inji-yó kúu. Chì nú ñin ja á kájiní-i nuu kúu, ndé ñayivi kúñukuu-ga inji núsáá. ²⁵ Ko nú ja tú kájiní-yó núu kúu, káñukuu inji-yó. Yúan-na te jín paciencia káindaŋu-yó-ún. ²⁶ Suni súan chéndéé tá'an Espiritu jín-yó ja vítá inji-yó, chì tú kájiní-yó kakán ta'u-yó nátu'un kánúu kakán ta'u-yó, ko suni máá Espiritu kúu ja jikán ta'u ja'a-yó, te tána jín, te tú ñi'ín tú'un ka'an jín. ²⁷ Ko máá I'a jito nchaq vii ini añú-yó, jini-ya ndasa jáni inji Espiritu. Chì máá Espiritu, jikán ta'u ja'a táká ñayivi ndóo nátu'un kuní máá Dios.

Ja má kúu kuanchaa-i yóo inji nda'a Cristo

²⁸ Te a kájiní-yó ja táká ja tá'an ñayivi, kendoo va'a-ga-i jín sá'a-ya, nuu ñayivi ja kákumani-i jín-yá, ja ní kana-ya xiní-i nátu'un ñi jata'an inji-ya. ²⁹ Chì taká ñayivi, jín tiempo a ñi jini-ya núu-í. Suni ñi teta'an-ya-í ja ná kóo-i nátu'un káa Se'e-ya, náv'a ná kúu Jesús ñani núu vásá sáva-ga ñani. ³⁰ Te máá ñayivi ní teta'an-ya-ún, suni ñi kana-ya xiní-í, te ñayivi ní kana-ya xiní-ún, suni ñi kakendoo ndaa-i ñi sá'a-ya. Te ñayivi ní kakendoo ndaa-ún, suni ñi nduñá'nu luu-i ñi sá'a-ya. ³¹ Te ñaún káka'an-yó sikí tú'un yá'a núsáá. Chì nú Dios ká'an-ya ja'a-yó, te ndéja kúu ka'an sikí-yó núsáá. ³² Chì máá-yá, tú ní sásá'an-ya Se'e-ya, chì sua ñi ja'a-ya-í ja sikí táká-yó. Te naja má kuá'a-ya táká ndatíñu nuu-yó ondé jín Sé'e-ya núsáá. ³³ Ndéja kúu kakan kuachi sikí ñayivi ní kaji Dios núsáá. Máá Dios kúu I'a skéndoo ndaa yóo. ³⁴ Ndéja nákuñndíi sikí-yó. Máá Cristo kúu I'a ñi jini, te suni ñi nachaku-ya má'ñú ndíyi, te vina kánchaa-ya íchi ndáv'a Dios, te suni I'a-ún ká'an-ya ja'a-yó. ³⁵ Ndéja kúu kuanchaa yóo nuu tú'un ñi kundá'u inji Cristo yóo núsáá. Á tundó'o, xí ja ndúku'a inji-yó, xí ja kájika jinu-yó, xí tamá, xí ja kájika víchí-yó, xí ja káyu'ú-yó, xí yuchi náún. ³⁶ Nátu'un yóso núu tutú: Ja sikí ní kúu ja káji'i-ná ndita'an kivi, te nátu'un ri kiti kúu, kájani inji-i kájito-i náá, áchí. ³⁷ Ko tú súan, chì sua ñi kundéé-ga-yó jín táká tu'un yá'a ñi sá'a máá I'a-ún ja ñi kundá'u inji-ya yóo. ³⁸ Chì jáni ndija inji-ri ja ñi kue'e kuu-yó, ni tu'un ja chakú-yó, ni ndajá'a máá-ún, ni ja kákuña'nu, ni ja kátá'u tiñu, ni ja vína, ni ja yúchaan, ³⁹ ni nuu súkún, ni nuu kúnú, ni ñi ndatíñu ja ní sá'a-ya, ma kúu kuti kuanchaa yóo nuu tú'un ja máá Dios jín Jító-yó Cristo Jesús, ñi kundá'u inji-ya yóo.

9

Tu'un ñayivi Israel

¹ Ká'an ndaa-ri tu'un Cristo, tú xndá'u-ri, chì súan ká'an ndaa-ri jini-ri inji añú-ri jín Espiritu Santo. ² Chì ndúku'a xaan ini-ri, te nene tá'u'u inji añú-ri. ³ Chì suni kuní máá-ri kuxio-ri nuu Cristo, te ná náa-ri núu, ja sikí ñani-ri ja kúu tá'an-ri ja ñin-ni niñi, ñin-ni kuñu, kákuu-ri jín. ⁴ Te chaa Israel kákuu-de. Máá-de kákuu chaa naki'in sé'é-yá, jín ja nduñá'nu-de, jín ja ní sá'a-ya contrato jín-de, jín ja ní ja'a-ya ley nuu-de, jín ja chíñú'ún-de máá-yá, jín tú'un ní keyu'u-yá nuu-de. ⁵ Te chii tata chaa-ún, ñi kakena ndiyi táa-yó. Te suni chii tata yúan, ñi kenda niñi, kuñu Cristo. Te taká ndatíñu yí'i nda'a Dios. Te ná nákana jaa-yó-yá ní káni ní kuiá. Amén. ⁶ Ko nasu ja ní tiví tu'un Dios, chì nasu táká ñayivi ja kákuu tata Israel kúu máá cháa Israel. ⁷ Te suni vaša tata Abraham kákuu-i, ko nasu ndí'i-i kákuu se'e-de. Chì sua ká'an: Chii Isaac koo ja kunáni-i tata-ro, áchí. ⁸ Yuán kuní ka'an, nasu ja kákuu se'e yiki kúñu kákuu se'e Dios, chì sua se'e ja ní keyu'u-ya-ún. Chì-i-ya cuenta-i ja kákuu ndija-i tata-ún. ⁹ Chì ya'a kúu tu'un ñi keyu'u-ya: Suni kivi yá'a jinu kuia, te chaa-ri, te koo ñin se'e yí Sara, áchí. ¹⁰ Te suni ío inga tu'un, chì suni ní ñi'n sé'e Rebeca. Uu se'e yí ñi sá'a ñin-ni chaa, ja kúu ndiyi táa-yó Isaac. ¹¹ Te ondé ná té kaku-ga-í jíná'an-i, ni té kuni-ga-í sá'a-í ja vá'a ja ú'u, náv'a a kendoo ñi'in tu'un, ñi kaji núkúun Dios máá-i. Chì nasu jín tiñu sá'a-i, chì sikí ja ní kana-ya xiní-í. ¹² Chì ñi ká'an-ya jín-ña: Ja ñá'nu kuatiñu nuu ja súchí, áchí-ya. ¹³ Nátu'un yóso núu tutú: Ñi kumaní-ri jín Jacob, te ñi kiti inji-ri nuu Esaú, áchí. ¹⁴ Ndasa ka'an-yó núsáá. Á sá'a Dios tiñu ja tú ío ndaa náún. Ma kúu kuti. ¹⁵ Chì ñi ká'an máá-yá jín Moisés: Ndéja kuni-ri kundá'u inji-ri te kundá'u inji-ri, te ndéja kuni-ri kuku'a inji-ri jín te kuku'a inji-ri jín, áchí-ya. ¹⁶ Núsáá te tú kée tiñu sá'a ni chaa kuní, ni chaa jiku jín, chì máá Dios kúu I'a kundá'u inji-ya. ¹⁷ Chì áchí tutú i jín rey Farao: Ja yúan ní jani-ri róo náv'a ná kuichá tu'un sí'vi-ri ki'in ñi ñúyivi, te kuni ndijin-i ndasa káa fuerza-ri ja kúkuu-ri jín-ró, áchí. ¹⁸ Núsáá, te nú ndéja kuni-ya, te kundá'u inji-ya, te nú ndéja kuni-ya, te sándava-ya inji. ¹⁹ Sanaa te ka'an-ro jín-ri: Naja jikán-ga-ya kuachi núsáá, chì ndé chaa kuu kasu nuu-yá ndasa jata'an inji-ya, achí-ro. ²⁰ Chì sua ká'an-ri jín-ró: Te róo, ndé chaa kúu-ró ja státá'an-ró jín Dios. Á kuu ká'an kisi ñu'un jín máá cháa ñi sá'a-ún: Naja ní sá'a-ró rúu, achí. ²¹ Te chaa sá'a-ún, ío derecho-de ja sá'a-de ñin kisi ku'un ndatíñu luu, te inga kisi ku'un ndatíñu chá'an xí túu. ²² Te nú kuní Dios stá'an-ya núu-í ndasa káa tu'un kiti inji máá-yá,

náva'a kunj-i na fuerza ndiso-ya, te nú ja yúan jín paciencia tú ní xndí'i yachí-ya ñayivi-ún, cuenta kisi ja á yani naa ñúkuún máá, te naja tú játú'ún-ró nú súan. ²³ Te súan sá'a-ya, chí kuni-ya kuichá tu'un ndasa sá'a-ya kuá'a tíñu luu xaḡn núu ñayivi já ní sáva'a-ya-í, nátu'un jín kisi, súan ná kéndḡo luu-i jín-ya. ²⁴ Ñayivi yúan kákuu yóó ja ní kana-ya xiní-yo. Chí nasu máá ñn ñayivi judío ní kana-ya xiní, chí suni n̄ kana-ya xiní ñayivi s̄in nación. ²⁵ Suni súan nátu'un ká'an nuu tutú Oseas: Ñayivi já ná tú ní kúu ñayivi máá-rí-ún núu, skúnání-rí-i ñayivi máá-rí v̄ina. Te ña'an já tú ní kúmanj-rí jín-ña núu, skúnání-rí-ña ña' an já maní-rí jín v̄ina. Achí. ²⁶ Yúan-na te nuu ní ka'an-ya: Nasu róó kákuu ñayivi máá-rí, áchí-ya, tu'un ñuu yúan ka'an-i: Ñayivi yúan se'e Dios I'a chakú kákuu-i. ²⁷ Suni súan n̄ kana jaa Isaías tu'un ñayivi Israel: Vasa nándeá se'e ñuu Israel nátu'un ñití káa yu'u mar, ko ñn t̄in-ni-i kaku, ²⁸ chí máá Tatá Dios s̄j̄nu-ya tíñu sá'a-ya já ndón-da-ya s̄ikí ñúyivi, te yachí sánda-a-ya. ²⁹ Nátu'un n̄ ka'an Isaías onde sáá: Te nú máá Tatá I'a t̄in so'o taká soldado, nú tú ní skéndḡo-ya yakú-ga tatá nuu-yo núu, te nátu'un ñayivi ñuu Sodoma jín ñayivi ñuu Gomorra, súan kuu-yo te súan ta'an-yo núu. Achí. ³⁰ Ndasá ka'an-yo núsáá. Ñayivi s̄in nación, tú ní kándúkú-i tíñu ndaa, ko n̄ kakendḡo ndaa-i, chí s̄ikí já ní kakandj̄a-i, yúan ní kakendḡo ndaa-i. ³¹ Te ñayivi Israel, n̄ kándúkú-i ja kéndḡo ndaa-i jín ley, ko tú ní skikuu kuti-i jín máa ley. ³² Te naja. Chí n̄ kándúkú sáni-i, nasu jín tu'un kándj̄a, chí sasua jín taká tíñu tá'ú ley. Já yúan ní kajungoyo-i s̄ikí máá yúu x̄in tíñu skáchi'i xinj já'a-í. ³³ Nátu'un yóso núu tutú: Nde'e, chí onde Sion kaitúu-rí máá yúu x̄in tíñu skáchi'i xinj já'a-í, te suni jungoyo-i sá'a yuu-ún. Te ñayivi kándj̄a nuu yúu-ún, ma kúka nuu-í, chí máá-ya kúu, áchí.

10

¹ Ñáni, kúu ndija in̄ añú-rj, te jikán ta'u-rí nuu Dios ja'a ñayivi Israel, náva'a kaku-i jíná'an-i. ² Chí ruu, a jini ndaa-rj ja bueno kákuu in̄-i kájit-o-i Dios, ko tú kákuu in̄-i jín. ³ Chí tú kájuku'un in̄-i ndasa kéndḡo ndaa-i sá'a Dios, te kándúkú-i ja kéndḡo ndaa-i sá'a máa-i. Te ja yúan tú kájandatú-i nuu íchi ndaa Dios. ⁴ Chí jín Cristo te n̄ jukuiñi tu'un ká'an ley, náva'a kéndḡo ndaa taká ñayivi kándj̄a. ⁵ Chí ní ka'an Moisés ja nú ñn cháa skikuu tíñu ndaa ká'an ley, te kuchaku-de jín. ⁶ Ko tu'un kéndḡo ndaa, kenda chí tu'un kándj̄a-yó, te ká'an súan: Ma káni in̄ añú-ro: Nde cháa kaa ki'jn andívi núsáá, áchí. Yúan kuni ka'an, ja xnúu-de Cristo onde nuu ñú'un. ⁷ Ni ma káni in̄-ro: Nde cháa kuun-de ki'jn-de in̄ tunchi núsáá, áchí. Yúan kuni ka'an, ja xndáa-de Cristo ma'ñú ndíyi. ⁸ Ko ndasa ká'an tu'un-ún: Yani jín-ró ío tu'un ka'an-ro, in̄ yu'u-ro te in̄ añú-ró ío, áchí. Yúan kúu tu'un kándj̄a-yó, te yúan kúu tu'un kájani-ró. ⁹ Chí nú játú'ún-ró onde jín yu'u-ro já Jito'o-ro kúu Jesús, te nú onde jín in̄ jín añú-ro kándj̄a-ró já ní nachaku Jesús ma'ñú ndíyi n̄ sá'a Dios, yúan-na te kaku-ró.

Kánúú káni-yó tu'un-ya ná kándj̄a-i

¹⁰ Chí jín in̄ jín añú-yo kándj̄a-yó-ya náva'a kéndḡo ndaa-yo. Ko jín yú'u-yo kuatú'ún-yó-ya náva'a kaku-yo. ¹¹ Chí tutu ij ká'an: Taká ñayivi kándj̄a-i nuu-ya, ma kéndḡo kuti-í tuká nuu, áchí. ¹² Chí tú ká'jo s̄in ñayivi griego jín ñayivi judío, chí suni ñn-ni máá Jito'o-yo t̄in so'o taká-i. Te kúnda'ú xaḡn in̄-ya ñayivi káka'an nda'ú jín-ya. ¹³ Chí taká ñayivi káka'an nda'ú jín máá Jito'o-yo onde jín sí'vi-ya, kaku-i. ¹⁴ Ndasá ka'an nda'ú-i jín-ya te nú tú kándj̄a-i-ya. Te ndasa kándj̄a-i-ya te nú tú jini so'o-i tu'un-ya. Te ndasa kuni so'o-i te nú tú ñaḡn kani tu'un-ya núu-í. ¹⁵ Te ndasa kani-i tu'un-ya te nú tú táj̄i-ya-í ki'jn-i. Nátu'un yóso núu tutú: Xáan luu kándga ja'a ñayivi kájani tu'un kuaká'nu in̄, jín já'a ñayivi kájani tu'un va'a tu'un luu. ¹⁶ Ko nasu taká-i káchu'un in̄-i ja ká'an tu'un va'a, chí n̄ ka'an Isaías: Táta, ndé ñayivi kándj̄a tu'un kájani-ná vii, áchí-de. ¹⁷ Núsáá te kuu kándj̄a-i onde nú kuni so'o-i, te kuu kuni so'o-i onde nú koo ja káni tu'un Dios. ¹⁸ Ko ruu ká'an-rj: Á tú ní kájini so'o-i. Jandaa n̄ kajani so'o-i, chí ká'an: Ní ñúyivi ní kenda tu'un-i te onde nuu ndí'i-na ñuyivi ní jichá tu'un-i, áchí. ¹⁹ Ko ruu ká'an-rj: Á tú ní kájuku'un in̄ ñayivi Israel tu'un yá'a. Xnáñúú-ga n̄ ka'an Moisés: Ná kúkuñi-ro sá'a-rj jín ingá nación ja násu ñuu máá-rí kúu, te jín ñn nación ñáá skití in̄-rj róó, áchí-de. ²⁰ Suni Isaías n̄ chundéé in̄-de n̄ ka'an-de: Ñayivi já tú ní kánandúkú ruu, a n̄ jin̄-i ruu. Te ñayivi já tú ní kájika tu'un ruu, n̄ stá'an ndij̄in-rj máá-rí nuu-í, áchí-de. ²¹ Ko s̄ikí ñayivi Israel ká'an: Ncháka ncháa, n̄ jata ñaa-rj nda'a-rí nuu ñayivi tú jándatu, jín núu ñayivi ní'in in̄, áchí-ya.

11

Ja ío ñn t̄in-ga ñayivi Israel

¹ Núsáá te ká'an-rj: A n̄i kiñi'in Dios ñayivi máá-yá náún. M̄a kúu kuti. Ch̄i ruu, suni cháa Israel kúu-rj, tata Abraham kúu-rj, tá'an tata Benjamín kúu-rj. ² Tú ní kiñi'in Dios ñayivi máá-yá ja á n̄i jini-ya núu-í jín tiempo xí tú kájin-řo tutú iñ ndasa ká'an tu'un Elías, ndasa n̄i ka'an nda'ú-de jín Dios sikí ñayivi Israel: ³ Táta, n̄i kaja'ni-í cháa kájani tu'un-ni, te n̄i kajacha-i altar-ni. Te náá, máá ín-na-ná n̄i kendo. Te vina, káchindikín-i náá, ka'ni-í náá kákuni-í, áchí-de. ⁴ Ko yúan-na te ndasa ní xndió káni Dios tu'un nuu-dé núsáá: A ñáva'a ná'in-rí vásté usiá mil ñayivi káchiñ'ún ruu, te ñayivi-ún tú kájukuiñ jítí kúti-í nuu ndosó Baal, áchí-ya. ⁵ Te suni súan vina, ch̄i ío ñn tñn-ga, te jín tú'un luu ío in̄i-ya ní kaji-ya-ún. ⁶ Te nú sikí tú'un luu ío in̄i-ya kúu, nasu ní ní'in-í jín tñn n̄i sá'a-í núsáá. Ch̄i nú súan, te n̄i jita tu'un luu ío in̄i-ya núu. ⁷ Nañn káka'an-rj núsáá. Ja ní kandúkú ñayivi Israel, tú ní kákundé-í ní'in-í. Ko n̄i kákundé ñayivi ní kaji-ya-ún, n̄i kani'in-í. Te sava-ga-í n̄i kandun̄i'in in̄i-í. ⁸ Natu'un yóso núu tutú: Nuu-í n̄i ja'a Dios ñn xin̄i ja tú júku'un kuti ini, jín ndúchi ja tú kun̄i kuti, jín só'o ja tú kuni so'o kuti ondé vina, áchí. ⁹ Te n̄i ka'an David: Viko kásá'a-í, ná kúu natu'un ñn xeyu, ñn ja tñn yátá-ún-í, ñn tunchi, ñn nuu ní'in-í ya'u-í. ¹⁰ Te nduchi-í, ná kúña náva'a m̄a kúu nde'é-í jín, te ná kóo tí-í ní káni, áchí-de. ¹¹ Núsáá te ruu ká'an-rj: N̄i kandua-í, te n̄i kajita i-í náún. M̄a kúu kuti. Ch̄i sua n̄i kakaqu ñayivi sñn nación ja súan n̄i kasáña'mu ñayivi Israel, náva'a ná kúkuñi máá Israel jín'an. ¹² N̄i kasáña'mu Israel, te ja yúan ní ndukúka ñuyivi. N̄i kajita Israel, te ja yúan ní ndukúka ñayivi sñn nación. Naga n̄i kuu ja xáan ndatu tñn koo ondé kivi ná náki'in sé'é-yá taká Israel núsáá. ¹³ Ch̄i jín róó ñayivi sñn nación ká'an-rj, ch̄i ruu suni cháa skáka tu'un nuu cháa sñn nación kúu-rj, te jín'ún ká'an-rj sikí tñn sá'a-rj, ¹⁴ náva'a ná kúkuñi tá'an-rj sá'a-rj, te kaku sava-de sá'a-rj. ¹⁵ Ch̄i nú ní kiñi'in-ya Israel, te ja yúan ní kanaketá'an ñayivi ñuyivi jín-ya, núsáá te kivi náki'in sé'é-yá Israel, te nasu natu'un ja ní nachaku-í m̄a ñu ndi-í koo yúan náún.

Olivo yúkú xiní olivo táta

¹⁶ Te nú ío ndoo nde'ę ja kún núu, te suni ñi-ni ío ndoo. Te nú ndu'u ío ndoo, suni súan ío ndoo taká nda'a. ¹⁷ Ko nú sava nda'a-ún, n̄i kajanchaa, te nú róó ja kúu-ró ñn nda'a yúnu olivo yúkú, n̄i nuku'un-ró núu ní kajanchaa nda'a táta-ún, te nú stáa ta'an-řo kájin ondé ndu'u númá máá yúnu olivo táta, ¹⁸ m̄a sátéyí-řo máá-ró ja ndóna-ró sikí taká nda'a-ún núsáá. Ch̄i nú sátéyí-řo máá-ró, te ná nuku'un in̄i-řo ja tú stáa ndu'u-ún kájin-řo, ch̄i sua stáa-ró kájin máá ndú'u-ún. ¹⁹ Sanaa te ka'an-řo: Sava nda'a ní kajanchaa kua'an náva'a nuku'un-ři ya'a, achi-řo. ²⁰ Bueno, ko sikí ja tú ní kákandija máá ndá'a-ún, yúan ní kajanchaa. Ko róó, ch̄i sikí ja kándija-ró, yúan nukuiñ n̄i in̄i-ró. M̄a sáxixi-řo máá-ró núsáá, sua yu'ú-řo. ²¹ Ch̄i nú Dios, tú ní kúnda'ú in̄i-ya máá ndá'a xín tñn-ún, naga ní kuu róó, ja kúnda'ú in̄i-ya róó. ²² Nde'ę vá'a-ró núsáá, ndasa kúnda'ú in̄i Dios, te suni xaan in̄i-ya. Xaan in̄i-ya jín cháa n̄i kandua-ún, ko kúnda'ú in̄i-ya róó, te nú kundij n̄i in̄i-ró jín tú'un kúnda'ú in̄i-ya róó. Te nú túu, te suni kuancha-ya róó ki'in-řo. ²³ Suni súan máá ñayivi-ún, nú kandija-í, suni nuku'un-í, ch̄i máá Dios kuu nachu'un tuku-ya-í. ²⁴ Te nú róó, vai-řo chí yunu olivo ja á káa yúkú, te n̄i nuku'un-ró xiní yúnu olivo táta, vaša nasu tá'an-ún kúu-ró, naga n̄i kuu ñayivi-ún ja máá ndá'a xín tñn kákuu-í, ja má náchu'un-ya-í xin̄i máá yúnu olivo máá-í núsáá. ²⁵ Ñani, ch̄i tú kuni-ři ja kúñaá xin̄i-řo ndasa ío sikí tú'un sa'í ya'a, náva'a m̄a sáxixi-řo máá-ró te kani in̄i-řo ja ndíchí xaan-řo jín'an-ró, ch̄i sava ñayivi Israel, n̄i kasáni'in in̄i-í, te n̄i kanaa-í, onde ná ndéka va taká ñayivi sñn nación. ²⁶ Yúan-na te ndi'í ñayivi Israel kaku-í. Natu'un yóso núu tutú: Ichi ñu Sion kii I'a nama yóó, te kuancha-ya chá'an tá'an Jacob, ja tú káchiñ'ún-í-ya. ²⁷ Te tu'un ya'a kuu contrato sánda-ři jín-í onde ná kuáncha-ři kuachi-í, áchí. ²⁸ Ja'a róó, kájito u'u-í-ya ja sikí máá tú'un va'a. Ko n̄i kaji-ya-í, te kúnda'ú in̄i-ya-í, ja sikí táa-í. ²⁹ Ch̄i Dios tú natu'u in̄i-ya ja téta'an-ya tá'u-yo jín ja kána-ya xin̄i-yo. ³⁰ Suni súan róó, n̄i kasáni'in in̄i-řo núu Dios ondé sáa. Ko vina, ch̄i sikí ja ní kasáni'in in̄i máá ñayivi-ún, te n̄i kúnda'ú in̄i-ya róó. ³¹ Suni súan máá ñayivi-ún, n̄i kasáni'in in̄i-í vina, náva'a suni natu'un ní kúnda'ú in̄i-ya róó jín'an-ró, suni súan ná kúnda'ú in̄i-ya-í vina. ³² Ch̄i máá Dios, n̄i jasuy-ya taká ñayivi chí tu'un sáni'in in̄i-í, náva'a kúnda'ú in̄i-ya taká-í. ³³ Xáan kúnú káa tu'un kúká, tu'un ndíchí, tu'un tu'a Dios. Ni má júku'un kuti in̄i-yo ndasa káa taká tñn sánda-ya. Te xaan sá'í in̄i taká ichi-ya. ³⁴ Ch̄i ndé cháa, a n̄i jini ndasa jani in̄i Dios, xí ndé cháa n̄i ja'a consejo nuu ya. ³⁵ Xí ndé cháa n̄i ja'a nuu-yá xna'an-ga náva'a chunáa-ya nuu-dé. ³⁶ Ch̄i onde nuu máá-yá vai taká ndatñu. Te suni máá-yá n̄i sá'a. Te suni máá-yá tñn. Te ná nákana jaa-yó-yá ní káni ní kúia. Amén.

12

Ndasa kuatñu va'a ñayivi ndóo

¹ Ñānj, ja yúan ká'an ndá'ú-rj jín-ró jín tú'un n̄ kundá'ú in̄j Dios róó, ch̄j vina chakú-ro jín yiki kúñu-rj ja te kuní-rj ja ná kóo ndoo te kuá'a-ro núu máá-yá. Te ná kúsi in̄j Dios jín-ró, ch̄j yúan kúu ja chíñú'ún-ro-yá onde jín in̄j jín añú-ro. ² Te ma kóo in̄j núu in̄j-ro jín n̄yivi yá'a, ch̄j sua ná násama-ro máá-ró, te ná ndúu jáá xiní-ro, náva'a ná kuní-ro ndasa va'a káa tu'un játa'an in̄j Dios, jín tú'un n̄j yija va'a ja kúsi in̄j-yá sá'a. ³ Chi tu'un luu ja ní ja'a-ya núu-ri sá'a ja ká'an-rj jín in̄j in̄j cháa ká'in ma'ñú-ro ján, ja má skákunu-ga-de ku'a-a máá-de nuu kú'a ja á ká'in-de, ch̄j sua ná káni kuánd'í in̄j-de natú'un n̄j ja'a Dios-te in̄j kándija nuu in̄j in̄j-de. ⁴ Ch̄j nátu'un yóó, jín modo ja kuá'a pedazo ndiso yiki kúñu-yó ko tú in̄j-ni tiñu kásá'a, ⁵ suni súan yóó, vasa kua'a-yo, ko natú'un in̄j-ni ñayivi kákuu-yó núu Cristo. Ko ja in̄j in̄j máá-yó, ch̄j pedazo-ni-yó kánakuni tá'an-yó. ⁶ Chi n̄j n̄'in-yo siin s̄in ta'u ndasa ku'a n̄j ja'a-ya tu'un luu ío in̄j-yá núu-yo. Te nú ta'u ja káni-yó tu'un-ya kúu, ná sá'a-yó jín kú'a kándija-yó núsáá. ⁷ Xí nú ta'u ja kuátíñu-yó kúu, ná kuátíñu-yó. Te nú ta'u ja stá'an-yo kúu, ná stá'an-yo. ⁸ Ñayivi ká'an ndéé, ná ká'an ndéé-i. Ñayivi já'a, ná táva in̄j-i kuá'a-i. Ñayivi tá'ú tiñu, ñúkuún ná sá'a-i. Ñayivi kundá'ú in̄j, siñ ná kóo in̄j-i. ⁹ Tu'un kundá'ú in̄j, ma kóo jín tú'un yóso yú'u. Ná koto u'ú-ro tiñu ñáá, te ma sia-ro tiñu va'a. ¹⁰ Ná kunchaka man̄j tá'an-ró. Te sá'a-ró cuenta ja maní-ro jín ñani máá-ró. Te kuitú in̄j-ro ja sá'a jín'ún-ro jín tá'an-ró. ¹¹ Ma sá'a kúxi-ró nú ío tiñu kásá'a-ró. Te jín in̄j jín añú-ro ná kuitú in̄j-ro kuátíñu-ró núu máá Jito'o-yo. ¹² Te a kañukuu in̄j-ro, te ná kóo siñ in̄j-ro. Te nú ío tundó'o, te kuandéé in̄j-ro. Te nene kakán ta'u-ro. ¹³ Te taká ñayivi ndóo, nú kánand'í-i yakú najín, te koto tá'an-ró jín-i. Te koto ndá'ú-ro núu ñayivi jíká. ¹⁴ Kakan ta'u-ro ja'a ñayivi káchindikin róó, kakan ta'u-ro ja'a-i te ma ká'an tásí-ro siki-í. ¹⁵ Ná kúsi in̄j-ro jín ñayivi ká'io siñ in̄j, te ná ndé'e-ro jín ñayivi kánde'e. ¹⁶ In̄j-ni ná kóo xiní-ro jín'an-ró. Ma skákunu-ro máá-ró, ch̄j sua ná ndútá'an-ró jín cháa ká'io súchi in̄j. Ma sá'a-ró ja cháa ndíchi xáan kákuu-ró. ¹⁷ Ma ná sá'a ndiva'a-ró jín ní in̄j ñayivi, nú n̄j sá'a ndiva'a-i jín-ró. Kuitú in̄j-ro sá'a jín'ún-ro tiñu onde jito jín núu taká-i. ¹⁸ Te nú kuu sá'a-ro, te vindáa vinené kuxiukú-ró jín taká ñayivi, onde jín kú'a kundéé-ro jín. ¹⁹ Ñānj man̄j, ma cháa in̄j-ro ja nani'in tá'an-ró jín'an-ró, ch̄j sua nuu máá-yá ná kuá'a-ró tú'un kitj in̄j-yá núu-i, ch̄j súan yóso núu tutú: Nani'in tá'an máá-ri jín-i, máá-ri kua'a ya'u-i, áchi máá Tatá Dios. ²⁰ Ja yúan, nú cháa kájito u'ú róó, j'i'-de soko, kuá'a ja ná kée-dé. Nú jichí-de, kua'a ja ná kó'o-de. Ch̄j nú súan, te kundéé-ro jín-de, kuka nuu-de sá'a-ró. ²¹ Ma yují-ro sá'a tiñu ñáá, ch̄j sua ná yují tiñu ñáá sá'a-ró jín tú'un va'a.

13

Ndasa kaka-yó ichi núu gobierno

¹ Taká ñayivi, ná kuándatu-i nuu cháa kákuñá'nu-ga, ch̄j túu cháa tá'ú tiñu te nú tú ní ja'a Dios tu'un núu. Te taká cháa a kándiso tiñu, Dios n̄j cháa tiñu siki-dé. ² Ja yúan, nú ío cháa tú jándatu nuu cháa tá'ú tiñu, te tiñu n̄j teta'an Dios ské'ichí-de, te cháa káské'ichí, nakuxndí-de siki máá-de. ³ Chi cháa kátá'ú tiñu, tú ndóna-de siki cháa sá'a tiñu va'a, ch̄j sua siki cháa sá'a tiñu ñáá. Te róó, kuní-ro ja tú yu'ú-ro sá'a cháa tá'ú tiñu náun. Sá'a tiñu va'a, te ná kuátú'ún-de róó. ⁴ Ch̄j mozo Dios kúu-de, ja koto va'a-de róó. Ko nú sá'a-ró tiñu ñáá, te ná yú'ú-ro, ch̄j nasu ja kúsi in̄j máá-de ndiso-de machete, ch̄j mozo Dios kúu-de, náva'a xndó'o-de ñayivi sá'a tiñu ñáá. ⁵ Ja yúan kánúu kuándatu-ro núu-dé jín'an-ró, nasu máá in̄j ja tú kitj in̄j-yá nuu-ro, te suni náva'a ma kána jín añú-ro núu-ro. ⁶ Ch̄j suni ja siki yúan kúu ja ká'a-a-ró xú'ún yóó, ch̄j mozo kájatíñu nuu Dios kákuu-de, suni ja siki tiñu yúan. ⁷ Ka'ncha ja káitau-ro núu taká ñayivi. Nuuj ja taú-ro xú'ún yóó, te xú'ún yóó. Nuuj ñayivi ja taú-ro xú'ún póniná, te xú'ún póniná. Nú n̄ni kuándatu-ro, te ná kuándatu-ro. Te nú n̄ni kóo tu'un jín'ún, te ná kóo jín'ún-ro. ⁸ Ma kútau kuti-ro núu ní in̄j ñayivi, ch̄j máá-ni ja kundá'ú in̄j-ro tá'an-ró. Chi cháa kundá'ú in̄j tá'an, a n̄j kuandéé-de n̄j skíkuu-de tu'un ká'an ley. ⁹ Ch̄j ká'an nuu tutú: Ma kúsi in̄j ncháa tá'an-ró, ma ká'ni-ro ndíyi, ma sákuni-ná-ró, ma sátú'ún-ro, ma ndío in̄j-ro. Te nú ío sava-ga tu'un tá'ú tiñu, ko in̄j ká'nu-ná ká'an: Kundá'ú in̄j-ro tá'an-ró, natú'un kundá'ú in̄j-ro máá-ró, áchi. ¹⁰ Tu'un kundá'ú in̄j, tú sá'a ndiva'a jín tá'an. Ja yúan, tu'un kundá'ú in̄j tá'an kúu tu'un skíkuu taká tiñu ká'an ley. ¹¹ Te súan ná sá'a-yó, ch̄j a kájiní-yo ja máá hora nata'ú núu-yo ja káxixi-yo kúu. Ch̄j vina a n̄j kuyani-ga kivi káku-yó, vasa kivi ní kándija-yó. ¹² Akúaa a n̄j ja'a kua'an, te a kuyani cháa ndúu. Núsáa te ná skána-yó tiñu ñuñáa k'ín, te ná sá'a-yó tiñu ndúu. ¹³ Ná káka kuu jín'ún-yó cuenta ndúu. Ma kée ú'iní-yo, te ma kóo ká'vá-yó. Ma káka téné-yó, te ma káka kuáxan-yó. Ma kuátá'an-yó, te ma kóo kuásun in̄j-yo. ¹⁴ Sua ná kúkútu-ro jín Jito'o-yo Jesucristo, te ma sákútu-ro máá-ró jín tiñu ndío in̄j yiki kúñu-ró.

14

Ndasa sá'a-yó jíin ñáyivi vitá iní

¹ Cháa kándija vitá, ná kuatá'ú-ró-de, ko nasu já státá'an-ró jíin-de sikí táká tu'un. ² Chí ío cháa kándija já kúu kee-dé taká-ni nuu, ko cháa vitá iní máá nian-ni yua yé-de. ³ Róo cháa yé, ma sájá'a iní-ro núu cháa tú yé. Te róo cháa tú yé, ma nákuyndí-ró sikí cháa yé, chí Dios játá'ú-yá cháa-ún. ⁴ Te róo, ndé cháa kúu-ró já nákuyndí-ró sikí cháa kúu mozo tatú núsáa. Te nú kundíj nì'in-de, xí káka yátá-de, ko nuu máá patrón-de jíitíu-de. Ko nukuíj nì'in-de, chí máá Jító'o-yo kuu nakani nì'in-ya-dé. ⁵ In cháa ká'an ja íi ñin kivi vasa ingá kivi. Te ingá cháa ká'an ja ñin-ni kándaq taká kivi. Ko ná ñin ná ñin-de ná nátava-dé cuenta ndasa jáni ndija iní-de. ⁶ Cháa játú'ún kivi, ndúkú-de ndasa skíkuu-de nuu máá Jító'o-yo. Te cháa tú játú'ún kivi, suni ndúkú-de ndasa skíkuu-de nuu máá Jító'o-yo. Cháa yé, yé-de te jíitíu-de nuu máá Jító'o-yo, chí nákuatá'ú-de nuu Dios. Te cháa tú yé, suni jíitíu-de nuu máá Jító'o-yo, vasa tú yé-de, chí nákuatá'ú-de nuu Dios. ⁷ Chí tú ni ñin-yó káichaku-yo já máá-yó. Ni tú ni ñin-yó kúu-yo já máá-yó. ⁸ Te nú káichaku-yo, káichaku-yo já kuatíu-yo nú máá Jító'o-yo. Te nú kuu-yo, suni kuu-yo já jíitíu-yo nú máá Jító'o-yo. Núsáa te vasa ná kúchaku-yo, xí vasa ná kúu-yo, ko máá Jító'o-yo xín yóo. ⁹ Chí ja sikí yúan kúu ja ní jíi Cristo, te nì nachaku tuku-ya, nává'a kuu-ya Jító'o nuu ñáyivi ní káji jíin núu ñáyivi káichaku. ¹⁰ Te róo, naja nákuyndí-ró sikí ñani-ro núsáa. Xí róo, naja sájá'a iní-ro núu ñani-ro núsáa. Chí taká-yo, kuíi-yó yú'u mesa Cristo sándaq-ya tíu-yó. ¹¹ Chí súan yóso núu tutú: Jandáa ndija nuu máa-ri jukuíj jíi táká ñáyivi, te nakana jaa taká-i Dios, áchi máá Jító'o-yo. ¹² Núsáa te ná ñin ná ñin-yó, nakuq'a-yó cuenta nuu Dios ndasa nì kasá'a máa-yó. ¹³ Ma nákuyndí-yó sikí tá'an-yó núsáa, chí sua ná cháa iní-yo já má skívi-yó ñani-yo júngava-de nuu kuáchi. ¹⁴ A jíni-ri, te kándija-ri sá'a máá Jító'o-yo Jesus, ja tú ni ñin ndatíu kúchá'an máá já máá. Nú ñin cháa jáni iní-de ja káchá'an ñin ndatíu, te sikí máa-de káchá'an. ¹⁵ Ko nú sikí ndéyu-ro tá'u iní ñani-ro núsáa te nasu kundá'ú iní-ro-í. Ma xnáa-ro cháa-ún ja kuáchi ndéyu-ro, chí ja cháa-ún kúu ja ní jíi Cristo. ¹⁶ Núsáa te ma kuá'a-ró tú'un ká'an-i sikí tíu sá'a-ró já ío va'a jíni máa-ró. ¹⁷ Chí nasu já kée já kó'o kúu iní nuu nuu tá'ú Dios tíu, chí tu'un ndaa, jíin tú'un kuaká'nu iní, jíin tú'un kúsi iní sá'a Espíritu Santo kúu. ¹⁸ Chí cháa ja súan jíitíu-de nuu Cristo, kúsi iní Dios sá'a-de. Te suni taká ñáyivi kájatú'ún-i-de. ¹⁹ Núsáa te ná kuitú iní-yó sá'a-yó táká tíu ndíso tu'un vindáa vinené, nává'a skuá'nu tá'an-yó. ²⁰ Ja kuáchi ndéyu-ro, ma xnáa-ro tíu nì sá'a Dios. Taká ndatíu ío ndoo ndija, ko nú ñin cháa skívi-de ingá-i iní kuáchi, sá'a ndéyu yé-de, te kuáchi ndíso-de nú súan. ²¹ Va'a-ga ma kée-ro kúu, nì ma kó'o-ró vino, ni ñin ma sá'a-ró te nú kivi ñani-ro kuáchi sá'a, xí tívi-de sá'a. ²² Kándija va'a-ró náun. Núsáa te súan ná káni iní máa-ró jíin ondé nuu Dios. Xáan ndatu kendoo cháa ja tú nákuyndí añú-de sikí máa-de jíin tú'un játú'ún-de. ²³ Ko cháa jáni ñin jáni uu iní-de nú yé-de, kúchá'an-de sá'a, chí tú kándija va'a-de te yé-de. Chí taká ja sá'a-yó, te nú tú kándija va'a-yó, te máni kuáchi kúu.

15

¹ Núsáa te yóo, nú ñáyivi ká'jin nì'in-ga kákuu-yó, te níni ná kuándéé iní-yo jíin já kásá'ña'nu ñáyivi vitá iní. Te ma ndúkú-yó já kúsi iní máa-yó sá'a-yó. ² Ná ñin ná ñin-yó ná kúsi iní tá'an-yó sá'a-yó, nává'a skuá'nu-yó-i, te kendoo va'a-ga-i. ³ Chí Cristo, nasu ní ndúkú-yá ja kúsi iní máa-yá sá'a-ya, chí sua yóso núu tutú: Taká tu'un ndíva'a ja ní kaka'an ndíva'a-i sikí-ní, nì nduu sikí máa-ná, áchi. ⁴ Chí taká tu'un ja ní jukoso ondé sáa, nì jukoso nává'a skuá'a-ún yóo. Nává'a ná kuíi nì'in-yó, te koo ndéé iní-yo sá'a tutu ii. Yúan-ya te kuíkuu iní-yo. ⁵ Ko máa Dios, ja nává'a-ya paciencia jíin tú'un ndéé iní, ná sá'a-ya já ñin-ni xini kúnavá'a taká-ro cuenta Cristo Jesús. ⁶ Nává'a ná kété'an tu'un káka'an-ro, te ñin núu, ná nákana jaa-ró Dios, l'a kúu Táa máá Jító'o-yo Jesucristo.

Tu'un ñáyivi sijn nación

⁷ Núsáa te kuatá'ú-ró tá'an-ró nátu'un nì jatá'ú Cristo yóo, nává'a nakana jaa-yó Dios. ⁸ Chí ká'an-ri ja Cristo ní jíitíu-ya núu ñáyivi judío, nává'a stá'an-ya já ío ndaa tu'un ká'an Dios, te nává'a ná kúkúu taká tu'un nì keyu'u-yá nuu ndíyi táa-yo, ⁹ te nává'a suni ñáyivi sijn nación ná nákana jaa-i Dios ja ní kundá'ú iní-ya-í. Nátu'un yóso núu tutú: Núsáa te ná nákana jaa-ná ní ma'ñú ñáyivi sijn nación, chí kuatú'ún-ná sí'vi-ní, te kata-ná, áchi. ¹⁰ Te ingá ká'an: Róo, ñáyivi sijn nación, ná kúsi iní-ro ondé jíin ñáyivi máa-yá, áchi. ¹¹ Te ingá jinu ká'an: Taká ñáyivi sijn nación, ná nákana jaa-ró máa Tatá Dios. Te taká ñáyivi sijn nuu, ná nákana jaa-i-ya, áchi. ¹² Te suni ká'an Isaías: Najaa ñin numa Isái. Te yúan kenda ñin cháa nukuíj tá'ú tíu nuu ñáyivi sijn nación, te taká ñáyivi sijn nación, kundatu-i cháa-ún, áchi. ¹³ Te

máá Dios, ñáva'a-ya tú'un kuñukuu inji. Te ná kúsij téyíí iní-ro, te kuaká'nu inji-ro sá'a-ya, chí kándija-ró, nává'a ná kúñukuu xaan iní-ro sá'a fuerza Espiritu Santo. ¹⁴ Ñani máni, ko ruu, chí jáni ndija inji-rí ja ní kákútú-ró jíin tínu va'a, te kájuku'un ndi'i inji-ro. Te suni kájiní-ro kána jíin-ró núu tá'an-ró, ¹⁵ ko ní chundéé iní-rí cháa-rí tutu yá'a nuu-ro, ñani jíná'an-ró, nává'a ná xndaku-rí nuu-ro. Chí nuu-rí ní ja'a-ya tú'un luu ío inji Dios, ¹⁶ nává'a kuu-rí yu'u núu Jesucristo kuatíñu-rí nuu ñayivi sijn nación, te kani-rí tu'un va'a Dios, nává'a ná kúsij iní-ya jíin ñayivi sijn nación ja ní ja'a-rí-i nuu-yá, chí ja a ní kãnduudo-i ní sá'a Espiritu Santo. ¹⁷ Chí ruu, ío ndasa sátéyíí-rí máa-rí sá'a Cristo Jesús, cuenta tínu ní sá'a-rí nuu Dios. ¹⁸ Chí tuká chundéé iní-rí ka'an-rí inga tu'un, chí máni sikí tú'un ndasa ní sátiñu Cristo jíin-rí. Ja yúan ní jandatu ñayivi sijn nación ní sá'a-rí jíin tú'un ní ka'an-rí, jíin tínu ní sá'a-rí. ¹⁹ Jíin fuerza taká tínu ñá'nu, jíin tínu ja kánaa iní-i kándé'é-i, onde jíin fuerza Espiritu Dios, chí onde ñuu Jerusalén, jíin núu ní kajíko ndúu níi yúan, onde ñuu Ilirico, ní xndékava ndi'i-rí tu'un va'a Cristo. ²⁰ Chí súan jíitú xáan iní-rí jáni-rí tu'un va'a, ko tú ní ja'an-rí nuu á káka'an-i tu'un Cristo, chí tú ní kuni-rí skuá'nu-rí sikí cimientu ja á ní jani inga cháa. ²¹ Chí sua ní sá'a-rí nátu'un yóso núu tutú: Ñayivi já tú ní in-de ní kástu'un tú'un-ya núu-í, vina te kuni-i, te ñayivi já tú ní kájiní so'o kuti-i tu'un-ún, vina te juku'un inji-i, áchi. ²² Suni ja yúan ní kuu kua'a jínu ndasú ichi-rí ja-a-rí nuu-ro. ²³ Ko vina chí tuká nuu kí'in-rí ní ndáñúu yá'a, te kuu xaan iní-rí ja jáa-rí nuu-ro, chí súan kuni-rí onde á ío kua'a kuaí. ²⁴ Te nú kí'in-rí España, te kuni-rí kinde'é-rí róo. Te ja'a-rí kí'in-rí, te chu'un íchi-ró rúu kí'in-rí yúan, te nú ní nda'a inji-rí in tí'i ka'an-rí jíin-ró xná'an-ga. ²⁵ Ko vina, kí'in-rí ichi núu Jerusalén, chí ndiso-rí yaku najíin já kuu ñayivi ndóo ká'io yúan. ²⁶ Chí cháa ñuu Macedonia jíin cháa ñuu Acaya, ní kakusij iní-de ní kajajin-de yaku najíin já kuatíñu ñayivi káta'an ndá'ú, jíin ñayivi ndóo káxiukú iní ñuu Jerusalén. ²⁷ Te ní kakusij vá'a inji-de, chí káitau ndija-de nuu ñayivi-ún, chí nú cháa sijn nación ní kani'in tá'an-de tínu sá'a Espiritu, te suni suan kánúu koto ta'an-de ñayivi-ún jíin ndatíñu káñava'a-de inji ñuyivi. ²⁸ Núsáa te nú ní síjñu-rí tínu yá'a, te nú ní ja'a-rí xu'un yá'a nuu-í, yúan-na te ichi núu-ro jían já'a-rí kí'in-rí España. ²⁹ Te jini-rí ja nú ná jáa-rí, te kendoo va'a-ró sá'a tu'un va'a Cristo, ja kúndiso ndi'i-rí ja-a-rí jíin núu-ro. ³⁰ Ko ká'an ndá'ú-rí jíin-ró ñáni, ja sikí máá Jito'o-yo Jesucristo jíin já sikí tú'un ní kundá'ú inji Espiritu-ya yóo, ná chundéé chíuu-ró rúu kakan ta'u-ro ja'a-rí nuu Dios, ³¹ nává'a ná kaku-rí inji nda'a cháa tú káandatu káxiukú iní ñuu Judea, te nává'a ñayivi ndóo ká'io inji ñuu Jerusalén, ná kuatá'ú vá'a-i yaku najíin já kundá'a-rí kí'in-rí jíin. ³² Nává'a nú játa'an inji Dios, te ja-a-rí nuu-ro, te ná kúsij iní-rí jíin-ró, te in ká'nu-ni nani'in iní-rí jíin-ró. ³³ Te máá Dios ja ndiso-ya tú'un kuaká'nu inji, ná koo-ya jíin taká-ro jíná'an-ró. Amén.

16

Tu'un ndéé iní ní chaa Pablo nuu-í

¹ Nda'a-ro chí'i-rí ku'a-a-yó Febe, chí ña'an-ún, ña'an játíñu nuu tíku'ní kándija inji ñuu Cencrea kuu-ña. ² Te ná kuatá'ú-ró-ña nátu'un níni sá'a va'a taká ñayivi ndóo, chí súan kuni máá Jito'o-yo. Te ñani ndatíñu nú jínu nú'ún-ña jini-ro, kua'a-ró nuu-ña, chí súan ní ja'a-ña núu kuá'a ñayivi, te suni onde ruu. ³ Ka'an-ro jíin Priscila jíin Aquila, ná sándéé iní-de, chí káchindéé tá'an-de jíin-rí nuu Cristo Jesús. ⁴ Chí ní kajataña-de máa-de ja sikí rúu, ná jí'i-rí núu. Te vina nasu máá in-rí nákuatá'ú núu cháa-ún jíná'an-de, chí suni taká tíku'ní ñayivi sijn nación, kánakuatá'ú-i nuu-dé. ⁵ Suni súan ná sándéé iní tikun-ío ve'e-de. Te Epeneto, cháa mani-rí jíin, násándéé iní-de, achi-ro kuni-de, chí xnáñúú-gá máa-de kuu cháa ní kándija nuu Cristo inji ñuu Acaya. ⁶ Suni ná sándéé iní María, chí ña'an-ún, ní sátiñu xaan-ña ja róo jíná'an-ró. ⁷ Ná sándéé iní tá'an-rí Andrónico jíin Junias, chí suni cháa kájika ta'an vekaa jíin-rí kákuu-de, te apóstol kákuñá'nu kákuu-de, chí xna'an-ga máa cháa-ún ní káandija-de nuu Cristo vása rúu. ⁸ Ná sándéé iní Amplias, cháa mani-rí jíin-de nuu máá Jito'o-yo. ⁹ Ná sándéé iní Urbano, cháa sátiñu ta'an jíin-yó núu Cristo Jesús. Suni súan ka'an-ro jíin Estaquis, cháa mani jíin-rí. ¹⁰ Ná sándéé iní Apelos, cháa kándij va'a nuu Cristo. Ná sándéé iní tá'an Aristóbulo. ¹¹ Ná sándéé iní tá'an-rí Herodión. Ná sándéé iní tá'an Narciso ja á káyi'i-i nda'a máá Jito'o-yo. ¹² Ná sándéé iní Trifena jíin Trifosa, chí ña'an-ún, kásátiñu-ña já kuu máá Jito'o-yo. Ná sándéé iní Pérsida, ña'an mani jíin-yó. Chí ña'an-ún, xaan ní sátiñu-ña já kuu máá Jito'o-yo. ¹³ Ná sándéé iní Rufo, cháa ní kaji máá Jito'o-yo, te suni súan ka'an-ro jíin náa-de te náa-rí. ¹⁴ Ná sándéé iní Asíncrito, jíin Flegonte, jíin Hermas, jíin Patrobas, jíin Hermes. Suni súan ka'an-ro jíin taká ñani-yo káxiukú jíin-de. ¹⁵ Ná sándéé iní Filólogo, jíin Julia, jíin Nereo, jíin kuá'a-de, jíin Olimpás, jíin taká ñayivi ndóo káxiukú jíin-de. ¹⁶ Nú káka'an-ro jíin tá'an-ró, te ndoo titú tá'an-ró. Taká tíku'ní káyi'i nda'a Cristo, káka'an ja ná sándéé iní-ro jíná'an-ró. ¹⁷ Te ká'an ndá'ú-rí jíin-ró, ñani jíná'an-ró, ja koto va'a-ró ñayivi kástátá'an, jíin já kákutuku

inĩ-i sikĩ tú'un ja ní kashuá'a-ró. Va'a-ga ná kúxio-ró núu-í. ¹⁸ Chi ñayivi yúan tú kájatĩnu-i nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, chĩ máni chĩ-i kájtú inĩ-i jín. Te xaan vixí yu'u-í, te káka'an nchaá-i, te súan káxndá'ú-i sava-ga ñayivi yachí inĩ. ¹⁹ Chi taká ñayivi, a kájinĩ-i ja bueno káandatu-ro. Te ja yúan kúsi inĩ-ri ja sikĩ róó. Ko kunĩ-ri ja ná kúu ndíchí vá'a-ró sá'a-ró tínu va'a, te ma ndíchí kóo inĩ-ro jín tínu ñáá. ²⁰ Te máá Dios, I'a ndiso tu'un kuaká'nu inĩ, yachĩ káita'nu-ya Satanás, kúxndíi ja'a-ro sukún. Tu'un luu ío inĩ máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jín-ró jíná'an-ró. ²¹ Sándéé inĩ-ro, áchí Timoteo, chaá sátiñu ta'an jín-ri. Te suni súan káka'an Lucio, jín Jasón, jín Sosípater, chaá kákuu tá'an-ri. ²² Te ruu Tercio, ja cháa-ri carta yá'a, ká'an-ri ja ná sándéé inĩ-ro jíná'an-ró núu máá Jító'o-yo. ²³ Gayo, chaá já'a núu ve'e nuu-ri jín núu úndi'í tiku'nj, ká'an-de ja ná sándéé inĩ-ro. Erasto, chaá kúu tesorero inĩ ñuu yá'a, ká'an-de ja ná sándéé inĩ-ro jíná'an-ró, te suni súan ká'an ñani-yo Cuarto. ²⁴ Tu'un luu ío inĩ máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jín taká róó jíná'an-ró. Amén. ²⁵ Te máá-yá kuu siyja va'a-ya inĩ-ro jíná'an-ró, nátu'un ká'an tu'un va'a ká'an-ri, jín tú'un Jesucristo ja jáni-ri nátu'un nj kenda ndijin tu'un sa'í-ún, ja yisa'í ní káni ondé sáá núu. ²⁶ Ko vina a nj kenda ndijin tu'un-ún. Te jín tutú ij já ní kachaa chaá nj kajani tu'un Dios, nj kenda tu'un-ún nuu taká ñayivi ní ñúyivi, nátu'un nj tá'ú tínu Dios, I'a chakú ní káni, náva'a ná kuándatu-i te kandija-i. ²⁷ Ja yúan ní káni ní kúia, ná nákana jaa-yó máá in Dios, I'a ndíchí sá'a Jító'o-yo Jesucristo. Súan ná kóo, Amén.

LA PRIMERA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS YA'A KUU CARTA HN JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU CORINTO

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí kúu Pablo, jín ñani-yo Sóstenes. Te ni jata'an iní Dios, ni kana-ya xiní-rí kúu-ri apóstol Jesucristo. ² Káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'ni kándija nuu Dios, te káxiukú-i iní ñuu Corinto, te a ni kandundo-o ni sá'a Jesucristo, te ni kana-ya xiní-í, ná ndúu-i ñayivi ndóo. Te suni káchaa-ri nuu táká ñayivi kákakuñi'in sí'ví máá Jíto'o-yo Jesucristo, ndéni ni kuu, *chí* Jíto'o taká-ni yóo kúu-ya. ³ Tu'un luu ío iní jín tú'un kuaká'nu iní ja kí nuu máá Taa-yo Dios, jín ja kí nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jín-ró jíná'an-ró.

Ja ni nakuatá'ú Pablo nuu Dios

⁴ Nene nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí ja síkí róo jíná'an-ró, *chí* tu'un luu ío iní Dios ni ja'a Jesucristo nuu-ro. ⁵ Te jín táká tu'un-ya káka'an-ro, te jín táká tu'un-ya kájuku'un iní-ro, ni kukúká-ró ní sá'a-ya. ⁶ Suni súan tu'un ni jani ndaa-ri nuu-ro, te a ni kakukútu vá'a iní-ro jín. ⁷ Núsáá te tuká naún kúmani kúti nuu-ro ja kuá'a máá Espíritu nuu-ro, nini káindatu-ró kivi kéndá ndijin Jíto'o-yo Jesucristo. ⁸ Te máá-yá, sákútu-yá róo onde ná jínu kivi, náva'a ma kóo kuachi-ró kivi kéndá Jíto'o-yo Jesucristo. ⁹ I'a ndaa kúu Dios, te ni kana-ya xiní-ro náva'a kunj tá'an-ró jín Sé'e-ya, I'a kúu Jíto'o-yo Jesucristo.

Síkí ja sásin-i máá-i

¹⁰ Ñani, onde jín sí'ví máá Jíto'o-yo Jesucristo ká'an ndá'ú-ri jín-ró, ja ñn-ni tu'un ná ká'an taká-ro, te ma sásin-ró máá-ró, *chí* sua jín ñn-ni xiní te jín ñn-ni ja jiní tuní ná yíja va'a iní-ro. ¹¹ Ñani máni, ni kastu'un tá'an Cloé nuu-ri ja kákanáa-ro. ¹² Súan ká'an-ri, *chí* káka'an ná ñn ná ñn-ró: Ruu, *chí* jín Pablo kándij ndija-ri. Te ruu, *chí* jín Apolos. Te ruu, *chí* jín Cefas. Te ruu, *chí* jín Cristo, áchí-ro. ¹³ Te Cristo, sán sán ío-ya náún. Xí ní j'i Pablo jiká cruz ja síkí róo náún. Xí jín sí'ví Pablo ni kajanducha-ro náún. ¹⁴ Nákuatá'ú-rí nuu Dios ja tú ni ñn-ró ni skuánducha-ri, *chí* máá-ni Crispo jín Gayo. ¹⁵ Náva'a tú ni ñn-ró ká'an ja jín sí'ví-ri ni janducha-ro. ¹⁶ Te suni ni skuánducha-ri Estéfanos, jín ñayivi ká'io ve'e-de. Ko tú ná'an-ri te nú ni skuánducha-ri inga-i. ¹⁷ *Chí* nasu ní tájij Cristo ruu ja skuánducha-ri-i, *chí* sua ja ná káni-ri tu'un va'a nuu-í. Ko nasu jín tú'un ndíchí, *chí* nú súan, te ni j'i sáni Cristo jiká cruz núú.

Jesús kúu tu'un ndíchí jín fuerza Dios

¹⁸ Te ñayivi náa, *chí* kájani iní-i ja tú'un katachí kúu ndasa ni j'i-ya jiká cruz. Ko máá-yó, ja á ni kaku-yó, kájani iní-yo ja fuerza Dios kúu tu'un-ún. ¹⁹ *Chí* súan yóso núu tutú: Ná xnáa-ri tu'un ndíchí ñayivi ndíchí, te ná kasú-ri tu'un júku'un iní ja ká'an ñayivi kájiní va'a, áchí. ²⁰ Ndéchi kuá'an ñayivi ndíchí. Ndéchi kuá'an ñayivi cháa tutu. Ndéchi kuá'an ñayivi kástátá'an kuia yá'a. Nasu ní nduu ñáá tu'un ndíchí ñuyivi yá'a ni sá'a Dios náún. ²¹ *Chí* súan ndíchí ní sá'a Dios, náva'a ñuyivi yá'a jín tú'un ndíchí jiní máá, ma kúu kunj nuu Dios. Te ja yúan ní jata'an iní Dios ja jín tú'un kájani máá-yó, te nama-ya ñayivi káandija, vasa kájani iní sava-de ja tú'un katachí kúu. ²² Te ñayivi judío, *chí* máni tunj kájinan-i. Te ñayivi ñuu Grecia, *chí* tu'un ndíchí kándúkú-i. ²³ Ko máá-rí, *chí* kájani-ri tu'un ndasa ni j'i Cristo jiká cruz. Te judío, *chí* kítí ndija iní-i sá'a tu'un-ún, te ñayivi sán nación, *chí* kájani iní-i ja tú'un katachí kúu. ²⁴ Ko ñayivi ja á ni kana-ya xiní-í, vasa ñayivi judío, xí ñayivi ñuu Grecia kúu-i, *chí* kájani iní-i ja Cristo kúu máá fuerza Dios jín máá tú'un ndíchí Dios. ²⁵ *Chí* tu'un ñáá Dios, ndíchí-gá vasa táká ñayivi, te tuchi vitá Dios, ni'in-ga kaa vasa táká ñayivi. ²⁶ Ñani, ndé'e ndasa ni kana-ya xiní-ro jíná'an-ró. Tú kua'a-ro ndíchí jín tú'un ñuyivi, ni tú kua'a-ro yí'i fuerza, ni tú kua'a-ro kákuu se'e cha kúñá'nu. ²⁷ *Chí* ni kaji Dios tu'un katachí ío iní ñuyivi, náva'a koo tuká nuu ñayivi ndíchí sá'a-ya. Te ni kaji-ya ndatíñu vitá ío iní ñuyivi, náva'a koo tuká nuu ñayivi ni'in. ²⁸ Te ni kaji Dios ndatíñu ja tú kúñá'nu iní ñuyivi, jín ndatíñu ja kújá'a iní-i jín, onde jín ndatíñu ja tú naún ío, náva'a ná kasú-ya núu táká ja á ío, ²⁹ náva'a ni ñn ñayivi, ma kúu sátéyí-i máá-i koto-i Dios. ³⁰ Te ni kanduu-ró sé'e Dios ni sá'a-ya jín Cristo Jesús. Te onde nuu máá-yá ni kani'in-yo tú'un ndíchí Dios, te ni kendoo ndaa-yo, te ni kandundo-yó, te ni nakuaan-ya yóo. ³¹ Núsáá te ná kóo natu'un yóso núu tutú: Nú ñn ñayivi sátéyí-i máá-i, núsáá te ná sátéyí-i máá-i síkí ja ní sá'a máá Jíto'o-yo, áchí.

2

Ja tú ní játiñu Pablo tu'un ndíchi ñuyívi

¹ Te ruu, ñáni, ná ñi jaá-ri nuu-ro, ñi jani ndaa-ri tu'un sa'í Dios. Chì nasu jín tú'un yíi, ní jín tú'un ndíchi ní jaá-ri. ² Te ní chaa ini-ri ja má ká'an kuti-ri nuu-ro, chì máni tu'un Jesucristo jín tú'un ndasa ní jì-yá jiká cruz. ³ Te ná ñi nchaa-ri jín-ró, te kuítá-ri, te yú'ú-ri, te kisi-i ruu. ⁴ Te nuu ní jani-ri tu'un nuu-ro, tú ní játiñu-ri tu'un ndíchi nátu'un skándíja chaa ñuyívi, ko ñi stá'an-ri nuu-ro ndasa sátiñu máá Espíritu jín fuerza. ⁵ Náva'a tu'un kándíja-ró ná kúndij sikí fuerza Dios. Mā kúndij sikí tú'un ndíchi káka'an ñayivi. ⁶ Ko káka'an ndíchi-yó jín táka ñayivi ní kayija, ko nasu tú'un ndíchi já ío iní ñuyívi yá'a, ní nasu tú'un ndíchi já káka'an chaa kátá'ú tíñu kuia yá'a, chì chaa yúan naa í-dé. ⁷ Ko káka'an-yo tú'un ndíchi sá'í Dios, chì yísá'í núú, chì tu'un ndíchi-ún, ñi teta'an Dios onde ná té jukuñi-ga ñuyívi, náva'a sáñá'nu tu'un-ún yóó. ⁸ Chì ní ñi chaa kátá'ú tíñu iní ñuyívi yá'a, tú ní kájiní-de tu'un-ún, chì nú ní kájiní-de tu'un-ún, mā ká'ni kúti-dé Jito'o ñá'nu-yó jiká cruz núú. ⁹ Chì nátu'un yóso núú tutú: Tu'un ñi sátu'a Dios ja ní'in ñayivi maní jín-yá, ní nduchi tú ní jini, ní so'o tú ní jini so'o, ní tú ní kivi iní añú ñayivi, áchi.

Jín máá Espíritu ñi ní'in-dé tu'un

¹⁰ Ko yóó, chì jín Espíritu ñi stá'an Dios tu'un-ún nuu-ro, chì ndi'i nandúkú víi máá Espíritu, vaša yíi xaán káa tu'un Dios. ¹¹ Ndé ñayivi jini-i ndasa jáni iní inga ñayivi, chì máá añú ñayivi-ún jini, chì kándeé ini-i. Suni súan, tú ní ñi ñayivi jini-i tu'un jáni iní Dios, chì máá Espíritu Dios jini. ¹² Ko yóó, nasu modo ja ío iní ñuyívi ní kani'in-yo, chì sua máá Espíritu ja vái nuu Dios ñi chaa nuu-yo, náva'a juku'un iní-yo jín tú'un ja ní ja'a Dios nuu-yo. ¹³ Chì suni sikí tú'un-ún káka'an-yo, ko nasu jín tú'un ja stá'an ñayivi ndíchi, chì sua jín tú'un ja stá'an máá Espíritu. Te tu'un cuenta Espíritu, stá'an-yo núú ñayivi ní kani'in máá Espíritu. ¹⁴ Ko ñayivi yúkú, tú játa'ú-i tu'un já'a máá Espíritu Dios nuu-i, chì jáni iní máá-i ja tú'un katachí kúu. Te mā kúu juku'un kuti ini-i jín, chì jín máá Espíritu kúu ja kuni. ¹⁵ Chì ñayivi yí'i Espíritu, nándúkú víi-i ndasa káa taká-ni, ko ní ñi chaa mā kuni ndasa káa máá-i. ¹⁶ Ndé ñayivi jini-i ndasa jáni iní máá Jito'o-yo, náva'a kuu stá'an-i nuu-yá. Ko yóó, a kájaní iní máá-yó nátu'un jáni iní Cristo.

3

Tu'un cha'u-yq-i

¹ Ñáni, te ruu, tú ní kúu ka'an-ri jín-ró nátu'un jín ñayivi yí'i Espíritu, chì sua ñi ka'an-ri nátu'un jín ñayivi jka jín modo máá-i, xí nátu'un jín ñayivi sáskuá'a jín Cristo. ² Ñi ja'a-ri leche ní jì-i-ró. Tú ní skée-rí róó ndeyu ndáva, chì té kuu-ga kee-ro sáá, suni té kuu-ga kee-ro vína. ³ Chì sáni-ga kákuu-ró ñayivi jka jín modo máá-ró. Chì nini kákuuásún ini-ro, kákanáá-ro, kástátá'an-ró, te nasu ñayivi yúkú, ñayivi jka jín modo máá-i kákuu-ró náún. ⁴ Chì ñi-ró ká'an: Ruu, chì jín Pablo kándij ndija-ri. Te inga-ro ká'an: Te ruu, chì jín Apolos. Ja yúan nasu ñayivi yúkú kákuu-ró náún. ⁵ Naún chaa kúu Pablo, te naún chaa kúu Apolos núsáa. Chì máni chaa játiñu nuu-ro jín ja ní skándíja róó kákuu-de. Chì ná ñi ná ñi-de ní sá'a-de nátu'un ñi chaa Jito'o-yo tíñu sikí-dé. ⁶ Ruu ñi chí'i, te Apolos ñi jakín nducha, ko Dios ñi xndeá. ⁷ Núsáa, te ní chaa chí'i, te ní chaa jakín nducha, tú kánúú, chì máá Dios, í'a ñi xndeá kúu. ⁸ Te chaa chí'i, jín cháa jakín nducha, ñi-ni chaa kákuu-de, vaša sñi sñi ní'in-dé ya'u-de ndasa tíñu ñi kasá'a-de. ⁹ Chì ruu, chaa káchindéé tá'an jín Dios kákuu-ri. Te róó, chì itú Dios kákuu-ró, te ve'e ñi jani Dios kákuu-ró.

Tu'un skuá'nu-i sikí cimientu ja máá-yá kúu

¹⁰ Chì ná ñi chaa máá Dios tíñu sikí-ri, te ruu, chì nátu'un albañil ndíchi ní jani-ri ja'a. Te inga-de skuá'nu-de nuu. Ko ná ñi ná ñi-ni ná kóto-i ndasa skuá'nu-ga-i. ¹¹ Ní ñi ñayivi mā kúu kani-i inga ja'a, chì a kándij ñi-ni, te yúan kúu Jesucristo. ¹² Te nú oro, xí plata, xí yúu lúu, xí yúnu, xí ichá, xí tíku'lu ichá, skuá'nu ñi ñayivi núú a kándij ja'a-ún, ¹³ chì tíñu sá'a ñi ñi-ni natuu. Chì máá kivi te kenda tu'un-ún. Chì jín ñi'ún te natuu, chì ñi'ún kúu ja kóto nchaa ndasa káa tíñu ñi sá'a ñi ñi-ni. ¹⁴ Te nú tíñu ñi skuá'nu-ga ñi ñi-ni kendoó ñi'in, te ní'in-í ya'u-í. ¹⁵ Te nú kayu tíñu ñi sá'a ñi-ni, te xnáa-í ya'u-í, ko kaku máá-i, ko nátu'un kaku-i nuu ñi'ún. ¹⁶ Tú kájiní-ro ja vé'e íi Dios kákuu-ró, te suni Espíritu Dios ncháa ini-ro náún. ¹⁷ Te nú ñi chaa xnáa-dé ve'e íi ncháa Dios, Dios xnáa-yá chaa-ún, chì ndoo xaán ío ve'e íi Dios, te ve'e-ún, kákuu máá-ró jín'an-ró. ¹⁸ Ní ñi ñayivi, mā xndá'ú-i máá-i. Nú ñi ñayivi jáni iní-i ja kuia yá'a ndíchi-í, ná násama-i máá-i ndutachí-í, náva'a kuu-i ñayivi ndíchi. ¹⁹ Chì tu'un ndíchi ío iní ñuyívi yá'a, tu'un katachí kúu jini Dios. Chì súan yóso núú tutú: Máá-yá, natiin-yá ñayivi ndíchi jín táka maña kásá'a-i, áchi. ²⁰ Te inga nuu ká'an: Máá Jito'o-yo jini-yá

ndasa kájani iní ñayivi ndíchi, ja máni kájani sáni iní-i, áchí. ²¹ Núsáa te ma kuá'a-ró tú'un ja ní ñn ñayivi sátéyí-i máa-i sikí cháa. Chí ndí'i kúu cuenta máa-ró, ²² vaša Pablo, vaša Apolos, vaša Cefas, vaša ñuyivi, vaša ná kúchaku-yo, vaša kue'e kuu-yo, vaša vina, vaša kuia cháa, ndí'i yí'i nda'a máa-ró, ²³ te róo káyi-i-ró ndá'a Cristo, te Cristo, nda'a Dios.

4

Ndasa ni kajika chaq apostol jín-i

¹ Súan ná káni iní taká ñayivi, ja mozo Cristo, jín cháa kándito tu'un sa'í Dios kákuu-ri. ² Te chaq ndíto ndatíñu, chí níni ná kéndoo responsable-de, te skíkuu-de. ³ Te ruu, tú sa'a-ri cuenta nú náku-xndíi-ró rúu, xí nú cháa yúkú kúu ja náku-xndíi ruu. Ni tú náku-xndíi-ri máa-ri. ⁴ Chí vaša tú jini-ri ní ñn tíñu ñáa ní sa'a-ri, ko nasu já yúan te ni kendoq ndaa-ri, chí máa Jíto'o-yo kúu I'a Jíto nchaa-ya rúu. ⁵ Núsáa te ma koto nchaa-ro ní ñn ndatíñu onde jín tiempo, chí onde ná ndí máa Jíto'o-yo. Chí máa-ya kíñi'in ndijin-ya taká ja yísa'í iní ñuyíaa, te nastúu-ya taká ja kájani iní añu-yo. Yúan-na te kuantú'un Dios ná ñn ná ñn-i. ⁶ Nání, ya'a kúu tu'un yátá ká'an-ri sikí-ri jín sikí Apolos, te kuní-ro, náv'a a jín tú'un-ri ná skuá'a-ró, te ma sjá'a-ga-ro núu já á yóso núu tutú, ni ma sávixi-ro máa-ró jín ná ñn ná ñn cháa stá'an. ⁷ Chí ndé cháa ni saña'nu-ga róo. Xí ñaun náv'a-a-ró já tú ní jatá'ú-ró. Te nú ni jatá'ú-ró, te naja kásatéyí-i-ró máa-ró natú'un ja tú ní jatá'ú-ró núu. ⁸ A ni kanda'a chí-ro. A ni kakukúká-ró. Ni tú níni rúu jíná'an-ri te tá'ú máa-ró tíñu jíná'an-ró saq. Te bueno nú ná kúu tá'ú-ró tíñu vij, náv'a a suni ñn núu-ni tá'ú-ri tíñu jín-ró jíná'an-ri. ⁹ Chí súan jáni iní-ri, ja natú'un nuu ndí'i-na comedia, te ni kíñi'in ndijin Dios ruu, chaq kákuu apostol, natú'un chaq a ni kundaq ja kúu-de, náv'a a nde'e ñuyivi, jín ndájá'a ándiví, jín ñayivi, nuu-ri jíná'an-i. ¹⁰ Chí ja sikí Cristo te kákuu-ri chaq kándaqatachi, te róo chaq ká'jo káji iní nuu Cristo, te ruu chaq tíkuinu, te róo chaq ní'in, róo chaq jín'ún, te ruu chaq tú káxaan. ¹¹ Onde vina ñu'ni káji-ri rí soko, te kájichi-ri nducha, kájika víchi-ri, te ni katuji-ri ja kákuun-de ruu, te kákixi tatú-ni-ri, ¹² te kásatíñu ní-in-ri jín ndá'a-ri. Káka'an ndiva'a-i jín-ri, ko káka'an va'a-ri jín-i. Káchindikín-i ruu, ko tú kásá'a-ri cuenta. ¹³ Káka'an-i sikí-ri, ko káka'an maní-ri jín-i. Chí natú'un kuayo iní ñuyivi kakuu-ri, te onde vina káské'ichi-ri ruu. ¹⁴ Nasu cháa-ri tutu ya'a ja kúka nuu-ro sa'a, chí kána jín-ri nuu-ro natú'un nuu sé'e-ri ja kúnda'ú iní-ri-i. ¹⁵ Chí vaša káñava'a-ró uxí mil cháa ndíto róo nuu Cristo, ko tú kua'a táa-ro ío. Chí jín tú'un va'a te ruu kúu táa-ro núu Cristo Jesús. ¹⁶ Ko ká'an ndá'ú-ri jín-ró, ja ná ndáku-ró róo núsáa. ¹⁷ Ja yúan ní táji-ri se'e-ri Timoteo, ja maní-ri jín-i, te jaq-i nuu-ro jíná'an-ró, chí bueno jándatu-i nuu máa Jíto'o-yo. Te máa-i naxndáku-i nuu-ro ndasa modo sa'a-ri nuu Cristo, te ndasa stá'an-ri nuu taká tíku'ni taká lado. ¹⁸ Te sava-i, kásávixi-i máa-i natú'un kájani iní-i ja má jaq kuti-gá-ri nuu-ro. ¹⁹ Ko nú játa'an iní máa Jíto'o-yo, te jaq yachi-ri nuu-ro. Yúan-na te ma sa'a-ri cuenta ndasa ká'an chaq vixi-ún, ko kuní-ri ndé fuerza ndiso-de. ²⁰ Chí ñuu nuu tá'ú Dios tíñu, nasu máa tú'un sáni-ni kúu, chí ndiso fuerza. ²¹ Ndeja kuní-ro, ja jaq-ri nuu-ro jín yúnu xí, xí jín tú'un ja kúnda'ú iní-ri róo, xí já ká'an vitá-ri jín-ró.

5

Ja ni kana jín Pablo nuu cháa ni sáténé

¹ Te ni kenda ndija tu'un ja ñn róo jika téné. Te chaq-ún, ví'i-gá jika téné-de nasu já kásá'a ñayivi sñn nación, chí ncháka-de ñasi'í táq-de. ² Te naja kásávixi-ro máa-ró núsáa. Va'a-ga ná ndúkui'a iní-ro, te nuu-ro ná cháxio-ró cháa ni sa'a falta-ún kí'in-de. ³ Chí ruu, vaša tú kánchaa máa-ri jian, ko natú'un kánchaa-ri. Chí natú'un ja á ni sa'a-ri súan, ni kánchaa-ri núu, chí vina náku-xndíi ndija-ri sikí cháa ni sa'a súan. ⁴ Vina te natú'un a ni naketa'an-ró jín-ri. Chí jín sí'ví máa Jíto'o-yo Jesús, te jín fuerza Jíto'o-yo Jesús, ká'an-ri. ⁵ Te chaq yúan ná chí'i-yo-de nda'a Satanás náv'a a ná kúu tu'un yúkú ndiso-de, ko kaku añu-de kiví ndí máa Jíto'o-yo Jesús. ⁶ Tú va'a ja sátéyí-i-ró máa-ró. Xí tú kájiní-ro ja ñn tá'ú-ni yujan ía, te já ndí'i-ni yujan sa'a náun. ⁷ Núsáa te ná skána-ró yujan ía tú'ú-ún, náv'a a ná kúu-ró yujan jáa, natú'un kákuu ndija-ró já tú yí'i yujan ía róo vina. Chí lélu Pascua, ni j'i-ya já sikí yóo, te máa-ya kúu Cristo. ⁸ Násá'a-yo víko-ún núsáa, ko nasu jín yujan ía tú'ú, ni nasu jín yujan ía chá'an, xí yujan ía ñáa, chí sua ná koo káji, te ná koo ndaaq státila ja tú yí'i yujan ía. ⁹ Te jín carta, a ni kastú'un-ri nuu-ro já má kivi nduu-ro jín ñayivi kájika téné. ¹⁰ Nasu áchí-ri ja má kúu ketá'an-ró jín ñayivi kájika téné ío iní ñuyivi ya'a, xí jín ñayivi too iní, xí jín ñayivi kuí'ná, xí jín ñayivi káchiñ'ún ndosó, chí nú súan, te jínu ñu'ún já kenda níni-ro iní ñuyivi ya'a núu. ¹¹ Chí sua ni chaq-ri tutu nuu-ro, ja nú ñn cháa ká'an-de ja ñani-yo kúu-de, te jika téné-de, xí too iní-de, xí chíñ'ún-de ndosó, xí ká'an ndiva'a-de, xí ká'vá-de, xí kuí'ná-de,

yúan-na te jíin cháa sá'a súan, ma kivi nduu-ro, ni ma kée kúti-ro stáa jíin-de. ¹² Chí ndasa kuu nakuñdii-rí siki ñáyivi ká'jin sijn inga siki. Nasu siki ñáyivi ká'jin jíin-ró kuu cuenta máa-ró ja nákuñdii-ró-i náún. ¹³ Chí máa Dios, nakuñdii-ya siki ñáyivi ká'jin sijn inga siki. Núsáa te cháa ñáa ma'ñú-ró jíán, náskúnu-ró-de ki'jin-de.

6

Tu'un jikín nuu-í siki tá'an-i nuu justicia

¹ Te nú ñin róo jikín nuu-ro siki ingá tá'an-ró, te naja káchundéé ini-ro ndúkú-ró justicia nuu cháa tú ká'io ndaa. Naja tú kásanda-ro núu cháa ndoo. ² Xí tú kájiní-ro ja ñáyivi ndóo, koto nchaa-í ñuyívi náún. Te nú koto nchaa máa-ró ñuyívi, naja tú kákanda-ró sá'a-ró justicia siki ñin cuestión lúl-ni núsáa. ³ Xí tú kájiní-ro ja koto nchaa máa-yó ndájá'a ándívi jíin'an náún. Naja ní kuu taká ja ío ini ñuyívi yá'a núsáa. ⁴ Núsáa te hora ja jínu ñú'ún-ró ja koo justicia siki tíñu ká'io ini ñuyívi, naja ndúkú-ró cháa tú kájatú'ún vá'a tikuní, ja ndúu-de justicia. ⁵ Súan ká'an-rí nává'a ná kúka nuu-ro. Núsáa te á tú ndíhí kúti ní ñin-ró, ja kuu koto nchaa-de ndé ñani-ro ío ndaa náún. ⁶ Chí ñani jíin ñani, kivi koyo-de nuu justicia, vasa tú kákandíja justicia-ún náún. ⁷ Súan chí máni kástívi ndíja-ró tíñu, ja káskívi tá'an-ró núu justicia. Á tú va'a-ga ná sía-ro-í sá'a ndíva'a-i jíin-ró, jíin ja xndá'ú-i róo. ⁸ Chí sasua kásá'a ndíva'a-ró, te káxndá'ú-ro ondé ñani-ro.

Ja tú nani'in tá'u ñáyivi ñáa

⁹ Á tú kájiní-ro ja ñáyivi tú ío ndaa, ma nani'in tá'u-í ndívi koyo-i ini ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. Ma xndá'ú-ro máa-ró, chí ní ñáyivi kájika téné, ni ñáyivi káchiñú'ún ndosó, ni ñáyivi káisiiki ncháa tá'an, ni cháa kánda sísí, ni cháa kákuu xi'ncha, ¹⁰ ni ñáyivi kuí'ná, ni ñáyivi tóo ini, ni ñáyivi ká'vá, ni ñáyivi káka'an ndíva'a, ni ñáyivi chísa'í ndatíñu tá'an, ma nani'in tá'u-í ndívi koyo-i ini ñuu nuu tá'ú Dios tíñu. ¹¹ Te súan kánda sava-ró núu, ko vina, a ní nakacha-ya róo, a ní nasándo-ya róo, a ní kakendoo ndaa-ro jíin sí'vi máa Jito'o-yo Jesús ondé jíin Espíritu Dios máa-yó. ¹² Taká tíñu kuu sá'a-rí. Ko tú ndí'i kéndoo va'a. Taká tíñu kuu sá'a-rí, ko tú kuni-rí ja kúñin ñin tíñu-ún so'o-rí. ¹³ Ío ndeyu ja kú'un chíi, te chíi kuu ja kú'un ndeyu, te ndendúu yúan náa sá'a Dios. Ko yiki kúñu-yó, nasu ja kuatíñu nuu tú'un téné kuu, chí ja kuatíñu nuu máa Jito'o-yo kuu, te Jito'o-yo jatíñu-ya máa yiki kúñu-ún. ¹⁴ Te Dios, a ní naschakú-ya Jito'o-yo, te suni súan naschakú-ya yoo jíin fuerza máa-yá. ¹⁵ Á tú kájiní-ro ja yiki kúñu-ró kuu pedazo Cristo. Núsáa te á kuu ki'in-rí pedazo Cristo te nasá'a-rí pedazo ñin ña'an kuaxán. Aa, ma kuu kuti. ¹⁶ Á tú kájiní-ro ja cháa kétá'an jíin ñá'an kuaxán, ñin-na kuu-de jíin-ña, chí súan ká'an: Ndendúu-ún, ñin-na kuu, áhí. ¹⁷ Ko cháa kétá'an jíin Jito'o-yo, ñin-na nuu, kuu-de jíin-yá. ¹⁸ Kuu-ró koto-ró tíñu téné. Chí taká kuachi sá'a cháa, fuera yiki kúñu-de kuu. Ko nú sáténé-de, chí siki yiki kúñu máa-de sá'a-de kuachi. ¹⁹ Á tú kájiní-ro ja vé'e ij kuu yiki kúñu-ró, te ondé nuu Dios ní kenda Espíritu Santo va' ncháa ini-ro. Chí nasu máa-ró xín máa-ró. ²⁰ Chí ya'u ní nakuaan-ya róo. Núsáa te ná nákana jaa-i Dios sá'a-ró jíin yiki kúñu-ró jíin ini jíin añú-ro. Chí máni Dios xín yúan.

7

Tu'un tanda'a jíin tú'un tú ndúsín

¹ Ná ká'an-ga-rí siki taká tu'un ní chaa-ró núu-rí. Va'a-ga kendoo cháa ní tú ké'é-de ñasí'í. ² Ko kuachi ja ío tu'un téné, ja yúan vá'a-ga ná ñin ná ñin-de ná koo ñasí'í máa-de. Te ná ñin ná ñin-ña ná koo yii máa-ña. ³ Te cháa kuu yii-ún, ná skíkúu va'a-de jíin ñasí'í-de. Te ñasí'í-ún, suni súan ná skíkúu va'a-ña jíin yii-ña. ⁴ Ñasí'í, tú kuu tá'ú máa-ña tíñu nuu yiki kúñu-ña, chí yii-ña. Suni súan cháa kuu yii, tú kuu tá'ú máa-de tíñu nuu yiki kúñu-de, chí ñasí'í-de. ⁵ Nú kákuñi-ro kakán ta'u ní'in-ró ñin tiempo-ni, te nú ío conforme tá'an-ró, te kuu sásá'an-ró máa-ró, te nú túu te túu. Yúan-na te va'a-ga ná náketá'an tuku-ró, nává'a ma kuu koto nchaa Satanás róo siki tú'un téné. ⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-rí siki permiso, nasu ja tá'u-rí tíñu nuu-ro. ⁷ Jata'an ini-rí ja taká cháa ná koo-de natu'un kaa-rí, ko ná ñin ná ñin-de ní ni'in-dé ta'u-dé nuu Dios, chí súan ní teta'an-ya-dé. ⁸ Súan ká'an-rí jíin cháa kákuu soltero, jíin ña'an kákendoo ndá'ú, ja vá'a-ga kendoo súan-ni jíin'an natu'un ruu. ⁹ Te nú kájiní máa, ja má kánda jíin, ná tanda'a. Chí va'a-ga ja tanda'a, nasu ja ndúkijí. ¹⁰ Ko jíin ñáyivi ní katanda'a, ká'an ní'in-rí, ko nasu rúu chí máa Jito'o-yo ká'an: Ja ñasí'í, ma xndóo-ña yii-ña. ¹¹ Te nú kenda-ña kuni-ña, ma nátanda'a-ña, xi ná nándikín-ña yii-ña. Te cháa kuu yii-ún, ma kíni'in-de-ña kí'in-ña. ¹² Te jíin sáva-ga-de ká'an máa-rí, nasu máa Jito'o-yo: Nú ñin ñani-yo ncháka-de ñin ña'an tú kándíja, te jata'an ini máa-ña kúncha-ña jíin-de, ma kíni'in-de-ña kí'in-ña. ¹³ Te nú ñin ña'an ncháka-ña

in chaa tú kándija, te jata'an inji máa-de kunchaa-de jín-ña, ma kíni'in-ña-dé ki'in-de. ¹⁴ Chi chaa tú kándija, a ni ndundoo-de sá'a ñasíí-de. Te ña'an tú kándija, a ni ndundoo-ña sá'a yii-ña. Chi nú tú súan, te koo chá'an sé'e-ró núú, ko vina a ni káandundoo-i. ¹⁵ Ko nú kuxio chaa tú kándija-ún kuni-de, ná kúxio-de. Chi ja yúan tú níni xáan sikí cháa xí ñá'an. Chi sua vindáa vinené ná kúxiukú-yó kuni Dios ja ní kana-ya xini-yo. ¹⁶ Chi naún jini róó, ñasíí, ja sánaa te kundéé-ró kaku yii-ro sá'a-ró, xí róó, chaa kuu yii, ja kaku ñasíí-ro sá'a-ró. ¹⁷ Ko natu'un ni ja'a Jito'o-yo núú in in-de, jín natu'un ni kana Dios xini in in-de, súan ná kaka-de, chi suni súan tá'u-rí tiñu nuu taká tiku'ni. ¹⁸ Ni kana-ya xini in chaa ja a ni xiti ndúu náún. Núsáa te ná kóo-de súan-ni. Ni kana-ya xini in chaa tú ní xiti ndúu náún. Ma xiti ndúu-de máa-de núsáa. ¹⁹ Tu'un xiti ndúu, jín tú'un tú xiti ndúu, tú ndé játíñu, chi sua ja ná skikuu va'a-yó tíñu tá'u Dios. ²⁰ Ná in ná in-de ndasa ni jo hora ni kana-ya xini-dé, jín yúan ná kúndij-de. ²¹ Mozo kúu-ró, te ni kana-ya xini-ro náún. Ma yú'u-ro núsáa vii. Ko nú jini máa-ró já kuu kenda-ró kaka kuu ndicha-na-ro, kuu nú kuu. ²² Chi nú mozo kúu-de, te ni kana Jito'o-yo xini-dé, libre ío-de nuu máa Jito'o-yo. Suni súan jín cháa jika kuu ndicha-na, nú ni kana-ya xini-dé, mozo kúu-de nuu Cristo. ²³ Chi ya'u ni nakuaan-ya róó jíná'an-ró. Ma kuatíñu sáni-ró núu cháa núsáa. ²⁴ Náni, ná in ná in chaa ndasa tíñu ni kana-ya xini-dé, súan ná kúndij-de náva'a ná kuatíñu-de nuu Dios. ²⁵ Ko sikí ñá'an jáa, tú ní tá'u máa Jito'o-yo tíñu nuu-rí. Ko ná ká'an-rí ndasa jáni in-rí, natu'un in in chaa ja ní kundá'ú inji Jito'o-yo-dé, náva'a kundij ndaa-de. ²⁶ Vai tundó'o sikí-yo vína. Te ja yúan jáni in-rí ja va'a-ga kendoo chaa nú kunchaa-ni máa-de súan. ²⁷ Ncháka-ró ñasíí náún. Ma sia-ro-ña núsáa. Tú ñasíí-ro náún. Ma kúñukuu in-ro ñasíí vii. ²⁸ Ko nú tanda'a-ro, nasu kuáchi sá'a-ró. Te nú ña'an jáa ní tanda'a-ña, nasu kuáchi sá'a-ña. Ko ñayivi yúan, in'in-í tundó'o inji ñuyivi yá'a. Te tú kuni-rí ja tá'an-ro súan. ²⁹ Náni, tu'un yá'a ká'an-rí chi a ni nduu kúti tiempo. Vina te chaa ká'jo ñasíí, ná sá'a-de cuenta ja túu-ña ío. ³⁰ Te chaa kánde'e, natu'un tú kánde'e-de. Te chaa kákusi iní, natu'un tú kákusi iní-de, te chaa kajaan, natu'un tú naún káñava'a-de, ³¹ te chaa kúteñu jín tíñu ñuyivi yá'a, natu'un tú kúteñu-de, chi modo ñuyivi yá'a náa-ní. ³² Chi jata'an in-rí ja má yú'u-ro. Chaa soltero, jítu iní-de jín taká tíñu máa Jito'o-yo, ndasa ná kúsi iní Jito'o-yo sá'a-de, ³³ ko chaa a ni tanda'a, jítu iní-de jín taká tíñu ja ío inji ñuyivi, ndasa kusii iní ñasíí-de sá'a-de. ³⁴ Suni súan sán sán kájani inji ña'an jáa jín ñá'an a ni tanda'a. Chi ña'an jáa, jítu iní-ña jín taká tíñu kuni máa Jito'o-yo, náva'a kendoo ndoo yiki kúñu-ña jín añu-ña kuni-ña. Ko ña'an a ni tanda'a, jítu iní-ña jín taká tíñu ío inji ñuyivi, ndasa kusii iní yii-ña sá'a-ña kuni-ña. ³⁵ Ko tu'un yá'a ká'an-rí náva'a kéndoo va'a-ró jíná'an-ró. Nasu yó'o chú'un-rí sukun-ro, ko ni ká'an-rí náva'a kaka jínú'un-ró, te náva'a nuña-ró kuatíñu kúu-ro núu máa Jito'o-yo. ³⁶ Te nú in chaa jáni in-de ja tú va'a jika-de jín in ña'an jáa, chi nú ni ja'a medida kúu, te nú níni sá'a-de, núsáa te ná sá'a-de ndasa kuni-de, nasu kuáchi kúu ná tanda'a-dé jín-ña. ³⁷ Te nú in chaa kándij ni'in inji añu-de, te tú nándi'i-de, chi kúu jito-de máa-de, te ni chaa inji añu-de ja má tiñ-de ña'an jáa-ún. Suni va'a-ni sá'a-de. ³⁸ Súan ío, te chaa tanda'a jín-ña, va'a sá'a-de. Te chaa tú tanda'a jín-ña, va'a-ga sá'a-de. ³⁹ Ña'an ní tanda'a, nú níni chakú yii-ña, yi'i-ña ndá'a-dé. Ko nú a ni jii' yii-ña, yúan-na te a ni nuña-ña. Te nú kuni máa-ña, te kuu ná nátanda'a-ña jín in chaa kándija nuu máa Jito'o-yo. ⁴⁰ Ko jáni in-rí ja sii-gá koo in-ña nú kunchaa ndá'ú máa-ña súan-ni. Te jáni in-rí ja sáni yí'i Espiritu Dios ruu.

8

Sikí ndéyu já kájani-i nuu ndoso

¹ Bueno. Te sikí ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ndaa chi taká-yo kájiní-yo yakú. Te jín tú'un kájiní-i-ún kúu ja kásavixi-i máa-i, ko jín tú'un kundá'ú inji tá'an kúu ja nákuá'nu-ga-i jín. ² Nú in chaa jáni in-de ja tú'a va'a-de, núsáa te kuni-ga te kutu'a va'a-de jín. ³ Te nú in chaa kúmaní-dé jín Dios, suni jini-yo núu cháa-ún. ⁴ Sikí ndéyu já kájani-i nuu ndosó, ká'an-rí, chi a kájiní-yo já tú ndé játíñu kuti ndosó inji ñuyivi. Chi tú ingá Dios ío, chi máa in-ni-ya. ⁵ Chi vasa ío kua'a í'a, te ío kua'a jito'o ja káskúnáni máa-i í'a inji andívi xí iní ñuyivi, ⁶ ko máa-yó káka'an-yo já máa in-ni máa Táa-yo Dios ío. Te onde nuu máa-yá vai taká ndatíñu te nuu máa-yá játíñu-yó. Suni in-ni máa Jito'o-yo Jesucristo ío. Te máa-yá ni sá'a taká ndatíñu te ni sá'a-ya yóó. ⁷ Ko tú ndí-i kájiní-i tu'un yá'a. Te sava-i a ni kakaan-i jín ndosó onde sáa. Te nú káye-e-í, natu'un ndeyu ndosó káye-e-í, ko vitá inji añu-i, te kúchá'an añu-i sá'a. ⁸ Chi nasu jín ndéyu te kuatú'un Dios yóó, chi nú tú kee-yo, nasu já yúan te kundá'ú-yo, te nú kee-yo, nasu já yúan te kendoo va'a-ga-yo jín-yá. ⁹ Ko vasa ni'in kándij-ro, koto-ró náva'a tú súngava-ró tá'an-ró, já vitá inji añu-ún, nuu kuáchi. ¹⁰ Róó chi chaa jini kákuu-ró, te nú in

chaa kunj-de nuu-ro hora ja yee-ro staa iní ve'e ndoso, á tú sánaa te skí-i inji-de, te kivi-de kee túku máa-de ndeyu ndosó-ún sá'a-ró xí túu. ¹¹ A nǐ jǐ'ǐ Cristo ja'a ñani-ro, chaa vítá inji añú-ún, ko ja sikí tú'un tu'a-ró-ún, te nǐ xnáa-ro-dé. ¹² Súan kásá'a-ró kuáchi nuu ñani-ro, chi ja ú'u-ni chíndee-ró iní añú-de ja vítá, te suni nuu Cristo kásá'a-ró kuáchi. ¹³ Ja yúán, te nú ndeyu sá'a ja júngava ñn ñani nuu kuáchi, ma kée kúti-gá-ri kuñu ní káni, nává'a ma súngava-ri ñani-ri nuu kuáchi.

9

Sikí ja ío derecho chaa apóstol

¹ Nasu apóstol kúu-ri náún. Á tú jika kuu ndicha-na-ri. Á tú ní jiní-ri nuu máa Jító'o-yo Jesús. Nasu róó kákuu tíñu nǐ sá'a-ri nuu máa Jító'o-yo náún. ² Nú tú kúu-ri apóstol nuu sáva-ga chaa, ko nuu-ro chí kúu ndija-ri. Chí róó kákuu tunj-ri ja ndiso-ri tíñu apóstol nuu máa Jító'o-yo. ³ Ya'á kúu tú'un ká'an-ri ja náma-ri máa-ri nuu chaa káandichí nuu: ⁴ Á tú ká'io derecho-ri kee-ri ko'o-ri. ⁵ Á tú ká'io derecho-ri kunchaka-ri ñasí'í kándija, natu'u kánchaka sava-ga apóstol, jíin Cefas, jíin chaa kákuu ñani máa Jító'o-yo. ⁶ Xí máa ñn-ni ruu jíin Bernabé, tú ká'io derecho-ri ja tú sátiñu-ga-ri náún. ⁷ Ndé soldado káatá'an, te yee-dé cuenta máa-de. Ndé chaa jitu uva, te tú yee-dé nde'e-í. Xí ío chaa skée-dé vaca-de, te tú jí'i-de leche-ti. ⁸ Natu'un ká'an chaa yúku, ká'an-ri náún. Á nasu súni tu'un yá'a ká'an ley. ⁹ Chí nuu ley ja ní chaa Moisés, yoso: Ma chú'un-ró ñunu yú'u xndiki kíti jíkó, áchí. Á sikí xndiki ká'an Dios xí túu. ¹⁰ Xí máni sikí yóó ká'an tu'un-ún náún. Jandáa ja sikí yóó yoso. Chí kuní-ya ja ná kúñukuu inji chaa jitu, ni'in-dé, te chaa jíkó, ná kúñukuu inji-de kee-dé. ¹¹ Nú nǐ kajakin-ri tu'un Espiritu inji-ro, te stútú-ri ja kúchaku-ri nuu-ro, kuáchi xaán kúu náún. ¹² Nú sava chaa ío derecho-de kájikán-de súan nuu-ro, á tú va'a-ga kakan máa-ri. Ko tú ní kákuu-ri kuatiñu-ri derecho-ri, chí su káandoo-ri te ni'in-ri nává'a-ri tú u'u kaka tu'un Cristo sá'a-ri. ¹³ Á tú kájinj-ro ja chaa kásátiñu inji ve'e ij, inji ve'e ij-ún kenda ja káichaku-de. Te chaa káatíñu onde nuu altar, sikí altar-ún káichaku ta'an-de. ¹⁴ Suni súan nǐ tá'ú tíñu Jító'o-yo ja sikí tú'un va'a ná kúchaku chaa kájani tu'un va'a. ¹⁵ Ko ruu, tú naún ní jikán-ri ni ñn súan. Ni nasu chaa-ri tu'un yá'a ja ná kuá'a-ró núu-ri vina. Chí va'a-ga ná kúu-ri, nasu ja kasú ñn chaa nuu-ri ja sátéyí-ri máa-ri jíin tíñu yá'a. ¹⁶ Vasa jáni-ri tu'un va'a, ja yúán má kúu sátéyí-ri máa-ri, chí ñni skíkuru-ri sá'a-ya. Chí koo tundó'o sikí-ri, nú tú kani-ri tu'un va'a. ¹⁷ Te nú jíin gusto máa-ri sá'a-ri súan, yuán te ni'in-ri ya'u-ri. Te vasa tú játa'an inji-ri, ko nǐ chaa-ya tíñu sikí-ri, te responsable-ri kúu. ¹⁸ Ndéja kúu ya'u-ri núsáa. Ja ná kaka kuu-ri kani-ri tu'un va'a Cristo, ni tú níni yá'u-ri, ni tú jikán-ri derecho-ri sikí tú'un va'a. ¹⁹ Ja yúán, vasa tú naún chaa tñn so'o-ri, jatíñu-ri nuu táká-ní, nává'a skándija-ga-ri ñayivi. ²⁰ Natu'un judío násá'a-ri máa-ri nuu chaa judío, nává'a kundée-ri skándija-ri chaa judío. Te natu'un chaa yí'i nda'a ley, násá'a-ri máa-ri nuu chaa yí'i nda'a ley, vasa tú yí'i-ri nda'a ley, nává'a skándija-ri chaa yí'i nda'a ley. ²¹ Ko nuu chaa tú káandatú nuu ley, suni súan natu'un tú jándatu-ri nuu ley násá'a-ri máa-ri nuu-dé, nává'a kundée-ri skándija-ri chaa tú káandatú nuu ley, vasa ncháa ley Dios jíin-ri chí yí'i-ri nda'a ley Cristo. ²² Te nuu chaa vítá inji, násá'a vítá-ri máa-ri, nává'a skándija-ri chaa vítá inji-ún. Súan táká-ni modo násá'a-ri máa-ri nuu táká chaa, nává'a kundée-ri nama-ri sava-de. ²³ Te ja sikí tú'un va'a kúu ja sá'a ndi'i-ri súan, nává'a ruu, suni ná ni'in-ri ta'u-ri ja kenda yúan. ²⁴ Á tú kájinj-ro ja chaa kájinu carrera, chí ndi'i-de kájinu ndija-de, ko ñn-ni-de kundée-de ni'in-dé premio-de. Suni súan ndúkú ndée-ró kúnu-ró, nává'a ni'in-ri premio-ro. ²⁵ Te táká chaa kájsiki, jito va'a ná'an-de máa-de. Te chaa-ún, súan kásá'a ndija-de, nává'a ni'in-dé ñn premio ja kútú'ú. Ko yóó chí ni'in-yo premio ja má kútú'ú kúti. ²⁶ Núsáa te modo súan, ndúkú ndée-ri jínu-ri, tú jínu sáni-ri. Modo súan káatá'an-ri, tú skée íu-ri. ²⁷ Chí sua tñn ni'in-ri máa-ri, te já'a-ri máa-ri, nává'a ma cháxio-ya ruu, vasa a nǐ jani-ri tu'un nuu sáva-ga chaa.

10

Sikí ja káchiñú'un-i ndoso

¹ Ñani, kuní-ri ja ná júku-un inji-ro ndasa nǐ ka'jin ndiyi táa-yo núu vikó nu'ún, te nǐ kaja'a táká-de nuu mar. ² Te táká-de, nǐ kajanducha-dé nuu vikó nu'ún jíin núu mar. Chí táká-de, nǐ kaíndikjn-de Moisés. ³ Te táká-de, nǐ kayee-dé ndeyu ní ja'a máa-ya. ⁴ Te táká-de, nǐ kajj'i-de ñn-ni nducha ní ja'a-ya. Chí nǐ kajj'i-de nducha ní kenda chíi kava ní sá'a-ya. Te kava-ún, nǐ ndikjn yatá-dé, chí kava-ún kúu natu'un Cristo. ⁵ Ko tú ní kúsij iní Dios jíin kuá'a-dé. Ja sikí yúán kúu ja ní xnáa-ya-de onde nuu ñu'un té'e. ⁶ Táka tu'un yá'a kúu ñn modo nává'a koto ncháa máa-yó, te ma ndío ñáá inji-yo natu'un nǐ kándio ñáá inji chaa-ún. ⁷ Ma chíñú'un-ró

ndosó jíná'an-ró nátu'un nì kasá'a sava máá cháa-ún. Chì súan yóso núú tutú: Nì kajungoo ñayivi ní kayee-í nì kají'i-i te nì kándukuiñi-i nì kajita já'á-i, áchí. ⁸ Ni ma káka kuáxán-yó nátu'un nì kajika kuáxán sáva máá cháa-ún, te nì kají'i oko unì mil-de ja ñin kivi-ní. ⁹ Ni ma kóto nchaá-yo Jító'o-yo Jesucristo nátu'un sava máá cháa-ún ja ní kajito nchaá-de-ya, te nì kají'i-de nì sá'a kog. ¹⁰ Ni ma kútuku inì-yo nátu'un nì kakutuku inì sava-de, te nì kají'i-de nì sá'a ñin kue'e xaán já ní ja'a-ya. ¹¹ Te modo-ún, nì kuu nává'a koto nchaá máá-yó. Te ja yúan, yóso-ún núú tutú vai nuu yóó, chaá kunì ndasa kuandi'i ñuyivi. ¹² Nu ñin chaá jáni inì-de ja kúndij nì'in-de, ná kóto va'a-de máá-de, nává'a tú ndua-de núsáa. ¹³ ñin-ni jító nchaá ja'ú róó, onde jín táká ñayivi. Ko bueno skíkuu Dios, te máá hora jító nchaá ja'ú róó, kuña-ya íchi kéndá-ró, nává'a kundéé-ró kéndá-ró. Súan te ma kuá'a-ya tú'un ja kóto nchaá-ga róó, ja má kánda-ga-ro. ¹⁴ Ñáni máni. Kunu-ró kóto-ró ndosó núsáa. Ma chíñú'ún-ró. ¹⁵ Nátu'un jín cháa ío káji xiní, súan ká'an-rí jín-ró. Kani inì máá-ró ñaun tu'un ká'an-rí. ¹⁶ Vaso ij, já ní kasá'a ij-yo, nasu táká-yo káji'i ká'nu-yó ñiñi Cristo náun. Te staa já ní kasákuáchi-yó, nasu táká-yo kayee ká'nu-yó yiki kúñu Cristo náun. ¹⁷ Chì ñin-ni staa-ún ío. Súan yóó, tinì-yo kákuu-yó ñin-ni ñayivi, chí taká-yo kayee ká'nu-yó ñin-ni staa-ún. ¹⁸ Nde'é ndasa kásá'a chaá Israel. Chaá kayee kiti já kásoko-dé nuu-yá, nasu kayee ká'nu-de nuu altar náun. ¹⁹ Ñaun áchi-rí núsáa. Játíñu ndoso náun, xí játíñu ndeyu ñin nuu ndosó náun. ²⁰ Túú, chí ndeyu kásoko cháa ñin nación, nuu tachí kásoko-dé, nasu núú Dios. Te tú kuní-rí ja kétá'an ká'nu-ró jín tachí. ²¹ Ma kuu ko'o-ró iní vaso máá Jító'o-yo, te suni ko'o-ró iní vaso tachí. Ma kuu kee ká'nu-ró núú mesa máá Jító'o-yo, te kee-ro núú mesa tachí. ²² Xí kuní-yo kúkuñi inì Jító'o-yo sá'a-yó náun. Nì'in-ga-yo vásá máá-ya náun. ²³ Taká-ni tiñu kuu sá'a-rí, ko tú ndi'i kéndoo luu. Taká-ni kuu sá'a-rí, ko tú ndi'i skuá'nu tá'an. ²⁴ Ni ñin chaá, ma ndúkú-de sá'a-de ja vá'a máá-de, chí ja vá'a inga ñani tá'an-de ná sá'a-de. ²⁵ Ndi'i-ni ndeyu nuyá'u, kee-ro jíná'an-ró. Te nú kíyú'ú inì-ro, ma kaká tu'ún kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁶ Chì máá Jító'o-yo xini ñuyivi jín táká ndatíñu ío inì, áchí. ²⁷ Te nú ñin chaá tú kándija, te kana-de xinì-ro kee-ro jín-de, te nú suni kuní-ro kí'in-ro, núsáa te kee-ro táká ja káni-de nuu-ro. Te nú kíyú'ú inì-ro, ma kaká tu'ún kúti-ro ndé onde vai-ún. ²⁸ Ko nú kastu'ún ñin chaá nuu-ro: Kundatu, chí ya'á ja ní kandij nuu ndosó kuu, achí-de. Yúan-na te ma kee-ro, já kuáchi chaá nì kastu'ún-ún jín kuáchi ja kíyú'ú inì-de. ²⁹ Sikí já kíyú'ú inì ká'an-rí. Ko nasu já sikí róó, chí sikí já ingá chaá. Te nú kíyú'ú inì inga chaá, naja kóto nchaá-de ruu ndasa jika kuu ndicha-ña-rí núsáa. ³⁰ Te nú ruu xna'an-ga nákuatá'u-rí te yé-ri, naja káka'an ndiva'a-de sikí-rí sikí ndéyu ja ní jikan ta'u-rí ja'a-ún. ³¹ Núsáa te vasa ná kee-ro, vasa ná kó'o-ró, vasa ná sátiñu-ró, ko modo ja ná nákana jaa-i Dios ná sá'a-ró. ³² Koto-ró nává'a ma skívi-ró cháa judío, ni chaá ñin nación, ni tikuní Dios, nuu kuáchi. ³³ Suni súan ruu jín táká tiñu sá'a-rí, kuní-rí ja ná kúsi'í inì taká chaá. Tú jítu inì-rí ja sá'a-rí ja vá'a máá-rí, chí kuní-rí sá'a-rí ja vá'a sava-ga chaá, nává'a kaku-de jíná'an-de.

11

1 Ná ndáku-ró rúú jíná'an-ró, suni nátu'un ndáku máá-rí Cristo.

Ja ná kúndasú xiní ñásí'í

² Bueno kánuku'un inì-ro rúú. Te ká'jin nì'in-ró jín táká tiñu nì tá'u-rí nuu-ro, jín modo ja ní stá'an-rí nuu-ro. ³ Ko kuní-rí ja ná kuní-ro jíná'an-ró ja Cristo kuu-ya xini táká chaá. Te chaá kuu-de xiní ñásí'í. Te Dios kuu-ya xiní Cristo. ⁴ Taká chaá ja ndasú xiní-de te jikán ta'u-de xí jáni-de tu'un, já'a-de tuká nuu xiní-dé. ⁵ Ko taká ñásí'í, nú tú ndasú xiní-ña te kakan ta'u-ña xí káni-ña tú'un, já'a-ña túka nuu xiní-ña, chí ñin-ni kuu nú seté xiní-ña. ⁶ Chì nú ñásí'í, tú jasú-ña xiní-ña, ná seté-ña núsáa. Te nú kúka nuu-ña seté-ña, xí xiti-ña ixi-ña, ná kasú-ña núsáa. ⁷ Chì chaá, ma kuu kasu-de xiní-dé, chí muestra luu Dios kuu-de. Ko ñásí'í, chí stá'an-ña ndasa luu káa inì yí-ña. ⁸ Chì tú ní sáva'a-ya cháa jín yiki ñásí'í, chí sua ñásí'í jín yiki cháa. ⁹ Chì tú ní kúva'a chaá ja kuatíñu-de nuu ñásí'í, chí sua nì kúva'a ñásí'í ja sikí cháa. ¹⁰ Ja sikí táká ndajá'a ándivi te níni kundasú xiní ñásí'í. ¹¹ Chì nuu máá Jító'o-yo tú sá'a-ya cuenta ndéja kuu ja yí, te ndéja kuu ja sí'í, chí nú túu ñin, te ma koo inga. ¹² Chì nátu'un nì sáva'a-ya ñásí'í jín yiki cháa, te vina kúva'a chaá chí ñásí'í, ko Dios kuu I'a sáva'a taká-ni. ¹³ Kani inì máá-ró jíná'an-ró, á ío va'a ja tú kundasú xiní ñásí'í te kakan ta'u-ña nuu Dios. ¹⁴ Nasu máá ñuyivi stá'an nuu-ro, já tú luu jító chaá jín ixi-dé, nú ná kee náun. ¹⁵ Ko nú ñásí'í, te sí'a-ña ixi-ña kee máá, luu jító-ña jín, chí ixi-ún, nì ja'a-ya núu-ña kundasú xiní-ña. ¹⁶ Ko nú ñin chaá kuní-de kutíxin-de jín tú'un yá'a, ko yóó tú ká'io costumbre-yo súan, ni tikuní Dios.

Sikí xini máá Jító'o-yo

17 Tá'u ní'in-rj ingá tiñu yá'a nuu-ro, ja tú kúsií iní-rj jín-ro, chj tú kándutútú-ró já sá'a va'a-ga-ro, chj sasua ñáá-ga kásá'a-ró. 18 Yá'a ká'an-rj xna'an-ga. Nj jini tu'un-rj ja kásá'in-ró máá-ró, máá hora kákutútú-ró. Te yakú kándija-rj. 19 Chj níni kóo ñayivi sásá'in ma'ñú-ró, náv'a kuni-ro ndé ñayivi kándija va'a ma'ñú-ró. 20 Te nú ñin-ni nuu kándutútú-ró, nasu já kúxini-ró cuenta máá Jito'o-yo kúu-ún núsáá. 21 Chj ná ñin ná ñin-ró, máni kanduu-ro núu ingá-de xna'an-ga kákuni-ro. Te ñin-ró jí'i-ro sóko, te inga-ro nájini-ró. 22 Á tú káñava'a-ró vé'e nuu kée-ro kó'o-ró náun. Xí kásájá'a iní-ro núu tíku'nj Dios. Te chaá tú ñaún kándá'a-de, kákuka nuu-dé kásá'a-ró xí túu. Ndasa ká'an-rj jín-ro jíná'an-ró. Kúsií iní-rj jín-ro xí túu. Jín tú'un yá'a tú kúsií kúti iní-rj jín-ro. 23 Chi tu'un yá'a nj kutu'a-rj nuu máá Jito'o-yo. Te suni yá'a ní stá'an-rj nuu-ro jíná'an-ró. Chj máá ákuáa já ní kanastúu-de Jito'o-yo Jesús, nj kí'in-ya stáa. 24 Te nj jikan ta'u-yá. Te nj sákuáchí-yá. Te nj ka'an-ya: Kí'in te kee-ro jíná'an-ró, chí yá'a kúu yiki kúñu-rj, te ja sikí róo nj kukuáchí. Súan sá'a-ró te ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. 25 Suni súan nj kí'in-ya vaso, nuu ní ndí'i nj kuxini-ya. Te nj ka'an-ya: Vaso yá'a kúu contrato jáá já ní sá'a-rj jín níñi-rí. Te taká vuelta nú káji'i-ró, te súan sá'a-ró náv'a ná núku'un iní-ro rúu. Achí-ya. 26 Chi taká vuelta ja káyee-ro stáa yá'a te káji'i-ró iní vaso yá'a, kivj ní jí'i máá Jito'o-yo kúu já kásastú'ún-ró ondé kivj ncháa-ya. 27 Te nú ñin chaá kee-dé staa yá'a, xí kó'o-de iní vaso Jito'o-yo yá'a, te nú tú jíñú'ún sá'a-de, te koo kuachi-de nuu yiki kúñu máá Jito'o-yo jín núu níñi-yá. 28 Ná ñin ná ñin chaá, ná nándúkú víi-dé sikí máá-de núsáá. Yúan-na te kee-dé staa-ún te ko'o-de iní vaso-ún. 29 Te nú ñin chaá tú jiní-de ja kúu yiki kúñu-ya, chaá-ún chj ndonda kuachi sikí-dé nú ko'o-de kee-dé. 30 Ja yúan ío kua'a cháa káku'y, jín cháa vitá iní, ká'jin ma'ñú-ró jíná'an-ró. Te nj káji'i yakú-de. 31 Ko nú nándúkú víi-yo sikí máá-yó, te ma ndonda kuachi sikí-yo. 32 Ko nú a nj ndonda kuachi sikí-yo, máá Jito'o-yo xndó'o-ya yóo, náv'a a tú ta'nu ndatu-yo jín ñayivi ñuyivi. 33 Ñanj máni, ja yúan nú kándutútú-ró káyee-ro, te kundatu tá'an-ró. 34 Te nú ñin chaá jí'i-de sóko, ná kée-dé vé'e-de, náv'a a tú ndonda kuachi sikí-ro hora kándutútú-ró. Te sava-ga tiñu sánda-rj onde ná jáa-rj.

12

Sikí tá'u já vái nuu Espiritu

1 Ñanj, sikí taká ta'u já vái nuu Espiritu, kuni-rj ja ná júku'un iní-ro jín. 2 A káiná'an-ró já ná nj kákuu-ró cháa tú kákandija, te nj káindikín-ro yatá ndosó ñí'in núu, ndasa nj kákuu iní máá-ró núu. 3 Ja yúan kástu'ún-rí nuu-ro já tú ni ñin chaá kuu ka'an tásí-de sikí Jesús, nú a yí'i-de Espiritu Dios. Te tú ni ñin-de kuu ka'an-de: Jito'o-rj kúu Jesús, nú tú yí'i-de Espiritu Santo. 4 Chj sáin sáin ta'u ní saka-yá, ko suni ñin-ni máá Espiritu kúu. 5 Te sáin sáin tiñu nj chaá-ya sikí-yo, ko ñin-ni máá Jito'o-yo kúu. 6 Te sáin sáin modo kásátiñu-yó, ko suni máá Dios kúu I'a sá'a taká tiñu jín taká-yo. 7 Ko ná ñin ná ñin-de, nj ja'a-ya tú'un Espiritu nuu-dé náv'a ná skuá'nu tá'an-de. 8 Chj onde jín máá Espiritu nj ja'a ndija-ya tú'un ka'an ndíchí ñin-de. Te suni onde jín máá Espiritu nj ja'a-ya tú'un ja júku'un iní inga-de. 9 Te nuu ingá-de, suni jín máá Espiritu nj ja'a-ya já ná kándija va'a-de. Te suni jín máá Espiritu nuu ingá-de ja ná sá'a-de taná. 10 Te nuu ingá-de ja ná sá'a-de taká tiñu ñá'nu. Te nuu ingá-de, ja ná káni-de tu'un. Te nuu ingá-de, ja ná nándúkú víi-dé sikí taká ja vá'a ja ú'u. Te nuu ingá-de ja ná ká'an-de tinj yu'u. Te nuu ingá-de ja ná násama-de tu'un sáin yu'u. 11 Ko taká tiñu yá'a sá'a suni máá ñin-ni máá Espiritu. Sáin sáin sáka-yá nuu ñin ñin-de, ndasa játa'an iní máá-yá. 12 Chj nátu'un yiki kúñu ní kúu, te náv'a a kua'a pedazo, te taká pedazo-ún, vasa kua'a, ko ñin-ni yiki kúñu kúu, suni súan kúu Cristo. 13 Chj jín ñin-ni máá Espiritu nj kajanducha taká-yo, náv'a a nduu-yó ñin-na ñayivi, vasa judío xí ñayivi ñuu Grecia, vasa chaá kúu mocho xí cháa jika kuu ndicha-na. Ko taká-ni-de, nj kani'in-dé ñin-ni máá Espiritu nj sá'a-ya. 14 Ko yiki kúñu, nasu ñin pedazo-ni kúu, chj sua ndiso kua'a. 15 Chj nú ja'a ká'an: Nasu yiki kúñu xín rúu, chj tú kúu-rj nda'a, achí. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu xín ná'ín. 16 Te nú so'o ká'an: Nasu yiki kúñu xín rúu, chj tú kúu-rj nduchi, achí. Te vasa súan ká'an, ko máá yiki kúñu xín ná'ín. 17 Nú ndí'i yiki kúñu ní kuu nduchi, ndasa kuni so'o núu. Nú ndí'i ní kuu so'o, ndasa kuaan xiko núu. 18 Vina te nj jiní-yo ndasa nj jata'an iní máá Dios te nj chaá-ya taká pedazo-ún ná ñin ná ñin jiká yiki kúñu. 19 Chj nú taká-ni ní kakuu ñin-ni pedazo-ún, ndasa koo máá yiki kúñu núu. 20 Ko vina chj kua'a ndija pedazo ío, ko máá ñin-ni yiki kúñu núu. 21 Ni ma kúu ka'an nduchi jín nda'a: Tú jinu nú'ún-rí róo. Suni súan ni ma kúu ka'an xinj jín já'a: Tú jinu nú'ún-rí róo. 22 Chj sua kánúú taká pedazo ndítjin ta'an jín yiki kúñu, vasa vitá-ga jito. 23 Te taká pedazo yiki kúñu ja jáni iní-yo já tú jíñú'ún jito, suu yúan ñúkuún xáan-gá jasú-yo núu. Te ja tú luu kájito-ún jiní-yo, luu-ga kájasu-yo núu. 24 Te pedazo ja luu kájito-ún jiní-yo, tú níni kúndasu nuu. Chj máá Dios, súan nj chutá'an-ya yiki kúñu-ún, te jíñú'ún-gá nj skéndo-yo já

tú luu jító-ún, ²⁵ návã'a tú sásin pedazo yiki kúñu-ún máã, chi taká pedazo-ún, sua in núu ná kóto va'a tá'an. ²⁶ Chì nú in-ni pedazo jatú, taká-ni pedazo in jínu-ni kájatú. Te nú in-ni pedazo jító luu, taká-ni pedazo in ká'nu-ni kákusi iní. ²⁷ Te róó, modo súan kákuu-ró yiki kúñu Cristo. Te pedazo-ya-ún kákuu in in-ró. ²⁸ Te súan ni jani máã Dios chaã kuatíñu nuu tíku'ni: Ja in, apóstol, ja úu, chaã kájani tu'un, ja uní, chaã kástá'an tu'un, yúan-na te chaã kásá'a tiñu ñá'nu, yúan-na te chaã kásá'a tana, te vása cháã chindéé tá'an, jín cháã kátá'ú tiñu, jín cháã ká'an tini yu'u. ²⁹ Taká-de kákuu apóstol náún. Taká-de kájani tu'un náún. Taká-de kástá'an náún. Taká-de kásá'a tiñu ñá'nu náún. ³⁰ Taká-de kájiní-de sá'a-de tana sá'a-ya náún. Taká-de káka'an-de tini yu'u náún. Taká-de kánasama-de tu'un sin yu'u náún. ³¹ Ko ná kuitú iní-ro ndúkú-ró tá'ú vá'a-gã kuã'a-ya nuu-ro jíná'an-ró. Ko ío ingã modo va'a xaã-gã, ná stá'an-rí nuu-ro jíná'an-ró.

13

Tu'un kúndá'ú iní tá'an

¹ Te nú ruu, vaãa ká'an-rí nátu'un káka'an chaã xí ndájá'a ándiví, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, te kúu-rí nátu'un in kãa ja ndáxin káxin xí in platillo ja sãñaã. ² Te vaãa jáni-rí tu'un sá'a-ya, te júku'un ndí'i iní-rí taká tu'un sa'í jín taká tu'un ndíchí, te vaãa kándíja téyí-rí ja kúu skuó káni-rí yuku, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, tú na tiñu-rí. ³ Te vaãa ná sáka ndí'i-rí taká ndatíñu-rí kee ñáyiví ndá'ú, te vaãa ná kuá'a-rí yiki kúñu-rí kayu, te nú tú kúndá'ú iní-rí-i, tú na ya'u-rí ío. ⁴ Tu'un kúndá'ú iní, ndiso paciencia, te ndiso tu'un kúmaní iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú ndiso tu'un kuásún iní. Tu'un kúndá'ú iní, tú sávixí máã, ní tú sátéyí máã. ⁵ Tú ká'an ndivã'a. Tú ndúkú ja kúu máã. Tú kiti iní. Tú chú'un iní. ⁶ Tú ndúvatú iní, chí sua kúsi iní jín tiñu ká'jo ndaã. ⁷ Ndi'i jándéé iní. Ndi'i kándíja. Ndi'i ñúkuu iní. Ndi'i kãnda. ⁸ Taká tu'un kájani-yó, chí naa, te taká yu'u chí ndí'i, te tu'un ndíchí, chí taká kuxio, ko tu'un kúndá'ú iní, ma náa kúti. ⁹ Chí yaku-ni tu'un kájiní-yo, te yaku-ni tu'un kájani-yó, ¹⁰ ko onde ná cháã máã tu'un ni yija va'a, yúan-na te kuxio yaku-ni ja kájiní-yo-ún ki'in. ¹¹ Ná ni kuu-rí suchi yikin, te ni ka'an yíkin-rí núu, te ni jani iní-rí nátu'un suchi yíkin. Ko nuu ni kuu-rí chaã ñá'nu, te ni chaxio-rí taká ja ní sá'a-rí ná lúli-rí-ún kua'an. ¹² Te vina kãndéé-yó nátu'un jín espejo ja kákkí'vi, ko kúkuéé-gã te kuñ ndijin-yo nátu'un jín nuu tá'an-yó. Te vina chí yaku-ni jini-rí, ko kúkuéé-gã te kuñ ndí'i-rí nátu'un jini káji-yá ruu. ¹³ Te vina ío uní tu'un jatíñu ni'in, tu'un kándíja va'a, tu'un kãñukuu iní, jín tú tu'un kúndá'ú iní. Ko máã tú tu'un kúndá'ú iní, kánúú xaã-gã vása úu-gã-ún.

14

Sikí ja káka'an-i sijn yu'u

¹ Ndúkú ndéé-ró jín tú tu'un kúndá'ú iní tá'an, te kuitú iní-ro ndúkú-ró taká ta'ú já'a Espiritu, ko kánúú-gã ja káni-ró tú'un. ² Chí chaã ká'an-de sijn yu'u, jín Dios ká'an-de, nasu jín ñáyiví, chí tú ní in chaã júku'un iní naún ká'an-de, chí jín Espiritu ká'an-de tu'un sa'í. ³ Ko chaã jáni tu'un, jín ñáyiví ká'an-de, chí skuá'nu-de ñáyiví-ún, te ká'an ká'nu-de, te ká'an ndéé-de jín-i. ⁴ Chaã ká'an sijn yu'u, skuá'nu-de máã-de, ko chaã jáni tu'un, chí tíku'ni skuá'nu-gã-de. ⁵ Játa'an iní-rí ja taká-ro ná kúu ka'an-ro sijn yu'u, ko kánúú-gã ja káni-ró tú'un, chí ñá'nu-gã chaã jáni tu'un vása cháã ká'an sijn yu'u, te nú tú násama-de tu'un-ún, návã'a kua'nu-gã tíku'ni sá'a-de jín. ⁶ Ñãni, vina te nú jaã-rí nuu-ro te ka'an-rí sijn yu'u jín-ró, naún tiñu ní'in ja kúu róó, nú tú ka'an-rí in tu'un ni kenda ndijin, xí in tu'un ndíchí, xí in tu'un stá'an-rí. ⁷ Ío ndija ndatíñu kãndãa tí'ú já kásá'a ndusu, nátu'un xkuili xí guitarra. Te nú tú sijn sijn nota ndé'e, ndasa kuñ-yo ndé yaã júku-de jín xkuili, xí jín guitarra-ún. ⁸ Te nú corneta tú ndé'e káji, te ndé chaã sátu'a-de máã-de ja kuatá'an-de núsáã. ⁹ Suni súan róó jíná'an-ró, nú ká'an-ro sijn yu'u, te nú tú káji ká'an tu'un-ún, te ndasa júku'un iní-i naún tu'un ká'an-ro núsáã, chí kuachi tisi'ví-ró stíví-ró. ¹⁰ Kua'a núu yu'u ío iní ñuyiví ná sá'a-yó cuenta, te taká júku'un iní chaã jini. ¹¹ Nú ruu tú júku'un iní-rí yu'u ká'an in chaã, te kúu-rí chaã jíkã nuu cháã ká'an-ún. Te chaã ká'an-ún, suni kúu-de chaã jíkã nuu-rí. ¹² Suni súan róó ja kájitú iní-ro ní'in-ro tá'ú Espiritu, ná ndúkú ndéé-ró návã'a skuá'nu va'a-ró tíku'ni jín. ¹³ Ja yúan nú ká'an in chaã sijn yu'u, ná kakán ta'ú-dé nuu-yá návã'a kuu nasama-de tu'un. ¹⁴ Chí nú ruu kakán ta'ú-rí jín tú'un sijn yu'u, iní añú-rí kúu ja jíkãn ta'ú, ko nú tú júku'un kati iní-rí, tú na tiñu. ¹⁵ Ndasa sá'a-rí núsáã. Ná kakán ta'ú-rí iní añú-rí, ko suni ná kakán ta'ú-rí jín tú'un júku'un iní. Ná káta-rí iní añú-rí, ko suni ná káta-rí jín tú'un júku'un iní. ¹⁶ Chí nú máni tu'un jini máã-ró jín añú-ro nákuatá'ú-ró jín, te in chaã tú tu'a, ndasa kuñ-de ka'an-de amén nuu tú'un nákuatá'ú-ró-ún, chí tú jini kuti-dé naún tu'un ká'an-ro. ¹⁷ Chí róó, bueno nákuatá'ú

ndija-ró, ko inga cháa-ún, tú já'u nu tu'un inji-de sá'a. ¹⁸ Nákuatá'ú-rí nuu Dios, ja tini-ga yu'u ká'an-ri vása táká róó. ¹⁹ Ko nuu tíku'ni, chí máá'ú-un-ni tu'un ja júku'un inji-ri jín, játa'an inji-ri ká'an-ri, náva'a suni stá'an-ri nuu sáva-ga cháa, vása já ká'an-ri uxí mil tu'un sijn yu'u. ²⁰ Náni, ma koo-ró nátu'un suchi lúli jín tú'un júku'un inji-ro. Chí sua koo-ró nátu'un suchi lúli jín tú'un nãá, ko ná yíja va'a-ró jín ja jini tuni-ro. ²¹ Súan yóso nú ley: Jín cháa ká'an sijn yu'u, te jín sáva-ga cháa ká'an tu'un jík, súan ká'an-ri jín ñayivi yá'a, ko vasa súan te ni ma kúni so'o-i tu'un ká'an-ri, áchi máá Jito'o-yo, áchi. ²² Já yúan táká yu'u, máni tuni-ni kákuu nuu cháa tú kákandija, nasu núu cháa kákandija. Ko tu'un jáni-yó, tuni nuu cháa kákandija kúu-ún, nasu núu cháa tú kákandija. ²³ Núsáa te nú taká tiku'ni ndutútu'ú-in-ni lugar, te taká súan ká'an sijn sijn yu'u, te yúan jakoyo cháa tú tu'a xí cháa tú kákandija, á tú ká'an-de ja kánda tach-ro. ²⁴ Ko nú taká-ro kájani-ró tú'un, te kivi in cháa tú kándija xí in cháa tú tu'a, te kuni-de kuachi máa-de, sá'a taká-ro, te ndandúku víi-dé sikí máa-de, sá'a taká-ro. ²⁵ Te tu'un jáni sa'í inji añú-de kenda ndijin. Yúan-na te jukuiñi jítí-de te chiñú'ún-de Dios. Te kani ndaa-de tu'un ja ncháa ndija Dios jín-ró. ²⁶ Náni, ja yúan nú kándutútu-ró, te ná in ná in-ró ío in yaq kata-ró, ío tu'un stá'an-ro, ío sijn yu'u ká'an-ro, ío tu'un sa'í ká'an ndijin-ro, ío ja násama-ró tú'un sijn yu'u. Ndi'i ná sá'a-ró jíná'an-ró náva'a skuá'nu tá'an-ró. ²⁷ Te nú ío cháa káka'an sijn yu'u, ná koo tu'un-ún ja jín úu-de xí jín uní-de. Ko in-ni-de in-ni-de ná ká'an. Te in-de ná násama-de tu'un sijn yu'u. ²⁸ Te nú túu cháa násama tu'un ío, ná kasú-de yu'u-dé nuu kándutútu-ró-ún núsáa. Te ná ká'an máa-de ja máa-de jín Dios. ²⁹ Suni sijn cháa kájani tu'un, ná ká'an uu xí uní-de, te sava-ga-de ná nándúku víi-dé-ún. ³⁰ Te nú inga cháa káncháa-ún, a ni jini ndijin-de yakú tu'un sa'í, te cháa ni kejá'a ná kasú-de yu'u-dé. ³¹ Chí taká-ro kuu kani-ró tú'un in-ni-ró in-ni-ró, náva'a ná kutu'a taká-ro, te ndundéé ini taká-ro. ³² Te inji añú taká cháa kájani tu'un, káandatu nuu máa cháa kájani tu'un-ún. ³³ Chí Dios, nasu Dios sáva kúu-ya, chí sua vjndaá vinené sá'a-ya. Te nátu'un kásá'a-i nuu taká tiku'ni cháa ndoo, ³⁴ súan ná kasú taká ñasi'í yu'u-ña nuu kándutútu-ró. Chí tú permiso ká'an-ña, chí nasu ñá'nu-ga kúu-ña nátu'un ká'an ley. ³⁵ Te nú kutu'a-ña in tu'un kákuñi-ña, te onde ve'e ná kaká tu'un-ña máa yí-ña, chí tuká nuu kúu nú ká'an in ñasi'í núu kándutútu-i. ³⁶ Á nuu-ro jíná'an-ró ní kenda tu'un Dios, xí nini nuu máa-ni-ró ní jaq tu'un-ya náun. ³⁷ Te nú in cháa jáni inji-de ja in cháa jáni tu'un kúu-de, xí jika Espiritu jín-de, ná chú'un va'a inji-de, chí tiñu ni tá'ú máá Jito'o-yo kúu tu'un cháa-ri nuu-ro. ³⁸ Ko cháa tú játú'ún tú'un yá'a, suni tú játú'ún-yó-de. ³⁹ Náni, ja yúan ná kuitú ini-ro káni-ró tú'un jíná'an-ró, te ma kasú-ro núu cháa ká'an sijn sijn yu'u. ⁴⁰ Ko ñúkúun ná sá'a káji-ró táká tiñu jíná'an-ró.

15

Tu'un nachaku ndiyi

¹ Náni, vina te kástu'ún-rí tu'un va'a nuu-ro já ní jani-ri nuu-ro sáa. Chí tu'un yúan, suni a ni kajatá'ú-ró, te suni jín tú'un yúan ká'jin ni'in-ró, ² chí suni jín tú'un-ún ni kakaku-ró, te nú ká'jin ni'in-ró tú'un ni jani-ri nuu-ro, nú tú ní kákandija sáni-ró. ³ Chí suni tu'un kánúú já ní ni'in-rí-ún, ni nastá'an-ri nuu-ro: Já ní jii'í Cristo ja sikí kuáchi-yó, nátu'un ká'an tutu. ⁴ Te ni yuji-ya. Te ni nachaku-ya núu uní kivi nátu'un ká'an tutu. ⁵ Te ni ndenda ndijin-ya núu Cefas. Te vása ní ndenda-ya núu máa uxí uu-de. ⁶ Te vása ní ndenda-ya núu ví'i-gá u'un ciento ñani-yo ká'jin tútu-de. Te sava cháa-ún, sáni-ga káichaku-de. Te sava-de, a ni kajii'-de. ⁷ Te vása ní ndenda-ya núu Jacobo. Te vása núu táká apóstol. ⁸ Te onde sandí'-na, te suni ni kenda-ya núu-rí, nátu'un nuu in suchi xánú. ⁹ Chí ruu kúu cháa lúli-ga nuu táká apóstol, ja kúka nuu-rí kunáni-rí apóstol, kuachi ja ní chindikin-ri tiku'ni Dios. ¹⁰ Te káa-ri nátu'un ío-ri, chí súan ni jika tu'un luu ío inji Dios jín-rí. Te tu'un luu ío inji-ya, tú ní jika sáni jín-rí, chí sua ni sátiñu-ga-ri vása táká máa cháa-ún. Ko nasu rúu, chí tu'un luu ío inji Dios ja jika jín-rí-ún, ni sá'a. ¹¹ Núsáa te vasa ruu xí vasa cháa-ún, súan kájani-ri tu'un, te súan kákandija-ró. ¹² Te nú kájani-yó tú'un Cristo ja ní nachaku-ya má'ñú ndiyi, te naja káka'an sava tá'an-ró já tú ngún ndiyi nachaku núsáa. ¹³ Chí nú tú ngún ndiyi nachaku, suni tú ní nachaku Cristo núsáa. ¹⁴ Te nú tú ní nachaku Cristo, kájani sáni-ri tu'un-ya, te suni kákandija sáni-ró-yá núsáa. ¹⁵ Cháa tú káka'an ndaa tu'un Dios kákuu-ri nú súan, chí ni kaka'an-ri ja ní naschakú Dios Cristo, te nú má nachaku ndija taká ndiyi, tú ní naschakú-ya Cristo núsáa. ¹⁶ Chí nú má nachaku taká ndiyi, suni tú ní nachaku Cristo núsáa. ¹⁷ Te nú Cristo, tú ní nachaku-ya, kákandija sáni-ró-yá núsáa, te kándiso-ga-ro kuáchi-ró nú súan. ¹⁸ Nú súan ío, te a ni kánaa táká cháa ja ní kajii' nuu ndá'a Cristo núsáa. ¹⁹ Te nú nini máa vina-ni ja káichaku-yo, káñukuu inji-yo Cristo, cháa ndá'ú ii kákuu-yó vása sáva-ga cháa núsáa. ²⁰ Ko vina a ni nachaku Cristo ma'ñú ndiyi. Máa-yá ni nachaku xna'an-ga vása táká ja ní kajii'.

21 Chi ja siki'ín chaa, te ni chaa kue'e kuu-yo. Suni suan ja siki'ín chaa, te nachaku ndiyi. 22 Chi natu'un kaji'i taká-i ni sá'a Adán, suni suan nachaku taká-i sá'a Cristo. 23 Ko ná in ná in-de ndasa kándita koyo tá'an máa-de: Cristo xna'an-ga, te onde nchaa Cristo, te nachaku chaa káyi'i nda'a-yá. 24 Yúan-na te onde sandi'i-na te xnáa ndi'i-ya ja kátá'ú tiñu, jín taká ja kakuñá'nu, jín taká ja kátin so'o. Yúan-na te nuu máa Táa-yo Dios te naku'a-ya ñuu nuu tá'ú-yá tiñu. 25 Chi tá'ú nini máa-yá tiñu onde ná kúxiukú taká ja kajito u'u-ya chi ja'a-yá sá'a-ya. 26 Te máa kue'e kuu-yo, ja jito u'u yóo, chi onde sandi'i-na te xnáa-yá-ún. 27 Chi taká ndatiñu ni ki'in Dios, ni chúkú-yá chi ja'a Cristo, te siki ja ká'an suan, ja yúan jini kaji-yo ja tú yi'i Dios nda'a Cristo, chi a ni chi'i Dios taká-ga ndatiñu nda'a Cristo. 28 Ko nú a ni ndi'i taká ndatiñu yi'i nda'a Cristo, yúan-na te suni máa Sé'e-ún kivi-ya ndá'a máa I'a ja ni chi'i-ya taká ndatiñu-ún nda'a-yá, náva'a máa Dios kutiin ndi'i-ya taká ndatiñu. 29 Chi nú tuu, te ndasa sá'a chaa kájanucha siki ndiyi. Te nú tú nachaku kuti ndiyi núsáa, naja kájanucha-de siki ndiyi núsáa. 30 Te ruu, naja ndita'an hora káindee in-i-ri koto-ri tundó'o núsáa. 31 Náni, ká'an ndaa-ri, chi ja siki róo jíná'an-ró kúu ja satéyi-ri máa-ri nuu Jito'o-yo Cristo Jesús, ndita'an kivi j'i-ri. 32 Natu'un chaa yúkú ká'an-ri. Ni kajatá'an-ri in-i ñuu Efeso jín kiti xaán, te nú tú nachaku taká ndiyi, ñaun ya'u-ri ni'in-ri núsáa. Ná kée-yo ná kó'o-yo chi yuchañ kuu-yo nú suan. 33 Ma xndá'ú-ro máa-ró, chi nú kájika-ró jín chaa ñáá, te sácha'an-de róo, vaša va'a tiñu kásá'a-ró núu. 34 Ná kóo káji in-i-ro jín tiñu ndaa. Ma sá'a-ga-ro kuachi jíná'an-ró. Chi sava-de, tú kájin-de nuu Dios. Suan ká'an-ri náva'a ná kúka nuu-ro. 35 Ko sanaa te ká'an in chaa: Ndasa nachaku taká ndiyi, ndasa koo yiki kúñu-ún nchaa jín, achi-de. 36 Ja xini ñáá kákuu-ró. Tata jakín-ro, ma náchaku kuti, onde nú tú kuu xna'an-ga. 37 Te nú tata jakín-ro, nú trigo xí ingá nunj, nasu jakín-ro yukú ja kóo kúkuéé-ga, chi máa nuni víchi kúu ja jakín-ro. 38 Ko Dios, ja'a-ya yukú nunj-ún, ndasa ni jata'an in-i máa-yá, te ná in ná in tata jín yukú máa. 39 Taká kuñu, nasu in-ni kuñu kúu. Ko in kuñu kúu ndija kuñu chaa. Te inga kuñu kúu kuñu kiti, te inga kúu kuñu t'yáká, te inga kúu kuñu tisaq. 40 Te ío yiki kúñu andívi, te ío yiki kúñu nuu ñú'un. Ko siin luu káa ja ío andívi, te siin luu káa ja ío nuu ñú'un. 41 Te siin luu káa ndikandii. Te siin luu káa yoo. Te siin luu káa tiñu xini, chi tú in nuu lúu kándaq tiñu xini-ún. 42 Suni suan kúu ja náchaku taká ndiyi. Jakín-ya te te'yu, naschakú-ya te ma té'yu-ga. 43 Jakín-ya te kuka nuu, naschakú-ya te nduu luu. Jakín-ya te koo vítá, naschakú-ya te nduu fuerza. 44 Jakín-ya te ja káa yúkú, te naschakú-ya ja k'vi ndee andívi. Ío yiki kúñu yúkú, te ío yiki kúñu yi'i ndee andívi. 45 Suni suan yóso núu tutú: Adán xnáñúu, ni kuu-de in chaa ni kuvá'a jín vnde cuenta ñayivi, áchi. Te Adán sandi'i-na kúu máa-yá, te naschakú-ya-í jín Espiritu-ya. 46 Ko chaa xnáñúu, ni kuu chaa yi'i ndee andívi kúu-de, chi chaa yúkú kuu-de. Yúan-na te vasa ní chaa chaa yi'i ndee andívi. 47 Chaa xnáñúu kúu chaa nuu ñú'un, chi jín tikacha ní kuvá'a-de. Te chaa uu, onde andívi vái-ya. 48 Taká chaa nuu ñú'un káa natu'un máa chaa tikacha-ún. Te taká chaa onde andívi káa natu'un máa chaa andívi-ún. 49 Te natu'un kajito-yo ndasa ni kaa chaa tikacha-ún, suni suan koto-yo ndasa kaa chaa andívi-ún. 50 Nani, tu'un ya'a ká'an-ri, chi kuñu jín niñi, ma kúu ni'in tá'ú in-i ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Ni ja te'yu, ma ni'in tá'ú ja má té'yu. 51 Kuni so'o-ró ná ká'an-ri in tu'un sa'í jín-ró. Nasu taká-yo kusú-yo, ko taká-yo, nasama-yo. 52 Ja in nú núu-ni, natu'un in nakuanj-ni-yo, nuu ndi'i-na nde'e clarín. Chi nde'e clarín, te nachaku taká ndiyi, te ma té'yu-ga. Te yóo, chi nasama-yo. 53 Chi ja te'yu ya'a, kánúu núku'un ja tuká te'yu. Te ja kúu ya'a, kánúu núku'un ja tuká kuu kuti. 54 Te nú ja te'yu ya'a, nukú'un ja tuká te'yu, te ja kúu ya'a, nukú'un ja tuká kuu, yúan-na te skíkuu ja ká'an tu'un yóso núu tutú: Ni kundéé-yá ni ja ni-yá kue'e kuu-yo. 55 Róo kue'e kuu-yo, ndasa kundéé-ró jín-rí. Róo kue'e kuu-yo, ndasa tuu-ró rúu. Achí. 56 Chi iñu kué'e kuu-yo kúu kuachi. Te fuerza kuachi kúu ley. 57 Ko ná kúta'u-yo núu Dios ja ja'a-ya fuerza kundéé-yo sá'a Jito'o-yo Jesucristo. 58 Nani máni, ja yúan ná kuñi ni'in-ró, má náyu'u-ro. Nene ná xndea-ga-ro jín tiñu kuní máa Jito'o-yo. Chi a kájin-ro ja tú kásatiñu sáni-ró núu máa Jito'o-yo.

16

Siki ja kakín-i xu'un kuatiñu

1 Siki xú'un kájakín-ro ja kuatiñu ñayivi ndóo, suni ná sá'a-ró natu'un ni tá'ú-rí tiñu nuu tiku'ni ndañúu Galacia. 2 Ndita'an kivi in semana, ná in ná in-ró vé'e-ró chiva'a siin-ró yakú najiín, ndasa ni jatú'un-ya ni'in-ro, náva'a nú ni jaa-ri te tú nini kakín-ro. 3 Te nú ni jaa-ri, te koo chaa kaji máa-ró kuá'a-ró credencial nuu-dé, te táji-ri-de onde ñuu Jerusalén kinchaka-de yaku ja kakín-ro-ún. 4 Te nú kee cuenta ja sáni ki'in-ri, te kinyoyo-de jín-rí.

Consejo jín sá'an kúta'u

⁵ Te jaꝥ-ri nuꝥ-ro, te nú nꝥ ja'an-ri ñuu Macedonia chꝥ ichi ñuu Macedonia ja'a-ri jaꝥ-ri. ⁶ Chꝥ sanaa te kendoꝥ-ri jíin-ró, xí sjá'a-ri viko vjín, náva'a chu'un íchí-ró rúu nú ndénu kuní-ri kí'in-ri. ⁷ Chꝥ vina tú kuní-ri ja ká'an-ri jíin-ró te ja'a-ni-ri kí'in-ri, chꝥ ñúkuu inꝥ-ri kendoꝥ-ri jíin-ró yakú kivi, te nú kua'a máá Jító'o-yo tú'un. ⁸ Ko kendoꝥ-ri inꝥ ñuu Éfeso, onde jaꝥ kivi Pentecostés. ⁹ Chꝥ bueno nꝥ nuña ñin yuxé'é kivi-ri sátiñu va'a-ri. Ko kua'a cháa kájasu ichi ío. ¹⁰ Te nú nꝥ jaꝥ Timoteo, te koto va'a-ró-de, ma síyú'ú-ro-dé, chꝥ tiñu máá Jító'o-yo sá'a-de nátu'un sá'a-ri. ¹¹ Ni ñin-ró ma sájá'a inꝥ-ro núu-dé núsáá, chꝥ sua vindáa vinené ná náchu'un íchí-ró-de náva'a ná ncháa-de nuꝥ-ri, chꝥ kundatu-ri-de jíin ñani-yo. ¹² Te cuenta ñani-yo Apolos, xaꝥn ní ka'an nꝥ'in-ri jíin-de ja ná jáa-de nuꝥ-ro jíin ñani-yo. Ko ni ñin modo tú ní játa'an inꝥ-ya jáa-de vina. Ko jaꝥ ná'in-de, nú ná núña-de. ¹³ Koo ndito inꝥ-ro jíiná'an-ró. Kuiñi nꝥ'in-ró jíin tú'un kákandija-ró. Cuenta cháa téyí sátiñu-ró, te ná koo fuerza inꝥ-ro. ¹⁴ Jíin tú'un kúndá'ú inꝥ tá'an sá'a-ró táká tiñu. ¹⁵ Ñani, a kájinꝥ-ro já vé'e Estéfanos nꝥ kákandija xna'an-ga inꝥ ñuu Acaya, te bueno kákutéñu-i kájatíñu-i nuꝥ ñáyivi ndóo. ¹⁶ Te ká'an nꝥ'in-ri jíin-ró já ná kivi-ró chíi nda'a ñáyivi kás'a súan, jíin núu táká ñáyivi káchindéé tá'an jíin-ró, jíin ñáyivi kásatiñu jíin-ró. ¹⁷ Kúsꝥ inꝥ-ri ja ní cháa Estéfanos jíin Fortunato jíin Acaico, chí cháa-ún kákuu yunúu-ro já tú ní ká'jin presente-ro. ¹⁸ Chꝥ nꝥ ndundéé inꝥ añú-ri jíin inꝥ añú-ro ní kásá'a-de. Ná kuátú'un-ró cháa káa súan. ¹⁹ Sándéé inꝥ-ro, áchí tiku'nꝥ ká'jo ndañúu Asia. Aquila, jíin Priscila, jíin tiku'nꝥ nátaꝥ inꝥ ve'e-de, onde jíin máá Jító'o-yo káka'an nꝥ'in-de ja ná sándéé inꝥ-ro. ²⁰ Sándéé inꝥ-ro, áchí taká ñani-yo. Te titú ndoo tá'an-ró nú káka'an jíitá'an-ró. ²¹ Ya'á kúu tu'un ndéé inꝥ, nꝥ cháa máá-ri Pablo jíin ndá'a-ri. ²² Nú ío ñin cháa ja ná tú kúmanꝥ-dé jíin Jító'o-yo Jesucristo, ná náa-dé. Ña'an-ní Táta. ²³ Tu'un luu ío inꝥ máá Jító'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró. ²⁴ Kúndá'ú inꝥ-ri taká-ro sá'a Cristo Jesús. Súan ná koo. Amén.

LA SEGUNDA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS YA'A KUU CARTA UU JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU CORINTO

Sa'an kúta'u

¹ Máa-rí Pablo kúu-ri apóstol nuu Jesucristo, chí súan nì jata'an inì Dios. Te jíin ñani-yo Timoteo káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'nì Dios kánchaa inì ñuu Corinto, onde jíin núu taká ñayivi ndóo káxiukú ní ñúu Acaya. ² Tu'un luu ío inì, jíin tú'un kuaká'nu inì, ja kí nuu máa Táa-yo Dios, jíin já kí nuu máa Jíto'q-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró jíná'an-ró.

Ndasá nì sándéé inì Pablo jíin túndó'o

³ Ná kúta'u-yo núu Dios, Táa Jíto'q-yo Jesucristo, chí Táa tu'un kúndá'ú inì yoó kúu-ya. Te suni Dios taká tu'un ndúndéé iní-yo kúu-ya. ⁴ Te máa-yá, chí já'a-ya tú'un ndéé iní-yo núu taká túndó'o káta'an-yo, náva'a yoó, suni kuu kua'a-yó tú'un ndéé inì nuu cháa kájito túndó'o. Te jíin tú'un ndúndéé iní-yo sá'a Dios ja ká'an máa-yó máa tú'un ndéé inì. ⁵ Chí nátu'un jíto ta'an-yo kuá'a túndó'o jíin Cristo, suni súan bueno ní'in-yo tú'un ndéé iní-yo sá'a máa Cristo. ⁶ Ko nú kájito máa-rí túndó'o, yuán kúu ja ná káku máa-ró te koo ndéé iní-ro. Xí nú kándundéé iní-ri, yuán kúu ja ná ndúndéé iní-ro. Chí ní'in-ro tú'un-ún, te nú jíin paciencia ná ndó'o-ró túndó'o nì kando'o-ri. ⁷ Te tú násama iní-ri ja káñukuu iní-ri sikí róó, chí a kájini-ri ja nátu'un kájito ta'an-ro túndó'o jíin-rí, suni súan kándundéé tá'an iní-ri jíin-rí. ⁸ Kákuni-ri, ñani, ja ná júku'un iní-ro sikí túndó'o nì kata'an-ri inì ñuu Asia. Chí nì kukuí'a inì añu-ri já a yani ma kánda-ri, te káinda tu ká'nu-na-ri ja kúu-ri núu. ⁹ Ko máa-rí, a nì kaja'ncha iní-ri ja kúu-ri. Súan sá'a-ya náva'a ma kándíja-ri ja kúu nama-ri máa-rí, chí sua nuu Dios ja náschakú-ya ndíyi, kándíja-ri. ¹⁰ Chí máa-yá, nì nama-ya rúu jíná'an-ri onde nuu a yani kuu-ri, te náma-ya rúu. Te káñukuu iní-ri, ja súni nama-ga-ya rúu. ¹¹ Suni ná chindéé-ró rúu ja kákan ta'u-ro ja á-ri, náva'a suni kua'a-í, ná nákuatá'ú-í ja sikí rúu, ná nì kani'in-ri ta'u-ri nì sá'a kua'a-í ja ní kajikan ta'u-í.

Naja tú ní jáa yachi Pablo

¹² Chí jíin yá'a kúu ja kásatéyi-rí máa-rí. Chí inì añu-ri kúu testigo ja ní kajika kuu va'a ñúkuún-ri inì ñuyivi, jíin tú'un ndoo inì, jíin tú'un káji iní cuenta Dios, nasu jíin tú'un ndíchi cuenta ñuyivi, chí sua jíin tú'un luu ío inì Dios. ¹³ Chí tuká káchaa-ri tu'un jáa núu-ro, chí ja á káka'u-ro-ún kúu, te a kájuku'un iní-ro. Te ñúkuu iní-ri ja ná júku'un va'a va'a ¹⁴ chí ndaa, kájuku'un iní-ro ñin tá'ú, ja onde kiví ncháa máa Jíto'q-yo Jesús, te koo siñ iní-ro ja sikí rúu, te suni súan koo siñ iní-ri ja sikí róó jíná'an-ró. ¹⁵ Te súan nì jani ndija iní-ri. Te yuán jáa-ri nuu-ro xná'an-ga núu, náva'a kusí iní-ro úu jínu. ¹⁶ Chí ichi núu-ro jáa-ri, yuán-na te ja'a-ri kí'in-ri ñuu Macedonia núu, te ndenda-ri ñuu Macedonia, te nchaa-ri nuu-ro ingá jínu, te róó nachu'un íchi-ró róo kí'in-ri ñuu Judea núu. ¹⁷ Te ja súan nì kuu iní-ri ja-ri, te cháa nátu'ú iní kúu-ri náún. Xí tú'un ja jáni iní-ri sá'a-ri-ún, tu'un jáni yúkú-ni inì máa-rí kúu náún. Yachí ká'an-ri: Kuu, kuu, yuán-na te: Túu, túu, náún. ¹⁸ Chí skíkuu va'a Dios, te jini-ya já tú'un káka'an-ri jíin-ró, nasu ká'an-ri: kuu, yuán-na te: Túu-ni. ¹⁹ Jesucristo kúu Se'e Dios. Te Silvano jíin Timoteo jíin rúu, nì kajani-ri tu'un-ya núu-ro. Te jíin-yá, nasu tú'un kuu, jíin tú'un túu ío, chí nuu máa-yá, ío máni tu'un kuu. ²⁰ Chí taká tu'un nì keyu'u Dios, nì ka'an: Kuu, ja cuenta máa-yá. Te máa-yó, káka'an-yo: Amén, nuu-yá, chí kánakana jaa-yó Dios. ²¹ Te Dios kúu l'a skétá'an nì'in ruu jíin róó jíin Cristo. Te nì chaa-ya tínu sikí-yo. ²² Te suni máa-yá, nì chaa-ya níni sá'a-yo, te nì ja'a-ya Espiritu-ya iní añu-yo já kúu seña-yo. ²³ Té ja-a-ri Corinto, chí tú kuni-ri kana jíin-rí nuu-ro. Te ná kúu Dios testigo, ndasa jáni inì añu-ri. ²⁴ Nasu kákuni-ri kutin nì'in-ri so'o-ró ndasa kákandíja-ró, chí sua káchindéé tá'an-ri jíin-ró já ná kusí-gá iní-ro. Chí ká'in nì'in-ró jíin tú'un kákandíja-ró.

2

¹ Ko súan nì chaa iní-ri ja má jáa-ri ingá jínu nuu-ro jíin tú'un ndúkuí'a iní-ro sá'a-ri. ² Chí nú ndúkuí'a iní-ro sá'a-ri, te ndé cháa kúu ja násasí iní ruu, chí suni máa cháa ja ndúkuí'a iní sá'a-ri-ún. ³ Te suni tu'un yá'a nì chaa-ri nuu-ro, náva'a nú nì ja-a-ri, te ma kúkuí'a iní-ri sá'a cháa ja násasí níni iní ruu jian. Te jáni ndija iní-ri ja nátu'un kusí iní-ri, suni koo siñ iní taká-ro. ⁴ Chí sikí já jíto xa'an-ri túndó'o, te tá'u'ú inì añu-ri, te xa'an ndé'e nducha núu-rí, kúu ja ní chaa-ri tutu yá'a nuu-ro, náva'a ná kuni-ro já maní xa'an-ri jíin-ró, nasu já ndúkuí'a iní-ro sá'a-ri.

Siki tú'un kuña ká'nu iní

⁵ Ko nú ñin chaa sakuí'a iní-de ruu, nasu níni ruu sá'a-de jín-rí, chí suni onde siki táká-ro sá'a-de. Súan ká'an-rí, náv'a tú ka'an xaan-gá-rí nuu-ro. ⁶ Te sava-ró, ñi kākana jín-ró nú-de, te su súan-ni a ñi kuu castigo yá'a siki ñin chaa súan. ⁷ Ja yúan súa ná sá'a-ró tuká'nu iní-ro nú-de jíná'an-ró, te ka'an-ro tú'un ndéé iní jín-de, náv'a má ndák'v'i tu'un kuí'a iní-ún xinjí-de. ⁸ Te ká'an ñi'in-rí jín-ró, ja ná náka'an maní-ro jín-de jíná'an-ró. ⁹ Chí suni ja siki tíñu yá'a kúu ja ní chaa-rí nuu-ro, náv'a koto nchaa-rí róó, te kuní-rí nú káandatu va'a-ró táká tíñu. ¹⁰ Te nú sá'a-ró tuká'nu iní-ro nú ñin chaa, suni ruu. Te nú ñi sá'a-rí tuká'nu iní-rí nuu ñin-de, siki já maní-rí jín-ró núu Cristo, yúan ní sá'a-rí tuká'nu iní-rí nuu-de, ¹¹ náv'a ma kúndéé Satanás xndá'ú yóó, chí a kájiní va'a-yó modo tñn yátá-ún yóó. ¹² Ná ñi ja'an-rí ñuu Troas ja káni-rí tu'un va'a Cristo, ñi nuña ichi já ká'an-rí ñi sá'a máá Jító'o-yo. ¹³ Ko tú ní kúsí iní añú-rí chí tú ní nání'in-rí ñani-rí Tito. Yúan-na te ñi nakuatá'ú-ni-rí nuu táká chaa-ún, te ñi kí'in-ni-rí ichi kuá'an-rí ñuu Macedonia. ¹⁴ Ko ná kúta'u-yo núu Dios, chí bueno kúndéé-yó skáka-yó tíñu Cristo sá'a-ya, chí táká lugar jichá nuu tu'un-ya kuá'an kásá'a-yó, te kájiní tu'un-i-ya. ¹⁵ Chí tu'un Cristo, bueno skáka-yo já'an sá'a Dios, te jáa tu'un-ún nuu cháa kákaku jín nuu cháa kánaa. ¹⁶ ñn chaa-ún, vasa jini so'o-de tu'un-ún, ná kúu ij-de. Te inga chaa jini so'o va'a, ná kúchaku-ni-de. Te ja siki táká tu'un yá'a, ndé chaa kanda jín. ¹⁷ Chí nasu cháa káxikó tú'un Dios cuenta mercancia kákuu-rí, vasa kásá'a sava chaa súan, chí sua chaa ndaa kákuu-rí. Natu'un chaa ñi táji Dios vaí kákuu-rí, chí Dios, jini-ya ndasa káka'an-rí tu'un Cristo.

3*Siki tú'un contrato jáa*

¹ A ñi ndejá'a-yó ingá jinu ká'an-yo já'a máá-yó náún, xí kánandi-i-rí tutu ka'an ja'a-rí ja kúu róó, xí tutu ka'an-ruo já'a-rí natu'un sava-de náún. ² Róó kákuu tutu-rí yóso-ro iní añú-rí, te kájiní táká chaa nuu, te káka'u-de. ³ A kájiní ndijin-i ja róó kákuu tutu ñi chaa Cristo, ja ní káskáka-rí, ko nasu jín tinta, chí jín Espiritu Dios, I'a chakú, ñi chaa-ya, ní nasu núu yúu tabla, chí ichi iní añú. ⁴ Yúan kúu tu'un kájaní ndija iní añú-rí jín núu Dios sá'a máá Cristo. ⁵ Nasu kájaní iní-rí ja kákuundéé máá-rí ja máá-rí siki tíñu-ún, ja kákuu iní-rí. Chí súan já'a máá Dios tu'un ja kúndéé-yó. ⁶ Chí siki ñin contrato jáa, játiñu va'a-rí sá'a-ya, ko nasu já ká'an letra, chí ja ká'an máá Espiritu kúu. Chí letra já'ni, ko Espiritu náschakú. ⁷ Te tu'un-ún ja kúu-yo jín núu, chí ñi yoso núu yúu. Te xaan ní ndii ncháa kivi'í ní chaa-ún. Te ñi ndii ncháa nuu Moisés ñi sá'a. Te ja yúan tú ní kákuu nde'é sé'e Israel nuu-de, vasa kuéni kuéni ñi nda'va ja ndii ncháa-ún. ⁸ Te nú súan ío yúan, naga ñi kuu tu'un Espiritu. Á tú ví'i-gá ndii ncháa nuu. ⁹ Chí nú tu'un ja tá'nu ndatu-yo jín, ñi ndii ncháa, ví'i-gá ndii ncháa xaan tú'un nasándaá yóó. ¹⁰ Chí ja ní ndii ncháa-ún, tuká ndii ncháa jín yá'a, chí ñi'in-gá ndii ncháa yá'a. ¹¹ Chí nú ja ní nda'va-ún ñi ndii ncháa, ví'i-gá ndii ncháa ja kóo ní káni. ¹² Nú súan káñukuu iní-rí, te ná chúndéé iní-rí ka'an-rí núsáa, ¹³ te tú kásá'a-rí natu'un ñi sá'a Moisés, ja ní jasú-de ñn sa'ma núu-de, náv'a a tú kuu nde'é sé'e Israel nuu-de ndasa kuanda'va ja ní ndii ncháa-ún. ¹⁴ Ko iní añú máá cháa-ún ñi ndasu, chí onde vina nú káka'u-de tutu contrato aná'an, te suni natu'un ndasú-ni sa'ma-ún nuu-de, tú nuña, chí onde nú kándija-yó Cristo, yúan-na te kuxio sa'ma-ún kí'in. ¹⁵ Suni sáni onde vina, nú káka'u-de tutu ñi chaa Moisés, te ndasú-ni sa'ma-ún nuu añú-de. ¹⁶ Ko nú naxió káva iní-de nuu máá Jító'o-yo, te sa'ma-ún kuxio-ni kí'in. ¹⁷ Chí máá Jító'o-yo kúu-ya Espiritu. Te nuu ío Espiritu máá Jító'o-yo, yúan ío nuu káka kuu ndicha-na-yo. ¹⁸ Núsáa te táká máá-yó, tú ndasú nuu-yo, te kándé'é-yó núu máá Jító'o-yo, natu'un nuu ñin espejo, ndasa ndii ncháa nuu-yá. Te suni súan ndii ncháa kánasama-yó natu'un káa máá-yá. Súan sá'a Espiritu Jító'o-yo jín-yo.

4

¹ Ja yúan ní chaa-ya tíñu yá'a siki-rí natu'un ñi kundá'ú iní-ya rúu. Te tú kákuítá-rí, te tú káyu'ú-rí. ² Chí sua ñi kachaxio-rí tu'un yísá'í ja kúka nuu-yo sá'a-ún kua'an. Tú xndá'ú-rí kájika kuu-rí, ní tú kánasama-rí tu'un Dios, chí sua káka'an ndijin-rí tu'un ndaa. Te táká ñayivi kájiní iní añú-i ja káka'an va'a-yó onde nuu Dios. ³ Te nú sáni-ga ndasú siki tú'un va'a káka'an-rí, nuu cháa naa ndasú siki. ⁴ Chí ja tñn so'o ñuyívi yá'a, ñi jasú xinjí cháa tú káandija, náv'a a tú tuun ndua tú'un va'a nuu já jini tuni chaa-ún, te kuní-de ndasa luu kánchaa Cristo, chí muestra Dios kúu-ya. ⁵ Chí nasu tú'un máá-rí kájaní-rí, chí tu'un máá Jító'o-yo Jesucristo kúu. Te ruu kákuu-rí mozo-ro ja siki Jesús. ⁶ Chí Dios kúu I'a ní tá'ú-yá tíñu ja ná kúndijin ñuyíña. Te ñi stúun-ya iní añú-rí, náv'a a ná kuní-rí nuu Jesucristo ndasa ndii ncháa Dios.

Ndaso ndo'o ñayivi kándija

⁷ Ko tu'un yá'a ñú'un iní yiki kúñu vjítá xaan-rí, náva'a ná kuní-rí ja ondé nuu Dios kúu nuu kí fuerza n'ín xaan, nasu núu máá-rí kéndá. ⁸ Kájito-rí tundó'o taká lado, ko kákanda-rí jín. Tú kákutuní iní-rí ndasa sá'a-rí, ko káñukuu ná'ín iní-rí. ⁹ Káchindikín-i ruu, ko tú xndóo-ya rúu. Kástují-i ruu, ko tú káxnáa-i ruu. ¹⁰ Te taká lado kájika kuu-rí, te nene a yani kuu yiki kúñu-rí, ná ní jilí Jesús, náva'a jín yiki kúñu-rí te ná kuní ndijin-i tu'un nì nachaku Jesús. ¹¹ Chj ruu, níni káichaku-rí, nene kája'a-rí máá-rí, te ná kúu-rí nú kuu-rí sikí Jesús, náva'a jín yiki kúñu ndá'ú-rí yá'a, ná kuní ndijin-i tu'un nì nachaku Jesús. ¹² Ja yúán jika kue'e kuu-rí jín-rí, te jín-ró jika tu'un kuchaku-ro. ¹³ Ko ñin-ni modo kákandja-rí, nátu'un chaa nì chaa nuu tutú: Nì kandja-rí te ja yúán ní ka'an-rí, áchí. Suni súan kákandja-rí, te ja yúán káka'an-rí. ¹⁴ A kájiní-rí ja máá I'a nì naschakú Jesús, suni naschakú-ya rúu jíná'an-rí ja jín Jesús, te kani-ya rúu nuu-ya onde jín róo jíná'an-ró. ¹⁵ Chi taká tundó'o yá'a kándo'o-rí ja sikí róo jíná'an-ró, náva'a nándeá-ga tu'un luu-ya kí'in nuu kuá'a-ga-i, te ná káa-ga ná nákuatá'ú-i, te ná nákanaja-ia-i Dios. ¹⁶ Ja yúán tú káyu'ú-rí, chí sua ndújía añú-rí ñin ñin kivi, vasa kuakuítá yiki kúñu-rí. ¹⁷ Chi tundó'o kájito-rí vina, tú ká'ú kuu, chí núnúu-ni kúu, te ná ní'in-rí ta'u ñá'nu, luu xaan, kúu-rí ní káni sá'a-ún. ¹⁸ Tú kánde'é-rí nuu ndátíñu ja jini ndijin-yo núu, chí sua kánde'é-rí nuu ndátíñu ja tú jini ndijin-yo núu. Chj ndatíñu ja jini ndijin-yo núu, ja'a-ni kí'in. Ko ndatíñu ja tú jini ndijin-yo núu-ún, kundito ñí káni.

5

Ve'e ja tú ní kuvá'a jín ndá'a

¹ Chj a kájiní-rí ja ve'e kuui ncháá-rí nuu ñú'un yá'a, nú ná náa, te a káñava'a-rí ñin ve'e ká'nu nuu Dios, ko ñin ve'e ja násu jín ndá'a ní kuvá'a, chí ñí káni súan-ni ío máá onde andívi. ² Te ja sikí yá'a kúu ja kájaka nuu iní-rí, chí kákuni-rí kundasu ve'e-rí andívi-ún sikí-rí. ³ Chj nú ná nándasu sikí-rí, te ma kóo víchí líi-gá-rí. ⁴ Chj suni súan ruu ja ká'jin-rí iní ve'e kuui yá'a, ndá'ú xaan kájaka nuu iní-rí, chí tú kákuni-rí kúvichí líi-rí, chí sua kákuni-rí koso tá'an ku'un-rí, náva'a kunuu ja kúu-ún kí'in, te kendo ja kúchaku-ún ñí káni. ⁵ Ko I'a ní sáva'a ruu ja súan nduu-rí, Dios kúu-ya. Te máá-ya nì ja'a-ya Espíritu iní-rí ja kúu seña nuu-rí. ⁶ Ja yúán nene ká'io ndéé iní-rí. Te kájiní-rí ja níni ká'jin-rí chí yiki kúñu yá'a, kájika kuu jiká-rí nuu máá Jíto'o-yo. ⁷ Chj sikí ja kákandja-rí te kájika-rí, nasu ja kánde'é-rí nuu. ⁸ Ko tú yú'ú-rí, vasa ví'lí-gá kákuni-rí kenda-rí chí yiki kúñu yá'a, ja nájaa-rí kuxiukú-rí jín máá Jíto'o-yo. ⁹ Nándúkú ndéé vá'a-rí núsáa, vasa ká'jin jiká-rí, xí káxiukú-rí ve'e ká'jin yani-rí, ko ná kúsí iní-ya sá'a-rí. ¹⁰ Chj níni kuíñi ndijin taká-yo yú'u mesa Cristo sándaq-ya tíñu-yo, náva'a kí'in ñin ñin-yo yá'u-yo nú ndasa tíñu nì kasá'a-yo jín yiki kúñu-yo, vasa va'a xí vasa ñáa.

Ndasa naketá'an-i jín Dios sá'a-yó

¹¹ Kájiní-rí kuandatu-rí nuu máá Jíto'o-yo, te káskándja-rí ñayívi. Ko a jini ndijin Dios ruu jíná'an-rí, te suni káñukuu iní-rí ja kájiní ndijin-ro rúu jín iní añú-ro. ¹² Nasu núu-ro káka'an tuku máá-rí ja'a máá-rí, chí kákastu'ún-rí modo ndasa sátéyí-ró máá-ró sikí rúu, náva'a ná ní'in-ro tu'un xndío káni-ró núu cháa ja kásatéyí-de máá-de ja kánde'é-de ndasa kándaq nuu-dé, tú kánde'é-de ndasa kándaq iní añú-de. ¹³ Chj nú chaa kándaqachí kákuu-rí, sikí ja játíñu-rí nuu Dios kúu. Te nú chaa ká'io káji iní kákuu-rí, sikí ja játíñu-rí nuu róo kúu. ¹⁴ Chj tu'un kúnda'ú iní Cristo, stétuu ruu sá'a-rí tíñu yá'a. Chj súan kájani iní-rí ja nú ñin-ya ní jilí ja'a taká ñayívi, te nátu'un nì káji'lí taká-i núsáa. ¹⁵ Te nì jilí-ya ja'a taká ñayívi. Ja yúán ñayívi káichaku, tuká kuchaku-i ja máá-i, chí kuchaku-i ja sikí máá-yá, I'a nì jilí te nì nachaku ja sikí máá-i. ¹⁶ Ja yúán onde vina te ní-gá kua'an-yo, ma káni yúku iní-rí koto-rí ní ñin ñayívi, vasa súan nì kájani yúku iní-rí sikí Cristo sáa, ko vina tuká jani iní-rí súan. ¹⁷ Chj nú ñin ñayívi yí'i-i nda'a Cristo, a nì nduu jáá-i, te tu'un tú, a nì kaja'a kua'an. Te vina a nì ndi'í nì kádujía. ¹⁸ Te ndi'í yá'a ní sá'a Dios. Chj máá-yá a nì naskétá'an-ya rúu jín máá-yá nì sá'a Cristo. Te nì chaa-ya tíñu sikí-rí ja kástu'ún-rí ndasa naketá'an-i jín-ya. ¹⁹ Te jandáa, chí jín Cristo nì jiku Dios, naskétá'an máá-ya ñuyívi jín máá-yá, te taká kuachi kasá'a chaa tú ní chí'i-ya cuenta sikí-dé. Te nì chaa-ya tíñu sikí-rí ja ná káni-rí tu'un ndasa naketá'an-i jín-ya. ²⁰ Ja yúán vái koyo-rí jín sí'ví máá Cristo. Te ná sá'a-yó cuenta ja yú'u núu Dios kákuu-rí. Te káka'an nda'ú-rí jín-ró jín sí'ví máá Cristo, ja ná náketá'an-ró jín Dios. ²¹ Te Jesús, tú ní sá'a-ya kuáchi. Te nì nduu-ya kuáchi nì sá'a Dios ja yóo, náva'a kendo ndaa-yo modo Dios sá'a Cristo.

6

¹ Suni súan ruu, káchindéé tá'an-rí jín-ya. Te káka'an ní'in-rí jín-ró ja má kuatá'ú sáni-ró tu'un luu ío iní Dios. ² Chj áchí-ya: Máá kivi vá'a nì jini so'o-rí tu'un ká'an-ro, te kivi ní káku-ro ní nama-rí róo. Vina-ni kúu máá kivi vá'a, vina-ni kúu máá kivi náma-rí róo, áchí-ya.

³ Ni ñin cháa, tú káskívi-rí-de nuu ní ñin kuachi, náva'a ma ká'an-i sikí tíñu kándiso-rí. ⁴ Chí sua káskíkuu va'a-rí jíin táka tíñu, nátu'un kájatíñu-rí nuu Dios. Te ñi káakanda-rí vasa kájito-rí tundó'o, vasa kánandi'i-rí, vasa kándukuí'a injí-rí, ⁵ vasa káskúun-i yunu xí sukun-rí, vasa táan-í ruu vekaa, vasa kándonda va-a-i sikí-rí, vasa kána tajin-rí, vasa kája'ni-rí máa-rí ja núma'na, vasa ká'io ndicha injí-rí. ⁶ Ko kájika-rí jíin tú'un ndoo, jíin tú'un júku'un injí, jíin paciencia, jíin tú'un maní iní, jíin Espíritu Santo, jíin tú'un kúnda'ú ndija injí, ⁷ jíin tú'un ká'an káji, jíin fuerza Dios, jíin tú'un júka ndaa nuu tú'ma-yó, kúu ichi ndávésé-rí, te kúu ichi ndává'a-rí, ⁸ vasa jíin'ún káka'an-i jíin-rí xí túu, vasa kájatú'ún-i ruu xí túu. Káka'an-i ja cháa xndá'ú kákuu-rí, vasa cháa ndaa kákuu-rí. ⁹ Káka'an-i ja tú kánakuní-i ruu ko a kájiní va'a-i ruu, xí ja káji'i-rí, ko káichaku ná'in-rí, xí ja káxndó'o-i ruu, ko tú ní kája'ni-rí ruu. ¹⁰ Káka'an-i ja kándukuí'a injí-rí, ko nené ká'io sií iní-rí, xí ja cháa ndá'ú kákuu-rí, ko kásá'a kúka-rí kua'a ñáyivi, xí ja tú naún káñava'a kuti-rí, ko máa-rí xíin ndí'i. ¹¹ Róo cháa ñuu Corinto. ñi kaka'an káji-rí jíin-ró, te onde jíin iní jíin añú-rí ñi kundá'ú injí-rí róo. ¹² Ruu, chí ío lugar iní añú-rí ja kúu róo, ko róo, tú kásá'a-ró lugar iní añú-ro ja kóto ndá'ú-ro núu-rí. ¹³ Nátu'un jíin sé'e-rí ká'an-rí. Ná kundá'ú tuku injí máa-ró ruu, náva'a ñin núu ná xndíó káni-ró tú'un-ún.

Sikí tú'un tú kávi nduu-yo jíin tíñu ñáa

¹⁴ Ma kivi koyo nduu-ro jíin ñáyivi tú káandíja, chí naún tíñu ketá'an sá'a tu'un ndaa jíin tú'un ñáa. Te ndasa ketá'an ñundíjin jíin ñúñáa. ¹⁵ Ndasaa ká'an ñin núu tú'un Cristo jíin tú'un Belial, xí ndasa kuiñi ká'nu cháa kándíja jíin cháa tú kándíja. ¹⁶ Ndasaa kani tá'an tu'un ve'e ij Dios jíin tú'un ndoso. Chí yóo kákuu-yó ve'e ij Dios, I'a chakú, nátu'un ñi ká'an Dios: Kunchaa-rí te kaka kuu-rí ma'ñú-i, te kuu-rí Dios máa-i, te kuu-i ñáyivi máa-rí. ¹⁷ Chí máa Tatá Dios ká'an-ya: Ja yúan ní kenda koyo-ró má'ñú máa-de, te ná sásin-ró máa-ró, te ma ké'é-ró tíñu chá'an, te nákin sé'e-rí róo, ¹⁸ te ruu kuu-rí Taq-ro jíná'an-ró, te róo jíná'an-ró kúu-ró sé'e yí-rí jíin sé'sí-i-rí, áchi máa Tatá Dios, I'a kúñá'nu tá'ú tíñu.

7

¹ Ñáni, káñava'a-yó tú'un yá'a ja ní keyu'u-ya, te ná nákachaa ndí-i-yó táka chá'an ndiso yiki kúñu-yó jíin añú-yo núsáa. Te ná kuándatu-yo núu Dios, te ná síyíja-yó máa-yó jíin tú'un ñi ñasándoo-ya yóo.

Ja ní nakani injí tiku'ñi kándíja

² Ná káni va'a injí-ro ja kúu ruu. Tú ní ñin cháa ní kásá'a ndíva'a-rí jíin-de. Tú ní ñin cháa ní kásíjita-rí. Tú ní ñin cháa ní káxndá'ú-rí. ³ Nasu ká'an-rí tu'un yá'a ja náku-xndí-i-rí sikí-ro, chí a ñi ká'an-rí jíin-ró ja káku'ndá'ú injí-rí róo, te ñin ká'nu-ni kuu-yo, te ñin ká'nu-ni kuchaku-yo. ⁴ Xaán chundéé iní-rí ká'an-rí tu'un-ró. Xaán sátéyí-rí máa-rí ja sikí róo jíná'an-ró. Xaán ío ndéé iní-rí. Xaán kúsíj iní-rí, vasa taká tundó'o yá'a kájito-rí. ⁵ Chí ná ñi jakoyo-rí ñuu Macedonia tú ní kúu kuti ndéatú-rí, chí sua ñi kájito-rí tundó'o taká lado. Ichi fuera kájatá'an, ichi iní kayu'ú-rí. ⁶ Ko cháa ndúkuí'a injí, ndundéé iní-de sá'a Dios, te ñi ñasándéé-yá injí-rí jíná'an-rí ja ní nchaa Tito. ⁷ Ko nasu máa ñin sikí ja ní nchaa-de, chí suni ñi kákusíj iní-rí jíin tú'un ndéé iní ja ní ndundéé iní-de ñi kásá'a-ró. Chí ñi ñakani-de tu'un nuu-rí ndasa kájitú iní-ro, ndasa kánde'e-ro, ja káñukuu injí-ro ruu. Te ja yúan ní kusíj-gá injí-rí. ⁸ Chí vaasa ní kukuí'a injí-ro ní sá'a carta-rí, tuká nakani injí-rí vaasa a ñi nakani injí-rí, chí a ñi jíin-rí ja ní kándukuí'a injí-ro yakú-ni kivi ní sá'a carta-rí. ⁹ Te vina kúsíj iní-rí. Ko nasu sikí ja ní kándukuí'a injí-ro, chí sua ja ní kánakani injí-ro ní sá'a ja ní kándukuí'a injí-ro. Chí súan iní kuní máa Dios ja ní kándukuí'a injí-ro, te tú ní xnáa-ro ní ñin ta'ú-ro sá'a-rí. ¹⁰ Chí nú kándukuí'a injí-yo nátu'un kuní Dios, yúan-na te ná nákani injí-yo te káku-yo. Nú sá'a-yó súan, te ma yú'ú-yo. Ko nú cuenta sikí ñuyívi yá'a kándukuí'a injí-yo, te kuu-yo sá'a. ¹¹ Ñi kándukuí'a injí-ro nátu'un kuní Dios. Vina te nde'é ndasa xaán ní kájitú iní-ro ní sá'a, te xaán ní kaka'an-ro ja'á máa-ró, te xaán ní kákití injí-ro, te xaán ní kayu'ú-ro, te xaán ní káñukuu injí-ro, te xaán ní káñandúkú ví-ro, te xaán ní kákana jíin-ró núu kuáchi. Te bueno ndoo ñi káakanda-ró, tú naún kuáchi ní kenda sikí-ro. ¹² Ja yúan vaasa ñi chaa-rí tutu-ún nuu-ro, ko nasu sikí cháa ñi sá'a kuáchi-ún kúu, te ní nasu sikí cháa ñi ndo'o-ún kúu, chí sua náva'a ná kuní ndíjin-ro jíná'an-ró ndasa káñukuu injí-rí sikí róo nuu Dios. ¹³ Ja yúan ní káandundéé iní-rí ní sá'a tu'un ndéé-ro. Ko ví'i-gá ñi kákusíj iní-rí ní sá'a tu'un ñi ndusíj iní Tito, chí ñi naní'ñ iní añú-de ñi kásá'a-ró. ¹⁴ Chí ñi ndutéyíj iní tíli injí-rí nákani-rí tu'un nuu-dé ndasa kásá'a-ró. Te tú ní kúka nuu-rí jíin, chí nátu'un ñi kaka'an ndaa-rí taká tu'un jíin-ró, suni súan ñi kee ndaa taká tu'un ñi kaka'an téyí-rí cuenta róo nuu Tito. ¹⁵ Te káa-ga kúnda'ú injí-de róo, hora núku'un injí-de ndasa káandatú taká-ro, jíin ndasa káyu'ú-ro te káksi-i róo ná ñi kájatá'ú-ró-de. ¹⁶ Kúsíj iní-rí, chí tú yú'ú-rí ndasa kásá'a-ró jíin ní ñin tíñu.

8

Sikí já jakín-i xu'ún kuatíñu ñayivi ndá'ú kándija

¹ Ñáni, suni súan kákastu'ún-ri nuu-ro, ndasa ní ja'a Dios tu'un luu ío iní-ya núu tiku'ni káandija ká'io iní nuu Macedonia. ² Chí kua'a túndó'o ní ja'a-ya núu-i, ja ní jito ncha-ya-í. Te vasa ndá'ú xaán káta'an-i, ko ní kákusij xaán iní-i. Te bueno ká'io iní-i ní kaja'a-i najíin. ³ Te a jini máa-ri ja táka ja á kúu sá'a-i, ní kaja'a-i. Te sobra-ga ní kaja'a-i, nátu'un kákana kuu iní máa-i. ⁴ Te ní'in xaán ní kajikan-i permiso nuu-ri ja ná chindéé chítuu-i sava-ga chaá ndoo. ⁵ Ko nasu ñin súan kañukuu iní-ri núu, chí sua xna'an-ga ní kaja'a-i máa-i nuu máa Jító'o-yo jíin núu-ri, chí súan ní jata'an iní Dios. ⁶ Te ja yúan ní kaka'an ní'in-ri jíin Tito ja ná síjino ndí'i-de tíñu luu yá'a jíin-ró jíná'an-ró, nátu'un ní kejá'a-de sá'a-de núu. ⁷ Bueno kásá'a-ró táka-ni. Bueno káandija-ró. Bueno káka'an-ro. Bueno kájuku'un iní-ro. Bueno kájítu iní-ro. Bueno kákundá'ú iní-ro rúu. Suni súan ná ndeá-ga tíñu luu yá'a sá'a-ró núsáa. ⁸ Na tú ká'an-ri nátu'un ká'an chaá tá'ú tíñu, chí sua ndé-ri nú kákundá'ú ndija iní-ro-í. Te jíin modo kájítu iní sava-ga-i ná chíku'a-ri róo. ⁹ Chí a kájin-ro tú'un luu ío iní Jesucristo, ja ní kundá'ú iní-ya róo. Te ja yúan ní nasándá'ú-ya máa-ya, vasa kúka-ya núu, náva'a koo kúka-ró jíná'an-ró sá'a tu'un ní kundá'ú-ya. ¹⁰ Te ja'a-ri consejo yá'a nuu-ro. Andujin ní ka'io iní-ro sá'a-ró, te ní kejá'a-ró sá'a-ró. ¹¹ Núsáa te vina ío vta'ú ja ná síjino ndí'i-ro sá'a-ró. Te nátu'un ní kájítu iní-ro kejá'a-ró, vina te nú ndasa já'a túndó'o, suni súan kua'a-ró. ¹² Chí nú kúu iní-yo kuá'a-yó, kuu kuá'a-yó ndasa náva'a-yó, nasu já nú tú naún náva'a-yó. ¹³ Chí nasu ká'an-ri tu'un yá'a ja ná kuíñi jinu sava-i jíin túndó'o, te róo kuíñi ní'in-ró jíin túndó'o, ¹⁴ chí sua kuní-ri ja ná koo ñin nuu. Te vina kua'a kañava'a-ró te kuá'a-ró núu-í, chí kánandí'i-ga-i, náva'a suni súan nú kua'a náva'a-i te kuá'a-i nuu-ro, nú kánandí'i-ga-ro, náva'a ketá'an ñin nuu sá'a-ró. ¹⁵ Nátu'un yóso núu tutú: Chaá ní kanastútú kuá'a, tuká naún ní kéndoo, te chaá ní kanastútú yakú-ni, tuká naún ní kánandí'i-de, áchi. ¹⁶ Ko ná kúta-y-ri nuu Dios ja iní añú Tito ní ja'a-ya súni tu'ún kájítu iní-ri ja kúu róo. ¹⁷ Chí ní jatá'ú ndija-de tu'un ní kaka'an-ri jíin-de, ko suni súan jítu iní-de kí'in-de ichi jáa-de nuu-ro jíná'an-ró, chí súan kána kuu iní máa-de. ¹⁸ Te jíin-de kátáji-ri ñin ñani ja-de nuu-ro. Te tiku'ni táka lado, kájatú'ún-i chaá-ún, chí bueno jíani-de tu'un va'a. ¹⁹ Te nasu máa ñin ya'a, chí suni táka tiku'ni ní chaa tíñu sikí-dé, ja kúu-de chaá chindéé tá'an jíin-ri jíin tíñu luu yá'a. Te kástútu-ri náva'a nakana jaa-i máa Jító'o-yo sá'a, te náva'a kuní-i ndasa kájito ndá'ú-ri nuu-í. ²⁰ Súan kásá'a-ri, náva'a ma ká'an ndiva'a ní ñin chaá sikí-ri, ndasa kincha-ri xu'ún kuá'a yá'a ja ní kaja'a-ró. ²¹ Kájítu iní-ri sá'a-ri tíñu jíñú'ún, ko nasu máa ñin nuu máa Jító'o-yo, chí suni súan jíin núu táka ncha. ²² Suni kátáji-ri ñani-ri jaa jíin-de jíná'an-de, chíki tíñu jítu iní chaá yá'a, tiní jinu ní kájito nchaá va'a-ri-de. Te víf-gá vina jítu-de ja-de nuu-ro, de chí tuká yú'u-de ja kúu róo. ²³ Chí Tito, máa-de kúu chaá chindéé tá'an sátiñu jíin-ri ja sikí róo. Te sava-ga ñani-yo-ún, máa-de kákuu ndaja'a tiku'ni káandija, te kánakana jaa-i Cristo sá'a-de. ²⁴ Te ná stá'an ndijin-ro nuu-dé jíin núu táka tiku'ni ndasa kákundá'ú ndija iní-ro rúu, te ndasa tú ní kásatéyí sáni-ri máa-ri nuu-dé ja sikí róo.

9

¹ Chí cuenta sikí xú'ún kájakin-ro já kuatíñu ñayivi ndóo, tú níni cháa-ga-ri tutu nuu-ro. ² Chí a jini-ri ja kúu iní-ro sá'a-ró. Ja yúan satéyí-ri máa-ri nuu ñayivi núu Macedonia, chí ká'an-ri ja núu Acaya, a ká'io tu'a-de onde kua andujin. Te modo ja ní kasá'a-ro, ní ndukandá iní sava-de ní sá'a. ³ Ko táji-ri ñani-yo núu-ro náva'a tú satéyí sáni-ri máa-ri sikí tíñu yá'a ja sikí róo, náva'a ná koo tu'a-ró jíná'an-ró nátu'un ní ká'an-ri. ⁴ Chí sanaa te jaa yaku chaá núu Macedonia jíin-ri. Te nú kuní-de róo, ja tú ká'io tu'a-ró, yúan-na te koo tuka nuu-ri jíná'an-ri jíin-ró, ja súan ní kaka'an-ri ja ká'io tu'a ndija-ró núu. ⁵ Ja yúan kánúú-gá ní ká'an nda'ú-ri jíin ñani-yo, ja ná kúxnúú-de jaa-de nuu-ro, te ná sátu'a-de xu'ún ja ní kakeyu'u-ro, náva'a koo tu'a nátu'un ñin ndatíñu ja kákuu iní-ro ní ja'a-ró, nasu já ní kastétuu-ri róo kúu. ⁶ Ko tu'un yá'a ká'an-ri: Chaá kakín táma, suni táma nástútú-de. Te chaá kakín kua'a, suni kua'a nástútú-de. ⁷ Ná ñin ná ñin-de ná kakín-de ndasa táva iní-de. Ma kúxí iní-de kua'a-de, chí nasu fuerza kúu. Chí Dios, kúmaní iní-ya jíin ñayivi kúsij iní já'a. ⁸ Te máa Dios kuu sá'a-ya já ná ndeá ndí'i tíñu luu nuu-ro, náva'a ná kayá-ro táka ndatíñu, náva'a nene kanda va'a-ró, te kuu kuá'a núu-ró ndá'a núu táka tíñu va'a. ⁹ Nátu'un yóso núu tutú: Ondé jichá ní ja'a-ya núu ñayivi káta'an ndá'ú. Te tíñu ndaa sá'a-ya, nene kéndoo ní káni. Achí. ¹⁰ Te ía já'a tata nuu cháa sáka, suni kua'a-ya stáa kéé-dé. Nakoko-ga itu-ro sá'a-ya. Te xndea-ga-ya, te skuá'nu-ga-ya, tíñu ndaa sá'a-ró. ¹¹ Te ná kúkúka-ró jíin táka, náva'a kuu kuá'a kua'a-ro, te skáka-ri nuu-í. Te yúan sá'a ja kánakuatá'ú-i nuu Dios. ¹² Chí xu'ún kájakin-ro já kúu sikí tíñu yá'a, nasu níni nuu táka ñayivi ndóo chindéé tá'an jíin-i, chí suni kua'a-í kánakuatá'ú núu Dios sá'a. ¹³ Te tíñu yá'a kúu ja jito nchaá róo. Te ja yúan kánakana jaa-i Dios sikí já káandatu-ro

jiin já kájatú'ún-ró tú'un va'a Cristo. Chi va'a kákuu iní-ro kájakin-ro náva'a kuatíñu máa-i jiin sáva-ga-i. ¹⁴ Suni súan kájukan ta'u máa-i ja'a-ro jíná'an-ró. Chi káñukuu xañ iní máa-i róó, sikí ja ní sjá'a Dios tu'un luu ío iní-ya ní ja'a-ya núu-ro. ¹⁵ Ná kúta'u-yo núu Dios, chi nī kiin ndivá'a-na-ya tá'u-yá nī ja'a-ya núu-yo.

10

Ja ní ka'an Pablo ja'a tíñu ndáso-de

¹ Ko ruu, Pablo, chí jiin tú'un vjta iní, jiin tú'un maní iní ío iní Cristo, ká'an ndá'ú-rí jiin-ró. Ruu, nú kánchaa-rí jiin-ró, chí sá'a súchí ndíja-rí iní-rí nuu-ro, ko nú kánchaa jíká-rí, chí a chundéé-ni iní-rí ká'an nī'in-rí jiin-ró. ² Yván ká'an ndá'ú-rí jiin-ró vína, náva'a nú nī jaa-rí nuu-ro, te tú nīni chundéé iní-rí ka'an xañ-rí, vasa jáni ndíja iní-rí ja ká'an-rí súan nuu sáva-ga-de ja kájani iní-de ja kájika kuu yúku-ni-rí. ³ Chi vasa kájika kuu-rí iní ñuyívi, ko tú kájatá'an-rí nátu'un kájatá'an-i iní ñuyívi. ⁴ Chi ja kájatá'an-rí jiin, nasu já kájatíñu-i iní ñuyívi kákuu, chí ja yí'i fuerza Dios kákuu. Te kuu xnáa-ún taká ndatíñu nī'in. ⁵ Káxnáa-rí taká tu'un kástátá'an-i, jiin tú'un ja ndúkú sávixi máa, kuni kasu ichi náva'a ma kuni sava-ga-i nuu Dios núu. Ko tíin-rí sq'o taká tu'un kájani iní-i, náva'a kuu kuandatú-i nuu Cristo. ⁶ Te ká'io tu'a-rí ja xndó'o-rí cháa tú káandatú, onde nú ná skíkuu máa-ró kuandatú va'a-ró. ⁷ Ndé'é-ró núu taká ndatíñu ndasa kájito. Nú iin cháa jáni ndíja iní-de ja yí'i-de ndá'a Cristo, ná sá'a-de cuenta ja nátu'un yí'i máa-de nda'a Cristo, suni súan ruu. ⁸ Chi vasa sátéyíi-ga-rí máa-rí sikí tíñu nī cháa-ya sikí-rí jíná'an-rí, te ma kúka nuu-rí sá'a, chí tíñu-ún nī cháa máa Jító'o-yo sikí-rí ja skuá'nu-ga-rí róó jíná'an-ró, nasu já xnáa-rí róó. ⁹ Chí tú kuni-rí ja káni iní-ro já ndúkú-rí síyú'ú-rí róó jínin carta-rí. ¹⁰ Chí ío cháa káka'an ndíja: Carta-de xañ ndái, te nī'in ká'an, ko nú nī cháa-de, tú ndáján jito-de, te tu'un ká'an-de chí tú káxáan, áchí-de. ¹¹ Te cháa-ún, ná sá'a-de cuenta ja nátu'un káka'an-rí jiin carta nú ká'jin jíká-rí, suni súan kákuu-rí jiin tíñu nú ká'jin-rí nuu-ro. ¹² Chí tú kákuu-rí kivi nduu-rí jiin-de, ni ja skétá'an-rí máa-rí jiin sáva cháa ja kájatú'ún-de máa-de. Máa cháa-ún, káchikua'a-de máa-de ja máa-de, te káskétá'an-de máa-de jiin tá'an-de, ko tú ká'io káji iní-de ja súan. ¹³ Ko ruu, ma sjá'a-rí punto ja sátéyíi-rí máa-rí, chí nání káa máa kú'a nī ja'a Dios nuu-rí, te jaa ku'a-ún onde nuu máa-ró jíná'an-ró. ¹⁴ Nasu kásjá'a-rí punto káskáa-rí ku'a-rí nátu'un tú ní jakoyo-rí nuu-ro núu, chí sua ruu kákuu ja xnáñúú ní jakoyo-rí onde nuu róó kájani-rí tu'un va'a Cristo. ¹⁵ Tú sjá'a-rí punto ja sátéyíi-rí máa-rí sikí tíñu kásá'a inga cháa, ko káñukuu iní-rí ja ná yíja-ga modo káandíja-ró, te súan ná ndeá xañ-gá tíñu sá'a-rí jiin róó jíná'an-ró, ¹⁶ náva'a kani-rí tu'un va'a ní-gá ñuu ío onde yata ñuu-ro. Súan te tú nīni sátéyíi-rí máa-rí sikí tíñu ja á ká'io tu'a a nī sá'a inga cháa. ¹⁷ Ko cháa ja sátéyíi-de máa-de, ná sátéyíi-de máa-de sikí máa Jító'o-yo. ¹⁸ Chí nasu cháa ja játú'ún máa kúu ja kéndqo jifñú'ún, chí sua cháa ja máa Dios játú'ún-ya-de.

11

¹ Kuña ká'nu iní-ro ná ká'an-rí iin tí'li tu'un katachí jiin-ró. Kuña ká'nu iní-ro núsáa vij. ² Chí kúkuifíi-rí ja'a-ro jiin tú'un kuifíi Dios, chí nī ja'ncha-rí tu'un ja stánda'a-rí róó jiin ún-ni yíi, kúu máa Cristo, te stá'an-rí róó nuu-yá nátu'un iin ña'an jáá íi. ³ Ko nátu'un koo, nī xndá'ú-tí Eva jiin tú'un ndíchí-tí, súan yú'ú-rí jiin-ró ja sánaa te sana nuu já jini tuni-ro, te sanaa te sía-ro modo káji, modo ndoo, ja káchiñú'ún-ró Cristo. ⁴ Chí nú inga cháa cháa, te kani-de tu'un inga Jesús nuu já á nī kajani-rí nuu-ro, xí nú kuatá'ú-ró ingá espíritu nuu já á nī kájatá'ú-ró, xí ingá tu'un nuu já á nī káchu'un iní-ro, a jini-rí ja bueno káandéé iní-ro jiin. ⁵ Chí apóstol yván, vasa kuñá'nu xañ-dé ká'an-de, ko tú kánúú kúti-dé kanduu-de ruu, jáni iní-rí. ⁶ Chí vasa tú jákuta'an ka'an-rí, ko ndíchí-rí, te ndivii taká yá'a, a nī kastá'an káji-rí nuu-ro jíná'an-ró. ⁷ Te ruu, nī nasásúchí-rí máa-rí náva'a kendoqo jifñú'ún-ró, te tú ní xikó-rí tu'un Dios nuu-ro. Te kuachi nī kivi-rí ja ní sá'a-rí súan náún. ⁸ Nī tevíchí-rí sava-ga tikuní ja ní iin-rí xu'ún-i, náva'a jaa-rí kuatíñu-rí nuu-ro. ⁹ Chí ná kánchaa-rí jiin-ró núu, te nī nandí'i-ri yakú najíñu, ko tú ní stáa-rí sikí nī iin-ró. Chí vasa nī nandí'i-rí, ko ñani-yo já ní kikoyo-de ichi núu Macedonia, nī kaja'a kua'a-dé nuu-rí. Te tú ní stá'an kuti-rí róó jíná'an-ró, te ní ma sá'a-rí. ¹⁰ Te jiin tíñu yá'a ná sátéyíi-rí máa-rí. Ma kasú-de nuu-rí ja súan ka'an-rí ní ndáñúu Acaya núsáa, chí tu'un ndíja Cristo ká'an-rí. ¹¹ Te naja. Tú kúnda'ú iní-rí róó náún. Máa Dios, a jini-ya. ¹² Ko sá'a-ga-rí tíñu sá'a-rí yá'a, chí cháa-ún, kásátéyíi-de máa-de, kándúkú-de cuestión, káka'an-de ja iin núu-ni kásatíñu-de jiin-rí, ko ma kúndéé-de, chí kasu-rí nuu-dé. ¹³ Chí cháa yván, apóstol falso kákuu-de. Te máni káxndá'ú-de jiin tíñu kásá'a-de. Ko kásá'a-de máa-de ja apóstol Cristo kákuu-de. ¹⁴ Nasu tíñu naa iní-yo ndé'é-yó kúu, chí suni máa Satanás, násama máa, te nduu ndajá'a ndíi ncháa. ¹⁵ Ja yván, nasu tíñu káxáan kúu, chí cháa kájatíñu nuu já'ú, kánasá'a-de máa-de, te kásá'a-de ja cháa kájatíñu ndaa kákuu-de. Te jiin yá'u tíñu kásá'a máa-de, súan naa-dé. ¹⁶ Ná ká'an-rí inga jínu. Nī iin cháa,

ma kani iní-de ja cháa katachí kúu-ri. Te nú súan, ná kuatá'ú-ró rúu vasté natu'un in cháa katachí, náva'a kuu satéyí-ri máa-ri in tí-li-ga núsáa. ¹⁷Tu'un ká'an-ri yá'a, nasu ní tá'ú tífú máa Jító'o-yo, chí sua ká'an-ri natu'un ká'an cháa katachí. ¹⁸Chí tiní-de, kásatéyí-de máa-de ndasa kákuni-de jíin modo kásá'a ñayivi. Te ruu, suni ná satéyí-ga-ri máa-ri núsáa. ¹⁹Chí kákuu va'a iní-ro káandatu-ro núu cháa káñáa xini, chí cháa ká'io káji iní kákuu-ró. ²⁰Chí nú in cháa taan-dé róó, sátíñu sání-ró, xí nú in cháa kee-dé sikí-ro, xí nú in cháa kuancháa-de ndatíñu-ró, xí nú in cháa sáñá'nu-de máa-de, xí nú in cháa stuji-dé yiki núu-ro, bueno káandéé iní-ro jíin-de jini-ri. ²¹Kúka nuu-ri, chí vitá máa-ri te ja yúan tú ní kásá'a xaan-ri súan, áchí-ri vii. Chí natu'un chundéé iní inga cháa satéyí-de máa-de, suni súan ruu chundéé iní-ri ká'an-ri tu'un katachí. ²²Chaa hebreo kákuu-de náún. Suni ruu. Chaa Israel kákuu-de náún. Suni ruu. Tata Abraham kákuu-de náún. Suni ruu.

Tundó'o ni jito Pablo sikí tú'un-ya

²³Chaa káatíñu nuu Cristo kákuu-de náún. (Ká'an-ri natu'un cháa kátachí.) Ko ruu ví'i-gá. Kua'a-gá tífú sá'a-ri. Nasaa vuelta kákuu-de yunu xí sukun-ri. Xaan-gá já'an-ri vekaa. Ni kuu kua'a jínu káku-ri kuu-ri. ²⁴Chaa judío, in-na te jínu uu xiko cuarta ni kaja'a-de ruu u'un vuelta. ²⁵Uní jínu ni kí'in-ri yunu xí. In jínu ni kí'in-ri yuu. Uní jínu ni ta'u barco-ri. In níú te in ndúú ni kaxndéé nínu-ri nuu kúnú ndúcha mar. ²⁶Kua'a jínu ni ja'an jiká-ri ichi. Ni kuu káku-ri nuu yúcha. Ni kuu káku-ri nuu ñáku'ná. Ni kuu káku-ri nuu ñayivi ñúu-ri. Ni kuu káku-ri nuu ñayivi sán nación. Ni kuu káku-ri iní ñuu. Ni kuu káku-ri máa iní ñu'un té'e. Ni kuu káku-ri nuu mar. Ni kuu káku-ri ma'ñú ñani tú ká'jin ndaa. ²⁷Ni kuítá-ri. Ni kane tajn-ri. Ni sátíñu-ri. Kua'a jínu ni kuu já'ni-ri máa-ri numá'ná. Ni kuu jí'i-ri soko, te jichí-ri nducha. Ió kua'a kivi tú ní'in-ri kee-ri. Ni kuu tá'an vijin-ri te jika kuu víchí-ni-ri. ²⁸Te sikí táka tundó'o tá'an-ri-ún, ío inga. Chí taká kivi nákani xaan iní-ri te jítú iní-ri ja kúu taká tiku'ni káandija. ²⁹Ndé ñayivi vitá iní-i, te ruu tú vitá iní-ri náún. Ndeja kánangava nuu kuachi sá'a inga cháa, te ruu tú ndúkjí xini-ri náún. ³⁰Te nú kánúú satéyí-ri máa-ri, te ná satéyí-ri máa-ri sikí já vitá iní-ri. ³¹Máa Dios, Táa Jító'o-yo Jesucristo, ja kánakana jaa-i-ya ní kani ní kuíá, a jini-ya já tú xndá'ú-ri. ³²Iní ñuu Damasco ni sá'a gobernador jíin-ri, cháa tá'ú tífú ndañúu tén rey Aretas, ja ní káindasu-de yuñúu cháa Damasco, ja tén-de ruu kákuni-de núú. ³³Ko iní in jika ni kánde-ri. Te ni kákiñi'in-i ruu yau ventana. Te ni kaskúun-i ruu jiká vé'e namá ñúu Damasco. Te súan ni káku-ri iní nda'a cháa-ún.

12

¹Níni satéyí-ri máa-ri ja máa-ri vasa tú ní'in tífú. Ka'an-ri sikí tú'un ni stá'an ndijin máa Jító'o-yo núu-ri jíin ja ní skóto-ya rúu. ²Jini-ri nuu in cháa yí'i-de nda'a Cristo, ja ío uxí kuun kuíá ni ndéché cháa-ún ni ja'an-de onde andívi uní. Te nú jíin yiki kúñu-de, xí naún, tú jini-ri, xí ní xndóo-de yiki kúñu-de, tú jini-ri. Dios kúu I'a jini. ³Te jini-ri cháa-ún. Te nú jíin yiki kúñu-de, xí ní xndóo-de yiki kúñu-de, tú jini-ri. Dios kúu I'a jini. ⁴Ja ní ndéché-de ni ja'an-de onde nuu jardín andívi. Te yúan ni jini so'o cháa-ún tu'un sa'í, ja má kúu kastu'ún ní in cháa. ⁵Sikí cháa-ún, ná satéyí-ri máa-ri, ko ja jíin máa-ri, ja máa-ri, ma satéyí-ri máa-ri, chí sua nú jíin tú'un vitá iní-ri te kuu. ⁶Nú kuni-ri satéyí-ri máa-ri, tú káñáa xini-ri. Chí ka'an ndaa-ri. Ko ma sá'a-ri. Ko ma ká'an-ri súan, chí sanaa te in cháa kani-ga iní-de ja súkún-ga ku'a-ri vasa já jini-de ruu, xí já jini so'o-de tu'un-ri. ⁷Chí sikí ja ní stá'an ndijin kua'a-yá nuu-ri, tú kuni-ya já já'a ku'a sáñá'nu-ga-ri máa-ri. Ja yúan ní cháa in kue'e nuu-ri. Te in yuchi Satanás kúu-ún, ni stuji núu-ri, náva'a tú ja'a ku'a kusí iní añú-ri jíin máa-ri. ⁸Ja yúan ní kuu uní jínu ká'an nda'ú-ri jíin máa Jító'o-yo, ja ná cháxio-ya-ún kí'in. ⁹Te ni ka'an-ya jíin-ri: Tú níni, chí tu'un luu ío iní-ri kúu ja kánúú núu-ro, chí nú ká'io vitá iní ñayivi, yúan-na te fuerza-ri ná yíja iní-i, áchí-ya. Ja yúan kúsí xaan iní-ri satéyí-ri máa-ri sikí já vitá iní-ri, náva'a ná kúncháa fuerza máa Cristo jíin-ri. ¹⁰Ja sikí yúan jíin ja xaán kúsí iní-ri jíin tú'un vitá iní, jíin tú'un kástá'an-i ruu, jíin tú'un nándi'i-ri najjín, kún tú'un káchindikín-i ruu, jíin tú'un tá'an-ri tundó'o ja sikí Cristo. Chí hora ío vitá-ri, máa hora-ún ío ndáján-ri. ¹¹Chaa káñáa xini sá'a-ri máa-ri ja súan satéyí-ri máa-ri. Ko máa-ró, ni kastétuu-ró rúu, chí sua ka'an-ro já'a-ri jíná'an-ró núú. Chí ní tú kuí'a kuti cháa kúu-ri nuu apóstol kákuu ví'i-gá-ún, vasa tú na tífú-ri. ¹²Te ma'ñú táka-ro ní jo ndija taká kúu ní sá'a-ri cuenta apóstol, jíin táka paciencia jíin tuní, jíin tífú ñá'nu, jíin tífú náa iní-yo ndé'é-yó. ¹³Naún ta'u kuí'a ni ní'in-ro vasa sáva-ga tiku'ni káandija, chí máni ja tú ní stáa kuti-ri sikí-ro. Sá'a tuká'nu iní nuu-ri ja súan ni sá'a ndiva'a-ri jíin-ró.

Ja kuni Pablo kí'in-de vuelta uní sándaq-de tífú-i

¹⁴Te vina a ío tu'a-ri ja jáa-ri nuu-ro vuelta uní. Ko nasu ja stáa-ri sikí-ro jíná'an-ró, chí nasu ndatíñu-ró kuni-ri, chí róo kuni-ri. Chí se'e, tú modu kaya-i ja kúu táa-i, chí sua kaya

táa ja kúu se'e-de. ¹⁵ Ko ruu chi kúsi iní-ri kanu-ri cuenta máa-ri, te vasa onde máa-ri ná sjiíta ndi'i-ri máa-ri siki añú-ro. Siki já kúnda'ú xaan-gá iní-ri róó, ja yúan nú ku'a kákúnda'ú iní-ro rúu, náún. ¹⁶ Ja jáan, ko ruu, vasa tú ní stáa kuti-ri siki-ro, chi sua ni tñn yátá-ri róó, chi cháa maña kúu-ri káka'an-ro. ¹⁷ Jaán, jín ín tá'an cháa ni táji-ri ni jaá nuu-ro, ní xndá'ú-ri róó, náún. ¹⁸ Ni ka'an ndá'ú-ri jín Tito jaá-de, te ni táji-ri ín ñani kujaa jín-de. Te xi sanaa ní xndá'ú Tito róó. Nasu jín ín-ni xiní kájika kuu-ri náún. Te nasu ín-ni ichi kájika-ri náún. ¹⁹ Kájani iní-ro já kándúkú-ri ka'an-ri ja'a máa-ri nuu-ro náún. Máa Dios jini-ya já káka'an-ri tu'un Cristo. Nánj máni, taká yuán kásá'a-ri náva'a ná yja-ga iní-ro. ²⁰ Chi yú'ú-ri ja sanaa nú ná jáa-ri, te ma ní'in-ri róó nátu'un játa'an iní máa-ri. Ni róó, ma játa'an iní-ro rúu. Chi sanaa kákanga-ro, kákukuásún iní-ro, kákiti iní-ro, kásásiin-ro máa-ro, káka'an tú'un siki tá'an-ro, kákutuku iní-ro kájito tá'an-ro, kásávixi-ro máa-ro, tú kétá'an kásá'a-ro. ²¹ Chi nú sanaa jaá tuku-ri, yúan-na te kuka nuu-ri sá'a Dios kunj-ro jín'an-ro. Te nduku'a iní-ri sá'a kua'a cháa kásá'a kuachi ichi yatá, chi tú kákuñ-de nakani iní-de siki taká tiñu chá'an kásá'a-de, ja kásá'a téné-de, ja kásá'a kuaxán-de.

13

¹ Ya'a kúu vuelta unj ja jáa-ri nuu-ro jín'an-ro. Te jín tú'un ka'an uu xí uní testigo te kundaa taká tiñu. ² A ni kana jín-ri nuu ñayivi ní kasá'a kuachi-ún, te suni nuu sava-ga-i. Te vina vasa jíká kánchaa-ri, ko kána jín tuku-ri nuu-í, ná ni ka'an-ri kivi ní jaá-ri vuelta uu ni kanchaa-ri jín-ro chi nú jaá-ri inga jínu, te ma ka'an vitá-ri jín-i. ³ Chi kájikan-ro prueba ja nú ndaa ká'an Cristo ja ka'an-ri yu'u núu-yá. Te l'a-ún, tú vitá-ni jiku-ya já'a róó, chi sua jiku-ya jín fuerza ja'a róó jín'an-ro. ⁴ Chi vitá-ya te ni ji'i-ya jiká cruz, ko chakú-ya sá'a fuerza Dios. Te suni súan yóó, vitá iní-yo jín-yá, ko kúkuéé-ga te kuchaku-yo jín-yá sá'a fuerza Dios ja'a yóó jín'an-yó. ⁵ Ná nándúkú víi máa-ro siki máa-ro, te kunj-ro nú kákandíja va'a-ro xí túu, chi sanaa te ká jín-ga-ro núu kuáchi. Xí tú kájiní-ro máa-ro já ncháá Jesucristo iní-ro náún, te nú ma kéndoo kuí'a-ro. ⁶ Ko ñúkuu iní-ri ja ná kuní-ro jín'an-ro já rúu tú kákendoo kuí'a-ri. ⁷ Te kájikan ta'u-ri nuu Dios, náva'a ma sá'a-ro ní ín tiñu ñáa jín'an-ro, ko nasu siki já ná kúndéé-ri kéndoo va'a-ri. Chi kuní-ri ja ná kúndéé-ro sá'a-ro tiñu va'a, vasa ruu ná kóo-ri nátu'un cháa kéndoo kuí'a, ni jini-ro. ⁸ Chi ma kúu kasu-ri ichi tú'un ndaa, chi máni sua skáka-ri tu'un ndaa. ⁹ Ja yúan kákusi iní-ri nú vitá iní-ri, te róó, nú ká'io fuerza iní-ro. Te kájikan ta'u-ri ja ná yja va'a-ga iní-ro. ¹⁰ Ja yúan vasa kánchaa jíká-ri, te cháa-ri taká tu'un yá'a nuu-ro, náva'a tú kundij-ri nuu-ro te ka'an xaan-ri jín-ro. Chi ni ja'a máa Jító'o-yo fuerza-ya núu-ri ja skuá'nu-ri róó, nasu já xnaa-ri róó. ¹¹ A ni ka'an-yo núsáa, ñani. Ko ío ín máa tú'un-na tu'un ka'an-ri jín-ro. Ná kóo sji iní-ro. Ná síyja-ga-ro máa-ro. Ná sándéé iní-ro jín'an-ro. Vindáa vinené ná kúxiukú-ro. Te máa Dios, l'a ndiso tu'un kuaká'nu iní, jín tú'un kúnda'ú iní, ná kúnchaa-ya jín-ro jín'an-ro. ¹² Nú káka'an-ro jín tá'an-ro te ndoo titú tá'an-ro. Taká ñayivi ndóo, káka'an-i ja ná sándéé iní-ro jín'an-ro. ¹³ Tu'un luu ío iní máa Jító'o-yo Jesucristo jín tú'un kúnda'ú iní Dios yóó, jín tú'un kétá'an ká'nu-yó jín Espíritu Santo, ná kóo jín taká-ro jín'an-ro. Súan ná kóo. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS GALATAS YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU GALACIA

Sa'an kúta'u

¹ Máá-rí Pablo kúu apóstol. Ko nasu ñáyivi ní kásá'a, ni nasu ñin ñáyivi ní káchaa tínu sikí-rí, chí máá Jesucristo jín máá Táa-yo Dios, I'a ní naschakú-ya Jesús ma'ñú ndiyi. ² Te onde jín táká ñani káxiukú jín-rí yá'a, káchaa-rí tutu nuu táká tiku'ni kákandija ní ndáñúu Galacia. ³ Tu'un luu ío iní, jín tú'un kuaká'nu iní, ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jín ja kí nuu máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo jín-ró jíná'an-ró. ⁴ Chí I'a-ún ni soko-yá máá-yá ja sikí kuáchi yóo, náva'a tava-yá yóo iní ñáyivi ñáá yá'a, nátu'un jata'an iní máá Táa-yo Dios. ⁵ Ja yúan ná nákana jaa-yó-yá ní káni ní kuíá. Amén.

Sikí ja tuká inga tu'un ndaq ío

⁶ A ni kana-ya xini-ro sikí tú'un luu ío iní Cristo. Te náa iní-rí ndé'é-rí najá xa'an yachí ni kaskéndoo-ro-yá, te ni kakivi nduu-ro sikí ingá tu'un. ⁷ Ko tú kuti ingá tu'un va'a ío, vasa ío ñáyivi káská'an róo, te kákuni-i nasama-i tu'un va'a Cristo. ⁸ Ko sanaa te ruu jíná'an-rí, xí ñin ndajá'a ándíví, káni sñin inga tu'un nuu-ro jíná'an-ró, te nú tú kété'an jín tú'un ni kajani-rí nuu-ro-ún, ná náa cháa-ún. ⁹ Nátu'un a ni kaka'an-rí jín-ró, suni súan ká'an tuku-rí vina: Nú ndé cháa jáni sñin inga tu'un nuu-ro, te nú tú kété'an jín tú'un ni kajatá'u-ró-ún, ná náa cháa-ún. ¹⁰ Te á ñáyivi xí Dios kuatú'ún ruu kuni-rí, xí ndúkú-rí ja kúsi'ini ñáyivi sá'a-rí náún. Ko jandáa ká'an-rí jín-ró ja násu mozo Cristo kúu-rí nú súan ná ndúkú-rí sá'a-rí ja kúsi'ini ñáyivi núú.

Onde nuu Dios vai tu'un ká'an Pablo

¹¹ Ko kástu'ún-rí nuu-ro jíná'an-ró, ñani, ja tú'un va'a ja ní jicha nuu kua'an ni sá'a-rí, nasu tú'un ñáyivi kúu. ¹² Chí nasu ñin ñáyivi ní stá'an tu'un yá'a nuu-rí, ní tú ní kútu'a-rí sá'a ñáyivi, chí Jesucristo ni stá'an ndijin-ya núu-rí. ¹³ Chí a ni kajini tu'un-ró ruu, ndasa ni sá'a-rí sáa, ná ni chíñú'ún-rí tu'un judío, te ni chindikín téyí-rí tiku'ni Dios, te xndí-i-rí-i kuni-rí núú. ¹⁴ Te ni kutu'a-ga-rí jín sá'an judío vasa sáva ñáyivi kája'nu jín-rí. Te ni jítu-ga iní-rí jín táninu vuelú-rí. ¹⁵ Te ni teta'an-ya ruu onde ná ñú'un-rí chí náa-rí. Te jín tú'un luu ío iní-ya ní kana-ya xini-rí. ¹⁶ Te nuu ní kusí'ini Dios ja jín ruu te stá'an ndijin-ya Sé'e-ya, náva'a kani-rí tu'un-ya nuu ñáyivi sñin nación, yúan-na te tú ní jiká tu'ún kúti-rí ní ñin ñáyivi. ¹⁷ Ni tú ní ja'an-rí ñuu Jerusalén nuu cháa ja á kákuu apóstol vasa ruu. Chí ni ja'an-rí ñuu Arabia. Yúan-na te ni no'on tuku-rí ñuu Damasco. ¹⁸ Yúan-na te onde nuu uní kuíá, te ni ja'an-rí ñuu Jerusalén, ni jande'é-rí Pedro. Te ni kanchaa-rí xia'un kivi jín-de. ¹⁹ Ko tú ní jini-rí nuu ingá apóstol, chí ñin-ni nuu Jacobo ñani máá Jíto'o-yo ní jini-rí. ²⁰ Tu'un yá'a cháa-rí nuu-ro, te a jini Dios ja tú xndá'u-rí. ²¹ Yúan-na te ni ja'an-rí ní ndáñúu Siria jín Cilicia. ²² Ko tiku'ni kákandija nuu Cristo iní ñuu Judea, tú ní kánakuni kúti-i ruu. ²³ Máá ñin kajini tu'un-ni-i káka'an: Chaa-ún ni chindikín-de yóo sáa. Te xndí-i-de tu'un kákandija-yó kuni-de núú, ko a jani-de tu'un yá'a vina. Achí-i. ²⁴ Te ni kanakana jaa-i Dios ja súan ni sá'a-ya jín-rí.

2

¹ Yúan-na te onde nuu uxí kuun kuíá, te ni ja'an tuku-rí ñuu Jerusalén jín Bernabé, te suni ni jaka-rí Tito ni ja'an jín-rí. ² Te ni ja'an-rí, chí súan ni tá'u ndijin-ya tínu nuu-rí. Te nuu cháa ñá'nu ni kastu'ún sá'i-rí naún tu'un jáni-rí nuu ñáyivi sñin nación, chí sanaa ní jika kuu sáni-rí, xí káka kuu sáni-ga-rí jáni iní-rí. ³ Ko Tito, ja jika-de jín-rí, vasa cháa ñuu Grecia kúu-de, tú ní kástéuu-de cháa xití ndúu-de. ⁴ Te ni jo ñani kándañáá, ni kivi koyo sa'i-de, náva'a koto yu'u-de ndasa kájika kuu ndicha-na-yo ní sá'a Jesucristo, chí kákuni-de nduu tuku-yó mozo. ⁵ Ko ní ñin hora tú ní káandatu-rí nuu cháa-ún, chí kuni-rí ja ná kéndoo tu'un ndaq tu'un va'a jín-ró jíná'an-ró. ⁶ Te cháa ja káka'an-i ja kúñá'nu-de, ko tú ní sá'a-rí cuenta ndasa káa-de, chí Dios, tú ncháá nuu-yá ñáyivi. Tuká naún ní stá'an cháa ñá'nu-ún nuu-rí. ⁷ Chí sasua ni kajini-de ja ndiso-rí tínu ja jáni-rí tu'un va'a nuu ñáyivi sñin nación, nátu'un Pedro jín ñáyivi judío, ⁸ chí I'a sátiñu jín Pedro ja jáni-de tu'un nuu ñáyivi judío, suni I'a-ún sátiñu jín-rí jín ñáyivi sñin nación. ⁹ Te káka'an-i ja Jacobo jín Cefas jín Juan kákuu cháa kándituu tiku'ni. Te nuu ní kajini-de ndasa ku'a ni ja'a-ya tú'un luu máá-yá iní-rí, yúan-na te ni káka'an maní-dé jín-rí jín Bernabé. Te ni kasánda-rí ja Kingoyo máá-rí nuu ñáyivi sñin

nación. Te kɨngoyo máá-de nuu ñáyivi judío. ¹⁰ Máni kákuni-de ja ná núku'un iní-rí koto-rí ñáyivi káta'an ndá'ú, ko suni yuán ñúkuu iní máá-rí sá'a-rí núú.

Modo kendo ndaa-yo núu Dios

¹¹ Ko nuu ni jaá Pedro ñuu Antioquía, te ni kana jín-rí nuu-dé, chi kuachi ni sá'a-de. ¹² Chí onde ná té chakoyo-ga yaku chaá ni táji Jacobo, te ni yee Pedro staá jín ñáyivi sín nación. Yúan-na te ni chakoyo chaá-ún, te ni kuxio-ni-de ni sásin-de máá-de, chi ni yu'ú-de ni jito-de chaá judío. ¹³ Te sava judío kákandija, ni kasá'a uɔ xinj jín-de. Te jín úu xinj-dé ni kaxndá'ú-de onde máá Bernabé. ¹⁴ Yúan-na te ni jini-rí ja tú kájika ndóó-de nátu'un ká'an ndaa máá tú'un va'a, te ni kachi-rí jín Pedro jito nuu táká-de: Róó kúu-ró cháa judío, te sá'a-ró nátu'un sá'a ñáyivi sín nación, te tú sá'a-ró nátu'un sá'a ñáyivi judío, te naja stétuu-ró ñáyivi sín nación nduu-i ñáyivi judío núsáá. ¹⁵ Chí yóó, chaá ni kakaku ñuu judío kákuu-yó, nasu ñáyivi sín nación kándiso kuachi kákuu-yó. ¹⁶ Chí a kájini-yo já tú ni ñáyivi kendo ndaa-i jín tínu skíkuu-i ja tá'ú ley, chí onde nú kándija-yó Jesucristo. Te máá-yó, a kákandija-yó Jesucristo, náva'a kendo ndaa-yo jín tú'un kándija-yó Cristo, chí jín tínu tá'ú ley, ni ñáyivi ma kendo ndaa kuti-í. ¹⁷ Te nini kuni-yo kendo ndaa-yo jín tú'un Cristo, te ni kajini-yo já ío kuachi-yó, Núsáá te Cristo sá'a-ya kuachi náún. Túu. ¹⁸ Chí nú naki'in tuku-rí ja ní skána-rí-ún, te kuachi sá'a-rí núsáá. ¹⁹ Chí ruu, a ni kenda-rí chí ley, chí ni j'i-rí ni sá'a máá ley. Te vina, a chakú-rí nuu Dios. ²⁰ Ni j'i-rí jiká cruz jín Cristo, te chakú-rí. Ko nasu rúu kúu ja chakú, chí Cristo kúu l'a chakú iní añú-rí. Te modo ja chakú-rí iní ñuyivi yá'a vina, kúu ja kándija-rí nuu Sé'e Dios, chí ni kundá'ú iní-ya rúu, te ni soko-yá máá-ya ja rúu. ²¹ Nasu jasú-rí nuu tú'un luu ío iní Dios, chí nú kendo ndaa ñáyivi jín tú'un tá'ú ley, yúan-na te ni j'i sáni-ni Cristo núú.

3

¹ Te róó ñáyivi Galacia ja xini ñáá, ndé chaá ni tin yátá róó. Naja tú kájandatú-ro núu tú'un ndaa. Chí a ni stá'an ndijin-rí nuu-ro ndasa ni j'i Jesucristo jiká cruz. ² Máá ñn tu'un jiká tu'un-rí róó: Ndasa ni kani'in-ro Espiritu, á ja ní skíkuu-ró tínu tá'ú ley, xí já ní kandija-ró tú'un ni kajini sq'o-ró. ³ Súan kákuñáá xinj-ro náún. Ni kakejá'á-ró jín máá Espiritu, te vina jín modo yúkú máá-ró kuáyija-ró náún. ⁴ Te taká tundó'o ni ndo'o sáni-ró náún. Ko jáni iní máá-rí ja tú ní kúu sáni. ⁵ Te máá-yá, chí ni ja'a-ya Espiritu-ya núu-ro, te sá'a-ya tínu ñá'nu ma'ñú-ró. Te á sá'a-ya jín já ní skíkuu-ró tú'un tá'ú ley, xí sá'a-ya jín já ní kandija-ró tú'un ni kajini sq'o-ró.

Tu'un ni keyu'u-yá nuu Abraham

⁶ Nátu'un Abraham, chí ni kandija-de nuu Dios, te ni chi'i-ya cuenta-de nátu'un ja á ni kendo ndaa-de. ⁷ Vina te kuni-ro núsáá, chí taká chaá ja kákandija, yuán kákuu se'e Abraham. ⁸ Onde ná té chá'an-ga kuu, te ni jini tutu i ja ñn kivi te skendo ndaa Dios ñáyivi sín nación nú kandija-i. Ja yúan, jín kivi ni ja'an tu'un va'a nuu Abraham: Onde jín róó, ná kendo ndatu taká ñuu, áchi-ya. ⁹ Núsáá te ñáyivi kákandija vina, ká'jo ndatu-i jín Abraham, chaá ni kandija. ¹⁰ Yí'i tasi siki taká ñáyivi já kákandija-i kaku-i nú ná skíkuu-i tu'un tá'ú ley, chí súan yóso núu tutu: Yí'i tasi siki taká ñáyivi tú skíkuu taká tu'un ja yóso nuu tutu tá'ú tínu, áchi. ¹¹ Te a jini kaji-yó já tú ni ñn ñáyivi kendo ndaa-i ichi núu Dios sá'a ley jín-i. Te ñáyivi ndaa, chí siki já kándija-i te kuchaku-i. ¹² Chí nasu chí tu'un kándija vai ley. Chí ká'an ley: Ñáyivi skíkuu ya'á te kaku-i kuchaku-i jín, áchi. ¹³ Te Cristo ni nakuaan-ya yóó chí tasi já ní sá'a ley. Te ni ndiso-ya tasi-yo. Chí yóso núu tutu: Yí'i tasi taká ñáyivi ndíta kaa jiká yúnu, áchi. ¹⁴ Náva'a tu'un i, já ní keyu'u-yá nuu Abraham, ná jáa nuu ñáyivi sín nación sá'a Cristo Jesús, náva'a ná kándija-yó-yá, te ni'in-yo Espiritu ja ní keyu'u yá sáá. ¹⁵ Náni, ná káni-rí ñn tu'un nuu-ro nátu'un ká'an-yo ndíki. Nú ío ñn acta, te vaša ñáyivi ní sá'a, te nú a ni kukútu, ni ma kúu nda'va-ga, te ni ma kúu jukoso-gá. ¹⁶ Nuu Abraham jín núu ja kúu tata-de, ni keyu'u-yá. Tú ká'an: Nuu já kákuu tata-de, na tú ká'an siki já kuá'a, chí ká'an siki já ñn-ni: Nuu já kúu tata-ro, áchi. Yuán kúu Cristo. ¹⁷ Súan kuni ká'an-rí: Tú kúu nda'va ley máá acta ja ní sákútu Dios onde jín kivi. Ni tú kúu sijita ley tu'un ja ní keyu'u-yá, chí onde ná kuun ciento oko uxj kuia já ní keyu'u-yá-ún, yúan-na te ni chaá ley. ¹⁸ Chí nú jín siki ley kii ta'u-yo, núsáá te tuká játiñ tu'un ni keyu'u-yá. Ko siki tú'un ja ní keyu'u-yá-ún kúu ja ní ja'a-ya tá'ú núu Abraham.

Nún ni'in tínu máá ley

¹⁹ Te ndenu játiñ ley núsáá. Chí ni kuva'a ley ja kúu siki ñáyivi ní kasáña'mu, te vása ní chaá tata ja ní keyu'u-yá sáá, te ndajá'a ándivi ní sungo tu'un-ún jín ñn ja ní kuu yu'u núu.

²⁰ Te nú íó ja kúu yu'u núu, ko nasu jín maa ñ-ni kándji, ko Dios, chi maa ñ-ni-ya. ²¹ Núsáá te ley, jito u'u tu'un ni keyu'u Dios náún. Túu, chi nú ley kuu naschakú yóó núu, yúan-na te kuu kendo ndaa ndija-yó sá'a ley núu. ²² Sáá te ni keyu'u-ya siki ñayivi kándja nuu Jesucristo. Te tutu i ley ni jasú taká-i chi kuachi, náva'a ni'ín-i tu'un-ún nú kándja-i-ya. ²³ Ko onde ná te chaa-ga tu'un-ún ja kándja-yó, te ni kayi'i-yó ndá'a ley. Chi ley ni ndito yóó, onde kivi kándja-yó tu'un ja ní kenda ndijin kué-ga. ²⁴ Núsáá te ley kuu maa jí ní chi'i yóó nda'a Cristo, náva'a kándja-yó-ya te kendo ndaa-yo. ²⁵ Ko vina ni chaa tu'un-ún ja kándja-yó-ya, te tuká yi'i-yó ingá nda'a. ²⁶ Chi siki ja kándja-ró Cristo Jesús, te ni kanduu-ró sé'e Dios. ²⁷ Chi taká róó, ja natu'un skuanducha Cristo iní-ro, suni natu'un Cristo káindji-ró. ²⁸ Tú judío íó, ni ñayivi griego. Tú mozo íó, ni ñayivi jika kuu ndicha-na. Tú chaa íó, ni ña'an. Chi taká róó, ñ-ni kayi'i-ró ndá'a Cristo Jesús. ²⁹ Te nú Cristo kúu ja xín róó, núsáá te tata Abraham kákuu-ró, te ni'ín-ro tá'u-ro ja ní keyu'u-ya-ún nuu maa-de.

4

¹ Te ná ká'an-ri jín-ró: ñ-ni suchi ja xín tá'u, te vasa ñ-ni so'o taká-ni, ko nú nini lúli-i, ñ-ni kúu-i jín mozo. ² Chi sua kánde-i chi chaa ñ-ni so'o-i jín chi chaa ndito ndatñu-i, onde ná jínu kivi ní jani táa-i. ³ Suni súan yóó, ná lúli-yó núu, te ni kajandatú sáni-yó núu táninu ñayivi. ⁴ Ko nuu ní jínu ndaa kivi, te Dios ni táji-ya Se'e yi-ya ní kii-ya ní kaku-ya chi ñ-ni ñasi'i, te suni ni kaku-ya chi ley. ⁵ Náva'a ndiñi-in-ya ñayivi yi'i chi ley, náva'a nakí'in sé'é-ya yóó. ⁶ Te siki ja sé'e-ya kákuu-ró, yúan ní táji Dios Espíritu Se'e-ya ní kivi iní añu-ro. Te Espíritu yúan kúu ja kána jaa: Abba, áchi, kuni ká'an, Táa. ⁷ Núsáá te tuká kúu-ró mozo, chi sé'e-ya kúu-ró. Te nú se'e-ya kúu-ró, suni chaa xín tá'u núu Dios kúu-ró sá'a Jesucristo. ⁸ Chi onde kivi sáá, tú ní kájiní-ro núu Dios, te ni kajatñu sáni-ró núu ja násu ndija i'a kákuu.

Siki ja káchiñú'un táninu sáni

⁹ Ko vina, a kájiní-ro ja kúu Dios, xí va'a-ga ní ká'an-ri ja á jiní Dios róó. Núsáá te naja kákuu-ro náxió káva-ró náchiñú'un tuku-ró núu táninu ja tú ni'ín tñu kuti. ¹⁰ Chi máni kivi, máni yoo, máni viko, máni kua káchiñú'un-ró. ¹¹ Yuán yú'u-ri, chi sanaa ní ndo'o sáni-ri ja siki róó. ¹² Nani jíná'an-ró, ká'an nda'u-ri jín-ró ja ná sá'a-ró natu'un sá'a-ri, chi ruu, a ní sá'a-ri natu'un kásá'a-ró. Te tú ní kásá'a ndiva'a-ró jín-ri. ¹³ Ko a kájiní va'a-ró ndasa ni kuu onde ná xnáñúú, chi vitá yiki kúñu-ri, te ja yúan ní jani-ri tu'un va'a nuu-ro sáá. ¹⁴ Te vasa ni kuku'a iní-ro ní sá'a-ri jín kué'e tá'an-ri, ko tú ní káské'ichi-ro rúu, ni tú ní kásájá'a iní-ro núu-ri, chi sua ni kajatá'u-ró rúu natu'un ñ-ni ndajá'a Dios, xí natu'un maa Cristo Jesús. ¹⁵ Núsáá te naja tuká kákusij iní-ro. Chi jandaa ká'an-ri jín-ró, ja nú ní kúu sá'a-ró, te tava-ro ndúchi-ro te kua'a-ró núu-ri núu. ¹⁶ Ja yúan, te chaa jito u'u róó kúu-ri ja ní kastu'un ndaa-ri tu'un nuu-ro náún. ¹⁷ Ni'ín káandúkú-de róó, ko tú va'a, chi kákuu-de kasu-de nuu-ro, náva'a kundikín ni'ín-ró maa-de. ¹⁸ Chi íó va'a ja ndúkú ni'ín-de róó taká kivi ní tñu va'a kúu, te nasu onde nini maa kivi ncháa-ri jín-ró. ¹⁹ Hijo máni, ja siki róó kúu ja tá'u u'xáñ tuku iní-ri, onde ná yíja va'a Cristo iní-ro jíná'an-ró. ²⁰ Chi kuni-ri jaa-ri kunchaa-ri jín-ró vina, te naxnuu-ri tachí-ri ká'an-ri jín-ró. Kúñáá xini-ri, tú jini-ri ndasa sá'a-ri jín-ró. ²¹ Róó, ja kákuu-ro kuñi-ró chí ley, kastu'un núu-ri: Á tú kájiní so'o-ró ndasa ká'an ley: ²² Chi súan yóó núu tutu, ja Abraham ni ñava'a-de uu se'e yií-de, ñ-ni kúu se'e ña'an ndikín nchaa, te ingá-i kúu se'e ña'an kúu nuu. ²³ Ko se'e ña'an ndikín nchaa, ni kaku-i natu'un taká ñayivi, ko se'e ña'an kúu nuu, a ni kaku-i natu'un ni keyu'u maa-ya. ²⁴ Taká tu'un yá'a kúu ñ-ni tu'un yátá. Chi ña'an yá'a kákuu-ña uu tu'un. Chi ñ-ni nání-ña Agar, te vai-ña onde yuku Sinaí, te máa-ña skáku-ña sé'e sátiñu sáni. ²⁵ Chi Agar kúu natu'un maa yúku Sinaí, onde ñuu Arabia. Te ná ni kuu-ún, suni súan kúu ñuu ja náni Jerusalén vina, chi suni maa jín taká se'e kájatñu sáni. ²⁶ Ko maa Jerusalén ja vái onde andívi, chi tú jatñu sáni nuu ní ñ-ni. Te náa-yo kúu-ún. ²⁷ Chi súan yóó núu tutu: Róó ña'an numá, ja tú skáku-ró sé'e, ná koo sij iní-ro. Róó ja tú jini-ro jatú-ro káku se'e-ró, ná kána jaa-ró, te ná kána kó'o-ró. Chi ío kua'a-gá se'e ña'an maa ñ-ni, nasu se'e ña'an ío yui, áchi. ²⁸ Núsáá, te yóó, ñani, natu'un Isaac, súan kákuu-yó sé'e-ya ja ní keyu'u-ya. ²⁹ Te chaa ni kaku natu'un taká ñayivi, chi ni chindikín-de chaa ni kaku jín maa Espíritu. Te ná ni kuu sáá, suni súan kúu, onde vina. ³⁰ Ko ndasa ká'an tutu ij: Kiñi'ín ña'an ndikín nchaa, ná ki'ín-ña jín sé'e-ña, chi se'e ña'an ndikín nchaa, ma kúu ni'ín-i tá'u-í jín sé'e ña'an kúu nuu, áchi. ³¹ Nani, tú kákuu-yó sé'e ña'an ndikín nchaa, chi se'e ña'an kúu nuu kákuu-yó.

5

Ná kuñi ni'ín-yo jín tú'un ni nduu libre-yo

¹ Chi ni ndáji-ya yóó náva'a koo libre-yo. Núsáá te kuñi ni'ín-ró, te ma ndívi nduu tuku-ró jín tú'un ja jasú sáni róó. ² Nde'é te kuni-ro, ruu Pablo ká'an-ri jín-ró, ja nú xiti nduu-ro

máá-ró, yúan-na te tú ní'in tínu Cristo sikí róó. ³ Te inga jínu ká'an ndaa-rj nuu ták cháa ja nú xiti ndúu-de máá-de, te fuerza ná skikuu-de ndivií tú'un ká'an ley núsáá. ⁴ Taká ñayivi já ndúkú-i kendo ndaa-i jíin máá ley, a ñi kasía-i Cristo, te tu'un luu ío iní-ya tuká yí'i iní-i. ⁵ Chí yóó, jíin máá Espiritu ndátu-yó kivi kendo ndaa-yo, chí kákandíja-yó. ⁶ Chí jíin tú'un Cristo Jesús, ní tú játíñu nú xiti ndúu, te ní tú játíñu nú tú xiti ndúu, chí máni jíin tú'un kákandíja-yó kúu ja ní'in tínu jíin tú'un kúndá'ú iní-ya yóó. ⁷ Va'a-ni kásá'a-ró núu, ko ndé cháa ñi jasú nuu-ro já ní tú kájandatu-ro núu tú'un ndaa núsáá. ⁸ Chí máá-ya kúu I'a ñi kana-ya xiní-ro, ko nasu máá-ya kúu ja ská'an róó vina. ⁹ Chí ñin tá'ú-ni yujan ía, te jíá ndí'i-ni yujan sá'a. ¹⁰ Te jáni ndija iní-rj sá'a máá Jito'o-yo, ja má nákaní iní-ro ingá tu'un. Ko cháa sáká núu iní-ro, nakuxndí-ya sikí-dé, ñani cháa kúu-de. ¹¹ Náni, chí ruu, nú sáni-ga jáni-rj tu'un xiti ndúu núu, te naja káchindikín-ga-i ruu núsáá. Chí nú súan, te ma kiti-ga iní-i nuu cruz-ya sá'a-rj núu. ¹² Te cháa ja sáká núu iní-ro, va'a-ga nú ná xiti-gá-de máá-de, jáni iní-rj. ¹³ Náni, ñi kana-ya xiní máá-ró jíiná'an-ró náva'a koo libre-ro. Te vaša tuká tíñ ley so'o-ró, ko ma kivi-ró jíin táká modo játa'an iní máá-ró, chí sua ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró, te kuationu nuu tá'an-ró. ¹⁴ Te nú ñi skikuu-ró jíin máá ñin-ni tu'un ya'a, te a ñi kundéé-ró jíin ní ley: Kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kúndá'ú iní-ro máá-ró, áchi. ¹⁵ Ko nú káyaji yí'i tá'an-ró, te kájichi sikí tá'an-ró, yúan-na te koto-ró máá-ró, chí sanaa te xndí'i tá'an-ró.

Modo kásá'a ñayivi

¹⁶ Súan ká'an-rj, ja ná káka-ró nátu'un kuní máá Espiritu. Yuán te ma sá'a-ga-ro já kuní modo máá-ró. ¹⁷ Chí modo ja kuní ñayivi jito u'u sikí máá Espiritu, te ja kuní máá Espiritu jito u'u sikí modo máá-i, te uu tu'un ya'a kájasu nuu tá'an. Ja yúan tú kúu sá'a-ró já kuní máá-ró jíiná'an-ró. ¹⁸ Ko nú máá Espiritu stá'an ichi núu-ro, núsáá te tuká ká'jin-ró chí ley. ¹⁹ Ío ndíjin taká tíñu sá'a ñayivi, te ya'a kákuu: Tu'un ísiki ncháa tá'an, tu'un jika téné, tu'un sá'a chá'an, tu'un sá'a kuaxán, ²⁰ tu'un chíñú'ún ndosó, tu'un sá'a tásí, tu'un jito u'u tá'an, tu'un kájatá'an, tu'un kúkuásún iní, tu'un kiti iní, tu'un kánaa, tu'un kástátá'an, tu'un sásíin máá, ²¹ tu'un ndío iní, tu'un já'ni ndíyi, tu'un ká'vá, tu'un sá'a viko kuaxán, jíin sikí ták tu'un sá'a súan. Te ya'a kúu tu'un kástu'ún-rj nuu-ro, nátu'un ñi ká'an-rj jíin-ró sáa, ja ñayivi kásá'a súan, ma náni'in tá'ú kúti-i najaa-i iní ñuu nuu tá'ú Dios tíñu.

Modo sá'a máá Espiritu

²² Ko tíñu sá'a máá Espiritu kákuu: Tu'un kúndá'ú iní, tu'un kúsí iní, tu'un kuaká'nu iní, tu'un paciencia, tu'un manj iní, tu'un va'a iní, tu'un skikuu va'a, ²³ tu'un súchi iní, jíin tú'un ñúkuún iní. Sikí ták tu'un ya'a tú ndóna ley. ²⁴ Ko ñayivi káy'i chí Cristo, a ñi kaja'ni-i yiki kúñu-i jiká cruz, ondé jíin ták ja kúu iní máá, jíin ták tíñu kuní máá. ²⁵ Chí nú jíin máá Espiritu káchaku-yo, te suni jíin máá Espiritu ná káka-yó núsáá. ²⁶ Ma sáviñi sáni-yó máá-yó, ma skiti iní-yo tá'an-yó, ni ma kúkuásún iní-yo sikí tá'an-yó.

6

Ja náchu'un íchi-yó cháa sáña'mu

¹ Náni, sanaa te kuní-ro sáña'mu ñin ñayivi. Te róó ja jíin máá Espiritu kájika kuu-ró, te ná náchu'un íchi-ró-i jíin tú'un súchi iní. Ko koto-ró máá-ró náva'a suni súan tú súngava-ró máá-ró. ² Ná kúndiso-ró carga vee tá'an-ró, chí súan kúu ja skikuu-ró jíin ley Cristo. ³ Te nú ñin ñayivi jáni iní-i ja ñayivi téyíi kúu-i, ko tú ndija-i, yúan máni xndá'ú-i máa-i. ⁴ Ná ñin ná ñin ñayivi, ná koto ncháa-i ndasa káa tíñu kásá'a-i, yúan-na te ní tú ñini jíin ingá ñayivi te kuu sátéyí-i máa-i. ⁵ Chí ná ñin ná ñin-i ná kúndiso-i responsable máa-i. ⁶ ñayivi ní kutu'a jíin tú'un máa-ya, na ndí'i ja vá'a ñáva'a-i, ná chindéé tá'an-i jíin cháa stá'an nuu-i. ⁷ Ma xndá'ú-ro máa-ró, chí ma kúu sákátá-yó núu Dios, chí taká ja jakín ñayivi, suni yúan náni'in-i. ⁸ Chí ñayivi jakín-i ja kuní yiki kúñu-i, ya'u yiki kúñu-i ní'in-i ja té'yu-i. Ko ñayivi jakín-i ja kuní máá Espiritu, nuu máá Espiritu ní'in-i ja kúchaku-i ní káni. ⁹ Ma kuitá-yo sá'a-yó tíñu va'a núsáa, chí nú ná jáa kivi, te ní'in-yo, te nú ma kuitá iní-yo. ¹⁰ Núsáa te hora ja náña-yó, te ná sá'a va'a-yó jíin ták ñayivi, ko xnáñúú-gá jíin tá'an-yó já kákandíja.

Tu'un cruz máá Jito'o-yo

¹¹ Nde'é jíiná'an-ró ná xañ ná'nu letra cháa-rj nuu-ro jíin ndá'a-rí. ¹² Te ío cháa kásáña'mu-de máa-de kákuñ-de. Te cháa-ún kástétuu-de róó ja xiti ndúu-ro, náva'a ma chindikín-i-de sikí cruz Cristo. ¹³ Ko ní máá cháa ñi kaxiti ndúu-ún, suni tú káskikuu-de jíin ley, chí kákuñ-de ja ná xiti ndúu-ro, náva'a sá'a téyíi-de máa-de ja súan kásá'a-ró. ¹⁴ Ko ruu, tú játa'an iní-rj sá'a téyíi-rí máa-rí, chí máni jíin cruz Jito'o-yo Jesucristo kúsí iní-rj. Chí jíin tú'un cruz ñi sía-rj ñuyívi, te máá ñuyívi suni ñi sía ruu. ¹⁵ Chí nuu Jesucristo, ní ja xiti ndúu,

te ni ja tú xití ndúú, tú ní'in tíñu kuti, chi ja ná ndúu jáá iní-yo. ¹⁶ Te taká ñáyivi káka modo yá'a, tu'un kuaká'nu iní-ya jíin tú'un kúndá'ú iní-ya-í, ná kóo siki-í jíná'an-i, jíin siki ñáyivi Israel, se'e Dios. ¹⁷ Ondé vina te níi-gá kua'an-yo, ma kuá'a-rí tu'un ja stá'an ni in cháa ruu, chí nuu yíki kúñu-rí ndíso-rí tunj Jito'o-yo Jesús. ¹⁸ Nání jíná'an-ró, tu'un luu ío iní máá Jíto'o-yo Jesucristo, ná kóo inj añú-ro. Súan ná kóo. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS EFESIOS YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU EFESO

Sa'an kúta'u

¹ Máa-rí kúu Pablo, apóstol Jesucristo, ch̄i súan n̄i jata'an in̄i Dios. Te cháa-rj tutu yá'a nuu ñayivi ndóo, ja káskikuu náva'a-i nuu Cristo Jesús, ja káxiukú-i in̄i ñuu Efeso. ² Tu'un luu jín tú'un kuaká'nu ío in̄i máa Táa-yo Dios jín in̄i máa Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jín-ró jíná'an-ró.

Ná sik̄i ní teta'an-ya-yó

³ Ná nákana jaa-yó Dios, I'a kúu Táa Jító'o-yo Jesucristo. Luu n̄i sá'a-ya jín-yó jín táká tiñu sá'a Espiritu. Te ichi ándívi sá'a-ya-ún jín Cristo. ⁴ Natu'un n̄i kaj̄i Dios yóo nuu Jesús onde ná té jukuñi-ga ñuyivi, náva'a koo ndoo-yó, te tú koo chá'an-yó núu-yá, te kundá'ú in̄i-ya yóo. ⁵ Te n̄i teta'an-ya yóo náva'a nak̄i'in sé'é máa-yá-yó sá'a Jesucristo, ndasa n̄i jata'an ya'a in̄i-ya sá'a-ya, ⁶ náva'a ná nákana jaa-yó-yá jín tú'un luu tu'un va'a ío in̄i máa-yá. Te jín tú'un-ún n̄i ki'in sé'é-yá-yó nduu jín-yó jín Cristo, I'a kundá'ú in̄i-ya. ⁷ Te I'a-ún, n̄i nakuaan-ya yóo jín niñi-yá. Te n̄i chaxio-ya kuáchi-yó jín tú'un luu xaán ío in̄i-ya. ⁸ Te jín tú'un-ún n̄i chítu nd̄i añu-yo onde jín táká tú'un ndíchi, tu'un júku'un in̄i. ⁹ Te tiñu ja ní chaa in̄i máa-yá sáá, ja kús̄i in̄i máa-yá sá'a-ya kun̄i-ya, ch̄i tu'un sa'í-ún n̄i stá'an-ya núu-yo. ¹⁰ Ch̄i onde ná jínu va'a kivi te kun̄i Dios ja ín ká'nu-na nduu nd̄i-i ni in̄i nda'a Cristo, vaša ja ká'io in̄i ándívi xí vaša ja ká'io in̄i ñuyivi. ¹¹ Te jín Cristo n̄i kani'in-yo tá'u-yo. Te n̄i teta'an Dios yóo, natu'un n̄i chaa in̄i máa-yá, I'a sá'a taká-ni ndasa jata'an in̄i máa-yá, ndasa kús̄i in̄i máa-yá. ¹² Súan n̄i sá'a-ya, náva'a máa-yó, ja xn̄a'an-ga n̄i kañukuu in̄i-yo Cristo, ná nákana jaa-yó-yá jín tú'un luu máa-yá. ¹³ Te suni róo, n̄i kaj̄ini so'o-ró tú'un ndaa. Te jín tú'un va'a-ún n̄i kakaku-ró. Te nuu máa Cristo n̄i kakand̄ija-ró. Te suni máa Espiritu Santo ja ní chíso tú'un-ya, n̄i chaa sello in̄i añu-ro. ¹⁴ Yuán kúu seña ja ní'in-yo tá'u-yo, onde ná tiñ-yó máa. Yuán-na te nakana jaa-yó tú'un luu-ya ja sik̄i-ún.

Tu'un n̄i jikan ta'u Pablo ja'a yóo

¹⁵ Te suni ruu, n̄i jini tu'un-rj ndasa kákand̄ija-ró núu máa Jító'o-yo Jesús, jín ndasa kundá'ú in̄i-ro táká ñayivi ndóo. ¹⁶ Te ja yúan tú júkuñi-rj ja nákuatá'ú-rj ja róo jíná'an-ró, te núku'un in̄i-rj róo nú jikán ta'u-rj, ¹⁷ náva'a kun̄i-ro núu máa Dios, I'a xín máa Jító'o-yo Jesucristo, máa Táa-yo, I'a ndiso tu'un luu, te náva'a ná kuá'a-ya modo ndíchi, te stá'an ndij̄in-ya tú'un nuu-ro. ¹⁸ Te stúun-ya in̄i añu-ro, náva'a kun̄i-ro ndéja kúu tu'un ñukuu in̄i-ro sik̄i ja ní kana-ya xin̄i-ro, te ndéja kúu ta'u lúu xaán ní'in-yá sik̄i ñayivi ndóo. ¹⁹ Te kun̄i-ro ndasa ní'in xaán sátiñu-ya ja'a róo, ñayivi kákand̄ija, ch̄i fuerza téyí ndiso-ya. ²⁰ Te fuerza-ún, n̄i jatíñu Dios kivi ní naschakú-ya Cristo ma'ñú nd̄iyi, jín ja ní sún̄go-ya Cristo ichi ndáv'a-ya ond̄e ándívi. ²¹ Te n̄i jani-ya Cristo sik̄i táká ja kátá'ú tiñu, jín ja kánd̄iso tiñu, jín ja kát̄in so'o, jín ja kakuñá'nu, jín sik̄i táká sí'vi ja káskúnáni-i, nasu n̄i niñi kuia yá'a, ch̄i suni táká kuia chaa. ²² Te taká-ni n̄i jañu Cristo sukun ní sá'a Dios. Te n̄i nduu Cristo xin̄i núu máa tik̄u'n̄i kákand̄ija, n̄i sá'a-ya sik̄i táká-ni. ²³ Te tik̄u'n̄i-ún kúu natu'un yiki kúñu Cristo, te chítu máa-i jín máa-yá, ch̄i I'a chítu ní ká'nu-ni kúu-ya.

2

Ndasa n̄i nama-ya-yó

¹ Te máa-yá, n̄i naschakú-ya róo, ja á n̄i kaj̄i-rj ní sá'a kuáchi-ró jín ja ní kasáña'mu-ró. ² Ch̄i n̄i kaj̄ika-ró jín máa yúan sáá, natu'un kásá'a-i in̄i ñuyivi yá'a, natu'un kun̄i máa ja tá'ú tiñu nuu tachi. Yuán kúu tachi ja sátiñu jín ñayivi ní'in in̄i ío vina. ³ Te suni taká máa-yó ní kaj̄ika-yó jín ñayivi-ún sáá, n̄i kasá'a-yó tiñu n̄i kakani in̄i-yo, n̄i káskikuu-yó tiñu n̄i kun̄i yiki kúñu-yó jín tiñu n̄i kaj̄ani in̄i-yo, te n̄i kakuu-yó ñayivi ní kit̄i in̄i-ya núu, natu'un nuu sáva-ga-i. ⁴ Ko in̄i Dios yí'i kua'a tú'un kundá'ú in̄i, te n̄i kundá'ú xaán in̄i-ya yóo. ⁵ Te n̄i niñi n̄i kakuu-yó nd̄iyi n̄i sá'a kuáchi-ún, te n̄i naschakú-ya yóo jín Cristo. Te jín tú'un luu ío in̄i-ya te n̄i kakaku-ró. ⁶ Te ñn núu-ni n̄i ndukani-ya yóo jín Cristo. Te suni súan n̄i sún̄go-ya yóo onde ándívi jín Cristo Jesús, ⁷ náva'a ní-ga kuia ja cháa-ga, stá'an-ya ndasa kua'a xaán ja lúu ío in̄i-ya jín tú'un kumani-ya jín-yó jín Cristo Jesús. ⁸ N̄i kákand̄ija-ró, te ja yúan ní kakaku-ró ní sá'a tu'un luu ío in̄i-ya. Te nasu máa-ró ní kiñi'in, ch̄i ta'u ja ní ja'a Dios nuu-yo kúu. ⁹ Nasu sik̄i tiñu sá'a-yó ní kakaku-yó, te ja yúan tú ní ñn-i kuu sáteyí-i máa-i. ¹⁰ Ch̄i

máa-yá nî sá'a yóo. Te nî sáva'a-ya yóo nuu Cristo Jesús, náva'a sá'a-yó táká tiñu va'a. Chî jín kivi, nî sátu'a Dios tiñu-ún ja káka kuu-yó jín. ¹¹ Núsáá te ná núku'un inî-ro já chí ñayivi sîn naciôn nî káka-ro sáá. Ondé sáá, chí nánî-de cháa nî kaxitî ndúu kuñu-de ja ní sá'a nda'a. Te cháa-ún, nî kaskúnánî-de róo: Ñayivi tú ní káxiti ndúu. ¹² Te suni ná núku'un inî-ro já ondé kivi sáá, tú ní ká'jin-ro jín Cristo. Jíká ní ka'jin-ro jín ñayivi ñúu Israel. Te jíká xaán ní ka'jo-ro jín tú'un nî keyu'u-yá, ní tú ní káñukuu inî-ro, ní Dios, tú ní jíká-ya jín-ro iní ñuyivi yá'a. ¹³ Ko vina jín Cristo Jesús, te róo ja ní ka'jin jíká-ro ondé kivi sáá, chí a nî kákyani-ro ní sá'a niñi Cristo. ¹⁴ Chî máa-yá kúu paz nuu-yo, te ja ndéndúu ñuu-ún nî nasá'a-ya ñn-na, chí nî stúuncháa-ya máa xé'ñú já ní sásiin yóo nî kandij sava ma'ñú-yó. ¹⁵ Te xé'ñú-ún ja ní skánaá yóo kúu táká tu'un tá'ú tiñu jín táninu ndiso máá. Te jín yiki kuñu-ya ní xnáa-yá táká yuán, náva'a naskétá'an-ya ndéndúu-ún núu máa-yá, te nduu ñn-na ñayivi jáá, te ja yuán sá'a-ya paz, ¹⁶ te suni náva'a jín máa cruz te naskétá'an-ya ndéndúu yuán jín Dios, chí ñn-na ñayivi ní nduu-ún, te jín cruz nî xnáa-yá máá já ní kajito u'u tá'an. ¹⁷ Te nî kii-ya, te nî jani-ya tú'un paz nuu-ro, já ní ka'jin jíká-ro núu-yá, jín núu ñayivi já ní ka'jin yani. ¹⁸ Chî ja máa-yá kúu ja núña ichi kivi koyo ndendúu-yo núu máá Táa-yo, sá'a suni ñn-ni máá Espiritu. ¹⁹ Núsáá te tuká kákuu-ro ñayivi jíká, ní ñayivi tatú, chí ñn-na nî kanduu-ro jín ñayivi ndóo, te suni tá'an se'e Dios kákuu-ró. ²⁰ Te nî kaja'nu máa-ró sikí cimientu ja kákuu apóstol jín cháa nî kájani tu'un. Te máá Jesucristo kúu yuu ndiso jikí. ²¹ Te ní ve'e jákutá'an jín máa-yá, te já'nu kua'an náva'a nduu ñn ve'e ij sá'a máá Jíto'o-yo. ²² Te suni nî kanduu-ro ñn ve'e nî sá'a-ya, náva'a kunchaa Dios inî jín máá Espiritu.

3

Tu'un yíi tu'un sa'í ndiso Pablo

¹ Te ruu Pablo, ja yuán kánde-rî vekaa ja sikí Cristo Jesús ja'a róo, ñayivi sîn naciôn jín'an-ró. ² Te nî kajini tu'un-ró ndasa nî ja'a Dios tu'un luu ío inî-ya núu-rí ja'a róo, jáni inî-rí. ³ Chi nî stá'an ndijin-ya tú'un sa'í-ún nuu-rí, nátu'un nî chaa-rí yakú tu'un nuu-ro ká'an ichi yatá. ⁴ Te nú ka'u-ró, te a kuu juku'un inî-ro ndéja kúu tu'un sa'í Cristo ja jini-rí. ⁵ Te tu'un-ún tú ní stá'an-ya núu ní ñn se'e cháa ní kúia nî kii ichi yatá. Ko vina nî stá'an ndijin Espiritu-ya núu táká apóstol ndoo-ya, jín núu cháa kájani tu'un-ya. ⁶ Te tu'un-ún ká'an ja ñayivi sîn naciôn, suni ná ní'in tá'an-i ta'u-í, te ñn-na ñayivi ná ndúu-i jín-yó, te ja ní keyu'u-yá ná ní'in tá'an-i sá'a Cristo jín máá tú'un va'a. ⁷ Te sikí tú'un-ún játiñu máa-rí. Te ta'u-ún nî ja'a tu'un luu ío inî Dios nuu-rí, te jín fuerza-ya ní sá'a-ya-ún. ⁸ Ruu kúu cháa súchí-ga vasa ñayivi ndóo súchí xaán, te nuu máa-rí nî ja'a-ya tá'u lúu yá'a ja jáni-rí tu'un va'a nuu ñayivi sîn naciôn, ndasa va'a xaán káa tu'un Cristo, ⁹ jín já stá'an ndijin-rí nuu táká-i ndasa koo máá tú'un sa'í ja ní yisá'í ondé sáá iní máá Dios, I'a nî sá'a táká-ní. ¹⁰ Náva'a táká ja kátá'ú tiñu jín já kakuñá'nu ichi ándívi, ná kuni jín'an ndasa kua'a xaán tu'un ndíchi Dios ío, sá'a tiku'ní. ¹¹ Nátu'un nî chaa inî-ya ní káni, te nî skíkuu-ya ní sá'a-ya-ún jín Jíto'o-yo Cristo Jesús. ¹² Te káandíja-yó-yá. Te ja yuán máa-yá sá'a ja káchundéé iní-yo, tú yú'ú-yo, kivi koyo-yó núu Dios. ¹³ Ja yuán ká'an nda'ú-rí jín-ro, ja má kúku'a inî-ro sá'a tundó'o jito-rí ja sikí róo, chí sua ndea-ga tu'un luu iní máa-ró sá'a. ¹⁴ Ja yuán kúu ja júkuini jítí-rí núu máá I'a kúu Táa Jíto'o-yo Jesucristo. ¹⁵ Te nuu máa-yá kenda sí'ví táká tata ká'io ándívi jín já ká'io iní ñuyivi, ¹⁶ chí tu'un luu xaán ío inî-ya, te jikán ta'u-rí nuu-yá ja súan ná yíja va'a iní añu-ro sá'a-ya jín fuerza ndiso máá Espiritu. ¹⁷ Te suni jikán-rí ja ná kunchaa Cristo iní añu-ro jín'an-ró sá'a ja káandíja-ro, náva'a ná kuikín va'a tu'un kúnda'ú iní tá'an inî-ro, ¹⁸ te suni náva'a kuu juku'un va'a inî-ro, jín táká ñayivi ndóo, ndasa káa tu'un jíchá, tu'un káni, tu'un kúnú, tu'un súkún, cuenta máa-yá, ¹⁹ te suni náva'a ná kuni-ro ndasa kúnda'ú iní Cristo yóo, vasa tú kúu juku'un inî-yo tú'un-ún, te náva'a ku'un chítú ndí-ro jín kú'a ñú'un chítú Dios. Achí-rí. ²⁰ Máa-yá, kúu I'a sá'a va'a xaán-ga vasa já kájani inî-yo xí já ká'ikan-yo, chí jiku fuerza-ya iní-yo. ²¹ Te nuu máa-yá, ná nákana jaa tiku'ní káandíja sá'a Cristo Jesús. Te súan ná kóo ní káni ní kúia, ondé táká kúia cháa. Súan ná kóo. Amén.

4

Ñn-ni kákuu-yó sá'a Espiritu

¹ Ruu, chí kánde-rî vekaa sikí máá Jíto'o-yo. Te ká'añ nda'ú-rí jín-ro ja ná káka kuu-ró nátu'un ío jín'ú'ún sikí já ní kana-ya xiní-ro. ² Te ná kóo súchí vá'a inî-ro. Te ná kóo vjtá inî-ro. Te jín tú'un kúnda'ú iní, te jín paciencia, ná kuándéé inî-ro jín tá'an-ró. ³ Ná kúitú iní-ro já ñn-na naketá'an-ró jín'an-ró iní máá Espiritu sá'a tu'un kuaká'nu iní. ⁴ Chî ñn-na

ñayivi ío, te suni ñin-ni Espiritu, suni natu'un ni kana-ya xini-ro ja ñin-ni tu'un kuñkuu in-i-ro, chi yuán kúu ja ní kana-ya xini-ro, ⁵ te suni ñin-ni máa Jíto'o-yo ío, jín ñin-ni tu'un kándija, jín ñin-ni tu'un jánducha, ⁶ jín ñin-ni máa Dios Táa xini táka-yo, chi máa-yá ndíto taká-ni, te máa-yá ni sá'a taká-ni, te jín ndí-ni ncháa-ya. ⁷ Ko ná ñin ná ñin-yó, kúta'u-yo tú'un luu ío in-i máa-yá ndasa ku'a ja'a máa Cristo nuu-yo. ⁸ Ja yuán ká'an tutu: Nuú ní ndaa-ya kuá'an-ya ándivi, ni stútú-yá kuá'a ja ní yindasu te kuá'an-ya jín. Te ni jachá nuu-ya tá'u nuú taká ñayivi, áchi. ⁹ Te ja súan ká'an: Ni ndaa-ya kuá'an-ya, suni kuni ka'an ja ní kuun-ya ní ja'an-ya onde nuu kúnú-ga chi ñu'un. ¹⁰ I'a ni kuun, suni máa-yá kúu I'a ni ndaa kuá'an onde nuu súkún-ga ándivi, náva'a skikuu-ya jín taká tiñu. ¹¹ Te suni máa-yá, ni teta'an-ya sáva ñayivi kí'in apóstol, te sava-ga kani tu'un-ya, te sava-ga skuikín tu'un va'a, te sava-ga kundito tiku'ni, te sava-ga stá'an. ¹² Súan ni teta'an-ya, náva'a ná yíja va'a ñayivi ndóo, jín ja kuátíñu nuu-í, náva'a ná kuá'nu tiku'ni Cristo sá'a. ¹³ Súan te ná náketá'an ñin núu-yó jín tu'un kándija, jín tu'un kuñi-yo nuú Sé'e Dios. Te suni ná yíja va'a-yó natu'un ñin-na-yo, onde chítu kú'a Cristo in-i-yo. ¹⁴ Yuán-na te ma natu'u in-i-yo cuenta suchí lúli, ni ma kivi nduu-yo yá'a yuán jín siin siin sa'an, ndasa kuni cháa xndá'ú ja kándúkú-de tiin yatá-de yóo, sana in-i-yo sá'a-de. ¹⁵ Chi sua ná kúñin-ro tú'un ndaa jín tu'un kúndá'ú in-i, te ná kuá'nu-ro jín taká tiñu kuni máa I'a kúu xini, te I'a-ún kúu Cristo. ¹⁶ Te in-i máa-yá, ñin-na káñutá'an ní tiku'ni, te ndíñin tá'an taká natu'un taká vaú, te ná ñin ná ñin játiñu ndasa xiin tiñu. Te ná kúndea tá'an te skuá'nu tá'an jín tu'un kúndá'ú in-i.

Ñayivi ñúndijin

¹⁷ Tu'un yá'a ká'an-ri, chi ká'an ni'in-ri jín-ro cuenta máa Jíto'o-yo, ja má káka-ga-ro natu'un kájika sava-ga ñayivi siin naciún, chi kájika kuu-i jín tu'un kájani sáni in-i máa-í. ¹⁸ Ni kakuñaá nu jini tuni-í. Te tu ñu'un kuti vida Dios in-i, chi tú kájin-i nuu máa-yá, chi ni'in in-i añu-í. ¹⁹ Te ñayivi-ún, ni kayija-í jín máa tu'un ni'in in-i. Te ni kvi koyo-í jín tu'un kuaxán ja ná kutú in-í sá'a-í taká tiñu chá'an. ²⁰ Ko róo jín'an-ro, nasu súan ni kaskuá'a-ró ichi Cristo. ²¹ Te súan ni kajini so'o-ró tú'un-ya, te ni kakutu'a-ró ní sá'a-ya, natu'un ío ndaa tu'un jín Jesús. ²² Ná cháxio-ró máa cháa tú'ú kí'in-de jín taká tiñu ni jika-ró jín-de ichi yatá, chi máni kuchá'an-de jín taká tiñu náa sá'a-de kuni-de. ²³ Te ná ndújáa modo kajani in-i-ro. ²⁴ Te ná núku'un-ro cháa jáa, ja ní kuva'a-de natu'un káa máa Dios jín tu'un ndaa, jín tu'un ndoo ndija. ²⁵ Núsáa te ná sia-ro tú'un xndá'ú, te ná ká'an ndaa-ro jín taká tá'an-ro, chi pedazo-yo kánakuni tá'an-yó. ²⁶ Nú kití in-i-ro te ma sá'a-ró kuáchi. Ni ma kuá'a-ró tú'un ja kití in-i-ro onde kee ndikandii. ²⁷ Ma kuá'a-ró tú'un kukuu ja'ú jín-ro. ²⁸ Ñayivi ní saku'ná, ma saku'ná-ga-í, chi sua ná sátiñu-í. Ná tiin-í taká tiñu va'a jín ndá'a-í, náva'a ná ni'in-í najjín kuá'a-í nuu ñayivi kánandi-í. ²⁹ Ni ñin tu'un chá'an ma kenda yu'u-ro, chi sua ná ká'an-ro tú'un va'a ja skuá'nu tá'an, náva'a ñayivi jini so'o-ún ná kéndoo luu in-i sá'a. ³⁰ Nde'é-ro náva'a ma kuku'á in-i Espiritu Santo Dios sá'a-ró, chi jín Espiritu ni jaxin-ya sello róo, onde jinu kivi nákuuaan-ya yóo. ³¹ Taká tu'un ua, jín tu'un xaán in-i, jín tu'un kití in-i, jín tu'un kákanáa, jín tu'un ká'an ndiva'a, ná cháxio-ro jín taká tiñu jito u'u tá'an. ³² Chi sua ná kúman-i-ro jín tá'an-ro. Ná kúndá'ú in-i-ro tá'an-ro. Ná sá'a-ró táká'nu in-i-ro nuú tá'an-ro, natu'un ni sá'a Dios tuká'nu in-i-yo núu-ro siki Cristo.

5

¹ Te róo, ná ndáku-ró Dios natu'un se'e máa-yá ja maní jín-yá. ² Te kaka kuu-ró jín tu'un kúndá'ú in-i, natu'un ni kúndá'ú in-i Cristo róo, te ni soko-yá máa-yá ja siki róo, te ni ja'an asun-yá ni soko-yá máa-yá ja ní ja'a-ya máa-yá nuu Dios. ³ Ko tu'un téné, jín taká tu'un chá'an, xi tu'un too in-i, ni ma ndatu'ún-ro súan jín'an-ro, chi tú súan kásá'a ñayivi ndóo. ⁴ Ni ma koo tu'un chá'an, ni tu'un náa, ni tu'un ndiyi, chi túu sá'a luu. Chi sua ná nákuatá'ú-ro. ⁵ Chi a kájin-i-ro ja ío ndaa tu'un yá'a, ja ní ñin ñayivi kájika téné, xi ja kásá'a chá'an, xi ja too in-i (chi ñin-ni kúu-ún jín ja kátiñu nuu ndosó), tú nani'in tá'u kúti-í ndivi-í in-i ñuu nuu tá'ú Cristo tiñu jín Dios. ⁶ Koto-ró, ma xndá'ú ni ñin-í róo jín tu'un sáni, chi ja siki taká tu'un yá'a te cháa tu'un kití in-i Dios siki taká-í ja tú káandatú-í. ⁷ Ma kivi nduu-ro jín-í núsáa. ⁸ Chi kivi sáa, ni káichaku-ro siki ñúñáa, ko vina, a káichaku-ro siki ñúndijin nuu máa Jíto'o-yo. Ná káka kuu-ró natu'un kájika kuu ñayivi ñúndijin núsáa. ⁹ Chi tiñu sá'a Espiritu kúu taká ja va'a, taká ja ío ndaa, taká ja ío ndija. ¹⁰ Ná ndúkú ví-ro taká ja kúsi in-i máa Jíto'o-yo sá'a-ró. ¹¹ Te ma kivi nduu-ro jín tiñu ñuñáa ja tú ni'in tiñu, chi sua ná kána jín-ro núu. ¹² Chi kúka nuu-yo ká'an-yo tiñu kásá'a sa'í-í. ¹³ Ko taká tu'un ja a ni tuun nuu, jini ndijin-yo nuu sá'a luz, chi luz kúu ja kíñi'in ndijin taká-ni. ¹⁴ Ja yuán ká'an: Róo ja káxixi, natá'u núu-ro, ná ndúkoo-ro má'ñu ndiyi, te Cristo ná stún-ya núu-ro, áchi. ¹⁵ Núsáa te nde'é vá'a-ró ndasa

kájika ñúkúún-ró, nasu nátu'un cháa kañáá, chí nátu'un cháa ndíchi. ¹⁶ Ma stíví-ró tiempo, chí kándañáá kivi yá'a. ¹⁷ Núsáá te ma ndúñáá xinj-ro, chí sua ná júku'un va'a inj-ro nañ tiñu játa'an inj máá Jito'o-yo. ¹⁸ Ma koo ká'vá-ró siki vino, chí jín yúan te jita sáni-ró. Chí sua ná kútú Espiritu inj-ro. ¹⁹ Te ka'an jín tá'an-ró jín salmo, jín yáa máa-yá, jín yáa Espiritu. Te ichi ini añú-ro ná káta-ró te ná chíñú'un-ró máá Jito'o-yo. ²⁰ Te nene nakuatá'u-ró nuu máá Táa-yo Dios siki táká-ni, jín sí'ví máá Jito'o-yo Jesucristo.

Tu'un kuandatu-yo nuu tá'an-yo

²¹ Te kuandatu-ro nuu tá'an-ró, chí káchiñú'un-ró Dios. ²² Te ñási'í, ná kuandatu-ña nuu yí máa-ña, nátu'un nuu máá Jito'o-yo. ²³ Chí yí kúu xinj ñási'í, nátu'un Cristo kúu-ya xini tíku'ni. Te máa-yá kúu I'a náma-ún. ²⁴ Chí nátu'un tíku'ni kájandatu-i nuu Cristo, suni súan ñási'í ná kuandatu ndi'i-ña nuu yí máa-ña. ²⁵ Te róó yí jíná'an-ró, ná kúndá'ú inj-ro ñási'í-ro, nátu'un ni kúndá'ú inj Cristo tíku'ni-ya. Te ni ja'a-ya máa-yá ja tíku'ni-ún, ²⁶ náva'a nasándoo-ya, te nakacha-ya ún jín máa tú'un, nátu'un inj nuu ndúndoo jín ndúcha, ²⁷ náva'a koo in tíku'ni luu kundij nuu máa-yá, ja tú kundiso cha'an, ní tú t'i'yí, ní in ja súan, chí sua ná koo ndoo, ma kunchaa cha'an. ²⁸ Suni súan taká yí, níni ná kúndá'ú inj-de ñási'í máa-de, nátu'un jín máa-de. Chí cháa kúndá'ú inj-de ñási'í-de, máa-de kúndá'ú inj-de. ²⁹ Chí tú ni in cháa jito u'u-de máa-de, chí sua skée-dé te jito ñúkúún-de máa-de. Suni súan sá'a Cristo jín tíku'ni-ya. ³⁰ Chí nátu'un pedazo máa-yá kákuu-yó, yiki-yá, kuñu-ya. ³¹ Ja yúan skéndo cháa táa-de náa-de, te kétá'an-de jín ñási'í-de, te in-na kákuu ndendúu-de. ³² Yí xáan káa tu'un sa'í yá'a. Ko ruu, chí cuenta siki Cristo jín siki tíku'ni ká'an-ri. ³³ Ko ná in ná in róó, ná kúndá'ú inj-ro ñási'í máa-ró, nátu'un kúndá'ú inj-ro máa-ró. Te suni ñási'í, ná koo ja jínú'un-ña nuu yí-ña.

6

¹ Hijo, kuandatu-ro nuu táa-ro, nuu náa-ro siki máá Jito'o-yo, chí yúan kúu ja vá'a sá'a-ró. ² Chí ya'á kúu xna'an-ga tu'un ja ndíso ta'u, ni tá'u-yá tiñu: Koo ja jínú'un-ró nuu táa-ro nuu náa-ro, ³ náva'a ná kéndoo va'a-ró, te ná'an kúchaku-ro ini ñuyivi yá'a. Achí. ⁴ Te róó, táa jíná'an-ró, ma skiti-ro ini se'e-ró jíná'an-i, chí sua ka'nu-ro-í, te stá'an-ro nuu-í siki máá Jito'o-yo. ⁵ Róó mozo jíná'an-ró, kuandatu-ro nuu patrón-ro ñuyivi yá'a, jín tú'un jínú'un, jín tú'un yú'ú, jín tú'un koo káji ini añú-ro, nátu'un nuu Cristo. ⁶ Ma sá'a-ró tiñu ja kúsi ini ñayivi ndé'é-i nuu, chí sua sá'a-ró nátu'un mozo Cristo. Te kuu inj-ro sá'a-ró ja játa'an inj Dios. ⁷ Te jín ini jín añú-ro kuátíñu-ró. Te kani inj-ro ja núu máá Jito'o-yo játiñu-ró, nasu nuu ñayivi. ⁸ Chí a kájinj-ro ja nú tiñu va'a sá'a in in-ró, jín yáá te nani'in-ro yá'u-ró nuu máá Jito'o-yo, vaasa mozo xi cháa jika kuu ndicha-na. ⁹ Te róó patrón jíná'an-ró, suni súan sá'a-ró jín-i, te ma síyú'u-ro-í, chí a kájinj-ro ja ío Jito'o máa-i jín máa-ró ondé andívi, te in núu-ni ndíto-ya taká ñayivi.

Ná kúkútu-yo jín taká tu'un Dios

¹⁰ Te in-na tu'un ío, ñáni maní: Ná kuñi ni'in-ró jíná'an-ró sá'a máá Jito'o-yo jín fuerza sátíñu máa-yá. ¹¹ Ná kúkútu-ro jín taká tu'un Dios náva'a ma káka yátá-ró sá'a ja'ú ja ndúkú tñin yátá róó. ¹² Chí nasu kájatá'an-yó jín cháa yí'ni niñ jín kúñu, chí sua jín ja kákuñá'nu, jín ja kátiñ so'o, jín taká jito'o ñuyivi yá'a, ja kátá'ú tiñu ñuñáa yá'a, jín taká tachí náá kájika nuu tachí. ¹³ Núsáá te ná kúkútu ndi'i-ró jín taká tu'un Dios, náva'a ma káka yátá-ró kivi ío tundó'o. Te kundij ni'in-ró ondé nú ni ndi'i ni jinu ni sá'a-ró. ¹⁴ Núsáá te kuñi ni'in-ró jíná'an-ró. Te chíva'a-ró tú'un ndaa, nátu'un ná kúnu'ni sánchi-ro. Te ná kú'un-ró tú'un skéndo ndaa-ya róó, nátu'un in su'nu káa. ¹⁵ Te ná kí'vi-ró tú'un va'a tu'un vindáa vinené, nátu'un ndijan ini ja'a-ro. ¹⁶ Te ío in-na tu'un kánúu: Jín tú'un kándija te kasu-ro máa-ró, nátu'un in nuu tú'ma-ró, chí jín yúan te kuu nda'va ndi'i-ró yáa ñú'un ja skée ja'ú nátu'un ndua. ¹⁷ Te ná kú'un-ró tú'un nama róó, nátu'un kachíní káa. Te nátu'un machete, kuatíñu-ró tú'un Espiritu, chí yúan kúu tu'un Dios. ¹⁸ Te nene kakán ta'u-ro te ka'an ndá'ú-ro jín-yá, te ná kakán ta'u-ro sá'a máa Espiritu. Te ja yúan ná koo ndíto inj-ro, te ja'a taká ñayivi ndóo ná kakán ta'u-ro, te ná ká'an ndá'ú-ro. ¹⁹ Te suni ka'an-ro ja'a-ri, náva'a ná chundéé ini-ri ndika-ri yu'u-ri kani-ri tu'un va'a tu'un sa'í-ya, ²⁰ te ka'an vatu máa-ri ndasa kánúu ká'an-ri, chí ja siki tú'un-ún jika kuu-ri, te nú'ni-ri. ²¹ Tíquico kúu cháa játiñu te skíkuu va'a-de tiñu máá Jito'o-yo, te maní-yo jín-de. Te suni kastu'un-de nuu-ro ndasa kua'an tiñu jiku-ri jín, náva'a kuni ndi'i-ni-ró. ²² Máa ja yúan-ni táji-ri-de kujaa-de nuu-ro, náva'a kuni-ro ndasa kákuu-ri, te ndundéé ini añú-ro sá'a-de. ²³ Tu'un kuaká'nu inj, jín tú'un kúndá'ú inj, jín tú'un kándija, ja kí nuu máá Táa-yo Dios jín nuu máá Jito'o-yo Jesucristo, ná koo jín taká ñani-yo. ²⁴ Tu'un luu ío inj-ya ná koo jín taká ñayivi maní ndíja-i jín Jito'o-yo Jesucristo. Súan ná koo. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS FILIPENSES YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU FILIPOS

¹ Máa-rí kákuu Pablo jín Timoteo, mozo Jesucristo, te káchaa-ri tutu yá'a nuu táká ñayivi ndóo kákandíja nuu Cristo Jesús, ja káxiukú-i iní ñuu Filipo, jín núu cháa ja kándito-de-i, jín núu cháa kájatíñu nuu-i. ² Tu'un luu ío iní, jín tú'un kuaká'nu iní, ja ki nuu máa Táa-yo Dios jín núu máa Jíto'yo Jesucristo, ná kóo jín-ró jíná'an-ró.

Ja ní nakuatá'ú Pablo nuu Dios

³ Nákuatá'ú-rí nuu Dios máa-rí ndita'an jínu ja núku'un iní-ri róo jíná'an-ró. ⁴ Nú jikán ta'u-rí, te nene kúsi iní-ri jikán ta'u-rí ja'a róo jíná'an-ró. ⁵ Chi ní chindéé tá'an-ró jín-rí skáka-yó tú'un va'a onde kivi xnáñúú, te onde vina. ⁶ Te jáni ndija iní-ri ja síjínu ná'in-yá tíñu va'a ja ní skéj'á-yá jín-ró, te súan kukuu-ga-ya jín onde kivi ndíi Jesucristo. ⁷ Te suni ío va'a ja súan nákan iní-ri ja kúu taká róo, chí ñú'un iní añú-ri ja kúu róo, chí ní kani'in táká-ni yóo tú'un luu ío iní-ya, te káchindéé tá'an-ró jín-rí kivi kánde-ri vekaa jín ja káka'an-yo ja'a tú'un va'a jín ja káxndeá-ga-yo. ⁸ Chí Dios kúu testigo-ri ja jini-ya ná ku'a kúu iní-ri ja kúu taká róo, jín ja maní-ri jín-ró, nátu'un maní Jesucristo jín-ró. ⁹ Te jikán ta'u-ri ya'a. Kuni-ri ja ná kúndá'ú-ga iní-ri tá'an-ró, te ná skuá'a-ga-ro júku'un-ga iní-ri tú'un-ya, te ndé'é-ró ndéja ío va'a, ¹⁰ náva'a kuu kuatú'un-ró máa ja va'a, te suni náva'a ná kóo káji iní-ro, te tú nakuxndí-ya síkí-ro kivi ndíi Cristo, ¹¹ te suni náva'a ná kúkútu-ro jín tíñu ndaa sá'a Jesucristo. Jíñ kúu ja nákana jaa-yó Dios, jín ja ká'an jínú'un-yó jín-ya.

Modo ní jika máa tú'un va'a

¹² Ñáñi, kuni-ri ja ná kuni-ro ná tundó'o ní ta'an-ri, chí ní jicha-ga tú'un va'a ní sá'a. ¹³ Te taká ñayivi ká'io iní palacio, jín sava-ga-i, ní kajini tú'un-i ruu ndasa kánde-ri vekaa ja síkí Cristo. ¹⁴ Te kuachi ja nu'ni-ri kánde-ri vekaa, yuán ní kayija iní sava ñani-yo ja káchiñú'un-de máa Jíto'yo-yo. Te ní kachundéé téyí-ga iní-de kájani-de tú'un va'a, te tuká káyu'ú-de. ¹⁵ Ndaa, chí sava ñayivi, kájani-i tú'un Cristo síkí tú'un kuásún iní, jín ja kástátá'an-i. Ko sava-i, suni kájani-i tú'un síkí ja ká'io va'a iní-i. ¹⁶ Te sava-i kájani-i tú'un Cristo ja skuikín-ni-i tíxin, te tú ndija-i, chí kákuni-i ja xndeá-ga-i tundó'o vekaa síkí-ri. ¹⁷ Ko sava-i kájani-i tú'un va'a chí kúndá'ú iní-i ruu, te a kájiní-i ja ndúkú ichi-ri ka'an-ri ja'a tú'un va'a. ¹⁸ Tú naún sá'a núsáa, chí taká-ni modo jichá tú'un Cristo, vaša káka'an síkí-i, xí ká'an ndaa-i. Te ya'a kúu ja kúsi iní-ri sá'a, te ní ma ndí'i kuti ja kúsi iní-ri. ¹⁹ Chí jini-ri ja ya'a kúu ja náma ruu, jín ja kájiñan ta'u-ro, jín ja chindéé chítuu Espiritu Jesucristo ruu. ²⁰ Chí ñukuu iní-ri, te kuni ndási iní-ri, ja má kúka nuu kúti iní-ri, chí sua ná chundéé téyí iní-ri, náva'a ná ndúñá'nu Cristo sá'a máa-rí vina, nátu'un níi ní kii-ri, te vaša ná kúu-ri xí kúchaku-ri. ²¹ Chí ja chakú-ri kúu ja jika-ri jín máa Cristo, te ja kúu-ri kúu ja ní'in-gá-ri. ²² Ko nú kuchaku-ga-ri, te súan ní'in-rí síkí taká tíñu ní sá'a-ri tú jini-ri ndé ichi iní-ri vii. ²³ Chí ma'ñú ndéndúú tú'un ya'a kánde ní'in-ri. Te kúu iní-ri no'on-ri kunchaa-ri jín Cristo. Yuán kúu máa ja va'a xaán-gá. ²⁴ Ko ja ná kúchaku núu-ga-ri kúu ja kánúú-gá ja síkí róo jíná'an-ró. ²⁵ Súan jáni ndija iní-ri. Yuán kúu ja jini-ri ja kúkuu-ga-ri jín-ró jíná'an-ró, náva'a ná kándíja va'a-ga-ro, te kusí-ga iní-ro. ²⁶ Náva'a kusí-ga iní-ro jíná'an-ró jín Cristo Jesús ja síkí ruu, chí jaá tuku-ri nuu-ro. ²⁷ Máni ná káka kuu va'a-ró jíná'an-ró, nátu'un kánúú máa síkí tú'un va'a Cristo, náva'a vaša ná jaá-ri te kuni-ri nuu-ro, xí vaša ná kúnchaa jiká-ri, ko kuni tú'un-ri róo ja ká'jin ní'in-ró jín iní-ni xiní, te jín ja iní ká'nu-ni kásatíñu ní'in-ró síkí tú'un va'a ja kákandíja-yó. ²⁸ Te ma yú'ú kuti-ro sá'a ja kájito u'u róo, chí yuán kúu tú'un ja náa íi máa jíná'an, ko róo, a kaaku-ró jíná'an-ró, chí ya'a sá'a Dios. ²⁹ Chí ní ja'a Cristo uu tú'un nuu-ro jíná'an-ró. Nasu máa iní ja ná kándíja-ró núu-yá, chí suni ja ná ndó'o-ró ja síkí máa-yá. ³⁰ Te suni kándo'o-ró nátu'un ní kajini-ro ja ndó'o-ri, te vina a ní kajini tú'un-ró ja jku jín-ri.

2

Ja ní sásúchí-yá máa-yá

¹ Núsáa te jín tú'un ndéé ío iní Cristo, jín tú'un kúndá'ú iní-ya yóo skandá-ya róo, jín tú'un ja ká'io iní núu-ró iní máa Espiritu, jín tú'un maní iní-ro jín-i, jín ja jíto ndá'ú-ro núu-i. ² Jín taká tú'un ya'a ná kúkuu-ró, náva'a kusí xaán iní-ri. Te iní-ni ná káa xiní-ro. Te iní-ni ná kúndá'ú iní-ro tá'an-ró. Te iní-ni ná kóo iní-ro jín iní-ni ná káni iní-ro. ³ Tú ní iní ndatíñu sá'a-ró ja kuatá'an-ró, xí ja sávi-xi-ro máa-ró, chí sua ná kóo súchí iní-ro jíná'an-ró,

te ná táva-ro cuenta ja vá'a-ga kúu tá'an-ró vása máá-ró. ⁴ Te ma kóto-ró tíñu ja kúu máá-ró jíná'an-ró, chí suni ná kóto-ró tíñu ja kúu tá'an-ró. ⁵ Ná káni in-roy jíná'an-ró náty'un nì jani inì Cristo Jesús. ⁶ Te máá-yá nì kaa-ya náty'un Dios, ko tú ní ndío in-ya já jín fuerza nduu in nùt-yá jín Dios. ⁷ Ko nì siá-ya máá-yá, te nì nduu-ya náty'un kándaa mozo, nì kaku-ya náty'un jito cháa. ⁸ Te nuu nì kenda-ya náty'un jika cháa, te nì sásúchí-yá máá-yá. Te nì jandatu-ya ondé nì jí-ya, vasa nì jí-ya jiká cruz. ⁹ Já yáan ní nduñá'nu luu xaan-yá nì sá'a Dios, te nuu Jesús nì ja'a Dios in sí'ví kánúú núu táká-ga sí'ví. ¹⁰ Náva'a jín sí'ví Jesús ná júkuñi jíti táká ja ká'jin inì andávi, jín ja ká'jin nuu ñú'un, jín ja ká'jin chí ñu'un, ¹¹ te taká yu'u ka'an ndaa ja Jesucristo kúu máá Jító'o. Yuán kánakana jaa-ún máá Táa-yo Dios. ¹² Nánì mánì, nene náty'un nì kajandatu-roy núu-rí kivi ní kandij-rí nuu-roy, te suni súan va'a-ga nì kasá'a-ró vína vasa jiká ní kanchaa-rí, núsáá te vína ná sátiñu va'a-ró náva'a ná kée va'a ja náma-ró máá-ró. Te jín tú'un yú'tú, tu'un kisi-i róó, ná sá'a-ró. ¹³ Chí Dios kúu I'a sátiñu jín-ró náva'a ná sá'a-ró ndasa kuni máá-yá, jín ndasa kúsi inì máá-yá. ¹⁴ Ma kútuku in-roy jín tíñu kásá'a-ró, ni ma kánaa-roy jín tá'an-ró. ¹⁵ Náva'a tú naún nákuñdi-ya sikí-roy. Te ma kivi nduu-roy jín tíñu náá. Te kuu-ró sé'e Dios, ñayivi tú cha'an, vasa kájika kuu-ró má'ñú ñayivi yákuu yo'ó inì, jín má'ñú ñayivi ní'in inì. Te ma'ñú ñayivi-ún kástúun-roy náty'un lámpara inì ñuyivi. ¹⁶ Kutün nì'in-ró tú'un ja kúchaku-roy jín, náva'a kusij in-ri kivi ndíi Cristo. Yuán-na te kun-ri ja ná tú ní jika kuu sáni-ri, ni tú ní kána sáni tajn-rí. ¹⁷ Te nú nì jati niñi-ri ja ndúkú-rí skándija-ga-rí róó, yuán kuu náty'un nì soko-rí máá-rí nuu-yá. Yuán kusij inì máá-rí, te suni kusij in-ri ondé jín táká róó jíná'an-ró. ¹⁸ Te suni súan ná kusij inì máá-ró jíná'an-ró, te ná kusij in-roy ondé jín rúu.

Tu'un Timoteo jín Epafrodito

¹⁹ Ko ñúkuu in-ri ja ná kuá'a máá Jító'o-yo Jesús tu'un, te táji yachi-ri Timoteo jaa-de nuu-roy, náva'a ná ndúndéé in-ri nú nì jini-ri ndasa ká'jo-ró. ²⁰ Chí tú kuti ingá cháa ío yá'a ja in-ni xinj kúñava'a jín-rí náty'un máá-de, ja kuitú inì koto ñúkuún róó. ²¹ Chí taká-de kándúkú-de ja kúu máá-de, ko nasu já kúu Cristo Jesús. ²² Ko a ní kajini-roy já bueno sá'a Timoteo. Náty'un se'e jín táa-i, suni súan nì kuu jítíñu-de jín-rí jani-de suni va'a. ²³ Núsáá te ñúkuu in-ri táji-rí cháa yá'a jaa-de nuu-roy, te nú nì jini-ri ndasa kua'an tíñu jiku-ri jín. ²⁴ Te jani ndija in-ri ja kuá'a máá Jító'o-yo tú'un, ja súni máá-rí jaa yachi-ri nuu-roy. ²⁵ Ko nì jani in-ri ja kánúú táji-rí ñani-ri Epafrodito jaa-de, chí cháa sátiñu jín-rí kúu-de, te chindéé tá'an-de jín-rí. Te suni ndajá'a máá-ró ní kuu-de sáa. Te suni játíñu-de nuu-rí taká nuu nándi-i-ri-de. ²⁶ Chí nì kuu xaan iní-de ja kuni-de nuu-roy jíná'an-ró núú. Te nì kuku'á in-ri-de, chí a nì kajini tu'un-ró já ní ku'u-de. ²⁷ Chí jandáa nì ku'u-de ja á yani kuu-de núú, ko Dios, nì kundá'ú in-ri-de, ko nasu máá in-de, chí ondé ruu, náva'a tú kaa-ga kuku'á in-ri núú. ²⁸ Núsáá te jítú in-ri nì táji-rí-de kujaa-de nuu-roy, náva'a ná kuni-roy núu-de jíná'an-ró. Te ndusij túku in-ri, te ruu tuká nduku'á ndásí in-ri. ²⁹ Núsáá te kuatá'ú-ró-de, chí kándija-de nuu máá Jító'o-yo, te ná kóo sij in-ri, te ka'an jín'ún-ró jín cháa ja kándaa náty'un kaa-de. ³⁰ Chí a yani kuu-de núú, ja sikí tíñu máá Cristo. Te vasa ní jí-ri-de ko a nì skíkuu-de tíñu ja tú ní síjínú máá-ró já kúu ruu.

3

Ná sikí ndúkú ndéé-yó

¹ Te in-na tu'un ío ñáni. Ná kusij in-ri jín máá Jító'o-yo. Chí ruu, jandáa, tú kúnini in-ri cháa-ri suni suni-ni tu'un-ún nuu-roy, ko súan ío seguro-ga ja kúu róó. ² Ma kóto-ró núu tí'ina. Ma kóto-ró núu ñayivi kásá'a tíñu náá. Ma kóto-ró núu cháa nì kaxiti ndúu. ³ Chí yóó kákuu cháa nì kaxiti ndúu ndija. Te jín inì jín añu-yo káchiñú'ún-yo Dios. Te kákusij in-ry jín Cristo Jesús. Chí tú káchiñú'ún-yo máá-yó. ⁴ Te nú ndé cháa jani in-ri-de ja kúu chíñú'ún-de máá-de, te suni ruu ví'í-gá sá'a-ri núú, chí suni ruu chíñú'ún-rí máá-rí nú súan ío núú. ⁵ Chí nì xití ndúu ruu nuu aná kivi. Te suni tatá Israel kúu-ri. Te suni tá'an tatá Benjamín kúu-ri. Te suni hebreo se'e hebreo kúu-ri. Te suni nì chíñú'ún-rí ley ja káchiñú'ún fariseo. ⁶ Te nì jítú in-ri nì chindikín-ri tikun'í nì sá'a ndiva'a-ri jín-i. Te tú ní nákuñdi ní in ley sikí-ri, chí nì skíkuu ndaa-ri. ⁷ Ko taká tíñu ja kúndéé-rí jín núú, tú sá'a-ri cuenta jín-ún vína, chí va'a-ga ná náa-ún, te ná chíñú'ún-rí Cristo jani in-ri. ⁸ Te jandáa, chí jani in-ri ja vá'a-ga ná náa taká tíñu-ún, náva'a ná kuni va'a-ri ja kúu tu'un Jító'o-ri Cristo Jesús, chí jian kúu ja kánúú-gá. Te ja sikí máá-yá ní xnáa-rí taká tíñu, te jani in-ri ja máni kuayo kúu. Súan sá'a-ri náva'a kundéé-rí najaa-ri nuu Cristo, ⁹ te náva'a in kivi te a jini-ri ja kánde-ri chí Cristo. Ko nasu já sánda-ri máá-rí jín ley, chí sua ja kéndoo ndaa-ri sá'a Dios jín tú'un kándija-ri, chí kándija-ri nuu Cristo, ¹⁰ náva'a kuni va'a-ri nuu-yá, te kun-ri ndasa kaa fuerza naschakú-ya yóó, te suni ndo'o ta'an-ri jín-yá, te suni nduu-ri náty'un kaa máá-yá jín tú'un ja ní jí-ya. ¹¹ Chí

sanaa te súan kundéé-rí nachaku-ri ma'ñũ ndíyi. ¹² Te chá'an-ga kundéé-rí, ni té chá'an-ga yija-ri. Ko ndúkú ndéé-rí kua'an-ri náva'a ná ní'in-ri tú'un-ún, chí ja yúan kúu ja ní ní'in Cristo Jesús ruu. ¹³ Nãni jíná'an-ró, ruu na tú sá'a-ri cuenta ja á nĩ kundéé-rí jín. Ko máni xnáa-rí inĩ-ri taká ja ní kuu ichi yatá, te skáa-ga-ri ichi núu-ri kua'an-ri jín. ¹⁴ Te ndúkú ndéé-rí kua'an-ri ná jaa-ri onde nuu ío ku'a, náva'a kundéé-rí ní'in-ri premio ja kuá'a Dios, chí kana-ya xini-rí ki'in-ri ichi núu onde jín Cristo Jesús. ¹⁵ Te ndé yóo ní yija-yo, te súan ná koo xini-yo núsáá. Te nú ndé róo sũn xini kãñava'a-ró, suni ya'á ná stá'an Dios nuu-ry. ¹⁶ Ko nú ndasa nĩ kundéé-yó ní skuá'a-yó, súan ná káka-yó, te suni ñn-ni ná koo xini-yo. ¹⁷ Nãni, ná ndáku-ró rúu jíná'an-ró, te kunchaa nuu-ry ñayivi kájika súan nátu'un ichi ní stá'an-ri nuu-ry. ¹⁸ Chí kua'a ñayivi kájika kuu-i ichi ñáá, te tini jínu nĩ jani-ri tú'un ñayivi yúan nuu-ry. Te suni ká'an ndé'e-ri jín-ró vna, ja máa-i kákuu ñayivi kájito u'u-i tú'un ja ní jĩ'ĩ Cristo jiká cruz. ¹⁹ Te ñn kivi te naa iĩ ñayivi-ún, te ndi'i-i. Chí máni chĩnú'ún-i toko-í. Te kúsi inĩ-i jín tú'un ja kúka nuu inĩ-i sá'a núu. Te kanĩ inĩ-i ndé'é-i nuu ndátĩnu ío inĩ ñyivi. ²⁰ Ko ñuu máa-yó kúu onde andívi. Te suni onde yúan káinda-tu-yó ndĩ máá Jito'o-yo Jesucristo, I'a nama yóo. ²¹ Te máá I'a-ún, nasama-ya yiki kũnu ndá'ú-yo, náva'a nduu nátu'un kaa yiki kũnu ndĩ ncháa máa-ya. Chí Dios kúu ka'ny-ya taká ja ío, te suni jín fuerza-ya sá'a-ya-ún.

4

Nene ná kúsi inĩ-yo

¹ Nãni máni jíná'an-ró, súan ná kuĩni nĩ'in-ró jín máá Jito'o-yo, chí kúu inĩ-ri róo, te kúsi inĩ-ri jín-ró, te róo kúu nátu'un premio-ri. ² Te ká'an ndá'ú-ri jín Evodia, te ká'an ndá'ú-ri jín Síntique ja ná koo ñn-ni xini-ña jíná'an-ña, nátu'un kunĩ máá Jito'o-yo. ³ Te nuu róo Timoteo, suni ká'an ndá'ú-ri jín-ró, chí chaa nĩ chindéé tá'an va'a jín-ri kúu-ró, te ná kuá'a núu-ró ndá'a núu ñá'an yá'a, chí nĩ kasátĩnu nĩ'in-ña jín-ri nĩ jani-ri tú'un va'a sáá, te suni onde jín Clemente jín sáva-ga ñayivi kasátĩnu jín-ri, chí sí'vi ñayivi yúan a káyoso núu lista ñayivi kúchaku níi káni. ⁴ Nene ná kúsi inĩ-ry jíná'an-ró núu máá Jito'o-yo. Inga jínu ká'an-ri jín-ró: Ná kúsi inĩ-ry. ⁵ Ka'an manĩ-ry jíná'an-ró náva'a ná kuichá tú'un ki'in nuu taká ñayivi ja súan kaa máa-ró. Máá Jito'o-yo a nĩ kuyani-ya. ⁶ Ma nándi'i inĩ-ry sikĩ ní ñn. Ko ná ká'an-ry jín Dios onde jín tú'un kánakuatá'ú-ró, jín tú'un kájika ta'u-ry, jín tú'un káka'an ndá'ú-ry, náva'a ná kuni-ya ndéja kunĩ máa-ró. ⁷ Yúan-na te Dios kuá'a-ya tú'un vindáa vinené inĩ aũ-ry jín xini-ry. Vasa tú kájuku'un inĩ-ry ndasa sá'a-ya-ún, te koto-ya róo onde jín Cristo Jesús. ⁸ Nãni, máá ñn-na tú'un ío. Tú'un yá'a ná kúndee xini-ry: Taká tú'un ndija, taká tú'un jínú'ún, taká tú'un ndaa, taká tú'un ndoo, taká tú'un manĩ inĩ, taká tú'un ja játú'ún-i, taká nuu ío ja vá'a, jín taká ja kúu nakana jaa-yó-ya sá'a, yúan ná núku'un inĩ-ry. ⁹ Taká tú'un ja ní kakutu'a-ró, jín tú'un nĩ kani'in-ry, jín tú'un nĩ kajini so'o-ró, jín tínu nĩ kajini-ry sá'a máa-rí, taká yúan ná sá'a máa-ró. Yúan-na te máá Dios, I'a já'a tú'un vindáa vinené, koo-ya jín-ró. ¹⁰ Ko kúsi xáan inĩ-ri jín máá Jito'o-yo, chí vna, vasa kuéé, ko nĩ kanuku'un inĩ-ry, te nĩ kachindéé-ró rúu. Chí súan sá'a-ró kunĩ-ry núu, ko tú ní ío modo. ¹¹ Nasu já ndá'ú tá'an-ri ká'an-ri, chí ruu, a ní skuá'a-ri kaan-ri jín nú ndasa-ni tá'an-ri. ¹² Jinĩ-ri kuchaku ndá'ú-ri, te jinĩ-ri kuchaku kúka-rí. Ndi'i nĩ skuá'a-ri, te a nĩ kaan-ri jín taká, nú ja ndá'a chí-ri, nú ja yíta'an nuu-ri, nú ja kũñava'a kua'a-rí, xĩ já tá'an ndá'ú-ri. ¹³ Ndi'i-ni kúu sá'a-ri, chí máá Cristo já'a-ya fuerza inĩ-ri. ¹⁴ Ko bueno nĩ sá'a-ró já ní jito ta'an-ry túndó'o jín-ri. ¹⁵ Te róo, ñayivi ñuu Filipos, suni a kajini-ry já ní ñn tiku'nĩ tú ní kájito tá'an jín-ri ja kuá'a yakú najín kúta'u-ri, chí máni róo jíná'an-ró onde kivi ní kejá'a-rí jani-ri tú'un va'a ná nĩ kenda-ri vai-ri ñuu Macedonia. ¹⁶ Chí onde ná kándeé-ga-ri ñuu Tesalónica nĩ katáji-ró yakú ja jínu ñú'ún-ri, nĩ jaa ñn uy jínu. ¹⁷ Nasu ndúkú-ri ja kuá'a-ró núu-ri núu, chí ndúkú-ri ja ná ndea-ga ta'u-ry núu-yá. ¹⁸ Te a náva'a-ri taká ja jínu ñú'ún-ri, te sobra-ga ío. Te a ñú'ún chí'ú inĩ nda'a-rí, chí nĩ ní'in-ri ja ní katáji-ró vái jín Epafrodito. Te kúsi inĩ Dios sá'a, chí nátu'un nĩ kasokó vá'a-ró núu-yá, te asun já'an. ¹⁹ Te Dios máa-rí, ná náku'a-ya núu-ry taká ja nándi'i-ró, chí kúka máa-ya jín tú'un ja vá'a ja lúu ío inĩ Cristo Jesús. ²⁰ Te nuu máá Taa-yo Dios ná nakana jaa-yó-ya níi káni níi kuá'i. Súan ná koo. Amén. ²¹ Ná sándéé inĩ taká ñayivi ká'jo ndoo nĩ sá'a Cristo Jesús, achi-ry kúni-i. Te ñani-yo já káxiuku jín-ri yá'a káka'an ja ná sándéé inĩ-ry jíná'an-ró. ²² Te taká ñayivi ndoo káka'an-i ja ná sándéé inĩ-ry jíná'an-ró. Te nĩ kaa-ga káka'an ñayivi káxiuku vé'e César. ²³ Tú'un luu ío inĩ máá Jito'o-yo Jesucristo, ná koo jín taká róo jíná'an-ró. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS COLOSENSES YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU COLOSAS

¹ Máá-rí Pablo kúu apóstol Jesucristo, chĩ súan nĩ jata'an inĩ Dios. Te jĩn ñani-yo Timoteo, ² káchaa-rĩ tutu yá'a nuu ñayivi ndóo, jĩn nuu ñani-yo kákandija nuu Cristo ja káxiuku-i inĩ ñuu Colosas. Tu'un luu jĩn tú'un kuaká'nu inĩ ío inĩ máá Táa-yo Dios, jĩn iní máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jĩn-ró jíná'an-ró.

Tu'un nĩ jikan ta'u Pablo nuu Dios ja'a máa-i

³ Nene kájikan ta'u-rí ja'a róo jíná'an-ró. Te kánakuatá'u-rí nuu Dios Táa Jító'o-yo Jesucristo. ⁴ Chi nĩ kajini tu'un-rí róo ja kákandija va'a-ró nuu Cristo Jesús, jĩn ndasa kájito ndá'u-ró nuu táka ñayivi ndóo, ⁵ chĩ káñukuu inĩ-ro ní'in-ro ja yíva'a onde andívi. Tu'un yúan a nĩ kajini tu'un-ró, chĩ súan ká'an ndaa tu'un va'a. ⁶ Chi tu'un-ún, a nĩ jaq nuu-ro jíná'an-ró, nátu'un nuu nĩ ñúyivi, chĩ ní'in tĩnu te ndeá kua'an, suni nátu'un nĩ sá'a jĩn-ró onde kivi ní kajini tu'un-ró. Te nĩ kajuku'un ndija inĩ-ro tú'un luu ío inĩ Dios, ⁷ nátu'un nĩ kutu'a-ró ní sá'a Epafras. Mozo ta'an jĩn-yó kúu-de. Te kúmanj-yo jĩn-de. Te chaq-ún játĩnu va'a-de nuu Cristo ja siki róo jíná'an-ró. ⁸ Chaq-ún, nĩ kastu'ún-de tu'un-ró nuu-rí ndasa kákundá'u inĩ tá'an-ró sá'a Espiritu. ⁹ Ja yúan rúu jíná'an-rí, suni tú kájukuifĩ-rí ja kájikan ta'u-rí ja'a-ro nuu-yá onde kivi ní kajini tu'un-rí tu'un-ún. Te kájikan-rí nuu-yá ja ná kuní ndi'i-ró ndasa jata'an inĩ máa-yá, te ná kuní-ro táka tu'un ndíchi jĩn-ró nuu juku'un va'a inĩ-ro sá'a Espiritu, ¹⁰ náva'a ná káka kuu luu-ró, nátu'un kuní máá Jító'o-yo, te ná kúsij vá'a inĩ-yá sá'a-ró jĩn táka-ni, te nani tĩnu va'a jiku-ró jĩn, ná ní'in tĩnu, te ná júku'un-ga inĩ-ro siki Dios. ¹¹ Te va'a téyí ná yija taká fuerza-ya iní-ro, nátu'un káa fuerza luu máa-yá, náva'a ná kóo sij iní-ro, te ká'nu koo inĩ-ro, te kuandéé iní-ro. ¹² Ná nákuatá'u-ró róo nuu máá Táa-yo Dios ja ní chĩ'i-ya fuerza yóo náva'a ní'in tá'an-yo tá'u-yo jĩn ñayivi ndóo ja ká'jin-i nuu ndíi ncháa. ¹³ Chi nĩ ndi'i'in máa-yá yóo inĩ nda'a fuerza ñuñáa, te nĩ xndívi-ya yóo inĩ ñuu nuu tá'u tĩnu Se'e-ya, I'a maní-yá jĩn. ¹⁴ Te Se'e-ya-ún, chĩ nĩ nakuaan-ya yóo jĩn niñi-yá. Te nĩ sá'a-ya túká'nu inĩ-ya nuu-yo jĩn kuáchi-yó.

Muestra Dios kúu Jesús

¹⁵ Te Se'e-ya-ún kúu muestra Dios, I'a tú jini ndijin-yo nuu. Te xnañúú-gá Se'e-ún, vasa táka ndatĩnu ja ní sá'a-ya. ¹⁶ Chĩ jĩn máá Sé'e-ya-ún kúu ja ní kuvá'a taká ndatĩnu ja ká'io andívi, jĩn ja ká'io inĩ ñuyivi ja jini-yo nuu jĩn ja tú jini-yo nuu, kúu nuu tá'u tĩnu, kúu nuu kuñá'nu, kúu ja ká'jin xini, kúu ja kándiso tĩnu. Ndi'i nĩ kuvá'a nĩ sá'a Dios jĩn máa-yá, te kúu cuenta máa-yá. ¹⁷ Máa-yá ío xna'an-ga vasa ní kuvá'a taká ndatĩnu, te taká ndatĩnu tĩn nĩ'in máa-yá. ¹⁸ Te máa-yá kúu xini tiku'nĩ, te nátu'un yiki kúnu-ya kúu-ún. Máa-yá kúu nuu kejá'a, te máa-yá nĩ nachaku xna'an-ga ma'ñú ndívi, náva'a kuñá'nu-ga-ya nuu táka-ni. ¹⁹ Chi nĩ kusij iní máá Dios ja ñú'un tá'an ká'nu-ni-ya jĩn máá Sé'e-ya, ²⁰ náva'a naketá'an taká-ni jĩn Dios sá'a-ya jĩn máá Sé'e-ya. Te jĩn niñi Sé'e-ya, I'a nĩ ndo'o jika cruz, te ná kóo paz sá'a-ya siki máá ja ká'io inĩ ñuyivi jĩn ja ká'io andívi. ²¹ Te suni súan nĩ sá'a Se'e-ya jĩn-ró, chĩ sijn siki ní ká'jin-ró sáa, chĩ nĩ kajito u'u-ro-yá, te máni tĩnu ñáa nĩ kasá'a-ró núu. Ko vina a nĩ naskétá'an-ya róo jĩn Dios. ²² Ya'a ní sá'a-ya jĩn yiki kúnu-ya ja ní j'i, náva'a nasándoo-ya róo, te ma kúnchaa cha'an róo, ní ma kána jĩn Dios nuu-ro hora stá'an-ya róo nuu Dios. ²³ Súan sá'a-ya nú kuifĩ nĩ'in-ró, te kandija ndija-ró, te ní ma násama inĩ-ro jĩn tú'un va'a káñukuu inĩ-ro ja ní kajini so'o-ró. Chi tu'un-ún a nĩ jicha nĩ ñúyivi chí andívi. Te ruu Pablo kúu chaq játĩnu siki tú'un-ún.

Sátĩnu Pablo ja'a ñayivi sijn nación

²⁴ Te kúsij iní-rí vina, chĩ ndó'o-rí ja siki róo jíná'an-ró. Te skíkuu yiki kúnu-rí ja kúmanj-gá ndo'o Cristo inĩ tiku'nĩ máa-yá, ja kúu yiki kúnu-ya, ²⁵ te suni játĩnu-rí nuu-ún, chĩ súan nĩ chaa Dios tĩnu siki-rí ja'a róo, náva'a ná ká'an ndi'i-rí tu'un Dios jĩn-ró. ²⁶ Yuán kúu máá tú'un sa'í ja ní yisa'í onde ná nĩ kejá'a kuia aná'an jĩn ñayivi. Ko vina a nĩ stá'an ndijin-ya tú'un-ún nuu táka ñayivi ndóo máa-yá. ²⁷ Chĩ máá Dios súan nĩ kuñi-ya stá'an-ya nuu ñayivi-ún, ndasa kúka káa tu'un luu ja ndiso tu'un sa'í yá'a, kua'an nuu ñayivi sijn nación. Te tu'un-ún kúu máá Cristo kándeé inĩ-ro, jĩn ja káñukuu inĩ-ro núu lúu kánchaa-ya. ²⁸ Te tu'un I'a-ún kúu ja kájani-rí, te kákana jĩn-rí nuu táka ñayivi. Te jĩn tú'un ndíchi kástá'an ñúkuún-rí nuu-í náva'a ná yija va'a taká-i kuifĩ-i nuu Cristo Jesús sá'a-rí. ²⁹ Te ja siki yúan sátĩnu-rí. Te nĩ'in sátĩnu-rí jĩn fuerza máa-yá. Te máa fuerza-ya-ún kúu ja sátĩnu téyí jĩn-rí.

2

¹ Chì kuni-rj ja ná kuni-ro ndasa ndí'í xaṅ iní-rj ja sikí róó jíin sikí táká ñayivi ká'io iní ñuu Laodicea, jíin sikí táká ñayivi tú kájinj kuti núu-ri ndasa káa-rj, ² náva'a ná ndúndéé iní ańú-í, te ñin nuu kunchaka maní tá'an-i, te ná júku'un ndí'í iní-i taká tu'un luu-ya, náva'a kuni-i tu'un sa'í máá Táa-yo Dios te yuán kuu cuenta Cristo. ³ Chì iní nda'a máá-yá yisa'í taká yaka tu'un ndichí, jíin tú'un ja júku'un iní-yo sa'a. ⁴ Te tu'un ya'a ká'an-rj jíin-ro jíná'an-ró, náva'a tú ni ñin chaṅ xndá'ú-de róó, ja kándija-ro ingá tu'un tiin yátá. ⁵ Chì vaṣa kándeé jíká máá-ri, ko nátu'un kándeé-rj jíin-ro, te kúsiṅ iní-rj te ndé'é-ri tiñu va'a kásá'a-ró, chì ñi'in kákandija-ro núu Cristo. ⁶ Chì nátu'un ñi kajatá'ú-ro máá Jító'o-yo Jesucristo, súan ná káka-ró jíin-yá núsáá. ⁷ Ná nákuikín yo'o-ro iní-ya. Te ná skuá'nu tá'an-ró sikí-yá. Te ná yíja va'a-ró jíin tú'un kándija, nátu'un ñi kutu'a-ro. Te ná ndeá-ga-ro jíin tú'un-ún, onde jíin tú'un nakuatá'ú-ro núu-yá.

Ini nda'a Cristo ncháá taká-ni

⁸ Koto va'a-ró máá-ró, náva'a tú xndá'ú ni ñin ñayivi róó, jíin sikí tú'un ndichí ñáá, jíin tú'un vixj sáni, nátu'un ió tanjnu chaṅ, modo kásá'a-de iní ñuyivi ya'a te tú kásá'a-de ja kuni Cristo. ⁹ Chì jíin máá-yá, te iní yiki kúñu máá-yá, ncháá ndí'í taká-ni ndasa káa Dios. ¹⁰ Te ká'io chítú-ro jíin Cristo. Te máá-yá tiin xinj taká ja tá'ú tiñu, jíin taká ja kándiso tiñu. ¹¹ Te suni jíin máá-yá ñi kaxiti ndúu-ro, ko nasu jíin ndá'a ní kaxiti ndúu-ro. Te ñi chaxio-ya taká kuachi ndiso máá-ró, chì Cristo nátu'un ñi xiti ndúu-ya róó. ¹² Chì ñin núu-ni ñi kayuji-ro jíin-yá nuu ní kajanducha-ro, te suni yuán ñi kanachaku-ro jíin-yá, chì ñi kákandija-ro tiñu sa'a Dios ja ní naschaku-ya Jesús ma'ñú ndíyi. ¹³ Ko róó, tú kaxiti ndúu-ro núu, te a ñi kajij-ro ní sa'a taká kuachi-ro. Ko ñin ká'nu-ni ñi kanachaku-ro jíin Cristo ñi sa'a Dios. Te ñi sa'a-ya tóká'nu iní nuu taká ja ní kasaña'mu-ró. ¹⁴ Te ñi nda'va-ya acta ja tiin sukun-ye te jito u'yo yóó núu. Te ñi skána-ya, chì nátu'un ñi stin-ya-ún jíin ndúyu kaṅ jíká cruz. ¹⁵ Te ñi tevichí-yá taká ja kátá'ú tiñu jíin ja kándiso tiñu, te ñi kiñi'in ndijin-ya, te ñi kakuka nuu. Chì ñi kundéé-yá jíin, ñi sa'a máá cruz. ¹⁶ Ja yuán ma kuá'a-ró tú'un ja náku-xndíi ni ñi iní sikí-ro, cuenta sikí ja yee, xí ja jí'í, xí cuenta kivi ió viko, xí ja núkoso yóó, xí sikí kivi ndétatú. ¹⁷ Chì yuán kuu nátu'un ñin kuanda'u taká ndatiñu chaṅ kuee-ga, ko máá jándáa kuu ja cuenta máá Cristo. ¹⁸ Ma kuá'a-ró tú'un ja ñi ñayivi kasú-i nuu tá'u-ro. Chì kásá'a-i ja súchi iní máá-i, te káchiñú'ún-i taká ndajá'a-yá. Te kákiñi nduu-i jíin tú'un ja tú ní kájinj ndijin-i, te máni kásavixi sáni-i máá-i. Chì yúkú xiní máá-i. ¹⁹ Te tú ká'jin ñi'in-i jíin máá I'a kuu xinj. Chì máá-yá kuu ja skuá'nu yiki kúñu, chì skée máá-ún túchi, te ñi'tá'an sa'a máá túchi, te ja'nu máá sa'a Dios. ²⁰ Chì nú ñi kajij-ro jíin Cristo sikí taká tanjnu iní ñuyivi, te najá kajika-ga-ro nátu'un kájika ñayivi ñuyivi. Te najá káandatú-ro núu tú'un ya'a: ²¹ Ma tiin-ro, ni ma ké'é-ro, ni ma kée-ro, áchi. ²² Chì taká tu'un-ún ñiñi kájatíñu máá, te ndí'í-ni naa. Chì máni tu'un, máni tanjnu ja ní jani sáni iní ñayivi kuu-ún. ²³ Kájani ndija iní-i ja tú'un ndichí kuu-ún, chì stétuu-ún-i ja ñi'in chihú'ún-i, te sa'a ja sásúchi iní, te ñi'in ndóna máá sikí yiki kúñu, ko tú ñi'in tiñu kuti ja kasú nuu ja kuni máá-i.

3

¹ Núsáá te nú ñi kanachaku-ro jíin Cristo, te va'a-ga ná ndúkú-ró tú'un andívi, nuu kánchaṅ Cristo ichi ndává'a Dios. ² Ná káni iní-ro sikí tú'un ká'io ichi andívi, nasu sikí tú'un ká'io iní ñuyivi. ³ Chì a ñi kajij-ro, te vida-ro, a yisa'í, jíin Cristo iní Dios. ⁴ Te Cristo, I'a kuu vida-ro-ún, te nú kenda ndijin-ya, yuán-na te suni luu kenda koyo ndijin-ro jíin-yá.

Chaṅ tú'ú jíin cháa jáá

⁵ Ná kasú-ro iní yiki kúñu-ro ja káa yúkú, náva'a ma sa'a téné, ma koo chá'an, ma káni ñáá iní, ma ndío iní, chì ñin-ni kuu-ún jíin ja chíñú'ún ndosó. ⁶ Chì ja sikí taká tiñu yuán kuu ja kití iní Dios, te ndonda-ya sikí ñayivi ñi'in iní. ⁷ Te suni jíin tiñu-ún ñi kajika-ro núu, ná ñi kasa'a-ró súan. ⁸ Ko vina ná sía-ro taká tu'un ya'a núsáá: Tu'un kití iní, tu'un xaṅ iní, tu'un káñáá, tú'un ká'an sikí tá'an, jíin tú'un chá'an kenda yu'u-ro. ⁹ Ma xndá'ú tá'an-ró, chì a ñi chaxio-ro cháa tú'ú-ún kua'an-de jíin taká tiñu ñi sa'a-de. ¹⁰ Te ñi nukú-un-ro cháa jáá. Chì chaṅ-ún kuajju-un iní-de, kuandujáá-de, nátu'un káa máá-yá ja ní sa'a-ya-dé. ¹¹ Te yuán tú ió sñin ñayivi ñuu Grecia jíin ñayivi judío, ni ja ní xiti ndúu, te ni ja tú ní xiti ndúu, ni ja sñin yu'u, te ni ja kuu ñayivi escita, ni ja sátiñu sáni, te ni ja jíká kuu ndichá-na, chì Cristo kuu ndí'í-ni, te yí'í-ya iní taká-yo. ¹² Chì ñi kajij Dios róó. Te ñayivi ndóo ja maní-yá jíin kákuu-ró. Núsáá te ñiñi kúndá'ú iní-ro tá'an-ró, te kumanj-ro jíin tá'an-ró, te koo súchi iní-ro, koo paciencia-ro. ¹³ Kuandéé iní-ro jíin tá'an-ró, te sa'a-ró tóká'nu iní nú jikín nuu-ro sikí tá'an-ró. Chì nátu'un ñi sa'a Cristo tuká'nu iní-ya núu-ro, te suni súan sa'a-ró jíná'an-ró.

14 Te ja kánúú xáan-gá nuu táká tu'un yá'a kúu tu'un kundá'ú iní tá'an. Chi tu'un yúan kúu ja skétá'an taká-ni jín já síyja va'a. 15 Te tu'un vindáa vinené ja ndiso máá Dios, ná kútiin añú-ro. Chi ja yúan ní kana-ya xiní-ro ndúu-ró ñin-na ñayivi. Te suni ná nákuatá'ú-ró jíná'an-ró. 16 Te tu'un Cristo ná kútú ndí'i iní-ro, jín ndí'i tu'un ndíchi. Te stá'an-ro nuu tá'an-ró. Te ka'an ndá'ú-ro jín-i jín salmo, jín yáa máá-yá, jín yáa Espiritu. Te ichi iní añú-ro ná káta luu-ró nuu máá Jító'o-yo. 17 Te taká tiñu kásá'a-ró, nú ja ká'an-ro, xí já sá'a-ró kúu, taká ná sá'a-ró jín sí'ví máá Jító'o-yo Jesús. Te ná nákuatá'ú-ró nuu máá Táa-yo Dios sá'a Jesús.

Tiñu kánúú skíkuu cháa jáá

18 Róo ñasí'í, kuandatu-ro nuu yí máá-ró jíná'an-ró, chí súan játa'an iní máá Jító'o-yo. 19 Róo yí jíná'an-ró, ná kundá'ú iní-ro ñasí'í-ro. Te ma ndúu ua-ro jín-ña. 20 Róo se'e jíná'an-ró, taká tiñu kuandatu-ro nuu táa-ro, nuu náa-ro. Chí súan kúsij iní máá Jító'o-yo sá'a. 21 Róo táa jíná'an-ró, ma skití iní-ro sé'e-ró jíná'an-i, nává'a tú kuku'á iní-i. 22 Róo mozo jíná'an-ró, taká tiñu kuandatu-ro nuu patrón-ro ñúyivi yá'a. Ma sá'a-ró tiñu ja kúsij iní ñayivi ndé'é-i nuu, chí sua koo ndaa añú-ro sá'a-ró, te kuandatu-ro nuu Dios. 23 Te taká tiñu kásá'a-ró, koo iní koo añú-ro sá'a-ró. Kani iní-ro já nuu máá Jító'o-yo kájatíñu-ró, nasu nuu ñayivi. 24 Chí a jiní-ro já máá Jító'o-yo kuá'a va'a-ya tá'u-ro já kúu ya'u-ró. Chí nuu máá Jító'o-yo Jesucristo kájatíñu-ró. 25 Ko ñayivi sá'a tiñu ñáá nduta'u túku-i ja ní sá'a-i-ún, chí tú ncháa nuu-yá-i.

4

1 Róo patrón jíná'an-ró, sá'a va'a-ró jín mozo-ro. Te ñin nuu kóto-ró nuu-í. Chí a kájiní-ro já súni káñava'a-ró máá patrón-ro ándí'í. 2 Ma júkuiñí-ro já jíkán ta'u-ro. Te ná nákuatá'ú-ró, te koo ndito iní-ro jín tú'un-ún. 3 Te suni hora-ún kakán ta'u-ro já'a-rí jíná'an-rí, nává'a ná kúña Dios ichi káni-rí tu'un, nává'a kuu ka'an-rí tu'un sa'í Cristo, chí ja síkí tú'un-ún kúu ja kánde-e-rí veqa, 4 chí kuní-rí ká'an ndijin-rí nátu'un kánúú ká'an-rí. 5 Kaka kuu ñúkúún-ró jín ñayivi ká'jin síin síkí, te ma stíví-ró tiempo. 6 Te nene ka'an asun-ro, ná já'an ñij tú'un ká'an-ro, nává'a kuní-ro ndasa kánúú xndíó káni-ró tú'un nuu ñin-ín-i.

Tu'un ndéé ní chaa Pablo nuu-í

7 Taká tiñu sá'a-rí ná kástu'ún Tiquico nuu-ro jíná'an-ró, chí ñin ñaní sátiñu jín-rí nuu máá Jító'o-yo kúu-de, te bueno játiñu-de nuu-yá, te maní-yo jín-de. 8 Te ja yúan táji-rí cháa yá'a jaá-de nuu-ro, nává'a ná kuní-ro ndasa kua'an tiñu kákuu-rí jín, te ndundéé iní añú-ro sá'a-de. 9 Suni táji-rí Onésimo, te maní-rí jín-de, chí ñaní kándíja va'a kúu-de, te tá'an máá-ró kúu-de. Te taká ja kúu ichi yá'a, ná kástu'ún-de nuu-ro jíná'an-ró, ndasa ío. 10 Aristarco, cháa kánde-e ta'an jín-rí veqa yá'a, sándeé iní-ro áchi-de. Te suni súan ká'an Marcos, sajin Bernabé, te síkí cháa-ún, a ní tá'ú-rí tiñu nuu-ro. Te nú kujaa-de nuu-ro, te kuatá'ú-ró-de. 11 Te suni súan ká'an Jesús, cháa nání Justo. Chaa ní kaxití ndúu kákuu cháa-ún. Mání cháa yá'a kákuu cháa káchindéé tá'an-de jín-rí síkí ñúu nuu tá'ú Dios tiñu, te ío ndéé iní-rí kásá'a-de. 12 Suni sándeé iní-ro áchi Epafras, cháa kúu tá'an máá-ró, te mozo Cristo kúu-de, te nene jítú iní-de jíkán ta'u-de ja'a-ro jíná'an-ró, nává'a ná yíja-ró kuíñi-ró, te nává'a ná skíkuu ndí'i-ró tiñu kuní máá Dios. 13 Chí ná ká'an ndaa-rí tu'un-de nuu-ro, ja xáan jítú iní-de ja kúu róo jíná'an-ró, jín já kúu ñayivi ñúu Laodicea, jín já kúu ñayivi ñúu Hierápolis. 14 Lucas, cháa táná, ja maní-yo jín-de, jín Demas, káka'an-de ja ná sándeé iní-ro. 15 Ná sándeé iní ñaní-yo, cháa káxiukú iní ñúu Laodicea, kachi-ro kúni-de. Suni súan ka'an-ro jín Ninfa, jín tiku'ñí ío ve'e-de. 16 Te nú ní kuu ní kaka'u-ró carta yá'a, te suni ná ká'u tiku'ñí ñúu Laodicea sá'a-ró. Te róo, suni ná ká'u-ró ingá ja ndí ichi ñúu Laodicea. 17 Te kastu'ún-ró nuu Arquipo: Ná ndúkú ndéé-de skíkuu-de tiñu ní chaa máá Jító'o-yo síkí-dé, áchi-ro kúni-de. 18 Nda'a máá rúu Pablo, ní chaa-rí tu'un yá'a ja ná sándeé iní-ro. Te nuku'un iní-ro jíná'an-ró já kánde-e-rí veqa. Te tu'un luu ío iní máá-yá, ná kóo jín-ró jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA PRIMERA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES YA'A KUU CARTA HN JA NI CHAA PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU TESALONICA

¹ Máá-rí kákuu Pablo jíin Silvano jíin Timoteo, te káchaa-rí tutu yá'a nuu tíku nì kákandíja ñuu Tesalónica, ja ká'jin-i nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo: Tu'un luu ío iní-ya jíin tú'un kuaká'nu iní ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró.

Ja ní kandíja va'a-i

² Nene kánakuatá'ú-rí nuu Dios sikí táka róo. Te kánuku'un iní-rí róo, hora kájikan ta'ú-rí. ³ Nene kándáku-rí róo nuu máá Táa-yo Dios ndasa kásatiñu-ró jíin tú'un kándíja, jíin ndasa kákundá'ú iní-ro-í kásatiñu-ró ja'a-í, jíin ndasa káñukuu nì'in iní-ro, sá'a máá Jító'o-yo Jesucristo. ⁴ A kájini-rí, ñáni, ja Dios kúnda'ú iní-ya róo, te nì kaji-ya róo jíná'an-ró. ⁵ Ko nasu jíin máá tú'un ní jaá tu'un va'a-rí nuu-ro, chí suni nì jaá jíin fuerza, jíin Espiritu Santo, te nì kayija iní-ro jíin. Te kájini-ro ndasa clase ñayivi ní kakuu-rí jíin-ró, chí nì kundá'ú iní-rí róo. ⁶ Te ruu jíná'an-rí, jíin máá Jító'o-yo nì kandaku-ró. Te jíin túndó'o xaan ní kajatá'ú-ró tú'un, te nì kakusii iní-ro ní sá'a Espiritu Santo. ⁷ Te nì kanduu-ró ñayivi stá'an ichi núu táka ñayivi kákandíja ío iní ñuu Macedonia jíin ñuu Acaya. ⁸ Chí máá-ró, nì kaskáka-ró tú'un máá Jító'o-yo. Ko nasu máá ñn ñuu Macedonia jíin ñuu Acaya, chí ñí ká'nu-ni nì jicha tu'un kua'an ja kándíja-ró núu Dios, te tú nini ja ká'an kuti-gá-ni-rí. ⁹ Chí máá-i kájani-i tú'un iní-ro ndasa nì kivi koyo-rí nuu-ro jíná'an-ró, jíin ja ní kaxndóo-ró ndoso, te nì ndívi-ró núu Dios ndíja, náva'a kuatíñu-ró núu-yá, chí chakú-ya, ¹⁰ te náva'a kundatu-ró ncháa Se'e-ya ichi ándívi, I'a nì naschakú-ya-ún. Te máá Jesús kúu-ya. Te a nì nama-ya yóo nuu tú'un kití iní ja cháa sá'a Dios núu.

2

Ndasa nì sá'a Pablo iní ñuu Tesalónica

¹ Chí a kájini máá-ró, ñáni, ja tú ní jakoyo sáni-rí nuu-ro. ² Chí a kájini-ro ja súa nì kando'o-rí xna'an-ga iní ñuu Filipos, te yúan nì kaja'a-de tuká nuu rúu. Te Dios máá-yó, nì nasá'a téyí-ya ruu náva'a kani-rí tu'un va'a-ya núu-ro, vasa nì kajito-rí túndó'o. ³ Chí tu'un kaka'an ndá'ú-rí jíin-ró, tú ndíso tu'un tú'ún, ní tú káchá'an, ní tú xndá'ú. ⁴ Chí nátu'un ní jatú'ún Dios ruu jíná'an-rí, te nì chaa tiñu-ya rúu ja káni-rí tu'un va'a, suni súan kaka'an-rí. Ko na tú kásá'a-rí nátu'un kásá'a ñayivi ja kúsii iní tá'an-i sá'a-i, chí sua kúsii iní Dios sá'a-rí, chí máá-ya jító nchaq-ya añú-ya. ⁵ Chí a kájini-ro ja tú ní kaka'an nchaq kuti-rí róo, ní tú ní kákutóo iní-rí sikí-ro. Te máá Dios kúu-ya testigo-rí. ⁶ Ní tú ní kándúku-rí ja kuatú'ún ñayivi rúu, vasa róo xí sáva-ga-i, vasa kuu tá'ú ní'in-rí tiñu nuu-ro núu, chí káji ja apóstol Cristo kákuu-rí. ⁷ Chí sua nì kaka'an vitá-rí jíin-ró nátu'un ñn ña'an ncháka yíkin, ja ñúkuún iní-ña jíin sé'e-ña. ⁸ Te nì kákundá'ú xaan iní-rí róo, te yúan ní kakuni-rí ja nasu máá ñn tu'un va'a Dios kua'a-rí nuu-ro, chí suni onde jíin añú-rí núu, chí maní xaan-rí jíin-ró. ⁹ Chí a kánuku'un iní-ro, ñáni, ndasa nì kando'o-rí jíin tiñu. Te nì kásatiñu-rí ndúu ñúu-ni, náva'a tú stáa-rí sikí ní ñn-ró, nini nì kajani-rí tu'un va'a Dios nuu-ro. ¹⁰ Máá-ró, a kájini-ro, te suni jini Dios, ndasa ndoo, ndasa ndaa nì kajika-rí jíin-ró, te tú kuachi ní kásá'a-rí nuu máá-ró ñayivi kákandíja. ¹¹ Te suni a kájini-ro ndasa nì kaka'an ndá'ú-rí jíin ná ñn ná ñn-ró, te ndasa nì kaka'an-rí tu'un ndéé iní jíin-ró, nátu'un ñn chaa jíin sé'e-de, ¹² te nì kaka'an nì'in-rí jíin-ró ja ná kaka jíin'ún-ró núu Dios, chí nì kana-ya xiní-ro kí'in-ro núu ñuu luu tá'ú-yá tiñu. ¹³ Ja yúan, suni tú kájukuiñi-rí ja kánakuatá'ú-rí nuu Dios ja ní kajatá'ú-ró tú'un Dios nì kaka'an-rí. Te nì jini-ro ja násu tú'un chaa kúu, chí jandaa máá tú'un Dios kúu, te máá tú'un-ún sátiñu iní róo ñayivi kákandíja. ¹⁴ Te máá-ró jíná'an-ró ñáni, ñn ní káta'an-ro jíin tíku nì ñuu Judea ja kákandíja-i nuu Dios jíin núu Cristo Jesús, chí nátu'un nì kando'o máá-i nì kasá'a chaa judío, te suni súan nì kando'o máá-ró ní kasá'a ñayivi ñuu-ro. ¹⁵ Chí judío-ún nì kaja'ni-dé máá Jító'o-yo Jesús jíin cháa nì kajani tu'un-ya onde sáa. Te nì kachindikín-de ruu nì kakenda-rí, te tú kúsii iní Dios kásá'a-de, te kándonda-de sikí táka ñayivi. ¹⁶ Te kájasu-de ja ká'an-rí jíin ñayivi sín naciún náva'a kaku-i. Te súan káskútú ná'in-de-ku' a kuachi kándiso-de. Te sikí-dé nì chaa ndí-i-ni tu'un kití iní Dios.

Ja ní kuxio núu Pablo

¹⁷ Ko ruu jíná'an-rí, ñáni, a nì kàkuxio núu-rí nuu-ro, ko máá-ni-rí, nasu jíin añú-rí. Te ví'i-gá kándúkú ndéé-rí kájítú iní-rí ja kuní-rí nuu-ro. ¹⁸ Te ja yúán ní kakuni-rí jaa-rí nuu-ro nùú, chì ruu Pablo, ìn uu jíinu nì kuní ndija-rí, ko Satanás nì jasú nuu-rí jíná'an-rí. ¹⁹ Chì naún sikì káñukuu iní-rí, xí ja kákusi iní-rí, xí ja kúu premio ja sáñá'nu-rí máá-rí. Nasu máá-ró kákuu jian náún, hora kuiñi-yó nùú máá Jító'o-yo Jesucristo kivi ndíi-ya. ²⁰ Suu ja sikì róó te nduñá'nu-rí te kusí iní-rí jíná'an-rí.

3

Sikì tínu nì sá'a Timoteo

¹ Ja yúán tú ní kándá-rí kundatu-ga-rí, te nì kasánda-rí ja kéndoo máá-na-rí ñuu Atenas jíná'an-rí, ² te nì katáji-rí ñani-rí Timoteo, cháa játiñu nuu Dios sikì tú'un va'a Cristo, chì sátiñu ta'an-de jíin-rí, kujaa-de nuu-ro náva'a sityja-de iní-ro jíná'an-ró, te ka'an ndá'ú-de jíin-ró sikì tú'un kákandíja-ró. ³ Náva'a nì ìn-ró ma náyu'ú-ro sá'a tundó'o yá'a, chì róó a kájiní-ro ja sikì tú'un yá'a nì jani-ya yóó. ⁴ Chì onde ná káxiukú-rí jíin-ró nùú, nì kakastu'ún-rí nuu-ro ja kóto ná'in-yó tundó'o, nátu'un nì kata'an-ro te a kájiní-ro. ⁵ Ja yúán súni máá-rí tú ní kándá-rí kundatu-ga-rí, te nì táji-rí-de kujaa-de ja ná kuní-rí ndasa kákandíja-ró, chì sanaa te nì jito nchaa máá-ún róó, te naa sáni tínu nì kasá'a-rí. ⁶ Ko vina, a nì nchaa Timoteo nuu-rí ja ní jaa-de nuu-ro. Te nì nakani-de tu'un-ró núu-rí jíná'an-rí ndasa kákandíja-ró, te kákundá'ú iní-ro tá'an-ró, te nene kánuku'un va'a iní-ro rúu, te kákuu iní-ro kuní-ro núu-rí, te suni súan kákuu iní-rí kuní-rí nuu-ro. ⁷ Ja yúán, te nì káundéé iní-rí, ñáni, nì sá'a tu'un ja kákandíja-ró, vaša kájito-rí tundó'o, te kánandi'i-rí. ⁸ Te vina a nì kanani'in iní-rí te nú ká'jin nì'in-ró jíin máá Jító'o-yo. ⁹ Te ndasa nákuatá'ú-rí nuu Dios ja sikì róó jíná'an-ró, sikì taká tu'un kusí iní-rí nuu Dios máá-yó ní kasá'a-ró. ¹⁰ Chì ndúú nùú-ni kájiñan ta'ú téyí-rí ja ná kuní-rí nuu-ro, te stá'an ndí'i-ga-rí ndéja kúmaní kándíja-ga-ro. ¹¹ Ko máá Táa-yo Dios jíin máá Jító'o-yo Jesucristo, ná chu'un íchi-yá ruu jakoyo-rí nuu-ro, kuní-rí. ¹² Te máá Jító'o-yo ná skuá'nu-ya róó te ná xnda-ya tú'un ja kúndá'ú iní-ro tá'an-ró, jíin taká-ga-i, suni nátu'un kákundá'ú iní-rí róó. ¹³ Náva'a násiyja-ya añú-ro, te ná kóo ndoo iní, náva'a tú kenda ni ìn kuachi sikì-ro núú máá Táa-yo Dios kivi ncháa Jító'o-yo Jesucristo jíin taká ñayivi ndóo-ya.

4

Ndasá'a-yó te kusí iní Dios

¹ Ìn-na tu'un ío, ñáni. Ná ká'an nì'in-rí te ná ká'an ndá'ú-rí jíin-ró sikì máá Jító'o-yo Jesús, chì nátu'un nì kakutu'a-ró ja ní kastá'an-rí nuu-ro, ndasa kánúú káka-ró, te kusí iní Dios sá'a-ró, súan ná kúkuu-ga-rí jíin. ² Chì a kájiní-ro naún tínu nì katá'ú-rí nuu-ro sikì máá Jító'o-yo Jesús. ³ Chì kuní Dios ja ná kóo ndoo-ró, te ma káka téné-ró. ⁴ Te ná ìn ná ìn-ró ná kuní-ro ndasa koo jíin'ún-ró jíin ñásí'í-ro, te koo ndoo-ña. ⁵ Te ma kaní xaan iní-ro jási'í, nátu'un kásá'a ñayivi sijn nación ja tú kájiní-i nuu Dios, ⁶ náva'a tú ni ìn-ró sáña'mu-ró, ni tú xndá'ú-ro ñani-ro sikì tú'un yá'a, chì máá Jító'o-yo kúu I'a nani'in tá'an-ya jíin taká yuán, nátu'un nì kakachi káji-rí nuu-ro. ⁷ Chì tú ní kána Dios xini-yo ja kóo chá'an-yó, chì ja ná kóo ndoo-yó. ⁸ Núsáa te cháa ské'ichí tu'un yá'a, tú ské'ichi-de nuu cháa, chì sua nuu Dios, I'a nì ja'a-ya Espiritu Santo-ya núu-yo. ⁹ Ko tú níni ja cháa-rí tutu nuu-ro sikì ja kúnchaka maní tá'an-ró, chì a nì stá'an Dios nuu-ro ja kóo maní-ro jíná'an-ró. ¹⁰ Te suni súan kásá'a-ró jíin taká ñani-yo ja káxiukú-de ní nùú Macedonia. Ko káka'an ndá'ú-rí jíin-ró, ñáni, ja ví'i-gá nánda-ga tu'un maní-ún iní-ro. ¹¹ Te ná cháa iní-ro kúxiukú ná'in-ró. Te ma kivi nduu-ro ingá tínu. Te tíin-ró tínu jíin ndá'a-ro nátu'un nì katá'ú-rí tínu nuu-ro. ¹² Súan sá'a-ró náva'a ná káka jíin'ún-ró jíin ñayivi ká'jin sijn sikì, náva'a suni tú nandi'i-ró.

Kivi ncháa-ya jíin ja náchaku-i

¹³ Suni kákuni-rí, ñáni, ja ná júku'un iní-ro sikì ñayivi kákixi, náva'a ma ndúku'a iní-ro nátu'un kásá'a sava ñayivi tú káñukuu iní-i. ¹⁴ Chì nú kákandíja-yó ja ní jíi Jesús te nì nachaku-ya, suni súan kinaki'in Dios ñayivi kákixi nuu ndá'a Jesús. ¹⁵ Chì ya'a kákastu'ún-rí nuu-ro jíin tú'un máá Jító'o-yo, ja yóó ja káichaku-yo, ja ní kákendoo-yo ondé kivi ncháa máá Jító'o-yo, ma kúnúú-yó xná'an-ga nuu ñayivi kákixi-ún. ¹⁶ Chì máá Jító'o-yo, nuu-ya kú-ya íchi ándiví, te kana jaa-ya, te ka'an jaa ndajá'a ñá'nu ándiví, te nde'e clarín máá Dios. Te nachaku xna'an-ga taká ndíyi nuu ndá'a Cristo. ¹⁷ Yúan-na te yóó ja káichaku-yo, ja ní kákendoo-yo, ìn ká'nu-ni kaña-ya yóó k'i'in-yo jíin-ya ma'ñú vikó nu'ún. Te kita'an-yo máá Jító'o-yo sáva ándiví. Te súan kunchaa-yo ní káni jíin máá Jító'o-yo. ¹⁸ Te jíin tú'un yá'a ná ká'an ká'nu-ró jíin tá'an-ró núsáa.

5

¹ Ko sikí kúia jíin kivi, tú níni cháa-rí tutu nuu-ro, ñáni. ² Chi a kájiní va'a-ró já kivi ncháa máa Jító'ó-yo, koo nátu'un cháa ñakuí'na ákuáa. ³ Te nú káka'an-i: Vina te ná'in-ni ío, te ma kí tundó'o. Yúan-na te ñin sanaa-ni te chaá tundó'o sikí-i ja náa-í, nátu'un sikí ñá'an já já'ncha skáku-ña, te súan ma kúu kaku kuti-í jíná'an-í. ⁴ Ko máa-ró ñáni, nasu ká'jin-ró ñúña. Te ja yúan ma jínú-ya nátu'un ñakuí'na sikí-ro kivi-ún. ⁵ Chi taká róo kákuu-ró sé'e ñundijin jíin sé'e ndúú, nasu sé'e akuáa ni nasu sé'e ñuñáa kákuu-yó. ⁶ Núsáa te ma kusú-yo nátu'un sava-ga-í. Chi sua ná kúndito-yó, te ná kóo kuándí'i-yo. ⁷ Te ñayivi kákixi, chi akuáa kákixi-í, te ñayivi kánajini, chi akuáa kánajini-í. ⁸ Te máa-yó, chi sé'e ndúú kákuu-yó, te ná kóo kuándí'i-yo. Te ná kú'un-yó tú'un kándija jíin tú'un kúnda'ú iní tá'an, nátu'un ñin su'nu káa. Te ná kú'un-yó tú'un kuñukuu iní-yo káku-yó, nátu'un kachini káa. ⁹ Chi Dios, tú ní teta'an-ya yóo ja koto u'u-ya yóo, chi sua ja ná káku-yó sá'a máa Jító'ó-yo Jesucristo. ¹⁰ Te l'a-ún ni j'i-ya já yóo, náv'a a kunchaa ká'nu-yó jíin-ya, vasa kusu-yo xí kúndito-yó. ¹¹ Ja yúan ná ká'an ndée-ró jíin tá'an-ró. Te ná síyja-ró tá'an-ró, nátu'un kákuu-ró jíin.

Consejo Pablo

¹² Te káka'an nda'ú-rí jíin-ró ñáni, ja kuándatu-ro núu cháa kásatiñu jíin-ró, te kátá'ú-de tiñu nuu-ro já cuenta máa Jító'ó-yo te kákana jíin-de nuu-ro. ¹³ Te ná kóo ja jíin'ún xa'an-ro núu-dé, te koo maní-ro jíin-de sikí tiñu kásá'a-de. Te vindáa vinené ná kúxiuku-ró jíin tá'an-ró. ¹⁴ Te káka'an nda'ú-rí jíin-ró ñáni, ja kána jíin-ró núu cháa kájika ñáa, te ka'an ká'nu-ró jíin cháa tú kua'a iní, te kutuu-ró cháa vitá iní, te koo paciencia iní-ro jíin táká-í. ¹⁵ Te nde'é-ró, ma násá'a ndiva'a-ró jíin ní ñin ñayivi, nú ni sá'a ndiva'a-í jíin-ró, chi sua nene ná ndúkú-ró tiñu ja kée va'a jíin tá'an-ró, jíin taká-í. ¹⁶ Te nene ná kóo si iní-ro jíná'an-ró. ¹⁷ Ma júkuiñi-ro já jikán ta'u-ro. ¹⁸ Ná nákuatá'ú-ró nú naún ndi'í kúu, chi súan kuní Dios ja sá'a-ró núu Cristo Jesús. ¹⁹ Ma kasú-ro núu máa Espiritu. ²⁰ Ma sája'a iní-ro núu tú'un kájaní-í tu'un-ya. ²¹ Ná koto nchaá vii-ro taká-ni, te nú ja vá'a kúu, te kutiñ iní-in-ró, ²² te nú ja ú'u kúu, ma kivi nduu-ro jíin. ²³ Te máa Dios, l'a ndiso tu'un kuaká'nu iní, nasándoo ndi'í-ya iní-ro jíná'an-ró. Te kundito kútu-ya iní-ro, añú-ro, jíin yíki kúñu-ró, náv'a a tú nakuxndí-ya sikí-ro kivi ncháa máa Jító'ó-yo Jesucristo. ²⁴ Te bueno skíkuu máa-ya, l'a ni kana xiní-ro, te súan sá'a-ya. ²⁵ Ñani jíná'an-ró, kakan ta'u-ro já'a-rí jíná'an-rí. ²⁶ Nú káka'an-ro jíin ñani-yo, te ndoo titú-ro-í. ²⁷ Káka'an ni'in-rí jíin-ró jíná'an-ró sikí máa Jító'ó-yo, ja ká'u-ró tutu yá'a nuu taká ñani-yo, chaá ká'jo ndoo. ²⁸ Tu'un luu ío iní máa Jító'ó-yo Jesucristo ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA SEGUNDA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES YA'A KUU CARTA UU JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU ÑAYIVI ÑUU TESALONICA

¹ Máa-rí kákuu Pablo jíin Silas jíin Timoteo, te káchaa-ri tutu yá'a nuu tíku'nj kákandjia ñuu Tesalónica, ja ká'jin-i nuu máa Táa-yo Dios, jíin núu máa Jito'o-yo Jesucristo. ² Tu'un luu ío inji-ya jíin tú'un kuaká'nu inji ja kii nuu máa Táa-yo Dios jíin núu máa Jito'o-yo Jesucristo, ná koo jíin-ró jíná'an-ró.

Dios kúu I'q sándaq va'a tiñu-yó

³ Kánakuatá'ú nini-rí nuu Dios ja siki róo ñáni. Súan ío va'a, chi kuakukútu-ga-ró jíin tú'un kákandjia-ró, te bueno káundá'ú inji-ro tá'an-ró. ⁴ Ja yúan kákusij iní-ri ja siki róo jíná'an-ró, hora kánakani-ri tu'un-ró núu tíku'nj máa Dios, ndasa kákandjia-ró, jíin ja ká'jin nj'in-ró, vasa káchindikij-i róo, vasa káta'an-ro túndó'o. ⁵ Yúan kúu in tunj ja sándaq ndaa-ya-í, náva'a nani'jn tá'u-ro nájaaq-ro iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, chi ja siki yúan kándo'o-ró. ⁶ Chi ío va'a ja súni jíin túndó'o nachunáa Dios nuu ñáyivi káxndó'o róo. ⁷ Te róo, ñáyivi kándo'o, in ká'nu-ni ndetatú-ro jíin-ri jíná'an-ri sá'a-ya kivi ja ndi ndijin Jito'o-yo Jesús ichi ándví, jíin táka ndajá'a-ya ja ká'io nj'in téyí. ⁸ Te jíin yáa ñú'un kii-ya, te xndó'o-ya ñáyivi tú kájito nuu Dios, jíin ñáyivi tú kájandatú nuu tú'un va'a máa Jito'o-yo Jesucristo. ⁹ Te máa ñáyivi-ún ndo'o-i ja náa-í ní káni sá'a-ya, jíin ja má kúu kivi koyo-i nuu kánchaa máa Jito'o-yo jíin núu lúu ndi ncháa fuerza-ya. ¹⁰ Súan sá'a-ya kivi ncháa-ya ja ndúñá'nu luu-ya sá'a taká ñáyivi ndóo-ya, te náva'a naa iní sava ñáyivi ndé'é-i nuu-ya kivi-ún sá'a taká ñáyivi kákandjia nuu-ya, chi nj kákandjia-ró tú'un ndaa nj kákastu'ún-ri nuu-ro. ¹¹ Ja siki yá'a, te nene kájikán ta'u-ri ja ja'a róo, náva'a Dios máa-yo kuva'a inji-ya jíin-ró ja ní kana-ya róo. Te taká tiñu va'a kákuni-ro ná skíkuu-ya jíin-ró, jíin fuerza-ya, te suni jíin tiñu kásá'a-ró, jíin tú'un kákandjia-ró. ¹² Náva'a ná nákana jaa-i sí'ví máa Jito'o-yo Jesucristo sá'a-ró jíná'an-ró, te suni kuatú'ún-i róo sá'a-ya, chi súan sá'a tu'un luu ío inji Dios máa-yo jíin ja ío inji Jito'o-yo Jesucristo.

2

Siki ñáyivi náa kivi ndi Jesús

¹ Te vina káka'an ndá'ú-ri jíin-ró, ñáni, siki ja ndi máa Jito'o-yo Jesucristo jíin ja ndútútú-yo núu-ya, ² ja má nátu'u yachj inji-ro, ni ma kúku'a inji-ro sá'a in ja jka kuu, xí tú'un, xí tutú ja sá'a siki-i ja rúu táji, cuenta siki ja á nj kuyani ndaa kivi máa Jito'o-yo. ³ Ma ku'a-ró tú'un ja xndá'ú kuti ní in-i róo. Chi ma cháa kivi-ún onde núu ndu'ichj inji kua'a-í-ya, te suni onde ná kenda ndijin máa cháa ja xín kuáchi, chi máa cháa ta'nu ndatu kúu-de. ⁴ Te ndonda-de kasu-de nuu táka ja káskúnáni-i Dios, jíin núu ja káchiñ'ún-i. Ja yúan te nungoo-de inji ve'e ij Dios, te ka'an-de ja Dios kúu máa-de. ⁵ Á tú kánuku'un inji-ro ja onde ná kánchaa-ga-ri jíin-ró, nj ka'an-ri tu'un yá'a jíin-ró jíná'an-ró. ⁶ Te vina a kájinj-ro ndéja kúu ja jasú nuu-dé, náva'a onde ná jaá kivi máa-de te kenda ndijin-de. ⁷ Chi máa tú'un sa'í xín kuáchi, a yáji ní'ni kua'an, ko ío ja jasú nuu vina, onde ná kúxio-ún. ⁸ Yúan-na te kenda ndijin máa cháa xín kuáchi-ún. Te máa Jito'o-yo ká'ni-yá-de nini jíin máa ja tiví tachj-ni-ya, te nini ja ndi ncháa kenda ndijin-ya, te xnáa-ya-de. ⁹ Te cha-ún kii-de sá'a Satanás, te jíin fuerza nj'in xaan, jíin tunj, jíin tiñu ná'nu sá'a siki-ni-de. ¹⁰ Te jíin táka tiñu tú'ún jka ndaa, te tin yátá-de ñáyivi náa, kuáchi ja tú'ún kájatú'ún-i kumanj-i jíin tú'un ndaa, náva'a kaku-i sá'a-ya núu. ¹¹ Ja yúan te skíi Dios inji-i, te kuáá xinj-i, ja kándjia-i in tu'un xndá'ú, ¹² náva'a nakuxndi-ya siki táka-i ja tú'ún kákandjia-i tu'un ndaa, chi sasua kákusij iní-i jíin tiñu tú'ún jka ndaa.

Máa-ya kúu I'q skíkuu

¹³ Nene kánakuatá'ú nini-rí nuu Dios ja'a róo, ñáni, ja kúndá'ú inji Jito'o-yo róo. Chi máa Dios nj kaji-ya róo onde ná xnáñúu náva'a kaku-ró, te suni jíin Espiritu-ya ndúndo inji-ro te kandjia-ró tú'un ndaa. ¹⁴ Ja yúan ní kana-ya xini-ro jíná'an-ró ní sá'a tu'un va'a káka'an-ri, náva'a jaq-ro nú ndi ncháa kánchaa Jito'o-yo Jesucristo. ¹⁵ Núsáa te kuiñi nj'in-ró ñáni, te kutiin nj'in-ró tú'un nj kákatu'a-ró, kúu jíin tú'un xí jíin tutú-ri. ¹⁶ Máa Táa-yo Dios kúu I'q nj kúndá'ú inji yóo, jíin ja ní ja'a-ya tú'un koo ndéé iní-yo ní káni, jíin ja kúñukuu va'a inji-yo sá'a tu'un luu ío inji-ya. Te máa-ya, onde jíin máa Jito'o-yo Jesucristo, ¹⁷ ná násándéé-ya inji añu-ro jíná'an-ró, te ná síyja-ya róo siki tú'un jíin siki tiñu va'a.

3

¹ ñin-na tu'un ío, ñáni. Ná kakán ta'u-ro jíná'an-ró já'a-rí jíná'an-rí, náva'a yachi ná kuichá nuu tu'un máá Jító'o-yo kí'in, te ná kuátú'un-i, nátu'un nuu máá-ró jíná'an-ró, ² te suni náva'a ná kaku-rí iní nda'a cháa ñáá jíin cháa kástá'an ruu jíná'an-rí, chí nasu ndí'i-de kákandíja. ³ Ko bueno skíkuu máá Jító'o-yo. Te ná síyíja-ya iní-ro, te koto-ya róo nuu káni nuu kuí'a. ⁴ Te kájani ndíja iní-rí, sá'a máá Jító'o-yo, já kakuu-ró jíin tíñu ní katá'ú-rí nuu-ro te kukuu-ga-ro jíin. ⁵ Te máá Jító'o-yo, ná stá'an-ya núu añú-ro ndasa koo maní-ro jíin Dios, te ndasa kundiso-ró paciencia Cristo.

Sikí cháa kúxí

⁶ Ko katá'ú-rí tíñu nuu-ro, ñáni, jíin sí'ví máá Jító'o-yo Jesucristo, ja kúxio-ró núu táká ñani-yo já kájika kuu katá-ni-de, chí nasu súan ní kástá'an-rí nuu-ro. ⁷ Chí a kájini máá-ró ndasa kánúú ndaku-ró rúu, chí tú súan ní kájika kuu katá-ni-rí nuu-ro jíná'an-ró. ⁸ Ni tú ní káyee sáni-rí staq sikí ní ñin-ró, chí sua ní kaja'ni-rí máá-rí jíin tíñu, te ndúú ñúú-ni ní kasátiñu-rí, te tú ní kúnini iní ní ñin-ró ní kasá'a-rí. ⁹ Nasu já túu derecho-rí kakan-rí núu. Chí sua kuní-rí kuu-rí ñin ejemplo nuu-ro ndasa ndaku-ró rúu. ¹⁰ Chí onde ná káxiukú-ga-rí jíin-ró, te ní katá'ú-rí tíñu yá'a nuu-ro, ja nú ndé ñin ñayivi tú kuní-i sátiñu-i, te ma kée-í núsáa. ¹¹ Chí ní kajini tu'un-rí ja kájika kuu katá-ni sava-i jíin-ró, tú kasátiñu kuti-i, chí sasua kájika kuu-i kándúkú tú'un-ni-i tá'an-i. ¹² Te nuu ñayivi-ún katá'ú-rí tíñu, te káka'an nda'ú-rí jíin-i sikí máá Jító'o-yo Jesucristo, ja ná'in-ni ná kóo-i, te ná sátiñu-i, te ní'in-í kee-í sikí máá-i. ¹³ Te róo jíná'an-ró ñáni, ma kuítá-ro já kasá'a-ró tíñu va'a. ¹⁴ Te nú ndé ñin-i tú kuní-i kuandatú-i nuu tú'un-rí ja ká'an carta yá'a, kunchaa nuu-ro-i te ma kétá'an-ró jíin-i jíná'an-ró, náva'a ná kúka nuu-í. ¹⁵ Ko ma kóto u'u-ro-í, chí sua kana jíin-ró núu-í nátu'un nuu ñin ñani-ro. ¹⁶ Te máá Jító'o-yo, I'a ndiso tu'un kuaká'nu iní, nene ná kuá'a-ya tú'un vindáa vinené iní-ro jíná'an-ró jíin táká-ni modo. Te máá Jító'o-yo ná kunchaa-ya jíin táká-ro jíná'an-ró. ¹⁷ Ruu, Pablo, áchí-rí ja ná sándéé iní-ro te cháa nda'a máá-rí, chí ya'a-ni kúu ñin tuní ja chísó-rí nuu táká-ni carta-rí. Chí súan cháa-rí. ¹⁸ Tu'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo jíin táká róo jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA PRIMERA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO YA'A KUU CARTA HN JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU TIMOTEO

1 Máá-rí Pablo kúu apóstol Jesucristo, chí súan nì tá'ú tíñu Dios, I'a náma yóó, jíin Jíto'o-yo Jesucristo, ja káñukuu inì-yo-yá. ² Cháa-rì tutu yá'a nuu Timoteo, se'e ndija-rì ja ní skándija-rì: Tu'un luu ío inì-ya, jíin tú'un kúndá'ú inì-ya, jíin tú'un kuaká'nu inì ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin núu máá Jíto'o-yo Cristo Jesús, ná koo jíin-ró.

Sikì ñáyivi sìn sìn sa'an

³ Nátu'un nì ka'an nda'ú-rì jíin-ró ja ná kéndoo-ró ñúu Éfeso ná nì ki'in-rì ichi kuá'an-rì ñúu Macedonia, ja ná ká'an nì'in-ró jíin sáva-i, te suni ká'an tuku-rì ja má stá'an-i sìn sìn nuu sá'an, ⁴ ni ma kuá'a-i tu'un ja ná ndúkú kuáchi-i sikì cuento, jíin sikì jíchi tu'un tá'an. Chí sua nákaa-ga kua'an, te skuikín tixín, lugar ja yíja-ga tu'un kándija-yó núu Dios sá'a. Achi-rì. ⁵ Yá'a kúu ja kuní-rì tá'ú-rí tíñu nuu-ro, ja ná kúndá'ú inì-ro-í jíin tú'un koo ndoo inì-ro, jíin tú'un koo va'a inì añú-ro, jíin tú'un kándija ja tú yóso yú'u. ⁶ Ja sikì yúan kájika yátá sáva-i, te kákusín inì-i kájukuiñi-i sikì tú'un ja tú ní'in tíñu. ⁷ Kákuni-i kuu-i maestro ley, ko ni tú kájuku'un inì-i naún tu'un káka'an-i, ni naún tu'un kájani nì'in-i. ⁸ A kájinì-yo ja ío va'a ley, ko nú koo káji inì-ro jíin. ⁹ Chí a jini-yo ja ley, tú ní kúva'a ja ndóna sikì ñáyivi vá'a, chí sua ndóna sikì ñáyivi ñáá, sikì ñáyivi tú kájanatú, sikì ñáyivi tú káchiñú'un-i-ya, sikì ñáyivi kásá'a kuachi, sikì ñáyivi kándaa ndiva'a jíin ñáyivi chá'an, sikì ñáyivi kája'ni táa náa, jíin sikì ñáyivi kája'ni ndíyi, ¹⁰ sikì ñáyivi kájika téné, sikì xí'ncha, sikì ñáyivi sakuí'ná ñáyivi, sikì ñáyivi káxndá'ú, sikì ñáyivi kásátú'ún, jíin sikì sáva-ga tu'un ja tú káni tá'an jíin tú'un máá-yá ja ío ndéé ndánu. ¹¹ Chí tu'un-ún kúu máá tú'un va'a luu xaan ja vái nuu máá Dios, I'a ñ. Te sikì tú'un-ún nì chaa tíñu-ya rúu.

Tíñu nì chaa-ya sikì Pablo

¹² Te nákuatá'ú-rí nuu máá I'a nì ja'a fuerza inì-rì, kúu Cristo Jesús Jíto'o-yo, te nì nakani inì-ya ja cháa skíkuu va'a kúu-rì, te nì chaa tíñu-ya rúu. ¹³ Ko onde sáá núu, chí nì ka'an ndiva'a-rì, te nì chindikín-rì-i, te nì stují-rì-i. Ko nì kundá'ú inì-ya rúu, chí tú jini-rì te nì sá'a-rì, te ni tú ní kándija-rì sáa. ¹⁴ Ko tu'un luu ío inì máá Jíto'o-yo, nì ndea-ga inì-rì jíin tú'un kándija, jíin tú'un kúndá'ú inì Cristo Jesús ruu. ¹⁵ Chí ío va'a ja ná kuatá'ú táká-i tu'un ndaa yá'a, ja Cristo Jesús nì kii-ya inì ñuyívi, nává'a nama-ya ñáyivi kándiso kuachi, te ruu kúu máá ja ní kaa-ga nì sá'a. ¹⁶ Ko nì kundá'ú inì-ya rúu, nává'a jíin rúu ja ní kaa-ga nì sá'a-rì, te kuní-i ndasa ío xaan paciencia inì Jesucristo, nává'a kuu-rì ñin muestra nuu ñáyivi kúkuéé-ga kándija-i nuu-yá, te nani'in tá'u-í kuchaku-i ní káni. ¹⁷ Núsáa te ní káni ní kuíá ná ká'an jíinú'un-yo te ná nákana jaa-yó máá Rey, I'a ndíto chakú ní káni, ja tú jí'i-ya, ja tú kúu nde'é ndijín-yo núu-yá, ja máá ñin-ni-ya kúu Dios ndíchi. Amén. ¹⁸ Hijo, súan tá'ú-rí tíñu nuu róo Timoteo. Chí jíin kivi ní kaka'an-i ja kúndijí máá-ró. Te jíin tú'un nì kaka'an-i-ún, te ná skíkuu va'a-ró jíin tíñu jíku-ró. ¹⁹ Te kándija nì'in-ró, te ná káni va'a inì añú-ro, chí tu'un yá'a nì kaské'ichi sáva-i, te nì kásjita-i máá-i nuu tú'un kándija. ²⁰ Te chaa yúan, Himeneo jíin Alejandro kákuu-de, ko nì chí'i-rì-de nda'a Satanás, nává'a ná skuá'a-de inga jínu ma ká'an ndiva'a-ga-de.

2

Nde cuenta kakan ta'u-yo

¹ Te ví'i-gá ká'an nda'ú-rì jíin-ró núsáa, ja ná kakan ta'u-ro ja'a táká ñáyivi. Ka'an nda'ú-ro jíin-yá ja kúu máá-i, te kakan-ro nú naún jínu ñú'ún-i, ko nene ná nákuatá'ú-ró ja kúu máá-i. ² Suni ná ká'an-ro ja'a táká rey jíin ja'a táká chaa kákuñá'nu, nává'a ná kúxiukú ná'in-yó, te ná koo paz nuu-yo, te chíñú'ún-yó-yá, te koo ja jíinú'ún-yó núu táká-ni. ³ Chí ya'a kúu ja ío va'a te sá'a ja jata'an inì Dios, I'a náma yóó. ⁴ Te máá-yá kuní-ya ja táká ñáyivi ná káku-i, te ná kuní-i ndasa káa máá tú'un ndaa. ⁵ Chí ío ñin-ni Dios, suni súan ío ñin-ni I'a ká'an ja'a táká ñáyivi onde nuu Dios, te I'a-ún, máá cháa Jesucristo kúu-ya. ⁶ Te I'a-ún nì soko-yá máá-yá ja ní nakuaan-ya táká yóó, te onde máá kivi-ún, nì kenda testigo sikì I'a-ún. ⁷ Te ja sikì yúan ní jani-ya rúu ja kúu-rì apóstol nává'a kani-rì tu'un. Chaa jini stá'an va'a nuu ñáyivi sìn naciún kúu-rì. Te jandáa ká'an-rì, te a jini máá Cristo tú xndá'ú-rì. ⁸ Te kuní-rì ja ndéni nì kuu, te ná kakan ta'ú táká chaa jiná'an-de. Te ná koo ndoo nda'a-dé ndukaní-de. Te ma kiti inì-de, te

ni ma kánaa-de. ⁹ Suni súan taká ñasi'í, ná kasú va'a-ña máa-ña jíin sá'ma jíin'ún, ja tú kuka nuu iní-yo sá'a. Te nasu sáluu-ña máa-ña jíin lazo, xí oro, xí perla, xí sá'ma ncháa ya'u, ¹⁰ chi sua ná sáluu-ña máa-ña jíin tíñu jíin'ún sá'a-ña, ná tu'un kánúú sá'a taká ña'an já káka'an-ña já káchiñú'ún-ña máa-yá. ¹¹ Te ñasi'í, náskuá'a-ña kasú-ña yú'u-ña, te ma ndúkú-ña tá'u-ña tíñu. ¹² Chi tú já'a-ri tu'un ja kánduu ñasi'í stá'an-ña, ni tú tá'u-ña tíñu nuu cháa, chi ná'in-ni ná kóo-ña. ¹³ Chi Adán ni sáva'a-ya xná'an-ga, te vása ní sáva'a-ya Eva. ¹⁴ Chi tú ní xndá'ú ja'ú Adán, chi sua ñasi'í-de ni kandija-ña, te ni sáña'mu-ña. ¹⁵ Ko kaku-ña sá'a ja júku'un se'e-ña, te nú túu sía-ña tú'un kándija-ña jíin tú'un kúndá'ú iní-ña, jíin tú'un koo ndoo iní-ña, jíin tú'un ja tú kuka nuu-ña sá'a.

3

Ndasaa koo chaqa ndíto tiku'ni

¹ Tu'un ndaa kúu ya'á: Nú ñin chaqa kuní-de kuu-de chaqa kundito tiku'ni, bueno tíñu ndúkú-de. ² Núsáa te níni ná kóo jíin'ún cháa kundito-ún, náva'a tú ndenda kuachi siki-dé. Te ñin máa tú'ún-ni ñasi'í-de ná kóo, te koo ndito iní-de, koo kuándí-de, koo kají iní-de, kundá'ú iní-de ñayivi jiká, te koo ñama iní-de stá'an-de. ³ Ma kóo ká'vá-de, ma stují-dé ñayivi. Ma ndío xaan iní-de siki xú'ún. Chi sua ná kóo paciencia iní-de. Ma kútixín-de. Ma kútóo iní-de. ⁴ Te jíin'ún ná tá'u-de tíñu iní ve'e-de, te ná kúñava'a-de se'e ja skíkuu-i tíñu tá'u núu-í jíin ja kóo jíin'ún-i. ⁵ Chi chaqa ja tú jiní-de tá'u jíin'ún-de tíñu iní ve'e-de, ndasa koto-de tiku'ni Dios núsáa. ⁶ Ko ma kúu kivi ñin chaqa jáa. Te nú túu, chi sanaa te sávi-xi-de máa-de te ndonda ja'ú siki-dé. ⁷ Suni kánúú já kúu-de ñin chaqa ja kuátú'ún ñayivi-dé, vasa ká'jin-i ñin inga siki, náva'a ma kuakú nchaq-i-de, ni ma tñin yátá já'u-de.

Ndasaa koo chaqa jatíñu nuu tiku'ni

⁸ Suni súan chaqa kájatíñu nuu tiku'ni kákandija, ná kóo jíin'ún-de, ma kóo tilakuá-de, ma kóo ká'vá-de, ni ma ndío xaan iní-de siki xú'ún. ⁹ Ko ná kóo ndoo iní añu-de, te ná kundij n'i-in-de jíin tú'un sá'í kákandija-yo. ¹⁰ Te chaqa ya'a, suni kuní ja kóto nchaq-yo-dé xna'an-ga, náva'a kuní-yo nú túu kuachi yí'i siki-dé. Yúan-na te kuu kuatíñu-de. ¹¹ Suni súan ná kóo va'a iní taká ñasi'í, ma ndúkú tú'un-ña tá'an-ña, te ná kóo kuándí-ña, te ná skíkuu-ña taká nañun tíñu kúu. ¹² Chaqa kájatíñu nuu tiku'ni, suni ñin-ni ñasi'í-de ná kóo, te ná tá'u vá'a-de tíñu nuu sé'e-de jíin núu taká iní ve'e-de. ¹³ Chi chaqa kájatíñu va'a, sua skákuu-ga-de máa-de kua'an-de, te káchundéé-gá iní-de sa'a-de siki tú'un kákandija-yo núu Cristo Jesús. ¹⁴ Tu'un ya'a cháa-ri kujaa nuu-ro. Te ñúkuu iní máa-ri jaq yachi-ri nuu-ro. ¹⁵ Ko sanaa te kúkuéé-ga te jaq-ri nuu-ro. Te ja yúan cháa-ri ya'a, náva'a kuní-ro ndasa kánúú káka-ró jíin ñayivi káchiñú'ún Dios. Chi yúan kúu tiku'ni Dios, I'a chakú. Te yúan kándituu te kásakútu-ga máa tú'un ndaa. ¹⁶ Ndaa ká'an-ri, ja yíi xaan káa máa tú'un sá'í káchiñú'ún-yo: Ni kenda ndijin Dios jíin yiki kúñu-ya. Te ni kendo ndaa-ya ní sá'a máa Espiritu. Ni kajini ndaja'a-yá nuu-yá. Ni jicha nuu tu'un-ya núu ñayivi ñin nación. Ñayivi ñayivi ní kákandija-i nuu-yá. Ni ndaa-ya kuá'an-ya núu lúu ndíi ncháa ni sá'a Dios.

4

Siki tú'un ndu'ichí iní

¹ Ko máa Espiritu, a kástu'ún kají núu-yo, nú ná kúyani ndí'i kivi te ndu'ichí iní sava-i jíin tú'un kákandija-i. Te kuatú'ún-i máa já ká'an tu'un xndá'ú jíin sá'an tachi. ² Kundiso-i uu xini, te ka'an-i tu'un tú'ún, chi ndukava iní añu-í. ³ Ma kuá'a-i tu'un tанда'a-yo, ni ma kuá'a-i tu'un kee-yo sáva ndeyu ní sá'a Dios ja kuní máa-yá ja ná ni'in cháa kákandija jíin cháa kájiní ichi ndaa, chi kánakuatá'ú-de nuu-yá te káyee-dé. ⁴ Chi taká ja ní sá'a Dios ío va'a, te ma kúu ské'ichí-yo, te nú ná nákuatá'ú-yo núu-yá te ná kée-yo. ⁵ Chi jíin tú'un Dios, te jíin tú'un kakan ta'u-yo núu-yá, te a ni ndundoo-ni ndeyu-ún.

Chaqa jatíñu va'a nuu Jesucristo

⁶ Ko nú tu'un ya'a kastu'ún-ró núu taká ñan-yo, chaqa jatíñu va'a nuu Jesucristo kúu-ró nú súan, chi a ni tñin tu'un kándija-ró-ún iní-ro, onde jíin sá'an va'a ja bueno skíkuu-ró. ⁷ Ko taká tu'un yúku, jíin taká tu'un aná'an, ná skána-ró kí'in, te ná skuá'a-ró máni tu'un ja chíñú'ún-yo máa-yá. ⁸ Tíñu ja skuá'a-yo ndúndéé yiki kúñu, chi yakú-ni ní'in tíñu. Ko tu'un chíñú'ún-yo máa-yá, chi taká-ni modo ní'in tíñu, chi vida ya'a jíin vida chaqa, bueno kee sá'a. ⁹ Tu'un ndaa kúu tu'un ya'a, te ío va'a ja ná kuatá'ú taká-i. ¹⁰ Chi siki ya'a kúu ja kásatíñu ni'in-yo, te kándo'o-yo, chi káñukuu iní-yo já kúu máa Dios, I'a chakú, chi máa-yá kúu I'a náma taká ñayivi, ko ví'i-gá náma-ya ñayivi kákandija nuu-yá. ¹¹ Tu'un ya'a ná stá'an-ro, te tá'u-ró tíñu. ¹² Ma kuá'a-ró tú'un ja kújá'a iní ni ñin-i koto-i róo vasa súchi-ró. Te ná kóo va'a-ró, náva'a

ñayivi kákandjja kuu ndaku-i róó jíin tú'un ká'an-ro, jíin modo jka kuu-ró, jíin tú'un kúnda'ú iní-ro-í, jíin tú'un kándjja-ró, jíin tú'un ndoo iní-ro. ¹³ Nini kúkuéé-ga-ri te jaa-ri, te ná kúitú iní-ro ká'u-ró tutú nuu-í, ná kána jíin-ró núu-í, ná stá'an-ro tú'un nuu-í. ¹⁴ Mā kúkúxí-ró jíin tá'u ní n'ín-ro, chí cháa kákuu nuu, nī cháa-de nda'a-dé xiní-ro, te nī kuta'u-ro yúán, nátu'un nī kaka'an-de onde kiví ní kuu-ún. ¹⁵ Ná kúndee tú'un yá'a xiní-ro. Te kukuu nī'in-ró jíin, náva'a ná kuní taká-i ndasa bueno kuayija-ró jíin. ¹⁶ Te koo nú va'a-ró máá-ró jíin tú'un stá'an-ro. Mā síq-ro. Chí nú súan ná sá'a-ró, te bueno nama-ró máá-ró jíin taká ñayivi chú'un iní tú'un ká'an-ro.

5

¹ Mā kána jíin-ró núu cháa ñá'nu, chí sua ká'an nda'ú-ro jíin-de nátu'un jíin táa-ro. Te nuu cháa súchi, ká'an-ro jíin-de nátu'un jíin ñani-ro, ² te nuu ñá'an ñá'nu, nátu'un jíin náa-ro, te nuu ñá'an súchi, nátu'un jíin kuá'a-ró. Te tu'un ndoo ndatu'ún-ro. ³ Te ná ká'an jíin'ún-ró jíin ñá'an kákendgo ndá'ú, te nú nī kákendgo ndá'ú ndija-ña. ⁴ Ko nú ñin ñá'an kékendgo ndá'ú ío se'e-ña, xí se'e tǐjání-ña, ná kútu'a súchi yá'a xna'an-ga kundiso jíin'ún-i responsable máa-i iní ve'e-i, te ná nákoto-i táa-i náa-i, chí súan jata'an iní Dios. ⁵ Te nú ñá'an já nī kékendgo ndá'ú ndija kúu-ña, te máá ñin-ña, te ñúkuu iní-ña Dios, te nene ká'an nda'ú-ña jíin-yá te jilkán ta'u-ña ndúú ñúú-ni nuu-yá. ⁶ Ko nú ñá'an jka sikí tú'un sǐj iní kúu-ña, vaša chakú-ña, ko nátu'un a nī jíi-ña. ⁷ Tu'un yá'a ná tá'ú-ró tǐnu nuu-í, náva'a tú ndeenda kuachi sikí-í. ⁸ Te nú ñin cháa tú ndito-de tá'an-de, te ví'í-gá nú jíin tá'an máa-de iní ve'e-de, te a nī ské'ichí-de tu'un kándjja-de nú súan, te cháa ñáa-ga kúu-de vasa ñin cháa tú kándjja. ⁹ Mā sá'a-ró cuenta já ñá'an nī kékendgo ndá'ú kúu-ña, te nú té jinu-ga-ña uní xiko uxí kuia-ña, jíin já máá ñin-ni yii-ña nī nchaka-ña, ¹⁰ jíin já kajatú'ún vá'a-i já bueno tǐnu nī sá'a-ña, jíin já nī skuá'nu-ña se'e, jíin já nī kundá'ú iní-ña ñayivi jká, jíin já nī nakacha-ña já ñayivi kákandjja, jíin já nī chindéé-ña ñayivi káta'an tǐndó'o, jíin já nī'in nī jka-ña jíin taká tǐnu va'a. ¹¹ Ko ñá'an súchi já kékendgo ndá'ú-ña, mā kuatá'ú-ró-ña, chí nú a nī kaisíkí ncháa-ña sikí Cristo, yúan-na te kákuu-ña já nátanda'a tuku-ña. ¹² Nú súan, te ta'nu ndatu-ña sá'a máa-ña, chí tú nī skíkuu-ña tú'un nī keyu'u-ña xnáñúú. ¹³ Te suni káskuá'a-ña kée kúxí-ña, kájika-ña ndíta'an ve'e, te nasu máá ñin já kée kúxí-ña, chí suni sikí cuentú-ni kájika kuu-ña, te kivi nduu-ña ká'an-ña tú'un já tú ío va'a. ¹⁴ Núsáá, te taká ñasí'í súchi kákendgo ndá'ú, kuní-ri já ná nátanda'a-ña, náskuá'nu-ña se'e-ña, ná kóto va'a-ña ve'e-ña, te mā kuá'a-ña lugar já ká'an ndiva'a já'ú sikí-yo. ¹⁵ Chí sava-ña a nī kájika yata-ña, te nī kandikǐn-ña yatá Satanás ká'a-an-ña jíin. ¹⁶ Ko nú ñin cháa kándjja, xí ñin ñá'an kándjja, káñava'a tá'an já kákuu ñá'an nī kékendgo ndá'ú, ná kóto-de-ña, te mā cháa-de carga sikí tiku'nī kákandjja, náva'a nī'in tiku'nī ñajǐin kúu ñá'an kákendgo ndá'ú ndija. ¹⁷ Ná kóo jíin'ún xáan-ro núu cháa kákuu nuu, te nú kátá'ú vá'a-de tǐnu, ko ví'í-gá jíin'ún ná kóo-ró núu-dé nú kájani nī'in-de tu'un jíin já kástá'an-de. ¹⁸ Chí áchí máá tutú i: Mā chú'un-ró ñunu yú'u xndikǐ jíkó, áchí. Te: Cháa sátiñu kiví, chí ío derecho-de já kí'in-de ya'u-de, áchí. ¹⁹ Mā kuatú'ún-ró nī ñin kuachi sikí cháa kúu nuu, chí onde nú ío uu xí uní testigo. ²⁰ Te ñayivi kúkuu jíin kuáchi, kana jíin-ró núu-í, ko ná kuní jíin núu taká-i, náva'a suni ná yú'ú sava-ga-i. ²¹ Ko onde jíin Dios, jíin máá Jító'o-yo Jesucristo, jíin taká ndajá'a-ya já nī kaji-ya, ká'an nī'in-ri tu'un yá'a jíin-ró, já ná skíkuu va'a-ró, te mā kúnchaa nuu-ro-í, mā ñin-i kaa ñin-i kuun koto-ró núu-í. ²² Mā xndee yachi-ro ndá'a-ro xiní nī ñin-i, te mā kivi nduu-ro kuachi jíin ingá ñayivi. Koto va'a-ró máá-ró náva'a ná kékendgo ndoo-ró. ²³ Vina te ñú-gá kua'an-yo, mā kó'o-ga-ro máni máá ndúcha, ná kó'o-ró ñin tǐ'li vino sikí já sá'a kue'e chíi-ró, jíin já núu-ni núu-ni kú'u-ro. ²⁴ Taká kuáchi kásá'a sava-i, a nī natuu, te jini-yo já náku-xndí-ya sikí yúán, ko kuáchi kásá'a sava-ga-i, chí kuéé-ga te natuu. ²⁵ Suni súan kúu taká tǐnu va'a, chí a nī natuu, te já ná té tuká-ún, mā kúu kundee sa'í.

6

¹ Taká ñayivi kákuu mozo kásatiñu sání-i, ná kóo jíin'ún vá'a-i nuu patrón-i, náva'a tú koo ndiva'a tu'un sikí sí'ví máá Jító'o-yo jíin sikí sá'an-ya. ² Te ñayivi káñava'a-i patrón kákandjja, mā sájá'a iní-i nuu-dé sikí já ñani-i kákuu cháa-ún, chí sua ná kuatiñu va'a-ga-i nuu-dé, chí kákandjja cháa-ún já kajatíñu-i nuu-dé, te maní-dé jíin-i. Súan ká'an nī'in tu'un yá'a, te suni stá'an.

Sikí tú'un xndá'ú

³ Te nú ndé ñin cháa stá'an-de inga tu'un, te nú tú jatú'ún-de já ío ndaa tu'un máá Jító'o-yo Jesucristo, te nú tú jatú'ún-de sa'an já káchiñú'ún-yó máa-yá, ⁴ máni sávixi-de máa-de. Te nī ñin tu'un tú júku'un iní-de, chí tǐxín jáni iní-de, te kánaa-de jíin tú'un ká'an sání. Te yúan kákuu tu'un kuásún iní, tu'un tǐxín, tu'un ká'an ndiva'a, tu'un jáni ñáa iní xiní, ⁵ jíin já kákanaa cháa

kándakú'ụ xini, chaa tú káñu'un tu'un ndaa inji-de, te kájani inji-de ja ná chíñú'ún-de máá-yá náva'a ní'ín-dé xú'ún. Ná kúxio-ró ma kétá'an-ró jíin cháa kándaa súan. ⁶ Ko ja á nị kaan-yó jíin-yá, te káchiñú'ún-yó máá-yá, jíin yúán, chí nátu'un a kua'a ní kani'in-yo. ⁷ Tú naún ní cháa jíin-yó iní ñuyivi yá'a, suni ma kúu kiñi'in-yó ní in ki'in-yo jíin. ⁸ Nú ío ja kée-yo, ío ja kú'un-yo, te siñ-ní ná kóo inji-yo jíin. ⁹ Te ñayivi já kákuñ-i kuu kúká-i, chí jito nchaa ja'ú-i, te tñ yátá-ún-i. Te yachí kivi-i jíin tú'un ndío ñáá inji-i te sá'a ndiva'a ndituni-i, te náa ñayivi-ún, te sijita-i máá-i sá'a tu'un-ún. ¹⁰ Chí nú xú'ún kúmani-yo jíin, te sikí yúán káku taká tñu ñáá. Yúán ní kandio inji sava-i, te nị kásiá-i ichi kákandíja-i. Te nị kivi tundó'o xaṅ iní ańú-i.

Tu'un ndúkú ndéé kándíja va'a

¹¹ Ko róó, chaa játiñu nuu Dios kúu-ró, te ná kúu-ró kóto-ró taká tñu yá'a. Te ná ndúkú-ró já skíkuu-ró tñu ndaa, tu'un káchiñú'ún-yó máá-yá, tu'un kándíja, tu'un kúndá'ú inji tá'an, tu'un paciencia, tu'un súchí iní. ¹² Ná ndúkú ndéé-ró kándíja va'a-ró, te suni ná sá'a-ró fuerza ni'in tá'u-ro kúchaku-ro ñí káni, chí ja yúán kúu ja ní kana-ya xini-ro, te nị ka'an ndaa-ro tú'un-ya ní kajini kua'a ñayivi. ¹³ Te onde jíin Dios tá'ú-rí tñu yá'a nuu-ro, chí ja máá-yá, te chakú taká ndatiñu, te suni jíin Jesucristo, I'a nị ka'an ndaa taká tu'un nuu Poncio Pilato, ká'an-ri. ¹⁴ Ná skíkuu va'a-ró jíin tñu tá'u núu-ro, náva'a ma kúchá'an, ni ma kuakú nchaa-i, onde kivi ndii máá Jito'o-yo Jesucristo. ¹⁵ Chí in kivi te kunj ndijin-yo kii-ya, sá'a máá I'a kúsiñ iní-yo jíin. Te I'a-ún, máá in-ya kúñá'nu, te kúu-ya Rey nuu taká rey, te Jito'o nuu taká jito'o. ¹⁶ Te máá in-ya kúu I'a ndito chakú ñí káni. Te ncháa-ya in lugar nuu ndii ncháa, te ma kúu jaá ni in-i yúan. Te ñayivi tú ní jini ndijin nuu-yá, ni ma kúu kuti. Nuú máá-yá ná kóo tu'un jíin'ún, te ná tá'ú máá-yá tñu ñí káni. Amén.

Sikí tú'un kúká

¹⁷ Nuú taká ñayivi kúká ká'io inji ñuyivi yá'a, ná tá'ú-ró tñu ja má sáviñ-i máá-i. Ni ma kúñukuu inji-i kaku-i jíin xú'ún, chí yachí náa-ún. Chí sua ná kúñukuu inji-i kaku-i sá'a Dios, I'a chakú, chí máá-yá já'a kua'a-yá taká-ni ndatiñu nuu-yo já kúsiñ iní-yo sá'a. ¹⁸ Ná sá'a va'a-i jíná'an-i. Ná kúu kúká-i jíin taká tñu va'a sá'a-i. Yachí ná kóto tá'an-i, te yachí ná chindéé tá'an-i. ¹⁹ Súan te kaya-i taká tñu va'a sikí máá-i ja kúu-i kúia chaa, chí súan te kutin-i ichi kúchaku ndija-i. ²⁰ Ko róó Timoteo, ma síá-ro taká tu'un nị chí'i-ri nda-a-ro. Te ma kivi nduu-ro jíin taká tu'un yúku tu'un sáni, jíin taká tu'un ndíchí ñáá, ja jasú nuu máá tú'un júku'un ndaa inji. ²¹ Chí súan nị kajatú'ún sava-i tu'un yúku-ún. Te nị kañnáa-i ichi ndiso tu'un kákandíja-yó. Tu'un luu ío inji máá-yá ná kóo jíin-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA SEGUNDA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A TIMOTEO YA'A KUU CARTA UU JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU TIMOTEO

¹ Máá-rí kúu Pablo apóstol Jesucristo, chĩ súan nĩ jata'an inĩ Dios, chĩ a nĩ keyu'u-yá kua'a-ya tú'un kuchaku-yo sá'a Cristo Jesús. ² Cháa-rĩ tutu yá'a nuu Timoteo, se'e-rĩ ja maní-rĩ jíin: Tu'un luu ío inĩ-ya, jíin tú'un kúndá'ú inĩ-ya yóo, jíin tú'un kuaká'nu inĩ ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin ja kí nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, ná kóo jíin-ró. ³ Nákuatá'ú-rĩ nuu Dios, te jatĩñu-rĩ nuu-yá nátu'un nĩ kasá'a vuelú-rĩ, te tú náku'xndĩ añú-rĩ sikĩ-rĩ. Te tú júku'ñĩ kuti-rĩ ja núku'un inĩ-rĩ róo, hora jikán ta'ú-rĩ ndúú ñúú-ni. ⁴ Kúu inĩ-rĩ kunĩ-rĩ nuu-ro, nává'a kusĩi xáan inĩ-rĩ, chĩ núku'un inĩ-rĩ ndasa nĩ nda'ĩ-ro. ⁵ Chĩ a nĩ nuku'un inĩ-rĩ ndasa káji kándija-ró, te suni súan nĩ kándija naná ñúú-ro Loida xna'an-ga, jíin náa-ro Eunice. Te jáni ndija inĩ-rĩ ja súni súan ncháá tu'un kándija-ún inĩ máá-ró vina. ⁶ Ja yuán xndáku-rĩ nuu-ro, ja ná náskandá jáá-ró máá tá'u ní ja'a Dios nuu-ro, ja ní ní'in-ro ná nĩ chaa-rĩ nda'a-rĩ xinĩ-ro. ⁷ Chĩ tú ní ja'a Dios ñn modo jo nuu-yo, chĩ sua ja ná kuñi nĩ'in-yó, jíin ja ná kúndá'ú inĩ-yo-í, jíin ja ná kóo kuandí'i-yo.

Má kúka nuu-yo sikĩ tú'un máa-yá

⁸ Núsáá te má kúka nuu-ro káni ndaa-ro tú'un máá Jító'o-yo, ni tu'un ruu cháa kándeé vekaa ja sikĩ máa-yá. Chĩ sua ná kóto ta'an-ro túndó'o sikĩ ja jáni-ró tú'un va'a, chĩ ja sikĩ yuán ní ja'a Dios fuerza inĩ-yo. ⁹ Chĩ nĩ nama-ya yóo, te nĩ kana-ya xinĩ-yo ndúndoo-yó, ko nasu sikĩ tĩñu kásá'a-yó, chĩ sua ñúku'ún máa-yá nĩ sá'a-ya jíin tú'un luu ío inĩ-ya, chĩ onde ná te chá'an-ga kējá'á táka kuia, te nĩ ja'a-ya tú'un-ún nuu-yo ní sá'a Cristo Jesús. ¹⁰ Ko vina a nĩ kenda ndijin tú'un-ún nĩ sá'a ja ní kenda Jesucristo, I'a náma yóo. Te máa-yá nĩ janchara-ya ku'e kuu-yo. Te jíin máá tú'un va'a a nĩ stá'an-ya núu-yo ndasa kuchaku-yo te má kúu-ga-yo. ¹¹ Te nĩ chaa-ya tĩñu sikĩ-rĩ kúu-rĩ apóstol kani-rĩ tu'un-ún, te stá'an-rĩ nuu ñáyivi sñn naciön. ¹² Te ja sikĩ yuán jito-rĩ túndó'o yá'a. Ko tú kúka nuu-rĩ, chĩ a jinĩ-rĩ ndé nuu kándija-rĩ. Te jáni ndija inĩ-rĩ ja kúu kundito-ya ja ní chí'i-rĩ nda'a-ya, onde ná jáa máá kivi. ¹³ Ná kúkuu ní'in-ró jíin íchi tú'un va'a ndasa nĩ jinĩ so'o-ró ní ka'an-rĩ. Te ná kúndij-ro jíin-ún modo kándija-ró jíin ja kúndá'ú inĩ-ro-í sá'a Cristo Jesús. ¹⁴ Ná kóto-ró tú'un ndaa ja ní ja'a Espiritu Santo nuu-ro, chĩ ncháa-ya inĩ-yo. ¹⁵ A jinĩ-ro ja táka ñáyivi káxiukú ñúu Asia, nĩ kaskéndo-o-i ruu, te uu-i kákuu Figelo jíin Hermógenes. ¹⁶ Ná kúndá'ú inĩ máá Jító'o-yo ñáyivi káxiukú vé'e Onesíforo, chĩ kua'a vuelta nĩ nani'in inĩ-rĩ nĩ sá'a-de, te tú ní kúka nuu-dé vasa nú'ñi-rĩ kándeé-rĩ vekaa. ¹⁷ Chĩ sasua nĩ nandúku ví-dé ruu, te nĩ ndenda-rĩ nĩ sá'a-de, ná nĩ kándeé-de Roma. ¹⁸ Ná kuá'a máá Jító'o-yo tú'un ja máá I'a kúu Tatá, ná kúndá'ú inĩ-ya-dé máá kivi-ún. Te a jinĩ va'a máá-ró ndasa xañ ní jatĩñu-de nuu-rĩ inĩ ñuu Éfeso.

2

Máa-yó nátu'un soldado va'a Jesucristo

¹ Ko róo, hijo manĩ, ná ndúndáján inĩ-ro jíin tú'un luu ío inĩ Cristo Jesús. ² Te tu'un nĩ jinĩ so'o-ró ní ka'an-rĩ onde jíin kuá'a ñáyivi ní kajinĩ, tu'un yá'a ná chí'i-ró inĩ nda'a sáva cháa skíkúu va'a, nává'a suni kuu stá'an tuku máa-de nuu sáva-ga-i. ³ Ko róo, má yú'u-ro kóto-ró túndó'o, nátu'un ñn soldado va'a Jesucristo. ⁴ Ni ñn cháa kájata'an, tú sátéñu-de máa-de jíin tĩñu ñuyivi, nává'a kusĩi inĩ máá cháa nĩ chaa tĩñu soldado sikĩ-dé. ⁵ Suni súan cháa ísiki, tú ní'in-dé premio-de te nú tú kusiki ndáa-de. ⁶ Suni súan cháa jítu, má ní'in-dé kee-dé te nú tú sátiñu-de xna'an-ga. ⁷ Ná káni inĩ máá-ró naún tu'un ká'an-rĩ, te máá Jító'o-yo ná kúña-ga-ya xinĩ-ro jíin táka-ni. ⁸ Ná núku'un inĩ-ro ja Jesucristo, se'e tata David nĩ kuu-ya, te nĩ nachaku-ya má'ñú ndáyi. Nátu'un ká'an tu'un va'a jáni-rĩ. ⁹ Te ja sikĩ-ún jito-rĩ túndó'o, te kándeé-rĩ vekaa nátu'un cháa nĩ sá'a kuachi xañ. Ko máá tú'un va'a Dios, má kúu kunu'ñi. ¹⁰ Núsáá te sikĩ ja kúndá'ú inĩ-rĩ ñáyivi ní kaji máa-yá kúu ja kánda-ga-rĩ koto-rĩ túndó'o. Nává'a suni kaku máa-i jíiná'an-i, te ja-a-i nuu lúu kunchaa-i ní káni sá'a Cristo Jesús. ¹¹ Ká'an ndaa tu'un yá'a: Nú nĩ kaji'i-yo jíin máa-yá, te suni kuchaku-yo jíin máa-yá. ¹² Nú kanda-yó kóto-yó túndó'o, te suni tá'u-yó tĩñu jíin-yá. Nú tú kuatu'un-yó-yá, te suni má kuátu'un-yo yóo. ¹³ Vasa tú káskíkúu va'a máa-yó, ko a skíkúu va'a máa-yá. Má kúu ské'ichi-ya máa-yá. Achí.

Tu'un xndáku nuu tá'an

¹⁴ Tu'un yá'a ná xndáku-ró núu ñáyivi, te ka'an nî'in-ró jín-i, te ná kuni jín núu máá Jító'o-yo, ja má stá'tá'an-i siki tú'un, chî tú nî'in tíñu kuti-ún, chî sua sáká núu inî ñáyivi jini so'ó. ¹⁵ Nî'in ná ndúkú-ró náv'a a kuatú'ún Dios róó, te náv'a a kuu-ró cháa sátiñu va' a ja tú nini kúka nuu-ro, jín ja bueno jáni ndaa-ro máá tú'un va'a. ¹⁶ Ma kivi nduu-ro jín tú'un yúkú, tu'un sáni, chî ví'í-gá nákaa jín tú'un ñáá. ¹⁷ Chî tu'un-ún, kaji kí'in nátu'un kue'e gangrena. Te uu cháa súan kákuu Himeneo jín Fileto. ¹⁸ Te cháa-ún, a nî skuíta-de ichi tú'un ndaa, chî káka'án-de ja á nî ja' a máá kivi náchaku taká-i, te súan sáká núu-de jín tú'un kákandija sava-i. ¹⁹ Te nî'in kándij ja'a ja ní jani Dios. Te a nî kukútu jín tú'un yá'a: A jini máá Jító'o-yo taká ñáyivi yí'i nda'a máá-yá. Te suni ká'an: Taká ñáyivi ja ndáku ñi'in-i sí'vi máá-yá, ná kúxio-i nuu taká tíñu ñáá, áchí. ²⁰ Inî iin ve'e ká'nu, nasu máni máá kó'o oro, kó'o plata ío, chî suni ío kó'o yúnu, kó'o ñú'un, te suni ío ja kú'un ja jínú'ún iní te suni ja kú'un ja tú jínú'ún. ²¹ Te nú iin ñáyivi skána-i tíñu ja tú jínú'ún ío inî-i, yúan-na te nduu-i nátu'un iin kó'o ja kú'un ja jínú'ún iní. Te koo ndoo-i. Te nî'in tíñu-i ndasa játa'an inî máá Jító'o. Te koo tu'a-i ja kúu taká tíñu va'a. ²² Kuu-ro kóto-ró taká ja ndío inî cháa súchí. Kundikín-ro tú'un ndaa, tu'un kándija, tu'un kúndá'ú inî, tu'un vindáa vinené. Súan sá'a-ró ondé jín ñáyivi kándaku ñi'in-i máá Jító'o-yo jín ja ndóo ío inî añú-i. ²³ Ma kivi nduu-ro jín tíxin ñáá, ja tú ío káji iní, chî a jini-ro ja máni tíxin skuikín-ún. ²⁴ Chî mozo máá Jító'o-yo, ma kúu koo tíxin-de, chî sua kumanj-dé jín taká-i, te koo ñama inî-de stá'an-de, te ná kuándéé iní-de jín-i. ²⁵ Te jín tú'un súchí iní-de ná náka'nyu-de ñáyivi kájasu, chî sanaa te nakani inî-i sá'a Dios, náv'a a kunj-i ichi tú'un ndaa, ²⁶ te náv'a a ka'ku-i nuu ja'ú ja kuni-ún tñn yátá-i, chî nî kundéé jín-i jika ná'in-i nátu'un játa'an inî máá.

3

Ñayivi chá'an kivi sándí'i-na

¹ Tu'un yá'a ná júku'un inî-ro, ja ondé nuu kuájínu-na kivi, te cháa kivi kóo tundó'o. ² Te koo ñáyivi ja máni chíñú'ún-i máá-i, chíñú'ún-i xu'ún, sáviñi sáni-i máá-i, sá'já'a inî-i, ka'an ndiva'a-i siki tá'an-i, ma kuándatu-i nuu táa-i nuu náa-i, koo ndé'é-i, ma kéndgo ndoo-i, ³ ma kúmani-i jín tá'an-i, ma júkuñi-i ja kájatá'an-i, sátú'ún-i, síjita-i máá-i, tí'iná koo-i, koto u'u-i taká tíñu va'a, ⁴ nastúu tá'an-i, ka'ncha ndaa-ni-i, sándúxí-i máá-i, te chíñú'ún-ga-i tu'un kúñi iní-ni nasu ja chíñú'ún-i Dios. ⁵ Sá'a-i ja káchiñú'ún-i máá-yá, ko káské'ichi-i fuerza yúan. Ma kivi nduu-ro jín ñáyivi kásá'a súan. ⁶ Chî sava cháa yá'a kákuu cháa kivi koyo tíñi ve'e, te kátiin-de taká ña'an xini ñáá ja kándiso xañ-ña kuachi, te sñn sñn kásá'a-ña jín tú'un kákanj inî máá-ña. ⁷ Te nene káskuá'a-ña, te tú kúu kuti kundéé-ña júku'un inî-ña tú'un ndaa. ⁸ Te nátu'un nî kasá'a James jín Jambres, ja ní kándúku-de kasu-de nuu Moisés, suni súan kásá'a cháa yá'a chî kándúku-de kasu-de nuu tú'un ndaa. Chaa ní te'yu ja jini tuni kákuu-de, te a nî ské'ichi-ya-dé siki ja tú kákandija-de. ⁹ Ko ma kundéé-ga máá-de, chî koto ndijn taká-i tíñu káñáá nî kasá'a-de, nátu'un nî ta'an uu cháa-ún. ¹⁰ Ko róó, a nî skuá'a-ró ndasa stá'an-rj, ndasa jáka-rj, ndasa kúu inî-rj, ndasa kándija-rj, ndasa paciencia inî-rj, ndasa kúndá'ú inî-rj-i, ndasa kándij nî'in-rj, ¹¹ ndasa nî kachindikín-i ruu, ndasa nî ta'an-rj tundó'o. Taká yúan ní kii siki-rí inî ñuu Antioquia, ñuu Iconio, ñuu Listra. Súan nî kachindikín-i ruu. Ko máá Jító'o-yo nî nama-ya rúu nuu taká-ni-ún. ¹² Te suni taká ñáyivi ja kákuni-i kaka kuu-i jín-ya chíñú'ún-i Cristo Jesús, chindikín-de-i. ¹³ Ko cháa ñáá, cháa xndá'ú, ví'í-gá kivi-de jín. Chî xndá'ú-de ñáyivi, te ñáyivi-ún naxndá'ú tuku-i-de. ¹⁴ Ko róó, ná kúkuu-ga-ro jín ja ní skuá'a-ró, ja ní kándija nî'in-ró jín, chî a jini-ro ndé ñáyivi ní stá'an nuu-ro. ¹⁵ Chî ondé ná líl-ró ní jini-ro núu máá tutú ij, te kuu koo ndichí-ró sá'a náv'a a ka'ku-ro chî kándija-ró núu Cristo Jesús. ¹⁶ Taká tutú ij, nî kachaa-de nî sá'a máá-yá, te bueno nî'in tíñu ja stá'an, ja kána jín núu-i, ja náchu'un íchí-ún-i, ja stá'an ichi ndáa nuu-i. ¹⁷ Náv'a a ná yíja va'a ñáyivi jika jín Dios, náv'a a ná kúndiso-i taká tu'un kánúu ja kée va'a tíñu-i sá'a.

4

Siki já ná káni ná'in-yó tú'un

¹ Ká'an nî'in-rj jín-ró jito nuu Dios jín núu máá Jító'o-yo Jesucristo, I'a sándaq tíñu ñáyivi chakú, jín ñáyivi ní jí'i, kivi ndíi-ya, kivi tá'ú-yá tíñu inî ñuu-ya. ² Ná káni-ró tú'un. Nî'in ná ká'an-ro. Kuítú iní-ro ká'an-ro va'sa tú nuña-ró. Te jín paciencia jín sá'an, ná stétuu-ró-i, ná kána jín-ró núu-i, ná ká'an ndá'ú-ro jín-i. ³ Chî cháa kivi ja má kuatú'ún kúti-i kuni so'ó-i sa'an va'a, chî sua kókon ná sá'a-i so'ó-i. Te ndúkú-i maestro ja ká'an ndasa kúu inî máá-i. ⁴ Te kuxio-i ma kúni so'ó-i tu'un ndaa, te kivi-i ichi cuento sáni. ⁵ Ko róó, ná kóo ndito inî-ro. Ná kuándéé iní-ro jín tundó'o. Ná káka-ró káni-ró tú'un va'a. Ná skíkuu-ró tíñu ndiso-ró. ⁶ Chî ruu, a sokó-rí máá-rí nuu-yá ja kúu-rj, te a kuakuyani kivi kí'in-rj. ⁷ Bueno a nî kundéé-rí jín tíñu jku-rj. A nî síjínu-rj máá kú'a carrera. Tú ní sía-rj tu'un kákandija-yó. ⁸ Ja yúan, a

ndátu tu'a premio-ri, siki já kéndoo ndaa-ri, te yuán kuá'a máá Jító'o-yo núu-ri máá kivi-ún. Te máá-yá kúu juez ndaa. Te nasu núu máá ñin-ri kuá'a-ya, chi suni kuá'a-ya núu táká ñayivi káñukuu xaan ini-i kivi ndii-ya.

Tundó'o ni jito Pablo

⁹ Kuitú ini-ro te chaa yachi-ro núu-ri. ¹⁰ Chi Demas, a ni sí-a-de ruu, te kua'an-de ñuu Tesalónica, chi chíñú'ún-de ñuyivi yá'a. Crescente, a kua'an-de ñuu Galacia, te Tito, a kua'an-de ñuu Dalmacia. ¹¹ Máá ñin-na Lucas kánchaa jíin-ri. Kuaka-ró Marcos kii-ró jíin-de. Chi bueno kuatíñu-de jíin-ri nuu-yá. ¹² Tíquico, ni táji-ri-de kua'an-de ñuu Éfeso. ¹³ Te nú vaji-ró, te kundá'a-ró kútóo-ri kii-ró jíin, ja ní skéndoo-ri ve'e Carpo ñuu Troas, te suni jíin táká libro. Ko tutu ñii kúu ja kánú-ga. ¹⁴ Alejandro, chaa xndúcha kaa, xaan ndíva'a ni sá'a-de jíin-ri, ko máá Jító'o-yo kuá'a-ya yá'u-de ná tiñu ni sá'a-de. ¹⁵ Ná kóto va'a-ró máá-ró, ma kivi nduu-ro jíin-de, chi xaan ni jiku-de ni jasú-de nuu tú'un káka'an-yo. ¹⁶ Kivi ní kundaa núu já ní ka'an máá-ri ja'a máá-ri, tú ni ñin ñayivi ní chíndéé tá'an jíin-ri, chi taká-ni-i ni kaskéndoo-i ruu. Ná kakán ta'u-ri ja'a máá-i náva'a ma chísó-yá kuachi-i. ¹⁷ Ko máá Jító'o-yo, ni kandij-ya xii-ri, te ni ja'a-ya fuerza ini-ri náva'a síjínu-ri kani ndi-i-ri tu'un, náva'a kuu kuni so'o taká ñayivi sín nación. Te súan ni kaku-ri ini yu'u ndíka'a. ¹⁸ Te suni máá Jító'o-yo, ná náma-ya rúu nuu táká tiñu ñáá. Te kanda-ni-ri sá'a-ya onde kivi-ri ñuu andívi núu tá'u-yá tiñu. Te ná nákana jaa-yó-yá ñii káni ñii kuá. Súan ná kóo. Amén. ¹⁹ Ná sándéé ini Prisca jíin Aquila, achi-ro kúni-i, jíin ñayivi káxiukú vé'e Onesíforo. ²⁰ Erasto, ni kendoo-de ñuu Corinto. Te Trófimo, ni skéndoo-ri-de ñuu Mileto, kú'u-de. ²¹ Ndúkú ndéé-ró cháa-ro vásá kéjá'a víko víjin. Sándéé ini-ro áchi Eubulo, jíin Pudente, jíin Lino, jíin Claudia, jíin táká ñani-yo. ²² Máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo-ya jíin añu-ro. Te tu'un luu ío ini-ya ná kóo jíin-ró jíná'an-ró. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A TITO YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU TITO

¹ Máá-rí kúu Pablo, mozo Dios te suni apóstol Jesucristo kúu-rí nì sá'a-ya, náva'a skándija-ga-rí ñayivi ní kaji Dios, jíin já ná júku'un-ga iní-i tu'un ndaa ndasa chiñú'un-i-ya. ² Te ja yúán kañukuu iní-i kuchaku-i ní káni, chí súan nì keyu'u Dios onde aná'an xáan, te ma kuu kuti xndá'ú-ya-í. ³ Te onde nì jinu va'a máá kivi, te nì stá'an ndijin-ya tú'un-ya jíin tú'un kájani-rí, ja ní chí'i-ya-ún ndá'a-rí, nátu'un nì tá'ú tínu Dios, I'a náma yóó. ⁴ Cháa-rí tutu ya'a nuu-ro Tito, chí se'e ndija-rí kúu-ró siki tú'un kákandja ká'nu-yó. Tu'un luu ío iní-ya, jíin tú'un kúndá'ú iní-ya yóó, jíin tú'un kuaká'nu iní, ja kí nuu máá Táa-yo Dios, jíin já kí nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, I'a náma yóó, ná kóo jíin-ró.

Ndaşa koo chaq kákuu nuu

⁵ Ja siki yúán ní skéndo-rí róó onde ñuu Creta, náva'a ná sándaq-ro nú tú kuní jinu va'a tínu, te náva'a kani-ró cháa kuu nuu ná ñin ná ñin ñuu, nátu'un nì tá'ú-rí tínu nuu-ro. ⁶ Kani-ró cháa tú yí'i kuachi siki, jíin nú ñin-ní ñasá'í-de ío, jíin nú kákandja va'a se'e-de, te nú tú kájakú nchaq ñayivi-í ja síjita-i máa-i xí já ní'in iní-i. ⁷ Te chaq ndíto tiku'ní, níni ná kúu-de chaq tú yí'i kuachi siki, chí nchátiñu-de tínu Dios. Ma kúj'a iní-de, ma yachí kiti iní-de, ma kóo ká'vá-de, ma stují-dé ñayivi, ma ndío xaan iní-de siki xú'ún. ⁸ Chí sua ná kóto ndá'ú-de nuu ñayivi jíká, ná chíñú'un-de tínu va'a, ná kóo kuándí'í-de, ná kóo ndaq iní-de, ná kóo ndoo-de, ná kútiin nì'in-de máa-de. ⁹ Te ná kúndij nì'in-de jíin tú'un ndaq kákandja-yó jíin já kúu sa'an-ya, náva'a kuu stá'an-de taká sa'an va'a, te náva'a kuu kundéé-de jíin ñayivi sáká núu.

Ja xndá'ú ñayivi

¹⁰ Chí ío kua'a cháa ja tú kákuu-de kuandatu-de, te káka'an sáni-de, te káxndá'ú-de ñayivi. Te chaq nì kaxiti ndúu, ví'í-gá kásá'a-de súan. ¹¹ Níni ná kasú-ro yú'u cháa-ún, chí kásáká núu-de iní ñayivi ní ní-ní-i ve'e-i. Te kástá'an-de tu'un ja tú ká'io va'a, te kándúkú-de ní'in-dé xu'ún siki tínu náá-ún. ¹² In tá'an máa-de, chaq jáni tu'un ñuu máa-de, nì ka'an súan: Ñayivi tínu Creta, chí máni ñayivi xndá'ú kákuu, máni kiti sána kákuu, máni káyee kúxi, áchi-de. ¹³ Ká'an ndaq tu'un nì ka'an chaq-ún. Núsáá te kana jíin téyíí-ró núu-í, náva'a ná kándja nì'in-í. ¹⁴ Ma chú'un iní-i cuento káka'an chaq judío, ní tínu kátá'ú cháa ja á nì kaské'ichi-de tu'un ndaa. ¹⁵ Ñayivi ká'io ndoo, jáni iní-í ja ío ndoo-ní taká ndatiñu, ko ñayivi chá'an jíin ñayivi tú kákandja, ní ñin ndatiñu tú ío ndoo jini-í, chí sua nì te'yu añú-í jíin já jini tuní-í. ¹⁶ Káka'an-í ja á kájiní-i nuu Dios, ko jíin tínu kásá'a-í, te kájasu-í nuu-yá, chí ñayivi chá'an, ñayivi ní'in iní kákuu-í, te tú ní'in tínu kuti-í nuu ní ñin tínu va'a.

2

Sa'an ja ío va'a

¹ Ko róó, ná ká'an-ro sa'an ja ío va'a. ² Kachi-ro núu cháa ná nuu ja ná kóo kuándí'í-de, ná kóo káji xini-dé, ná kóo jíin'ún-de, ná kándja nì'in-de, ná kúndá'ú iní-de-í, ná kóo paciencia-de. ³ Suni súan ña'an ñá'nu. Ná káka jíin'ún-ña, ma sátú'ún-ña, ma kóo ká'vá-ña, ná stá'an-ña núu-í ndéja kúu ja vá'a, ⁴ te ná stá'an-ña núu ñá'an súchi já ná kóo jíin'ún-í, ja ná kúvixi-í jíin yí-í, ná kúndá'ú iní-í se'e-í, ⁵ te ná kóo kuándí'í-í, ma káka téné-í, ná kóto va'a-í ve'e-í, ná kóo tu'un maní iní-í, ná kuándatu-í nuu yí-í, náva'a tú ka'an ndava'a ñayivi siki tú'un Dios sá'a-í. ⁶ Suni súan ka'an ndá'ú-ro jíin cháa súchi, ja ná kútiin nì'in-í máa-í. ⁷ Te róó, ná sá'a-ró taká tínu va'a, náva'a kuu-ró ñin ejemplo va'a nuu-í. Te jíin tú'un ká'an-ro, ná ká'an ndaa, te ná ká'an ñukáji iní-ro. ⁸ Tu'un va'a ká'an-ro, náva'a ma kuakú nchaq-í yóó, náva'a kuka nuu cháa jasú nuu-yo, chí tú kúu ndiñi'in-de ní ñin tínu náá ká'an-de siki-yo. ⁹ Ka'an ndá'ú-ro jíin mozo ja ná kuándatu-í nuu patrón-í, ja ná kúsi iní patrón-í sá'a-í jíin taká tínu-í, te ma ná chíso-í tu'un nuu-dé. ¹⁰ Ma sáku'ná-í ndatiñu-de, chí sua ndaa ná skíkuu va'a-í nuu-dé, náva'a jíin taká tínu sá'a-í, te skéndo luu-í sa'an Dios máa-yó, I'a náma yóó, sá'a-í. ¹¹ Chí tu'un luu ío iní Dios, ja kúu kaku taká ñayivi sá'a, a nì kenda ndijin. ¹² Te tu'un-ún stá'an nuu-yo ndasa skána-yó taká tu'un ja tú chíñú'un-yó-yá sá'a, jíin já ndío iní-yo siki ñuyivi sá'a, te stá'an nuu-yo ndasa koo káji iní-yo káka kuu-yó jíin já kóo ndaa iní-yo, jíin já ná chíñú'un-yó-yá kuia yá'a. ¹³ Káindatu-yó, chí kañukuu iní-yo kéndo ndatu-yo kivi ndí ncháa kenda ndijin Jesucristo ja kúu-ya Dios ná'nu máa-yó, I'a náma yóó. ¹⁴ Te nì ja'a-ya máa-yá ja siki yóó, náva'a chunáa-yá taká ja ní kástívi-yó, suni náva'a sándooy-ya ñayivi kuñi nuu máa-yá, jíin

já ná kuítú iní-i sá'a-i tiñu va'a. ¹⁵ Súan ka'an-ro, te ka'an nda'ú-ro, te kana jín-ró nú-í jín tiñu ndiso-ró. Ma kuá'a-ró tú'un ja sá'á'a iní ni in-i nuu-ro.

3

¹ Xndáku-ró nú-í ja ná kuá'a-i so'o-i nuu cháa kakuñá'nu, jín núu cháa kándiso tiñu. Ná kuándatu-i, te yachi ná tñin-i taká tiñu va'a. ² Ma ká'an-i siki ni in ñayivi, ma kútixin-i, ná koo jín'ún-i, te ná koo súchi iní-i jín taká ñayivi. ³ Chí sáá, suni ñayivi ñáá ni kakuu-yó núu, tú ni káandatu-yo, ni kasana-yó ichi, ni kachiñú'ún-yó taká ja ní ndio ñáá iní-yo jín sñ sñ tiñu ni kakuu iní-yo jín, te ni kajika kuu-yó jín tú'un ñáá tu'un kuásun iní, ni kakitj iní-i nuu-yo, te ni kajito u'u tá'an-yó. ⁴ Te Dios kúu I'a náma yóo. Te ni kenda ndijin tu'un kumaní iní-ya jín-yó jín tú'un kundá'ú iní-ya taká ñayivi. ⁵ Yúan-na te ni nama-ya yóo, ko nasu jín tiñu ndaa ni kasá'a-yó, chí jín tú'un ni kundá'ú iní-ya yóo. Te jín tú'un ni nakacha-ya yóo ni nakaku-yó, te ni ndujáá-yó ní sá'a máá Espiritu Santo. ⁶ Te Espiritu-ún ni jicha nuu kua'a iní añu-yo ní sá'a Jesucristo I'a náma yóo, ⁷ náv'a kuu kendo ndaa-yo sá'a tu'un luu ío iní-ya, suni náv'a ni'in-yo tá'u-yo já kúñukuu iní-yo kúchaku-yo ní káni. ⁸ Ká'an ndaa tu'un yúan. Te kuní-ri ja ná ká'an ni'in-ró taká tu'un yá'a, náv'a ñayivi ní káandija-i nuu Dios ná kuítú iní-i kukuu-i jín tiñu va'a. Ió va'a taká tu'un yá'a, te ni'in tiñu ja kúu taká ñayivi. ⁹ Ko ma kivi nduu-ro jín taká tixin káñáá, ni siki tú'un jichi tu'un tá'an, ni tu'un kanaá, ni jín tú'un kástatá'an siki ley. Chí máni tu'un sáni kakuu-ún te tú ni'in tiñu. ¹⁰ Nú ío in cháa tú jatú'ún, te nú a ni kana jín-ró nú-dé in u'u jínu, yúan-na te ma kivi nduu-ga-ro jín-de. ¹¹ A jini ndija-yó já in ñayivi sá'a súan, a ni skuíta-i ichi, te máni kuachi sá'a-i, te kuachi máá-i kúu ja nákuñdii-ya siki-í.

Tu'un sándéé iní

¹² Nú ni táji-ri Artemas xí Tiquico jaá nuu-ro, yúan-na te ndúkú ndéé-ró kí-ró nú-ri nuu Nicópolis, chí cháa iní-ri kunchaa-ri yúan viko vjin. ¹³ Te ná ndúkú ndéé-ró chú'un íchi-ró Zenas, cháa kúu maestro ley, onde jín Apolos. Te koto-ró-de náv'a tú kuu falta ni in nuu-dé. ¹⁴ Te ñayivi ká'jin jín-yó, ná skuá'a-i tñin ni'in-i tiñu va'a, náv'a ni'in-í ndasa ja'a tundó'o sava-ga-i, náv'a tú kundij sáni-i. ¹⁵ Taká ñayivi kaxiukú jín-ri yá'a, káka'an-i ja ná sándéé iní-ro. Ná sándéé iní taká ñayivi kákuu jín-yó siki tú'un káandija-yó, kachi-ro kúni-i. Tu'un luu ío iní-ya, ná koo jín-ró jíná'an-ró. Súan ná koo. Amén.

LA EPISTOLA DEL APOSTOL SAN PABLO A FILEMON YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN PABLO APOSTOL NUU FILEMON

¹ Máá-rí kúu Pablo, te kánde-rí vekaa ja siki Jesucristo te jín ñani-yo Timoteo katáji-rí tutu yá'a nuu-ro Filemón, chaa mani jín-rí kúu-ró, te chindeé tá'an-ró jín-rí. ² Suni káchaa-rí tutu yá'a nuu Apia, ña'an mani jín-ró, jín núu Arquipo, chaa chindeé tá'an jín-rí siki tíñu kándúkú ndéé-rí yá'a, jín núu tíku'ni kákandíja ío inji ve'e-ró jián. ³ Tu'un luo ío inji-ya jín tú'un kuaká'nu inji ja kii nuu máa Táa-yo Dios jín ja kii nuu máa Jíto'o-yo Jesucristo ná kóo jín-ró jíná'an-ró. ⁴ Nákuatá'ú-rí nuu Dios máá-rí, te nene núku'un inji-rí róó, nú jikán ta'u-rí nuu-yá. ⁵ Chí a jini so'o-rí ja bueno kákundá'ú inji-ró táka ñayivi ndóo, te kándíja va'a-ró núu máa Jíto'o-yo Jesús. ⁶ Te jikán-rí nuu-yá náva'a nú kájani-ró tú'un te ná skándíja va'a-ró-i, te kuní káji-i taká tíñu va'a káñava'a-yo jín Cristo Jesús. ⁷ Chí kákusi xáan inji-rí, te ká'io ndéé inji-rí, ja súan kákundá'ú inji-ró-i, chí ja róó ñani, te ni nani'in-gá inji añu ñayivi ndóo.

Ja ni ka'an Pablo ja a Onésimo

⁸ Núsáa te vasa kuu chundéé inji-rí, sá'a Cristo, ja tá'ú-rí tíñu nuu-ro núu, ja ná skíkuu-ró tíñu va'a, ⁹ chí sua va'a-ga ná ká'an ndá'ú-rí jín-ró ja jín siki ja mani-ro jín-rí, jín siki ja rúu kuu Pablo, chaa ni yii jín ja kánde-rí vekaa ja siki Jesucristo. ¹⁰ Núsáa te ká'an ndá'ú-rí jín-ró ja ná sá'a-ró táká'nu inji-ró núu sé'e-rí Onésimo, chí a ni skándíja-rí-i nini kánde-rí vekaa. ¹¹ Te suchí yá'a, tú ní ní'in tíñu-i nuu-ro sáa, ko vina, chí bueno ní'in tíñu-i nuu-ro jín núu-rí. ¹² Te ná nátáji-rí-i najaaj-i nuu-ro. Te kuatá'ú-ró-i, nátu'un ruu, chí ñin-ni kákuu-rí jín-i. ¹³ Te kúsí inji-rí ja kúnchaa-i jín-rí te kuu-i yu'u núu-ro kuatíñu-i nuu-rí núu, nini kánde-rí vekaa ja siki máa tú'un va'a. ¹⁴ Ko tú ní kuní-rí sá'a-rí súan, onde nú tú kuatú'un máa-ró, chí nasu stétuu-rí róó sá'a va'a-ró, chí sua siki ja jata'an inji-ró. ¹⁵ Chí sanaa te ja siki yúan kuu ja ní jin-u ni jito-i róó yakú tiempo ni sá'a-ya, náva'a kuu naki'in-ró-i te ma sía tá'an-ró jín-i ní káni. ¹⁶ Te ma káni-ga inji-ró ja mozo kuu-i, chí va'a-ga koo-ró jín-i vása jín mozo nátu'un mani-ro jín ñin ñani-ro, chí súan jani inji-rí jito-rí-i. Ko ví'i-gá kuu máa-i nuu máa-ró ja siki tá'an-ró kuu-i jín ja siki máa Jíto'o-yo. ¹⁷ Núsáa te nú jini máa-ró ja chaa chindeé tá'an jín-ró kuu-rí, te ná kuatá'ú-ró-i, nátu'un ruu núsáa. ¹⁸ Te nú ñaún falta ní sá'a-i jín-ró, xí taú-i nuu-ro, te siki máa-rí ná chí-i-ró cuenta. ¹⁹ Máa-rí kúu Pablo, chaa-rí tutu yá'a jín ndá'a máa-rí, te máa-rí chunáa. Súan ká'an-rí lugar ja ká'an-rí ja súni onde jín máa-ró jín añu-ro taú-ro núu-rí. ²⁰ Jándáa ñani, kuní-rí ja ná kúsí inji-rí sá'a-ró siki tíñu máa Jíto'o-yo. Te ná nani'in-gá inji-rí sá'a-ró jín máa Jíto'o-yo. ²¹ Chaa-rí tutu yá'a nuu-ro, chí kúva'a inji-rí ja kuándatu va'a-ró, te jini-rí ja skíkuu-ga-ro vása ja ní ka'an-rí jín-ró. ²² Te suni kuní-rí ja sátu'a-ró nú kúnchaa-rí, chí ñukuu inji-rí kenda-rí yá'a te jaa-rí nuu-ro, sá'a-ya jín tú'un jikán ta'u-ro ja'a-rí. ²³ Te Epafras, chaa kánde ta'an jín-rí vekaa yá'a ja siki Cristo Jesús, ká'an-de ja násandéé inji-ró. ²⁴ Te Marcos, Aristarco, Demas, jín Lucas, chaa kásatíñu ta'an jín-rí, suni súan káka'an-de. ²⁵ Tu'un luo ío inji máa Jíto'o-yo Jesucristo ná kóo inji-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA EPISTOLA A LOS HEBREOS YA'A KUU CARTA KUA'AN NUU ÑAYIVI HEBREO

Ja ní ka'an Dios jíin yú'u Sé'e-ya

¹ Tiní jíinu te tiní modo ní ka'an Dios jíin ndíyi táa-yo onde aná'an, ní ka'an-ya jíin yú'u cháa ní kajani tu'un-ya. ² Te vina kúu kiví sándí'i-na. Te ní ka'an-ya jíin-yó jíin yú'u Sé'e-ya. Te nuu Sé'e-ya-ún ní ja'a ndí'i-ya táká ndatíinu. Te suni jíin Sé'e-ya-ún ní sa'a-ya ñúyivi. ³ Te ndíi ncháa Sé'e-ya-ún nátu'un ndíi ncháa máa-yá. Te ñi núu-ni káa-i nátu'un káa máa-yá. Te tñn-i taká ndatíinu jíin fuerza tu'un ká'an-i. Te ní nasándoo-i yóó taká kuachi-yó. Yúan-na te ní nungoo-i ichi ndává'a máa I'a ñá'nu onde andívi. ⁴ Te ñá'nu xaan-gá ní nduu Sé'e-ya-ún vasa táká ndajá'a-yá, chí kánúu-gá sí'ví-i vasa sí'ví táká ndajá'a.

Ñá'nu-ga Sé'e-ya vasa ndajá'a andívi

⁵ Xí ndé jíin ndajá'a ní ka'an Dios sa: Róó kúu Sé'e-ri, te ruu kúu Táa-ro vina, ní kachí-ya náún. Xí, ruu kuu táa-i, te máa-i kuu se'e-ri, ní kachí-ya náún. ⁶ Te suni ká'an-ya tú'un yá'a kiví já ndíi Sé'e núu-yá ini ñúyivi: Taká ndajá'a Dios ná chíñú'ún-yá-i. ⁷ Te tu'un ndajá'a-yá ká'an ndija-ya: Nátu'un kée tachí súan jáka ndajá'a-yá sa'a-ya, te máa já káatíinu nuu-yá ndúu yáa ñú'un sa'a-ya, áchí-ya. ⁸ Ko tu'un yá'a ká'an Dios jíin Sé'e-ya: Máa-ró kúu Dios, te mesa tá'u-ró tínu koo ní káni ní kúia, te bastón ndaa kúu bastón tñn-ró tá'u-ró tínu ini ñuu-ro. ⁹ Kúsiñ ini-ro jíin tínu va'a te jito u'u-ro tínu káñáa. Já yúan I'a, kúu Dios máa-ró, ní jí'i-gá-ya róó jíin aceite ja kúsiñ ini-ro sa'a vasa táká-gá tá'an-ro, áchí Dios jíin Sé'e-ya. ¹⁰ Te suni ká'añ-ya: Máa-ró kúu Jito'o, te onde xnáñúú ní sa'a-ró ñúyivi. Te andívi chí tínu ní sa'a nda'a-ro kúu. ¹¹ Tínu ní sa'a-ró-ún, chí naa, ko máa-ró, chí ío-ro ní káni. Te taká ndatíinu ní sa'a-ró-ún, chí kutú'ú nátu'un ñi sa'ma, ¹² te nátu'un ñi tikachí súan natuu-ro te nasama jín'an, ko máa-ró, ma násama kuti-ro, te kuia-ro ma ndí'i kuti, áchí Dios jíin Sé'e-ya. ¹³ Xí ndé jíin ndajá'a ní ka'an Dios sa: Jungoo-ró ichi ndává'a-ri nini ná chúkú-ri taká ñayivi kábito u'u róó, kuu-i teyu kuxndíi ja'a-ro, ní kachí-ya náún. ¹⁴ Á nasu ní xndéché-yá ndajá'a-yá te nátu'un mozo ní táji-yá kuangoyo náva'a kuatíinu nuu ñayivi ná ní'in tá'u-i kaku-i saq.

2

Tu'un kánúu já náma-ya yóó

¹ Jínu ñú'ún já chú'un va'a ini-yo taká tu'un ní kajani so'o-yó-ún núsáa, chí nú túu te sanaa te sía-yo tú'un-ún. ² Chí tu'un ní kaka'an ndajá'a-yá ní kendoo ndaa. Te taká ñayivi ní'in ini jíin ñayivi tú ní káandatu, va'u-ni ní ní'in-í ya'u-i. ³ Te yóó, ndasa kaku-yó nú sío-ni-yó koto-yó tú'un kánúu-ún ja náma-ya yóó núsáa. Chí xnáñúú-gá ní jani ndíin máa Jíto'o-yo tú'un-ún. Yúan-na te cháa ní kajani so'o tu'un ní ka'an-ya, ní sákúu-dé tu'un-ún ini-yo. ⁴ Te Dios, ní chindéé ní chituu-ya-dé ja ní kajani ndaa-de tu'un-ún, te ní kasá'a-de tuní jíin tínu ñá'nu jíin sñn sñn tínu ja nánaa ini-yo sa'a. Te ní ja'a-ya Espíritu Santo nuu ná ñi ná ñi-de ndasa ní jata'an ini máa-yá.

Ní jito ncha Jesús tundó'o kii nuu máa-yó

⁵ Chí tú ní ja'a-ya tú'un tá'u táká ndajá'a tínu nuu ñúyivi já cháa-ún ja kaka'an-yo tú'un-ún. ⁶ Ko ío ñi tutu nuu ká'an ndaa ñi cháa: Naja núku'un ini-ni ja kúu cháa, chí tú káaxan-dé. Te naún kúu máa Sé'e cháa ja ndíto-ni-ya. ⁷ Ní nasásúchí núu-ni-ya vasa táká ndajá'a. Yúan-na te ní sañá'nu-ni-ya. Te ní kaka'an jíñú'ún ñayivi jíin-yá ní sa'a-ní. Te ní jani-ni-ya tá'u-yá tínu nuu taká tínu ní sa'a nda'a-ní. ⁸ Ní chúkú-ni taká ndatíinu chí ja'a-yá káandatu nuu-yá. Achí tutu. Chí taká ndatíinu káandatu nuu-yá, ní sa'a Dios. Te tú ní ñi ja tú jándatu nuu-yá ío. Ko té chá'an-ga kunj-yo já kuándatu taká ndatíinu nuu-yá. ⁹ Ko vina a kájin-yo núu Jesús, I'a ní ndusúchí núu, vasa táká ndajá'a. Te ní ndo'o-ya te ní jí'i-ya. Te ja yúan ní nduñá'nu-ya te ní kaka'an jíñú'ún-i jíin-yá. Te ja síkí tú'un luu ío ini Dios, te ní jí'i-ya já'a taká ñayivi. ¹⁰ Te Dios, ní sa'a-ya táká ndatíinu, te tñn-ya táká ndatíinu, te ncháka-ya kuá'a sé'e kungoyoi nuu ndíi ncháa. Já yúan ní io va'a ja ndó'o máa Jesús, I'a náma-ya-i, sa'a Dios, náva'a yija va'a Jesús jíin tundó'o-ún. ¹¹ Chí Jesús, máa I'a sándoo, jíin ñayivi ní kandundoo, onde ñi-ni nuu Dios vaikoyo. Já yúan tú kúka nuu Jesús skúnání-yá-i ñani-ya. ¹² Chí ní ka'an-ya: Kastu'ún-ná sí'ví-ni nuu taká ñani-ná, te ma'ñú tiku'ni nakana jaa-ná ní, áchí-ya. ¹³ Te suni ká'an-ya: Ruu kandíja-ri nuu-yá. Te inga jínu ká'an-ya: Yá'a nde'é-ró káncha-ri jíin taká se'e ní ja'a Dios nuu-ri, áchí-ya. ¹⁴ Te nátu'un ní káakaku taká se'e modo ñayivi, suni súan ní kaku máa

Jesús, náva'a kuu kuꝯ-ya te yuán xnáa-yá kui'na já tñn kue'e kuꝯ-yo. ¹⁵ Te suni náva'a kuu nama-ya táka ñayivi kájatñu sáni ní vida-i nuꝯ kui'na, kuachi ja ní kayu'ú-i kuꝯ-i. ¹⁶ Chi tú ní tñn-ya ndá'a máa ndájá'a, chi sua ní tñn ndija-ya ndá'a táka tata Abraham. ¹⁷ Te yuán nini ní nasama-ya nátu'un kándaá taká ñani-ya, náva'a kuu-ya ñn sutu ñá'nu ja kúnda'ú iní-ya yóo, te skíkuu-ya táka tiñu kuni Dios, náva'a kuanchaa-ya táka kuachi ñayivi. ¹⁸ Chi ní ndo'o máa-ya ja ní jito nchaa tá'an yuán jñn-ya. Te ja yuán kuu chindéé chítuu-ya ñayivi nú jito nchaa tá'an-ún jñn-i.

3

Ñá'nu-ga Jesús vása Moisés

¹ Ñani máni, ká'io ndoo-ró. Ja yuán ní kana ká'nu-ni-ya xiní-ro jñn máa-rí ja nó'on-yo ándívi. Ná ndé'é-ró ndasa ní sá'a Jesús, I'a kúu apóstol, I'a kúu sutu ñá'nu, ja kákandja-yo-yá. ² Chi ní skíkuu va'a-ya jñn Dios, I'a ní chaa tiñu sikí-ya, nátu'un ní skíkuu va'a Moisés jñn vé'e-ya. ³ Ko Jesús, ví'í-gá ní nduñá'nu-ya vása Moisés, nátu'un chaa jáni ve'e, ví'í-gá kúñá'nu-de vása vé'e-ún. ⁴ Chi taká ve'e, kúva'a sá'a chaa. Ko I'a sá'a taká ndatiñu kúu máa Dios. ⁵ Chi Moisés, nátu'un mozo ní skíkuu ndija-de jñn vé'e Dios. Te ní ka'an ndaa-de taká tu'un ja kuni-ya já kué-ga ka'an-de. ⁶ Ko ní skíkuu Cristo nátu'un ñn se'e jñn vé'e Dios. Te ve'e-ún kákuu yóo, nú kuiñi ní'in-yó te kákusij iní-yo jñn tú'un káñukuu iní-yo onde kivi ndi'na.

Tu'un ndetatú-yo

⁷ Ja yuán ní kuu nátu'un ká'an Espiritu Santo: Vina te ná kúni ná'in-ró tú'un ká'an-ya, ⁸ te ma ndúndava iní añu-ro, nátu'un ní kasáni'in iní-ro kivi ní jito nchaa-ri róo onde nuꝯ ñú'un té'é. ⁹ Te yuán ní kajito nchaa ndiyi táa-ro rúu. Te ní kajini-de tiñu ní sá'a-ri jñn-de uu xiko kua. ¹⁰ Ja yuán ní kití iní-ri nuꝯ ñáyivi-ún. Te ní ka'an-ri: Nene kásana-i iní añu-i, te tú ní kajini-i ichi-rí. ¹¹ Yuán ní kití iní-ri, te ní ka'an ní'in-ri ja má kivi koyo kuti-í nuꝯ ndetatú-ri, áchi-ya. ¹² Ñani, núsáa te koto va'a-ró máa-ró jíná'an-ró, náva'a ma kóo ní ñn-ró jñn añu ñáa ja tú kándja kuti, te kuxio-ró núu Dios, I'a chakú sá'a. ¹³ Te ndita'an kivi ná ká'an ndá'ú-ro jñn tá'an-ró, nini káka'an-yo já vna kúu vina, náva'a ma sáni'in iní ní ñn-ró sá'a kuachi jñn tú'un xndá'ú. ¹⁴ Te nú kuiñi ní'in-yó jñn tú'un ní kejá'a-yó jñn onde kivi ndí'na, yúan-na te ñn-na kákuu-yó jñn Cristo. ¹⁵ Chi súan ká'an: Vina te ná kúni ná'in-ró tú'un ká'an-ya, te ma ndúndava iní añu-ro, nátu'un ní kasáni'in iní ndiyi táa-ro sáa. ¹⁶ Chi ñayivi ní kenda koyo jñn Moisés iní ñuu Egipto, ní kajini so'o-i tu'un ní ka'an-ya, te ní kasáni'in iní-i, vasa tú ndi'na. ¹⁷ Te ndé nuꝯ ní kití iní-ya úu xiko kua-ún núsáa. Á nasu núu ñáyivi ní kasá'a kuachi-ún náun. Te ní kanaa máa-i onde nuꝯ ñú'un té'é. ¹⁸ Te ndé jñn ní ka'an téyí-ya já má kivi koyo kuti-í nuꝯ ndetatú-ya. Á nasu jñn ñáyivi tú ní kajandatú nuꝯ-ya-ún náun. ¹⁹ Te kajini-yo já tú ní kúu kivi koyo kuti-í, kuachi ja tú ní kákandja-i.

4

¹ Ná yú'ú-yo núsáa, chi vasa ío ná'in-ga tu'un ní keyu'u-ya já kivi koyo-yó ndetatú-yo jñn-ya, ko sanaa te ñn-ró ma kundéé-ró ní'in-ro tú'un-ún. ² Chi suni ní kajini so'o-yó tú'un va'a-ya, nátu'un máa ñáyivi-ún. Ko tú ní ní'in tiñu tu'un ní kajini so'o máa-i, kuachi ja tú ní kákandja-i. ³ Ko yóo, ja kákandja-yo, kivi koyo-yó núu ndetatú-ya, nátu'un ní ka'an-ya: Ní ka'an téyí-ri kivi ní kití iní-ri, ma kivi koyo kuti-í nuꝯ ndetatú-ri, áchi-ya, vasa a ní jñn ndi'na tiñu ní sá'a-ya onde kivi ní jukuiñi ñuyívi. ⁴ Chi ío ñn tutu nuꝯ yóso tú'un ní ka'an-ya sikí kivi usiá: Ní ndi'ni ní sá'a Dios taká tiñu-ya, te ní ndetatú-ya kivi usiá, áchi. ⁵ Te ingá tu'un ká'an ya'a: Ma ndívi koyo kuti-í nuꝯ ndetatú-ri, áchi. ⁶ Te ñayivi ní kajini so'o tu'un-ya xná'an-ga, tú ní kivi koyo-i, kuachi ja tú ní kajandatú-i nuꝯ-ya. Ko kivi ná'in yakú ñayivi. ⁷ Te ja yuán ní jani tuku-ya ingá kivi. Chi ní kuu kua'a tiempo te jñn yú'u David ní ka'an-ya já vna kúu kivi-ún, nátu'un a ní ka'an-ri ndivi'a: Vina te ná kúni ná'in-ró tú'un ká'an-ya, te ma ndúndava iní añu-ro, áchi. ⁸ Chi nú ní já'a Josué ñn nuꝯ ndetatú-i jíná'an-i, yúan-na te ma ká'an-ga Dios sikí ingá kivi cháa núu. ⁹ Ja yuán kéndoo ná'in ñn nuꝯ ndetatú ñayivi Dios. ¹⁰ Chi chaa kivi nuꝯ ndetatú-ya, ndetatú-de taká tiñu sá'a-de, nátu'un ndetatú máa Dios taká tiñu ní sá'a-ya. ¹¹ Ná ndúkú ndéé-yo kivi-yó núu ndetatú-ya yúan núsáa, náva'a tú jungava ní ñn-yó, nátu'un máa-i, ja tú ní kajandatú-i sáa. ¹² Chi tu'un Dios, tu'un chakú, tu'un ní'in kúu, te xa'an-ga vása machete uu yu'u. Te kundéé káan onde kúsñn iní jñn añu-yo, te suni sásñn onde nuꝯ káñutá'an yiki jñn méke, te nándúkú víi ndasa jáni iní-yo jñn ndasa cháa iní añu-yo sá'a-yó. ¹³ Te tú ní ñn ndatiñu yísá'í nuꝯ-ya. Chi taká-ni núña sikí, te ká'jin ndijin nuꝯ I'a naki'in cuenta.

Jesús kúu sutu ñá'nu-ga ká'an-ya já'a-yo

¹⁴ Núsáa te káñava'a-yó ñn sutu ñá'nu. Máa Jesús Se'e Dios kúu-ya já ní ndi'vi-ya ándávi. Já yúan ná kuñi ñi'n-yó jín tú'un káka'an-yo. ¹⁵ Chi tú káñava'a-yó ñn sutu ñá'nu ja má kúu ta'u'u iní-ya yóo siki já víta iní-ya, chí sua ñn núú-ni nì jito nchaq-i-ya nátu'un yóo, ko tú kuachi ní sá'a-ya. ¹⁶ Núsáa te ná chundéé iní-ya jáa-yo nuu mesa-ya, nuu kúnda'ú iní-ya yóo, náva'a sá'a-ya túká'nu iní nuu kuachi-yó, te ni'ín-yo tú'un luu ío iní-ya hora ja kánandi'i-yó-ún.

5

¹ Chi taká sutu ñá'nu ja ní kaji-ya má'ñú ñáyivi, nì jani-ya sutú-ún ja ká'an-de ja'a ñáyivi nuu Dios, te soko-dé ndatiñu te ka'ni-dé kiti nuu-ya ja siki kuachi-i. ² Te sutu-ún, kuu ka'an víta-de jíin ñáyivi tú tu'a jíin ñáyivi kájika sana, chí suni máa-de, víta xaan iní-de. ³ Te ja yúan jínu ñú'un já súni ka'ni-dé kiti nuu-ya ja siki kuachi máa-de, nasu máa ñn ja siki kuachi ñáyivi. ⁴ Te ni ñn chaq, ma kúu sáñá'nu-de máa-de ja kúu-de sutu, chí sua Dios kúu I'a kaji chaq-ún, nátu'un nì kaji-ya Aarón. ⁵ Suni súan Cristo, tú ní sáñá'nu-ya máa-ya ja ní nduu-ya sutú ñá'nu, chí sua máa Dios, nì jani-ya I'a-ún, te nì ka'an-ya tú'un yá'a jíin-ya: Róo kúu Se'e-rj, te ruu kúu Táa-ro vna, áchí-ya. ⁶ Te suni ká'an-ga Dios inga tu'un: Ní káni kúu-ró sutú cuenta Melquisedec. ⁷ Te Cristo, nini chakú-ya ñúyivi yá'a, onde jíin ndúcha nuu-ya nì nde'e kó'ó-ya ja ní jikan ta'u-ya. Te nì ka'an nda'ú-ya jíin máa Dios, I'a kuu nama-ya náva'a má kúu-ya núú. Te ja súan nì chiñú'un-ya Dios, te nì jini so'o Dios. ⁸ Te vasa Se'e Dios kúu-ya, ko jíin túndó'o nì kii siki-ya nì kutu'a-ya ndasa kuandatu-ya. ⁹ Te nuu ní yija va'a-ya, te nì nduu-ya I'a nama taká ñáyivi kájanatu nuu-ya, te kuchaku-i ní káni. ¹⁰ Te nì chaq Dios tiñu siki-ya ja ní nduu-ya sutú ñá'nu cuenta Melquisedec. ¹¹ Te ío kua'a tú'un ndatu'ún-yó siki-ya. Ko yíi kaa ja káni káji-rí tú'un nuu-ro, kuachi ja kókon so'o-ró. ¹² Vna ní kákuu-ró maestro núú, chí ío kua'a tiempo kákandja-ró, ko jínu ñú'un já ingá jínu stá'an ñn chaq nuu-ro ndasa kéjá'a tú'un Dios. Núsáa te kájinu ñú'un-ró leche, nasu ndéyu ndáva. ¹³ Chí nú máa-ni leche káji'i-i, tú kájuku'un va'a iní-i jíin tú'un ndaa, kuachi ja súchí yíkin kákuu-i. ¹⁴ Ko ndeyu ndáva kúu ja kée ñáyivi ní kayija, chí a nì kaku'tu'a-i te kájinu va'a-i ndéja kúu ja va'a ja ú'u.

6

Ná kúxnuú-yó te ná kuñi nì'in-yo

¹ Núsáa te ná skéndo-yó tú'un núú Cristo, te ná kánduu-yo náva'a yija va'a-ga iní-ya. Te ma náki'in jáa tuku-yó onde ja'a ja nákani iní-ya ndasa nì kasá'a-yó tínu náa, ndasa nì kandija-yó núú Dios, ² jíin tú'un jánducha, jíin tú'un xndée-yó ndá'a-yo xiní ñáyivi, jíin tú'un ja náchaku-i ma'ñú ndívi, xí jíin tú'un ja tá'ñu ndatu-i ní káni. ³ Te tínu yá'a sá'a ndija-yó te nú ná kuá'a máa Dios tú'un. ⁴ Chí nú ío ñáyivi já á nì kájuku'un iní-i ñn jínu, te nú nì káta'ni-i ta'u ándávi, te nú suni nì kani'ín-i tá'an-i Espíritu Santo, ⁵ te nú suni súan nì káta'ni-i tu'un va'a Dios jíin taká fuerza kuia chaq, ⁶ yúan-na te nú ndu'íchi iní-i-ya, te ma kúu kuti ndéjá'a jáa-i ja nákani iní-i sá'a-yó, chí sua kája'ni túku-i Se'e Dios jiká cruz, te kája'a-i tuká nuu-ya nú súan. ⁷ Chí nú kua'a jínu kúun sau núú ñn ñu'un te ndí'i-ni-cha jí'i, te já'a yua kuatíu máa cháa kájitu-ún, yúan-na te kúsii iní Dios jíin ñú'un-ún. ⁸ Ko nú máni íñu jíin ncháu kána nuu ñú'un-ún, yúan-na te jita ñi ñú'un-ún. Te yachí naa, chí kití iní jito'o jíin, te ñn kivi te kayu. ⁹ Ko ja siki róo jíin'an-ró, ñání máni, vasa káka'an-rj tu'un yá'a, ko káñukuu iní-rj ja ná sá'a-ga-ro tínu va'a ja kánúú sá'a chaq a nì kaku. ¹⁰ Chí nasu I'a náa kúu Dios ja náa iní-ya tínu kásá'a-ró, chí ja siki sí'ví-ya te nì káku'ndá'ú iní-ro taká ñáyivi ndóo, te suni kákuu-ro jíin onde vna. ¹¹ Te káku'ni-rj ja ná ñn ná ñn-ró ná kúkuu-ró jíin súni tínu-ún onde kivi ndí'i, náva'a skíkuu va'a-ró ndasa kuní tu'un káñukuu iní-ro. ¹² Te ma kóo uun iní-ro jíin'an-ró, chí sua ná ndáku-ró ñáyivi já ní'ín-i tu'un nì keyu'u-ya, sá'a tu'un kákandja-i jíin já ká'jo paciencia iní-i. ¹³ Chí kivi ní keyu'u Dios nuu Abraham, nì ka'an téyíi-ya jito jíin núu máa-ya, chí tú ní kúu ka'an téyíi-ya ja ingá i'a kúñá'nu-ga kuu testigo-ya. ¹⁴ Te nì ka'an-ya: Jandáa ja chindéé chituu ndija-rj róo, te ndea xaan-ro sá'a-rj, áchí-ya. ¹⁵ Te ja yúan súan jíin paciencia nì jandéé iní Abraham, nì ndatu-de, te vasa ní ni'ín-dé tu'un nì keyu'u-ya. ¹⁶ Chí taká chaq, káka'an téyíi-de nuu ñn ja kúñá'nu-ga vasa máa-de, te jíin tú'un téyíi-ún kúndaá ñi iní-de siki tú'un kástátá'an-de. ¹⁷ Te kuní Dios stá'an ndjijn-ya núu ñáyivi xín tá'u, ja má nátu'u kuti iní-ya tú'un nì keyu'u-ya nuu-í. Te ja yúan ní ka'an téyíi-ya, ¹⁸ náva'a yóo, ja ní kanatu'ma-yó-ya, ná ndúndéé xaan iní-ya, te kundikín-yo tú'un káñukuu iní-ya, chí jíin úu tu'un yúan ma kúu kuti xndá'ú Dios, ja nátu'u iní-ya. ¹⁹ Káñukuu iní-yo tú'un-ya-ún, te ja yúan kéndo nì'in kéndo kútu añu-yo, te yuán sá'a ja nátu'un kivi-yó iní cuarto ñi xaan íchi yatá sá'ma ndíta kaa. ²⁰ Te iní yúan nì kivi Jesús xna'an-ga vasa máa-yó. Te ní káni ní nduu-ya ñn sutu ñá'nu cuenta Melquisedec.

7

Cuenta Melquisedec

¹ Chi cháa Melquisedec, rey ñuu Salem jíin sutú nuu máa Dios ñá'nu, n̄i kuu-de. Te n̄i kenda-de n̄i jan̄ata'an-de Abraham kivi ní naxió káva cháa-ún ja ní jaka'ni-dé kua'a rey. Te n̄i jikan ta'u-dé ja'a Abraham. ² Te suni n̄i ja'a Abraham iin sikí uxí ja táká ndatíñu nuu-dé. Te sí'ví núu-de kúu Melquisedec, ja kuní ka'an: Rey sá'a tíñu ndaa. Yúan-na te suni nání-de rey Salem, ja kuní ka'an; Rey ndiso tu'un vindáa vinené. ³ Tú táa-de, tú náa-de, ni ta'a-de. Te suni tú kivi ní kaku-de, ni tú kivi kúu-de, chi n̄i nduu-de nátu'un máa Sé'e Dios. Chi cháa-ún, iin sutú ñi káni kúu-de. ⁴ Nde'é ndasa n̄i kuñá'nu-de, chi tatá ñuu-yo Abraham, sikí táká ndatíñu n̄i janchaa-de nuu rey, n̄i ja'a-de iin sikí uxí nuu cháa-ún. ⁵ Te cháa kákuu se'e Leví ja kákuu sutú, n̄i ta'u tíñu nuu-dé ja kí'in-de iin ja sikí uxí nuu ñáyivi nátu'un ká'an ley. Te kí'in-de nuu ñani-de vasa suni chi Abraham n̄i kenda koyo-de. ⁶ Te Melquisedec, vasa tú ní kenda ta'a-de chi ñáyivi-ún, ko n̄i kí'in-de iin ja sikí uxí nuu Abraham, te n̄i jikan ta'u-dé ja'a Abraham, cháa xín tú'un n̄i keyu'u-yá. ⁷ Te a kájiní va'a-yó já jikán ta'u cháa ñá'nu-ga ja'a cháa lúli. ⁸ Te ichi yá'a, iin ja sikí uxí káki'in ndija cháa ja jí'i níni. Ko cháa yúan, suni n̄i kí'in-de, te kájani ndaa-i tu'un-de ja chakú-de. ⁹ Te Leví, cháa n̄i kí'in iin ja sikí uxí nuu ñáyivi, suni nátu'un jíin Abraham n̄i ja'a-de iin ja sikí uxí nuu Melquisedec, ¹⁰ chi ñú'un-ga Leví chi Abraham, tatá ñuu súka-de, kivi ní naketa'an cháa-ún jíin Melquisedec.

Ja ní naa táninu sutú aná'an

¹¹ Sutú n̄i kekoyo chi tatá Leví kákuu ja ní kaja'a ley nuu ñáyivi onde sáa. Te nú ní káyija va'a-i sá'a máa-de núu, te naún níni júkuñi inga sutú cuenta Melquisedec, ja nasu cuenta Aarón kúu núsáa. ¹² Chi nú n̄i nasama taká sutú, yúan-na te jínu ñú'ún nasama ley. ¹³ Tu'un máa Jesús ká'an-yo, te chi inga ta'a n̄i kaku-ya. Te ní iin tá'an-ya, tú ní jatíñu kuti núu altar. ¹⁴ Chi a kájiní ndaa-yo ja chíi ta'a Judá n̄i kaku máa Jito'o-yo. Te cuenta ta'a yúan, tú naún tu'un ní ká'an Moisés ja kúndiso-i tíñu sutú. ¹⁵ Te ndijin-ga kúu tu'un yá'a, chi n̄i nukuiñi inga sutú cuenta Melquisedec. ¹⁶ Te I'a-ún, n̄i nukuiñi-ya kúu-ya sutú, ko nasu já ní kaku-ya chíi ta'a sutú nátu'un ká'an ley, chi sua sikí ja ndiso-ya fuerza ja má kúu kuti-ya. ¹⁷ Chi súan yóso ndaa tu'un máa-yá: Máa-ró kúu iin sutú ñi káni, cuenta Melquisedec, áchi. ¹⁸ Te tíñu n̄i ta'u núu-yo xna'an-ga, n̄i jasú ndija-ya, kuachi ja vitá máa, jíin já tú ní'in tíñu, ¹⁹ chi ley, tú ní síyija kuti ní iin. Yúan-na te n̄i ní'in-yo iin tu'un va'a-ga ja káñukuu iní-yo jíin, te jíin tu'un yúan kandita-yó núu Dios. ²⁰ Te súan n̄i ka'an téyíi-yá kivi ní kenda máa. ²¹ Chi sava-ga cháa-ún n̄i kani'in-dé tíñu sutú, ko tú ní kúu jíin tu'un téyíi. Ko jíin Jesús, chi n̄i ka'an téyíi Dios súan: N̄i ka'an téyíi máa Tatá Dios te ma nátu'u iní-ya, máa-ró kúu iin sutú ñi káni cuenta Melquisedec, áchi-ya. ²² Te jíin Jesús n̄i kukútu contrato va'a-ga, nátu'un n̄i ka'an Dios yúan. ²³ Te sava-ga sutú-ún tú ní kúu kuatíñu-de ní káni, chi káji'i káji'i-ni-de núu, te ja yúan ní ka'jo kua'a-dé. ²⁴ Ko I'a yá'a kúu-ya sutú ja tú sama kuti-yá, chi chakú-ya ní káni. ²⁵ Ja yúan súni kúu nama-ya táká ñáyivi ní káni-ní nú kándita-i nuu Dios jíin-yá, chi ní káni chakú-ya náva'a ka'an-ya ja'a-i jíná'an-i. ²⁶ Chi n̄i kajinu ñú'un-yo iin sutú ñá'nu nátu'un máa-yá. Chi sutú iñ kúu-ya, túu kuachi-ya, ió ndoo-ya, te s̄in kúu-ya núu ñáyivi kásá'a kuachi, te ñá'nu luu xaan-ga n̄i nduu-ya vasa ándivi. ²⁷ Te tú níni já ndita'an kivi soko-yá kiti já sikí kuachi máa-yá xna'an-ga, te vasa sikí kuachi ñáyivi, nátu'un n̄i kasá'a sutú ñá'nu onde sáa, chi iin jínu-ni n̄i sá'a-ya súan ja ní soko-yá máa-yá. ²⁸ Chi máa ley, jáni cháa vitá iní kákuu-de sutú ñá'nu. Ko tu'un n̄i ka'an téyíi Dios, n̄i cháa kuee-ga vasa ley. Te jíin tu'un-ún n̄i jani Dios máa Sé'e-ya. Te I'a-ún, n̄i yija va'a-ya já kúu ní káni.

8

Iin sutú ñá'nu iní andívi

¹ Núsáa te tu'un kánúu-ga nuu táká tu'un káka'an-yo-ún kúu tu'un yá'a: Káñava'a-yó iin sutú ñá'nu súan, te kánchaa-ya ichi lado vá'a mesa nuu tá'u tíñu Dios ñá'nu iní andívi. ² Te jatíñu-ya iní cuarto iñ, jíin iní ve'e ñi iñ ndija ja ní jani máa Tatá Dios, nasu cháa ní jani-ún. ³ Te taká sutú ñá'nu, ká'in-de ja kásoko-dé ndatíñu jíin kiti núu Dios. Ja yúan súni súan jínu ñú'ún ja koo ja soko I'a sutú yá'a nuu Dios. ⁴ Ko nú kánde-ya iní ñuyivi, ma kúu kuti-ya sutú núu, chi a ká'io sutú ja kásoko ndatíñu nuu Dios nátu'un ká'an ley. ⁵ Chi tíñu kásá'a-de, máni iin copia iñ muestra tíñu andívi kúu, nátu'un n̄i ka'an Dios jíin Moisés kivi ní keja'a-de sá'a-de ve'e ñi iñ: Nde'é vá'a-ró, te sá'a-ró táká ndatíñu nátu'un kaa muestra n̄i jin-jo já ní stá'an-ri nuu-jo onde yuku-ún, áchi Dios jíin-de. ⁶ Te contrato jáa kúu ja vá'a-ga nasu já tu'u, chi ndiso tu'un ja ní kaa-ga n̄i keyu'u Dios. Te nátu'un va'a-ga ku'a ja jáa-ún, suni súan ku'a

kúu vina ja vá'a-ga tiñu ndiso Cristo, ja kúu-ya yá'u núu máa contrato jáá. ⁷ Chì nú ní kée va'a va'a contrato xnáñúú, te tú níni kóo inga contrato uu núú. ⁸ Suni nì jini Dios ja tú ní kée va'a va'a tú'un-ún, te nì ka'an-ya: Chaa ìn kivi já násá'a-rì ìn contrato jáá jín ñáyivi Israel jín ñáyivi Judá, áchí máa Tatá Dios. ⁹ Ko nasu nátu'un contrato nì sá'a-rì jín ndíyi táa-i, kivi ní tìn-rì nda'a-dé ja ní kiñi'in-rì-de ìn ñuu Egipto. Chì kuachi máa-de kúu ja tú ní ká'jin nì'n-de sikì contrato-rì. Ja yúan tú ní játú'un-rì ja ká'an-de, áchí máa Tatá Dios. ¹⁰ Te ya'á kúu máa contrato nasá'a-rì jín ñáyivi Israel onde ná já'a taká kivi-ún. Chu'un-rì ley máa-rì xinì-í, te suni chaa-rì ley-ún ìn añú-i. Te kuu-rì Dios máa-i. Te máa-i jíná'an-i kuu-i ñáyivi máa-rì. Achí máa Tatá Dios. ¹¹ Te tú níni kástu'ún ná ìn ná ìn-i nuu tá'an-i, nuu ñani-i: Ná kuni-ro núu máa Tatá Dios. Chì taká-i kunì-i ruu, onde ñáyivi lúli-ga te onde ñáyivi ñá'nu-ga. ¹² Chì kundá'ú ìnì-rì-i vasa tiñu ñáá nì kasá'a-i, te ní ma kúná'an kúti-gá-rì kuachi nì kasá'a-i, áchí máa Tatá Dios. ¹³ Te ja súan ká'an-ya tú'un contrato jáá-ún, te sá'a-ya cuenta ja á kuajita ja xnáñúú. Te ja á kuajita te a kuakutú'ú, a yani naa ìj.

9

Ja ní'in tíñu niñi-ya jín contrato jáá

¹ Ko contrato xnáñúú suni nì tá'ú tiñu ndasa chiñú'un-i-ya, te ndiso ìn cuarto ìj ìn ñuyívi ya'a. ² Chì nì kajani-ì ìn ve'e ñii. Te ichi fuera nì ìo ìn cuarto ja ní nani cuarto ìj. Te ìn yúan nì ìo candelero, jín mesa, jín státilá káxiukú ndíjín. ³ Te yatá sá'ma úu ndita kaa ichi ìn ve'e ìj, nì ìo inga cuarto, nì nani cuarto ìj xáan. ⁴ Te ìn yúan nì ìo ìn ko'o kúu oro, jín janú tú'un contrato, ja ndasú oro ní tú'ú sikì. Te ìn janú-ún kánde ìn tija'an oro ja ñú'un staa ándívi, jín yúnu xii Aarón ja ní nana numa, jín yúu tabla nuu yóso tú'un contrato. ⁵ Te sikì janú-ún ká'jin figura querubín luu, kásá'a-i kati, kájasu-ì sikì tapa janú-ún nuu ñú'un yúyú niñi. Ko sikì taká tú'un yúan, tú núña-yó vina ja ká'an káji-yó. ⁶ Te nuu ní jinu tú'a taká tiñu ya'a, te núu-ni núu-ni kivi koyo sutu ìn cuarto ìn, kásá'a-de tiñu cuenta sutu. ⁷ Ko ìn cuarto uu-ún, chì máa ìn-ni sutu ñá'nu-ga kúu kivi-de, te suni máa tú'un-ni vuelta ja kuiá. Te tú kivi-de te nú túu niñi já sokó-dé nuu Dios sikì máa-de jín sikì já kásáña'mu ñáyivi. ⁸ Te súan stá'an Espiritu Santo nuu-yo, já té nuña-ga ichi kivi koyo-yó ìn cuarto ìj ándívi, níni kándij ve'e ñii ìn ìn ñuyívi. ⁹ Te yúan kúu ìn tú'un sikì tiempo vina, te jín modo-ún kásoko-dé ndatíñu, te kája'nu-de kiti núu Dios. Ko vasa káchiñú'un-i-ya súan, ma yíja va'a ìn añú-ì sá'a. ¹⁰ Chì máni ley yúkú kúu-ún, ndasa kee-yo, ndasa ko'o-yó, ndasa ndundoo-yó. Te nì ndiso tiñu onde nì chaa máa já vá'a-ga. Te nì nasama. ¹¹ Ko nì chaa Cristo, te sutu ñá'nu nuu taká tú'un va'a-ga-ún kúu-ya. Te nì kivi-ya ìn ve'e ìj ándívi, ja tú ní kuva'a jín ndá'a, ní nasu cuenta ñuyívi kúu, te kánúú-ga te va'a-ga kúu vasa já áva-ún. ¹² Ko nasu jín niñi ndíxi'ú, xii niñi chélu, chì jín niñi máa-ya nì kivi-ya ìn cuarto ìj ándívi ja ìn máa tú'un-ni jinu ja ní káni. Te nì kundé-ya nì nakuaan-ya yóo ja ní káni. ¹³ Chì onde sáa te niñi ndíxi'ú niñi ndíxi'ú, jín yáa núu kayú chelu, nì josu yúyú-de sikì ñáyivi chá'an, te nì kándundoo-ì onde jín yíki kúñu-ì, nì sá'a. Te nú súan ní'in tíñu niñi kiti-ún, ¹⁴ núsáa te naga nì kuu niñi Cristo ja má nákacha ìn añú-ro núu tiñu ñáá kásá'a-ró, náva'a kuu kuatíñu-ró núu Dios, I'a chakú. Chì Cristo, tú chá'an kúti-yá, te nì soko-yá máa-ya nuu Dios, nì sá'a Espiritu ja ìo ní káni. ¹⁵ Ja yúan kúu-ya yú'u núu sikì ìn contrato jáá, náva'a ñáyivi jáá nì kana Dios xinì-ì, ní'in-ì ta'ú já kéndgo ní káni nátu'un nì keyu'u-ya. Chì nì jì'í Jesús, te ja yúan ní janchaa-ya kuáchi nì kasá'a-i ná nì kaxiukú-i chijì contrato xnáñúú. ¹⁶ Chì nuu ío ìn testamento, te kánúú já kúu chaa nì sá'a contrato-ún. ¹⁷ Chì ìn testamento, onde nú kuu chaa nì sá'a, yúan-na te ní'in tíñu. Ko nú níni chakú chaa nì sá'a, tú ní'in tíñu kuti. ¹⁸ Ja yúan, vasa contrato xnáñúú, tú ní kúkúu, onde nú túu niñi. ¹⁹ Chì nú a nì ka'u ndi'í Moisés taká tú'un tá'ú tiñu yóso núu ley nuu ndívi ñáyivi, yúan-na te nì k'i'n-de niñi chélu, jín niñi ndíxi'ú, jín ndúcha, jín ìxi kuá'a, jín ìn yókón, te nì josu yúyú-de sikì máa tutú-ún jín sikì ndívi ñáyivi. ²⁰ Te ká'an-de: Ya'á kúu niñi cuenta contrato ja ní tá'ú tiñu Dios nuu-ro, áchí-de. ²¹ Suni súan jín niñi-ún nì josu yúyú-de máa ve'e ñii jín taká ko'o kájatíñu nuu káchiñú'un-de-ún. ²² Te jandáa, ja á yani taká ndatíñu ndundoo jín niñi cuenta ley, chì nú tú kati niñi te ma kóo kuti táká'nu ìn-ya núu kuáchi-ì núu. ²³ Chì fuerza ja jín modo yúan nì ndundoo taká copia ndatíñu ío ándívi, ko máa ndatíñu ándívi-ún, níni ní soko já vá'a-ga cuenta máa vasa yúan. ²⁴ Chì tú ní kivi Cristo ìn ìn cuarto ìj já ní kuva'a nda'a, nátu'un ìn muestra ndija, chì sua ìn máa ándívi ní ndívi-ya náva'a kundij-ya vina ka'an-ya já'a-yo ndé'è jín núu Dios. ²⁵ Te nasu ní kivi-ya yúan ja núu-ni núu-ni soko-yá máa-ya, nátu'un kivi sutu ñá'nu ndita'an kuiá ìn cuarto ìj jín niñi tatú. ²⁶ Chì nú súan, te kánúú já ndó'o-ya kuá'a jinu onde kivi ní jukuiñi ñuyívi núu. Ko sasua,

ondê kivî jînu ñuyîvi nî kenda ndijîn-ya ñn máá tú'ún-nî jînu ja ní káni, te nî soko-yá máá-ya náva'a kuanchaa-ya kuáchi. ²⁷ Te nátu'un nî kundaa ja kúu taká chaa ñn jînu-nî, yúan-na te kivî koyo-de nuu sándaá Dios tiñu-de. ²⁸ Suni súan Cristo, nî soko-yá máá-ya ñn máá tú'ún-nî jînu náva'a kundiso-ya kuáchi kua'a ñayîvi, yúan-na te kenda ndijîn-ya vuelta uu, ko nasu ja kuanchaa-ya kuáchi, chî sua ja náma-ya taká ñayîvi káindatu-i-ya.

10

¹ Te máá ley, chî máni ñn kuanda'u kúu sikî taká ndatíñu va'a ja cháa kuee-ga. Ko nasu forma ndija máá ndatíñu-ún kúu. Te ja sikî kiti kája'ni-i-ún, núu-nî núu-nî kásoko-i ndita'an kuia. Te ni ma kúu kuti síyîja ñayîvi kuni jakoyo nuu-ya. ² Te nú kúu sá'a núu, te naja tú ní júkuiñî-i ja kásoko-i-ti núsáá. Chî ñayîvi káchiñú'ún-ún, nú a nî kendoo ndoo ñî-i ñn jînu-nî sá'a yuán núu, te ma kakán-ga añú-i kuáchi sikî-i núu. ³ Ko sikî ja kásoko-i-ti-ún, te a jini-yo ja kánuku'un inî-i kuáchi-i ndita'an kuia. ⁴ Chî niñî xndikî, jín niñî ndixî'ú, ma kúu kuti kuanchaa kuáchi. ⁵ Ja yúan kivî ní kii Cristo inî ñuyîvi, nî ka'an-ya jín Dios: Ja kája'ni-i-ti jín ja kásoko-i ndatíñu nuu-nî, tú jata'an inî-ní, ko nî sáty'a-ní ñn yiki kúñu máá-ná. ⁶ Ja kája'mu-i-ti kásoko-i-ti núu-ní sikî ja kúxio kuáchi-i, tú ní kúsî inî-ní jín, áchi-ya. ⁷ Yúan-na te nî ka'an-ná: Súan yóso tú'un-ná nuu tutú: Aí Táta Dios, yá'a kándîi-ná náva'a skíkúu-ná ja jata'an inî máá-ní, áchi-ya. ⁸ Súan ká'an tu'un vaí ichi yatá: Ja kája'ni-i-ti jín ja kásoko-i ndatíñu nuu-ní, jín ja kája'mu-i-ti kásoko-i-ti núu-ní sikî ja kúxio kuáchi-i, tú jata'an inî-ní, ni tú kúsî inî-ní jín, áchi-ya. Ndatíñu-ún kásoko-i náty'un ká'an ley. ⁹ Yúan-na te nî ka'an-ya: Aí Táta Dios, yá'a kándîi-ná náva'a sá'a-ná tiñu jata'an inî máá-ní, áchi-ya. Ja súan nî ka'an-ya, te nî janchaa-ya tú'un ñn náva'a nakani-ya tú'un uu-ún. ¹⁰ Te jín tú'un nî jata'an inî máá Dios, te nî káundoo-yó ní sá'a-ya sikî ja ní soko Jesucristo yiki kúñu-ya, ko ñn máá tú'ún-nî jînu nî sá'a-ya súan ja ní káni. ¹¹ Núsáá te taká sutu, vasá kája'an-de ndita'an kivî kájatíñu-de, te kua'a jînu kásoko-dé suni suni-ni modo ja kája'ni-dé-ti, ko yuán ma kúu kuti kuanchaa kuáchi-i. ¹² Ko Cristo, ñn máá tú'ún-nî jînu nî soko-yá máá-ya ja sikî kuáchi-yó ondê ní káni, yúan-na te nî nunggo-ya ichi ndává'a Dios, ¹³ ndátu-ya tiempo ondê ná kúxiukú ñayîvi kájito u'u tá'an jín-ya, kuu-i teyu kuxndîi ja'a-ya. ¹⁴ Chî jín ñn máá tú'ún-nî jînu ja ní soko-yá máá-ya, te ní káni ní kayija ñayîvi ndóo nî sá'a-ya. ¹⁵ Te máá Espíritu Santo kúu-ya testigo nuu-yo sikî tú'un yúan, chî xna'an-ga ká'an-ya: ¹⁶ Ya'á kúu máá contrato nasá'a-rî jín-in jíná'an-i, ondê ná ndí'i taká kivî ya'a. Te chu'un-rî ley-rî inî añú-i. Te suni chíso-rî tu'un-rî-ún inî xinî-i jíná'an-i, áchi máá Tatá Dios. ¹⁷ Yúan-na te ká'an-ga-ya: Ma núku'un kuti-gá inî-rî kuáchi nî kasá'a-i jín tiñu chá'an ní kasá'a-i, áchi-ya. ¹⁸ Núsáá te nú a nî sá'a-ya tuká'nu inî-ya sikî taká-ún, tuká naún ío ja sokó-gá sikî kuáchi.

Ja núña ichi kivî-yó iní cuarto ñî

¹⁹ Ja yúan, ñáni, a chúndéé inî-yo kivî-yó iní cuarto ñî ándívi sá'a niñî máá Jesucristo. ²⁰ Chî nî juña-ya ñn ichi jáá chakú, náva'a kivî-yó ichi yatá máá sá'ma ndíta kaa, te yuán kuni ka'an ja máá yiki kúñu-ya kúu. ²¹ Te káñava'a-yó ñn sutu ñá'nu xaán ndíto ve'e Dios. ²² Núsáá te ná kándita-yó núu-yá, jín añú-yo ja ío ndaa ja sikî tú'un kákandîja va'a-yó, jín añú ja ní ndundoo sikî taká tiñu jáni ñáa inî, chî nî joso yúyú-ya niñî-ya sikî, jín yiki kúñu-yó ja ní nakacha-yó jín ndúcha ndóo. ²³ Ná kuíñi nî'in-yó jín tú'un nî kaka'an-yo kákandîja-yó te káñukuu inî-yo. Te ma káka yatá-yó núsáá, chî skíkúu va'a I'a nî keyu'u tú'un-ún. ²⁴ Ná ndé'e va'a-yó ndasa skándá-yo tá'an-yó, ja ná kúnda'ú-ga inî-i tá'an-i, jín ja ná sá'a-i taká tiñu va'a. ²⁵ Ná nátaqa ná'in-yó, ma sía-yo náty'un kásá'a sava-i, chî sua ná ká'an ndéé-yó jín tá'an-yó. Ko ná kuitú-gá inî-ro sá'a-ró, chî kájinî-ro ja kuákuyani máá kivî-ún. ²⁶ Chî nú kusî inî-yo sá'a-yó kuáchi ja súan a nî jatá'ú-yó tú'un ndaa, tuká kéndoo kuti ja kúu kuu-ga ja sikî kuáchi-ún. ²⁷ Chî sua ñn nuu yú'ú xaán-yo ja ndóna-ya sikî-yo ío, jín ñn nuu kánda yáá ñú'un ío, náva'a kóko ñayîvi kájito u'u tá'an jín-ya. ²⁸ ñayîvi ní ské'ichi ley Moisés, jí'i ná'in-i, tú naún tu'un kúnda'ú inî ío, te nú nî kaka'an ndaa uu xí uní testigo. ²⁹ Tava-ro cuenta núsáá, chî naga nî kuu ja má ndó'o xaán-gá ñayîvi kuañú ja'a sikî Sé'e Dios jín ja jáni inî-i ja kácha'an niñî contrato, vasá jín niñî-ún nî ndundoo-i, jín ja sákátá-i nuu máá Espíritu ndíso tu'un luu. ³⁰ A kájinî-yo núu I'a nî ka'an: Nani'ñn tá'an máá-rí jín-in, máá-rí kua'a ya'u-i, áchi máá Tatá Dios. Te inga jînu ká'an: Máá Tatá Dios koto nchaa-ya ndasa kaa ñayîvi máá-ya, áchi. ³¹ ñn tiñu yú'ú xaán-yo sá'a, kúu ja júngava ñn ñayîvi iní nda'a Dios, I'a chakú. ³² Ko ná núku'un inî-ro sikî taká kivî ní kendoo ichi yatá, chî nî nastúun-ya iní ja jini tunî-ro. Yúan-na te nasaa ja síin síin tundó'o nî xndóna-i sikî-ro. ³³ Chî ñn modo nî kaka'an ndijîn-i sikî-ro, te nî kaxndó'o ndijîn-i róo. Te inga modo suni nî káduu-ro tá'an ñayîvi ní kándo'o súan. ³⁴ Chî suni nî kúnda'ú xaán inî-ro ja kándeé vekaa. Te nî kákusî-ní

inĩ-ro, ʋasa nĩ ƙasáku'ná ñũkúún-i ndatĩñu-ró, chĩ a ƙájinĩ-ro já onde andĩví ƙáñava'a-ró ñin ta'ũ vá'a xaan-gá, te koo ñĩ ƙáni. ³⁵ Ma sía-ro modo ja ƙáchundéé inĩ-ro, chĩ kua'a xaan tá'u ndiso tu'un-ún. ³⁶ Chĩ ƙánúú kóo paciencia inĩ-ro, náva'a ni'ĩn-ro já ní keyu'u-yá, onde nú nĩ sá'a-ró tĩñu játa'an inĩ Dios. ³⁷ Chĩ ñin núnúu-na te chaá máá I'a kii, te ma kúkuéé-ya, áchĩ. ³⁸ Ko máá ñáyivi ndáa-rĩ, chĩ siki já ƙákandija-i te kuchaku-i. Ko nú nĩ jika yátá-i, ma kúsiñ inĩ añũ-rĩ sá'a-i, áchĩ-ya. ³⁹ Ko yóó, nasu tá'an ñáyivi ƙásá'a súan ƙákuu-yó já ƙáka yátá-yó te xnáa-yo máá-yó, chĩ sua ƙákuu-yó tá'an ñáyivi ƙáƙaku jĩin tú'un ƙákandija ʋa'a-i.

11

Siki tú'un ƙándija

¹ Te tu'un ƙándija-yó kúu modo ja jini-yó já ío seguro taká ndatĩñu ƙáñukuu inĩ-yo, chĩ yuán kúu tunj já ío ndija taká ndatĩñu já tú jini-yó núu. ² Chĩ nĩ ƙákandija chaá aná'an, te ja yuán ní jatú'ún-yá-de. ³ Ƙákandija-yó, te yuán ƙájuku'un inĩ-yo já ní sáva'a Dios ñáyivi jĩin tú'un nĩ ƙa'an-ni-ya. Te chĩi ndatĩñu ja tú jini-yó núu, nĩ kuva'a ndatĩñu ja á jini-yó núu. ⁴ Nĩ ƙándija Abel, te yuán ní ja'mu-de ndatĩñu ja vá'a-ga nĩ soko-dé nuu Dios vása Caín. Súan nĩ ƙándija-de, te nĩ jatú'ún Dios ja ío ndaa-de, chĩ súan nĩ sá'a-ya já ní jatá'ú-yá ndatĩñu nĩ soko-dé nuu-yá. Te ʋasa a nĩ j'i-de, ko ƙá'an-ni-de jĩin tú'un nĩ ƙándija-de. ⁵ Nĩ ƙándija Enoc, te yuán ní naki'in-ya-dé kua'an-ya jĩin-de, te tú ní j'i-de. Te tú ní ndénda kuti-dé nĩ ƙasá'a-i, chĩ nĩ naki'in Dios-de. Te onde ná té naki'in-ga-ya-dé, te nĩ jatú'ún Dios-de ja ní kusij inĩ-ya ní sá'a-de. ⁶ Ko nú tú ƙándija-yó, te ma kúsiñ inĩ Dios sá'a-yó, chĩ chaá kuni jaá nuu Dios, ƙánúú ƙándija-de ja ndíto chakú-ya jĩin já kuá'a-ya yá'u nuu taká ñáyivi ƙánandúú-i-ya. ⁷ Nĩ ƙándija Noé, te yuán ní ƙa'an nĩ'in Dios jĩin-de siki sáva tĩñu ja té kunj-ga-de nuu. Te ja ní chu'un inĩ-de, te yuán ní sáva'a-de ñin barco náva'a ƙáku-de onde jĩin ñĩ vé'e-de. Já súan ƙándija-de, te nĩ nakuxndí-de siki ñáyivi. Te nĩ nduu-de ñin chaá ni'ĩn tá'u siki já ƙéndo ndaa-i ja ƙákandija-i. ⁸ Nĩ ƙándija Abraham, te yuán ní jandatu-de nĩ kenda-de kua'an-de kivi ní kana-ya xini-dé, náva'a jaá-de ñin lugar nuu kuá'a-ya núu-dé kuu ta'ú-dé. Te nĩ kenda-de kua'an-de, ʋasa tú jini-de ndénu k'i'in-de. ⁹ Nĩ ƙándija-ya, te yuán ní nchaá-de nátu'un chaá jíká núu ñú'un ní keyu'u-yá ja kuá'a-ya núu-dé. Yúan nĩ nchaá-de inĩ ʋe'e kuii jĩin Isaac jĩin Jacob, chĩ suni suchi ní'in tá'an ta'ú núu ní keyu'u-yá-ún ƙákuu suchi-ún. ¹⁰ Chĩ nĩ ñukuu inĩ-de koo ñin ñuu jĩin cimientu, ja máá Dios kúu I'a chutá'an-ya te sá'a-ya-ún. ¹¹ Suni nĩ ƙándija máá Sara, te yuán ní ni'ĩn-ña fuerza nĩ nukú'un se'e-ña, ʋasa ña'an numá nĩ kuu-ña. Te nĩ skáku-ña ñin se'e onde tiempo nĩ ja'a xaan kuiá-ña, chĩ nĩ ƙándija-ña já skíkuu ʋa'a máá Dios tu'un nĩ keyu'u-yá. ¹² Já yuán súni súan nĩ ƙáƙaku kua'a-í nĩ sá'a ñin-ni chaá, ʋasa a nĩ yii xaan-dé. Ko ta'á-de ní ndea xaan, nátu'un tĩñuú xini andĩví, jĩin nátu'un ñití káa yu'u mar, ja má kúu ka'u-yó. ¹³ Nini ƙákandija-de te nĩ ƙaji'ĩ taká chaá-ún, ʋasa tú ní ƙáni'in-dé ja ní keyu'u-yá. Ko nĩ ƙandé'é jíká-ni-de nuu, te nĩ kaka'an-de sa'an kúta'ú jĩin. Te nĩ kaka'an ndaa-de ja cháa jíká, jĩin cháa ƙáxiukú núu-ni, ƙákuu-de. ¹⁴ Chĩ chaá ƙáka'an súan, a ƙástá'an ndijin-de ja ƙándúú-de ñin ñuu máá-de ja kúxiukú máá-de. ¹⁵ Chĩ nú ní náƙani inĩ-de ñuu nuu ní kenda koyo-de-ún núu, ío modo ja náxío ƙáva-de, nú ní ƙákuu-de núu. ¹⁶ Ko nĩ ƙakunj-de ingá ñuu ʋa'a xaan-gá ja ío onde andĩví. Já yuán tú kúu nuu Dios nuu-de ƙunání-ya Dios máá-de, chĩ a nĩ sátu'a-ya ñin ñuu kuxiukú-de. ¹⁷ Nĩ ƙándija Abraham, te yuán ní soko-dé Isaac kivi ní jito nchaá-ya-dé. Te máá tú'ún se'e ñáva'a-de, te siki súchí-ún nĩ ni'ĩn-dé taká tu'un ja ní keyu'u-yá nuu-dé, ko nĩ io tu'a-de soko-dé-i ja kúu-i, ¹⁸ ʋasa nĩ ƙa'an-ya tú'un-i jĩin-de: Onde chĩi Isaac te kana-rĩ ta'á-ro te súan ƙunání, áchĩ-ya. ¹⁹ Chĩ nĩ tava máá-de cuenta ja á kuu naschakú Dios ñáyivi má'ñú ndíyi. Te suni nátu'un jĩin ñin tu'un yátá, te súan nĩ nani'ĩn Abraham máá-i nĩ nachaku-i, nátu'un súan. ²⁰ Nĩ ƙándija Isaac, te yuán ní jikān ta'ú-dé ja'a Jacob, jĩin Esaú, siki taká tĩñu chaá kuee-ga. ²¹ Nĩ ƙándija Jacob, te yuán kivi já á yani kuu-de nĩ jikan ta'ú-dé ja'a ndéndúú se'e yíi José. Te nĩ chĩñú'ún-de-ya ʋasa ndítuu-na-de xini vara tĩin-de. ²² Nĩ ƙándija José, te yuán kivi á kúyani kuu-de, te nĩ ƙa'an-de ja kóo kivi ndénda ñáyivi Israel. Te nĩ tá'ú-de tĩñu nuu-í ndasa sá'a-i jĩin yiki-dé. ²³ Kivi ní kaku Moisés nĩ ƙákandija táa-i náa-i, te yuán ní chisá'í-de-i unj yoo, chĩ nĩ ƙájinĩ-de ja lúu káa-i. Te tú ní ƙáyu'ú-de acta ja ní sá'a rey. ²⁴ Nĩ ƙándija Moisés, onde kivi ní ja'nu-de. Yuán tuká ní já'a-de tu'un ja kúnání-de se'e se'sí'í Faraón. ²⁵ Sua nĩ kunj-de ja koto-de tundó'o jĩin ñáyivi Dios, nasu já núnúu-ni kusij inĩ-de jĩin tú'un sji iní ja ndiso kuachi. ²⁶ Chĩ a nĩ tava-dé cuenta ja nú ƙa'an-i siki-dé ja siki Cristo, te kúka xaan-gá kuu-de sá'a, vása já kúu taká yaka xu'ún ío inĩ ñuu Egipto, chĩ a nĩ nde'é-de ja kuá'a-ya yá'u-de. ²⁷ Nĩ ƙándija-de, te yuán ní kenda-de ñuu Egipto. Te tú ní yú'ú-de, ʋasa kití inĩ rey. Te nĩ kanda-de, chĩ nĩ sá'a-de cuenta ja á nde'é-de nuu máá I'a tú jini ndijin-yo núu. ²⁸ Nĩ ƙándija-de, te yuán ní ja'ni-dé lélu Pascua, te nĩ josó yáyu-dé ñiñí-tí, náva'a nú ʋai ndajá'a ƙá'ni-ya taká se'e núu, te ma ƙé'é-yá-i

jíná'an-i. ²⁹ Ní káandjia-de, te yuán ní kuu ní kaja'a-ni-de sava sava mañú mar kuá'a, nátu'un nuu ñú'un íchí-ni. Te súan kándúkú cháa ñuu Egipto sá'a-de jín ndúcha-ún kákuñ-de núú, ko ní kókó-ni-cha-dé. ³⁰ Ní káandjia-i, te yuán ní jungoyo corral nama yúú ñúú Jericó, onde ní jinu ní kajikó ndúy-i ñuu-ún nuu usiá kivi. ³¹ Ní kandjia Rahab, ña'an tini iní, te yuán tú ní náa-ña ñin jinu-ni jín ñáyivi ní'in iní, chí sua ní ka'an-ña tú'un ndéé iní jín cháa ní kajito yu'u, te ní jatá'ú-ña-dé. ³² Naún ká'an-ga-rí núsáa. Chí tuká tiempo ja káni-ga-rí tú'un Gedeón, tú'un Barac, tú'un Sansón, tú'un Jefté, tú'un David, tú'un Samuel, jín tú'un taká cháa ní kajani tú'un Dios onde sáa. ³³ Ní káandjia-de, te yuán ní káandéé-de ní katíin-de so'o ñuu ná'nu, ní kasá'a-de tiñu ndaa, ní kani'in-dé tú'un ní keyu'u-yá, ní kajasu-de yu'u ndíka'a jíná'an-tí, ³⁴ ní kanda'va-de ñu'un kayú yáa, ní kakaqu-de yu'u machete, ní kanani'in iní-de ja ní kaku'u-de, bueno ní'in ní kanduu-de ní sá'a-ya kivi ní kajatá'an-de nuu guerra, te ní káskunu-de soldado inga ñuu jíká já kajatá'an jín-de-ún kaja'an. ³⁵ Ió ñasi'í ja ní kanani'in-ña se'e-ña já á ní kají'i-te te ní kanachaku-i. Sava-de ní kando'o xaán-dé ní kasá'a-i, ko tú ní kaja'a-de tú'un ja kúu kaku-de, náva'a kundéé-de nachaku va'a-ga-de. ³⁶ Sava-de ní kasakátá-i nuu-dé, te ní kaxndó'o-i-de jín cuarta, te suni ní kaju'ni-i cadena-de, te ní ka'jin-de vekaa. ³⁷ Ní kaja'a-i yuu xini-dé. Ní kaxiti-í-de jín sierra. Ní kaja'ni-í-de jín machete. Ní kajika-de ichi yá'a ichi yúan. Te ní kañu'un-de ñii rí jín ñii ndíxí'ú. Ndá'ú-ni ní kata'an-de, ní kajito-de tundó'o, te ní kastá'an-i-de. ³⁸ Ní kajinu-de onde nuu ñú'un té'é. Te suni chí yuku ní kivi koyo-de. Te ní ka'jin-de yaú kava jín yaú chí ñu'un. Te va'a xaán-gá kúu taká cháa-ún, nasu ñáyivi iní ñuyívi. ³⁹ Te taká cháa yá'a, vasa ní jatú'ún-yá-de siki já ní káandjia-de, ko tú ní kani'in-dé tú'un ní keyu'u-yá. ⁴⁰ Chí ní sátu'a Dios ñin tiñu va'a xaán-gá ja kúu yóó jíná'an-yó, náva'a ma yija máa cháa-ún, onde nú túu yóó.

12

I'a yóxnúú jín tú'un kándjia

¹ Kua'a xaán testigo kajikó ndúú ní nuu-yo nátu'un viko nu'ún. Núsáa te ná cháxio-yó taká kuachi ncháá vee siki-yo, jín já jíkó ndúú ní xini-yo, te jín paciencia ná kúnu-yó carrera máa-yó ja ní jani-ya nuu-yo. ² Te ná ndé'é-yó nuu Jesús, I'a yóxnúú jín tú'un kándjia-yó, te síyja-ya yóó jín. Te máa-yá, ní kanda-ya jín tundó'o cruz, chí ní ndatu-ya cháa kivi já kúsi iní-ya, te tú ní sá'a-ya cuenta ja kúka nuu-yá, te ní nungoo-ya ichi ndává'a Dios nuu mesa-ya.

Ja kuandéé iní-yo jín tundó'o

³ Ná káni iní máa-ró ndasa ní jandéé iní-ya jín ñáyivi kándiso kuachi, vasa ní kaka'an ndiva'a-i siki-yá, yúan ní'in-ro modo ja má kuítá-ro, ní ma kúu xaán iní añú-ro. ⁴ Ko vasa kajatá'an-ró siki kuachi, ko té chá'an-ga kaka ñiñí já kasú-ro nuu-ún. ⁵ Chí a ní kanaa iní-ro tú'un ká'an ndá'ú jín-ro nátu'un jín se'e, te súan ká'an: Hijo máni, ma káva já'a iní-ro nú xndó'o máa Tatá Dios róo, ní ma kuítá iní-ro ní kána jín-ya nuu-ro. ⁶ Chí máa Tatá Dios xndó'o-ya ñáyivi kundá'ú iní-ya, te skúun-ya yúnu xí sukun taká se'ya já jatá'ú-yá, áchí. ⁷ Chí ní kuandéé iní-ro jín castigo jito-ró, te jika Dios jín-ro nátu'un jín se'e-ya, xí ío se'ya tú ndó'o-i sá'a táa-i náún. ⁸ Ko nú tú castigo jito-ró, nátu'un ní kando'o ta'an taká se'e, se'e kándikin ncha-ñi káku-ro nú súan, nasu máa se'e. ⁹ Ió inga tú'un. Yóó, ní kañava'a-yo táa máa-yó núú ní kaku-yo, ní kaxndó'o-de yóó, te ní ka'jo ja jín'ún-yo núu-dé. Te naga ní kuu ja má kuándatu jín'ún-ga-yo nuu máa Táa nuu vái añú-yo, te kuchaku-yo núsáa. ¹⁰ Te cháa-ún, jandaa ní kaxndó'o-de yóó, ko yakú-ni kivi ndasa ní kakuun iní máa-de. Ko I'a yá'a, chí ja ná kéndoo va'a-yo kuni-ya, náva'a ndundoo ta'an-yo jín-ya nátu'un máa-ya. ¹¹ Jandaa kúu ja ní ñin castigo jito-yo, tú kúsi iní-yo sá'a vina, chí sua kúku'a iní-yo sá'a. ¹² Núsáa te ná kátiin xaán-ro jín ndá'a tívítá-ró, te nakani ní'in-ró sí'in-ró já káni yá'a káni yúan-ró. ¹³ Te sá'a-ró ichi ndóó káka ja'a-ro, náva'a ma sána ñáyivi rengo, chí sua nduva'a-i. ¹⁴ Skua'a-ró náva'a ná koo tú'un vindaa vinené iní-ro jín taká ñáyivi, jín já ná koo ndoo-ró jíná'an-ró, chí nú tú tú'un ndoo iní, te ma kúu kunj ní ñin ñáyivi núu máa jito'o-yo. ¹⁵ Nde'é ví-ro jíná'an-ró, náva'a ma káka yátá ní ñin-ró núú tú'un luu ío iní Dios, te suni náva'a ma ndú'u'a tuku iní ní ñin-ró. Te nú túu, chí nduku'á iní-ro sá'a, te nducha'an kuá'a-í sá'a. ¹⁶ Te koto-ró náva'a ní ñin-ró ma káka téné, ní ma kújá'a iní-ro jín-ya, nátu'un Esaú, suchi já siki ñin ko'o ndéyu ní xikó-i derecho-i ja kúu-i suchi núú. ¹⁷ Chí a jín-ro já kúkuéé-ga te ní kunj-i ní'in-i ta'u-í siki já kakán ta'u táa-i ja'a-í. Ko ní kéndoo ichi-i ní sá'a táa-i, chí tú ní ní'in-í modo nakani iní-i, vasa ndé'e nducha nuu-í ndúkú-i. ¹⁸ Chí nasu ní jakoyo-ró núú ñin yuku já kúu tin-yo, nuu kanda yáa ñu'un, nuu túún, nuu ñaa, jín nuu kée tachí xaán, ¹⁹ nuu jini so'o-ró ndé'e clarín, nuu ní'in ká'an-ya, chí ñáyivi ní kajini so'o ní'in tú'un-ún, ní kaka'an ndá'ú-i ja má ká'an-ga-ya jín-i. ²⁰ Chí tú ní kákanda-i jín tiñu ní tá'ú-yá nuu-í: Nú ñin kiti ná kaku'un-tí yúku-ún, ná skéé-ró yúu siki-tí kuu-tí, xí

túu-ró machete-ti, áchí. ²¹ Te jo xaan káa tiñu-ún ni kajini-i. Te ja yúan ni ka'an Moisés: Yú'ú xaan-ri, te kisi-i ruu sá'a, áchí-de. ²² Chi sua ni jakoyo-ró núu máa yúku Sion, te suni ini ñuu máa Dios, I'a chakú. Te ñuu-ún kúu ñuu Jerusalén cuenta andívi. Te suni ni jaq-ro núu káxiukú kuá'a xaan mil ndajá'a-yá, ²³ te suni nuu tíku'ni ñayivi ní kanakaku xna'an-ga ja káyoso lista-i andívi, te suni nuu Dios, I'a kúu juez xini táká-i, te suni nuu ío añu táká ñayivi ndáa ja á ni kayija va'a, ²⁴ te suni nuu Jesús, I'a kúu yu'u núu sikí contrato jáá, te suni nuu máa niñi ní josó yúyu já vá'a-ga ní'in tiñu vása niñi Abel. ²⁵ Koto va'a-ró nává'a tú ské'ichi-ro I'a ká'an. Chi nú tú ní kákaku ñayivi já tú ní játá'ú-i cháa ni ka'an ini ñuyivi, naga ni kuu yóó nú tú kuatá'ú-yó máa I'a ká'an onde andívi. ²⁶ Chi jín ja ní ni'in ni ka'an-ya sáá, te ni kisi-ya ñuyivi. Ko vina a ni keyu-u-yá: Vasté in jínu-na kisi-ri, ko nasu máa in ñuyivi, chi suni onde andívi, áchí-ya. ²⁷ Te tu'un yá'a ja ká'an: Vasté in jínu-na, áchí, kuni ka'an ja cháxio-ya táká ndatiñu ni kakanda-ún, ndatiñu ja á ni kakuvá'a, nává'a ná kéndoo máá táká ndatiñu ja ní kakaku ñí. ²⁸ Núsáá te a ní'in-yo in ñuu ja ní kaku ñí, te ja yúan ná nákuatá'ú-yó núu Dios, te ná kuatíñu-yó núu-yá, te ná chíñú'ún-yó máa-yá, te ná kóo ja jínú'ún-yó núu-yá, nává'a kusii ini-ya sá'a-yó. ²⁹ Chi Dios máa-yó, in ñu'un ja xndí'í já'mu kúu-ya.

13

Modo kuatíñu-yó núu-yá

¹ Ma júkuñi-ro jíná'an-ró já kúndá'ú ini-ro ñani-ro. ² Ma náa ini-ro já kóto ndá'ú-ro núu ñayivi jíká, chi súan ni kasá'a sava-de, ko naún kajini-de ja máa núu ndajá'a andívi ní kaja'a núu-de ve'e. ³ Ná núku'un ini-ro ñayivi ká'jin vekaa. Sá'a-ró cuenta ja súni ká'jin-ró vekaa jín-i. Te suni súan sá'a-ró jín cháa ja kándonda-i sikí-dé, chi suni máa-ró kajini-ro tá'u'u-ro máa-ró. ⁴ Ma kasú-ro já tánda'a-í, te ná kóo jínú'ún táká-ro jín-i, te ma sáchá'an-ró jito-í. Chi ñayivi kájika téné, jín ñayivi kájsiki ncháa tá'an, máa Dios nakuxndí-ya sikí-í. ⁵ Ná káka kuu-ró, te ma chíñú'ún-ró xú'ún. Ná kúsii ini-ro jín ja tñn-ró vita ñu'ni. Chi máa-yá ni ka'an: Ná skikuu ná'in-ri jín-ró, te ma síá kuti-rí róó, áchí-ya. ⁶ Núsáá te kuu chundéé ini-yo ká'an-yo: Máá Jito'o-yo kúu I'a chindéé chítuu-ya rúu, te ma yú'ú-ri nú naún kuni ñayivi sá'a ndiva'a-i jín-ri, achí-yo. ⁷ Ná núku'un ini-ro cháa ni kastá'an ichi núu-ro, chi ni kaka'an-de tu'un Dios jín-ró. Ná ndáku-ró modo ndasa ni kakandíja-de, te ná ndé'é vá'a-ró ndasa ni kee tiñu ni kasá'a-de. ⁸ Jesucristo, chi in-ni káa-ya íku, jín vína, jín ní káni. ⁹ Ma nátu'u ini-ro yá'a, yúan, jín sñn sñn sa'an jáá. Chi ío va'a ja ná kéndoo ni'in ini añu-yo sá'a tu'un luu ío ini-ya, ko nasu jín ndéyu já tú ní'in tiñu kuti núu ñayivi chíñú'ún yúan. ¹⁰ Káñava'a-yó in-ni altar. Te cháa kájatíñu ini ve'e ñi-ún, tú ká'io derecho-de ja ké-de já ío nuu altar-ún. ¹¹ Chi yiki jín kúnu kiti kája'ni-dé-ún kayú, kája'mu-de ichi fuera yuñú. Te ñiñi kiti-ún, skívi sutu ñá'nú ini cuarto ij, yúan sokó-dé nuu-yá cuenta sikí kuáchi. ¹² Suni suan Jesús, ni ndo'o-ya íchi fuera yuxé'é, nává'a jín niñi-yá te sándoo-ya ñayivi. ¹³ Núsáá te ná kenda-yó kí'in-yo núu-yá ichi fuera yuñú, te ná ndó'o ta'an-yo jín-yá ja káka'an ndiva'a-i sikí-yá. ¹⁴ Chi yá'a tú káñava'a-yó in ñuu ja kéndoo ní káni, chi sua kándúkú-yó in ñuu ja cháa kuee-ga. ¹⁵ Núsáá te jín ichi ní juña Jesús, te nene ná nákana jaa-yó máa Dios, chi nátu'un in ja sokó-yo núu-yá kúu. Chi yá'a kúu máa tú'un xín tiñu ja sá'a yu'u kándaku ñi'in sí'vi-yá. ¹⁶ Ma náa ini-ró sá'a va'a-ró, jín já kóto tá'an-ro, jín sáva-ga-i, chi kúsii ini Dios sá'a yá'a, nátu'un ja á ni kasoko-ro in nuu-yá. ¹⁷ Ná chú'un ini-ro tú'un ká'an cháa kástá'an ichi núu-ro, te kuandatu-ro núu-dé, chi kándito-de añu-ro nátu'un kásá'a cháa ja ñini náku'a-de cuenta. Nde'é nává'a kusii ini-de sá'a-de, te nasu já nákuaká nuu ini-de, chi nú súan te tú ní'in tiñu ja kúu róó. ¹⁸ Ná kakán ta'u-ro já'a-ri jíná'an-ri, chi a kájani ndíja ini-ri ja kájani va'a ini añu-ri, chi kákuni-ri kaka jínú'ún-ri jín táká-ni tiñu. ¹⁹ Te ká'an ndá'ú téyú-ga-ri jín-ró já ná sá'a-ró súan, nává'a ná nájaa yachí-ga-ri nuu-ro. ²⁰ Te máa Dios kúu I'a ndíso tu'un kuaká'nu ini, te ni naschakú-ya máá Jito'o-yo Jesucristo má'ñ ndíyi. Te Jesús kúu pastor ñá'nu ndíto yóó nátu'un ri. Te onde jín máa niñi contrato ní káni, ²¹ ná síyíja Dios róó, nává'a kuu sá'a-ró táká tiñu va'a, ndasa játa'an ini-ya. Te ini añu-ro ná sá'a-ya táká ja kúsii ini máa-yá ndé'é-yá nuu, te onde jín Jesucristo ná sá'a-ya-ún. Te nuu máa-yá ná nákana jaa-yó-yá ní káni ní kuíá. Amén. ²² Ko ká'an ndá'ú-ri jín-ró jíná'an-ró ñani, ja má kiti ini-ro sá'a tu'un ká'an ndá'ú-ri jín-ró yá'a, chi ni cháa-ri in tutu lúli yá'a nuu-ro. ²³ Kuni-ri ja ná júku'un ini-ro já á ni kenda ñani-yo Timoteo vekaa, te jín cháa-ún jandé'é-ri róó te nú ncháa yachí-de. ²⁴ Ná sándéé ini táká cháa stá'an ichi núu-ro, achí-ro kúni-de, jín táká ñayivi ndóo. Te ñayivi níu Italia káka'an-i ja ná sándéé ini-ro. ²⁵ Tu'un luu ío ini-ya ná kóo jín táká róó jíná'an-ró. Súan ná kóo. Amén.

LA EPISTOLA UNIVERSAL DE SANTIAGO YA'A KUU CARTA SANTIAGO JA NI CHAA-DE NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

¹ Máá-rí kúu Santiago, mozo Dios jíin Jító'o-yo Jesucristo. Te cháa-ri tutu yá'a nuu ñayivi ndé'uxí uu tata Israel ja ní kajicha nuu-i. Ta'u-ro kúu.

Onde nuu Dios vai tu'un ndíchi

² Ñáni jíná'an-ró, ná kúsijí xáan iní-ro te nú nī cháa tīnī nuu túndó'o síkī-ro. ³ Chī a kájini-ro ja nú koto nchaq-i róo ndasa kákandija-ró, yúan-na te kuiñi nī'in-ró sá'a. ⁴ Te ná kuiñi nī'in-ró ndíta'an kivi, nává'a yija va'a téyíí-ró. Te ni ma kúu falta ni ñn nuu-ro. ⁵ Te nú ndé ñn róo kúu falta ja koo ndíchi-ró, te kakan-ro núu Dios, te kua'a-ya núu-ro, chí máá-yá, já'a kua'a-yá nuu táká ñayivi, te tú kána jíin-yá nuu-i. ⁶ Ko nú kakan-ro, te ná kándija-ró, te ma káni síkī iní-ro. Chī cháa ja jáni síkī iní-de, nátu'un su'ma mar ja ndóna sá'a tachi, te yá'a yúan ndéché-chá kua'an-cha, súan kúu-de. ⁷ Cháa yúan, ma káni iní-de ja nī'in-dé ñn ndatíñu nuu Jító'o-yo, ⁸ chí máni nátu'u iní-de, te ya'a yúan jáni iní-de. ⁹ Ñn ñani yínúu, ná kúsijí iní-de, chí kúná'nu-de jíin-yá. ¹⁰ Ko ñani kúká, ná kúsijí iní-de ja ní ndusúchi-de nuu máá-yá. Chī nátu'un ita yuku, súan-ni naa-dé. ¹¹ Chī nú nī kana-ni ndikandii te nī kuni'ní-ni, te ichi-ni yuku. Te jungava-ni ita, te naa-ni ja lúu káa. Suni súan-ni nda'va cháa kúká jíin táká tíñu sá'a-de.

Sikí já jito nchaq-i yóo

¹² Xáan ndatu koo cháa kéndoo nī'in vasa nī jito nchaq-i-de. Chī nú a nī jatú'ún-yá-de, te nī'in-dé premio ja kúchaku-de, chí a nī keyu'u Dios ja kuá'a-ya premio nuu ñayivi maní jíin-yá. ¹³ Te nú náké'é-i ñn cháa, te ma ká'an cháa-ún ja Dios náké'é-yá-de. Chī ma kúu náké'é-i Dios ja sá'a-ya tíñu ñáá, ní tú náké'é-yá ní ñn ñayivi. ¹⁴ Chī ñn cháa, nú kuaxán iní-de, yúan kúu ja skani-ún iní-de te ñú'un-ún-de, súan náké'é-i-de jíin máá-de. ¹⁵ Te tu'un kuaxán iní-de, nú a nī yija, skáku kuachi. Te kuachi-ún, nú a nī ja'nu, kuu cháa-ún sá'a. ¹⁶ Ñáni máni, ma xndá'u-ro máá-ró jíná'an-ró. ¹⁷ Taká ja kúta'u-yo, ja lúu ja vá'a kúu, chí kí ichi ándiví te kúun vai onde nuu máá Táa-yo, I'a xín táká ndua luz. Te máá-yá, ñn-ni ku'a stúun-ya, ní tú natu'u kuti iní-ya.

Kájini so'o-i te tú kaskíkuu-i

¹⁸ Chī nī kuu iní máá-yá, te nī nakaku-yó ní sá'a-ya jíin tú'un ndaa, nává'a kuu-yó nátu'un se'e núu núu táká ñayivi-yá. ¹⁹ Ñáni máni, ja yúan táká róo, yachi ná kúni so'o-ró, ko kuéé ka'an-ro, te kuéé kití iní-ro. ²⁰ Chī tu'un kití iní ñn cháa, tú jlka tíñu ndaa Dios sá'a. ²¹ Núsáa te ná sía-ro táká tíñu chá'an jíin táká tu'un ñáá ja ní kukútu-ro jíin. Te ná koo vitá iní-ro, te kuatá'u-ró tú'un nī tñ iní-ro, chí tu'un yúan kúu ja kúu nama róo jíná'an-ró. ²² Skíkuu-ró jíin tú'un máá-yá, nává'a ma kúni so'o sáni-ró. Chī nú túu, te xndá'u-ro máá-ró. ²³ Chī nú ñn cháa, jíni so'o-de tu'un-ún, te tú skíkuu-de, cháa yúan kúu-de nátu'un ñn cháa ndé'é-de nuu-dé nuu espejo ndasa yúku jíto-de. ²⁴ Chī ndé'é-de nuu-dé, te nú kua'an-de, te náa-ní iní-de ndasa jíto-de. ²⁵ Ko nú ndé cháa nándúkú víi-dé máá ley va'a, ley ja káka kuu ndicha-ña-yo sá'a, te nú kuuu-de jíin, na tú jíni so'o sáni-de, ní ja náa iní-de, chí skíkuu-de tu'un ká'an, yúan-na te chindéé chítuu Dios tíñu sá'a-de. ²⁶ Nú kándeé ñn cháa ma'ñú-ró, te jáni iní-de ja bueno chíñú'ún-de Dios, te túu ja jíñú'ún yáa-dé, chí sua xndá'ú-ún añu-de, cháa-ún chíñú'ún chíñú'ún sáni-de-ya. ²⁷ Ñn cháa ja chíñú'ún níña-de chíñú'ún ndíja-de máá Táa-yo Dios, cháa-ún sá'a-de tíñu yá'a: Koto va'a-de sūchí lá'u jíin ñá'an viuda ní ío túndó'o káta'an-i. Te koto va'a-de máá-de, nává'a tú kuchá'an-de sá'a ñuyivi.

2

Sikí tu'un tú kunchaa nuu

¹ Ñáni máá-rí, ma kunchaa nuu-ro ní ñn ñayivi, chí kákandija-ró núu máá Jító'o-yo Jesucristo ja ndíi ncháa-ya. ² Chī nú jaá ñn cháa iní ve'e nuu kándutútu-ró, te ñú'un xe'e oro nda'a-dé, te ñú'un-de sa'ma lúu, te nú suni jaá ñn cháa ndá'ú ñú'un-de sa'ma ndá'ú, ³ te nú koo jíñú'ún-ró núu cháa ñú'un sa'ma lúu-ún, te nú ka'an-ro jíin-de: Yá'a jungoo-ní chí ío va'a, achí-ro, te nú ka'an-ro jíin cháa ndá'ú-ún: Jian-ní kundij-ro, xí yá'a-ní jungoo-ro chí silla-ri, achí-ro, ⁴ á nasu cháa kájani ñáá iní nī kanduu-ró ja súan kánchaq nuu-ro ñayivi náun. ⁵ Ñáni máni, chu'un iní-ro tú'un ká'an-ri: Nasu ní kaji Dios cháa ndá'ú iní ñuyivi yá'a, ja ná kúkúka-de jíin tú'un kándija, te nī'in-dé ta'u-dé iní nuu nuu tá'u-yá tíñu. Nasu súan nī keyu'u-yá ja kuá'a-ya núu ñayivi maní-yá jíin xí túu. ⁶ Ko róo, chí nī ja'a-ró túka nuu cháa

ndá'ú. Á nasu kátjin cháa kúká-ún so'o-ró, te á nasu súni cháa-ún káñu'un-de róo ki'in-ro núu justicia, xí túu. ⁷Te nasu máa-de kákuu cháa káka'an ndiva'a sikí sí'ví vá'a ja káinání-ró náún. ⁸Chí nú káskíkúu ndija-ró tú'un kánúú-gá ká'an ley, nátu'un yóso núu tutú íi: Kundá'ú iní-ro tá'an-ró, nátu'un kúndá'ú iní-ro máa-ró, áchí. Vá'a sá'a-ró nú súan. ⁹Ko nú ncháá nuu-ro ñáyivi, a nì sá'a-ró kuáchi nú súan, te a nì nakuxndíi ley sikí-ro já súan kástívi-ro. ¹⁰Chí cháa stívi in-ni tu'un ley, vasa a nì skíkúu ndi'i-de, te ndonda níi ley sikí-dé. Chí nátu'un nì stívi ndí'i-de. ¹¹Chí nì ka'an Dios: Mā kúsíki ncháá tá'an-ró. Te suni máa-yá nì ka'an: Mā ká'ni-ro ndíyi. Bueno, vasa tú ní ísíki ncháá tá'an-ró, ko nú nì ja'ni-ro ndíyi, a nì kuu-ró cháa nì stívi níi ley nú súan. ¹²Súan ka'an-ro, te súan sá'a-ró jíná'an-ró, te sá'a-ró cuenta ja máa-ró kákuu cháa ja kúndaq tíñu-ró sá'a ley ja skáka kuu ndicha-na róo. ¹³Chí in cháa, nú tú ní kúndá'ú iní-de tá'an-de, te máa ley juicio, mā kúndá'ú iní-ún-de. Ko tu'un kúndá'ú iní, nì'in-ga kúu vasa ley juicio.

Tu'un kándija jín tú'un skíkúu

¹⁴Nānì máa-rí jíná'an-ró, nú ká'an in cháa ja kándija-de, te nú tú tíñu skíkúu-de jín, te ndénu ní'in tíñu tu'un kándija-de-ún. Á kuu kaku-de sá'a máa tú'un kándija-ni-de-ún. ¹⁵Te nú in ñani-yo xí in kua'a-yó jika té'ndé-i, te nándi'i-i ja kúchaku-i taká kivi, ¹⁶te nú in róo ka'an-ro kúni-i: Mā yú'ú-ro, chí nì'in-ro kú'un-ró te kuvixi-ro, te nì'in ná'in-ró kée-ro, achí-ro, te nú tú ní ja'a-ró já kánandi'i-i kuchaku-i, te ndénu ní'in tíñu tu'un-ún. ¹⁷Suni súan kúu in ñáyivi kándija, chí nú tú jiku-i jín máa tíñu, te a nì jì'í jì máa tú'un kándija-i-ún. ¹⁸Ko sanaa te ka'an in-ró: Róo kándija-ró, te ruu jiku-rí jín tíñu vá'a, achí-ro. Núsáá te ná stá'an máa-ró nuu-rí ndasa kándija-ró vasa tú jiku-ró jín tíñu, te ruu, onde jín tíñu jiku-rí, te ná stá'an-rí nuu-ro ndasa kándija-rí. ¹⁹A kándija-ró já in-ni Dios ío. Bueno sá'a-ró. Suni súan káandija ja'ú te kákisi-i ja yú'ú. ²⁰Róo, cháa xini náá, stá'an-rí nuu-ro kuni-ró náún. Ñáyivi kándija, te nú tú jiku-i jín tíñu, máni kándija sáni-i. ²¹Táa-yo Abraham, tú ní kéndqo ndaa-de jín tíñu nì sá'a-de, ná nì soko-dé se'e-de Isaac nuu altar náún. ²²Á tú jini-ro já tú'un nì kándija-de-ún, nì chindéé tá'an jín tíñu nì sá'a-de. Te tu'un nì kándija-de-ún nì skíkúu vá'a-de onde jín tíñu nì sá'a-de. ²³Te súan nì skíkúu tu'un ká'an tutú íi: Abraham nì kándija-de nuu Dios, te ja yúan nì chí'i-ya cuenta-de ja á nì kéndqo ndaa-de, áchí, te nì ñakunání-de amigo Dios. ²⁴Núsáá te a nì kajini-ro já kéndqo ndaa in ñáyivi jín tíñu sá'a-i, nasu má in-ni ja kándija-i nuu-yá. ²⁵Suni súan jín Rahab, ña'an tiní iní-ún, ná nì jatá'ú-ña ndájá'a Josué, te nì chu'un-ña-dé inga ichi kája'an-de, á tú ní kéndqo ndaa-ña jín tíñu nì sá'a-ña-ún. ²⁶Chí nátu'un a nì jì'í yiki kúñu ja tú ñú'un tachí iní, suni súan a nì jì'í tu'un kándija, te nú tú jiku jín máa tíñu.

3

Tu'un sikí yáa-yo

¹Nānì máa-rí jíná'an-ró, mā cháa iní kua'a-ro kúu-ró maestro, chí a kájiní-ro já yóo, ja kástá'an-yo tú'un, nì'in-ga nandakan-ya cuenta nuu-yo kivi cháa juicio. ²Chí taká-yo, ío tiní tíñu kástívi-yó. Ko nú in cháa nú tú stívi-de tíñu jín tu'un ká'an-de, cháa a nì ta'u vá'a iní kúu-de. Te suni kúndéé-de jín níi máa-de já'nu-de. ³Chí a kájiní-yo já káchu'un-yó freno yu'u caballo náva'a kuandatu-ti núu-yo, te súan já'nu-yo-ti jín níi máa-tí. ⁴Suni súan barco vasa ná'nu xaan, te chúndá'a tachí xaan kuá'an, ko vatu-ni tá'nu nuu jín in su'ma lúli sá'a cháa skáka, ndé onde nì kuu iní-de kí'n-de jín. ⁵Suni súan yáa-yo, chí vasa ja lúli-ni kúu, ko xaan sáteyí máa. Chí nátu'un kayú in yuku ká'nu xaan sá'a in ñu'un lúli, súan kúu ya'a. ⁶Te yáa-yo kúu nátu'un in ñu'un. Suni nátu'un in ñuyívi náá kúu yáa kándeé mā'ñú taká-ga kuñu-yó, te kúchá'an níi-yó sá'a. Chí infierno nì tuu ñu'un yáa, te yáa-ún túu ñu'un níi ñuyívi yúku. ⁷Chí taká kiti jín tisaq, ko jín kiti ñu'un chíi mar, tá'nu-ti te ndúu manso-ti sá'a ñáyivi. ⁸Ko nì in cháa mā kúu ka'nu-de yáa-dé. Chí in kuñu náá ja má kúu ka'nu-de kúu. Te ñu'un chítu nátu'un nducha kuñi-ti ja já'ni ndíyi. ⁹Chí jín yáa-ún nákana jaa-yo máa Táa-yo Dios, te suni jín yáa-ún ká'an ndiva'a-yó sikí ñáyivi, vasa muestra chíi Dios nì kuva'a-i. ¹⁰Iní in-ni yu'u kenda tu'un vá'a jín tú'un ndiva'a. Nānì máa-rí, tú ío vá'a ja súan koo. ¹¹Á kána nducha vixí jín ndúcha uá iní in-ni nuu sóko náún. ¹²Nānì máa-rí, á kuu kuun nde'e oliva xiní yúnu mérkexé, xí ndé'e mérkexé xiní yúnu uva. Núsáá te suni súan mā kúu kana nducha ú'a jín ndúcha vixí iní in-ni sóko.

Tu'un ndíchi já vái ichi ándívi

¹³Jā máa-rí jíná'an-ró, ndé in-de ndíchi te ndito xiní-dé. Ná káka kuu vá'a-de jín tíñu sá'a-de, ná kuni jín núu máa-ró, te ná kóo súchí iní-de vasa ndíchi-de. ¹⁴Mā stívi-ró tú'un

ndaq máá-yá jíin tú'un tú'ún ká'an-ro. Chì nú tu'un kuásún téyíí ini jíin tú'un tíxín ini ñú'un ini añú-ro, nasu já sáwixi-ro máá-ró kúu-ún. ¹⁵ Te tu'un ndíchí modo jian, nasu já kii ichi ándíví kúu, chi tu'un ñyíví, tu'un yúkú, tu'un kui'na kúu. ¹⁶ Chi nuu ío tu'un kuásún ini jíin tíxín, yúan ío tu'un sáká núu jíin táká tiñu káñáá. ¹⁷ Ko tu'un ndíchí kii ichi ándíví xnáñúú-gá ndíso tu'un ndoo, yúan-na te júkuifí tíxín sá'a, te suni ndíso tu'un vitá ini, tu'un juku'un yachí ini, tu'un kúndá'ú ini tá'an, tu'un sá'a tiñu va'a, tú nákuḡndíí síkí tá'an, tú ndíso tu'un yóso yú'u. ¹⁸ Te máá tiñu ja kenda chíi tu'un ndaa kúu tu'un vindáa vinené kásá'a ñayívi kánasámani tá'an.

4

Mq koo mani-yo jíin ñuyívi

¹ Ndénú káku pleito jíin tíxín kásá'a-ró. Á nasu síkí já ndío ini-ro kúu. Te tu'un yúan kájata'an ini-ro. ² Kándio ini-ro, ko tú káñava'a-ró. Já yúan kája'ni-ro ndívi. Te kákukuásún ini-ro, ko tú káni'in-ro. Já yúan kájata'an-ró te kákutíxín-ró. Tú káñava'a-ró chíi tú kájikan-ro. ³ Kájikan-ro ko tú káni'in-ro, chíi ñáá-ni kájikan-ro náv'a a síjita sáni-ró jíin tú'un kúsíí ini-ro. ⁴ Ñayívi káísíkí ncháa Dios kákuu-ró. Á tú kájiní-ro já tú'un kúmani jíin ñuyívi kúu tu'un jíto u'u tá'an jíin Dios. Chì chaa maní jíin ñuyívi, chaa jíto u'u tá'an jíin Dios kúu-de. ⁵ Te tu'un ká'an tutú ij, máá Espíritu ja ncháa ini-yo, ja ní ja'a-ya núu-yo, kúkuíñi ini-ya ndasa jika-yó, áchí. Á kájani ini-ro já ká'an sáni tu'un-ún náún. ⁶ Ko já'a-ga-ya tú'un luu ío ini-ya núu-yo. Yuán ká'an: Dios, jasú-ya núu cháa vixí, te já'a-ya tú'un luu ío ini-ya núu cháa vitá ini, áchí. ⁷ Kuandatu nuu Dios jíná'an-ró núsáá, kasu nuu kui'na te kunu koto róó. ⁸ Kandita nuu Dios, te máá-yá ná kándita-ya núu-ro núsáá. Róó chaa kásá'a kuachi, nasándoo nda'a-ro, te róó chaa kájani in kájani uu ini-ro, nasándoo añú-ro. ⁹ Ná tá'u'u ini-ro. Ná kúku'á ini-ro. Te ná ndé'e-ro. Vasa kájakú-ro ko ná ndé'e kó'ó-ró. Vasa kákusií ini-ro ko ná ndúku'á ini-ro. ¹⁰ Sá'a súchí ini-ro núu Dios, te máá-yá sañá'nu-ya róó. ¹¹ Nání, ma kútuku ini-ro kóto-ró tá'an-ró. Chì chaa kútuku ini-de jíto-de ñani-de, xí nákuḡndíí-de síkí ñani-de, chaa-ún kútuku ini-de jíto-de ley, te nákuḡndíí-de síkí ley. Ko róó, nú nákuḡndíí-ró síkí ley, nasu cháa skíkuu ley kúu-ró, chíi in juez kúu-ró nú súan. ¹² Máá in-ni I'a kúu ja já'a ley. Te máá-yá kuu nama-ya yóó xí xnáa-ya yóó. Te róó, ndé chaa kúu-ró já nákuḡndíí-ró síkí tá'an-ró núsáá. ¹³ Róó ñayívi já káka'an: Vina xí yúchaan te kḡngoyo-yó níúu yúan, te yúan kuxiúkú-yó in kuia, te kuaan-yó xikó-yó, te ni'in-yo síkí, áchí-ro. Ná kúni ná'in-ró, ¹⁴ chíi tú kájiní-ro ndasa kuu kivi yúchaan, chíi naún ja káxáan kúu vida-ro. Jandáa ja máá yokó-ni kúu, ja in núnú-ni vai. Yúan-na te nducha-ni kí'in. ¹⁵ Ko va'a-ga ná ká'an-ro: Nú kuní máá Jító'o-yo, te kuchaku-yo te sá'a-yó yá'a xí sá'a-yó yúan, achí-ro. ¹⁶ Ko vina, chíi máni kásá'vixi-ro máá-ró, ja kásatéyíí-ró máá-ró. Te tiñu náá kúu nú suán sáwixi-yo máá-yó. ¹⁷ Te nú ndé ñayívi jini-i modo sá'a-i tiñu va'a, te nú tú skíkuu-i, te kuachi-i kúu nú súan.

5

Síkí cháa kúka

¹ Ko róó chaa kúka jíná'an-ró, ná ndé'e-ro te ná kána jikó'ó-ró, chíi kii tundó'o síkí-ro. ² Chíi ndatíñu kúka náv'a'a-ró, a nī kate'yu. Te a nī yaji tikixin sá'ma-ro. ³ Te oro jíin plata káñava'a-ró, a nī jita nī kana sí'in yóó. Te sí'in yóó-ún, nátu'un kani ndaa tu'un síkí-ro, te kaji kúñu-ró nátu'un sá'a ñu'un. Chíi a nī kaya máá-ró yají-ro ndasa kuu-ró kivi ndí'i-na. ⁴ Nī ka'io sava chaa kája'nu trigo-ro, te tú ní káchá'u-ró-de. Vina te nátu'un kána kó'ó máá yá'u-de-ún. Te máá Tatá Dios, I'a xín táká ndajá'a, sumi jini so'o-ya já kákana ja máá cháa kája'nu-ún. ⁵ A nī kachaku kúka-ró ini ñuyívi yá'a. Te nī kasá'a-ró táká tiñu nī kakaní ini-ro, te nī jíto ñúkuún-ró máá-ró vasa kivi-ún ní jí'i kua'a ñayívi. ⁶ Nī kanakuxndíí-ró síkí cháa va'a, te nī kaja'ni-ro-dé. Ko máá-de tú jasú-de nuu-ro.

Jíin paciencia kundatu-yó ncháa-ya

⁷ Nání, núsáá te ná kúndatu-ró jíin paciencia onde kivi ncháa máá Jító'o-yo. Nde'e-ró ndasa jíin paciencia ndátu chaa jíto onde ná cháa sau ñá'an jíin saú kuéé, te ni'in-dé nuní lúu já'a ñu'un. ⁸ Sumi súan koo-ró paciencia jíná'an-ró, te ná kuñi ni'in-ró jíin ini jíin añú-ro, chíi kuakuyani nchaa máá Jító'o-yo. ⁹ Nání jíná'an-ró, ma kútuku ini-ro kóto-ró tá'an-ró, náv'a a ma nákuḡndíí-ya síkí-ro. Chíi máá I'a sándaq kuachi-yó, nátu'un a kándii-ya yúxé'é. ¹⁰ Nání máá-ri jíná'an-ró, ná skuá'a-ró ndasa nī kasá'a chaa nī kajani tu'un máá Tatá Dios onde sáá, chíi vasa nī kando'o-de ko nī ka'io paciencia-de. ¹¹ Vina káka'an-yo já xáan ndatu ñayívi káandéé ini. A nī kajini tu'un-ró ndasa nī jandéé ini Job, te suni a kájiní-ro ndasa kenda

ṭaká tíñu kuní máá Jító'ḡ-yḡ, chī xaḡn ndá'ú inī-yā yóó te va'a inī-yā jín-yó. ¹² Nánī máá-rí, kánúú-gá ja má chíso tú'un téyíí-ró, ni tú'un andíví, ni tú'un ñuyívi, ni inga tú'un ma ká'an téyíí-ró. Chī nú ka'an-ro tú'un kuu, te máni tú'un kuu-ún ka'an-ro. Te nú ka'an-ro tú'un túu, te máni tú'un túu-ún ka'an-ro, náv'a a tú nakuxndíi-yā sikí-ro.

Tu'un kakan ta'u ja'q ta'an

¹³ Á ío ñn róó ja ndó'o. Ná kakán ta'u-ro núsáá. Á ío ñn róó ja kúsij iní. Ná káta-ró ñn yaa ij núsáá. ¹⁴ Á ío ñn róó ja kú'u. Va'a-ga ná kána-ró xiní cháa kákuu nuu iní tiku'ni. Te ná kakán ta'u-dé ja'q cháa kú'u-ún. Te jín sí'ví máá Jító'ḡ-yḡ, ná chí'i-de aceite cháa-ún. ¹⁵ Te nú kákandíja-de hora kájikan ta'u-dé, te nduva'a cháa kú'u-ún, chī máá Jító'ḡ-yḡ, nasáva'a-yā-dé. Te nú kuachi ndiso-de, te koo ṭuká'nu inī nuu kuáchi-de. ¹⁶ Ja yúan ná nákaní ndaa-ro kuáchi-ró núú tá'an-ró, te kakan ta'u-ro ja'q tá'an-ró náv'a a ná nduva'a-ró. Chī ñn cháa va'a nú kakan ta'u-dé, te kuu sá'a-de kua'a tíñu ñá'nu jín tú'un jikán ta'u-dé. ¹⁷ Chī Elías, suni nátu'un ká'io-yó vína súan nī kaa-de onde sáá. Te nī jikan ta'u-dé ja má kúun sau, te tú ní kúun-cha núú ñú'un yá'a unī kuia'ñu yoo. ¹⁸ Te inga jínu nī jikan ta'u-dé. Te nī ndii sau íchi ándíví. Te nī nana tuku ṭaká ndatíñu nuu ñú'un yá'a. ¹⁹ Nánī jíná'an-ró, te nú ñn róó nī kenda-ró íchi ndáa, te inga-ro ná náchu'un íchí tá'an-ró, ²⁰ yúan-na te kunj-ro ja nú ñn róó nī nachu'un íchí-ró cháa nī kivi kuáchi, a nī nama-ró ñn cháa ku, te suni kasu-ro núú kuá'a kuáchi nú súan.

LA PRIMERA EPISTOLA UNIVERSAL DE SAN PEDRO APOSTOL YA'A KUU CARTA HN JA NI CHAA SAN PEDRO APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

¹ Máa-rí kúu Pedro apóstol nuu Jesucristo. Te cháa-ri tutu yá'a nuu róo ñayivi jíká, ja ní kajicha nuu-ró káxiukú-ró ní ñúu Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, jín Bitinia. ² Chí máa Táa-yo Dios, ñi jini-ya róo onde jín tiempo, te ñi kaji-ya róo jíná'an-ró. Te a ñi kandundoo-ró ní sá'a máa Espiritu, náva'a kuandatu-ro núu Jesucristo, te koso yúyú-yá ñiñi-yá siki-ro. Tu'un luu ío ini-ya jín tú'un kuaká'nu ini ná ndeá ini-ro jíná'an-ró.

Tu'un ñúkuu ini

³ Ná nakana jaa-yo máa Dios, Táa Jito'o-yo Jesucristo. Chi ñi kundá'ú xaán ini-ya yóo. Te ñi nakaku-yó ja kúchaku-yo, te kañukuu ini-ro ní sá'a-ya jín tú'un ja ní nachaku Jesucristo ma'ñú ndíyi, ⁴ náva'a ni'in-yo ñin ta'u ja má té'yú kuti, ni ma kúchá'an kúti, ni ma xú kuti, chí yíva'a ini andívi ja siki yóo. ⁵ Chí yóo kúu ñayivi kákandija, te ja yúan ndíto Dios yóo jín fuerza-ya náva'a nama-ya yóo kivi sándi'í-na, nátu'un a ñi sánda-ya. ⁶ Ja yúan kákusi ini-ro, vasa tñi tundó'o kájito níni-ro yakú-ni kivi. ⁷ Chí tundó'o-ún, kájito nchaa róo nú kákandija va'a-ró. Te tu'un kákandija-ró, luu-ga káa vasa oro, chí vasa kájito nchaa-i oro jín ñú'un, ko ñin kivi te naa. Te tu'un kákandija va'a-ró, nakana jaa-i Jesucristo sá'a, te jín tú'un jínú'un ká'an-i nduñá'nu-ya sá'a kivi kenda ndijin-ya. ⁸ Te máa-yá, vasa té kun-ga-ro núu-yá, te man-ro jín-ya, te kákandija-ró-yá. Vasa tú kande'é-ró núu-yá vina, te kákusi xaán ini-ro te kánkana jaa-ró-yá. ⁹ Chí ja ñi kákandija-ró te ní'in-ro tá'u-ro ja káku añu-ro. ¹⁰ Chaa ñi kajani tu'un Dios onde sáa, ñi kaka'an-de ndasa chaa tu'un luu ío ini-ya núu-ro. Te suni ñi kande'é vá'a-de, ñi kandúkú víi-dé tu'un ndasa kaku-yó. ¹¹ Te ñi kanandúkú ñúkuún-de ja ná júku'un ini-de ndé kivi jín ndé tiempo kuu tu'un ñi ka'an Espiritu Cristo jín-de, chí onde jín tiempo ñi jani-ya tú'un nuu-dé ndasa kii tundó'o siki Cristo jín ndasa nduñá'nu tuku-ya nú ná ja'a tundó'o-ún. ¹² Te ñi stá'an-ya núu cháa-ún ja nasu ja kúu máa-yó kúu tu'un ñi kajani-de. Te vina a ñi kajini so'o-ró tú'un-ún chí chaa ñi kajani tu'un va'a nuu-ro ní sá'a Espiritu Santo ja ní kii ichi andívi, suni ñi kajani-de tu'un-ún nuu-ro. Te taká ndaja'a Dios kájitu ini-ya ndúkú víi-yá taká tu'un-ún.

Siki tú'un koo ndoo-yó

¹³ Ja yúan ná koo ndito ini ja jini tuni-ro, te koo kuandí'í-ro. Te kuñukuu téyvi ini-ro ja ní'in-ro tú'un luu ío ini-ya ja kuá'a-ya núu-ro kivi kenda ndijin Jesucristo. ¹⁴ Te nátu'un se'e káandatu va'a, súan ná koo-ró. Te ma sá'a-ró tíñu ñi kakanj ini-ro sáa, ná tú ní kájuku'un kuti ini-ro. ¹⁵ Chí nátu'un ío ndoo máa l'a ñi kana xini-ro, suni súan ná koo ndoo-ró jín taká tíñu kás'a-ró. ¹⁶ Chí súan yoso núu tutú: Ná koo ndoo-ró jíná'an-ró, chí ruu ío ndoo-ri, áchi. ¹⁷ Te máa-yá, tú ncháa nuu-yá ñayivi, ko sánda-ya taká tíñu-i ndasa kás'a ñin ñin-i. Te nú ká'an nda'ú-ro jín-ya nátu'un jín Táa-ro, núsáa te ná chíñú'ún-ró-yá taká kivi ja kájika tatú-ro yá'a. ¹⁸ Chí a kájin-ro ndasa ñi kajika sáni-ró jín táninu ñi kaja'a táa-ro núu-ro sáa. Ko ñi nakuaan-ya róo nuu táninu-ún. Ko nasu jín ndatíñu ja té'yú, nátu'un oro jín plata, ¹⁹ chí sua jín ñiñi Cristo ja yá'u xaán ncháa ñi nakuaan-ya róo. Chí máa-yá kúu nátu'un ñin lélu vá'a kiti tú káchá'an, ²⁰ chí súan a ñi teta'an Dios máa Cristo onde ná té jukuñi-ga ñayivi, te ñi kenda ndijin Cristo kivi kuandí'í-na, siki ja ní kundá'ú ini-ya róo. ²¹ Te kákandija-ró núu Dios sá'a Jesús. Chí ñi nachaku-ya má'ñú ndíyi, te ñi nduñá'nu-ya ní sá'a Dios. Ja yúan kákandija-ró núu Dios, te kañukuu ini-ro-ya. ²² A ñi ndundoo añu-ro, chí ñi káandatu-ro núu tú'un ndaa ñi sá'a Espiritu jín-ró, náva'a kundá'ú ndija ini-ro ñani-ro. Núsáa te ná kundá'ú xaán ini-ro tá'an-ró onde jín ini jín añu-ro. ²³ Chí a ñi kanakaku jaá-ró. Ko nasu chí tata té'yú, chí chí tata ja má té'yú kuti. Te tu'un Dios ñi sá'a súan, chí ndito chakú ní káni. ²⁴ Chí nátu'un yuku, súan kúu taká ñayivi. Te modo nduñá'nu-i kúu nátu'un ita yuku. Chí yuku-ún, ichi-ni, te ita-ún, júngava-ni, ²⁵ ko tu'un ká'an máa Tatá Dios, chí kéndoo ní káni ní kuia. Achí. Te tu'un yúan kúu máa tú'un va'a ñi kani-in-ro.

2

Cristo, nátu'un yuu chakú

¹ Núsáa te ná sía-ro taká tu'un ñáa, taká tu'un xndá'ú, tu'un yoso yú'u, tu'un kuásun ini, jín taká tu'un káka'an ndíva'a siki tá'an. ² Te ná kani ini-ro leche máa Espiritu kaxin-ro nátu'un suchi yíkin sáa ní kaku-i, náva'a kaku-ró te kua'nu-ró jín. Chí leche-ún, tú xndá'ú kuti. ³ Chí

a ni kajini-ro ja vá'a xaən iní máá Jíto'o-yo. ⁴ Kandita nuu-yá jíná'an-ró, chí nátu'un yuu chakú kúu-ya. Te taká ñayivi, vasa ni kaské'ichi-i-ya, ko ni kaji Dios-ya, nátu'un in yuu lúu. ⁵ Suni róó, nátu'un yuu chakú kákuu-ró. Te ná kuá'nu-ró kuu-ró in ve'e ií máá-yá, te kuu-ró sutú ndoo, te nuu Dios soko-ro tú'un cuenta Espíritu, chi ja sikí Jesucristo te kúsi iní Dios nú súan. ⁶ Chí súan ká'an tutú ií: Vina te onde ñuu Sion kaitúu-ri in yuu kánúú kúndiso jikí, chí nátu'un yuu lúu ni kaji-ri-ya, te cháa kándija nuu-ya, ma kúka nuu-dé, áchí. ⁷ Luu káa máá-yá nuu róó ja kákandija-ró-yá. Ko sikí ñayivi tú kákandija ká'an: Cháa káchutá'an ve'e vasa ni kaské'ichi-de yuu, ko yuu-ún ni ni'in tíñu kundiso jikí. ⁸ Te suni yuu skáchi'i ja'a-í nání-yá, te kava júngoyo-i sá'a kúu-ya, áchí. Chí kájungoyo-i kuáchi sikí ja tú kájandatu-i tu'un-ya. Te ni jani-ya-í ja súan sá'a-i.

Modo kuandatu ñayivi xín máá-yá

⁹ Ko róó, tata ja ní kaji máá-yá kákuu-ró, te suni sutú kúñá'nu xaən, te suni ñayivi ndoo, jín ñayivi ní ni'in-yá kákuu-ró. Súan ni sá'a-ya róó náva'a kani-ró tú'un ndasa xaən vá'a iní máá I'a ni kana xini-ro ná ni kaxiukú-ró ñúñáa. Te ni kivi koyo-ró núu lúu nuu ndí ncháa máá-yá. ¹⁰ Chí róó, onde sáá nasu ñayivi Dios kákuu-ró núu. Ko vina a ni káduu-ró ñayivi máá-yá. Suni onde sáá té ni'in-gá-ro tú'un kúndá'ú iní-ya róó, ko vina, a kúndá'ú iní-ya róó. ¹¹ Ñáni máni, ká'an ndá'ú-ri jín-ró nátu'un ká'an-ri jín cháa jiká jín cháa kájika kuu tatú, ma sá'a-ró taká tíñu kákaní iní máá-ró, chí yuán kájatá'an sikí añú-ro. ¹² Te ná káka jínú'un-ró má'ñú ñayivi sín naciún. Náva'a vasa kákaji-i róó nátu'un sikí cháa kásá'a tíñu ñáá, ko nú ná kuni-i nuu tíñu va'a kásá'a-ró te nakana jaa-i Dios kivi kii-ya. ¹³ Ja sikí máá Dios, te kuandatu-ro núu taká cháa ndíso tíñu, vasa nuu rey, chí cháa kúñá'nu-ga kúu-de, ¹⁴ xí núu taká gobernador ja ní táji-de vaikoyo, náva'a xndó'o-de taká ñayivi kásá'a tíñu ñáá, te ka'an-de tu'un jínú'un jín ñayivi kásá'a tíñu va'a. ¹⁵ Chí kuni Dios ja sá'a-ró tíñu va'a. Te jín tíñu va'a-ún kundéé-ró kasú-ro núu tú'un ñayivi yúkú ja tú kájuku'un iní-i. ¹⁶ Ná káka kuu ndicha-na-ro. Ko nasu ja núña ichi ja máni sá'a-ró tíñu ñáá, chí sua ja ná kuatíñu-ró núu Dios. ¹⁷ Koo ja jínú'un-ró jín taká ñayivi. Kúndá'ú iní-ro ñani kákandija. Kuandatu-ro núu Dios. Koo ja jínú'un-ró jín máá rey. ¹⁸ Róó mozo, ná kuandatu-ro núu cháa kákuu patrón-ro. Te koo ja jínú'un-ró jín-de. Ko nasu máá in nuu cháa va'a iní, jín núu cháa maní jín-ró, chí suni súan sá'a-ró jín cháa xaən iní. ¹⁹ Chí in cháa vasa tú sá'a-de tíñu ñáá, nú jíto-de tundó'o sikí ja skíkuu va'a-de jín Dios, yuán kúu ja kúsi iní-ya jín-de sá'a-ún. ²⁰ Ko nú kásá'a ndija-ró kuáchi, te kája'a-i róó, te naún ja vá'a kúu nú kájandéé iní-ro jín. Ko nú kásá'a-ró tíñu va'a, te káxndó'o-i róó, te kájandéé iní-ro jín, tíñu yá'a kúu ja kúsi ndija iní Dios sá'a. ²¹ Chí ja yuán ní kana-ya xini-ro jíná'an-ró. Chí máá Cristo, suni ni ndó'o-ya ja sikí yóó. Te ni skéndo-ya in ejemplo nuu-yo náva'a ná kúndikin-ro súni ichi ní sá'a-ya. ²² Te máá-yá, tú ní sá'a-ya kuáchi. Ni tú ní kenda tu'un xndá'ú yu'u-ya. ²³ Ní kaka'an ndiva'a-i jín-ya, ko tú ní náka'an ndiva'a-ya. Ní ndó'o-ya, ko tú ní stá'an-ya-í, chí sua ni chí-i-ya máá-yá nda'a Dios, I'a sándaá va'a taká tíñu. ²⁴ Suni máá-yá, ni jii-ya jiká cruz, te ni ndiso-ya kuáchi-yó jín yiki kúñu-ya. Chí a ni kaku-yó chí kuáchi náva'a kaka ndaa-yo. Chí ni tuji-yá, te ja yuán ni káduva'a-ró. ²⁵ Chí ni kájicha nuu-ró nátu'un rií, ko vina a káno'on-ro núu I'a ndíto róó, te iní nda'a máá-yá yí'i añú-ro.

3

Tu'un kuandatu ñasí'í nuu yí-ñá

¹ Suni súan róó ñasí'í jíná'an-ró, kuandatu-ro núu máá yí-ro náva'a kundéé-ró skándija-ró yíi tú kándija tu'un-ya. Chí vasa tú ká'an-ro jín-de, ko kuni-de ndasa sá'a róó, ñasí'í-de, ² te kuni-de ndasa jiká jínú'un-ró jín ja ñúkuún iní-ro jín-de, te kandija-de. ³ Te ja sáluu-ró máá-ró, nasu ichi sikí-ro kúu ja nátin-ró xini-ro, xí ja chí-i-ró sikí oro máá-ro, xí ja kú'un-ró sá'ma lúu, ⁴ chí sua ná sáluu-ró iní añú-ro ja kándeé sa'í iní-ro. Te ná sákútu-ro jín tú'un ja má té'yu kuti. Yuán kúu tu'un vitá iní jín tú'un vindáa vinené iní añú-ro, te sá'a ja kúsi xaən iní Dios. ⁵ Chí ña'an ndoo aná'an ja ní káñukuu iní-ña Dios, suni súan ni kásáluu-ña máá-ña. Te ni kájandatu-ña núu máá yí-ñá. ⁶ Nátu'un Sara, ni jandatu-ña núu Abraham, ni skúnáni-ña-dé jito'o-ña. Te seší'í-ña kákuu-ró nú súan va'a ná sá'a-ró te nú tú yu'ú-ro.

Yíi ná kúndá'ú iní-de ñasí'í-de

⁷ Te róó yíi jíná'an-ró, suni súan kuxiukú vá'a-ró jín-ña. Te koo ja jínú'un-ró jín-ña, chí tá'in-ga máá-ña vasa róó, chí in núu-ni ni ni'in tá'u-ña jín-ró tú'un luu kúchaku-yo. Te súan ná sá'a-ró náva'a tú ndasu nuu tú'un kájukan ta'u-ro. ⁸ Te tu'un sandí'í-na kúu ya'á: In-ni tu'un ná káni iní taká-ro, ná ndúku'á iní-ro jín tá'an-ró, ná kúndá'ú iní-ro ñani-ro, te sá'a-ró táká'nu iní nuu tá'an-ró, te koo vitá iní-ro jíná'an-ró.

Tu'un kuqndéé ini jín tündó'o

⁹ Nú sá'a ndivá'a ñayivi jín-ró, ma násá'a ndivá'a-ró jín-i. Te nú ká'an tásí-i jín-ró, ma náka'an tásí-ró jín-i. Chì sua ná ká'an-ro já'a-í nuu Dios. Chì ja yúan ní kana-ya xiní-ro nává'a ní'n-ro tá'u-ro sá'a-ya. ¹⁰ Chì cháa kuni kuchaku te koo va'a-ni-de taká kivi, cháa-ún, ná kasú-de nuu yáa-dé nává'a tú ka'an ndivá'a, te suni súan jín yú'u-dé nává'a tú kenda tu'un xndá'ú. ¹¹ Ná kúxio-de nuu tínu ñáá, te ná sá'a-de tínu va'a. Ná ndúkú-de tu'un vindáa vinené te ná kuitú ini-de kukuu-de jín. ¹² Chì máá Jító'o-yo, ndé'é-ya nuu cháa ndaa, te jini ná'ín-ya tu'un kájikan ta'u-dé. Ko jito u'u-ya cháa kásá'a tínu ñáá. ¹³ Te ndé cháa sá'a ndivá'a jín-ró te nú máni tínu va'a jítú ini-ro kásá'a-ró. ¹⁴ Xáan ndatu-ro te nú koto-ró tündó'o siki já ní kasá'a-ró tínu va'a. Núsáá te ma yú'u-ro kóto-ró-i ni má kúku'á ini-ro. ¹⁵ Chì sua ná chíñú'ún-ró máá Tatá Dios ini añú-ro. Te koo tu'a-ró ndasa xndió káni vitá-ro tú'un, te ka'an jínú'ún-ró jín ñayivi káxndichi róó siki tú'un káñukuu ini-ro. ¹⁶ Va'a ná kóo ini-ro nává'a vasa káka'an ñayivi já cháa ñáá kákuu-ró, yúan-na te kuka nuu-í ja ní kakaji-i róó siki já kájika va'a-ró jín Cristo. ¹⁷ Chì nú kuni Dios, te va'a-ga ja kájito-ró tündó'o siki tínu va'a kásá'a-ró, nasu siki já kásá'a-ró tínu ñáá. ¹⁸ Chì Cristo, suni ni ndo'o-ya ñin jínu-ni ja siki kuáchi-yo. Cháa ndaa ni j'i ja siki cháa ñáá. Nává'a no'on-yo núu Dios sá'a-ya. Chì ni j'i yiki kúñu-ya, ko tú ní j'i añú-ya. ¹⁹ Chì suni ní ja'an máá añú-ya te ni jani-ya tú'un nuu añú ja káinu'ni. ²⁰ Chì onde sáá tú ní kájandatu. Te kivi Noé, jín paciencia ni ndatu Dios nini jiku-de jín barco ká'nu. Te jín barco ni kakaku yaku-ni ñayivi núu ndúcha. Máá uná-ni-i ni kakaku. ²¹ Suni stian káku-yó vína jín tú'un jánducha, ja tú jáncháa ja chá'an káñdiso-yo, chì sua sá'a ja ná kóo ndaa nuu jini tuni-yo núu Dios, chì ja yúan ní nachaku Jesucristo. ²² Chì máá-ya ni ndaa-ya kuáno'on-ya andívi. Te káncháa-ya íchi ndává'a Dios. Te tñn-ya só'o taká ndajá'a andívi, jín taká ja kátá'ú tínu, jín taká ja ká'io fuerza.

4

Modo Cristo ná káni ini-yo

¹ A ni ndo'o Cristo ja yóó jín yiki kúñu-ya. Núsáá te suni súan ná káni ini-ro. Chì cháa ni ndo'o jín yiki kúñu, tuká kánde-de chí kuachi, ² nává'a ja ñí-gá kua'an-de, te tuká sá'a-de tínu kákaní ini ñayivi, chì sua ja kuni Dios. ³ Chì onde ní váji-yó, te bueno ni kasá'a-yó taká tínu kákuñ ñayivi sñn nación. Ni kájika kuáxán-yó ni kakutoó ini-yo, ni kandaa ká'vá-yó, ni kayee téyí-yó, ni kasá'a-yó víko, ni káchiñú'ún-yó ndosó chá'an. ⁴ Te kákuñáá ini-i siki já tuká kájika-ró jín-i ja ñin núu-ni síjta i-ro máá-ró jín-i. Te ja yúan kákaji-i róó. ⁵ Ko ñayivi yúan, naku'a-a-i cuenta nuu máá I'a ja ío tú'a-ya sánda-ya tínu ñayivi káichaku jín ñayivi ní káji'i. ⁶ Chì ja yúan súni ní kenda tu'un va'a-ya nuu taká ndíyi, nává'a ná kúndaq tínu-i nátu'un cháa yí'i yiki kúñu, ko kuchaku añú-i cuenta Dios. ⁷ Ko kuakuyani kivi náa taká ndatínu. Núsáá te ná kóo kuándí'i-ro, te koo ndito ini-ro kakán ta'u-ro. ⁸ Te ja kánúú kúu ja kúnda'ú ndija ini-ro tá'an-ró, chì tu'un kúnda'ú ini tá'an, jasú nuu kuá'a kuáchi. ⁹ Koto ndá'ú-ro núu tá'an-ró, te ma kútuku ini-ro jín-i. ¹⁰ Ná ñin ná ñin-ró ná kuatínu-ró núu tá'an-ró nú ndasa káa máá tá'u ní ja'a-ya núu-ro. Te bueno skíkuu-ró jín sñn tu'un luu ío ini-ya já ní ja'a-ya núu-ro. ¹¹ Te nú ká'an ñin cháa, ná ká'an-de nátu'un káa máá tú'un Dios. Te nu ñin cháa jito ndá'ú-de nuu tá'an-de, ná kóto ndá'ú-de nátu'un káa máá fuerza ni ja'a Dios nuu-dé, nává'a ná nákana jaa-i Dios sá'a Jesucristo, chí máá-ya kúñá'nu-ya te tá'ú-ya tínu ní káni ní kuíá. Amén.

Tu'un ndo'o tá'an-yo jín Cristo

¹² Nání máni jíná'an-ró, nú koto ncháa-i róó nátu'un jín ñú'un, te ma náana ini-ro, nátu'un káta'an-ro ñin tündó'o sanaa. ¹³ Chì sua ná kúsi ini-ro já kándo'o ta'an-ro jín Cristo, nává'a suni súan kusí xáan ini-ro kivi kuni-yo núu-ya ndasa ndí ncháa-ya. ¹⁴ Xáan ndatu-ro, nú kákaji-i róó ja siki sí'vi Cristo, chì tu'un luu tu'un ñá'nu Dios jín Espiritu-ya ncháa siki-jíná'an-ró. Chì máá-i jándaq káka'an-i siki-ya, ko máá-ró, chí kánakana jaa-ro-ya. ¹⁵ Núsáá te ma ndó'o ni ñin-ró cuenta cháa já'ni ndíyi, xí cháa kuí'ná, xí cháa sá'a tínu ñáá, xí cháa kivi nduu nuu tínu tatú. ¹⁶ Ko nú ñin cháa ndó'o-de siki já nání-de cháa kándija Cristo, ma kúka nuu-dé, chí sua ná nákana jaa-de Dios ja súan nání-de. ¹⁷ Chì a ni jaa kivi kéj'á kúndaq tínu ñayivi kákuu se'e Dios. Te nú xna'an-ga kejá'a-ya jín-yó, ndasa koo siki ñayivi tú ní kájandatu nuu tú'un va'a Dios núsáá. ¹⁸ Te nú xaan u'u kaku ñayivi ndaa, naga ni kuu ja káku ñayivi tú káandija, jín ñayivi sá'a kuáchi núsáá. ¹⁹ Núsáá te taká ñayivi ndó'o siki modo játa'an ini Dios, ná sá'a-i tínu va'a, te ná kuá'a-i máa-i ini nda'a máá I'a ni sá'a taká ndatínu, chí skíkuu-ya jín-i.

5

Tu'un tiku'ni Dios

¹ Ká'an nda'ú-rj jín táká cháa kákuu nuu ká'jin jín-ró, te suni nuu kúu máá-rí. Te ni jini-ri taká tundó'o ni jito Cristo. Te suni nduñá'nu ta'an-ri jín-yá kivi kenda ndijin-ya. ² Koto-ró tiku'ni Dios ja ká'jin jín-ró jíná'an-ró. Te koto ñúkúún-ró-i. Nasu já fuerza sá'a-ró, chj sua ná kúsi iní-ró sá'a-ró, nasu já ndútoó iní-ró ni'in-ró xú'ún, chj sua ja ná kuitú iní-ró sá'a-ró. ³ Ni nasu já tá'ú ni'in-ró tínu siki ñáyivi máá Jito'o-yo, chj ná kúu-ró in ejemplo nuu tiku'ni-ya. ⁴ Te kivi kenda ndijin máá I'a ñá'nu ndito yóó, te kua'a-ya premio luu nuu-ro já má té'yu kuti. ⁵ Suni súan róó cháa káyinúu, kuandatu-ro núu táká cháa kákuu nuu. Te ndi'i-ró, kuandatu nuu tá'an-ró. Te ná kóo súchi iní-ro. Chj Dios, jasú-ya núu cháa vixi, ko kúsi iní-ya jín cháa súchi iní.

Ja má yú'ú-yo

⁶ Núsáá te ná sásúchi-ró máá-ró kí'vi-ró chí nda'a ní'in Dios, náv'a ná nduñá'nu-ró sá'a-ya nú ni jaá máá kivi. ⁷ Ma nándi'i xaan iní-ro jín ní in, va'a-ga ná sa-ro kúndito máá-yá, chj kúndá'ú in-ya róó. ⁸ Ná kóo kuándi'i-ro te koo ndito in-ya. Chj kui'na ja jito u'u róó, cuenta ndika'a kiti ndé'e súan jikó ndúu ndúkú ñáyivi kókó kuní. ⁹ Te ná kuiñi ni'in-ró jín tú'un kákandija-ró, te jín yúán te kasu-ro núu kui'na-ún. Chj kájin-ya já súni súan kándo'o ta'an-ro jín táká ñani-ro já káxiukú iní ñuyívi. ¹⁰ Ko Dios ja ío taká tu'un luu in-ya, ni kana-ya xini-yo nó'on-yo núu ndii ncháa-ya ní káni jín Jesucristo, ko onde ná ndó'o núu-ró xna'an-ga. Te máá-yá ná sáv'a-ya róó, ná síyija-ya iní-ro, te ná kuá'a-ya fuerza in-ya náv'a kuiñi ni'in-ró. ¹¹ Ná nákana jaa-yó-yá, te ná tá'ú máá-yá tínu ní káni ní kuiá. Súan ná kóo. Amén. ¹² Silvano kúu in ñani skíkuu va'a jáni in-ri. Te jín máá-de táji-rí tutu lúli yá'a ja ní chaa-ri kujaa. Te ká'an nda'ú-rj jín-ró, te ká'an ndaa-ri ja yá'a kúu ndija tu'un luu ío in Dios. Ná kuiñi ni'in-ró jín tú'un yá'a. ¹³ Tiku'ni kándeé iní ñuu Babilonia, ja in-ni ni kaji-ya-i jín-ró, ká'an ja ná sándéé iní-ro. Te se'e-ri Marcos, suni ká'an-i ja ná sándéé iní-ro jíná'an-ró. ¹⁴ Ká'an tu'un ndéé iní jín tá'an-ró, te titú man-ri tá'an-ró. Te tu'un kuaká'nu iní ná kóo jín táká róó ja ká'jin-ró jín Jesucristo. Amén.

LA SEGUNDA EPISTOLA UNIVERSAL DE SAN PEDRO APOSTOL YA'A KUU CARTA UU JA NI CHAA SAN PEDRO APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

¹ Máá-rí kúu Simón Pedro. Te mozo jíin apóstol Jesucristo kúu-rí. Te cháa-rí tutu yá'a nuu róó ja íin ká'nu kákandija-yó tú'un luu-ya, te káyí'i-yó chíi tínu ndaa Dios máá-yó jíin Jesucristo, l'a nama yóó. ² Tu'un luu ío inji jíin tú'un kuaká'nu inji ná ndea inji-ro jín'an-ró, chíi kájiní-ro núu Dios jíin núu Jito'o-yo Jesús.

Sikí ja kuitú ini kandija va'a

³ Chí l'a ñá'nu l'a va'a kúu-ya, te ja yúan ní kana-ya xiní-yo. Te kájiní-yo núu-yá, te jíin fuerza íi-yá, te njí ja'a-ya táká ndatínu kánandí'i-yó ja kúchaku-yo jíin ja chíi'ún-yó-yá. ⁴ Ja yúan te tu'un luu tu'un kánúú xáan ní keyu'u-ya nuu-yo, náva'a jíin tú'un-ún te kaku-ró ini ñuyivi, te ma stívi-ró máá-ró jíin tínu kákaní inji-i sá'a-i, chíi sua ná ndúndoo ta'an-ro jíin-yá. ⁵ Te róó, suni ná ndúkú ndéé-ró jíin tú'un yá'a. Nú kákandija-ró, te sikí-ún ná chíso-ró tínu va'a. Te nú kásá'a-ró tínu va'a, te sikí-ún ná chíso-ró tú'un ndíchi. ⁶ Te nú ndíchi-ró, te sikí-ún ná káka ñúkuún-ró. Te nú kájika ñúkuún-ró, sikí-ún ná kuíni njín-ró. Te nú ká'jin njín-ró, sikí-ún te ná chíi'ún-vá'a-ró Dios. ⁷ Te nú káchi'ún-vá'a-ró Dios, sikí-ún ná kóo maní-ro jíin tá'an-ró. Te nú maní-ro jíin tá'an-ró, te sikí-ún ná kúndá'ú inji-ro tá'an-ró. ⁸ Chí nú ndea tu'un yá'a inji-ro, yúan-na te ma káka kuu kúxí-ró, chíi sua kee va'a tínu sá'a-ró, jíin tú'un júku'un inji-ro cuenta Jito'o-yo Jesucristo. ⁹ Ko ñayivi tú sá'a súan, kákuáá-i, te kákuáá ndí-i, te a njí naa ini-i ja ní nakacha-ya-i taká kuachi njí sá'a-i onde sáá. ¹⁰ Nání, ja yúan ná kuitú xáan ini-ro náva'a koo seguro ja ní kana-ya xiní-ro jíin ja ní kaji-ya róó. Chí nú súan sá'a-ró táká tínu yá'a, te ma júngava kuti-ro. ¹¹ Yúan-na te kundéé-ró kivi-ró ini ñuu máá Jito'o-yo Jesucristo, l'a náma yóó, te yúan tá'ú-yá tínu ñí káni. ¹² Ja yúan tú júkuíni-rí ja xndáku-rí tu'un yá'a nuu-ro, vaša a kájiní-ro, te vaša a ká'jin njín-ró jíin tú'un ndaa kákandija-ró vina. ¹³ Chí jáni inji-rí ja ío va'a ja xndáku-rí nuu-ro nini chakú-ga-rí vina, náva'a ndukanda inji-ro, ¹⁴ chí jini-rí ja á yani sía-rí yiki kuíni-rí yá'a, nátu'un njí kastu'un máá Jito'o-yo Jesucristo nuu-rí. ¹⁵ Te júku njín-rí xndáku-rí nuu-ro, náva'a a nú a njí jini-rí, te njín-ro modo ja nene ná núku'un inji-ro táká tu'un yá'a.

Tu'un ñayivi ní kajini jíin núu

¹⁶ Chí tú ní káka'an-rí cuento ja ní katava ñúkuún máá-i, ná njí kakastu'un-rí tu'un máá Jito'o-yo Jesucristo nuu-ro, ndasa ndii-ya jíin fuerza. Chí njí kajini jíin núu-rí ndasa l'a ñá'nu kúu-ya. ¹⁷ Chí máá Táa-ya Dios, njí ka'an jíi'ún-yá jíin-yá, te njí saña'nu-ya Jesús. Chí ichi ándívi ní ka'an ñin tu'un jíin-yá: Yá'a kúu Se'e-rí ja kúndá'ú inji-rí, te kúsi inji-rí jíin-i. Achí. ¹⁸ Te ruu, ná njí ka'jin tútu-rí jíin-yá xiní máá yúku íi, te njí kajini so'o-rí tu'un yá'a ja ní kii ichi ándívi. ¹⁹ Te suni kájiní-yo tú'un njí kaka'an cháa njí kajani tu'un Dios onde sáá, te vina a njí kukútu vá'a-ga tu'un. Te tu'un-ún kúu nátu'un ñin luz ja stúun ñuñáa. Núsáá te ná chú'un inji-ro tú'un-ún onde kundijin te stúun lucero inji añú-ro. ²⁰ Ko xna'an-ga ná kuní-ro ja ñin ñayivi má kúu júku'un inji-i ní ñin tu'un ká'an tutu íi jíin fuerza máá-i. ²¹ Chí cháa njí kajani tu'un Dios, tú ní kájiní-de tu'un ja kúu inji máá-de, chíi sua njí kajani-de tu'un Dios njí sá'a Espíritu jíin-de.

2

Sikí cháa stá'an tu'un xndá'ú

¹ Ko ma'ñú ñayivi-ún njí ka'jo cháa njí kajani tu'un xndá'ú. Te suni súan júkuíni cháa stá'an tu'un xndá'ú ma'ñú-ró. Te skívi sa'í-de sa'an ja náa-ro sá'a. Te ma kuátu'un-de ja ní nakuaan Jito'o-yo-dé, chíi sua xnáa yachi-de máá-de. ² Te kua'a cháa kúndikin-de ichi kuaxán kája'an-de. Te ja sikí cháa-ún te kuaku nchaq-i koto-i ichi ndaa. ³ Te ja too ini-de jín'an-de te xndá'ú-de róó, náva'a sanaa te njín-dé xu'ún sikí-ro. Ko ma kúkuéé kivi tá'nu ndatu-de, ní tú kixi tundó'o naa-dé. ⁴ Chí Dios, tú ní kúndá'ú inji-ya ndájá'a-yá ja ní kasá'a kuachi, chíi sua njí ju'ni-ya-i jíin cadena ñuñáa, te njí súngoyo-ya-i onde inji ñinferno. Yúan njí taan tú'a-ya-i onde cháa juicio. ⁵ Te ní tú ní kúndá'ú inji-ya ñuyivi áná'an, chíi sua njí skúun-ya saú xáan sikí ñayivi káñáá. Ko Noé, cháa njí jani tu'un ndaa, njí ndito va'a-ya-dé jíin usiá-ga ñayivi. ⁶ Te njí nakuxndí-ya sikí ñúu Sodoma jíin ñúu Gomorra ja ní naa-i. Te njí nduu máá nian-na yaq ní sá'a-ya. Te súan njí kuu-i ñin ejemplo nuu táká-ga ñayivi ja tú káku'ni chíi'ún Dios. ⁷ Ko Lot, njí kuu-de cháa ndaa te njí nduku'á inji-de ja ní jini-de nuu tínu kuaxán ní kasá'a

ñayivi ñáá-ún. Te nî nama-ya-dé. ⁸ Chi cháa ndaa yúan, nî ncháa-de ma'ñú ñayivi-ún, te nî jini-de te nî jini so'o-de tiñu ñáá nî kasá'a-i. Te ndita'an kivi ní ndukuí'a ini-de ja súan nî kasá'a-i, chi ní jo ndaa ini añú-de. ⁹ Te nú súan nî jo, núsáá te nú vai tundó'o siki ñayivi káchiñú'un-i máá Tatá Dios, te jini-ya náma-ya-í, te chindasu-ya ñayivi ñáá, náv'a ndó'o-i kivi cháa juicio. ¹⁰ V'i-gá ndo'o ñayivi kasá'a tiñu ja kaní ini máá-i, chi chá'an xaán kájika kuáxán-i, te káské'ichi-i ñayivi kátá'u tiñu. Ñayivi ní'in ini kákuu-i, te kasá'a-i ja kúu ini máá-i, te tú káyu'u-i ká'an ndiva'a-i siki já kákuu'nu. ¹¹ Ni máá ndájá'a-ya, vasa ñá'nu-ga-ya jín fuerza jín tiñu kándiso-ya, ko tú káka'an ndiva'a-ya siki yúan núu máá Tatá Dios. ¹² Ko ñayivi yá'a, káka'an ndiva'a-i siki já tú kájuku'un ini-i, te kákuu-i nátu'un kiti yúku ja ní kakaku-ti náv'a a kunu-ni-ti te kuu-ti. Te súan naa ñayivi-ún sá'a yaku-i, ¹³ chi kii tundó'o siki-í kuáchi tiñu ñáá kasá'a-i. Chi máni siki tú'un sîi ini kájata'an ini-i ndita'an kivi. Ñayivi kini ñayivi chá'an kákuu-i. Te nini káye-e-í jín-ró jíná'an-ró, te kákusîi xaán ini-i káxndá'u-i róó. ¹⁴ Te jí'vá-i siki tú'un ísiki ncháa tá'an. Te tíndi-i siki kuáchi. Te skaní-i ini ñayivi tá'ya ini. Te bueno too ini añú-i, te se'e tasi kákuu-i. ¹⁵ Nî kasáa-i ichi ndóó. Te nî kasana-i. Te nî kandikin-i ichi Balaam, se'e Beor. Chi cháa-ún nî kusîi ini-de jín yá'u tiñu ñáá nî sá'a-de. ¹⁶ Ko ñ burro, vasa kiti ndíso kiti ní'in kúu-ti, ko nî ka'an-ti nátu'un ñin ñayivi. Te nî kana jín-ti nuu-dé. Te súan nî jasú-ti núu tiñu kátachî ndúkú sá'a cháa jáni tu'un-ún. ¹⁷ Ñayivi-ún kákuu-i nátu'un sóko íchi. Te suni kákuu-i nátu'un viko já ndéché-ni jín tachí. Ko ío tu'a ñuñáa lúchi túun nuu kúxiukú-i ní káni. ¹⁸ Chi kásavixi-i máá-i jín tú'un sáni kákana-i. Te jín tiñu kaní ini máá-i te káñu'un-i sava-ga cháa ja ná káka kuáxán-de, vasa a nî kajinu ndija cháa-ún ní kajito-de ñayivi kasá'a tiñu ñáá. ¹⁹ Te máá-i, vasa kákeyu'u-í ja ndúu libre cháa-ún, ko kájatíñu máá-i nuu tiñu ñáá. Chi nú nî yuji ñin cháa nî sá'a inga cháa, yúan-na te kuatíñu-de nuu cháa nî kundéé jín-de-ún. ²⁰ Chi nî kajini-de nuu máá Jító'o-yo Jesucristo, te nî nama-ya-dé, te nî káxuxio-de nuu tiñu chá'an ío ini ñuyivi. Te nú ndívi tuku-de inga jín nuu tiñu chá'an-ún, te a nî kayuji-ni-de nú súan. Te ñáá xaán-gá kendoo-de ja sándí'i-na vasa já xnáñúú. ²¹ Chi va'a-ga kendoo-de nú tú ní kájiní-de ichi ndáa, nasu já á nî kájiní-de, te káské'ichi-de tiñu iú já ní tá'u-ya nuu-dé. ²² Te nî kata'an-de nátu'un ká'an ndija ñin tu'un aná'an: Ti'ina, nî nakají-ti ja ní nduxian-ti. Te kuchí, vasa a nî ndundoo-ti, ko nî nakíin-ti máá-ti nuu ndé'yu.

3

Tu'un nî keyu'u-ya ncháa-ya

¹ Ñáñi máni, ya'á kúu carta u'yo cháa-ri nuu-ro vina, te jín ndéndúú xndáku-ri nuu-ro náv'a a ná ndúkandá ini-ro, chi ío káji xini-ro. ² Náv'a a ná núku'un ini-ro táka tu'un nî kaka'an cháa nî kajani tu'un Dios onde sáa, jín tiñu ní tá'u Jító'o-yo, I'a náma yóó, ja ní ka'an-ya jín yú'u cháa kákuu apóstol nuu-ro. ³ Tu'un yá'a ná kuní-ro xná'an-ga, ja onde sandí'i-na te cháa cháa sákátá jín tú'un kátá-de. Te sá'a-de táka ja kákani ini máá-de. ⁴ Te kachi-de: Naja tú ncháa-ya nátu'un nî keyu'u-ya. Chi onde kivi ní kají'i ndíyi táa-yo, te táka ndatíñu yá'a tú ní sama kuti onde kivi ní kejá'a-ya nî sá'a-ya ñuyivi, achi-de. ⁵ Chi kájasu-de nuu jini tuni-de, náv'a a tú kuní-de ja ío andívi onde aná'an, te jín tú'un Dios ní kuvá'a ñuyivi jín ndúcha má'ñu máá ndúcha-ún. ⁶ Te suni jín ndúcha-ún nî naa ñuyivi aná'an, chi nî sa'u chíi nducha-ún. ⁷ Ko andívi jín ñuyivi ío vina, suni súan jín tú'un máá-ya te yindasu tu'a náv'a a kayu jín nú'un kivi cháa juicio. Te suni kivi-ún naa táka ñayivi tú káchiñú'un Dios. ⁸ Ko róó ñáñi máni, ma náa ini-ro tú'un yá'a jíná'an-ro. Chi ñin kivi jín máá Jító'o-yo, nátu'un mil-ni kuáa kúu. Te mil kuáa nátu'un ñin kivi-ni kúu. ⁹ Tú kú'un ini máá Jító'o-yo siki tú'un nî keyu'u-ya-ún, nátu'un kájaní ini sava ñayivi. Chi sua ío paciencia ini-ya núu-yo, tú kuní-ya já náa ní ñin-yó, chi sua ndí'i-yó ná nákaní ini-yo kuní-ya. ¹⁰ Ko kivi máá I'a kúu Tatá Dios cháa nátu'un ñakui'ná ákuáa. Te kivi-ún ní'in xaán, te naa andívi, te táka ndatíñu andívi ndí'i kayu te nducha. Te ñuyivi jín táka ndatíñu ío, ndí'i kayu. ¹¹ Te nú súan nduxia táka ndatíñu yá'a, núsáá te jínú'ún já káka ndoo-ró te chíñú'ún-ró-ya. ¹² Nini káindatu-ro, te kásatíñu-ró náv'a a yachi cháa máá kivi Dios. Te kivi-ún kayu andívi te nducha-ni. Te táka ndatíñu andívi nducha jín nú'un. ¹³ Ko máá-yó, káindatu-yó andívi jáá jín ñuyivi jáá, nátu'un nî keyu'u-ya. Te yúan koo máni tiñu ndaa. ¹⁴ Ñáñi máni, a káindatu-ró cháa tu'un yá'a. Ja yúan ná ndúkú ndéé vá'a-ró já ní'in-ya róó, ja tú káchá'an ini-ro, ni ja tú na kuáchi-ró koo. Ni ja tú kánaa-ro. ¹⁵ Te ná kuní-ro já núu-yo ío paciencia ini máá Jító'o-yo, te ja yúan káku-yó. Chi ñani-yo Pablo ja maní-yo jín-de, suni súan nî cháa-de tutu nuu-ro. Chi nî stá'an-ya tú'un ndíchi núu-dé. ¹⁶ Suni súan yóso tú'un yá'a nuu táka carta nî cháa-de. Te nuu carta-de-ún ío yaku tu'un yíi já tú kájuku'un yachi ini-yo jín. Te ñayivi tú tu'a jín ñayivi tá'ya ini, kásama-i tu'un yíi yúan. Nátu'un kásama-i sava-ga tutu iú. Te ja yúan káxnáa-i máá-i. ¹⁷ Ko róó ñáñi máni, onde jín tiempo te a kájiní-ro

tú'un yá'a. Núsáá te koto-ró máá-ró, náva'a tú kukuu-ró jíin kuáchi kásá'a ñayivi ñáá, chí sanaa te jungava-ró já tuká ká'jín nì'in-ró. ¹⁸ Chí sua ná ndeá tú'un luu-ya iní-ro. Te ná júkú'un-ga iní-ro tú'un máá Jító'o-yo Jesucristo, I'á náma yóó. Te ná nákana jaa-yó-yá vina, te suni súan nǐ káni nǐ kúíá. Súan ná kóo. Amén.

LA PRIMERA EPISTOLA UNIVERSAL DE SAN JUAN APOSTOL YA'A KUU CARTA H̄N JA NI CHAA SAN JUAN APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

Tu'un máa-yá ni jini Juan

¹ Tu'un kájani-ri kúu tu'un máa I'a ni io onde xnáñúú. Te ni kajini so'o-ri ni ka'an-ya. Te ni kajini-ri nuu-yá jín ndúchi-rí. Te ni kaké'é-rí-ya jín ndá'a-rí. Te máa-yá kúu tu'un kuchaku-yo. ² Te I'a-ún chaku-yo sá'a-ya, ni kenda ndijin-ya. Te ni kajini-ri nuu-yá. Te kájani ndaa-ri tu'un-ya. Te kákastu'ún-rí nuu-ro ndasa kuchaku-ro ní káni jíná'an-ró sá'a-ya. Chi ni kanchaa-ya jín máa Táa-yo Dios. Te ni kenda ndijin-ya nuu-yo. ³ Ja ni kajini-ri jín já ní kajini so'o-ri-ún, yúan kákastu'ún-rí nuu-ro, náv'a a suni máa-ró, ñin núú-ni koo iní-ro jín-rí. Te máa-rí, ñin núú-ni ká'io iní-ri jín máa Táa-yo Dios jín Sé'e-ya Jesucristo. ⁴ Te tu'un yá'a káchaa-ri nuu-ro náv'a a kusí xáan iní-ro jíná'an-ró.

Ja ndú ncháa Dios jín já jánchaa-yá kuáchi-yó

⁵ Te ya'a kúu tu'un ni kajini so'o-ri ni ka'an-ya. Te tu'un-ún kájani-ri nuu-ro: Máa Dios kúu luz. Te nuu ncháa máa-yá, tú kuti na ñuñáa ío. ⁶ Nú káka'an-yo já ñin núú-ni ká'io iní-yo jín-yá, te kájika kuu-yó íchi ñuñáa. Yúan-na te káxndá'ú-yo, te tú káka'an ndaa-yo. ⁷ Ko nú kájika-yó íchi ñundjijn nátu'un máa-yá kánchaa-ya ñundjijn, yúan-na te ñin núú-ni ká'io iní-yo jín-yá. Te ñiñi máa Sé'e-ya Jesucristo nda'v'a taká kuáchi-yó. ⁸ Nú káka'an-yo já tú na kuáchi kándiso-yó, te káxndá'ú-yo máa-yó já súan, te tú ñú'un tu'un ndaa iní-yo. ⁹ Te máa-yá, I'a skíkuu, I'a v'a a kúu-ya. Já yúan nú nakani ndaa-yo kuáchi-yó, te sá'a-ya táká'nu iní nuu kuáchi-yó, te sándoo-ya yóo kuanchaa-ya taká ja náá ñú'un iní-yo. ¹⁰ Te nú ka'an-yo já tú na kuáchi ní kásá'a-yó, te nátu'un kánasá'a-yó-ya ñin I'a ká'an tu'un tú'ún, te tu'un máa-yá na tú ñú'un iní-yo.

2

¹ Súchi, taká tu'un yá'a cháa-ri nuu-ro, náv'a a ma sá'a-ró kuáchi jíná'an-ró. Ko nú ndé ñin-ró sá'a kuáchi, te ío ñin I'a ká'an ja'a-yo núu máa Táa-yo Dios. Jesucristo, I'a ndaa kúu-ya. ² Te onde jín ñiñi máa-yá jánchaa taká kuáchi-yó jíná'an-yó. Te nasu máa ñin kuáchi máa-yó, chi suni jánchaa kuáchi ní ñuyívi. ³ Nú skíkuu-yó tínu tá'ú-yá nuu-yo, yúan-na te jini ndaa-yo já kájiní-yo-yá. ⁴ Te ní ñin cháa ka'an-de: Ruu, chi jini-ri-ya. Te ní tú skíkuu-de tínu tá'ú-yá, cháa yúan, cháa xndá'ú kúu-de, te tú ñú'un tu'un ndaa iní-de. ⁵ Ko cháa skíkuu tu'un-ya, jandaa ja iní máa-de ni yija va'a tu'un kúndá'ú iní Dios. Já yúan kájiní-yo nú kánchaa-yo jín-yá xí tú. ⁶ Nú ká'an ñin cháa ja ncháa-de jín-yá, kánúú káka-de nátu'un ni jika máa-yá.

Tu'un jáa tá'ú tínu nuu-yo

⁷ Náni máni, nasu tínu jáa tá'ú-rí nuu-ro, chi tínu ja á káñava'a-ró onde ni kejá'a kúu. Te tínu-ún ja tá'ú-rí nuu-ro kúu tu'un ni kajini so'o-ró onde kivi ní kejá'a. ⁸ Ko suni tá'ú-rí ñin tínu jáa nuu-ro, ja kúu tu'un ndaa ío iní máa-yá jín iní máa-ró. Chi ñuñáa, a já'a kua'an. Te stúun máa luz ndija nuu-yo vina. ⁹ Nú ñin cháa jito u'u-de ñani-de, cháa-ún kánde-de ñuñáa, vasa a ká'an-de ja kánchaa-de ñundjijn. ¹⁰ Chaa ja kúndá'ú iní-de ñani-de, kánde-de ñundjijn. Te tú náyu'ú ní ñin ñayívi sá'a-de. ¹¹ Ko cháa jito u'u-de ñani-de, kánde-de ñuñáa. Te ñuñáa jika-de, te tú jini-de ndé nuu kí'in-de. Chi ni kukuáa-de ni sá'a ñuñáa-ún. ¹² Súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu yá'a nuu-ro chi ja síki Jesucristo te ni sá'a Dios táká'nu iní-ya núu taká kuáchi-ró. ¹³ Róo táa jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kájiní-ro I'a kúu onde xnáñúú. Róo cháa súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi a ni kundéé-ró jín kú'na. Súchi, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kájiní-ro núu máa Táa-yo Dios. ¹⁴ Róo táa jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi kájiní-ro I'a kúu onde xnáñúú. Róo cháa súchi jíná'an-ró, cháa-ri tutu nuu-ro, chi ká'io ni'in-ró, te tu'un Dios ñú'un iní-ro, te a ni kakundéé-ró jín kú'na. ¹⁵ Ma kóo maní-ro jín ñuyívi, ni taká ndatínu ja ío iní ñuyívi. Chi nú ndé ñin cháa maní-dé jín ñuyívi, te tú kúu koo maní-dé jín máa Táa-yo Dios. ¹⁶ Chi taká ja ío iní ñuyívi kúu modo yúkú já kaní iní máa-yó, jín já kaní iní nduchi-yo, jín já sáxixi-yo máa-yó. Yúan nasu onde nuu máa Táa-yo Dios vai, chi cuenta ñuyívi kákuu. ¹⁷ Te naa ñuyívi jín taká ja kákaní iní-yo. Ko cháa sá'a ja kúu iní máa Dios, kundij-de ní káni.

Chaa jito u'u Cristo

¹⁸ Súchi, a kuandí'i kivi. Te a ni kajini tu'un-ró já kí máa já xín tínu jito u'u Cristo. Te onde vina, a ni kenda tiní ñayívi kájito u'u-ya. Te ja yúan kájiní-yo já á kuandí'i kivi. ¹⁹ Nuú

máa-yó ní kenda-i kája'an-i. Ko nasu tá'an-yó kákuu-i. Chì nú tá'an-yó kákuu-i, kendo ndija-i jín-yó núú. Ko nì kenda-i kája'an-i náva'a kunì ndijin-yo núu-í ja nasu tá'an-yó kákuu-i. ²⁰ Ko máa I'a ìì, nì jì'i-yá róó jín Espíritu Santo. Te kájinì-ro táká tu'un. ²¹ Nasu cháa-ri tutu yá'a nuu-ro já nátu'un tú kájuku'un inì-ro jín tú'un ndaa, chì sua kájuku'un inì-ro jín, jini-ri, chì tú kuti ní ìin tu'un tú'ún ió nuu tú'un ndaa. ²² Ndé ja xín tú'un xndá'ú, suu ja tú játu'un ja Jesús kúu máa Cristo. Yuán kúu ja jito u'u Cristo, chì tú játu'un ja kúu máa Táa-yo Dios jín Sé'e-ya. ²³ Taká cháa tú játu'un-de máa Sé'e, suni tú ká'jin-de jín máa I'a kúu Táa. Te cháa játu'un-de máa Sé'e, suni ká'jin-de jín máa I'a kúu Táa. ²⁴ Núsáa te tu'un nì kajini so'o-ró ondé xnáñúú, ná kendo tu'un-ún inì-ro jíná'an-ró. Te nú jín-ró kánchaa tu'un nì kajini so'o-ró ondé xnáñúú-ún, yúan-na te suni kuxiukú máa-ró jín máa Táa-yo jín Sé'e-ya. ²⁵ Te ya'á kúu tu'un nì keyu'u-yá nuu-yo: Ja kúchaku-yo ní káni. ²⁶ Tu'un yá'a cháa-ri tutu nuu-ro já kástu'ún-ri cuenta síkì ñayivi kándúkú xndá'ú róó jíná'an-ró. ²⁷ Ko nì jì'i-yá róó jín Espíritu Santo, te kánchaa máa Espíritu inì-ro jíná'an-ró. Te tú kájinu nú'ún-ró já stá'an nì ìin ñayivi núu-ro, chì máa Espíritu kúu ja stá'an taká tu'un nuu-ro, te stá'an tu'un ndaa, tú xndá'ú kuti. Núsáa te kuxiukú-ró jín-yá, nátu'un nì stá'an máa Espíritu nuu-ro. ²⁸ Te vina súchi, ná kúxiukú ní'in-ró jín-yá, náva'a nú nì kenda ndijin-ya, te ma yú'ú-yo, nì ma kúka nuu-yo núu-yá kivi ncháa-ya. ²⁹ Te nú kájinì-ro já I'a ndaa kúu-ya, te suni ná kunì-ro já táká ñayivi kásátiñu ndaa, onde nuu máa-yá nì kákaku-i.

3

Tu'un se'e Dios

¹ Ná kúná'an-ró síkì máa Táa-yo, ndasa nì kundá'ú xañ inì-ya yóó, ja ná kúnánì-yó se'e Dios. Te yúan kákuu ndija-yó. Ja yúan tú jini ñayivi núyivi núu-yo, chì tú ní jini-i nuu máa-yá. ² Nánì mánì, vina a kákuu-yó se'e Dios, te té cha'an-ga kunì-yo ndasa koo-yó. Ko a kájinì-yo já nú nì kenda ndijin-ya, te nduu-yó nátu'un kaa máa-yá. Chì kunì-yo núu-yá ndasa kaa-ya. ³ Te taká cháa ja súan káñukuu inì-de-ya, sándoo-de máa-de nátu'un ió ndoo máa-yá. ⁴ Chaa sá'a kuachi, suni stívi-de ley, chì kuachi-ún kúu ja síjita ley. ⁵ Te kájinì-ro já ní kenda ndijin-ya náva'a nda'va-ya kuáchi-yó. Te tú na kuáchi ndiso-ya. ⁶ Ñayivi kánchaa jín-yá, tú sá'a-i kuachi. Te ñayivi sá'a kuachi, tú ní ndé'e-i nuu-yá, ní tú ní jini-i nuu-yá. ⁷ Súchi jíná'an-ró, ní ìin-de ma xndá'ú-de róó. Chaa sá'a tiñu ndaa, cháa ndaa kúu-de, nátu'un I'a ndaa kúu máa-yá. ⁸ Te cháa sá'a kuachi, se'e kui'na kúu-de. Chì kui'na, sá'a kuáchi vaj onde xnáñúú. Ja yúan ní kii Se'e Dios ja xnáa-yá taká tiñu sá'a kui'na. ⁹ Chaa kúu se'e Dios, na tú sá'a-de kuáchi, chì tata-ya kánchaa inì-de. Te ma kúu sá'a-de kuáchi, chì se'e Dios kúu-de.

Tu'un se'e kui'na

¹⁰ Súan ná kunì-yo ndéja kúu se'e Dios jín se'e kui'na. Taká cháa ja tú sá'a-de tiñu ndaa, jín já tú kundá'ú inì-de ñani-de, nasu se'e Dios kúu-de. ¹¹ Chì ya'á kúu tu'un ja ní kajini tu'un-ró ondé xnáñúú: Ja ná kundá'ú inì-yo tá'an-yó. ¹² Te ma sá'a-yó nátu'un nì sá'a Cain, ja ní kuu-de se'e kui'na, te nì ja'ni-de ñani-de. Te naja ní ja'ni-de ñani-de. Kuáchi ja máni tiñu náa nì sá'a-de, te ñani-de nì sá'a tiñu ndaa. ¹³ Ma náanaa inì-ro ñani, te nú ñayivi núyivi jito u'u-i róó jíná'an-ró. ¹⁴ A kájinì-yo já á nì kaku-yó já kúu-yo, te nì naja'a-yó nuu kúchaku-yo, chì kákundá'ú inì-yo ñani-yo. Te cháa ja tú kundá'ú inì-de ñani-de, cháa-ún kánde-de nuu kúu-de. ¹⁵ Chaa jito u'u ñani, cháa já'ni ndíyi kúu-de. Te a kájinì-ro já ní ìin cháa já'ni ndíyi, ma nani'in tá'u kúti-de kuchaku-de ní káni. ¹⁶ Ja yúan jini-yo ndasa yá'a tu'un kundá'ú inì. Chì Cristo, nì jì'i-ya já yóó. Te máa-yó, suni súan jínu nú'ún kúu-yo já tá'an-yó. ¹⁷ Ko cháa ja kúka-de jín ndátiñu ja ió inì ñuyivi, nú jini-de tá'an ñani-de tundó'o, te nú sáxi-de onde jín inì añu-de, núsáa te á ncháa tu'un kundá'ú inì Dios inì-de xí túu. ¹⁸ Súchi, ma kundá'ú inì-yo jín tú'um ká'an-ni-yo, ní jín yú'u-yo, chì sua ná kundá'ú ndija inì-yo onde jín tiñu kásá'a-yo. ¹⁹ Ja yúan te kunì-yo já kákuu-yó se'e tu'un ndaa, te kundaa inì añu-yo núu-yá, ²⁰ nú añu-yo kána jín núu-yo. Chì Dios, ña'nu-ga kúu-ya vása añu-yo, te jini ndi'ya taká nañ kúu. ²¹ Súchi máni, nú añu-yo tú náku-xndí síkì-yo, yúan-na te tuká yú'ú-yo núu Dios, ²² te taká nañ kájinan-yo núu-yá, te kua'a-ya núu-yo, chì kájanatú-yo taká tiñu tá'u-yá nuu-yo. Te kásá'a-yó taká tiñu ja kúsi inì-ya jín. ²³ Te ya'á kúu tiñu tá'u-yá: Ja ná kándíja-yó núu Sé'e-ya Jesucristo, te ná kundá'ú inì-yo tá'an-yó nátu'un nì tá'u-yá tiñu nuu-yo. ²⁴ Te taká ñayivi skíkuu tiñu tá'u-yá, káxiukú-i jín Dios, te Dios kánchaa-ya jín-i. Te jín tú'un yá'a kájinì-yo já ncháa máa-yá jín-yó jín máa Espíritu ja ní ja'a-ya núu-yo.

4

Modo kunì-yo sìn sìn tu'un

¹ Ñāni mání, ma kándija-ró taká tu'un. Chì ná kóto nchaq-ro taká tu'un te nú onde nuu Dios vai xí tú. Chì kua'a ñayivi kámani tu'un tú'ún, ñi kenda koyo-i inji ñuyivi. ² Jín tú'un yá'a ná kuní-ro ndéja kúu máa Espiritu Dios: Taká tu'un ja ká'an ndaa ja ní kii Jesucristo jín yiki kúñu-ya, te suu onde nuu Dios vai. ³ Te taká tu'un ja tú ká'an ndaa ja ní kii Jesucristo jín yiki kúñu-ya, nasu nuu Dios vai. Te yuán kúu tu'un jito u'u Cristo, ja ní kajini tu'un-ró ja kii, te vina a kándeé inji ñuyivi. ⁴ Súchj jíná'an-ró, se'e Dios kákuu-ró. Te ñi kundéé-ró jín yuán. Chì ñá'nu-ga kúu I'a kánchaa inji máa-ró nasu yuán ja kánchaa inji ñayivi ñuyivi. ⁵ Máa-i kákuu se'e ñuyivi. Ja yuán káka'an-i tu'un ñuyivi. Te ñayivi ñuyivi jini so'o tu'un káka'an-i. ⁶ Máa-yó kákuu se'e Dios. Te chaa jini nuu Dios, jini ná'in-de tu'un ká'an-yo. Ko ñayivi ja násu sé'e Dios kúu-i, tú jini ná'in-i tu'un ká'an-yo. Ja yuán kajini-yo ndasa kaa tu'un ndaa jín tú'un ñáa.

Dios kúu máa tú'un kúndá'ú inji

⁷ Ñāni mání, ná kúndá'ú inji-yo tá'an-yó, chi tu'un kúndá'ú inji, onde nuu Dios vai. Te taká ñayivi kúndá'ú inji tá'an, se'e Dios kúu-i, te jini-i nuu Dios. ⁸ Te chaa ja tú kúndá'ú inji-de tá'an-de, tú jini-de nuu Dios, chí Dios kúu máa tú'un kúndá'ú inji. ⁹ Súan ñi kenda ndijin ndasa kúndá'ú inji Dios yóo. Chi ñi táji-yá Se'e-ya, vasa máa tú'ún-ni-i ío. Te ñi kii Se'e-ya-ún inji ñuyivi yá'a, náva'a jín máa-yá te kuchaku-yo. ¹⁰ Súan ío tu'un kúndá'ú inji, chí vasa tú ní kákumani-yo jín Dios, ko ñi kúndá'ú inji-ya yóo. Te ñi táji-yá Se'e-ya ní kii, náva'a kuanchaa-ya taká kuachi-yó jín niñi-yá. ¹¹ Ñāni mání, nú súan kúndá'ú inji Dios yóo, te suni súan nini ná kúndá'ú inji-yo tá'an-yó núsáa. ¹² Ni ñn chaa, tú ní jini kuti-dé nuu Dios. Ko nú kúndá'ú inji-yo tá'an-yó, te Dios ncháa-ya jín-yó, te tu'un kúndá'ú inji-ya, a ñi yija va'a inji-yo. ¹³ Ja yuán kajini-yo ja ncháa-yo jín-yá. Te ncháa-ya jín-yó. Chi ñi ja'a-ya Espiritu-ya núu-yo. ¹⁴ Te a ñi kajini-yo, te káka'an ndaa-yo, ja máa Táa-yo Dios ñi táji-yá Se'e-ya ní kii ja náma-ya ñayivi ñuyivi. ¹⁵ Nú ndé ñayivi ká'an ndaa ja Sé'e Dios kúu Jesús, yuán-na te ncháa Dios jín máa-i, te máa-i jín Dios. ¹⁶ Te yóo, a ñi kajini-yo, te ñi káandja-yo ja Dios kúndá'ú inji-ya yóo. Chì Dios kúu tu'un kúndá'ú inji. Te chaa kúndá'ú inji tá'an, ncháa-de jín Dios. Te Dios ncháa-ya jín-de. ¹⁷ Súan yija va'a tu'un kúndá'ú inji-yo, náva'a ma yú'ú-yo kivi kii juicio, chí nátu'un kaa máa-yá, suni súan kánda máa-yó inji ñuyivi yá'a. ¹⁸ Tu'un kúndá'ú inji, tú ndiso tu'un yú'ú. Chì nú kúndá'ú ndija inji-yo, te a ñi jinu tu'un yú'ú kua'an. Chì tu'un yú'ú ndiso tundó'o. Chì nú yú'ú ñn ñayivi, chá'an-ga yija va'a-i jín tú'un kúndá'ú inji. ¹⁹ Te yóo, maní-yo jín-yá, chí ñi kúndá'ú inji-ya yóo xna'an-ga. ²⁰ Nú ñn chaa ká'an-de: Ruu, chí maní-rí jín Dios. Te nú jito u'u-de ñani-de, chaa xnda'ú kúu-de nú súan. Chì chaa ja tú kúndá'ú inji-de ñani-de ja a ñi jini-de nuu, ndasa kuu kumani-dé jín Dios ja tú jini-de nuu-yá núsáa. ²¹ Te ñi tá'ú-yá tiñu yá'a nuu-yo: Chaa maní jín Dios, suni ná kúndá'ú inji-de ñani-de.

5

Jín tú'un kándija te kundéé-yó

¹ Nú ndé ñayivi kándija-i ja Jesús kúu Cristo, Se'e Dios kúu-i, núsáa te ñayivi kumani jín máa I'a kúu Táa, suni kumani-i jín Sé'e-ya. ² Nú maní-yo jín Dios te jándatu-yo taká tiñu tá'ú-yá, yuán kajini-yo ja maní-yo jín taká se'e Dios. ³ Chì ja maní-yo jín Dios kúu ja ná kuándatu-yo tiñu tá'ú-yá, chí tiñu tá'ú-yá tú vee. ⁴ Chì taká ñayivi kákuu se'e Dios, kundéé-i jín ñuyivi, chí tu'un kándija-yó kúu fuerza ja kundéé-yó jín ñuyivi. ⁵ Ndéja kúu ja kundéé jín ñuyivi, suu ñayivi kándija ja Jesús kúu Se'e Dios, ñayivi-ún kúu-i. ⁶ I'a yá'a kúu Jesucristo, ñi kii-ya jín ndúcha jín niñi. Nasu máa ñn jín ndúcha, chí jín ndúcha jín niñi. Te máa Espiritu ká'an ndaa ya'a, chí Espiritu kúu tu'un ndaa. ⁷ Chì ío unj ja ká'an ndaa inji andívi. Máa I'a kúu Táa, máa Sé'e, jín máa Espiritu Santo kákuu-ya. Te ndenúni I'a yá'a, ñn-ni-ya kúu. ⁸ Te ío unj ja ká'an ndaa inji ñuyivi. Espiritu, jín ndúcha, jín niñi kákuu, te ndenúni ya'a, ñn-ni káka'an. ⁹ Nú játa'ú-yó tú'un káka'an ndaa chaa, naga ñi kuu jín tú'un ká'an ndaa Dios, ja ñá'nu-ga kúu, chí tu'un ká'an ndaa Dios kúu tu'un Se'e-ya. ¹⁰ Chaa kándija nuu Sé'e Dios, náva'a ná kuní-ro ja a ñi kani'in tá'u-ro kúchaku-ro ní káni, náva'a kándija va'a-ró núu Sé'e Dios. ¹⁴ Ja yá'a chundéé inji-yo ká'an-yo jín-yá, chí nú jikán-yo ñn ndatíñu nuu-yá nátu'un kuní máa-yá, te jini ná'in-yá tu'un ká'an-yo. ¹⁵ Te nú kajini-yo ja jini ná'in-yá tu'un ká'an-yo ñn ndatíñu kajikan-yo. Núsáa te a kajini-yo ja ní'in-yo ja ní kajikan-yo-ún. ¹⁶ Nú ñn ñayivi jini-i sá'a ñani-i kuachi ja násu kuachi kuu-de kúu, te ná ká'an nda'ú-i jín-yá, te kua'a-ya tú'un kuchaku-de.

Ko máni nuu cháa ja násu kuáchi kuu-de kásá'a-de, áchí-rj. Ió kuáchi ja kúu-de, ko nasu já'a yúán ká'an-rj ja ká'an nda'ú-yo jíin-yá. ¹⁷ Taká tiñu káñáá kúu kuáchi. Ko ío kuáchi ja násu kuáchi kuu-i kúu. ¹⁸ Kájini-yo já náyivi kákuu se'e Dios, tú sá'a-i kuáchi. Chj ñn se'e Dios ndíto va'a-i máá-i. Te kui'na, ma kúu ké'é-ún-i. ¹⁹ Te kájini-yo já sé'e Dios kákuu-yó. Te kui'na kúu ja tñn so'o níi ñúyivi. ²⁰ Ko a kájini-yo já ní kii Se'e Dios. Te kájuku'un inj-yo ní sá'a-ya, náva'a kunj-yo núu máá Γ'a ndaa. Te a káxiukú-yó jíin máá Γ'a ndaa, máá Sé'e-ya Jesucristo kúu-ya. Máá-yá kúu ndija Dios ndaa, te máá-yá kúu Γ'a kuchaku-yo níi káni sá'a-ya. ²¹ Súchi, ná kúxio-ró núu ndosó. Súan ná kóo. Amén.

LA SEGUNDA EPISTOLA DE SAN JUAN APOSTOL YA'A KUU CARTA UU JA NI CHAA SAN JUAN APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

Siki íchi ndáa jín tú'un kúndá'ú iní tá'an

¹ Máa-ná kúu máa cháa ñá'nu-ga. Te cháa-ná tutu yá'a nuu ní, ña'an ní kaji-ya. Te kúndá'ú ndija iní-ná ní. Te nasu máa ñin-ná, chí suni taká ñayivi kájiní tu'un ndaa. ² Chí ñú'un tu'un ndaa iní-yo. Te kunchaa jín-yó taká kivi. ³ Tu'un luu ío iní, jín tú'un sá'a tuká'nu iní, jín tú'un kuaká'nu iní, ja vái onde nuu máa Táa-yo Dios jín núu Sé'e-ya Jesucristo, ná kóo ndija iní-ní jín tú'un kúndá'ú iní. ⁴ Xaag kúsi iní-ná, chí nì nì'ná tu'un ja kájika ndaa se'e-ní jíná'an-i, nátu'un nì tá'ú tíñu máa Táa-yo Dios nuu-yo. ⁵ Te vina nána, tú cháa-ná tutu yá'a ja tá'ú-ná ñin tíñu jáa núu-ní. Chí sua ká'an nda'ú-ná jín-ní siki tú'un nì nì'n-yo onde xnáñúú, ja ná kúndá'ú iní-yo tá'an-yó. ⁶ Te ya'á kúu tu'un kúndá'ú iní, ja ná káka-yó nátu'un nì tá'ú-yá tíñu nuu-yo. Ya'á kúu tíñu nì ta'u núu-ní: Ja ná káka-ní jín tú'un-ún, nátu'un nì kájiní so'o-ní onde xnáñúú.

Siki já xndá'ú

⁷ Chí kua'a ñayivi káxndá'ú ñá'an, vai koyo-i iní ñuyivi. Te ñayivi-ún, tú kája'a-i tu'un ja ní kii Jesucristo jín yiki kúñu-ya. ñin ñayivi súan kúu ñayivi xndá'ú ñá'an. Te ñayivi jito u'u Cristo kúu-i. ⁸ Koto va'a-ní máa-ní jíná'an-ní, náva'a tú xnáa-ní tíñu nì kasa'a-ní. Chí sua ná nì'n vá'a-ní ya'u-ní. ⁹ Nú ndé ñayivi sán'in iní-i, te tú jiku-i jín tú'un Cristo, tú ncháa Dios jín-i. Te nú ndé ñayivi jiku jín tú'un Cristo, ncháa máa Táa-yo jín Sé'e-ya jín-i. ¹⁰ Te nú ñin ñayivi jáa-i nuu-ní, te tú ndíso-i tu'un yá'a, ma kuatá'ú-ní-i kunchaa-i iní ve'e-ní, ni ma ká'an-ní sa'an kúta'u jín-i. ¹¹ Chí ñayivi ká'an jín-i, chindéé tá'an jín-i siki tíñu ñáa sá'a-i-ún. ¹² Vasa ío kua'a tú'un chaa-ná nuu-ní, ko tú kuni-ná ka'an-ná jín-ní jín tutu jín tinta, chí ñúkuu iní-ná jaá-ná nuu-ní jíná'an-ní. Te ndatu'ún jín yú'u-yo, náva'a ná kúsi xaag iní-yo. ¹³ Taká se'e ku'u-ní, ja ní kaji-ya, káka'an-i ja ná sándéé iní-ní. Súan ná kóo. Amén.

LA TERCERA EPISTOLA DE SAN JUAN APOSTOL YA'A KUU CARTA UNI JA NI CHAA SAN JUAN APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

Chaa kájika jín tú'un ndaa

¹ Máa-rí kúu máa cháa ñá'nu-ga. Te cháa-ri tutu yá'a nuu-ro Gayo máni, chí kúndá'ú ndija iní-ri róo. ² Ñáni máni, kuní-ri ja bueno ná kí'in taká tiñu sá'a-ró, jín ja ná kéndoo ndéé ndánu-ro, nátu'un ní kéndoo va'a añú-ro. ³ Jandáa ní kusii xáan iní-ri kivi ní chakoyo ñani-yo, chí ní kanakani-de tu'un-ró núu-ri, ndasa bueno ío ndaa tu'un ñú'un iní-ro, nátu'un jika ndaa-ro. ⁴ Tuká inga tu'un kúsi iní-ri sá'a ná nuu yá'a, ja kúni tu'un-ri ja kájika ndaa se'e-ri jíná'an-i. ⁵ Ñáni máni, bueno sá'a-ró taká tiñu jíku-ró jián jín taká ñani-yo, vasa cháa jíká kákuu-de. ⁶ Chí cháa-ún, ní kajani-de tu'un-ró núu tíku'ni, ja vá'a kúndá'ú iní-ro. Te va'a sá'a-ró te nú chindéé chítuu-ró-de chu'un íchí-ró-de, nátu'un kuní Dios. ⁷ Chí cháa-ún, maní-dé jín-yá, te ja yúan ní káki'in-de ichi kája'an-de, te tú káki'in-de ní in ndatíñu nuu ñayivi sín naciún. ⁸ Núsáa te yóo, níni ná kuatá'ú-yó cháa-ún, náv'a chindéé tá'an-yó jín-de sikí tú'un ndaa.

Ja kájasu nuu tú'un va'a

⁹ A ní cháa-ri tutu nuu máa tíku'ni. Ko Diótrefes, tú játá'ú-de tu'un ká'an-ri, kuachi ja kúñá'nu máa-de nuu-í kuní-de. ¹⁰ Núsáa te nú jaá-ri te naxndáku-ri nuu-ro tíñu sá'a-de ja kátílakuá yu'u-dé, ndasa sátú'ún-de sikí-ri. Te vasa a ká'an-de súan, ko tú kúva'a iní-de. Chí tú játá'ú-de ñani-yo kátáji-yó núu-dé, te jasú-de nuu ñayivi kákuu-i kuatá'ú-i-de. Te skúnu-de-i iní tíku'ni. ¹¹ Ñáni máni, ma sá'a-ró nátu'un kásá'a cháa ñáa, chí sua nátu'un kásá'a cháa va'a. Chaa sá'a tiñu va'a, se'e Dios kúu-de. Ko cháa sá'a tiñu ñáa, tú jini kuti-dé nuu Dios. ¹² Taká ñayivi kájani ndaa-i tu'un sikí Demetrio, te suni máa tú'un ndaa ká'an sikí-dé, te suni súan ká'an máa-ri. Te a kájiní-ro ja tú'un ká'an-ri ío ndaa. ¹³ Ío kua'a tú'un cháa-ri nuu-ro kuní-ri, ko tú kuní-ri cháa-ri jín tinta jín pluma. ¹⁴ Chí ñúkuu iní-ri ja yakú-na kivi te jaá-ri nuu-ro. Yúan-na te ndatú'ún jín yú'u-yo. ¹⁵ Ná kóo tu'un vindáa vinené jín-ró. Sándéé iní-ro, áchí taká amigo yá'a. Te suni ka'an-ro jín taká amigo jian, ná sándéé iní-i.

LA EPISTOLA UNIVERSAL DE SAN JUDAS APOSTOL YA'A KUU CARTA JA NI CHAA SAN JUDAS APOSTOL NUU TAKA ÑAYIVI KAKANDIJA

¹ Máá-rí kúu Judas ñani Jacobo, te mozo Jesucristo kúu-ri. Te cháa-ri tutu yá'a nuu róo, ñayivi ní kana-ya xini, ja ní ndundoo-ró ní sá'a Táa-yo Dios. Te Jesucristo, ndito va'a-ya róo. ² Tu'un kuaká'nu inji, jín tú'un vindáa vinené, jín tú'un kúndá'ú inji tá'an ná ndeá-ga nuu-ro sá'a-ya.

Ná kuñi ni'in-yó jín tú'un kándja

³ Ñani máni jín'an-ró, xaan jítu ini-ri chaa-ri tu'un nuu-ro ndasa ni nama-ya yóo jín'an-yó. Ko ni jini-ri ja jínu ñú'un ja cháa-ri tutu nuu-ro ja má kuá'a-ró tú'un stívi-i tu'un kákandja-yó, ja ñin jínu-ni ni ja'a-ya tú'un-ún nuu ñayivi ndóo. ⁴ Chi yaku ñayivi, ni kivi koyo sa'i-i. Te tú káchiñú'un-i Dios. Te ni kanasama-i tu'un luu ío inji Dios máa-yo, ni kanasá'a-i tu'un kuaxán. Te suni tú kájatá'ú-i máa Jító'o-yo Jesucristo, ni Dios ja máa ñin-ni-ya tá'ú tíñu. Ko ñayivi yá'a, onde aná'an a ni kundaq ja tá'nu ndatu-i.

Dios kúu I'q sándaq tíñu siki cháa ñáa ij

⁵ Te vina, vasa a ni kajini va'a-ró, ko ná náxndaku-ri nuu-ro ndasa ni sá'a máa-yá. Chi vasa a ni nama-ya ñayivi ini ñuu Egipto, ko kúkuéé-ga, te ni xnáa-yá sava-i ja tú ní kákandja-i. ⁶ Te ndajá'a-yá ja ní káskéndo tíñu kándjso, te suni ni káskéndo ve'e káxiukú, ni ju'ni-ya ndajá'a-ún jín cadena ní káni, káxiukú chí ñuñáa onde kivi ká'nu ja cháa juicio. ⁷ Suni ni ndo'o ñuu Sodoma jín ñuu Gomorra jín sava-ga ñuu ni kajini yani. Chi ñayivi ñuu-ún, suni súan ni kajika téné-i, te sán kuñu kuaxán ní kándúkú-i. Te ñuu-ún kúu ñin ja ná koto nchaa-yo, chi ni kando'o-i juicio nuu ñú'un ní káni. ⁸ Te suni modo súan kásá'a ñayivi yá'a, chi jín tú'un ká'an jani jín-i, te kásá'á'an-i yiki kuñu-i, kásákátá-i nuu cháa ndiso tíñu, te ká'a'an ndiva'a-i siki ja kakuñá'nu. ⁹ Te Miguel, ndajá'a ñá'nu-ga, hora ja ní státá'an-ya jín kui'na siki yiki kuñu Moisés, tú ní chundéé ini-ya náxndí-ya siki kui'na-ún, ja ká'an ndiva'a-ya, chi sua ni ká'an-ya: Máa Tatá Dios, ná kana jín-ya nuu-ro, áchi-ya. ¹⁰ Ko ñayivi yá'a ká'a'an ndiva'a-i siki táka ja tú kájuku'un inji-i. Te tu'un kájin máa-i ja máa-i, nátu'un kiti yúkú-ni, jín tú'un yúan te naa-i. ¹¹ Naka ndá'ú koo máa-i, chi a ká'a'an-i ichi ní kandij Cain. Te ni katau-i ká'a'an-i yata sá'an ñáa Balaam náva'a ni'in-i najin siki-ún. Te suni kanaa-i jín tú'un ja'a inji Coré. ¹² Ñayivi yá'a, nuu káye-e-i jín-ró, te kákuu-i ñin cha'an núu káye maní-ro. Te tú káyu'ú-i koto va'a-i máa-i ja ské-e-i máa-i. Viko ja tú ndiso saú kákuu-i, ja ndéché-ni sá'a tachi. Yunu ja tú kúun nde'e viko saú kákuu-i, uu jínu ni kajini ja ní tu'un onde yo'o. ¹³ Su'ma mar ja ndóna kákuu-i. Te tí'ñu mar kúu tu'un kuka nuu ini-i. Nátu'un tíñu xini ja kájika kuu sáni kákuu-i, te ni sátu'a-ya lugar ñuñáa lúchi túun nuu kúxiukú-i ní káni. ¹⁴ Te Enoc, chi tata usiq Adán, ni jani-de tu'un siki ñayivi yá'a: A ni chaa máa Tatá Dios jín kuá'a xán ñayivi ndóo-ya, ¹⁵ náva'a sándaq-ya tíñu táka ñayivi, te nakuxndí-ya siki táka ñayivi ja tú káchiñú'un-i-ya, chi ni kásá'a-i tíñu ñáa, kuachi ja tú ní káchiñú'un-i-ya. Te suni kua'a tú'un ndiva'a ni kaka'an-i siki-ya, áchi-de. ¹⁶ Ñayivi yá'a, kákutuku inji-i, te ká'a'an ndiva'a-i nani ja ká'a'an-i, te kásá'a-i ndéni kani inji máa-i. Ká'a'an ni'in-i ja kándaq téyí-i, te vixi ká'a'an-i náva'a ni'in-i najin. ¹⁷ Ko máa-ró, ñani máni, ná nándaq inji-ro tú'un ni kaka'an chaa ni kakuu apóstol máa Jító'o-yo Jesucristo. ¹⁸ Chi ni kaka'an-de: Onde kivi ndí'i-na te koo ñayivi sákátá nuu-ro. Te ñayivi-ún, kaka kuu-i ja ndúkú-i sá'a-i tíñu ñáa ja kákan inji máa-i, áchi-de. ¹⁹ Ñayivi yá'a kákuu ja sásin ñayivi. Ñayivi yúkú kákuu-i, chi tú ncháa máa Espiritu-ya ini-i. ²⁰ Ko máa-ró, ñani máni, ná skuá'nu-ró máa-ró jín tú'un ij kákandja-ró. Te kakan ta'u-ro jín Espiritu Santo. ²¹ Ma kúxio-ró núu tú'un kúndá'ú inji Dios róo, te ná ndúkú-ró ja máa Jító'o-yo Jesucristo, ná kúndá'ú inji-ya róo ja kúchaku-ro ní káni sá'a-ya. ²² Te kúndá'ú inji-ro sava-i, vasa kájan siki inji-i. ²³ Te nama-ró yakú-ga-i vasa yú'ú-ro, te nátu'un stáa-ró-i nuu ñú'un. Te sava-ga-i kúndá'ú inji-ro-i, vasa jító u'u-ro sá'ma chá'an ja ní kukini ni sá'a kuñu-i. ²⁴ Te vina ío ñin-ni I'q ja kúu koto róo, náva'a tú kanangava-ró kuachi, te kuu sá'a-ya ja kuñi-ró núu ndí ncháa máa-yá, jín ja má kóo chá'an-ró, jín ja kúsi-xaan ini-ro. ²⁵ Te nuu máa ñin-ni Dios, I'q náma yóo, ná nákana jaa-yó-yá, te ná kóo ja jínú'un-yó nuu-yá. Te ná tá'ú máa-yá tíñu jín fuerza ndiso-ya, vina te onde ní káni ní kuia. Súan ná kóo. Amén.

EL APOCALIPSIS O REVELACION DE SAN JUAN, EL TEOLOGO TU'UN NI JINI NDIJIN SAN JUAN CHAA SKUA'A TU'UN-YA

Ndasá nì kenda tutù yá'a

¹ Ya'á kúu tu'un Jesucristo ja ní kenda ndijin, ja ní ja'a Dios nuu-yá, náva'a stá'an-ya nuu mozo-ya ná taká tiñu ja kánúú kí yachì. Te nì tájí-yá ìn ndajá'a-yá ní kii. Te nì kastu'ún-yá tu'un yá'a nuu mozo-ya Juan. ² Te chaa-ún kúu testigo. Te nì jani ndaa-de tu'un Dios jíin tú'un ndaa Jesucristo, jíin ja ní jinì-de. ³ Xáán ndatu chaa káka'u, jíin ñáyivi kájini so'o tu'un ká'an tutù yá'a. Te suni xáán ndatu ñáyivi skíkuu tu'un yóso nuu tutù yá'a, chí a nì kuyani kivi. ⁴ Máa-ri Juan, tájí-ri tu'un nuu ndí'usiá tiku'nì kákandíja ja káxiukú ndañúu Asia. Jíin-ró ná koo tu'un luu ío inì-ya jíin tú'un kuaká'nu inì ja kii onde nuu máa Dios, I'á ío, I'á nì ío, I'á kii, jíin onde nuu usiá Espiritu, I'á ká'jin yu'u mesa nuu tá'ú-yá tiñu, ⁵ jíin onde nuu Jesucristo, I'á kúu testigo ndaa. Te máa-yá nì nachaku xna'an-ga vasa taká-ga ñáyivi ní kaji'ì. Te tìin-ya só'o taká rey ñáyivi. Te máa-yá kúndá'ú inì-ya yóo, te nì nakacha-ya kuáchi-yó jíin niñí-yá. ⁶ Te nì nduu-yó rey jíin sutú nuu Taa-ya Dios nì sá'a-ya. Núsáá te ná nákana jaa-yó-yá. Te ná tá'ú-yá tiñu nuu-yó ní káni ní kúii. Amén. ⁷ Kuni so'o, chí kii-ya jíin vikó nu'ún. Te ndivii ñáyivi jíin taká-i ja ní kakaan-i-ya, kuni-i nuu-yá. Te taká tata inì ñáyivi, nde'e kó'ó-i ja'a-yá. Súan ná koo. Amén. ⁸ Máa-ri kúu nátu'un letra Alfa jíin Omega, nuu kéj'á'á jíin núu ndí'í, áchí máa Tatá Dios, I'á ío, I'á nì ío, I'á kii, I'á kúndá'nu xaan. ⁹ Máa-ri kúu ñani-ro Juan, te jito ta'an-rì tundó'o jíin-ró. Te ká'jin ta'an-yo núu tá'ú-yá tiñu. Te ká'jin nì'in-yó sá'a Jesucristo. Nì kanchaa-rì isla Patmos sikì tú'un Dios jíin sikì ja kúu-rì testigo nuu tú'un nì ka'an ndaa Jesucristo. ¹⁰ Te máa Espiritu, nì jaka-ya rúu ìn kivi ì máa Jito'o-yo. Te nì jini so'o-rì ichi yatá-ri ìn tu'un jaa nátu'un corneta. ¹¹ Te nì ka'an: Máa-ri kúu nátu'un letra Alfa jíin Omega, ja xnáñúú jíin ja sándí'í-na. Chaa nuu ìn tutù taká ja kuni-ro núu, te tájí-ró ná kí'in nuu ndí'usiá tiku'nì kákandíja káxiukú inì ndañúu Asia: ñuu Éfeso, ñuu Esmirna, ñuu Pérgamo, ñuu Tiatira, ñuu Sardis, ñuu Filadelfia, jíin ñuu Laodicea. Achì.

Ja ní jinì Juan nuu-yá

¹² Te nì jíó koto-rì ja kuni-rì ndéja ká'an jíin-rì. Te nuu ní jíó káva-rì, te nì jinì-rì usiá candelero oro. ¹³ Te sava ma'ñú taká candelero-ún kánde ìn I'á ja ná kuni koo máa Sé'e chaa. Te nú'un ní-yá ìn sa'ma ní jinù onde nuu ja'a-yá. Te nú'ni jiká-yá jíin ìn sánchì oro. ¹⁴ Te xinì-yá jíin íxi-yá kánda kuíjin nátu'un ixi kuíjin rì, nátu'un yu'a volcán, te nduchi-yá nátu'un yáá ñú'un, ¹⁵ te ja'a-yá nátu'un latón fino, ja ní nandu'a inì jinù súan kuni koo. Te ní'in ká'an-ya nátu'un nuu kuá'a ndúcha. ¹⁶ Te inì ndavá'a-ya tìin-ya usiá tiñúú xínì. Te inì yu'u-yá kenda ìn machete xaan ja úu yu'u. Te nuu-yá kaa nátu'un ndikandii hora nándii ndáxin xaan. ¹⁷ Te nuu ní jinì-rì nuu-yá, te nì ndua-rì nuu ja'a-yá nátu'un nì jí'ì-rì. Te nì chaa-ya ndavá'a-ya sikì-rì. Te nì ka'an-ya jíin-rì: Ma yú'u-ro. Máa-ri kúu ja xnáñúú jíin ja sándí'í-na. ¹⁸ Te I'á chakú kúu-rì. A nì jí'ì-rì núu, ko vina chí kuchaku-rì ní káni ní kúii. Amén. Te tìin-rì ndakáa nuu ká'jin ndiyì, jíin kué'e já'ni yóo. ¹⁹ Chaa nuu tutù taká ja ní jinì-ro, jíin taká ja ío, jíin taká ja koo nú ná ja'a ya'á. ²⁰ Ya'á kúu tu'un sa'í ndí'usiá tiñúú xínì ja ní jinì-ro tìin ndavá'a-rì, jíin ndí'usiá candelero oro. Usiá tiñúú xínì-ún kákuu ndajá'a nuu ndí'usiá tiku'nì. Te usiá candelero ja ní jinì-ro-ún kákuu ndí'usiá tiku'nì.

2

Tu'un nuu tiku'nì ñuu Éfeso

¹ Chaa-ró tutù nuu ndajá'a tiku'nì ñuu Éfeso: Súan ká'an máa I'á tìin usiá tiñúú xínì jíin ndavá'a-ya, te jika kuu-ya má'ñú usiá candelero oro: ² A jinì-rì tiñu sá'a-ró, ja ní'in sátiñu-ró jíin ja ní'in kándii-ro, jíin ja tú kúsi inì-ro kivi nduu-ro jíin chaa ñáá. Te nì jito nchaa-ro chaa káka'an ja apóstol kákuu-de. Te nì kajinì-ro ja máni káxndá'ú ñá'an-de. ³ Te suni jinì-rì ja kándii nì'in-ró vasa nì ndo'o-ró, te tú ní kuítá-ro ja ní sátiñu-ró ja'a-rì. ⁴ Ko ná kíñi'in-rì ìn sikì-ro, chí nì xnúu-ró kú'a ja maní-ro jíin-rì xnáñúú núu. ⁵ Núsáá te ná núku'un inì-ro ndé onde nì jungava-ró. Ná nákani inì-ro, te ná sá'a-ró ná nì sá'a-ró xnáñúú. Chí nú túu, te chaa yachì-rì nuu-ro, te kuanchaa-rì candelero máa-ró nuu kándii, te nú tú nakani inì-ro. ⁶ Ko ío ìn ja ní kee va'a, chí kiti inì-ro jito-ro tífu kásá'a chaa nicolaítas. Te suni máa-ri kiti inì-rì

jíto-ri tiñu-ún. ⁷ Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an Espíritu nuu tíku'nj kákandíja. Chaa kundéé, ku'a-a-ri nde'e yúnu chakú kee-dé. Te yunu-ún kándij nuu jardín Dios.

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Esmirna

⁸ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj ñuu Esmirna: Súan ká'an máa I'a xnáñúú jíin sándi'i-na, I'a nǐ jí'i te nǐ nachaku-ya. ⁹ A jíini-ri tiñu sá'a-ró jíin túndó'o tá'an-ro. Te ndá'ú tá'an-ro, ko kúka-ró. Te ío sava chaa káka'an-de ja judío kákuu-de. Ko nasuú kákuu-de. Chǐ ondǐ ve'e sinagoga Satanás vaǐ koyo-de. Te káka'an ndiva'a-de jíin-ró. ¹⁰ Ma yú'ú-ro já á yani ndo'o-ró, chǐ kui'na, taan yakú róó vekaa, náv'a a koto nchaa róó. Te ta'an-ro túndó'o uxǐ kivi. Ko ná skíkuu va'a-ró vaša ná kúu-ro. Nú sían te ku'a-a-ri premio chakú nuu-ro. ¹¹ Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an Espíritu jíin tíku'nj kákandíja. Chaa kundéé, ma tá'an-de túndó'o ja kúu-de vuelta uu.

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Pérgamo

¹² Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj ñuu Pérgamo: Súan ká'an máa I'a tǐin machete xaan úu yu'u. ¹³ A jíini-ri tiñu sá'a-ró, chǐ ncháa-ro nuu kánchaa mesa Satanás. Te suni jíini-ri ja kándíja nǐ'in-ró rúu, te tú nǐ ské'ichi-ro tú'un kándíja-ró sikǐ-rǐ vaša kivi-ún nǐ jí'i testigo va'a-ri Antipas ma'ñu-ró jíiná'an-ró nuu ncháa Satanás. ¹⁴ Ná kíñi'in-ri yakú tu'un sikǐ-ro. Chǐ jíin-ró jíin káxiukú sáva ñayivi káchiñú'ún sá'an Balaam. Chǐ chaa-ún, nǐ stá'an-de sa'an-ún nuu Balac. Te nǐ jungoyo se'e Israel kuachi, chǐ nǐ kayee-í ndeyu ní sokó nuu ndosó, te nǐ kasáténé-i, nǐ sá'a-de. ¹⁵ Suni súan káxiukú sáva ñayivi káchiñú'ún sá'an chaa Nicolaitas jíin-ró, te kítǐ inǐ-ri jíto-ri sa'an-ún. ¹⁶ Nakani inǐ núsáa, chǐ nú túu, te chaa yachi-ri nuu-ro, te kuatá'an-ri jíin-i jíin machete ja kéndu yu'u-rǐ. ¹⁷ Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an Espíritu jíin tíku'nj kákandíja. Chaa kundéé, nuu-dé ku'a-a-ri staa ándivi já yisa'í. Te suni ku'a-a-ri in yuu kujjín lúli núu-dé. Te nuu yúu-ún koso in sí'vi jáa já tú ní in-i kunǐ, chǐ máa cháa nǐ'in-ún.

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Tiatira

¹⁸ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj ñuu Tiatira: Súan ká'an máa Sé'e Dios, I'a ñáva'a nduchi nátu'un yáa ñú'ún, jíin já'a nátu'un latón fino. ¹⁹ A jíini-ri tiñu sá'a-ró, ja kúnda'ú inǐ-ro tá'an-ró, jíin ja kándíja va'a-ró, jíin ja játiñu-ró, jíin ja kándij nǐ'in-ró. Te suni jíini-ri ja ví'i-gá sátiñu-ró vína vása xnáñúú. ²⁰ Ko ná kíñi'in-ri yakú tu'un sikǐ-ro. Chǐ tú skúnu-ró ñá'an nání Jezabel. Te áchi-ña já ñá'an jáni tu'un Dios kúu-ña. Te stá'an-ña tú'un, te xnda'ú-ña ñayivi kájatíñu nuu-rǐ, ja ná kóo tǐni inǐ-i jíin já ná kée-í ndeyu sokó nuu ndosó. ²¹ Te nǐ ja'a-ri tiempo nuu-ña ja ná nakani inǐ-ña já jáka téné-ña. Ko tú kuni-ña nakani inǐ-ña. ²² Vina te ndo'o-ña in kue'e sá'a-ri. Te taká ñayivi kasáténé jíin-ña, suni ku'a-a-ri túndó'o xaan núu-i, te nú tú nakani inǐ-i tiñu kásá'a-i. ²³ Te ka'ni-rǐ se'e-ña ná kúu-i. Te kunǐ taká tíku'nj ja máa-ri kúu I'a nándukú víi inǐ ja jíini tunǐ jíin inǐ añú. Te ku'a-a-ri ya'u nuu in in-ró ndasa tiñu kásá'a-ró. ²⁴ Ko nuu sáva-ga-ro ja káxiukú-ró inǐ ñuu Tiatira, ja tú kákandíja-ró sá'an jian, jíin já tú ní kájinǐ-ro tú'un yǐi Satanás, chǐ súan kásáténání sáva-i sa'an-ún, nuu máa-ró ká'an-ri ja má cháa-ri inga carga sikǐ-ro. ²⁵ Ko ja á kátin-ró, kutin nǐ'in-ró ondé kivi cháa-ri. ²⁶ Te chaa kundéé chaa jándatu taká tiñu tá'ú-rǐ ondé sandi'i-na, ku'a-a-ri fuerza nuu-dé ja tǐin-de so'o taká nació. ²⁷ Te suni nátu'un nǐ inǐ máa-ri fuerza nuu Táa-ri, súan tá'ú cháa-ún tiñu nuu-í jíin bastón kaa, te ka'nu-de-i nátu'un nuu tá'ú kǐsi. ²⁸ Te ku'a-a-ri tiñuú xínǐ jáñá'an nuu-dé. ²⁹ Chaa ío so'o; ná kúni so'o-de tu'un ká'an máa Espíritu nuu tíku'nj kákandíja.

3

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Sardis

¹ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj inǐ ñuu Sardis: Súan ká'an máa I'a ja ñáva'a usia Espíritu Dios, jíin usia tǐnuú xínǐ: Máa-rǐ jíini-ri tiñu sá'a-ró, ja káka'an-i ja chakú-ro, ko a nǐ jí'i-ro. ² Ná náta'ú núu-ro. Te nakani nǐ'in-ró yakú-ga ja ndúkú kúu. Chǐ nǐ jíini-ri ja tiñu sá'a-ró tú ío va'a va'a nuu Dios. ³ Núsáa te ná núku'un inǐ-ro naǐn ní nǐ'in-ro jíin já ní jíini so'o-ró. Kuandatu, te nakani inǐ-ro. Chǐ nú tú kundito-ró, te chaa-ri nátu'un ñaku'íná. Te ma kuni-ro na hora chaa-ri nuu-ro. ⁴ Ko ío yakú-nǐ ñayivi jíin-ró inǐ ñuu Sardis, ja tú ní kásáchá'an-i sa'ma káñu'un-i. Te máa-i, ku'un-i sa'ma kujjín te kaka-i jíin-rǐ. Chǐ ñayivi vá'a kákuu-i. ⁵ Chaa kundéé, súan-ni ku'un-de sa'ma kujjín chú'un-ri-de. Te ma ndá'va-ri sí'vi-de nuu libro chakú. Te kani ndaa-ri tu'un-de nuu Táa-ri, jíin núu taká ndájá'a-yá. ⁶ Chaa ío so'o, ná kuni so'o-de tu'un ká'an máa Espíritu nuu tíku'nj kákandíja.

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Filadelfia

⁷ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj inji ñuu Filadelfia: Máá I'a ndoo, I'a ndaa, I'a tñn ndakaa David, I'a juña te tú ni ñn kuu nakasu, I'a jasú te tú ni ñn kuu nakuña, súan ká'an máa-ya: ⁸ Jiní-ri tiñu sá'a-ró. Vina te nuu-ro ní juña-ri ñn yuxé'é, te má kuu kasu ni ñn ñayivi, chj vasa ñn tí'li-ni fuerza ñáva'a-ró, ko nj jandatu-ro tú'un-ri, te tú ní ské'ichj-ro rúy. ⁹ Te ñayivi káxiukú ini ve'e sinagoga Satanás, ja káka'an-i ja ñayivi judío kákuu-i, ko káxndá'ú-i chi nasúy kákuu-i, vina te chakoyo-i te jukuifñi jít-i nuu já'a-ro sá'a-ró. Yúan-na te kunj-i ndasa kúndá'ú inj-ri róó. ¹⁰ A nj jandatu-ro tú'un nj ká'an-ri ja ná kundj ni'ín-ró. Ja yúán náma-ri róó nuu túndó'o kii ní ñúyivi, ja kóto nchaq-ri ñayivi káxiukú ini ñuyivi. ¹¹ A yani chaa-ri. Núsáa te kutiñ ja á tñn-ró, náva'a tú ni ñn ñayivi kuánchaa premio-ro núy-ro. ¹² Chaa kundéé, ná sá'a-ri-de náty'un ñn pilar inj ve'e ij Dios máá-rí. Te ma kenda kuti-dé yata ve'e. Te chíso-rí sí'ví Dios máá-rí nuu-dé, jín sí'ví jáá máá-rí, jín sí'ví ñúy Dios máá-rí ja kuu ñuu Jerusalén jáá ja kúun kii ichi ándví onde nuu Dios máá-rí. ¹³ Chaa ío so'o ná kúni so'o-de tu'un ká'an máá Espiritu jín tíku'nj kákandja.

Tu'un nuu tíku'nj ñuu Laodicea

¹⁴ Te suni chaa-ró tutú nuu ndájá'a tíku'nj inji ñuu Laodicea: Súan ká'an máá I'a kuu Amén, I'a kuu testigo skíkuu ndaa, I'a xnáñúú-gá vasa taká ndatíñu ja ní sá'a Dios. ¹⁵ A jiní-ri tiñu sá'a-ró, ja ná tú vjin-ro ní tú ní'ni-ró. Va'a-ga ní ío vjin-ro xí ní ío ní'ni-ró núú. ¹⁶ Ko vixín-ni-ró, tú vjin-ro ní tú ní'ni-ró. Ja yúán nátava-rí róó ini yu'u-ri. ¹⁷ Chj áchi-ro: Chaa kúka kúu-ri, te ja bueno ni ndukúka-ri, tú ñaún nándi'i-ri, áchi-ro. Te tú jini-ro ja cháa kákini, cháa ñáa, cháa ndá'ú, cháa kuáa, cháa víchi líi kúu-ró. ¹⁸ Núsáa te ká'an nj'in-ri jín-ró: Nuú-ri ná kuáan-ró oro nj nandu'a nj sá'a ñu'un, náva'a ndukúka ndja-ró. Te ku'un-ró sá'ma kuñjín, náva'a tuká kuka nuu-ro ja víchi líi-ro. Te chu'un-ró taná nduchi-ro náva'a kuu nde'é-ró. ¹⁹ Máá-rí ká'an xaán-rí te xndó'o-ri taká ñayivi ja kúndá'ú inj-ri. Núsáa te kaitú ini-ro te nakani inj-ro. ²⁰ Kuni so'o-ró, chj kándj-ri yuxé'é te ká'an-ri. Te nú ndé ñn ñayivi kúni so'o tu'un ká'an-ri, te kuña-i yuxé'é, yúan-na te kivi-ri ve'e-i, te kuxini-ri jín-i, te máa-i jín-rí. ²¹ Chaa kundéé, kua'a-ri tu'un ja kúnchaa-de jín-rí mesa nuu tá'ú-ri tiñu, náty'un nj kundéé máá-rí, te nj nungoo-ri jín Táa-ri mesa nuu tá'ú-ya tiñu. ²² Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de tu'un ká'an máá Espiritu jín tíku'nj kákandja. Achí-ya.

4

Ja kánakuatá'ú-i nuu I'a kánchaa mesa

¹ Yúan-na, te nj nde'é-ri, te ichi ándví ní jini-ri núña ñn yuxé'é. Te tu'un nj ká'an núú jín-rí, náty'un ñn corneta, nj ká'an tuku: Ichi yá'a kaa-ró, te stá'an-ri nuu-ro taká tiñu koo kúkuéé-ga, áchi. ² Te máá Espiritu, nj jaka-ya rúy. Yúan te nj jini-ri ñn mesa, kándj ándví, te nuu mesa-ún kánchaa ñn I'a. ³ Te I'a kánchaa-ún, káa-ya náty'un kuni koo ñn yuu kuí ndí'í jín yúu kuá'a. Te ñn tikoye'ndé jikó ndúy xiin mesa-ún, kuni koo ná luu kaa yuu kuí kuáán. ⁴ Te xiin mesa-ún ío okó kuun mesa. Te nj jini-ri nuu okó kuun cháa ñá'nu káxiukú núu mesa-ún, káñy'un-de sa'ma kuñjín. Te xinj-dé suni káñy'un corona oro. ⁵ Te onde nuu mesa-ún ndeyú. Te ká'an taja. Te ní'in. Te nuu mesa-ún kayú usia linterna ñu'un, ja kákuu ndí'usia Espiritu Dios. ⁶ Te nuu mesa-ún ío ñn náty'un mar náty'un vidrio ja ndí ní'ni. Te ma'ñú mesa jín xiin mesa ío kuun kiti. Te ío kua'a ndúchi-ti ichi núy-ti jín ichi yatá-ti. ⁷ Te kiti ñn jito-tj náty'un ñn ndjka'a, te kiti úy, náty'un ñn chelu. Te kiti uní, ñáa-tj núy cháa, te kiti kúun, náty'un ñn yachokó ndéché. ⁸ Te ndikúy kiti-un, ío iñy ndijín-ti, ná ñn ná ñn-tj. Te ichi ini-tj jín ñn xiin-ti ío kua'a ndúchi-ti. Te ndúy ñúy tú kájukuiñi-tj jita-tj yáa yá'a: I'a ij, I'a ij, I'a ij, kuu máa Tatá Dios, I'a kúñá'nu xaán, I'a njío, I'a ío, I'a kii, áchi-tj. ⁹ Te hora ja kánkana jaa kiti-ún, káka'an-tj tú'un jñú'ún, kánakuatá'ú-ti nuu I'a kánchaa mesa, I'a chakú ní káni ní kuí, ¹⁰ te máa hora yúan kájukuiñi jiti okó kuun cháa ñá'nu-ún nuu I'a kánchaa mesa. Te káchiñú'ún-de-ya ja chakú-ya ní káni ní kuí. Te káchukú-de corona-de nuu mesa te káka'an-de: ¹¹ Táa Dios máa-ná. Xáan va'a I'a kúu-ri ja nákana jaa-i ní, ja ká'an-i tu'un jñú'ún jín-ní, jín ja ndiso-ní taká fuerza. Chj máá-ní, nj sá'a-ní taká ndatíñu. Ja kuu inji máá-ní nj sá'a-ní, te nj kuvá'a, áchi-de.

5

Tu'un tutu tñn Lélú Dios

¹ Te nj jini-ri ja I'a kánchaa mesa-ún, tñn-ya ñn tutu inji ndavá'a-ya. Te tutu-ún, yóso tú'un ichi núy jín ichi yatá. Te ndasú jín usia sello. ² Te nj jini-ri ñn ndájá'a ní'in ja ká'an jaa-ya ñn tu'un: Ndeja vá'a kuu kuña tutu yá'a, te xndóna sello, áchi-ya. ³ Te ni ñn ja ío ándví, ni inji ñuyivi, ni ichi chí ñu'un, tú ní kuu kuña tutu-ún, ni tú kuu nde'é núy. ⁴ Te xaán ní

nde'e-ri, chi tú ní kenda ni ñin ja vá'a ja kuña tutu-ún, ni ja ká'u, ni ja ndé'é núu. ⁵ Te ñin chaq ñá'nu-ún, ni ka'an-de jíin-ri: Ma ndé'e-ro. Yá'a ndé'é-ró, máa ndíka'a tata Judá, tata David, a ni kundéé-yá, te ja yuán kuu kuña-ya tutu-ún, te xndón-da-ya usiá sello-ún. ⁶ Te sava ma'ñú mesa jíin ndikúun kiti-ún ni jini-ri ja kándij ñin lélú má'ñú cháa ñá'nu. Te jíto-ti nátu'un ja á ni kaja'ni-i-ti. Te ío usiá ndiki-ti jíin usiá nduchi-ti. Yá'a kákuu ndí'usiá Espíritu Dios ja ní táji-yá kája'an ní ñuyívi. ⁷ Te ni jaa-ya. Te ni ki'in-ya tutu-ún iní ndavá'a I'a kánchaq mesa. ⁸ Te ja ní ki'in-ya tutu-ún, te ndikúun kiti jíin ndí'okó kuun cháa ñá'nu, ni kajukuiñi jíti-de nuu máa Lélú. Te taká-de tñin-de ñin yaa nání arpa, jíin ñin ko'o kúu ja ñú'un susia kutú, yuán kákuu tu'un kájikán ta'u ñáyivi ndóo. ⁹ Te ni kajita-de ñin yaa jáa: Xáan va'a I'a kúu-ni. Te kuu ki'in-ni tutu-ún te xndón-da-ni sello, chi ni kaja'ni-i ní, te jíin niñi-ni ni ñakuaan-ni ñáyivi taká tata, taká yu'u, taká ñuu, taká nación, ja ná nó'on-ni nuu Dios. ¹⁰ Te ni nduu-i rey jíin sutú nuu Dios, ni sá'a-ni, te tá'u-i tiñu iní ñuyívi, áchi-de kájita-de. ¹¹ Te máa-ri Juan, ni ndé'e-ri, te ni jini so'o-ri káka'an kua'a ndájá'a-yá, ká'jin xiin mesa jíin kiti-ún, jíin cháa ñá'nu. Te ni ka'jo kua'a xáan-yá, nátu'un millón ja millón. ¹² Te ni kaka'an jaa-ya: Xáan va'a I'a kúu Lélú ja ní kaja'ni-i. Ja yuán ná kundiso tiñu-ya, jíin tú'un kúka, jíin tú'un ndíchi, jíin tú'un ndíso fuerza, te taká ñáyivi, ka'an jíñú'ún-i jíin-yá, te nakana jaa-i-ya, náva'a súan nduñá'nu-ya, áchi ndájá'a-yá. ¹³ Te ni jini so'o-ri ja ndívi jíá ío iní andívi, jíin iní ñuyívi, jíin chí ñuyívi, jíin iní mar, taká yuán ni kaka'an: Tu'un nduñá'nu jíin tú'un ndíso fuerza ná kóo nuu I'a kánchaq mesa, te ná nákana jaa-yó-yá te ka'an jíñú'ún-yó jíin-yá ní káni ní kúia, áchi. ¹⁴ Te ni kaka'an ndikúun kiti-ún: Súan ná kóo, áchi-ti. Te ndí'okó kuun cháa ñá'nu-ún, ni kajukuiñi jíti-de nuu I'a chakú ní káni ní kúia, te ni kachiñú'ún-de-ya.

6

Ndi'usiá sello

¹ Te ni jini-ri Lélú ja ní xndón-da-ya ñin tá'an usiá sello-ún. Yúan-na te ni jini so'o-ri ká'an ñin ja kúun kiti chakú-ún, nátu'un ñin taja: Ña'an te kuni-ro, áchi-ti. ² Te ni ndé'e-ri. Te ni jini-ri ñin caballo kujiñ. Te chaq yóso-ti-ún, ni tñin-de ñin ndua. Te ni ni'jin-dé ñin corona xini-dé. Te ja á ni kundéé-de sava te ni kenda-de náva'a kundéé-ga-de. ³ Te ni xndón-da-ya sello uu-ún. Yúan-na te ni jini so'o-ri ká'an kiti úu: Ña'an te kuni-ro, áchi-ti. ⁴ Te ni kenda tuku ñin caballo kuá'a. Te chaq yóso-ti-ún, ndíso tiñu-de ja kuánchaq-de paz nuu ñuyívi, náva'a ka'ni tá'an ñáyivi jiná'an-i. Te suni ni ni'jin-dé ñin machete káni. ⁵ Te nuu ni xndón-da-ya sello ún, te ni jini so'o-ri ká'an kiti uní: Ña'an te kuni-ro, áchi-ti. Te ni ndé'e-ri. Te ni jini-ri ñin caballo túun. Te chaq yóso-ti-ún, tñin-de ñin balanza. ⁶ Te ni jini so'o-ri ñin tu'un ma'ñú ndikúun kiti-ún, ká'an: ñin kilo trigo ja ñin peso, te uní kilo cebada ja ñin peso, ko ma stívi-ró aceite jíin vino, áchi. ⁷ Te ni xndón-da-ya sello kuun. Te ni jini so'o-ri ká'an kiti kúun: Ña'an, te kuni-ro, áchi-ti. ⁸ Te ni ndé'e-ri. Te ni jini-ri ñin caballo kuáan. Te ja yóso-ti-ún, nání Muerte, te infierno ndikín yata-ún, te ndíso tiñu ja ndón-da siki ñin cuarta parte ñuyívi, te kuu-i sá'a jíin machete, jíin tamá, jíin kué'e, jíin kiti xáan ja ío iní ñuyívi. ⁹ Te ni xndón-da-ya sello u'un. Te chí altar ni jini-ri taká añú ni kaji'i siki tú'un Dios jíin siki tú'un ni kajani ndaa-i. ¹⁰ Te ni kákana jaa-i: Táta, I'a ñá'nu, I'a ndaa, I'a ndoo kúu-ni. Ñasaa-ga kivi te sándaq-ni tiñu ñáyivi káxiukú iní ñuyívi, te nani'jin tá'an-ni jíin-i siki niñi-ná ja ní kaja'ni-i náa, áchi-i. ¹¹ Yúan-na te ni ja'a-ya sá'ma kujiñ núu-i ná kú'un-i. Te ni ka'an-ya jíin-i ja ná ndéatú núu-ga-i onde ná jinu taká tá'an-i jíin ñani-i, chí suni kuu yuán nátu'un ni kaji'i máa-i. ¹² Te ni xndón-da-ya sello iñu. Te ni jini-ri ñin ñutáan xaan. Te ndikandii ní kutúun nátu'un sa'ma túun, te yoo ni nduu nátu'un niñi. ¹³ Te tiñuú xini ándívi, ni jungoyo-ti núu nú'un, nátu'un jungoyo ndé'e yúnu mérkexé sá'a tachí xáan. ¹⁴ Te andívi ni kuxio kua'an, nátu'un nátuu-yó tutú. Te ndívi yúku jíin isla ni kuxio nuu ká'jin. ¹⁵ Te taká rey ñuyívi, jíin cháa kákuñá'nu, jíin cháa kúka, jíin cháa capitán, jíin cháa ni'jin, jíin ndívi mozo, jíin ndívi ñáyivi kájika kuu ndicha-na, ni kachisa'i-i máa-i iní yau kava jíin má'ñú káva ja ío yuku. ¹⁶ Te ni kaka'an-i jíin yúku jíin káva-ún: Jungava siki-ri jiná'an-ri, te ná jákusa'i-ri nuu I'a kánchaq mesa, chí máa Lélú kiti iní-ya núu-ri. ¹⁷ Chí a ni jaa kivi ja kiti iní-ya núu-yo. Te ndé chaq kanda-ga kundij. Áchi-i.

7

¹ Yuán-na te máa-ri, Juan, ni jini-ri kuun ndájá'a-yá ká'jin ndikúun lado ñuyívi, te kájasu-ya núu kée ndikúun tachí nuu ñú'un, náva'a tuká kee tachí núu ñú'un, ni nuu mar, ni nuu ñin yunu. ² Te ni jini-ri inga ndájá'a-yá ni kaa-ya vái-ya íchi núu kána ndikandii. Te tñin-ya sello Dios, I'a chakú. Te ni kana jaa-ya xini ndikúun ndájá'a ja kándiso tiñu ja stívi-yá

ñuyívi jíin mar. ³ Te ñi ka'an-ga-ya: Ma stívi-ró ñuyívi, ni mar, ni taká yunu, onde ná cháa-yó tuni chaan taká mozo Dios máa-yó, áchi-ya. ⁴ Te ñi jini tu'un-ri ja ío ciento uu xiko kuun mil ñayivi kánchaa tuni. Te ja ká'io tuni-ún kákuu tata taká se'e Israel. ⁵ Te uxí uu mil tata Judá, jíin uxí uu mil tata Rubén, jíin uxí uu mil tata Gad kánchaa tuni. ⁶ Te uxí uu mil tata Aser, jíin uxí uu mil tata Neftalí, jíin uxí uu mil tata Manasés kánchaa tuni. ⁷ Te uxí uu mil tata Simeón, jíin uxí uu mil tata Leví, jíin uxí uu mil tata Isacar kánchaa tuni. ⁸ Te uxí uu mil tata Zabulón, jíin uxí uu mil tata José, jíin uxí uu mil tata Benjamín kánchaa tuni. ⁹ Yuán-na te ñi ndé'é-rí. Te ñi jini-ri kua'a xaan ñayivi, ja ní ñin cháa, ma kúu ka'u-de. Taká nación, jíin taká tata, jíin taká ñuu, jíin taká yu'u, ká'jin-i nuu mesa jíin núu máa Lélú. Te káñu'un-i sa'ma kujín, te káñin-i yuku ñuu. ¹⁰ Te ñi kakana jaa-i: Dios máa-yó, ja kánchaa-ya mesa máa-yá, jíin máa Lélú, kúu I'a náma yóo. ¹¹ Te taká ndajá'a ká'jin xiin mesa jíin xiin cháa ñá'nu-ún, jíin xiin ndíkúun kiti, ñi kajukuiñi jiti-yá nuu mesa, te ñi kachiñú'un-yá Dios. ¹² Te ñi kaka'an: Amén. Ná nákana jaa-yó Dios máa-yó. Ná kúta'u-yo núu-yá. Ná ká'an jíinú'un-yó jíin-yá. Xaan ndíchi-yá. Te ndiso-ya taká tiñu jíin taká fuerza. Súan ná ndúñá'nu-ya ñi káni ñi kuiá. Amén. Achí. ¹³ Te ñin cháa ñá'nu-ún ñi ka'an-de jíin-rí: Ndé ñayivi kákuu ja káñu'un sa'ma kujín yá'a, te ndéchi vái koyo-i, áchi-de. ¹⁴ Te ñi ka'an-ri jíin-de: Máa-ní jini, tata, áchi-ri. Te ñi ka'an-de jíin-rí: Ya'a kákuu ñayivi ní kenda koyo nuu túndó'o xaan. Te ñi kanakacha-i sa'ma-i, te ñi kanasákiyi-i jíin ñiñi Lélú. ¹⁵ Ja yuán ká'jin-i nuu mesa nuu tá'u Dios tiñu. Te kájatíñu-i nuu-yá ndúu ñúu-ni iní ve'e ñi-yá. Te I'a kánchaa mesa, koto va'a-ya-i, chí tu'ma-i-ya. ¹⁶ Te tuká kuu-i soko, ni tuká kuchí-i nducha, te tuká ndo'o-i ja ní'ni sá'a ndikandii, ¹⁷ chí Lélú ja kánchaa ma'ñú mesa, kundito-ya-i. Te kuxnúu-yá nuu-i kí'in-ya jíin-i nuu kána nducha chakú. Te Dios nakua'a-ya ndúcha núu-i jíiná'an-i. Achí-de.

8

Ndi'usiq corneta

¹ Te Lélú, ñi xndóna-ya sello usiq. Yuán-na te ñi kuná'in-ni iní andívi nátu'un sava hora. ² Te ñi jini-ri ndí'usía ndajá'a ja ká'jin-ya núu Dios. Te ñi kani'in-ya usiq corneta. ³ Te ñi cháa inga ndajá'a kándá'a-yá ñin ko'o kúu oro. Te ñi jukuiñi-ya núu altar. Te ñi ní'in-yá kua'a súsia kutú náva'a sáká núu-ya jíin tú'un kájikán ta'u ñayivi ndóo nuu altar oro ja kándii nuu mesa-ya. ⁴ Te ñu'ma súsia kutú-ún jíin tú'un kájikán ta'u ñayivi ndóo, ñi kenda iní nda'a ndajá'a-yá-ún, te ñi kaa kua'an onde nuu Dios. ⁵ Yuán-na te ñi kí'in ndajá'a-yá-ún ko'o kúu. Te ñi skútú-yá ñu'un altar. Te ñi jacha-ya siki ñuyívi. Te ñi ka'an taja. Te ñi ñi'in. Te ñi ndeyu. Te ñi ñan. ⁶ Te ndí'usía ndajá'a ja ní kani'in-ya usiq corneta, ñi kásátu'a-ya máa-yá ja xndé'e-ya. ⁷ Te ndajá'a ñin, ñi xndé'e-ya corneta-ya. Te ñiñi jíin ñu'un ja ní saká nuu jíin ñiñi, ñi kuun siki ñuyívi. Te ñi kayu ñin tercera parte ñuyívi jíin yunu, te ndiví ichá kuíi ní kayu. ⁸ Te ndajá'a úu, ñi xndé'e-ya corneta-ya. Te ñin nátu'un yuku ká'nu ja kayu ñi jungava kua'an nuu mar. Te ñin tercera parte mar ñi nduu ñiñi. ⁹ Te ñi kaji'i sava kiti ká'jin chíi nducha-ún ja káichaku-ti núu, te suni ñin tercera parte barco ñi naa. ¹⁰ Te ndajá'a uní, ñi xndé'e-ya corneta-ya. Te ichi andívi ní jungava ñin tiñuú xini ká'nu. Te kayú nátu'un ñin ñu'un yiti. Te ñi jungava siki ñin tercera parte yucha, jíin siki sóko ndúcha. ¹¹ Te tiñuú xini-ún, nání-tí ja uá. Te ñin tercera parte nducha ní nduu uá. Te ñi kaji'i kua'a ñayivi ja siki ndúcha-ún, chí ñi nduu uá-cha. ¹² Te ndajá'a kúun, ñi xndé'e-ya corneta-ya. Te ñin tercera parte ndikandii jíin yóo, jíin tiñuú xini, ñi nda'va. Te ñi kutúun sava-ún jíiná'an. Te tuká ní túun sava ndúu jíin sava ñúu.

Siki uní túndó'o

¹³ Te ñi ndé'é-rí. Te ñi jini so'o-ri ká'an jaa ñin ndajá'a ndéché-yá iní sava andívi: Naka ndá'u kuu ñayivi káxiukú iní ñuyívi, chí a yani koo yaku-ga corneta ja xndé'e uní-ga ndajá'a-yá, áchi-ya.

9

¹ Te ndajá'a ú'un, ñi xndé'e-ya corneta-ya. Te ñi jini-ri ñin tiñuú xini ja ní jungava ichi andívi onde siki ñuyívi. Te ñi ní'in-yá ndakáa tunchi kúnú xaan. ² Te ñi juña-ya tunchi. Te ñi kaa ñu'ma tunchi-ún nátu'un ñu'ma ñin jinu ká'nu. Te ñi kuñaa núu ndikandii ní sá'a ñu'ma tunchi-ún. ³ Te chíi ñu'ma-ún ñi kenda koyo ndikuá'yú ní jicha-ti iní ñuyívi. Te ñi kani'in-ti fuerza, nátu'un kúrsiuku ñuyívi. ⁴ Te ñi ta'u tiñu nuu-ti ja má stívi-ti icha nuu ñu'un, ni yuku kuíi, ni ñin yunu, chí máni ñayivi ja tú ncháa tuni Dios chaan-i. ⁵ Te ñi ní'in-ti tu'un ja má ká'ni-ti, chí ná xndó'o-ti-i u'un yoo. Te ñi kando'o-i nátu'un sá'a ñin kúrsiuku nú ñi stují-ti yóo. ⁶ Te kivi-ún, ndúkú taká ñayivi modo kuu-i, ko ma ní'in-i. Te vasa kákuu-i kuu-i, ko ma kúu

kuu-i. ⁷ Te ndikuá'yú-ún kuní koo-ti nátu'un caballo ja ká'io tu'a kuatá'an. Te xini-ti nú'un nátu'un corona oro, te ñaa-ti núu cháa. ⁸ Te ío ixi-ti nátu'un ixi xini ñásíí. Te ío nu'un-ti nátu'un nu'un ndika'a. ⁹ Te kaa kúu soq-ti nátu'un ñu'un cháa kájatá'an. Te ní'in ndijin-ti, nátu'un káni'in carreta jín caballo nuu kájinu kua'a-ti ja kikuatá'an-ti. ¹⁰ Te ío su'ma-ti ja ná kuní koo su'ma kúrsiuku. Te nuu su'ma-ti ío ñn iñu kuañú. Te kándiso tíñu-ti ja ú'un yoo xndó'o-ti táka ñayivi. ¹¹ Te iní tunchi-ún ío ñn ndajá'a kúu rey ja tá'u tíñu nuu-ti. Te ndajá'a-ún nuu yú'u hebreo nání Abadón, te nuu griego nání Apolión. ¹² Te tundó'o ñn-ún, nǐ ja'a kua'an. Ko cháa ná'in úu-ga tundó'o. ¹³ Te ndajá'a iñú, nǐ xndé'e-ya corneta-ya. Te nǐ jini so'o-rǐ ñn tu'un nǐ kenda onde ndíkúun punta altar oro ja kándij nuu Dios. ¹⁴ Te nǐ ka'an jín ndajá'a tíñ corneta iñu: Ndajá' ndíkúun ndajá'a káinu'nǐ inǐ yucha ká'nu Eufates, áchí. ¹⁵ Te nǐ kandaji ndíkúun ndajá'a. Te ká'io tu'a-ya, chí a nǐ jaá máa hora jín kivi jín yóo jín kuiá, náva'a ka'ni-ya sava ñayivi. ¹⁶ Te nǐ jini so'o-rǐ ja ío uú ciento millón soldado káyooso caballo. ¹⁷ Te súan nǐ jini-rǐ caballo nátu'un jín jáni. Te cháa káyooso-ti-ún, káñu'un-de su'nu nátu'un jito ñu'un, jín yúu kuáan, jín azufre. Te xini caballo-ún kánda nátu'un xini ndíka'a, te yu'u-ti nǐ kenda koyo ñu'un, jín ñu'ma, jín azufre. ¹⁸ Te jín uní kue'e ya'a nǐ kaji'í ñn tercera parte ñayivi. Súan nǐ sá'a ñu'un, jín ñu'ma, jín azufre, ja ní kenda yu'u-ti. ¹⁹ Te fuerza caballo-ún kánde inǐ yu'u-ti, jín núu su'ma-ti. Te su'ma-ti-ún kánda nátu'un koo, te ká'io xini, te jín yúan stuji-ti-i. ²⁰ Ko sava-ga ñayivi ja tú ní kaji'í jín kue'e ya'a, tú ní kánakani inǐ-i tíñu kásá'a-i, ní tú ní kásá-i ja káchiñú'un-i tachǐ káni jín ndoso oro, plata, kaa, yuu, yunu, vasa tú ndé'é, ní tú jini so'o, ní tú jka. ²¹ Ní tú ní kánakani inǐ-i ja kája'ni-i ndiyí, ní ja kásá'a-i tíñu ñavá'a, ní ja tiní inǐ-i, ní ja kásakuí'ná-i.

10

Tutu lúli

¹ Te nǐ jini-rǐ inga ndajá'a ní'in, nǐ kuun-ya íchi ándiví, yísukun-ya viko nu'un. Te ñn tikoye'ndé káxndéé xini-ya. Te nuu-ya kaa nátu'un ndikandii, te sǐ'in-ya nátu'un pilar ñu'un. ² Te núña ñn tutu tíñ-ya iní nda'a-ya. Te nǐ jani-ya já'a vá'a-ya núu mar. Te ja'a vésé-ya nuu ñu'un. ³ Te nǐ kana jaa-ya nátu'un nuu ndé'e ñn ndíka'a. Te nuu ní kana jaa-ya, te nǐ kaka'an ndí'usiá taja. ⁴ Te nuu ní kaka'an ndí'usiá taja, te cháa-rǐ tutu núu, ko íchi ándiví ní jini so'o-rǐ ñn tu'un nǐ ka'an jín-rí: Kasu va'a táka tú'un nǐ kaka'an ndí'usiá taja-ún, te ma cháa-ró, áchí. ⁵ Te ndajá'a já ní jini-rǐ kándij nuu mar jín núu ñu'un, nǐ ndukani-ya ndává'a-ya íchi ándiví. ⁶ Te jín sí'vi I'a chakú nǐ káni nǐ kuiá, I'a nǐ sá'a ándiví jín táka ja ío inǐ, jín ñuyívi jín táka ja ío inǐ, jín mar jín táka ja ío chíi, jín sí'vi máa-ya, nǐ ka'an téyí-ya ja má kúkuéé-ga kivi. ⁷ Ko kivi ja ká'an ndajá'a usiá, nú ná xndé'e-ya corneta, yúan-na te skíkuu tu'un sa'í Dios nátu'un nǐ kastu'un-ya nuu mozo-ya, cháa nǐ kajani tu'un-ya. ⁸ Te tu'un nǐ jini so'o-rǐ íchi ándiví, nǐ ka'an tuku jín-rí: Kuá'an, te kí'in-ró tutu núña inǐ nda'a ndajá'a-ya ja kándij nuu mar jín núu ñu'un, áchí. ⁹ Te nǐ ja'an-rǐ nuu ndajá'a-ya-ún, te nǐ ka'an-rǐ jín-ya ja ná kuá'a-ya tutu-ún nuu-rí. Te nǐ ka'an-ya jín-rí: Kí'in te kee-ro, te ku'ua chíi-ró sá'a, ko yu'u-ro, chí kuvixǐ nátu'un sá'a nduxí, áchí-ya. ¹⁰ Te nǐ kí'in-rǐ tutu inǐ nda'a ndajá'a-ya. Te nǐ yee-rí. Te nǐ kuvixǐ inǐ yu'u-rí nátu'un sá'a nduxí, ko nuu ní kókó-rí, te nǐ ku'ua chíi-rǐ nǐ sá'a. ¹¹ Te nǐ ka'an-ya jín-rí: Jínu ñu'un ja ingá jínu kani-ró tú'un nuu kuá'a ñuú, jín núu kuá'a ñayivi, jín núu kuá'a yú'u, jín núu kuá'a rey, áchí-ya.

11

Ndi'uu testigo-ya

¹ Te nǐ ní'in-rǐ ñn nuñí nátu'un kaa ñn vara. Te nǐ kachǐ jín-rí: Ndukiñí, te chikuá'a-ro vé'e íi Dios, jín altar, jín táka ja káchiñú'un-i-ya yúan. ² Ko skéndo-ro ndú'a yatá vé'e íi, ma chikuá'a-ro. Chí a nǐ ja'a-ya núu ñayivi sǐin nación, te uú xiko uú yoo kuañú-i síki ñuú íi. ³ Te kuá'a-rǐ tu'un nuu ndí'uu testigo-rǐ ja káni-de tu'un ja mil uú ciento unǐ xiko kivi, te ku'un-de sa'ma costal. ⁴ Cháa yá'a kákuu uú yunu olivo jín úu candelero ja ká'jin nuu Dios, I'a xíin ñuyívi. ⁵ Te nú ndé ñn kuní sá'a ndiva'a jín-de, te kenda ñu'un yu'u-dé, te naa jí ja kábito u'u tá'an jín-de. Te nú ndé ñn kuní sá'a ndiva'a jín-de, te níni kúu súan. ⁶ Cháa yá'a kuu kasu-de ándiví náva'a ma kúun-ga sau nǐ kivi káni-de tu'un. Te suni kándiso tíñu-de ja táka nducha nduu niñí sá'a-de. Te kuu stíví-de ñuyívi jín táka kue'e, ñasaa jínu kákuu inǐ máa-de. ⁷ Te onde nú ní jínu nǐ jani ndaa-de tu'un, yúan-na te nana kiti kánde inǐ tunchi-ún. Te ndonda-tǐ síki-dé. Te kuatá'an-tǐ jín-de. Te kundé-tǐ jín-de te ka'ni-tǐ-de. ⁸ Te ndiyi-ún kunda-a inǐ nuyá'u ñuu ká'nu-ún, ja skúnání yátá-yó ñuú Sodoma jín ñuú Egipto, te ñuu-ún,

nj j'i Jito'o-yo jiká cruz. ⁹ Te ñayivi táká tata, taká ñuu, taká yu'u, taká naci6n, nde'e ndi-i ja káva ndiyi-ún unj kivi y6sáva. Te ma kuá'a-i tu'un yuji-de. ¹⁰ Te ñayivi káxiukú iní ñuyivi, kusij iní-i kunj-i-de. Te sá'a-i ñin viko. Te kuá'a-i regalo nuu tá'an-i. Chi uu chaq n j kajani tu'un Dios xaq n xnd6'o-de ñayivi káxiukú iní ñuyivi. ¹¹ Te onde nuu ní jin nuu unj kivi y6sáva, te Dios, n nachu'un táchi-yá-de, te n nachaku tuku-de. Te n kanduko-de. Te n kayu'ú xaq ñayivi ní kajini nuu-dé. ¹² Yúan-na te ichi ándivi ní kajini so'o-de ñin tu'un jaa ja ní ka'an jín-de: Kaa kikoyo-ró ichi yá'a, áchi. Te ñayivi, ja kábito u'u-i-de, n kajini-i ja ní kákooyo-de ká'a-an-de andivi jín má'ñu viko. ¹³ Te máá hora-ún n taan xaq. Te sava ñuu-ún n jungoyo. Te jín ñútáan n kaji'j usia mil ñayivi. Te sava-ga-i n kayu'ú-i. Te n kanakana jaa-i Dios andivi. ¹⁴ Te tundó'o uu, a n ja'a kua'an. Te a yani kii tundó'o unj.

Corneta sandi'í-na

¹⁵ Te ndajá'a usia, n xndé'e-ya corneta-ya. Te n jo tu'un jaa iní andivi ní kaka'an: Taká ñuu iní ñuyivi, a n nduu ñuu máá Tatá-yo Dios jín Cristo-ya, te tá'ú-yá tiñu ní káni ní kuá, áchi. ¹⁶ Te ndí'okó kuun cháa ñá'nu ja káxiukú mesa-de nuu Dios, n kajukiñi jiti-de. Te n kachiñú-ún-de Dios: ¹⁷ Táta Dios, I'a tiñ taká poder. A ío-ni vina, te n jo-ni sáa, te koo-ni. Te ná kúta'u-ná nuu-ni ja ní kejá'a-ni tá'ú-ni tiñu nuu-i jín fuerza n'in máá-ni. ¹⁸ Nj kándaona vaq taká ñayivi, kákiti iní-i. Ko n kití iní máá-ni, te n jaa kivi já kúndaq tiñu taká ndiyi, jín já kuá'a-ni ja kúta'u mozo-ni, chaq n kajani tu'un-ni, jín nuu ñayivi nd6o, jín nuu ñayivi kábandatu nuu-ni, kúu nuu ñayivi lúli te kúu nuu ñayivi ñá'nu, te xnáa-ni ñayivi kástivi ñuyivi, áchi-de. ¹⁹ Yúan-na te n nuña ve'e ij Dios onde andivi. Te n jini-rj janu já ñu'un tutu contrato iní, te ndeyú, te ká'an taja, te táan, te xaq kúun ñíñi.

12

Tu'un ña'an jín koq

¹ Te ichi ándivi ní kenda ñin tunj ñá'nu. ñin ñasí'í ñu'un-ña ndikandii nátu'un sa'ma, te yúxndi ja'a-ña siki y6o, te xini-ña ñu'un ñin corona ja uxí uu tiñu xini. ² Te ñu'un se'e-ña. Te n nde'e k6'6-ña ja já n'cha káku se'e-ña, jatú-ña ja skáku-ña. ³ Te n kenda inga tunj ichi ándivi. Te n jini-rj ñin koq kuá'a ká'nu. Te ío usia xini-ti jín uxí ndiki-ti. Te ndí'usia xini-ti ñu'un corona. ⁴ Te jín sú'ma-ti ní stáa-ti ñin tercera parte tiñu xini ní kájungoyo iní ñuyivi. Te koq ká'nu-ún, n jukiñi-ti núu ñá'an skáku se'e-ún, náva'a k6k6-ti se'e-ña nú ná káku-i. ⁵ Te n skáku-ña ñin se'e yí ja tá'ú-i tiñu nuu ndivii naci6n jín bast6n kaq. Te se'e yí-ña-ún n ndaa-i kua'an-i nuu kánchaq Dios mesa-ya ní sá'a-ya. ⁶ Te n jin ñasí'í-ún kua'an-ña núu ñu'un té'é, nuu ío ñin lugar ni sátu'a Dios. Yúan kunchaa-ña ñin mil uu ciento unj xiko kivi, kundito-ya-ña. ⁷ Te n jo guerra iní andivi. Miguel jín ndajá'a-yá, n kajatá'an-i siki k6o, te koq-ún jín ndajá'a máá-ti n kajatá'an-ti jín-yá. ⁸ Te tú ní kákundéé-ti, ni tuká ní n'in-ti lugar kuxiukú-ti iní andivi. ⁹ Te n kiñi'in-ya k6o ká'nu-ún kua'an-ti. Koq onde aná'an kúu-ti, ja nán-ti kui'na jín Satanás, ja xndá'ú-ti ndivii ñayivi. Nj súngava-ya-ti kua'an-ti siki ñuyivi, te suni n súngoyo-ya taká ndajá'a-ti jín-ti. ¹⁰ Te n jini so'o-rj ñin tu'un jaa iní andivi ní ka'an: Vina te Dios, náma-ya y6o. Te jín poder tá'ú-yá tiñu iní ñuu-ya. Te Cristo-ya, ndiso tiñu-ya. Chi a n kini'in-ya máá ja sátu'ún siki taká ñani-yo kuá'an, ja ndúu ñuú-ni jikan kuachi siki-dé nuu Dios máá-y6. ¹¹ Te jín niñi Lélú-ún n kákundéé-de jín-ti, jín tu'un n kajani ndaa-de, chi tú ní kúnda'ú iní-de máá-de vasa ná kúu-de. ¹² Ja yúan ná k6o si iní-ro, róo andivi jín taká ja káxiukú ján. Ko naka ndá'ú kuu róo ja káxiukú iní ñuyivi jín mar. Chi n kuun kui'na kujaq nuu-ro, te kiti xaq iní, chi jini ja yakú-ni kivi kúkuu. ¹³ Te nuu ní jini koq-ún ja ní súngava-ya-ti siki ñuyivi, te n chindikin-ti ná'an ní skáku se'e yí-ún. ¹⁴ Te n ni'ñ-ña uu ndijn ná'nu yach6k6, náva'a ndéché-ña káku-ña núu k6o-ún, te ki'ñ-ña onde nuu ñu'un té'é, nuu kúnchaa-ña ñin tiempo, jín yakú-ga tiempo y6sáva. ¹⁵ Te iní yu'u k6o-ún n jichá nducha nátu'un yucha, kua'an yatá ñá'an-ún, náva'a tene-ña sá'a-cha. ¹⁶ Ko ñu'un, n chindéé ní chituu ña'an-ún. Chi ñu'un-ún n ndika yu'u, te n ji'i-ni yucha ja ní kana iní yu'u k6o-ún. ¹⁷ Yúan-na te n kiti xaq iní koq-ún siki ñá'an-ún. Te n kee-ti kuákuatá'an-ti jín sáva-ga se'e-ña já káskíkuu-i tiñu tá'ú Dios, jín já kajani ndaa-i tu'un Jesucristo.

13

Uu kiti xáq

¹ Te n kandi-rj nuu ñiti yú'u mar. Te n jini-rj ja chí mar n kenda ñin kiti já ío usia xini-ti jín uxí ndiki-ti. Te ndiki-ti ñu'un uxí corona. Te xini-ti y6so ñin sí'vi tú'un ñáa. ² Te kiti ní

jinj-ri-ún kaa-ti nátu'un in kuiñi, te ja'a-ti nátu'un ja'a yí'i, te yu'u-ti nátu'un yu'u ndíka'a. Te nuu-ti, ni ja'a koq ká'nu-ún poder máa, jín mesa máa, jín tíñu ñá'nu ndíso. ³ Te ni jinj-ri ja ní tuji in xini-ti nátu'un a yani kuu-ti jín. Ko nuu ní tuji xáan-ún ní nduva'a. Te ni kánaa in ndivii ñayivi ní kajini-i, te ni kajindikín-i yata kiti-ún. ⁴ Te ni kachiñú'ún-i koq ká'nu-ún, chi ni ja'a-ti poder-ti núu kiti-ún. Te suni ni kachiñú'ún-i kiti-ún te ni kaka'an-i: Ndéja kétá'an jín kiti yá'a, te ndéja kánda kuatá'an jín-ti, áchi-i. ⁵ Te ni ni'in-ti tu'un ja ká'an-ti tú'un téyí jín tú'un ndiva'a. Te ni ni'in tíñu-ti ja tá'u tíñu-ti úu xiko uu yoo. ⁶ Te ni ndika-ti yú'u-ti. Te ni ka'an ndiva'a-ti sikí Dios. Te ni kaj-ti sí'ví-yá, jín vé'e-ya, jín ja káxiukú iní andívi. ⁷ Te suni ni ni'in-ti tu'un ja kuatá'an-ti jín ñayivi ndóo, te kundéé-ti. Te suni ni ni'in tíñu-ti ja ndóna-ti sikí táka tata, jín táka ñuu, jín táka yu'u, jín táka nación. ⁸ Te taká ñayivi káxiukú iní ñuyivi, chiñú'ún-i-ti, yuán kuu ñayivi ja tú káyooso sí'ví-i nuu tutú chakú máa Lélú, I'a ni ji'i. Te onde té jukuiñi-ga ñuyivi káyooso-i. ⁹ Chaa ío so'o, ná kúni so'o-de. ¹⁰ Nú ndé chaa kasu-de tá'an-de, suni nandasu máa-de. Te nú ndé chaa ka'ni ndíyi jín yuchi, suni jín yuchi kuu máa-de. Jín tú'un yá'a níni ná kuíñi ni'in ñayivi ndóo, te ná kándja va'a-i. ¹¹ Yúan-na te ni jinj-ri nuu ingá kiti ja ní kana-ti chí ñu'un. Te ío uu ndiki-ti nátu'un ndiki Lélú, te ká'an-ti nátu'un in koq ká'nu. ¹² Te nuu kiti in, suni in núu-ni ni ndíso tíñu-ti. Te sá'a-ti ja táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, ná chíñú'ún-i kiti xnáñúu, kiti ní nduva'a nuu ní tuji xáan-ti-ún. ¹³ Suni sá'a-ti tiní tunj ná'nu. Te ni kajini ñayivi ja ní skúun-ti ñu'un ichi andívi ní chaa nuu ñu'un. ¹⁴ Te xnda'ú-ti taká ñayivi káxiukú iní ñuyivi, jín tunj ja sá'a-ti núu ingá kiti-ún. Te tá'u-ti tíñu nuu táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, ja ná sá'a-i ndoso kiti ní tuji jín yuchi te ni nachaku. ¹⁵ Te suni ni ja'a-ya tú'un ja chú'un-ti tachí iní ndoso kiti, náva'a kuu ka'an ndoso-ún, te ka'ni-ti taká ñayivi ja tú kákuun-i chíñú'ún ndosó kiti. ¹⁶ Te taká ñayivi, ja lúli jín ja ñá'nu, ja kúka jín ja ndá'u, mozo jín ja kájika ndicha-na, ná koso in-ni tunj ndava'a-i xí cháan-i, sá'a-ti. ¹⁷ Te in ñayivi, ma kuu kuaan-i, ni ma kuu xikó-i nú tú ncháa tunj-ún-i, ja kuu sí'ví kiti-ún xí número sí'ví-ti. ¹⁸ Yá'a ío tu'un ndíchi. Ja júku'un iní, ná ká'u-i número kiti-ún, chí número in chaa kuu. Te número kiti-ún kuu iní ciento unj xiko iní.

14

Máa Lélú Dios jín ñayivi ní nakuaan-ya

¹ Te ni nde'é-ri, te ni jinj-ri kándij máa Lélú xini yúku Sion. Te ío ciento uu xiko kuun mil ñayivi ká'jin jín-ya. Te chaan-í ncháa sí'ví Táa-ya. ² Te ichi andívi ní jini so'o-ri nj ka'an in tu'un nátu'un ní'in nducha kuá'a, xí nátu'un ká'an taja ní'in. Te ni jini so'o-ri ndusu yaa nání arpa ja káchaa chaa. ³ Te kájita-de in yaa jaá núu mesa tá'u-yá tíñu, jín núu ndákuun kiti, jín núu cháa ná'nu. Te tú ni in-i kuu kutu'a-i yaa-ún, chí máni máa ciento uu xiko kuun mil chaa ni nakuaan-ya iní ñuyivi. ⁴ Chaa yá'a kákuu ja tú ní kásachá'an-de máa-de jín ná'sí'i. Chi chaa jaá chaa kuu kákuu-de. Chaa yá'a káindikín-de yata máa Lélú, nú ndéni ni kuu iní-ya kí'in-ya. Te ma'ñú sáva-ga-i ni nakuaan-ya cháa yá'a jín'an-de, nátu'un sé'e núu kákuu-de nuu Dios jín núu máa Lélú. ⁵ Te yu'u-dé tú ní kenda tu'un tú'ún, chí chaa tú káchá'an kákuu-de nuu Dios.

Tundó'o kivi kú juicio

⁶ Te ni jinj-ri inga ndajá'a ja ndéché-yá sava ma'ñú andívi. Te ndíso-ya tú'un va'a ja má náa kúti. Te kani-ya tú'un-ún nuu táka ñayivi káxiukú iní ñuyivi, nuu táka nación, jín núu táka tata, jín núu táka yu'u, jín núu táka ñayivi. ⁷ Te ni ka'an jaa-ya: Kuandatú nuu Dios, te nakana jaa-ró-ya. Chí hora ja sánda-ya, a ni kuyan chaa. Te ná chíñú'ún-ró I'a ni sá'a andívi, jín ñuyivi, jín mar, jín táka sóko ndúcha. Achi-ya. ⁸ Yúan-na te ni chaa inga ndajá'a, te ni ka'an-ya: Ni naa ná'in Babilonia, ñuu ká'nu, chí nátu'un ni ja'a vino ja tiní xaan iní ni kaj-i taká nación. ⁹ Te ndajá'a uní, ni ndikín-ya úu-ga. Te ni ka'an jaa-ya: Nú ndé ñayivi chíñú'ún kiti-ún jín ndosó-ti, xí kúnchaa tunj-ti cháan-i, xí iní nda'a-i, ¹⁰ te jín in tu'un yata kuu ja ñayivi-ún ko'o-i vino ja kiti iní Dios, ja ní jati-ya iní ko'o kiti iní-ya. Te kayu-i jín ñu'un, jín azufre, kunj jín núu táka ndajá'a ndóo, jín máa Lélú. ¹¹ Te ñu'ma ja kákuu-i-ún, kana ní káni ní kuí. Te ñayivi káchiñú'ún kiti-ún jín ndosó-ti, jín ñayivi kí'in tunj sí'ví-ti-ún, ma ndéatú kuti-i ndúu ñúu. ¹² Jín tú'un yá'a níni ná kuíñi ni'in ñayivi ndóo, ja kádatu-i tíñu ni tá'u Dios, te káandja-i nuu Jesús. ¹³ Te ni jini so'o-ri in tu'un ja ní ka'an jín-ri ichi andívi. Chaa tu'un yá'a: Xáan ndatu taká ndíyi ja kuu iní nda'a máa Tatá Dios onde vina te ní-gá kua'an-yo. Jandáa, chí ndetatú-i ja ní kasátiñu-i. Te tíñu-i-ún kí'in-ni jín-i, áchi

Espíritu. ¹⁴ Te n̄i nde'é-rí. Te n̄i jin̄i-r̄i ñn vik̄o kujjín. Te nuu vik̄o-ún kánchaa ñn l'a ja á kuni koo máa Sé'e chaá. Te ñú'un ñn corona oro xin̄i-yá. Te t̄in̄-ya ñn jóso. ¹⁵ Te n̄i kenda inga ndajá'a-yá in̄i ve'e ij̄, te kána jaa-ya xin̄i l'a kánchaa nuu vik̄o: Kachi'i-ni jóso-ni, te ka'nu-ni. A n̄i jaá hora ka'nu-ni, chi ja káa nuu ñú'un, a n̄i kuaan, áchi-ya. ¹⁶ Te l'a kánchaa nuu vik̄o, n̄i kachi'i-ni-ya jóso-ya in̄i ñuyivi. Te n̄i ndi'i ja káa nuu ñú'un n̄i ta'nu. ¹⁷ Te n̄i kenda tuku inga ndajá'a-yá in̄i ve'e ij̄ ja kánchaa in̄i andívi. Te suni kándá'a-yá ñn jóso xaán. ¹⁸ Te n̄i kenda inga ndajá'a-yá nuu altar. Te ndiso t̄in̄u-ya sik̄i ñú'un. Te n̄i kana jaa-ya xin̄i ndajá'a t̄in̄ jóso xaán: Kachi'i jóso xaán-ro, te nastútú-ró tikukú uva káa nuu ñú'un, ch̄i a n̄i kajjichi, áchi-ya. ¹⁹ Te ndajá'a-ún, n̄i kachi'i-ya jóso xaán-ún in̄i ñuyivi. Te n̄i nastútú-ya tikukú káa nuu ñú'un. Te n̄i chúkú-yá tikukú-ún nuu tax̄in uva. Yuán kúu ñn tu'un yátá ndasa kit̄i in̄i Dios. ²⁰ Te n̄i tax̄in uva-ún ichi yatá ñúu. Te in̄i nuu tax̄in-ún n̄i jika ñn yucha niñi ní jaá onde nuu ñú'un freno yu'u caballo. Te n̄i jika nátu'un un̄i ciento kilómetro.

15

Usiá kue'e sandí'i-na

¹ Yuan-na te n̄i naa in̄i-r̄i n̄i nde'é-rí inga tun̄i ñá'nu ichi ándívi, kúu usiá ndajá'a-yá kándiso usiá kue'e sandí'i-na. Ch̄i nú n̄i jin̄u kue'e yá'a, te ma kit̄i-ga in̄i Dios. ² Te suni n̄i jin̄i-r̄i ñn nátu'un mar nátu'un vidrio ja ní saká nuu j̄in̄ ñú'un. Te ñayivi ní kakundéé j̄in̄ kit̄i-ún, j̄in̄ ndosó-t̄i, j̄in̄ tun̄i-t̄i, j̄in̄ número sí'vi-t̄i, ká'jin̄-i yu'u mar vidrio-ún. Te ká'jin̄-i yaa nání arpa Dios. ³ Te kájita-i yaa Moisés mozo Dios, j̄in̄ yáa máa Lélú. T̄in̄u ñá'nu j̄in̄ t̄in̄u luu sá'a-ni, Táta Dios. Máa-ni t̄in̄ taká poder. Ichi ndáa ichi ndóo kákuu ichi-ni. Te máa-ni kúu rey taká ñayivi ndóo. ⁴ Ndéja tú yú'ú ní te tú nákana jaa sí'vi-ni núsáa Táta. Ch̄i máa ñn ní kúu l'a ij̄. Taká nación, chaá-i te chiñú'un-i ní, chi n̄i ndenda ndij̄in modo sándaag-ni. Achí-i. ⁵ Yuán-na te n̄i nde'é-rí. Te ichi ándívi ní jin̄i-r̄i ja núña cuarto ij̄ xaán ichi in̄i ve'e ij̄, máa nú kenda tu'un ndaa. ⁶ Te in̄i ve'e ij̄ yúan, n̄i kenda usiá ndajá'a kándiso-ya usiá kue'e xaán, te káñu'un-ya sá'ma kuñj̄in kiyi, j̄in̄ sánch̄i oro káinu'n̄i j̄iká-yá. ⁷ Te ñn ja kúun kit̄i n̄i ja'a-t̄i usiá ko'q oro nuu ndi'usiá ndajá'a. Te ko'q-ún ñú'un chítú nátu'un j̄in̄ tú'un kit̄i in̄i Dios, l'a chakú ñi káni ní kuia. ⁸ Te n̄i ndii ncháa Dios j̄in̄ fuerza-ya. Te ñu'ma-ún, n̄i chítú ndi' in̄i ve'e ij̄. Te tú ní kúu kivi ni ñn ñayivi in̄i ve'e ij̄-ún, ch̄i onde ná ndi' usiá kue'e ja kándiso ndi'usiá ndajá'a-yá.

16

Usiá ko'q ñú'un tu'un kit̄i in̄i Dios

¹ Te in̄i ve'e ij̄-ún n̄i kenda ñn tu'un jaa, n̄i jin̄i so'o-r̄i n̄i ka'an j̄in̄ ndi'usiá ndajá'a-yá: Kuángoyo, te kacha nuu-ró ndi'usiá ko'q ja káñu'un tu'un kit̄i in̄i Dios ná júngoyo sik̄i ñuyivi, áchi. ² Te kua'an ndajá'a ñn, te n̄i koyo-ya kó'q-yá sik̄i ñuyivi. Te ñayivi ja ncháa tun̄i kit̄i xaán-ún nuu, j̄in̄ ja káchiñú'un ndosó-t̄i, n̄i kata'an-i ñn kue'e in̄i xaán. ³ Te ndajá'a úu, n̄i koyo-ya kó'q-yá nuu mar. Te n̄i nduu-cha nátu'un niñi ndi'yi. Te taká kit̄i káyi'i ch̄i mar, n̄i kajj'i-t̄i. ⁴ Te ndajá'a un̄i, n̄i koyo-ya kó'q-yá sik̄i yúcha, j̄in̄ sik̄i taká sóko ndúcha, te n̄i nduu-ni niñi. ⁵ Te n̄i jin̄i so'o-r̄i n̄i ka'an ndajá'a ndúcha-ún: Táta, l'a ij̄ kúu-ni, l'a ío vina, l'a n̄i jo sáa. Te l'a ndaa kúu-ni, ch̄i n̄i sándaag ndaa-ni taká t̄in̄u yá'a, ⁶ ch̄i ñayivi yá'a, n̄i kajjacha-i niñi cháa ndoo, j̄in̄ niñi cháa kájan̄i tu'un-ni, te vina ja'a-ni niñi ná kó'o-i. Te súan ná náko'o-i. Achí-ya. ⁷ Te n̄i jin̄i so'o-r̄i n̄i ka'an inga tu'un onde altar. Jandáa, Táta Dios, máa-ni t̄in̄ taká fuerza, máa-ni sándaag ndaa-ni, sándaag ndija-ni taká t̄in̄u. ⁸ Te ndajá'a kúun, n̄i koyo-ya kó'q-yá sik̄i ndikandii. Te n̄i ni'ñn t̄in̄u ndikandii-ún ja j̄in̄ ñú'un te ka'mu taká ñayivi. ⁹ Te taká ñayivi, vasa súan n̄i kakayu-i ja ní'ni xaán, ko tú ní kánakani in̄i-i, ni tú ní kánakana jaa-i Dios, ch̄i sasua n̄i kaka'an ndiva'a-i sik̄i-yá ja ní ja'a-ya kue'e yá'a sik̄i-i. ¹⁰ Te ndajá'a ú'un, n̄i koyo-ya kó'q-yá nuu mesa nuu tá'ú t̄in̄u kit̄i xaán-ún, te nuu tá'ú-t̄i t̄in̄u n̄i kuñaa. Te taká ñayivi, n̄i kanakaji yí'i-i yáa-i ja kájat̄u-i. ¹¹ Te n̄i kaka'an ndiva'a-i sik̄i Dios andívi, ja kájat̄u-i j̄in̄ ja káta'an-i kue'e, ko na tú ní kánakani in̄i-i t̄in̄u n̄i kasá'a-i. ¹² Te ndajá'a in̄ú, n̄i koyo-ya kó'q-yá sik̄i yúcha ká'nu Eufraates. Te n̄i ichi yucha-ún, náva'a koo tu'a ichi kíkoyo rey, ichi núu kána ndikandii. ¹³ Te n̄i jin̄i-r̄i ja in̄i yu'u kóo ká'nu, j̄in̄ yu'u kit̄i xaán, j̄in̄ yu'u cháa jani tu'un tú'un, n̄i kenda un̄i tach̄i kini nátu'un sa'va. ¹⁴ Ch̄i tach̄i kini kákuu, te kasá'a tun̄i. Te kenda nuu taká rey ñuyivi, te stútú-ni-de ja kóo guerra kivi ká'nu máa Dios, l'a t̄in̄ taká poder. ¹⁵ Kuni so'o ch̄i ncháa-r̄i nátu'un ñaku'íná. Xáan ndat̄u koo ñayivi ndito, j̄in̄ ja ndíto-i sa'ma-í, náva'a tú kaka víchi lí-i, te tú kuka nuu-í nuu sáva-ga-i, áchi-ya. ¹⁶ Te n̄i kasá'a tach̄i kini ja ní kakutútú-de ñn ndu'a ja núu yu'u hebreo nání Armagedón. ¹⁷ Te ndajá'a usiá, n̄i koyo-ya kó'q-yá ichi núu tach̄i. Te in̄i ve'e ij̄ ándívi j̄in̄ nuu mesa tá'ú-yá t̄in̄u n̄i kenda ñn

tụ'un nị ka'an jaa: A nị kuu, áchí. ¹⁸ Yúan-na te nị ndeyu. Te nị nị'in. Te nị ka'an taja. Te nị taan xa'an nú'un ja ná te koo-ga onde kiví ní tuu nuu cháa ini ñuyívi. ¹⁹ Te ñuu ká'nu-ún nị ndata sáva unị pedazo. Te nị ndua taká ñuu ini taká nación. Te nị nuku'un ini Dios ñuu ká'nu Babilonia ja kuá'a-ya kó'o ja nú'un tụ'un kiti xa'an ini-ya ná kó'o ndi'i-i. ²⁰ Te taká isla nị kajinu kája'an. Te taká yuku, tuká ndijin ún. ²¹ Te ichi ándívi ní jungoyo ñíñi ná'nu nátu'un uu xiko kilo ná ñn ná ñn. Te taká ñayívi, nị kaka'an ndiva'a-i sikí Dios ja sikí túndó'o ñíñi-ún, chí ñn túndó'o xa'an ní kuu.

17

Kiví xnáa-yá ñuu Babilonia

¹ Yúan-na te nị chaá ñn ja usiá ndajá'a-yá ja ní kandá'a usiá ko'o. Te nị ka'an-ya: Ña'an te ná stá'an-ri nuu-ro ndasa kundaá tiñu sikí ñá'an kuáxán ja kánchaa-ña núu ndúcha kuá'a, ² chí taká rey ñuyívi ní kasáténé-de jín ñá'an-ún. Te taká ja káxiúkú ini ñuyívi ní kanajini jín tú'un kuáxán máá-ña, áchí-ya. ³ Te jín Espíritu nị jaka-ya rúu nị ja'an-ri onde nuu nú'un té'é. Te nị jini-ri ñn ñá'an yóso-ña ñn kiti kuá'a. Te kiti-ún, ndiso-ti kuá'a sí'vi tú'un ndiva'a. Te ío usiá xiní-ti te uxí ndiki-ti. ⁴ Te ña'an-ún, nú'un-ña sá'ma kuá'a jín sá'ma kuá'a tindi'i. Te suni nú'un-ña oro, jín yúu lúu, jín perla. Te tiñ-ña ñn ko'o oro nú'un chí'tú jín tú'un ñáá, jín tú'un chá'an ja tini ini-ña. ⁵ Te chaan-ña ncháá ñn sí'vi, ñn tụ'un sa'i: Ñuu ká'nu Babilonia, ná ja kasáténé jín ja kásá'a tiñu ñáá ini ñuyívi yá'a, áchí. ⁶ Te nị jini-ri ña'an-ún ja nájini-ña jín ñíñi ñáyivi ndóo jín ñíñi ñáyivi ní kají'i ja sikí tú'un Jesús. Te nị naa xáan ini-ri nị nde'é-ri nuu-ña. ⁷ Yúan-na te nị ka'an ndajá'a-yá-ún: Naja náa ini-ro. Máá-ri kachí-ri nuu-ro tú'un sa'i ñá'an-ún, jín kiti yóso-ña, kiti ja ío usiá xiní-ti te uxí ndiki-ti. ⁸ Te kiti ní jini-ro, nị jo-ti núu. Ko tú ío-ti vína. Te nana-ti kiti-ti ini tunchi kúnú. Te kiji'n-ti kivi tá'nyu ndatu-ti. Te taká ñayívi káxiúkú ini ñuyívi, ja tú káyoso sí'vi-i nuu tutú ndaku onde kúu ní jukuñi ñuyívi, naa ini-i nde'é-i nuu kiti ja ní jo-ti núu, te tú ío-ti vína, te koo-ti. ⁹ Te nú túu ndíchi ñn chaá, ma kúu juku'un ini-de tụ'un yá'a. Usiá xiní-ti kákuu usiá yuku, te sikí yúku-ún kánchaa ña'an-ún. ¹⁰ Te suni kákuu usiá rey. Te u'un-de a nị kanaa-dé. ñn-de ío. Te té chaá-ga inga-de. Te nú nị chaá-de, jínu nú'un ja yakú-ni kiví kunchaa-de. ¹¹ Te kiti ja ní jo núu te tú ío-ti vína, máá-ti kúu rey uná. Te ñn tá'an ja ndí'usiá-de kúu-ti. Te kiji'n-ti núu tá'nyu ndatu-ti. ¹² Te ndí'uxi ndiki ní jini-ro, kákuu uxí rey ja té tá'u-ga-de tiñu. Ko máá-de jín kiti-ún, tá'u-de tiñu ñn hora-ni. ¹³ Te rey-ún, ñn núu-ni tú'un kájani ini-de. Te naku'a-a-de poder jín tiñu kándiso-de nuu kiti. ¹⁴ Te kuatá'an-de jín máá Lélú. Te Lélú-ún, kundéé-yá jín-de jíná'an-de, chí Jito'o nuu taká jito'o kúu-ya, te Rey nuu taká rey kúu-ya. Te ñayívi ká'jin jín-yá kákuu ja á nị kana-ya xiní-i, te a nị kaji-ya-í, te ñayívi kákandja va'a kákuu-i, áchí-ya jín-ri. ¹⁵ Te nị ka'an-ga-ya: Nị jini-ro ja kánchaa ña'an kuáxán-ún sikí kuá'a ndúcha. Te nducha kuá'a-ún kákuu ñayívi tini ñuu, tini nación, tini yu'u. ¹⁶ Te ndí'uxi ndiki kiti ní jini-ro-ún, máá-de jín kiti, chí koto u'u-de ña'an kuáxán-ún, te xnáa-dé-ña, te sávichi lí-dé-ña, te kaji-dé kuñu-ña, te ka'mu-de-ña jín nú'un. ¹⁷ Chí Dios, súan nị ská'an-ya-dé ja ñn núu-ni kájani ini-de, te naku'a-a-de tiñu kándiso máá-de nuu kiti-ún. Te súan ná sá'a-de ja kúu ini máá-yá onde kiví skíkuu taká tụ'un Dios. ¹⁸ Te ña'an ní jini-ro-ún kúu ñuu ká'nu ja tá'u tiñu nuu taká rey ñuyívi.

18

¹ Yuán-na te nị jini-ri nị kuun inga ndajá'a ní kii-ya ichi ándívi, ndiso téyí-yá poder. Te nị ndii ncháa nuu nú'un jín ndúa-yá. ² Te nị ka'an jaa-ya: Nị naa ndíja Babilonia ñuu ká'nu. Te nị nduu ve'e kui'na. Yúan káxiúkú taká tachí kini. Suni yúan káxiúkú ndívi tísaa chá'an ja kájiito u'u-yo-tí. ³ Chí taká ñayívi, nátu'un vino ní kají'i-i ko'o ja tini xa'an ini ñuu-ún. Te taká rey ñuyívi, nị kasáténé-de jín-ña. Te chaá kájan káxiúkú ini ñuyívi, nị sákúká-ña-dé jín taká ndatíñu luu kaní ini máá-ña, áchí-ya. ⁴ Te nị jini so'o-ri inga tụ'un ichi ándívi, ja ní ka'an: Kuxio nuu-ña jíná'an-ró, chí ñayívi máá-ri kákuu-ró, te ma kivi nduu-ro jín kuáchi-ña, nává'a tú ta'an-ro kué'e ta'an-ña. ⁵ Chí kuáchi-ña a nị ja xiko onde ándívi, te nị nuku'un ini Dios ja sá'a-ña tiñu ñáá. ⁶ Chá'u nuu-ña, nátu'un nị ja'a-ña núu sáva-ga-i. Te kaa-ga kuá'a-ró núu-ña nú ndasa káa tiñu nị sá'a máá-ña. Te ini ko'o ja ní ja'a-ña ní kají'i-i, suni ini-ún ná káa nuku'un ko'o-ña. ⁷ Nátu'un nị sátéyí-ña máá-ña, te nị sá'a-ña tini kuáchi, suni súan ku'a xndó'o-ró-ña ja ndé'e-ña. Chí áchí-ña jín máá-ña: Máá-ri kúu ña'an tá'u tiñu, nasu ñá'an viuda kúu-ri, te ma ndé'e kuti-ri, áchí-ña. ⁸ Ja yúan nú ñn kiví te kii túndó'o sikí-ña. Kuu ndíyi, nde'e kó'o-ña, kii tamá, te nduxia-ña jín nú'un. Chí nị'in téyí káa máá Tatá Dios, l'a sándaá tiñu-ña. Achí. ⁹ Te taká rey ñuyívi ja ní kajika téné-de jín-ña te nị káichaku kúká-de jín-ña, nde'e-de te kana

jík'ó-de ja'a-ñá kiví kuní-de ja kána ñu'ma kayu-ña. ¹⁰ Te kuiñi jíká-ña-de ja yú'ú-de sikí já kayú-ña. Te ka'an-de: Xáán ndá'ú nì kuu ñuu Babilonia, vaša ñuu ká'nu kúu-ró núú. Ko nuu ñin hora te nì chaá juicio sikí-ro. ¹¹ Te taká chaá kájaan káxikó iní ñuyívi, nde'e-de te kana jík'ó-de ja'a-ñá. Chì tuká nì ñin ja kuáan tiñu xikó-de. ¹² Ndatíñu kúya'ú kákuu oro, plata, yuu lúu, perla, sa'ma fino jín sa'ma kuá'á tindí'í, sa'ma tindú'á jín sa'ma kuá'á, taká yunu vixí, ndatíñu marfil jín ndatíñu yunu lúu, cobre jín káa jín yúu ndáva. ¹³ Canela, jín jí'o, susiá já'an xikó asun jín susiá uá jín susiá kutú, vino, aceite, yuchi fino, trigo, xndikí, riá, caballo, jín carreta, jín mozo sátiñu sáni, jín ñáyivi. ¹⁴ Ndatíñu ja ní ndio iní-ro, a nì kuxio kua'an, te taká ndatíñu fino máá-ró jín ndatíñu luu-ró, a nì naa, te ma nani'in kuti-gá-ro, áchí. ¹⁵ Te taká chaá kájaan káxikó ndatíñu yá'a, ja ní kákuu kúká-de sikí-ñá, kuiñi jíká-ña-de nuu-ñá ja káyú'ú-de tundó'o ta'an-ña. Te nde'e-de te kana jík'ó-de. ¹⁶ Te ka'an-de: Xáán ndá'ú nì kuu ñuu ká'nu yá'a. Nì ñu'un-ña sa'ma fino jín já kuá'á, jín já ndí'í. Te nì ñu'un-ña oro jín yúu lúu, jín perla. ¹⁷ Ko nuu ñin hora te nì naa í taká ndatíñu kúká yá'a. Achí-de. Te taká chaá xin barco, jín taká chaá jíká jín barco, jín cháa jíká nuu mar, jín taká ja kásatiñu nuu mar, nì ka'jin jíká-ña-de. ¹⁸ Te nì kajini-de ñu'ma ja kayú-ña. Te nì kákana jaa-de: Ndé inga ñuu kúu ja kétá'an jín ñúu ká'nu yá'a, áchí-de. ¹⁹ Te nì kachú'un-de tikachá ñú'un xiní-dé. Te nì kande'e-de nì kákana jík'ó-de: Xáán ndá'ú nì kuu ñuu ká'nu yá'a. Chì taká chaá nì kañava'a barco, nì kákuu kúká-de jín taká ndatíñu ya'u ñáva'a-ña. Te nuu ñin hora te nì tuchá jí. ²⁰ Ná ndúvatú iní-ro já ní ta'an-ña, róo andívi, jín taká róo ñayívi ndóo, chaá apóstol, jín cháa kájani tu'un Dios. Chì Dios nì nani'in tá'an-ya jín-ña já sikí róo. Achí-de. ²¹ Yúan-na te ñin ndajá'a ní'in, nì tñin-ya ñin yuu nátu'un ñin yosó ká'nu. Te nì skána-ya núu mar. Te nì ka'an-ya: Súan nì'in tuncháa Babilonia ñuu ká'nu, te ma núkuiñi kuti-gá. ²² Te ma kúni so'o ga-ro ndusú yaá chaá kácha, nì chaá jíta, nì chaá kátivi xkuili jín corneta. Te ma ní'in-gá-ro ní ñin chaá sá'a taká ndatíñu, nì ja ní'in molino ma kúni so'o kuti-gá-ro. ²³ Te ma ndíi ncháa-ga nuu-ro jín ndúa linterna. Te ma kúni so'o-ga-ro ka'an yii jín ñási'í. Chì chaá kájaan káxikó núu-ro, chaá kákuñá'nu iní ñuyívi nì kákuu-de, te jín tiñu ñáva'a nì xndá'ú-ro ndívi ñayívi. ²⁴ Te nuu-ñá nì ndenda niñi cháa nì kájani tu'un Dios, jín niñi ñayívi ndóo, jín niñi taká ñayívi ní kaja-ní iní ñuyívi yá'a. Achí-ya.

19

Kiví nákana jaa-i Dios iní andívi

¹ Yuán-na te nì jini so'o-rí nì kuvaá ñin ñayívi kuá'a íchi andívi, ja ní kaka'an-i: Xáán va'a Dios. Ná nákana jaa-yó-yá. Ná ka'an jínú'un-yó jín-yá, chì ní nama-ya yóo jín fuerza-ya. ² Chì sándaq va'a-ya jín tú'un ndaa. Nì nakuxndí-ya sikí ñá'an kuáxán-ún, ja ní stíví-ña ñuyívi jín tú'un tñi iní-ña. Te nì nani'in tá'an-ya jín-ña já ní jacha-ña niñi mozo-ya, áchí-i. ³ Te inga jínu nì kaka'an-i: Xáán va'a Dios, chì ñu'ma kayú-ña-ún, kána-ni ní káni ní kuíá, áchí-i. ⁴ Te ndí'okó kuun cháa ñá'nu jín ndikúun kiti nì kajukuiñi jíti-de nuu ñú'un. Te nì kachíñú'un-de Dios ja kánchaq-ya mesa tá'ú-yá tiñu. Te nì kaka'an-de: Amén, xáán va'a Dios, áchí-de. ⁵ Te nde nuu mesa-ún nì ka'an ñin tu'un: Taká róo mozo Dios máá-yó, jín róo ja kájanatun nuu-yá, kúu lúli kúu ñá'nu-ró, ná nákana jaa-ró-yá, áchí. ⁶ Te nì jini so'o-rí nátu'un káka'an ñayívi kuá'a, nátu'un ní'in kua'a ndúcha, xí nátu'un ká'an taja: Xáán va'a Dios máá-yó, chì tá'ú-yá tiñu te tñin-ya taká poder. ⁷ Ná kúsii xáan iní-yo. Te ná nákana jaa-yó-yá. Chì a nì jaá kiví tánda'a máá Lélú. Te ñási'í-ya, a ío tu'a-ña. ⁸ Te nì ní'in-ña tu'un ja kú'un-ña sa'ma fino ja ndóo ío te ndíi ncháa. Chì sa'ma fino-ún kákuu tiñu ndaa nì kasá'a ñayívi ndóo, áchí. ⁹ Te nì ka'an ndajá'a-yá-ún jín-rí: Chaa tu'un yá'a: Xáán ndatu kákuu ñayívi ní kana-ya xiní-i ja ná kíngoyo-i nuu ío xini tánda'a máá Lélú, áchí-ya. Te nì ka'an-ga-ya jín-rí: Yá'á kúu tu'un ndaa nì ka'an Dios, áchí-ya. ¹⁰ Te nì jukuiñi jíti-rí nuu já'a-yá ja chíñú'un-rí-ya núu. Te nì ka'an-ya jín-rí: Ma sá'a-ró súan. Chì suni mozo-ya kúu-rí jín-ró jín ñani-ro já kájani ndaa tu'un Jesús. Ná chíñú'un-ró máá Dios, áchí-ya. Chì tu'un nì ka'an ndaa Jesús kúu modo jáni-yó tú'un-ya.

I'a skíkuu tu'un jín I'a ká'an ndaa

¹¹ Te nì jini-rí ja núña andívi. Te nì kenda-ni ñin caballo kuíjin. Te I'a yóso-tí, nání-yá I'a ndaa, I'a skíkuu. Te jín tú'un ndaa sándaq ndaa-ya te kuatá'an-ya. ¹² Te nduchi-yá káa nátu'un yáá ñú'un. Te xiní-yá ñú'un kua'a corona. Te yóso ñin sí'ví já ní ñin tú júku'un iní, chì máá-ni máá-yá jini. ¹³ Te yúsukun-yá ñin tikachí niñi. Te nání-yá tu'un Dios. ¹⁴ Te ñin tiku'ní andívi, nì kándikín-de-ya kája'an-de jín-yá káyoso-dé caballo kuíjin. Te káñu'un-de sa'ma fino xaán ja ío ndoo te kiyí. ¹⁵ Te yu'u-yá kéndá ñin machete xaán, náva'a jín machete-ún stuji-yá taká ñayívi. Te tá'ú-yá tiñu nuu-í jín bastón kaa. Te kuañu-ya sikí uva kaxin-ya. Yuán kúu ja kítí

iní Dios, l'a t̄in taká poder. ¹⁶ Te nuu t̄ikachi-yá j̄in núu sá'nda-ya yóso sí'ví yá'a: Rey nuu taká rey, te Jito'ó nuu taká jito'ó, áchí. ¹⁷ Te n̄i jin̄i-r̄i in̄ ndajá'a já kándi-ya núu ndikandii, te n̄i kana jaa-ya j̄in taká tisaá kándeché sáva andívi: Ña'an te ndutútú-ró núu kúxini-ró sá'a Dios ñá'nu, ¹⁸ náv'a a kee-ro kúñu rey j̄in capitán, j̄in kúñu cháa n̄i'in, j̄in kúñu caballo j̄in cháa káyoso-tí, j̄in kúñu taká-ga ñayivi já kájika ndicha-ñá j̄in já kákuu mozo, ja lúli j̄in já ñá'nu, áchí-ya. ¹⁹ Te n̄i jin̄i-r̄i nuu máa kiti xáan-ún j̄in núu taká rey ñuyivi, n̄i kakutútú-de j̄in soldado-de ja kuatá'an-de j̄in l'a yóso caballo kuíjin j̄in taká soldado-ya. ²⁰ Te kiti xáan-ún kua'an-ti preso j̄in cháa n̄i jani tu'un tú'ún ja ní sá'a kua'a-dé tunj nuu-ti, te j̄in tuni-ún n̄i xndá'ú-de ñayivi ní káki'in tunj kiti-ún j̄in já ní káchiñú'ún ndosó-ti. Ndúú cháa yá'a, n̄i kenda-de kua'an chakú-de nuu laguna ñu'un ja kayú j̄in azufre. ²¹ Te sava-ga cháa-ún n̄i kaji'i-de j̄in machete ja kenda yu'u l'a yóso caballo kuíjin. Te taká tisaá, n̄i kanda'a ch̄i-ti n̄i kayee-ti kúñu-de j̄iná'an-de.

20

Tu'un sik̄i mil kuia j̄in juicio sik̄i ku'na

¹ Te n̄i jin̄i-r̄i ja íchi andívi ní kuun in̄ ndajá'a t̄in-ya ndákáa tunchi kúnú xáan, j̄in in̄ cadena ká'nu. ² Te n̄i kat̄in-ya kóo ká'nu, koq aná'an, kiti kúu kui'na Satanás. Te n̄i ju'ni-ya-ti ja ná kúnu'ni-ti mil kuia. ³ Te n̄i skívi-ya-ti kua'an-ti tunchi kúnú. Te n̄i jasú-ya-ti. Te n̄i sákútu-yá sik̄i-ti, j̄in sello, náv'a a tuká xndá'ú-ga-ti taká nación. Ch̄i onde ná j̄inu mil kuia, yúan-na te j̄inu ñú'ún ja ndaji núndaa-ga-ti. ⁴ Te n̄i jin̄i-r̄i tinj mesa. Te cháa káxiukú mesa-ún kákuu ja sándaá tiñu. Te suni n̄i jin̄i-r̄i añú ñayivi ní kaxiti xini-í, sik̄i já ní kajani ndaa-i tu'un Jesús j̄in tú'ún Dios, ní tú ní káchiñú'ún-i kiti-ún ní ndoso-ti, ní tú ní kájata'ú-i tunj-ti kunchaa chaan-í, ní in̄i nda'a-í. Te n̄i kanachakú-i. Te n̄i katá'ú-i tiñu j̄in Cristo in̄ mil kuia. ⁵ Ñayivi yá'a kákuu ja náchakú xna'an-ga. Ko sava-ga ndiyi-ún, tú ní kánachakú-i onde ná j̄inu mil kuia. ⁶ Xáán ndatu koo ñayivi ndóo ja náchakú-i xna'an-ga. Ma kúu-i vuelta uu, ch̄i sua nduu-i sutu nuu Dios j̄in núu Cristo, te tá'ú-i tiñu j̄in-yá mil kuia. ⁷ Te onde ná j̄inu mil kuia-ún, te ndaji Satanás nuu kándeé preso. ⁸ Te kenda xndá'ú nación ká'io ndíkúun lado ñuyivi, ñuu Gog j̄in ñuu Magog, náv'a a stútú ñayivi já kuatá'an-i. Te koo kua'a xáan-í natu'un ñiti yú'u mar. ⁹ Te n̄i chakoyo-i onde ní ñuyivi. Te n̄i kajikó ndúu-i nuu ká'jin taká ñayivi ndóo j̄in ñuu ja maní-í j̄in. Ko Dios ní skúun-ya ñu'un ichi andívi. Te n̄i kanduxia-i. ¹⁰ Te kui'na já ní xndá'ú ñayivi-ún, n̄i skée-ya kuá'an nuu laguna ñu'un ja kayú j̄in azufre. Te suni yúan kándeé kiti xáan-ún j̄in cháa n̄i jani tu'un tú'ún. Te yúan ndo'o-de ndúú ñúú ní káni ní kuia.

Tu'un mesa ká'nu kuíjin andívi

¹¹ Te n̄i jin̄i-r̄i in̄ mesa ká'nu kuíjin, j̄in l'a kánchaa mesa-ún. Te nuu máa l'a-ún n̄i kuxio ñuyivi j̄in andívi. Te tuká ní ní'in núu kúxiukú. ¹² Te n̄i jin̄i-r̄i taká ndiyi, ja ñá'nu ja lúli, ká'jin-i nuu Dios. Te n̄i juña-ya taká libro. Te suni n̄i juña-ya ingá tutu nání libro chakú. Te n̄i sándaá-ya tiñu ndiyi-ún j̄iná'an-í, nú ndasa káa tu'un yóso núu tutú-ún, ná in̄ in̄ tiñu n̄i kasá'a-í. ¹³ Te nducha mar, n̄i nakuá'a-chá ndiyi ká'jin ch̄i-chá. Te kue'e j̄in infierno, n̄i kanakua'a ndiyi ja kát̄in. Te n̄i kakundaá kuachi-i ná tiñu n̄i kasá'a in̄ in̄-í. ¹⁴ Te n̄i skée-ya infierno j̄in kué'e ká'jan nuu laguna ñu'un. Yá'a kúu modo kuu-i vuelta uu. ¹⁵ Te ñayivi tú ní ndénda sí'ví-i nuu libro chakú, te n̄i skána-ya-í kua'an-i nuu laguna ñu'un.

21

Ñuyivi jáá j̄in andívi jáá

¹ Yúan-na te n̄i jin̄i-r̄i in̄ andívi jáá j̄in in̄ ñuyivi jáá. Ch̄i andívi xnáñúú j̄in ñuyivi xnáñúú ní nda'va. Te tuká mar n̄i ío. ² Te máa-rí Juan n̄i jin̄i-r̄i ñuu ij̄i já kúu ñuu Jerusalén jáá, ja ní kuun ichi andívi ní kenda nuu Dios. Te ío tu'a natu'un in̄ ñasí'i ja ío tu'a-ña tánda'a-ña j̄in yi-ña. ³ Te ichi andívi ní j̄ini so'o-r̄i in̄ tu'un n̄i ka'an jaa: Vina te ncháa ve'e Dios j̄in ñayivi. Te kunchaa-ya j̄in-i. Te kuu-i ñayivi máa-yá. Te máa-yá, kuu-ya Dios máa-i te kunchaa-ya j̄in-i. ⁴ Te nakua'a Dios taká nducha núu-í. Te ma kúu kuti-gá-i. Te tuká koo ja ndúku'a in̄-i, n̄i ja ndé'e-i, n̄i ja jatú-í, ch̄i a n̄i nda'va-ya tiñu xnáñúú. Achí. ⁵ Te n̄i ka'an l'a kánchaa mesa-ún: Kuni so'o-ró, ch̄i ruu nasajáá-rí taká ndatiñu, áchí-ya. Te ní ka'an-ga-ya j̄in-rí: Chísó tú'un yá'a, ch̄i taká tu'un yá'a, tu'un ndaa tu'un ndija kúu, áchí-ya. ⁶ Te n̄i ka'an-ya j̄in-rí: A n̄i kuu. Máa-rí kúu natu'un letra Alfa j̄in letra Omega, nuu kéj'a j̄in núu ndí'i. Te ñayivi jichí nducha, kuá'a-r̄i sókó ndúcha chakú ko'o sáni-í. ⁷ Te cháa kundéé, ní'in tá'u-dé taká ndatiñu, te kuu-r̄i Dios máa-de, te máa-de kuu-de se'e-r̄i. ⁸ Ko ñayivi já káyu'ú ja tú káandja, ja káchá'an, ja ká'ni ndiyi, ja kás'a téné, ja ká'ti'vi, ja káchiñú'ún ndosó, j̄in taká

ja káka'an tu'un tú'ún, ñayivi yá'a kuiñi-i nuu laguna ñu'un nuu kayú jín azufre. Súan kuu-i vuelta uu. ⁹ Yúan-na te ñin ndajá'a já usiá-ya ní katiin usiá ko'o já ñú'un ndí'usiá kue'e sandí'i-na, ni chaq-ya núu-rí. Te ni ka'an-ya jín-rí: Na'an, te ná stá'an-rí ñin ña'an núu-ro já kúu ñasí'i máá Lélú, áchí-ya. ¹⁰ Te jín máá Espíritu ni jaka-ya rúu ni ja'an-rí xiní ñin yuku súkún ká'nu. Te ni stá'an-ya ñúu ij Jerusalén nuu-rí ja kúun vai ichi ándívi ondé nuu Dios. ¹¹ Ndiso ndua Dios. Te ndíi ncháa nátu'un yuu lúu, nátu'un yuu kuí ndí'i, te ndíi ní'ni nátu'un vidrio. ¹² Te ñáva'a ñin namá ñúu ká'nu súkún. Te suni ñáva'a uxí uu yuxé'é. Te yuxé'é-ún ká'jin uxí uu ndajá'a-yá. Te yuxé'é-ún káyoso sí'vi ndí'uxí uu tata se'e Israel. ¹³ Ichi núu kána ndikandii ío uní yuxé'é. Ichi norte ío uní yuxé'é. Ichi sur ío uní yuxé'é. Ichi núu kée ndikandii ío uní yuxé'é. ¹⁴ Te namá ñúu-ún, ñáva'a uxí uu cimientó. Te sikí yúan yóso uxí uu sí'vi ndí'uxí uu apóstol máá Lélú Dios. ¹⁵ Te ndajá'a ká'an jín-rí-ún, tñn-ya ñin vara oro ja chíkuá'a-ya ñúu, jín táka yuxé'é, jín namá ñúu. ¹⁶ Te ñin ñúu ío kuun jiki kúu. Te ñin núu-ni ja káni jín ja jichá. Te ni chíkuá'a-ya ñúu jín vara-ún, te ni jín uu mil kuun ciento kilómetro, ja káni, jín ja jichá, jín ja súkún, ñin núu-ni kúu. ¹⁷ Te suni ni chíkuá'a-ya namá ñúu-ún. Te ni jín ñin ciento uu xiko kuun yíki ku'a cháa, ja súni ku'a ndajá'a-yá kúu. ¹⁸ Te namá ñúu-ún kúu yuu kuí ndí'i. Te ñúu kúu máá nian oro, nátu'un vidrio ndíi ní'ni. ¹⁹ Te cimientó ñúu-ún, ni kúkútu jín táka yuu lúu. Ja xnáñúu kúu yuu kuí ndí'i. Ja úu kúu yuu ncháa kuí. Ja uní kúu yuu ncháa pinto. Ja kúun kúu yuu kuí. ²⁰ Ja ú'ún kúu yuu pinto. Ja íñú kúu yuu kuá'a pinto. Ja usiá kúu yuu kuí méku. Ja uná kúu yuu kuí ncháa. Ja ñin kúu yuu kuáán. Ja uxí kúu yuu kuí kujín. Ja uxí ñin kúu yuu color naranja. Te ja uxí uu kúu yuu ndí'i. ²¹ Te ndí'uxí uu yuxé'é-ún kákuu uxí uu perla, ja ñin yuxé'é, te ñin perla. Te nuyá'u ñúu-ún kúu máá nian oro ja ndíi ní'ni nátu'un vidrio. ²² Te tú ní jini-rí ve'e ij iní ñúu, chí ve'e ij ñúu-ún kúu máá Dios, I'a tñn táka poder jín máá Lélú. ²³ Te ñúu-ún, tú ñini ndikandii ni yoo ja stúun, chí ndua máá Dios ndíi ncháa, te máá Lélú kúu lámpara. ²⁴ Te ñayivi ní kakaaku, kaka kuu-i jín ndúa ñú'ún-ún nátu'un jín lámpara. Te táka rey ñuyivi, kikoyo-de ñúu-ún jín táka ndatíñu luu-de, te ka'an jín'ún-de jín-ya yúan. ²⁵ Te yuxé'é ñúu-ún, ma nándasú kuti já ío-ni ndúu, te ma koo-ga akuáa yúan. ²⁶ Te iní ñúu-ún kinchaka-de táka ndatíñu luu jín ndatíñu jín'ún ío iní ñuyivi. ²⁷ Te iní ñúu-ún ma ndívi kuti ní ñin ñayivi chá'an, ni ja sá'a tiñu ñáá, ni ja ká'an tu'un tú'ún, chí máni máá-ni ñayivi já káyoso sí'vi-i nuu libro chakú máá Lélú.

22

¹ Yúan-na te ni stá'an-ya ñin yucha nducha chakú nuu-rí. Te ndíi ní'ni-cha. Te kána-cha núu mesa tá'u tiñu Dios jín máá Lélú. ² Te jika-cha sáva ma'ñú nuó'yá'u kúun-ún. Te ndúu lado yucha, ká'jin yunu chakú, ja já'a uxí uu nuu ndé'e, ndita'an yoo uu ñin nde'e. Te nda'a yúnu-ún kákuu ja sá'a tana táka ñayivi. ³ Te tuká koo ni ñin tu'un tásí, chí mesa tá'u tiñu Dios jín Lélú kúnchaa iní ñúu-ún. Te mozo-ya, kuañiñu-i nuu-yá jíná'an-i. ⁴ Te kuní-i nuu-yá. Te koso sí'vi-yá chaan-i. ⁵ Te ma koo kuti-ga akuáa yúan. Te tuká kájinu ñú'ún-i ja stúun luz, ni ja stúun ndikandii. Chí máá Tatá Dios, stúun-ya núu-i. Te tá'u-i tiñu ñí káni ñí kuíá.

Taká tiñu ja kánúu cháa yachí

⁶ Te ni ka'an-ga-ya jín-rí: Tu'un ndaa tu'un ndija kúu tu'un yá'a. Te máá Tatá Dios, Jito'o cháa ndoo ja ní kajani-de tu'un-ya, ni táji-yá ndajá'a-yá nává'a stá'an-ya núu mozo-ya táka tiñu ja kánúu cháa yachí. ⁷ Te jandáa ja ncháa yachí-rí. Achí-ya. Xáan ndatu ñayivi skíkuu tu'un ká'an tutu yá'a. ⁸ Te ruu Juan kúu ja ní jini so'o-rí te ni jini-rí táka tiñu yá'a. Te nuu ní ndí'i ni jini so'o-rí, jín ja ní ndé'e-rí, te ni jukuiñi jiti-rí nuu já'a ndajá'a I'a ni stá'an táka tu'un yá'a nuu-rí, ja chíñú'ún-rí-ya núu. ⁹ Te ni ka'an-ya jín-rí: Ma sá'a-ró súan, chí ruu, suni mozo-ni kúu-rí jín-ró, jín ñani-ró já kájaní tu'un Dios, jín ñayivi káskíkuu tu'un ká'an tutu yá'a. Sua ná chíñú'ún-ró máá Dios, áchí-ya. ¹⁰ Te ni ka'an-ga-ya jín-rí: Ma kasú-ro tu'un ká'an tutu yá'a, chí a ni kuyani kivi. ¹¹ Ñayivi sá'a tiñu ñáá, ná kúkuu-i jín tiñu ñáá-ún. Ñayivi káchá'an, ná kéndoo chá'an-i. Ñayivi sá'a tiñu va'a, ná kúkuu-i jín tiñu va'a-ún. Te ñayivi ndóo, ná kúkuu-ga-i jín tú'un ndoo. ¹² Kuni so'o, chí ncháa yachí-rí, te kii ya'u jín-rí, nává'a kuá'a-rí ya'u ñin ñin-i ndasa tiñu ni kasá'a-i. ¹³ Máá-rí kúu nátu'un letra Alfa jín letra Omega, nuu kéjá'a jín núu ndí'i, ja xnáñúu jín já sándí'i-na. Achí-ya. ¹⁴ Xáan ndatu ñayivi skíkuu tiñu ni tá'u-yá, nává'a ni ñin tá'u-i ja-i nuu yúnu chakú, te kivi koyo-i ichi yúxe'é iní ñúu-ún. ¹⁵ Ko yata vé'e kuiñi ti'ina, jín já kásá'a tiñu ñáva'a, jín já tñi iní, jín já kája'ni ndíyi, jín já káchiñú'ún ndosó, jín táka ja kúsi iní xndá'u tá'an. ¹⁶ Máá-rí kúu Jesús ja ní táji-rí ndajá'a-rí kujaa nuu-ro jíná'an-ró, nává'a kani ndaa-ya tú'un táka tiñu yá'a nuu tiku ni kákandíja. Máá-rí kúu nátu'un yo'o já kúu tata David. Te suni kúu-rí nátu'un tiñúu xini já ndíi

ndáxín t́kuáán-ná. ¹⁷ Te máá Espírítu jíin ñá'an tánda'a káka'an: Ñá'an-ní, áchí. Te ñayivi jíini so'o, ná ká'an-i: Ñá'an-ní, achí-i. Te ñayivi jichí nducha, ná ḱi-i. Te ñayivi kuní, ná kó'o sáni-i nducha chakú. ¹⁸ Te ká'an xaan-ri nuu táká ñayivi jíini so'o tu'un ká'an tutu yá'a: Nú ndé in ñayivi ná chísó-ga-i nuu tú'un yá'a, te Dios, chísó-yá tundó'o yóso núu tutu yá'a siki-í. ¹⁹ Te nú ndé in ñayivi kuánchaa-i yakú tu'un ja ká'an tutu yá'a, te Dios kuánchaa-ya tá'u-í ja yí'i nuu libro chakú, jíin iní nuu ij, siki tú'un ja yóso núu tutu yá'a. ²⁰ Súan ká'an I'a ká'an ndaa taká tu'un yá'a: Jándaa ja nchaa yachí-rj, áchí-ya. Súan ná kóo Amén. Ñá'an-ní Tátá Jesús. ²¹ Tu'un luu ío iní máá Jító'o-yo Jesucristo ná kóo jíin táká-ro jíiná'an-ró. Amén.